

آزمون معامله گری بازار سرمایه

شامل:

الف) مقررات اصول بازار سرمایه

۱. قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران (مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی)
۲. قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید در راستای تسهیل اجرای سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی
۳. آیین نامه اجرایی قانون بازار اوراق بهادار
۴. ضوابط نظارت سازمان بورس بر فرآیند تأسیس و افزایش سرمایه شرکت های سهامی عام
۵. دستورالعمل اجرایی افشای اطلاعات شرکت های ثبت شده نزد سازمان
۶. دستورالعمل عضویت در کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار
۷. مقررات عضویت در کانون نهادهای سرمایه گذاری ایران
۸. مصوبه مربوط به تعریف سرمایه گذار نهادی
۹. دستورالعمل کمیته سازش کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار
۱۰. دستورالعمل رسیدگی به تخلفات اشخاص موضوع ماده ۳۵ قانون بازار اوراق بهادار
۱۱. دستورالعمل اجرائی فصل ششم قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران
۱۲. در خصوص مرجع حل اختلافات فعالان بازار اوراق بهادار فاقد کانون مربوطه
۱۳. دستورالعمل شناسایی و ثبت نهادهای مالی فعال در بازار اوراق بهادار نزد سازمان، مصوب هیأت مدیره سازمان بورس، مورخ آبان نود
۱۴. دستورالعمل شناسایی مشتریان، مصوب شورای عالی مبارزه با پولشویی، مورخ نوزدهم مهر نود
۱۵. دستورالعمل ثبت، نگهداری و گزارش دهی اسناد و مدارک و اطلاعات توسط اشخاص تحت نظارت، مصوب هیأت مدیره سازمان بورس، مورخ بیست و چهارم اردیبهشت نود
۱۶. اصلاحیه قانون تجارت، مبحث اول (شرکت های سهامی)، بخش های ۱، ۲، ۳، ۵، ۶، ۷، ۸، ۱۰، ۱۱ و ۱۲

ب) مقررات معامله گری بازار سرمایه

۱. آیین نامه سرمایه گذاری خارجی در بورس ها و بازارهای خارج از بورس مصوب بیست و نه فروردین ماه هشتاد و نه هیات وزیران
۲. ضوابط اعطای مجوز معامله اوراق بهادار به سرمایه گذار خارجی مصوب سیزده آذر ماه هشتاد و نه هیات مدیره سازمان بورس
۳. آیین نامه معاملات در شرکت بورس اوراق بهادار تهران مصوب سال هشتاد و پنج شورای عالی بورس و اوراق بهادار
۴. دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات در بورس اوراق بهادار تهران مصوب سیزده آذر ماه هشتاد و نه هیات مدیره سازمان بورس
۵. دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات اوراق بهادار در فرابورس ایران مصوب هفتم شهریور ماه هشتاد و نه هیات مدیره سازمان بورس
۶. دستورالعمل اجرایی معاملات برخط اوراق بهادار در بورس اوراق بهادار و فرابورس مصوب سوم مهر ماه هشتاد و نه هیات مدیره سازمان بورس
۷. دستورالعمل توثیق اوراق بهادار مصوب بیست و نه خرداد ماه هشتاد و نه هیات مدیره سازمان بورس
۸. دستورالعمل نحوه انجام معاملات و کالتهی اوراق بهادار مصوب بهمن ماه هشتاد و نه هیات مدیره سازمان بورس
۹. دستورالعمل ثبت، سپرده گذاری، تسویه و پایاپای مصوب سیزده مرداد ماه هشتاد و نه هیات مدیره سازمان بورس
۱۰. دستورالعمل انتشار اطلاعات معاملات توسط بورس اوراق بهادار مصوب ششم تیر ماه هشتاد و نه هیات مدیره سازمان بورس
۱۱. ضوابط ایجاد کد مجازی تجمیعی جهت انجام معاملات عمده در بورس اوراق بهادار مصوب نوزدهم آبان ماه هشتاد و نه هیات مدیره سازمان بورس
۱۲. ضوابط ایجاد کد مجازی تجمیعی جهت انجام معاملات عمده در فرابورس ایران مصوب هجده تیر ماه نود هیات مدیره سازمان بورس

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۱۳. چارچوب نقل و انتقال اوراق بهادار بین کد اصلی و کد مجازی مالک اوراق بهادار مصوب دوم مهر ماه هشتاد و هفت هیات مدیره سازمان بورس
۱۴. ضوابط تأسیس صندوق های زمین و ساختمان مصوب بیست و هشتم مرداد ماه هشتاد و هفت شورای عالی بورس و اوراق بهادار
۱۵. ضوابط نقل و انتقال سهام خارج از ساعت معاملات مصوب اول مرداد ماه هشتاد و هفت شورای عالی بورس و اوراق بهادار
۱۶. دستورالعمل اجرایی نحوه گزارش دهی دارندگان اطلاعات نهانی مصوب یازده دی ماه هشتاد و شش هیات مدیره سازمان بورس
۱۷. دستورالعمل وظایف و اختیارات شرکت بورس اوراق بهادار در خصوص کارگزاری های عضو مصوب مرداد ماه هشتاد و شش هیات مدیره سازمان بورس
۱۸. ضوابط محاسبه سهام شناور آزاد مصوب یازدهم مرداد ماه هشتاد و نه شورای عالی بورس و اوراق بهادار
۱۹. دستورالعمل فعالیت بازارگردانی در بورس اوراق بهادار تهران مصوب هشتم دی ماه هشتاد و هشت هیات مدیره سازمان بورس
۲۰. دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات در بازار پایه فرابورس مصوب دهم اردیبهشت نود هیات مدیره سازمان بورس
۲۱. دستورالعمل اجرایی معاملات مبتنی بر مذاکره اوراق بهادار در فرابورس ایران مصوب فروردین ماه نود هیات مدیره سازمان بورس
۲۲. ضوابط انتقال سهام به کارکنان شرکت ها در عرضه اولیه در شرکت فرابورس ایران مصوب آذر ماه هشتاد و نه هیات مدیره سازمان بورس
۲۳. ضوابط معامله ترجیحی در شرکت فرابورس ایران مصوب آذر ماه هشتاد و نه هیات مدیره سازمان بورس
۲۴. دستورالعمل تسویه و پایاپای معاملات بورس کالای ایران مصوب آبان ماه هشتاد و نه هیات مدیره سازمان بورس
۲۵. دستورالعمل معاملات کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا در بورس کالای ایران مصوب پنجم مهر ماه هشتاد و نه هیات مدیره سازمان بورس
۲۶. دستورالعمل انتشار اطلاعات معاملات توسط بورس کالای ایران مصوب هفدهم بهمن ماه هشتاد و هشت هیات مدیره سازمان بورس
۲۷. دستورالعمل اجرایی رینگ صادراتی بورس کالای ایران مصوب مرداد ماه هشتاد و هشت هیات مدیره سازمان بورس
۲۸. دستورالعمل وظایف و اختیارات شرکت بورس کالای ایران در خصوص کارگزاری های عضو مصوب دوم خرداد ماه هشتاد و هشت هیات مدیره سازمان بورس
۲۹. دستورالعمل ثبت سفارش کالا در بورس کالا مصوب نهم اردیبهشت ماه هشتاد و شش هیات مدیره سازمان بورس به همراه اصلاحیه های آن
۳۰. دستورالعمل اجرایی معاملات قراردادهای آتی در شرکت بورس کالای ایران مصوب اسفند ماه هشتاد و شش هیات مدیره سازمان بورس به همراه اصلاحیه آن
۳۱. دستورالعمل معاملات قرارداد آتی سهام در بورس اوراق بهادار مصوب تیر ماه هشتاد و نه هیات مدیره سازمان بورس
۳۲. مصوبه ابزار مالی قراردادهای آتی و مقررات مربوط به معاملات قرارداد آتی مصوب بهمن ماه هشتاد و شش شورای عالی بورس
۳۳. ضوابط اجرایی بازار جبرانی مصوب اردیبهشت ماه هشتاد و هفت هیات مدیره بورس کالای ایران
۳۴. ضوابط وجه تضمین قرارداد اختیار معامله سهام در بورس اوراق بهادار تهران مصوب اسفند ماه نود هیات مدیره سازمان بورس
۳۵. دستورالعمل معاملات قرارداد اختیار معامله سهام در بورس اوراق بهادار تهران مصوب اسفند ماه نود هیات مدیره سازمان بورس
۳۶. دستورالعمل ثبت و سپرده گذاری کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا و تسویه و پایاپای معاملات در بورس انرژی مصوب دی ماه نود و یک هیات مدیره سازمان بورس
۳۷. دستورالعمل پذیرش کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا در بورس انرژی مصوب مهر ماه نود و یک هیات مدیره سازمان بورس
۳۸. دستورالعمل معاملات کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا در بورس انرژی مصوب دهم مهر ماه نود و یک شورای عالی بورس
۳۹. دستورالعمل اجرایی دریافت سفارش های تلفنی با استفاده از مرکز تماس کارگزاری مصوب اردیبهشت ماه نود هیات مدیره سازمان بورس
۴۰. ضوابط استخدام و نقل و انتقال اشخاص وابسته به اعضای کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار مصوب دی ماه نود هیات مدیره کانون کارگزاران

گردآوری: گروه آموزشی آزمون های بورس

سرمایه نود و سه

الف) مقررات اصول بازار سرمایه

قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران

فصل اول - تعاریف و اصطلاحات

ماده ۱. اصطلاحات و واژه‌هایی که در این قانون به کار رفته است، دارای معانی زیر می‌باشند:

۱. **شورای عالی بورس و اوراق بهادار:** شورایی است که به موجب ماده (۳) این قانون تشکیل می‌شود، و بعد از این "شورا" نامیده می‌شود.
۲. **سازمان بورس و اوراق بهادار:** سازمانی است که به موجب ماده (۵) این قانون تشکیل می‌شود، و بعد از این "سازمان" نامیده می‌شود.
۳. **بورس اوراق بهادار:** بازاری متشکل و خودانتظام است که اوراق بهادار در آن توسط کارگزاران و یا معامله‌گران طبق مقررات این قانون، مورد دادوستد قرار می‌گیرد. بورس اوراق بهادار (که از این پس بورس نامیده می‌شود) در قالب شرکت سهامی عام تأسیس و اداره می‌شود.
۴. **هیئت داور:** هیئتی است که به موجب ماده ۳۷ این قانون تشکیل می‌شود.
۵. **کانون:** کانون‌های کارگزاران، معامله‌گران، بازارگردانان، مشاوران، ناشران، سرمایه‌گذاران و سایر مجامع مشابه، تشکل‌های خود انتظامی است که به منظور تنظیم روابط بین اشخاصی که طبق این قانون به فعالیت در بازار اوراق بهادار اشتغال دارند، طبق دستورالعمل‌های مصوب "سازمان" به صورت مؤسسه غیردولتی، غیرتجاری و غیرانتفاعی به ثبت می‌رسند.
۶. **تشکل خودانتظام:** تشکلی است که برای حسن انجام وظایفی که به موجب این قانون بر عهده دارد و همچنین برای تنظیم فعالیت‌های حرفه‌ای خود و انتظام‌بخشیدن به روابط بین اعضا، مجاز است ضوابط و استانداردهای حرفه‌ای و انضباطی را که لازم می‌داند، با رعایت این قانون، وضع و اجرا کند.
۷. **شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه:** شرکتی است که امور مربوط به ثبت، نگهداری، انتقال مالکیت اوراق بهادار و تسویه وجوه را انجام می‌دهد.
۸. **بازارهای خارج از بورس:** بازاری است در قالب شبکه ارتباط الکترونیک یا غیرالکترونیک که معاملات اوراق بهادار در آن بر پایه مذاکره صورت می‌گیرد.
۹. **بازار اولیه:** بازاری است که اولین عرضه و پذیره‌نویسی اوراق بهادار جدیداً انتشار در آن انجام می‌شود و منابع حاصل از عرضه اوراق بهادار در اختیار ناشر قرار می‌گیرد.
۱۰. **بازار ثانویه:** بازاری است که اوراق بهادار، پس از عرضه اولیه، در آن مورد دادوستد قرار می‌گیرد.
۱۱. **بازار مشتقه:** بازاری است که در آن قراردادهای آتی و اختیار معامله مبتنی بر اوراق بهادار یا کالا دادوستد می‌شود.
۱۲. **ناشر:** شخص حقوقی است که اوراق بهادار را به نام خود منتشر می‌کند.
۱۳. **کارگزار:** شخص حقوقی است که اوراق بهادار را برای دیگران و به حساب آن‌ها معامله می‌کند.
۱۴. **کارگزار/معامله‌گر:** شخص حقوقی است که اوراق بهادار را برای دیگران و به حساب آن‌ها و یا به نام و حساب خود معامله می‌کند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۱۵. **بازارگردان:** کارگزار/معامله‌گری است که با اخذ مجوز لازم با تعهد به افزایش نقدشوندگی و تنظیم عرضه و تقاضای اوراق بهادار معین و تحدید دامنه نوسان قیمت آن، به دادوستد آن اوراق می‌پردازد.
۱۶. **مشاور سرمایه‌گذاری:** شخص حقوقی است که در قالب قراردادی مشخص، درباره خرید و فروش اوراق بهادار، به سرمایه‌گذار مشاوره می‌دهد.
۱۷. **سبذگردان:** شخص حقوقی است که در قالب قراردادی مشخص و به منظور کسب انتفاع، به خرید و فروش اوراق بهادار برای سرمایه‌گذار می‌پردازد.
۱۸. **شرکت تأمین سرمایه:** شرکتی است که به‌عنوان واسطه بین ناشر اوراق بهادار و عامه سرمایه‌گذاران فعالیت می‌کند، و می‌تواند فعالیت‌های کارگزاری، معامله‌گری، بازارگردانی، مشاوره، سبذگردانی، پذیره‌نویسی، تعهد پذیره‌نویسی و فعالیت‌های مشابه را با اخذ مجوز از "سازمان" انجام دهد.
۱۹. **صندوق بازنشستگی:** صندوق سرمایه‌گذاری است که با استفاده از طرح‌های پس‌انداز و سرمایه‌گذاری، مزایای تکمیلی را برای دوران بازنشستگی اعضای آن فراهم می‌کند.
۲۰. **صندوق سرمایه‌گذاری:** نهادی مالی است که فعالیت اصلی آن سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار می‌باشد و مالکان آن به نسبت سرمایه‌گذاری خود، در سود و زیان صندوق شریک‌اند.
۲۱. **نهادهای مالی:** منظور نهادهای مالی فعال در بازار اوراق بهادارند که از آن جمله می‌توان به "کارگزاران"، "کارگزاران/معامله‌گران"، "بازارگردانان"، "مشاوران سرمایه‌گذاری"، "مؤسسات رتبه‌بندی"، "صندوق‌های سرمایه‌گذاری"، "شرکت‌های سرمایه‌گذاری"، "شرکت‌های پردازش اطلاعات مالی"، "شرکت‌های تأمین سرمایه" و "صندوق‌های بازنشستگی" اشاره کرد.
۲۲. **شرکت مادر (هلدینگ):** شرکتی که با سرمایه‌گذاری در شرکت سرمایه‌پذیر جهت کسب انتفاع، آن قدر حق رأی کسب می‌کند که برای کنترل عملیات شرکت، هیئت‌مدیره را انتخاب کند و یا در انتخاب اعضای هیئت‌مدیره مؤثر باشد.
۲۳. **ارزش‌یاب:** کارشناس مالی‌ای است که دارایی‌ها و اوراق بهادار موضوع این قانون را مورد ارزشیابی قرار دهد.
۲۴. **اوراق بهادار:** هر نوع ورقه یا مستندی است که متضمن حقوق مالی قابل نقل و انتقال برای مالک عین و یا منفعت آن باشد. "شورا" اوراق بهادار قابل معامله را تعیین و اعلام خواهد کرد. مفهوم ابزار مالی و اوراق بهادار در متن این قانون، معادل هم در نظر گرفته شده است.
۲۵. **انتشار:** انتشار عبارت است از صدور اوراق بهادار برای عرضه عمومی.
۲۶. **عرضه عمومی:** عرضه اوراق بهادار منتشره به عموم جهت فروش.
۲۷. **عرضه خصوصی:** فروش مستقیم اوراق بهادار توسط "ناشر" به سرمایه‌گذاران نهادی است.
۲۸. **پذیره‌نویسی:** فرآیند خرید اوراق بهادار از ناشر و یا نماینده قانونی آن و تعهد پرداخت وجه کامل آن طبق قرارداد.
۲۹. **تعهد پذیره‌نویسی:** تعهد شخص ثالث برای خرید اوراق بهاداری که ظرف مهلت "پذیره‌نویسی" به فروش نرسد.
۳۰. **اعلامیه پذیره‌نویسی:** اعلامیه‌ای است که از طریق آن، اطلاعات مربوط به ناشر و اوراق بهادار قابل پذیره‌نویسی در اختیار عموم قرار می‌گیرد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۳۱. بیانیه ثبت: مجموعه فرم‌ها، اطلاعات، و اسناد و مدارکی است که در مرحله تقاضای ثبت شرکت، به "سازمان" داده می‌شود.

۳۲. اطلاعات نهانی: هرگونه اطلاعات افشاء نشده برای عموم که به طور مستقیم و یا غیرمستقیم به اوراق بهادار، معاملات یا ناشر آن مربوط می‌شود، و در صورت انتشار، بر قیمت و یا تصمیم سرمایه‌گذاران برای معامله اوراق بهادار مربوط تأثیر می‌گذارد.

۳۳. سبب: مجموعه دارایی‌های مالی است که از محل وجوه سرمایه‌گذاران خریداری می‌شود.

فصل دوم: ارکان بازار اوراق بهادار

ماده ۲. در راستای حمایت از حقوق سرمایه‌گذاران و با هدف ساماندهی، حفظ و توسعه بازار شفاف، منصفانه و کارای اوراق بهادار و به منظور نظارت بر حسن اجرای این قانون، "شورا" و "سازمان" با ترکیب، وظایف و اختیارات مندرج در این قانون تشکیل می‌شود.

ماده ۳. "شورا" بالاترین رکن بازار اوراق بهادار است که تصویب سیاست‌های کلان آن بازار را برعهده دارد. اعضای "شورا" به شرح ذیل می‌باشد:

۱. وزیر امور اقتصادی و دارایی
 ۲. وزیر بازرگانی
 ۳. رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران
 ۴. رؤسای اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران و اتاق تعاون
 ۵. رئیس "سازمان" که به‌عنوان دبیر "شورا" و سخنگوی "سازمان" نیز انجام وظیفه خواهد کرد
 ۶. دادستان کل کشور یا معاون وی
 ۷. یک نفر نماینده از طرف "قانون"ها
 ۸. سه نفر خبره مالی منحصرأ از بخش خصوصی با مشورت تشکلهای حرفه‌ای بازار اوراق بهادار به پیشنهاد وزیر امور اقتصادی و دارایی و تصویب هیئت وزیران
 ۹. یک نفر خبره منحصرأ از بخش خصوصی به پیشنهاد وزیر ذی‌ربط و تصویب هیئت وزیران برای هر "بورس کالایی" تبصره ۱- ریاست شورا با وزیر امور اقتصادی و دارایی خواهد بود.
- تبصره ۲- مدت مأموریت اعضای موضوع بندهای ۷، ۸ و ۹ این ماده حداکثر برای دو دوره امکان‌پذیر خواهد بود.
- "سازمان" انتخاب کرد.

تبصره ۳- انتخاب مجدد اعضای موضوع بندهای ۷، ۸ و ۹ این ماده حداکثر برای دو دوره امکان‌پذیر خواهد بود.

تبصره ۴- اعضای موضوع بند ۹، فقط در جلسات مربوط به تصمیم‌گیری همان بورس شرکت می‌کنند.

ماده ۴. وظایف "شورا" به شرح زیر می‌باشد:

۱. اتخاذ تدابیر لازم جهت ساماندهی و توسعه بازار اوراق بهادار و اعمال نظارت عالیه بر اجرای این قانون.
۲. تعیین سیاست‌ها و خطمشی بازار اوراق بهادار در قالب سیاست‌های کلی نظام و قوانین و مقررات مربوط.
۳. پیشنهاد آیین‌نامه‌های لازم برای اجرای این قانون جهت تصویب هیئت وزیران.
۴. تصویب ابزارهای مالی جدید.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۵. صدور، تعلیق، و لغو مجوز فعالیت "بورس" ها، "بازارهای خارج از بورس"، "شرکت های سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه" و "شرکت های تأمین سرمایه".
 ۶. تصویب بودجه و صورت های مالی "سازمان".
 ۷. نظارت بر فعالیت و رسیدگی به شکایت از "سازمان".
 ۸. تصویب نوع و میزان وصولی های "سازمان" و نظارت بر آنها.
 ۹. انتخاب بازرس/حسابرس "سازمان" و تعیین حق الزحمه آن.
 ۱۰. انتخاب اعضای هیئت مدیره "سازمان".
 ۱۱. تعیین حقوق و مزایای رییس و اعضای هیئت مدیره "سازمان".
 ۱۲. انتخاب اعضای "هیئت داور" و تعیین حق الزحمه آنان.
 ۱۳. اعطای مجوز به "بورس" به منظور عرضه اوراق بهادار شرکت های پذیرفته شده خود در بازارهای خارجی.
 ۱۴. اعطای مجوز پذیرش اوراق بهادار خارجی به "بورس".
 ۱۵. اعطای مجوز به "بورس" جهت معاملات اشخاص خارجی در "بورس".
 ۱۶. سایر اموری که به تشخیص هیئت وزیران، به بازار اوراق بهادار مربوط باشد.
- تبصره - مصوبات شورا پس از تأیید وزیر امور اقتصادی و دارایی لازم الاجراء خواهد بود.

ماده ۵. "سازمان"، مؤسسه عمومی غیردولتی است که دارای شخصیت حقوقی و مالی مستقل بوده و از محل کارمزدهای دریافتی و سهمی از حق پذیرش شرکت ها در "بورس" ها و سایر درآمدها اداره خواهد شد. منابع لازم برای آغاز فعالیت و راه اندازی سازمان یادشده از محل وجوه امانی شورای بورس نزد سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار تهران تأمین می شود.

تبصره - اساسنامه و تشکیلات "سازمان" حداکثر ظرف سه ماه از تاریخ تصویب این قانون توسط "شورا" تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

ماده ۶. هیئت مدیره "سازمان" دارای ۵ عضو است که از میان افراد امین و دارای حسن شهرت و تجربه در رشته مالی منحصرأ از کارشناسان بخش غیردولتی به پیشنهاد رئیس "شورا" و با تصویب "شورا" انتخاب می شوند. رئیس "شورا" حکم اعضای هیئت مدیره را صادر می کند.

ماده ۷. وظایف و اختیارات هیئت مدیره "سازمان" به شرح زیر است:

۱. تهیه آیین نامه های لازم برای اجرای این قانون و پیشنهاد آن به شورا.
۲. تهیه و تدوین دستورالعمل های اجرایی این قانون.
۳. نظارت بر حسن اجرای این قانون و مقررات مربوط.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۴. ثبت و صدور مجوز "عرضه عمومی" اوراق بهادار و نظارت بر آن.
 ۵. درخواست صدور، تعلیق و لغو مجوز تأسیس "بورس" ها و سایر نهادهایی که تصویب آن ها بر عهده "شورا" است.
 ۶. صدور، تعلیق و لغو مجوز تأسیس "کانون ها" و "نهادهای مالی" موضوع این قانون که در حوزه عمل مستقیم "شورا" نیست.
 ۷. تصویب اساسنامه "بورس ها"، "کانون ها"، و "نهادهای مالی" موضوع این قانون.
 ۸. اتخاذ تدابیر لازم جهت پیش گیری از وقوع تخلفات در بازار اوراق بهادار.
 ۹. اعلام آن دسته از تخلفات در بازار اوراق بهادار که اعلام آن ها طبق این قانون بر عهده "سازمان" است به مراجع ذی صلاح و پی گیری آن ها.
 ۱۰. ارائه صورت های مالی و گزارش های ادواری در مورد عملکرد "سازمان" و همچنین وضعیت بازار اوراق بهادار به "شورا".
 ۱۱. اتخاذ تدابیر ضروری و انجام اقدامات لازم به منظور حمایت از حقوق و منافع سرمایه گذاران در بازار اوراق بهادار.
 ۱۲. ایجاد هماهنگی های لازم در بازار اوراق بهادار و همکاری با سایر نهادهای سیاست گذاری و نظارتی.
 ۱۳. پیشنهاد به کارگیری "ابزارهای مالی" جدید در بازار اوراق بهادار به شورا.
 ۱۴. نظارت بر سرمایه گذاری اشخاص حقیقی و حقوقی خارجی در "بورس".
 ۱۵. تهیه بودجه و پیشنهاد انواع درآمدها و نرخ های خدمات "سازمان" جهت تصویب توسط "شورا".
 ۱۶. تصویب سقف نرخ های خدمات و کارمزدهای "بورس"، و سایر "نهادهای مالی" موضوع این قانون.
 ۱۷. صدور تأییدنامه "سازمان" قبل از ثبت شرکت های سهامی عام نزد مرجع ثبت شرکت ها و نظارت "سازمان" بر آن شرکت ها.
 ۱۸. بررسی و نظارت بر افشای اطلاعات بااهمیت توسط شرکت های ثبت شده نزد "سازمان".
 ۱۹. همکاری نزدیک و هماهنگی با مراجع حسابداری به ویژه هیئت تدوین استانداردهای حسابداری.
 ۲۰. انجام تحقیقات کلان و بلندمدت برای تدوین سیاست های آتی بازار اوراق بهادار.
 ۲۱. همکاری و مشارکت با مراجع بین المللی و پیوستن به سازمان های مرتبط منطقه ای و جهانی.
 ۲۲. انجام سایر اموری که از طرف "شورا" به "سازمان" محول شده باشد.
- ماده ۸.** مدت عضویت هر یک از اعضای هیئت مدیره پنج سال است و انتخاب مجدد آنان برای یک دوره دیگر بلامانع است.
- ماده ۹.** رئیس هیئت مدیره "سازمان" از بین اعضای هیئت مدیره به پیشنهاد اعضا و تصویب "شورا" برای مدت سی ماه تعیین خواهد شد.
- تبصره ۱- رئیس هیئت مدیره، "رئیس" سازمان و بالاترین مقام اجرایی آن خواهد بود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره ۲- وظایف و حدود اختیارات رییس "سازمان" در اساسنامه "سازمان" تعیین خواهد شد.

ماده ۱۰. اشتغال اعضای هیئت مدیره به صورت موظف و تمام وقت بوده و به هیچ وجه حق اشتغال یا پذیرش مسئولیت دیگری در سایر دستگاهها، بنگاهها و نهادها اعم از دولتی و غیردولتی را نخواهند داشت.

ماده ۱۱. در صورت برکناری، فوت و یا استعفای هر یک از اعضای هیئت مدیره، جانشین وی برای مدت باقی مانده، ظرف پانزده روز حسب مورد به ترتیب مقرر در ماده (۶) منصوب خواهد شد. شرایط برکناری در اساسنامه "سازمان" قید خواهد شد.

ماده ۱۲. اعضای هیئت مدیره قبل از شروع به کار در "سازمان" موظفاند در جلسه "شورا" سوگند یاد کنند که وظایف قانونی خود را به نحو احسن انجام دهند و در انجام وظایف نهایت دقت و بی طرفی را به کار برند و کلیه تصمیماتی را که می گیرند مقرون به صلاح کشور بوده و رعایت حفظ اسرار "سازمان" و هیئت مدیره را بنمایند. متن سوگندنامه در اساسنامه "سازمان" مندرج خواهد شد.

ماده ۱۳. حقوق و مزایای رییس و اعضای هیئت مدیره "سازمان" از محل بودجه "سازمان" پرداخت می شود.

تبصره- حق حضور اعضای غیردولتی "شورا" در جلسات شورا، به پیشنهاد رئیس "شورا" و با تصویب "شورا" تعیین و از محل بودجه "سازمان" پرداخت می شود.

ماده ۱۴. در بدو انتصاب و خاتمه عضویت، اعضای هیئت مدیره باید فهرست دارایی های خود، همسر، و افراد تحت تکفل خود را به "شورا" گزارش نمایند.

ماده ۱۵. حسابرس/بازرس "سازمان"، از بین مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی برای یک سال توسط "شورا" انتخاب می شود؛ انتخاب حسابرس/بازرس حداکثر برای دو دوره امکان پذیر خواهد بود.

ماده ۱۶. انجام هر گونه معاملات اوراق بهادار ثبت شده یا در شرف ثبت نزد "سازمان" یا هرگونه فعالیت و مشارکت مستقیم یا غیرمستقیم در انجام معاملات مذکور توسط اعضای "شورا"، "سازمان"، مدیران و شرکای مؤسسه حسابرسی "سازمان" و نیز اشخاص تحت تکفل آنها ممنوع است.

ماده ۱۷. اعضای "شورا" و "سازمان" موظفاند، فعالیت های اقتصادی و مالی خود و همچنین مشاغل تمام وقت یا پاره وقت خود را که طی دو سال اخیر به آن اشتغال داشته اند یا دارند، به رئیس قوه قضائیه گزارش دهند.

ماده ۱۸. اعضای "شورا"، "سازمان"، مدیران و شرکای مؤسسه حسابرسی "سازمان" مکلفاند از افشای مستقیم یا غیرمستقیم اطلاعات محرمانه ای که در اجرای وظایف خود از آنها مطلع می شوند، حتی پس از خاتمه دوران تصدی خود، خودداری کنند. متخلف به مجازات های مقرر در ماده (۴۶) این قانون محکوم می شود.

ماده ۱۹. "سازمان" می تواند در اجرای وظایف قانونی خود با مجوز دادستان کل کشور، اطلاعات مورد نیاز در چارچوب این قانون را از کلیه بانکها، مؤسسات اعتباری، شرکت های دولتی، دستگاه های دولتی و عمومی، از جمله دستگاه هایی که شمول حکم نسبت به آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام آنهاست و نیز اشخاص حقیقی یا حقوقی غیردولتی مطالبه نماید. کلیه دستگاهها و اشخاص مذکور مکلفاند اطلاعات مورد نیاز "سازمان" را در موعد تعیین شده ارائه نمایند.

فصل سوم: بازار اولیه

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۲۰. "عرضه عمومی" اوراق بهادار در "بازار اولیه" منوط به ثبت آن نزد "سازمان" با رعایت مقررات این قانون می باشد، و "عرضه عمومی" اوراق بهادار به هر طریق بدون رعایت مفاد این قانون ممنوع است.

ماده ۲۱. ثبت اوراق بهادار نزد "سازمان" به منظور حصول اطمینان از رعایت مقررات قانونی و مصوبات "سازمان" و شفافیت اطلاعاتی بوده و به منزله تأیید مزایا، تضمین سودآوری و یا توصیه و سفارشی در مورد شرکتها یا طرحهای مرتبط با اوراق بهادار توسط "سازمان" نمی باشد. این موضوع باید در "اعلامیه پذیرهنویسی" قید گردد.

ماده ۲۲. ناشر موظف است تقاضای ثبت اوراق بهادار را همراه با "بیانیه ثبت" و "اعلامیه پذیرهنویسی" جهت اخذ مجوز عرضه عمومی به "سازمان" تسلیم نماید.

تبصره - فرم تقاضای ثبت اوراق بهادار، محتویات "بیانیه ثبت" و "اعلامیه پذیرهنویسی" که باید به "سازمان" تسلیم شود و نیز چگونگی انتشار "اعلامیه پذیرهنویسی" و نحوه هماهنگی بین مرجع ثبت شرکتها و "سازمان" به موجب دستورالعملی است که توسط "سازمان" تنظیم و به تأیید "شورا" می رسد.

ماده ۲۳. "سازمان" پس از بررسی تقاضای ثبت اوراق بهادار و ضمایم آن و اطمینان از انطباق آنها با مقررات، نسبت به تأیید "اعلامیه پذیرهنویسی" اقدام می کند.

تبصره ۱ - "عرضه عمومی" اوراق بهادار باید ظرف مدتی انجام پذیرد که "سازمان" تعیین می کند. مدت مذکور از سی روز تجاوز نخواهد کرد. "سازمان" می تواند مدت پذیرهنویسی را با تقاضای "ناشر" و احراز ادله موجه حداکثر به مدت سی روز دیگر تمدید کند.

تبصره ۲ - "ناشر" موظف است حداکثر ظرف پانزده روز پس از اتمام مهلت "عرضه عمومی"، "سازمان" را از نتایج توزیع و فروش اوراق بهادار از طریق که "سازمان" معین خواهد نمود، مطلع نماید. نحوه برخورد "ناشر" در خصوص عدم فروش کامل، در "اعلامیه پذیرهنویسی" مشخص می شود.

تبصره ۳ - استفاده از وجوه تأدیه شده، پس از تأیید تکمیل فرآیند "عرضه عمومی" توسط "سازمان"، مجاز است.

تبصره ۴ - در صورت عدم تکمیل فرآیند "عرضه عمومی"، وجوه گردآوری شده باید حداکثر ظرف مدت پانزده روز به سرمایه گذاران عودت داده شود.

ماده ۲۴. اگر "سازمان" فرم تقاضای تکمیل شده و ضمایم ارسالی را برای ثبت و اخذ مجوز انتشار اوراق بهادار ناقص تشخیص دهد، طی مدت سی روز مراتب را به اطلاع "ناشر" رسانده و درخواست اصلاحیه می نماید. "سازمان" در صورت کامل بودن مدارک، موظف است حداکثر ظرف سی روز از تاریخ ثبت درخواست در سازمان، مراتب موافقت یا عدم موافقت خود را با ثبت اوراق بهادار به "ناشر" اعلام کند.

ماده ۲۵. از تاریخ لازم الاجرا شدن این قانون، برای ثبت شرکت های سهامی عام یا افزایش سرمایه آن ها، اجازه انتشار "اعلامیه پذیرهنویسی" توسط مرجع ثبت شرکتها، پس از موافقت "سازمان" صادر می شود.

ماده ۲۶. از تاریخ لازم الاجرا شدن این قانون، وظایف و اختیارات بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موضوع ماده (۴) قانون نحوه انتشار اوراق مشارکت، مصوب ۱۳۷۶/۶/۳۰ به "سازمان" واگذار می شود.

تبصره - اوراق مشارکتی که به موجب این قانون معاف از ثبت نزد "سازمان" باشد، از شمول این ماده مستثنی است.

ماده ۲۷. اوراق بهادار زیر از ثبت نزد سازمان "معاف" است:

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۱. اوراق مشارکت دولت، بانک مرکزی و شهرداری ها
۲. اوراق مشارکت منتشره توسط بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری تحت نظارت بانک مرکزی
۳. اوراق بهادار عرضه شده در "عرضه های خصوصی"
۴. سهام هر شرکت سهامی عامی که کل حقوق صاحبان سهام آن کمتر از رقم تعیین شده توسط "سازمان" باشد.
۵. سایر اوراق بهاداری که به تشخیص "شورا" نیاز به ثبت نداشته باشند، از قبیل اوراق منتشره توسط سازمانها و مراجع قانونی دیگر. تبصره - "ناشر" اوراق بهاداری که از ثبت معاف است، موظف است مشخصات و خصوصیات اوراق و نحوه و شرایط توزیع و فروش آن را طبق شرایطی که "سازمان" تعیین می کند، به "سازمان" گزارش کند.

ماده ۲۸. تأسیس "بورس" ها، "بازارهای خارج از بورس" و "نهادهای مالی" موضوع این قانون منوط به ثبت نزد "سازمان" است و فعالیت آنها تحت نظارت "سازمان" انجام می شود.

ماده ۲۹. صلاحیت حرفه ای اعضای هیئت مدیره و مدیران، حداقل سرمایه، موضوع فعالیت در اساسنامه، نحوه گزارش دهی و نوع گزارش های ویژه حسابرسی "نهادهای مالی" موضوع این قانون، باید به تأیید "سازمان" برسد.

فصل چهارم: بازار ثانویه

ماده ۳۰. پذیرش اوراق بهادار در "بورس" طبق دستورالعملی است که به پیشنهاد هر "بورس" و به تصویب "سازمان" می رسد. "بورس" مجاز به پذیرش اوراق بهاداری نیست که نزد "سازمان" ثبت نشده است.

تبصره. اوراق بهادار معاف از ثبت از شمول این ماده مستثنی است.

ماده ۳۱. "بورس" مکلف است فهرست، تعداد و قیمت اوراق بهادار معامله شده در روزهای معامله را طبق ضوابط مصوب "سازمان" تهیه و به اطلاع عموم برساند. این فهرست در حکم سند رسمی است، و در سوابق بورس نگاهداری خواهد شد.

ماده ۳۲. "سازمان" مجاز است با تشخیص شرایط اضطراری، دستور تعطیل و یا توقف انجام معاملات هر یک از "بورس" ها را، حداکثر به مدت سه روز کاری صادر نماید. در صورت تداوم شرایط اضطراری، مدت مزبور با تصویب "شورا" قابل تمدید خواهد بود.

تبصره - شرایط اضطرار براساس آن دستورالعمل اجرایی خواهد بود که به پیشنهاد "سازمان" به تأیید "شورا" می رسد.

ماده ۳۳. شروع به فعالیت "کارگزاری"، "کارگزاری/معامله گری" و "بازارگردانی" به هر شکل و تحت هر عنوان، منوط به عضویت در "کانون" مربوط و رعایت مقررات این قانون و آیین نامه ها و دستورالعمل های اجرایی آن است.

تبصره - تا زمانی که "کانون" "کارگزاران/معامله گران" و "بازارگردانان" تشکیل نشده است، وظایف مربوط به آن "کانون" را "سازمان" انجام می دهد. هنگامی که تعداد اعضای "کانون" در سطح کشور به یازده نفر رسید، تشکیل "کانون" "کارگزاران/معامله گران" و "بازارگردانان" الزامی است.

ماده ۳۴. فعالیت "کارگزاری"، "کارگزاری/معامله گری" و "بازارگردانی" در هر "بورس" موکول به پذیرش در آن "بورس"، طبق دستورالعملی است که به پیشنهاد "بورس" به تأیید "سازمان" می رسد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۳۵. هیئت مدیره "بورس" به تخلفات انضباطی "کارگزاران"، "کارگزار/معامله گران"، "بازارگردانان"، "ناشران" و سایر اعضای خود از هریک از مقررات این قانون یا آیین نامه های ذی ربط طبق آیین نامه انضباطی خود رسیدگی می نماید. رأی "بورس" به مدت یک ماه از تاریخ ابلاغ قابل تجدیدنظر در "سازمان" می باشد. رأی "سازمان" قطعی و لازم الاجرا می باشد.

ماده ۳۶. اختلافات بین "کارگزاران"، "بازارگردانان"، "کارگزار/معامله گران"، "مشاوران سرمایه گذاری"، "ناشران"، "سرمایه گذاران، و سایر اشخاص ذی ربط ناشی از فعالیت حرفه ای آن ها، در صورت عدم سازش در "کانون" ها توسط "هیئت داوری" رسیدگی می شود.

ماده ۳۷. "هیئت داوری" متشکل از سه عضو می باشد که یک عضو توسط رییس قوه قضاییه از بین قضات باتجربه و دو عضو از بین صاحب نظران در زمینه های اقتصادی و مالی به پیشنهاد "سازمان" و تأیید "شورا" به اختلافات رسیدگی می نمایند. رییس قوه قضاییه و "سازمان" با تأیید "شورا" علاوه بر نماینده اصلی خود، هریک عضو علی البدلی تعیین و معرفی می نمایند تا در صورت غیبت عضو اصلی مربوط در "هیئت داوری" شرکت نمایند. شرایط عضو علی البدل همانند عضو اصلی می باشد.

تبصره ۱- ریاست "هیئت داوری" با نماینده قوه قضاییه خواهد بود.

تبصره ۲- مدت مأموریت اعضای اصلی و علی البدل دوسال می باشد و انتخاب مجدد آنان حداکثر برای دو دوره دیگر بلامانع است.

تبصره ۳- "هیئت داوری" دارای دبیرخانه ای است که در محل "سازمان" تشکیل می گردد.

تبصره ۴- بودجه "هیئت داوری" در قالب بودجه "سازمان" منظور و پرداخت می شود.

تبصره ۵- آرای صادر شده از سوی "هیئت داوری" قطعی و لازم الاجراست و اجرای آن به عهده اداره ها و دوایر اجرای ثبت اسناد و املاک می باشد.

ماده ۳۸. در صورتی که "کارگزار"، "کارگزار/معامله گر"، "بازارگردان"، "مشاور سرمایه گذاری"، و سایر تشکل های مشابه درخواست کناره گیری موقت یا دائم از فعالیت خود را داشته باشند، مراتب را به "سازمان"، "کانون" و نیز به "بورس" مربوطه اعلام نموده و مجوز فعالیت خود را نزد "کانون" تودیع می نمایند. تضمین ها و وثایق مربوط تا تعیین تکلیف معاملات انجام شده و سایر تعهدات آن ها به قوت خود باقی خواهد ماند. قسمت اخیر این ماده نسبت به "کارگزاران"، "کارگزار/معامله گران"، "بازارگردانان"، "مشاوران سرمایه گذاری"، و سایر تشکل های مشابه که عضویت آن ها براساس ماده (۳۵) این قانون تعلیق یا لغو می شود، نیز مجری است.

ماده ۳۹. "کارگزاران"، "کارگزار/معامله گران"، "بازارگردانان"، "مشاوران سرمایه گذاری"، و سایر تشکل های مشابه ملزم اند طبق دستورالعملی که توسط "سازمان" تنظیم و ابلاغ می شود، گزارش های لازم را تهیه و به مراجع ذی ربط تسلیم نمایند.

فصل پنجم: اطلاع رسانی در بازارهای اولیه و ثانویه

ماده ۴۰. "سازمان" موظف است ترتیبی اتخاذ نماید تا مجموعه اطلاعاتی که در فرایند ثبت اوراق بهادار به دست می آورد، حداکثر ظرف مدت پانزده روز، طبق آیین نامه مربوطه در دسترس عموم قرار گیرد.

ماده ۴۱. "سازمان" موظف است "بورس" ها، "ناشران" اوراق بهادار، "کارگزاران"، "معامله گران"، "بازارگردانان"، "مشاوران سرمایه گذاری"، و کلیه تشکل های فعال در بازار سرمایه را ملزم نماید تا براساس استانداردهای حسابداری و حسابرسی ملی کشور، اطلاعات جامع فعالیت خود را انتشار دهند.

ماده ۴۲. "ناشر" اوراق بهادار موظف است صورت های مالی را طبق مقررات قانونی، استانداردهای حسابداری و گزارش دهی مالی و آیین نامه ها و دستورالعمل های اجرایی که توسط "سازمان" ابلاغ می شود، تهیه کند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۴۳. "ناشر"، "شرکت تأمین سرمایه"، "حسابرس" و "ارزش یابان" و مشاوران حقوقی ناشر، مسئول جبران خسارات وارده به سرمایه گذارانی هستند که در اثر قصور، تقصیر، تخلف و یا به دلیل ارائه اطلاعات ناقص و خلاف واقع در عرضه اولیه که ناشی از فعل یا ترک فعل آنها باشد، متضرر گردیده اند.

تبصره ۱- خسارت دیدگان موضوع این ماده، می توانند حداکثر ظرف مدت یک سال پس از تاریخ کشف تخلف به هیئت مدیره "بورس" یا "هیئت داور" شکایت کنند، مشروط بر این که بیش از سه سال از عرضه عمومی توسط "ناشر" نگذشته باشد.

تبصره ۲- فقط اشخاصی که اوراق بهادار ناشر موضوع این ماده را قبل از کشف و اعلام تخلف خریده باشند، مجاز به ادعای خسارت می باشند.

ماده ۴۴. "سازمان" می تواند در صورت آگاهی از ارائه اطلاعات خلاف واقع، ناقص یا گمراه کننده از طرف "ناشر" در "بیانیه ثبت" یا "اعلامیه پذیرهنویسی"، "عرضه عمومی" اوراق بهادار را در هر مرحله ای که باشد، متوقف کند.

ماده ۴۵. هر ناشری که مجوز انتشار اوراق بهادار خود را از "سازمان" دریافت کرده است، مکلف است حداقل موارد زیر را طبق دستورالعمل اجرایی که توسط "سازمان" تعیین خواهد شد، به "سازمان" ارائه نماید:

۱. صورت های مالی سالانه حسابرسی شده.

۲. صورت های مالی میان دوره ای شامل صورت های مالی ۶ ماهه حسابرسی شده، و صورت های مالی سه ماهه

۳. گزارش هیئت مدیره به مجامع و اظهار نظر حسابرس

۴. اطلاعاتی که اثر با اهمیتی بر قیمت اوراق بهادار و تصمیم سرمایه گذاران دارد.

فصل ششم: جرایم و مجازات ها

ماده ۴۶. اشخاص زیر به حبس تعزیری از سه ماه تا یک سال یا به جزای نقدی معادل دو تا پنج برابر سود به دست آمده یا زیان متحمل نشده یا هر دو مجازات محکوم خواهند شد:

۱. هر شخصی که "اطلاعات نهانی" مربوط به اوراق بهادار موضوع این قانون را که حسب وظیفه در اختیار وی قرار گرفته به نحوی از انحاء به ضرر دیگران یا به نفع خود یا به نفع اشخاصی که از طرف آنها به هر عنوان نمایندگی داشته باشد، قبل از انتشار عمومی، مورد استفاده قرار دهد و یا موجبات افشاء و انتشار آنها را در غیر موارد مقرر فراهم نماید.

۲. هر شخصی که با استفاده از "اطلاعات نهانی" به معاملات اوراق بهادار مبادرت نماید.

۳. هر شخصی که اقدامات وی نوعاً منجر به ایجاد ظاهری گمراه کننده از روند معاملات اوراق بهادار یا ایجاد قیمت های کاذب و یا اغوای اشخاص به انجام معاملات اوراق بهادار شود.

۴. هر شخصی که بدون رعایت مقررات این قانون اقدام به انتشار آگهی یا "اعلامیه پذیرهنویسی" به منظور عرضه عمومی اوراق بهادار نماید.

تبصره ۱- اشخاص زیر به عنوان اشخاص دارای "اطلاعات نهانی" شرکت شناخته می شوند:

الف) مدیران شرکت شامل اعضای هیئت مدیره، هیئت عامل، مدیرعامل و معاونان آنان.

ب) بازرسان، مشاوران، حسابداران، حسابرسان و وکلای شرکت.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ج) سهامدارانی که به تنهایی و یا به همراه افراد تحت تکفل خود، بیش از ده درصد سهام شرکت را در اختیار دارند یا نمایندگان آنان.

د) مدیرعامل و اعضای هیئت مدیره و مدیران ذی ربط یا نمایندگان شرکت های مادر (هلدینگ) که مالک حداقل ده درصد سهام یا دارای حداقل یک عضو در هیئت مدیره شرکت سرمایه پذیر باشند.

ه) سایر اشخاصی که با توجه به وظایف، اختیارات و یا موقعیت خود به "اطلاعات نهانی" دسترسی دارند.

تبصره ۲- اشخاص موضوع تبصره یک این ماده موظفاند آن بخش از معاملات اوراق بهادار خود را که مبتنی بر "اطلاعات نهانی" نباشد، ظرف پانزده روز پس از انجام معامله، به "سازمان" و "بورس" مربوط گزارش کنند.

ماده ۴۷. اشخاصی که اطلاعات خلاف واقع یا مستندات جعلی را به "سازمان" و یا "بورس" ارائه نمایند یا تصدیق کنند و یا اطلاعات، اسناد و یا مدارک جعلی را در تهیه گزارش های موضوع این قانون مورد استفاده قرار دهند، حسب مورد به مجازات های مقرر در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵/۳/۶ محکوم خواهند شد.

ماده ۴۸. "کارگزار"، "کارگزار/معامله گر"، "بازارگردان" و "مشاور سرمایه گذاری" که اسرار اشخاصی را که برحسب وظیفه از آنها مطلع شده یا در اختیار وی قرار دارد، بدون مجوز افشاء نماید، به مجازات های مقرر در ماده (۶۴۸) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵/۳/۶ محکوم خواهد شد.

ماده ۴۹. اشخاص زیر به حبس تعزیری از یک ماه تا شش ماه یا به جزای نقدی معادل یک تا سه برابر سود به دست آمده یا زیان متحمل نشده یا هر دو مجازات محکوم خواهند شد:

۱. هر شخصی که بدون رعایت مقررات این قانون تحت هر عنوان به فعالیت هایی از قبیل "کارگزاری"، "کارگزار/معامله گر" یا "بازارگردانی" که مستلزم اخذ مجوز است مبادرت نماید یا خود را تحت هر یک از عناوین مزبور معرفی کند.

۲. هر شخصی که به موجب این قانون مکلف به ارائه تمام یا قسمتی از اطلاعات، اسناد و یا مدارک مهم به "سازمان" و یا "بورس" مربوط بوده و از انجام آن خودداری کند.

۳. هر شخصی که مسئول تهیه اسناد، مدارک، اطلاعات، "بیانیه ثبت" یا "اعلامیه پذیرهنویسی" و امثال آنها جهت ارائه به "سازمان" می باشد و نیز هر شخصی که مسئولیت بررسی و اظهار نظر یا تهیه گزارش مالی، فنی یا اقتصادی یا هرگونه تصدیق مستندات و اطلاعات مذکور را برعهده دارد و در اجرای وظایف محوله از مقررات این قانون تخلف نماید.

۴. هر شخصی که عالماً و عامداً هرگونه اطلاعات، اسناد، مدارک یا گزارش های خلاف واقع مربوط به اوراق بهادار را به هر نحو مورد سوءاستفاده قرار دهد.

ماده ۵۰. "کارگزار"، "کارگزار/معامله گر" یا "بازارگردانی" که اوراق بهادار و وجوهی را که برای انجام معامله به وی سپرده شده و وی موظف به نگاهداری آن در حساب های جداگانه است، برخلاف مقررات و به نفع خود یا دیگران مورد استفاده قرار دهد، به مجازات های مقرر در ماده (۶۷۴) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵/۳/۶ محکوم خواهد شد.

ماده ۵۱. در صورت ارتکاب تخلفات مندرج در این قانون توسط اشخاص حقوقی، مجازات های پیش بینی شده بر حسب مورد درباره آن دسته از اشخاص حقیقی اعمال می شود که از طرف اشخاص حقوقی یادشده، مسئولیت تصمیم گیری را بر عهده داشته اند.

ماده ۵۲. "سازمان" مکلف است مستندات و مدارک مربوط به جرائم موضوع این قانون را گردآوری کرده و به مراجع قضایی ذی صلاح اعلام نموده و حسب مورد موضوع را به عنوان شاکی پیگیری نماید. چنانچه در اثر جرائم مذکور ضرر و زبانی متوجه سایر اشخاص شده باشد، زیان دیده می تواند برای جبران آن به مراجع قانونی مراجعه نموده و وفق مقررات، دادخواست ضرر و زیان تسلیم نماید.

فصل هفتم: مقررات متفرقه

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۵۳. "کارگزاران" "کارگزاران/معامله گران" "بازارگردانان" و سایر فعالان بازار اوراق بهادار مکلفند ظرف شش ماه از تشکیل "سازمان" نسبت به ایجاد "کانون" خود، پس از تصویب اساسنامه آن اقدام کنند.

ماده ۵۴. هیچ سهامدار حقیقی یا حقوقی، نمی تواند بیش از دو و نیم درصد (۲/۵٪) از سهام "بورس" را به طور مستقیم یا غیرمستقیم در مالکیت داشته باشد.

ماده ۵۵. هیچ سهامدار حقیقی یا حقوقی نمی تواند بیش از پنج درصد (۵٪) از سهام "شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه" را به طور مستقیم یا غیرمستقیم در مالکیت داشته باشد.

ماده ۵۶. پس از تشکیل "سازمان"، کلیه سوابق، اسناد و مدارک شورای بورس موضوع قانون تأسیس بورس اوراق بهادار تهران، مصوب ۱۳۴۵، به "سازمان" منتقل می شود.

ماده ۵۷. اموال و دارایی های سازمان کارگزاران بورس های موجود اعم از منقول و غیرمنقول، وجوه نقد، سپرده های بانکی و اوراق بهادار، حقوق و تعهدات و سایر دارایی ها پس از کسر بدهی ها و هم چنین وجوه ذخیره گسترش "بورس"، در کمیته ای مرکب از رئیس "سازمان"، نماینده منتخب کارگزاران "بورس" مربوط و نماینده "شورا" احصا و حسب ضرورت و نیاز بین شرکت سهامی "بورس" مربوط و "سازمان" به ترتیب به عنوان سرمایه و منابع مالی در اختیار تسهیم می شود. تصمیمات این کمیته پس از تصویب وزیر امور اقتصاد و دارایی لازم الاجرا می باشد.

تبصره - سوابق کارکنان "سازمان کارگزاران" هر "بورس"، به موجب مقررات قانون کار باز خرید می گردد.

ماده ۵۸. دولت اقدامات لازم برای فعال کردن بورس های کالایی و تطبیق آن با این قانون و ارائه راه کارهای قانونی مورد نیاز را به عمل خواهد آورد.

ماده ۵۹. این قانون چهار ماه پس از تصویب به طور کامل لازم الاجرا است و هیئت وزیران و سایر مراجع مذکور در این قانون، موظفاند به نحوی اقدام نمایند که مقررات اجرایی و سازمانی و تشکیلات مناسب اجرایی این قانون، ظرف این مدت استقرار یافته و به تصویب رسیده باشد.

ماده ۶۰. پس از انقضای مهلت های مقرر در این قانون، قانون تأسیس بورس اوراق بهادار مصوب ۱۳۴۵/۲/۲۷ و کلیه قوانین و مقرراتی که مغایر با این قانون است، لغو می شود.

قانون فوق مشتمل بر شصت ماده و بیست و نه تبصره در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ اول آذرماه یکهزار و سیصد و هشتاد و چهار مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۴/۹/۲ به تأیید شورای نگهبان رسید.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

قانون "توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید در راستای تسهیل اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی"

ماده ۱ - اصطلاحات و واژه‌هایی که در این قانون به کار رفته است دارای معانی زیر می‌باشند.

الف - گواهی سرمایه‌گذاری؛ اوراق بهادار متحدالشکلی است که توسط صندوق سرمایه‌گذاری منتشر و در ازای سرمایه‌گذاری اشخاص در صندوق با درج مشخصات صندوق و سرمایه‌گذار و مبلغ سرمایه‌گذاری به آنها ارائه می‌شود.

ب - سهام شناور آزاد؛ بخشی از سهام شرکت است که دارندگان آن همواره آماده عرضه و فروش آن سهام می‌باشند، و قصد ندارند با حفظ آن قسمت از سهام، در مدیریت شرکت مشارکت نمایند.

ج - سازمان بورس و اوراق بهادار؛ سازمانی است که به موجب قانون "بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران" مصوب ۱۳۸۴/۹/۱ تشکیل شده است و در این قانون "سازمان" نامیده می‌شود.

د - نهاد واسط؛ یکی از نهادهای مالی موضوع قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران است که می‌تواند با انجام معاملات موضوع عقود اسلامی نسبت به تأمین مالی از طریق انتشار اوراق بهادار اقدام نماید.

ه - صندوق سرمایه‌گذاری؛ نهادی مالی است که منابع مالی حاصل از انتشار گواهی سرمایه‌گذاری را در موضوع فعالیت مصوب خود سرمایه‌گذاری می‌کند.

ماده ۲ - سازمان ثبت اسناد و املاک کشور موظف است صرفاً با مجوز سازمان، صندوق‌های موضوع بندهای (۱۹) و (۲۰) ماده (۱) قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران و صندوقهای سرمایه‌گذاری مشترک موضوع بند (۱) ماده (۱۴) قانون "ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن" - مصوب ۱۳۸۷/۲/۲۵ - و سایر صندوق‌هایی را که به موجب مقررات قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران نهاد مالی محسوب می‌شوند، ثبت نماید. این صندوق‌ها از تاریخ ثبت دارای شخصیت حقوقی می‌باشند.

ماده ۳ - در ازای سرمایه‌گذاری در صندوق‌های موضوع ماده (۲)، گواهی سرمایه‌گذاری با نام صادر می‌شود. مسئولیت سرمایه‌گذاران در این صندوق‌ها محدود به میزان مبلغ سرمایه‌گذاری آنها است.

ماده ۴ - تأسیس، ثبت، فعالیت، انحلال و تصفیه صندوقهای موضوع ماده (۲) طبق ضوابط زیر خواهد بود:

الف - مدت فعالیت این صندوقها باید متناسب با نوع فعالیت صندوق در اساسنامه قید شود.

ب - حداقل سرمایه لازم برای تشکیل صندوقهای سرمایه‌گذاری پنج میلیارد (۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال می‌باشد. شورای عالی بورس و اوراق بهادار می‌تواند حداقل سرمایه لازم برای تشکیل صندوقهای سرمایه‌گذاری را با در نظر گرفتن تغییرات نرخ تورم افزایش دهد.

ج - متغیر یا ثابت بودن سرمایه و همچنین قابلیت و نحوه نقل و انتقال گواهی سرمایه‌گذاری صندوقها از طریق صدور و ابطال و یا خرید و فروش باید در اساسنامه صندوق قید شود.

د - صندوق به موجب ترتیباتی که در اساسنامه پیش‌بینی می‌شود باید حداقل یک رکن اداره کننده و یک رکن ناظر به عنوان بازرس/حسابرس داشته باشد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

هـ - وظایف، اختیارات و مسئولیتهای ارکان مذکور و سایر ارکان از قبیل ضامن بر عهده اشخاص حقوقی واجد شرایطی خواهد بود که باید در صندوق قبول سمت نمایند. حدود مسؤلیت و اختیارات هر یک از ارکان در اساسنامه تعیین می شود. رکن اداره کننده را می توان از بین اشخاص حقیقی واجد شرایط تعیین کرد.

و - نحوه تصفیه صندوق در پایان مدت فعالیت و یا انحلال آن به موجب شرایط مندرج در اساسنامه بوده و مدیر صندوق مدیر تصفیه نیز می باشد مگر اینکه شرایط لازم برای اداره صندوق را از دست بدهد.

اداره صندوقهای سرمایه گذاری طبق اساسنامه آنها می باشد.

ماده ۵: هرگونه اختلاف ناشی از سرمایه گذاری در صندوقهای موضوع ماده (۲) و فعالیت آنها و نیز اختلاف بین ارکان صندوق در هیئت داورى موضوع قانون "بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران" رسیدگی می شود.

ماده ۶ - ماده (۱۴۳) قانون مالیاتهای مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ و اصلاحات بعدی آن به شرح زیر اصلاح، تبصره (۱) آن حذف و تبصره های (۲) و (۳) به عنوان تبصره های (۱) و (۲) ابقاء گردید:

ماده ۱۴۳ - معادل ده درصد (۱۰٪) از مالیات بردرآمد حاصل از فروش کالاهایی که در بورس های کالایی پذیرفته شده و به فروش می رسد و ده درصد (۱۰٪) از مالیات بردرآمد شرکتهایی که سهام آنها برای معامله در بورسهای داخلی یا خارجی پذیرفته می شوند و پنج درصد (۵٪) از مالیات بردرآمد شرکتهایی که سهام آنها برای معامله در بازار خارج از بورس داخلی یا خارجی پذیرفته می شوند، از سال پذیرش تا سالی که از فهرست شرکتهای پذیرفته شده در این بورسها یا بازارها حذف نشده اند با تأیید سازمان بخشوده می شود. شرکتهایی که سهام آنها برای معامله در بورسهای داخلی یا خارجی یا بازارهای خارج از بورس داخلی یا خارجی پذیرفته شود در صورتی که در پایان دوره مالی به تأیید سازمان حداقل بیست درصد (۲۰٪) سهام شناور آزاد داشته باشند معادل دو برابر معافیت های فوق از بخشودگی مالیاتی برخوردار خواهند شد.

ماده ۷ - متن زیر به عنوان ماده (۱۴۳) مکرر و چهار تبصره ذیل آن به قانون مالیاتهای مستقیم مصوب ۱۳۶۶ الحاق می شود؛

ماده ۱۴۳ مکرر - از هر نقل و انتقال سهام و حق تقدم سهام شرکتها اعم از ایرانی و خارجی در بورسها یا بازارهای خارج از بورس دارای مجوز، مالیات مقطوعی به میزان نیم درصد (۵٪) ارزش فروش سهام و حق تقدم سهام وصول خواهد شد و از این بابت وجه دیگری به عنوان مالیات بردرآمد و نقل و انتقال سهام و حق تقدم سهام و مالیات بر ارزش افزوده خرید و فروش مطالبه نخواهد شد.

کارگزاران بورسها و بازارهای خارج از بورس مکلفند مالیات یاد شده را به هنگام هر انتقال از انتقال دهنده وصول و به حساب تعیین شده از طرف سازمان امور مالیاتی کشور واریز نمایند و ظرف ده روز از تاریخ انتقال رسید آن را به همراه فهرستی حاوی تعداد و مبلغ فروش سهام و حق تقدم مورد انتقال به اداره امور مالیاتی محل ارسال کنند.

تبصره ۱: تمامی درآمدهای صندوق سرمایه گذاری در چهارچوب این قانون و تمامی درآمدهای حاصل از سرمایه گذاری در اوراق بهادار موضوع بند (۲۴) ماده یک (۱) قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴ و درآمدهای حاصل از نقل و انتقال این اوراق یا درآمدهای حاصل از صدور و ابطال آنها از پرداخت مالیات بردرآمد و مالیات بر ارزش افزوده موضوع قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۳۸۷/۰۳/۰۲ معاف می باشد و از بابت نقل و انتقال آنها و صدور و ابطال اوراق بهادار یاد شده مالیاتی مطالبه نخواهد شد.

تبصره ۲: سود و کارمزد پرداختی یا تخصیصی اوراق بهادار موضوع تبصره (۱) این ماده به استثناء سود سهام و سهم الشرکه شرکتها و سود گواهی های سرمایه گذاری صندوقها، مشروط به ثبت اوراق بهادار یاد شده نزد سازمان جزء هزینه های قابل قبول برای تشخیص درآمد مشمول مالیات ناشر این اوراق بهادار محسوب می شود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره ۳: در صورتی که هر شخص حقیقی یا حقوقی مقیم ایران که سهامدار شرکت پذیرفته شده در بورس یا بازار خارج از بورس، سهام یا حق تقدم خود را در بورس ها یا بازارهای خارج از بورس خارجی بفروشد، از این بابت هیچگونه مالیاتی در ایران دریافت نخواهد شد.

تبصره ۴ - صندوق سرمایه گذاری مجاز به هیچگونه فعالیت اقتصادی دیگری خارج از مجوزهای صادره از سوی سازمان نمی باشد.

ماده ۸ - در ماده (۱۰۴) اصلاحی قانون مالیاتهای مستقیم اصلاحی ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ عبارت "بورسها، بازارهای خارج از بورس و کارمزد معاملات و تسویه اوراق بهادار و کالا در بورسها و بازارهای خارج از بورس" قبل از کلمه "بانکها" و کلمه "قرارداد" قبل از عبارت "حمل و نقل" اضافه شود.

ماده ۹ - بند (۱۱) ماده (۱۲) قانون مالیات بر ارزش افزوده به شرح زیر اصلاح می گردد؛

۱۱ - خدمات بانکی و اعتباری بانکها، مؤسسات و تعاونی های اعتباری و صندوق های قرض الحسنه مجاز و خدمات معاملات و تسویه اوراق بهادار و کالا در بورسها و بازارهای خارج از بورس.

ماده ۱۰ - معاملات کالا و اوراق بهادار در بورسهای کالایی و کلیه فعالیتهای اشخاص در آنها مشمول احکام مندرج در فصل ششم قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران بوده و مرتکبان جرائم مندرج در ذیل فصل مذکور با رعایت ماده (۵۲) همان قانون تحت پیگرد قرار خواهند گرفت.

ماده ۱۱ - نهاد واسط از پرداخت هرگونه مالیات و عوارض نقل و انتقال و مالیات بردرآمد آن دسته از دارایی هایی که تأمین مالی آن از طریق انتشار اوراق بهادار به عموم صورت می گیرد معاف است. وجوه حاصل از اقدامات تأمین مالی که از طریق انتشار اوراق بهادار توسط این گونه نهادها صورت می گیرد، باید در حساب خاصی متمرکز شود و هرگونه برداشت از این حساب باید تحت نظارت و با تأیید سازمان انجام گیرد. دستورالعمل مربوط به فعالیت نهادهای واسط ظرف مدت سه ماه به پیشنهاد سازمان به تصویب شورای عالی بورس و اوراق بهادار خواهد رسید.

ماده ۱۲ - درآمدها حاصل از فروش دارایی به نهاد واسط برای تأمین مالی از طریق عرضه عمومی اوراق بهادار معاف از مالیات است و به نقل و انتقال آن هیچ گونه مالیات و عوارضی تعلق نمی گیرد. هزینه استهلاک ناشی از افزایش ارزش دارایی در خرید مجدد همان دارایی توسط فروشنده به هر نحوی که باشد جزء هزینه های قابل قبول مالیاتی نخواهد بود.

ماده ۱۳ - مدیران نهادهای مالی، ناشران اوراق بهادار و تشکلهای خودانتظام شامل اعضای هیئت مدیره و مدیرعامل باید فاقد محکومیت قطعی کیفری مؤثر بوده و از صلاحیت حرفه ای لازم برخوردار باشند. در صورت فقدان یا سلب صلاحیت حرفه ای نامبردگان، مرجع انتخاب کننده موظف است از انتخاب آنان به سمت های یاد شده خودداری نموده و یا مدیران انتخاب شده را از آن سمت برکنار نماید. شرایط و معیارهای صلاحیت حرفه ای مدیران مذکور صرفاً از حیث تحصیلات و سوابق تجربی مرتبط و همچنین نحوه سلب صلاحیت آنها توسط سازمان، به موجب آئین نامه ای خواهد بود که به پیشنهاد شورای عالی بورس و اوراق بهادار به تصویب هیئت وزیران می رسد.

ماده ۱۴ - ناشران اوراق بهادار، نهادهای مالی و تشکلهای خودانتظام و نیز اشخاصی که به عنوان مدیران آنها انتخاب می شوند، در صورت نقض قوانین و مقررات مربوط به فعالیت هر یک از آنها متخلف محسوب شده و سازمان علاوه بر اقدامات انضباطی مندرج در مواد (۷) و (۳۵) قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران نسبت به اخذ جریمه نقدی از متخلفین از ده میلیون (۱۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا یک میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال اقدام و به حساب خزانه واریز نماید. آئین نامه مربوط به تعیین میزان جرائم نقدی متناسب با عمل ارتكابی به پیشنهاد مشترک وزارتخانه های امور اقتصادی و دارائی و دادگستری تهیه و به تصویب هیئت وزیران می رسد.

تبصره ۱ - مبالغ جزای نقدی هر سه سال یک بار متناسب با رشد شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی که توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به طور رسمی اعلام می شود با پیشنهاد شورای عالی بورس و اوراق بهادار و تصویب هیئت وزیران تعدیل می شود.

تبصره ۲ - آراء صادره درخصوص جریمه ها لازم الاجرا بوده و از طریق دوائر اجرای ثبت و اجرای احکام دادگاهها قابل وصول است.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره ۳ - قوه قضائیه می تواند گزارش سازمان در خصوص وقوع جرائمی که آن سازمان به عنوان شاکی و در اجرای ماده (۵۲) قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران نسبت به طرح شکایت در مراجع ذیصلاح قضائی اقدام می نماید را در حکم گزارش ضابطان دادگستری تلقی نماید. کارکنان سازمان در اجرای دستورات قضائی مربوط به جرائم مذکور کلیه اختیارات و مسئولیتهایی را که برای ضابطان دادگستری در قانون آئین دادرسی کیفری تصریح یا بیان شده است دارا می باشند. کارکنان مرتبط با معرفی رئیس سازمان و حکم دادستان تعیین می شوند.

ماده ۱۵ - در صورتی که اوراق بهادار پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار یا بازار خارج از بورس و یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا که در بورس کالا پذیرفته می شود متضمن سود مصوب، سرسید شده یا تضمین شده باشد، باید به موقع و در چهارچوب مقررات توزیع و پرداخت شود. در صورت خودداری ناشران و شکایت صاحبان اوراق بهادار یا سازمان، موضوع در هیئت داوری قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران طرح و آراء صادره در این خصوص از طریق اجرای احکام دادگاهها قابل اجرا است.

ماده ۱۶ - در صورت درخواست سازمان، کلیه اشخاص تحت نظارت از قبیل ناشران، نهادهای مالی و تشکلهای خودانتظام موظفند اسناد، مدارک، اطلاعات و گزارشهای مورد نیاز برای انجام وظایف و مسئولیتهای قانونی سازمان را ارائه کنند. سازمان می تواند نسبت به ارائه اطلاعات، اسناد، مدارک و گزارشهای مذکور به مراجع و نهادهای ذیصلاح داخلی و یا بین المللی با موافقت دادستان کل در چهارچوب صلاحیتهای قانونی آنها اقدام نماید. مدیران اشخاص حقوقی تحت نظارت در صورت خودداری از انجام موارد فوق به مجازات مندرج در صدر ماده (۴۹) قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران محکوم می شوند.

تبصره ۱ - در صورتی که ارائه دهنده اطلاعات، اسناد، مدارک و گزارش اعلام نماید که موارد ارائه شده جزء اسرار تجاری وی محسوب و غیر قابل انتشار می باشد، موضوع در هیئت مدیره سازمان مطرح و تصمیم گیری می شود. تصمیم هیئت مدیره سازمان در خصوص موضوع لازم الاتباع و مبنای اقدام خواهد بود.

تبصره ۲ - اسرار تجاری محرمانه تلقی شده و در صورت افشای آن، سازمان مسئول جبران ضرر و زیان وارده به ارائه دهنده اسناد، مدارک و اطلاعات می باشد مشروط بر اینکه افشای اسرار تجاری توسط سازمان و در غیر موارد قانونی صورت گرفته باشد.

تبصره ۳ - دولت، شرکتهای دولتی و شهرداریها از شمول تکالیف مربوط به ناشران اوراق بهادار موضوع مواد (۱۳)، (۱۴)، (۱۵) و (۱۶) این قانون مستثنی هستند.

ماده ۱۷ - خرید و فروش کالاهای پذیرفته شده در بورس های کالایی که با رعایت مقررات حاکم بر آن بورسها مورد دادوستد قرار می گیرند توسط وزارتخانه ها، سازمانها، نهادها و دستگاههای دولتی و عمومی و دستگاههای اجرایی نیاز به برگزاری مناقصه یا مزایده و تشریفات مربوط به آنها ندارد.

ماده ۱۸ - دولت مکلف است کالای پذیرفته شده در بورس را از نظام قیمت گذاری خارج نماید.

تبصره - دارو از شمول این ماده مستثنی است.

آیین نامه اجرایی قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران

ماده ۱- اصطلاحات و واژه های اختصاری تعریف شده در ماده یک قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب آذرماه ۱۳۸۴، در این

آیین نامه نیز به همان مفاهیم به کار برده می شوند. سایر اصطلاحاتی که در این آیین نامه به کار رفته است، دارای معانی زیر می باشند:

۱- قانون: قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۴

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۲- نهادها و تشکلهای تحت نظارت: کلیه نهادها و تشکلهایی که براساس قانون، مجوز تأسیس یا فعالیت خود را از شورا یا سازمان دریافت نموده باشند از قبیل بورس ها، بازارهای خارج از بورس، کانون ها، بازارهای مشتقه، بورس های کالایی، شرکت های سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه و نهادهای مالی.

ماده ۲- پس از پذیرش اوراق بهادار براساس ماده (۳۰) قانون، معاملات آن در هر بورس براساس مقرراتی خواهد بود که به تصویب شورا می رسد.

ماده ۳- بورس ها، کانون ها، بازارهای خارج از بورس و شرکت های سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه، تشکل خودانتظام محسوب می شوند. مصادیق سایر تشکلهای خودانتظام توسط شورا تعیین می شوند.

ماده ۴- شرکت های سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه، شرکت های (هلدینگ) و سبگردان ها از مصادیق نهاد مالی محسوب می شوند. سایر مصادیق نهادهای مالی با رعایت بند (۲۱) ماده (۱) قانون توسط شورا تعیین می شوند.

ماده ۵- نهادها و تشکلهای تحت نظارت مشمول مقررات «قانون»، این آیین نامه و همچنین مقرراتی که در چارچوب اختیارات قانونی توسط ارکان ذیصلاح بازار اوراق بهادار وضع می گردد، هستند.

ماده ۶- شورا مرجع تعیین و تصویب انواع «اوراق بهادار قابل معامله» موضوع بند (۲۴) ماده (۱) قانون است. سازمان از انتشار و یا معامله انواع اوراقی که هنوز در زمره اوراق مذکور قرار نگرفته اند جلوگیری می کند. مقررات لازم در این خصوص به پیشنهاد هیئت مدیره سازمان به تصویب شورا خواهد رسید.

ماده ۷- چگونگی تشکیل، رسمیت یافتن و اداره جلسات شورا، تصمیم گیری و ابلاغ مصوبات آن طبق دستورالعملی خواهد بود که به تصویب شورا می رسد.

ماده ۸- سازمان باید نشان، مهر و یک نشریه ویژه داشته باشد. انتشار این نشریه با رعایت مقررات قانونی مربوطه یکسال پس از شروع فعالیت سازمان با درج موارد زیر الزامی است:

۱- مقررات و ضوابط مربوط به بازار اوراق بهادار با ذکر تاریخ تصویب، مرجع یا مراجع تصویب کننده و تاریخ لازم الاجرا شدن آنها.

۲- مجوزهای صادر، لغو یا تعلیق شده توسط ارکان بازار اوراق بهادار به همراه سایر اطلاعاتی که در این زمینه مطابق مقررات باید به اطلاع عموم برسد.

۳- مشخصات اوراق بهادار ثبت شده نزد سازمان.

۴- آراء یا اجرائیه های صادره سازمان، هیئت داور و یا احکام قطعی دادگاه ها و سایر مراجع قانونی در خصوص بازار اوراق بهادار، مگر این که هیئت مدیره نشر آنها را مغایر مصالح بازار تشخیص دهد.

۵- هرگونه تغییر در اساسنامه، نشانی مرکز اصلی، نام و محل شعب و دفاتر سازمان.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۶- سایر اموری که به تشخیص سازمان انتشار آنها در نیل به اهداف سازمان مؤثر باشد.

تبصره- سازمان مکلف است، ظرف دو سال از شروع فعالیت، اقدام به راه اندازی یک پایگاه الکترونیکی نماید که حداقل حاوی موارد مذکور در این ماده باشد.

ماده ۹- ناشران و نهادها و تشکل های تحت نظارت سازمان موظفند ضوابطی را که سازمان با رعایت مقررات مربوط در خصوص نشر اطلاعات و تبلیغات اوراق بهادار وضع می نماید رعایت کنند.

ماده ۱۰- به منظور حفظ استقلال و اطمینان از کیفیت کار ارزشیابان، تحلیل گران مالی و حسابرسان معتمد سازمان که خدمات حرفه ای در بازار اوراق بهادار ارائه می دهند سازمان ضوابط و مقررات لازم را تهیه و جهت تصویب به شورا ارائه می نماید.

ماده ۱۱- راهکارها، ضوابط و مقررات مربوط به عملیات بانکی که معاملات اوراق بهادار و تسویه و جوه ناشی از معاملات را تسهیل می نماید به پیشنهاد سازمان به تصویب شورا می رسد. مصوبات شورا به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اعلام و بانک مرکزی در چهارچوب امتیازات و مقررات قانونی بانکی ترتیبات اجرای مصوبات شورا را فراهم می نماید.

ماده ۱۲- وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات موظف است زیرساخت های فنی و مخابراتی مورد نیاز جهت توسعه بازار اوراق بهادار را فراهم نماید.

ماده ۱۳- به منظور ایجاد هماهنگی لازم در بازار اوراق بهادار و همکاری با سایر نهادهای سیاست گذاری و نظارتی موضوع بند (۱۲) ماده (۷) قانون، کلیه کمیسیون ها، کمیته ها و شوراهایی که به موجب قوانین و مقررات خاص تشکیل شده یا می شوند از قبیل کمیسیون اقتصادی دولت، شورای اقتصاد و امثال آن، موظفند در مواردی که تصمیم گیری در خصوص اوراق بهادار کشور و یا هرگونه سرمایه گذاری یا ایجاد تغییر و تحول در بازار اوراق بهادار در دستور کار آنها باشد، از رئیس سازمان جهت حضور در جلسات تصمیم گیری بدون حق رأی دعوت نمایند.

ماده ۱۴- مقررات مربوط به سرمایه گذاری اشخاص خارجی در بورس و نحوه نظارت بر آن موضوع بند (۱۴) ماده (۷) قانون با رعایت قوانین و مقررات مربوط به پیشنهاد سازمان به تصویب شورا می رسد.

ماده ۱۵- طبقه بندی اطلاعات محرمانه و تعیین دسترسی اشخاص به آن به موجب مقرراتی است که به پیشنهاد سازمان به تصویب شورا می رسد.

ماده ۱۶- دستورالعمل پذیرش اوراق بهادار و کالاها و کلیه ضوابط و مقررات نظارتی بورس ها و نهادهای مالی به تصویب سازمان می رسد.

تبصره: پذیرش اوراق بهادار و کالاها که قبل از لازم الاجرا شدن قانون منتشر شده یا در بورس ها پذیرفته شده اند، براساس دستورالعملی که به تصویب سازمان می رسد، مجاز خواهد بود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۱۷- در اجرای ماده (۳۵) قانون، هیئت مدیره بورس ها موظفند طبق مقررات آیین نامه مربوط و براساس دستورالعملی که توسط سازمان ابلاغ می شود به تخلفات انضباطی کارگزاران، کارگزار / معامله گران، بازارگردانان، ناشران و سایر اعضای بورس رسیدگی کنند. یک نسخه از آرای صادر شده در مورد تخلفات انضباطی یاد شده باید حداکثر ظرف سه روز پس از صدور به سازمان ارسال شود.

ماده ۱۸- در اجرای بندهای (۳) و (۱۱) ماده (۷) قانون به تخلفات مدیرعامل و اعضای هیئت مدیره بورس ها و ارکان سایر تشکلهای خودانتظام در خصوص تکالیف و وظایف و اختیارات آنها در سمت های یاد شده مطابق دستورالعملی که به تصویب شورا می رسد، در هیئت مدیره سازمان رسیدگی می شود.

ماده ۱۹- مصادیق اقداماتی که نوعاً منجر به ایجاد ظاهری گمراه کننده از روند معاملات در بورس ها با ایجاد قیمت های کاذب یا اغوای اشخاص به انجام معاملات اوراق بهادار می شوند، به پیشنهاد سازمان به تصویب شورا می رسد.

ماده ۲۰- نحوه ارائه گزارش موضوع تبصره (۲) ماده (۴۶) قانون مطابق دستورالعملی خواهد بود که به تصویب سازمان می رسد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ضوابط نظارت سبا بر فرآیند تأسیس و افزایش سرمایه شرکت های سهامی عام

در اجرای بندهای ۴، ۱۷ و ۱۸ ماده ۷ و مواد ۲۰ و ۲۵ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران، مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی، ضوابط نظارت **سبا** بر فرآیند تأسیس و افزایش سرمایه شرکت های سهامی عام در ۸ ماده، در تاریخ ۸۶/۰۴/۲۷ به تصویب هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید.

ماده ۱ - کلیه اصطلاحات و واژه هایی که در ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران تعریف شده اند، به همان مفاهیم در این ضوابط به کار رفته اند. واژه های دیگر دارای معانی زیر می باشند:

قانون: منظور قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران، مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی می باشد، که از این پس قانون نامیده می شود.

شرکت ثبت شده: شرکت سهامی عام که خود یا اوراق بهادار آن نزد سازمان به ثبت رسیده است.

شرکت ثبت نشده: شرکت سهامی عام که خود یا اوراق بهادار آن نزد سازمان به ثبت نرسیده است.

عرضه محدود: منظور عرضه سهام جدید به سهامداران فعلی ناشی از افزایش سرمایه شرکت های سهامی عام، با رعایت ماده ۱۵۸ لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت، بدون سلب حق تقدم می باشد.

ماده ۲ - عرضه سهام جدید در هر یک از موارد زیر، عرضه عمومی محسوب می گردد:

- عرضه سهام شرکت های سهامی عام در شرف تأسیس،
- عرضه سهام ناشی از افزایش سرمایه شرکت های سهامی عام با سلب حق تقدم سهامداران فعلی،
- عرضه سهام پذیرهنویسی نشده در مهلت استفاده از حق تقدم در افزایش سرمایه شرکت های سهامی عام.

ماده ۳ - افزایش سرمایه "شرکت های ثبت شده"، اعم از "عرضه عمومی" یا "عرضه محدود"، منوط به اخذ مجوز از سازمان با رعایت مقررات مربوطه می باشد.

ماده ۴ - "عرضه محدود" سهام "شرکت های ثبت شده" مستلزم کسب مجوز از سازمان می باشد. در فرآیند انجام عرضه سهام این شرکت ها، رعایت مفاد دستورالعمل ثبت و عرضه عمومی اوراق بهادار به استثنای مهلت زمانی پذیرهنویسی، الزامی است. در این عرضه ها، مهلت مزبور بر اساس الزامات قانون تجارت تعیین خواهد شد.

ماده ۵ - "عرضه محدود" سهام "شرکت های ثبت نشده"، مشمول مقررات عرضه عمومی نمی باشد.

ماده ۶ - ثبت سهام عرضه شده در "عرضه های محدود" "شرکت های ثبت نشده"، به تقاضای ناشر و با رعایت مقررات مربوطه بلامانع می باشد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۷ - "عرضه عمومی" سهام "شرکت های ثبت نشده"، مستلزم کسب مجوز از سازمان و تابع مقررات از جمله قانون و دستورالعمل ثبت و عرضه عمومی اوراق بهادار می باشد.

ماده ۸ - "عرضه عمومی" و محدود سهام کلیه شرکت های سهامی عام، در صورتی که بعد از انجام عرضه جمع حقوق صاحبان سهام آنها کمتر از ۱۰ میلیارد ریال باشد، معاف از ثبت خواهد بود.

ماده ۹ - این ضوابط در ۹ ماده به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب لازم الاجرا می باشد.

دستورالعمل اجرایی افشای اطلاعات شرکت های ثبت شده نزد سازمان

در اجرای بندهای ۱۱ و ۱۸ ماده ۷ و ماده ۴۵ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران، مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی، این دستورالعمل در ۳ فصل، ۲۱ ماده و ۹ تبصره در تاریخ سوم مرداد هشتاد و شش به تصویب هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید.

فصل اول - تعاریف و اصطلاحات

ماده ۱- اصطلاحات و واژه هایی که در ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران، مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی تعریف شده اند، به همان مفاهیم در این دستورالعمل به کار رفته اند. واژه های دیگر دارای معانی زیر می باشند:

- ۱- **ناشر بورسی:** ناشری که اوراق بهادار آن در بورس پذیرفته شده باشد.
- ۲- **ناشر غیر بورسی:** ناشری که اوراق بهادار آن نزد سازمان ثبت شده ولی در بورس یا بازار خارج از بورس پذیرفته نشده است.
- ۳- **ناشر بازار خارج از بورس:** ناشری که اوراق بهادار آن نزد سازمان ثبت شده و در بازار خارج از بورس پذیرفته شده باشد.
- ۴- **افشاء:** ارسال اطلاعات به سازمان و انتشار عمومی و به موقع اطلاعات مطابق ضوابط این دستورالعمل می باشد.
- ۵- **افشای فوری:** افشای اطلاعات به محض آگاهی ناشر، با رعایت شرایط این دستورالعمل است.
- ۶- **اطلاعات مهم:** اطلاعاتی درباره رویدادها و تصمیمات مربوط به ناشر که بر قیمت اوراق بهادار ناشر و تصمیم سرمایه گذاران تأثیر بااهمیت داشته باشد.
- ۷- **شایعه:** اخباری حاکی از وجود اطلاعات مهمی است که بطور غیررسمی منتشر شده و توسط ناشر تأیید یا تکذیب نشده است و احتمال می رود بر قیمت اوراق بهادار ناشر تأثیر بااهمیت داشته باشد.
- ۸- **مقررات:** منظور قانون تجارت، قانون مالیات ها، قانون بازار اوراق بهادار، استانداردهای حسابداری و حسابرسی ملی، مصوبات هیئت وزیران، شورا، سازمان و سایر قوانین و ضوابط موضوعه در خصوص بازار اوراق بهادار و ناشر می باشد.
- ۹- **کنترل:** توانایی راهبری سیاست های مالی و عملیاتی یک واحد تجاری به منظور کسب منافع از فعالیت های آن.
- ۱۰- **فعالیت نامتعارف بازار:** به هرگونه نوسان نامتعارف در قیمت یا حجم دادوستد اوراق بهادار ناشر اطلاق می شود.

فصل دوم - کلیات

ماده ۲- ناشر موظف است اطلاعات موضوع این دستورالعمل را در مهلت مقرر، مطابق فرم های مورد نظر سازمان، بصورت الکترونیکی و یا کاغذی در سربرگ رسمی خود که به تأیید دارندگان امضای مجاز رسیده باشد، به سازمان ارسال و همزمان به طریقی که سازمان تعیین می کند جهت اطلاع عموم منتشر نماید.

ماده ۳- سیستم های مالی و کنترل داخلی ناشر و همچنین مفاد و نحوه تنظیم گزارش های موضوع این دستورالعمل، باید مطابق مقررات باشد.

ماده ۴- موارد، ضرورت ها و روش های افشاء که در این دستورالعمل تأکید شده است، حداقل الزامات در زمینه افشاء اطلاعات می باشد. تعیین و تشخیص سایر اطلاعاتی که مهم است و باید افشای فوری شود، بر عهده ناشر است.

ماده ۵- اطلاعات افشاشده از سوی ناشر باید قابل اتکا، به موقع و به دور از جانبداری باشد. اطلاعات دارای تأثیر منفی باید به همان سرعت و دقتی که اطلاعات دارای تأثیر مثبت منتشر می شود، افشا شود. اطلاعات مهم باید صریح، دقیق و تا حد امکان بصورت کمی ارائه شود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۶- ارائه اطلاعات به تحلیل گران، روزنامه نگاران، سهامداران و سایرین نباید به صورت فردی و یا انتخابی باشد، مگر اینکه اطلاعات مزبور قبلاً با رعایت مفاد این دستورالعمل افشاء شده باشد.

فصل سوم- موارد افشاء

بخش اول: گزارش ها و صورت های مالی سالانه و میان دوره ای

ماده ۷- ناشر بورسی مکلف است گزارش ها و صورت های مالی زیر را مطابق استانداردهای ملی و یا فرم هایی که توسط سازمان ارائه می شود، ظرف مهلت های مقرر تهیه و افشا نماید:

۱- صورت های مالی سالانه حسابرسی شده شرکت اصلی و تلفیقی گروه، حداقل ۱۰ روز قبل از برگزاری مجمع عمومی عادی و حداکثر ۴ ماه پس از پایان سال مالی.

۲- گزارش هیئت مدیره به مجامع و اظهار نظر حسابرس در مورد آن، حداقل ۱۰ روز قبل از برگزاری مجمع عمومی.

۳- اطلاعات و صورت های مالی میان دوره ای ۳، ۶ و ۹ ماهه حسابرسی نشده، حداکثر ۳۰ روز پس از پایان مقاطع سه ماهه.

۴- صورت های مالی میان دوره ای ۶ ماهه حسابرسی شده حداکثر ۶۰ روز بعد از پایان دوره ۶ ماهه و در مورد شرکت هایی که ملزم به تهیه صورت های مالی تلفیقی هستند، حداکثر ۷۵ روز پس از پایان دوره ۶ ماهه.

۵- صورت های مالی سالانه حسابرسی نشده حداکثر ۶۰ روز پس از پایان سال مالی و در مورد شرکت هایی که ملزم به تهیه صورت های مالی تلفیقی هستند حداکثر ۹۰ روز پس از پایان سال مالی.

۶- برنامه های آتی مدیریت و پیش بینی عملکرد سالانه شرکت اصلی و تلفیقی گروه حداقل ۳۰ روز قبل از شروع سال مالی جدید و اظهار نظر حسابرس نسبت به آن حداکثر ۲۰ روز پس از ارائه توسط ناشر.

۷- پیش بینی عملکرد سالانه شرکت اصلی و تلفیقی گروه، بر اساس عملکرد واقعی ۳، ۶ و ۹ ماهه حداکثر ۳۰ روز پس از پایان مقاطع سه ماهه و اظهار نظر حسابرس نسبت به پیش بینی براساس عملکرد واقعی ۶ ماهه حداکثر ۲۰ روز پس از ارائه آن توسط ناشر.

۸- پیش بینی عملکرد حسابرسی شده در سایر مواردی که منجر به تغییر با اهمیت در پیش بینی عملکرد می گردد، حداکثر ۲۰ روز پس از ارائه اطلاعات حسابرسی نشده توسط ناشر.

۹- اطلاعات پرتفوی سرمایه گذاری های شرکت های سرمایه گذاری و هلدینگ در پایان هر ماه حداکثر ۱۰ روز پس از پایان ماه.

۱۰- اطلاعات و صورت های مالی شرکت های تحت کنترل:

۱۰-۱- صورت های مالی سالانه حسابرسی شده شرکت های تحت کنترل، حداقل ۱۰ روز قبل از برگزاری مجمع عمومی عادی سالانه شرکت اصلی.

۱۰-۲- صورت های مالی میان دوره ای ۶ ماهه حسابرسی شده شرکت های تحت کنترل، مطابق مهلت های مقرر در بند ۴ این ماده. در مورد شرکت های تحت کنترلی که ثبت شده نزد سازمان نیستند، به درخواست ناشر و در صورت تأیید سازمان، ارائه صورت های مالی حسابرسی نشده کفایت می کند.

۱۰-۳- اطلاعات پرتفوی سرمایه گذاری های شرکت های تحت کنترلی که فعالیت اصلی آنها سرمایه گذاری در اوراق بهادار می باشد، در مقاطع ۳، ۶، ۹ و ۱۲ ماهه، حداکثر ۳۰ روز پس از پایان دوره سه ماهه.

تبصره ۱: ناشران غیربورسی فقط موظف به تهیه و افشای اطلاعات مورد نظر در بندهای ۱، ۲، ۳ و ۴ این ماده می باشند و افشای اطلاعات مندرج در سایر بندهای این ماده توسط آنها اختیاری است.

تبصره ۲: ناشران بازار خارج از بورس فقط موظف به افشای اطلاعات مندرج در بندهای ۱، ۲، ۳، ۴، ۶، ۸، ۹ و ۱۰ این ماده می باشند و افشای اطلاعات مندرج در سایر بندهای این ماده توسط آنها اختیاری است.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره ۳: شرکت های واسطه گری مالی که عمدتاً به خرید و فروش اوراق بهادار می پردازند (با کد صنعت 65-99 مطابق استاندارد ISIC) از افشای اطلاعات مورد نظر در بند ۷ این ماده مستثنی می باشند.

تبصره ۴: زمان ارسال اطلاعات مندرج در بند ۹ این ماده، در خصوص ناشران بازار خارج از بورس در پایان هر دوره سه ماهه می باشد.

تبصره ۵: در صورتیکه گزارش ها و صورت های مالی سالانه و میان دوره ای موضوع این ماده قبل از مهلت مقرر در این ماده تهیه شده باشند، باید فوراً توسط ناشر افشا گردد.

تبصره ۶: حساب رسان معتمد سازمان موظفند پس از ارائه گزارش ها و صورت های مالی توسط ناشر، حداکثر ظرف مهلت های مقرر در این دستورالعمل نسبت به ارائه اظهار نظر و صدور گزارش اقدام نمایند.

بخش دوم: مجامع عمومی

ماده ۸- ناشر موظف است زمان، تاریخ، محل تشکیل و دستور جلسه مجامع عمومی را در روزنامه های کثیرالانتشار و سایت اینترنتی خود درج و مراتب را حداقل ۱۰ روز قبل از برگزاری مجمع افشا نماید. دستور جلسه مجامع عمومی باید صریح و واضح باشد. موضوعات مهم از قبیل انتخاب اعضای هیئت مدیره، انتخاب حسابرس و بازرس قانونی، تقسیم سود و اندوخته ها و تغییر موضوع فعالیت، باید مشخصاً در دستور جلسه قید شود و قابل طرح در بخش "سایر موارد" نمی باشد.

ماده ۹- ناشر موظف است علاوه بر افشای فوری تصمیمات مجامع عمومی خود، حداکثر ظرف مدت یک هفته پس از برگزاری مجامع عمومی، متنی از صورت جلسه مورد تأیید هیئت رئیسه مجمع را افشا نماید.

ماده ۱۰- ناشر موظف است صورت جلسه مجامع عمومی را حداکثر ظرف مدت ۱۰ روز پس از تاریخ تشکیل مجمع به مرجع ثبت شرکت ها ارائه و نسخه ای از آن را حداکثر ظرف یک هفته پس از ابلاغ ثبت، افشا نماید.

ماده ۱۱- در صورتی که افزایش سرمایه در اختیار هیئت مدیره بوده و دستور جلسه هیئت مدیره تصویب اجرای افزایش سرمایه باشد، ناشر موظف است حداقل ۱۰ روز قبل از تاریخ برگزاری جلسه هیئت مدیره، مراتب را افشا و علاوه بر افشای فوری تصمیمات اتخاذ شده، حداکثر ظرف ۳ روز کاری پس از برگزاری مجمع، متن صورت جلسه مورد تأیید اعضای هیات مدیره را افشا نماید.

ماده ۱۲- ناشر موظف است جدول زمان بندی پرداخت سود نقدی پیشنهادی توسط هیئت مدیره را قبل از برگزاری مجمع عمومی عادی افشا نماید. در صورتی که مجمع عمومی عادی سود نقدی بیشتری را نسبت به پیشنهاد هیئت مدیره تصویب نماید، جدول زمان بندی پرداخت سود نقدی می بایست متناسب با آن اصلاح و حداکثر ظرف ۳۰ روز پس از تاریخ مجمع افشا گردد.

بخش سوم: اطلاعات مهم

ماده ۱۳- ناشر موظف به افشای فوری اطلاعات مهم می باشد. برخی از مصادیق اطلاعات مهم به شرح زیر است:

الف - رویدادهای مؤثر بر فعالیت، وضعیت مالی و نتایج عملکرد ناشر از قبیل:

- تعلیق یا توقف تمام یا بخشی از فعالیت ناشر.
- تغییر در نوع فعالیت اصلی ناشر.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

- تحصیل یا واگذاری سهام سایر شرکتها به صورت مستقیم یا غیرمستقیم، که تأثیر بااهمیتی بر وضعیت عملکرد جاری یا آتی ناشر داشته باشد.
- برگزاری یا مشارکت در مناقصه‌ها و مزایده‌های بااهمیت و نتیجه آن.
- تغییر در روش یا رویه حسابداری به همراه دلایل و آثار مالی ناشی از آن.
- تغییر در ترکیب اعضاء هیئت مدیره، تعیین و تغییر نمایندگان اشخاص حقوقی و تغییر مدیرعامل ناشر.
- انعقاد، انحلال یا هرگونه تغییرات اساسی قراردادهای مهم.
- دعاوی مهم مطروحه له یا علیه ناشر، ورود در دعاوی مهم یا جلب دعاوی مهم یا ارجاع اختلافات مهم به داوری و نیز اعلام نتیجه آرای قطعی دادگاهها و مراجع قانونی دیگر و نیز اعمال و وقایع مهم حقوقی که بر قیمت اوراق بهادار ناشر اثرگذار باشد.
- کشف ذخایر و منابع طبیعی یا کشف منابع قابل توجه توسط شرکت‌های تأمین کننده مواد اولیه ناشر.
- تولید محصولات جدید، ارائه خدمات جدید، دستیابی به منابع اولیه، فناوری، بازار فروش یا مشتریان جدید.
- تأیید، تعلیق یا لغو مجوز فعالیت و امتیاز تجاری و انتقال، تحصیل، تغییر یا ابطال اسم یا علامت تجاری.
- مشخصات طرح‌های سرمایه‌گذاری و هرگونه تغییر بااهمیت در آن.
- توقف فعالیت مشتریان یا عرضه کنندگان عمده ناشر یا تغییر مشتریان یا عرضه کنندگان عمده ناشر.
- عدم توانایی در اجرای تعهدات و قراردادهای ناشر، اعلام ورشکستگی ناشر یا شرکت مادر آن.
- اعلام میزان سپرده بابت خسارات احتمالی طرح دعاوی یا جلوگیری از اجرای احکام.
- تصمیمات مجامع عمومی ناشر.

ب - تصمیمات و شرایط مؤثر بر ساختار سرمایه و تأمین منابع مالی ناشر از قبیل:

- افزایش یا کاهش سرمایه ناشر یا شرکت‌های تحت کنترل.
- انتشار اوراق بهادار جدید.
- تغییر در سیاست تقسیم سود ناشر.
- عوامل تأثیرگذار در سایر اجزاء ساختار سرمایه از قبیل قراردادهای لیزینگ، تضمین یا ارائه ضمانت‌نامه‌های بانکی بااهمیت و تأمین مالی خارج از ترازنامه.
- استقراض یا بازپرداخت مبالغ قابل توجه در مقایسه با گردش عملیات مالی ناشر.

ج - تغییر در ساختار مالکیت ناشر از قبیل:

- تغییر عمده در ساختار مالکیت ناشر به نحوی که کنترل شرکت تغییر یابد.
- تغییر در ساختار ناشر مانند ادغام، تحصیل و ترکیب.

د - سایر اطلاعات مهم مؤثر بر قیمت اوراق بهادار ناشر و تصمیم سرمایه‌گذاران از قبیل:

- انتقال یا واگذاری ماشین‌آلات و تجهیزات به منظور تغییر ساختار ناشر.
- خرید یا فروش بااهمیت دارایی‌های ناشر.
- توثیق یا فک‌رهن بخش قابل توجهی از دارایی‌های ناشر.
- ایجاد یا منتفی شدن بدهی‌های احتمالی بااهمیت.
- تغییر بااهمیت در پیش‌بینی عملکرد ناشر یا برنامه‌های آتی مدیریت، به همراه دلایل مربوطه.
- افزایش یا کاهش بااهمیت درآمدها و هزینه‌های ناشر در آینده قابل پیش‌بینی به همراه دلایل مربوطه.
- ورود خسارت بااهمیت ناشی از رویدادهای طبیعی (آتش‌سوزی، سیل، زلزله و...) یا ورود خسارت به واسطه انجام فعالیت‌های عملیاتی و غیرعملیاتی ناشر.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

- تعدیلات سنواتی بااهمیت.
 - درخواست برای خروج از فهرست شرکتهای پذیرفته شده در بورس و دلایل آن.
 - هرگونه رویداد و یا تغییر در شرکتهای تحت کنترل که اثر بااهمیتی بر فعالیت، وضعیت مالی و نتایج عملکرد شرکت مادر (اصلی) دارد.
 - تبصره: ناشر موظف است تغییر بااهمیت در پیش بینی عملکرد شرکت یا برنامه های آتی مدیریت را به همراه دلایل مربوطه، بلافاصله افشا و گزارش مربوط را در فرمهای تعیین شده حداکثر ظرف ۲ روز کاری بعد به سازمان ارائه نماید.
- ماده ۱۴-** در صورت انتشار شایعه یا گزارشی که حاوی اطلاعات خلاف واقع و یا گمراه کننده و یا مستندات جعلی باشد، ناشر مکلف است، بلافاصله اطلاعات و توضیحات کافی در خصوص شایعه یا گزارش مزبور را به سازمان ارسال و برای اطلاع عموم افشا نماید.
- ماده ۱۵-** ناشر می تواند در موارد زیر، اطلاعات مهم را با الزام به عدم افشا، با تأخیر (پس از رفع محدودیت های ذیل) افشا نماید:
- الف - افشای فوری موجب زیان یا عدم النفع بااهمیت برای ناشر شود.
 - ب - ناشر در حال انجام مذاکره بوده و هنوز بر سر اصول آن توافق حاصل نشده باشد.
 - ج - افشای فوری مزایای قابل توجهی برای شرکتهای رقیب فراهم کند.
 - د - موضوع مورد افشا پیوسته در حال تغییر باشد.
- تبصره: ناشر مکلف است پس از رفع محدودیت های فوق نسبت به افشای فوری اطلاعات اقدام نموده و دلایل استناد به هر یک از بندهای این ماده را به همراه مستندات لازم به سازمان اعلام نماید.
- ماده ۱۶-** در صورتی که تأخیر در افشای اطلاعات موضوع ماده ۱۵ منجر به اشاعه اطلاعات مزبور یا دادوستد متکی به اطلاعات نهانی یا فعالیت نامتعارف بازار شود، ناشر مکلف به افشای فوری آن اطلاعات است.
- ماده ۱۷-** به منظور جلوگیری از انتشار اطلاعات افشاء نشده موضوع ماده ۱۶، ناشر ملزم به رعایت موارد زیر است:
- الف - دسترسی به اطلاعات مزبور محدود به مدیران و کارکنان ذیصلاح ناشر باشد و این اطلاعات صرفاً در رابطه با وظایف و مسئولیت اشخاص در اختیار آنها قرار گیرد.
 - ب - در صورتی که لازم باشد اطلاعات مزبور در اختیار کارکنان، وکلا، حسابداران، حسابرسان، مشاوران مالی ناشر یا سایر اشخاص ذیصلاح قرار گیرد، نهانی بودن این اطلاعات و ممنوعیت استفاده شخصی از آن در دادوستد متکی به اطلاعات نهانی به آنها تأکید شود.
- تبصره: اشخاص مذکور در این ماده جزء مصادیق اشخاص دارنده اطلاعات نهانی موضوع تبصره (۱) ماده (۴۶) قانون بازار اوراق بهادار مصوب آذرماه ۱۳۸۴ محسوب می شوند.
- ماده ۱۸-** کلیه ناشران موضوع این دستورالعمل موظفند سایر اطلاعات مورد درخواست سازمان را حسب مورد افشا نمایند.
- ماده ۱۹-** سازمان می تواند مکاتبات فیما بین خود و ناشر را حسب مورد جهت اطلاع، به عموم اعلام نماید.
- ماده ۲۰-** در صورت عدم رعایت هر یک از مواد این دستورالعمل، موضوع مطابق با فصل ششم قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران و مقررات انضباطی مربوطه پیگیری می گردد.
- ماده ۲۱-** این دستورالعمل یک ماه پس از تصویب هیئت مدیره سازمان لازم الاجرا می باشد.

دستورالعمل عضویت در کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار

در اجرای ماده ۳۳ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب آذرماه ۱۳۸۴ و بند ۱ ماده ۷ و مواد ۷۷ و ۷۸ اساسنامه‌ی کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار، این دستورالعمل توسط کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار پیشنهاد و با انجام اصلاحاتی به تصویب هیأت مدیره‌ی سازمان بورس و اوراق بهادار رسید.

ماده ۱- کلیه اصطلاحات و واژه‌هایی که در ماده‌ی یک قانون بازار اوراق بهادار مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی تعریف شده‌اند، به همان مفاهیم در این دستورالعمل به کار رفته است. واژه‌های دیگر دارای معانی زیر می‌باشند:

۱- کانون: کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار است که با مجوز سازمان تشکیل شده و از مصادیق کانون تعریف شده در بند ۵ ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار محسوب می‌شود.

۲- عضو: شخص حقوقی است که مجوز فعالیت کارگزاری، کارگزار/ معامله‌گری یا بازارگردانی را از سازمان دریافت نموده و طبق این دستورالعمل به عنوان عضو، در کانون پذیرفته شده است.

۳- شخص وابسته به عضو: شامل موارد زیر است: اعضای حقیقی هیأت مدیره، نمایندگان اشخاص حقوقی عضو هیأت مدیره، مدیرعامل، مدیران، معامله‌گران، مسئولین پذیرش سفارش مشتریان، نمایندگان سبدگردانی، بازارگردانی و تحلیل‌گری، مسئولین شعب و مسئولین مالی عضو و سایر اشخاص حقیقی مرتبط با عضو که حسب مورد توسط کانون به عنوان شخص وابسته به عضو اعلام می‌شوند.

ماده ۲- کانون اعضا را بسته به مجوز فعالیت دریافتی از سازمان، به چهار گروه زیر طبقه‌بندی می‌کند. یک عضو می‌تواند در بیش از یک گروه طبقه‌بندی شود:

۱. اعضای فعال در معاملات اوراق بهادار به استثنای اوراق مشتقه؛
 ۲. اعضای فعال در معاملات اوراق مشتقه؛
 ۳. اعضای فعال در معاملات کالاهای گروه فلزات یا پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی پذیرفته شده در بورس کالا؛
 ۴. اعضای فعال در معاملات کالاهای کشاورزی؛
- ماده ۳-** متقاضیان عضویت در کانون باید اطلاعات و مدارک زیر را در چارچوب فرم‌های مصوب کانون به کانون تسلیم نمایند:

۱. مجوز تأسیس و فعالیت از سازمان بورس و اوراق بهادار
۲. فرم تکمیل شده‌ی درخواست عضویت در کانون؛
۳. اسامی و مشخصات سهامداران، تعداد و درصد سهام هر یک؛
۴. مبلغ سرمایه‌ی ثبت شده و میزان پرداخت شده‌ی عضو؛
۵. اسامی اعضای هیأت مدیره و مدیر عامل عضو که به تأیید سازمان رسیده است؛
۶. نمودار سازمانی؛
۷. نشانی دفاتر و شعب؛
۸. اسامی پرسنل و سایر اشخاص وابسته به عضو به همراه سمت آن‌ها؛

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۹. برنامه‌ی دو سال آتی؛

۱۰. مشخصات نرم‌افزارها و تجهیزات عمده؛

۱۱. مستندات واریز حق وردیه؛

تبصره: عضو باید هرگونه تغییر در اطلاعات ارائه شده طبق این ماده را حداکثر ظرف مدت ۷ روز کاری پس از تغییر، به کانون اعلام نماید.

ماده ۴- پس از ارائه‌ی اطلاعات و مدارک موضوع ماده‌ی ۳ و احراز کامل بودن آنها توسط کانون، متقاضی به عنوان عضو کانون پذیرفته شده و موضوع توسط کانون به وی اعلام می‌شود.

ماده ۵- عضو موظف است در صورت ایجاد ارتباط با شخص وابسته جدید یا قطع رابطه با هر شخص وابسته و همچنین هرگونه تغییر رابطه با شخص وابسته، مراتب را حداکثر ظرف مدت ۷ روز کاری به کانون اعلام نماید. اشخاص به محض ایجاد ارتباط از نوع مذکور در بند ۳ ماده‌ی ۱، با هر یک از اعضا، به عنوان شخص وابسته به عضو محسوب شده و مشمول ماده‌ی ۸ شده و موظف به رعایت مقررات موضوع ماده‌ی ۱۰ این دستورالعمل می‌باشند، ولو اینکه تحت عنوان شخص وابسته به کانون معرفی نشده باشند.

ماده ۶- عضو باید هنگام درخواست عضویت مبلغی جهت پذیرش تحت عنوان حق ورودیه، به کانون بپردازد. همچنین عضو باید سالانه در مواعیدی که کانون تعیین می‌کند، مبلغی به عنوان حق عضویت سالانه بابت خود و اشخاص وابسته به خود به کانون پرداخت نماید. مبالغ دریافتی قابل استرداد نمی‌باشد.

تبصره ۱: سقف حق ورودیه و حق عضویت سالانه اعضا و اشخاص وابسته به اعضا، به پیشنهاد کانون به تصویب سازمان می‌رسد. کانون موظف است میزان حق ورودیه و حق عضویت سالانه را پس از تصویب، به اعضا اعلام نماید.

تبصره ۲: عدم پرداخت حق عضویت سالانه در موعد مقرر، تخلف محسوب می‌شود. کانون می‌تواند از شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه حق عضویت سالانه پرداخت نشده را از محل سپرده اعضا نزد این شرکت یا سایر مطالبات آنها از این شرکت، مطالبه و دریافت نماید.

ماده ۷- اعضای کانون موظفند اطلاعات و مدارک درخواستی کانون را که در راستای اجرای وظایف خود و پس از تأیید سازمان درخواست می‌کند، در اختیار کانون قرار دهند.

تبصره: اطلاعات و مدارک اعضا نزد کانون محرمانه تلقی می‌شود و کانون نمی‌تواند در غیر موارد مصرح در قانون و مقررات، آنها را در اختیار اشخاص دیگر به استثنای عضو مربوطه، سازمان یا مراجعی که سازمان تعیین می‌کند، قرار دهد.

ماده ۸- اشخاص وابسته به اعضا موظفند در دوره‌های آموزشی که کانون به منظور ارتقای توانایی‌های علمی و عملی آنها برگزار می‌نماید، شرکت نمایند.

ماده ۹- عضو باید هنگام درخواست کناره‌گیری موقت یا دائم از فعالیت خود، مراتب را به سازمان، کانون و بورس مربوطه اعلام و مجوز فعالیت خود را نزد کانون تودیع نماید.

تبصره ۱: پذیرش درخواست کناره‌گیری توسط کانون، پس از موافقت سازمان براساس ضوابط مصوب سازمان صورت می‌گیرد.

تبصره ۲: عضو در دوره‌ی کناره‌گیری موقت موظف به پرداخت حق عضویت سالانه می‌باشد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۱۰- مقررات مصوب کانون برای تمام اعضا و اشخاص وابسته به اعضاء الزام آور است. در صورت مغایرت هر یک از مصوبات کانون با قوانین، اساسنامه‌ی کانون و سایر مقررات، هر یک از اعضای کانون می‌تواند در این خصوص، شکایت خود را تقدیم سازمان نماید. سازمان پس از رسیدگی، مصوبات مغایر با قوانین، مقررات و اساسنامه‌ی کانون را ملغی خواهد نمود.

ماده ۱۱- کانون در صورت تخلف هریک از اعضا از مقررات این دستورالعمل و سایر قوانین و مقررات مربوط، مراتب را به مرجع رسیدگی به تخلفات موضوع ماده‌ی ۳۵ قانون بازار اوراق بهادار گزارش می‌نماید. در صورت احراز تخلف، مرجع رسیدگی می‌تواند عضو متخلف را به یکی از موارد زیر محکوم نماید:

۱. تذکر کتبی بدون درج در پرونده‌ی عضو؛
 ۲. اخطار کتبی و درج در پرونده‌ی عضو؛
 ۳. محرومیت از انجام معامله در تمام یا برخی از بورس‌های اوراق بهادار، بورس‌های کالا یا بازارهای خارج از بورس به مدت معین؛
 ۴. تعلیق عضویت در کانون؛
 ۵. لغو عضویت در کانون.
- تبصره:** در صورت تعلیق یا لغو عضویت در کانون، فعالیت عضو مزبور در بورس‌ها نیز حسب مورد تعلیق یا لغو می‌گردد.

ماده ۱۲- در صورتی که شخص وابسته به عضو، از مقررات این دستورالعمل و سایر قوانین و مقررات مربوط تخلفی نماید، کانون می‌تواند موضوع را به مرجع رسیدگی موضوع ماده‌ی ۳۵ قانون بازار اوراق بهادار گزارش نماید. در صورت احراز تخلف، مرجع رسیدگی می‌تواند شخص وابسته به عضو خاطی را به یک یا چند مورد از موارد زیر محکوم نماید:

۱. تذکر کتبی بدون درج در پرونده؛
۲. اخطار کتبی و درج در پرونده؛
۳. محرومیت استفاده از تمام یا برخی از مزایای مدارک یا گواهینامه‌های حرفه‌ای برای مدت حداکثر دو سال
۴. انتشار نام و مشخصات شخص وابسته به همراه نوع تخلف برای اطلاع عموم در نشریه ویژه‌ی سازمان پس از قطعیت رأی؛

ماده ۱۳- مرجع رسیدگی باید در صورت تکرار تخلفات از یک نوع یا در طول کمتر از یک سال توسط اعضا یا اشخاص وابسته به عضو، مجازات‌ها را تشدید نماید.

ماده ۱۴: این دستورالعمل در ۱۴ ماده و ۷ تبصره در تاریخ ۱۳۸۸/۰۸/۰۹ به تصویب هیأت مدیره سازمان رسید.

مقررات عضویت در کانون نهادهای سرمایه گذاری ایران

مصوب ۸۶/۸/۲۷ هیئت مدیره سازمان بورس

ماده ۱: کلیه اصطلاحات و واژه های تعریف شده در اساسنامه کانون نهادهای سرمایه گذاری ایران و قانون بازار اوراق بهادار، با همان مفاهیم در این مقررات کاربرد دارند.

ماده ۲: متقاضیان عضویت در کانون باید تقاضای عضویت خود را به هیأت مدیره کانون ارائه دهند. در صورتیکه متقاضی به تشخیص هیأت مدیره کانون از اشخاص موضوع ماده ۶ اساسنامه کانون محسوب شده و شرایط مندرج در ماده ۴۲ اساسنامه کانون را دارا باشد، به عضویت کانون پذیرفته می شود.

تبصره ۱: - فرم تقاضای عضویت و مدارک لازم و نحوه ارسال آنها را هیأت مدیره کانون تعیین می نماید.

تبصره ۲: - در مورد پذیرش عضویت اعضای اولیه کانون، وظایف هیأت مدیره کانون توسط هیأت مؤسس کانون صورت می پذیرد.

ماده ۳: حق پذیرش (مبلغ ورودیه) متقاضیان عضویت و حق عضویت اعضای کانون و زمان بندی پرداخت آنها با رعایت سقف های مصوب سبا، برای اعضای اولیه به تصویب هیأت مؤسس و پس از آن به تصویب هیأت مدیره کانون می رسد.

ماده ۴: مدارک و اقدامات لازم برای انصراف از عضویت در کانون با رعایت مفاد اساسنامه توسط هیأت مدیره کانون تعیین می شود.

ماده ۵: این مقررات در ۵ ماده و ۲ تبصره در هفتاد و دومین جلسه هیأت مدیره در تاریخ ۸۶/۰۸/۲۷ به تصویب سبا رسید و تغییر آن به تصویب سبا امکان پذیر است.

مصوبه مربوط به سرمایه گذار نهادی

سرمایه گذار نهادی موضوع بند ۲۷ ماده یک قانون بازار اوراق بهادار ج.ا.ا عبارتند از:

۱ - بانک ها و بیمه ها،

۲ - هلدینگ ها، شرکت های سرمایه گذاری، صندوق بازنشستگی، شرکت تأمین سرمایه و صندوق های سرمایه گذاری ثبت شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار،

۳ - هر شخص حقیقی یا حقوقی که بیش از ۵ درصد یا بیش از ۵ میلیارد ریال از ارزش اسمی اوراق بهادار در دست انتشار ناشر را خریداری کند،

۴ - سازمان ها و نهادهای دولتی و عمومی

۵ - شرکت های دولتی،

۶ - اعضای هیأت مدیره و مدیران ناشر یا اشخاصی که کارکرد مشابه دارند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

دستورالعمل کمیته سازش کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار

در راستای اجرای ماده ۳۶ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب آذر ۱۳۸۴ و بند ۵ ماده ۷ اساسنامه کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار، این دستورالعمل توسط کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار پیشنهاد و در تاریخ ۱۳۸۷/۱۰/۱۰ در ۱۷ ماده و ۷ تبصره به تصویب هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید.

ماده ۱- کلیه اصطلاحات و واژه‌هایی که در ماده یک قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی تعریف شده‌اند، به همان مفاهیم در این دستورالعمل به کار رفته است.

ماده ۲- به منظور ایجاد سازش در اختلافات ناشی از فعالیت حرفه‌ای کارگزاران، کارگزار/معامله‌گران، بازارگردانان که بین آنها با یکدیگر یا با سایر اشخاص به وجود می‌آید کمیته‌ای تحت عنوان "کمیته سازش" در کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار (که از این پس کانون نامیده می‌شود) تشکیل می‌گردد.

ماده ۳- کمیته سازش متشکل از سه عضو شامل نماینده‌ای از بورس ذیربط بر حسب موضوع اختلاف به انتخاب هیئت مدیره آن بورس، نماینده‌ای از کانون به انتخاب کانون و نماینده‌ای از سازمان به انتخاب هیئت مدیره می‌باشد. بورس ذیربط، کانون و سازمان علاوه بر نماینده اصلی خود، هر یک عضو علی‌البدل تعیین و معرفی می‌نمایند تا در صورت غیبت عضو اصلی مربوط در جلسات کمیته سازش شرکت نمایند. شرایط اعضای علی‌البدل همانند اعضای اصلی است.

تبصره ۱: نماینده بورس از میان کارکنان خبره، مورد وثوق و با تجربه آن انتخاب می‌شود.

تبصره ۲: نماینده کانون از میان یکی از اعضای ارکان کانون، مدیر عامل یا عضو هیأت مدیره یکی از شرکت‌های کارگزاری انتخاب می‌شود.

تبصره ۳: مدت مأموریت اعضای اصلی و علی‌البدل دو سال می‌باشد و انتخاب مجدد آنها برای دوره‌های متوالی بلامانع است.

تبصره ۴: انتخاب جایگزین هر یک از اعضای اصلی و علی‌البدل، توسط شخص منصوب‌کننده امکان‌پذیر است.

ماده ۴- در موارد زیر عضو علی‌البدل به جای عضو اصلی در جلسات کمیته شرکت خواهد کرد:

- الف- در صورت وجود عذر موجه، فوت، استعفاء یا سلب شرایط عضو اصلی.
- ب- قرابت نسبی یا سببی درجه اول از هر طبقه بین عضو اصلی با یکی از اصحاب دعوا.
- ج- دعوای حقوقی یا جزایی بین عضو اصلی با یکی از طرفین یا همسر یا فرزند او مطرح باشد و یا در سابق مطرح بوده و از تاریخ صدور حکم قطعی دو سال نگذشته باشد.
- د- عضو اصلی، مدیر عامل، عضو هیأت مدیره یا مالک بیش از پنج درصد سهام، یکی از اصحاب دعوا باشد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره: در مواردی که عضو اصلی به دلیل یکی از موارد مندرج در بندهای الف تا دال نتواند در جلسه حضور یابد یا به هر دلیل عضو اصلی، خود را در پرونده مطروحه فاقد استقلال بداند موظف است قبلاً مراتب را به دبیرخانه اعلام نماید تا از عضو علی‌البدل جهت حضور در جلسه دعوت به عمل آید.

ماده ۵- جلسات کمیته با حضور ۲ عضو که یکی از آنها باید نماینده سازمان باشد، رسمیت می‌یابد. حسب تشخیص اعضای کمیته، اشخاص ثالث نیز می‌توانند در جلسه به منظور ارایه مشاوره در حل و فصل موضوع اختلاف شرکت نمایند.

ماده ۶- دبیرخانه کمیته سازش در محل کانون مستقر است و امور مربوط را از قبیل دریافت شکایات، تشکیل پرونده، تعیین وقت جلسه، دعوت از تمامی اعضاء، تشکیل جلسات و تنظیم صورت جلسه‌ها و گواهی‌های سازش و عدم سازش انجام خواهد داد. مسئول دبیرخانه کمیته سازش که توسط کانون انتخاب می‌شود، به عنوان دبیر کمیته سازش در جلسات شرکت خواهد کرد. دبیرخانه کمیته سازش، از نظر سازمانی زیر نظر دبیر کل کانون فعالیت می‌کند.

ماده ۷- دبیرخانه کمیته سازش موضوع دعوا را ظرف سه روز کاری پس از دریافت شکایت به همراه مستندات آن به خواننده ابلاغ نموده و مهلت ده روزه‌ای را برای دریافت پاسخ تعیین می‌نماید. پس از انقضای مهلت مذکور، در صورت دریافت پاسخ، حداکثر ظرف سه روز پاسخ مربوطه به خواهان ابلاغ می‌شود. در غیر این صورت، پرونده به کمیته سازش ارسال خواهد شد.

تبصره: دبیرخانه کمیته سازش نسخه‌ای از ادعای خواهان و مستندات مربوطه را ظرف دو روز کاری جهت پیگیری امور انضباطی به سازمان ارسال می‌نماید.

ماده ۸- در صورتی که خواهان، پاسخ خواننده را پذیرفت، طرفین ضمن حضور در دبیرخانه یا به نحو مقتضی مراتب سازش را اعلام و مستندات مربوطه را کتباً به دبیرخانه ارایه می‌نمایند.

ماده ۹- در صورتی که خواهان، پاسخ خواننده را نپذیرد، دبیرخانه ضمن تکمیل پرونده و دریافت هزینه رسیدگی از خواهان، پرونده را به کمیته سازش ارسال می‌نماید.

تبصره ۱: در صورتی که خواهان در جواب خواننده پاسخی ارایه ننماید، جریان پرونده تا پیگیری خواهان و پرداخت هزینه رسیدگی متوقف می‌شود.

ماده ۱۰ - میزان هزینه رسیدگی، به پیشنهاد کانون به تصویب سازمان می‌رسد.

ماده ۱۱- کمیته سازش پس از بررسی مقدماتی پرونده، چنانچه تهیه گزارش کارشناسی را ضروری تشخیص دهد، مراتب را به دبیرخانه اعلام می‌نماید. پس از تهیه گزارش کارشناسی یا در صورت احراز عدم نیاز به تهیه گزارش کارشناسی توسط کمیته سازش، دبیرخانه به دستور کمیته سازش نوبت رسیدگی تعیین می‌نماید.

ماده ۱۲- طرفین دعوا یا نمایندگان آنان پس از تعیین وقت رسیدگی در جلسه شرکت کرده و در صورت حصول سازش، کمیته سازش گواهی سازش صادر می‌کند و پس از ابلاغ به طرفین پرونده را مختومه می‌نماید. در غیر این صورت، ضمن صدور گواهی عدم سازش و ارایه به طرفین دعوا و ارسال رونوشت به دبیرخانه هیأت داوری، خواهان را جهت طرح دعوی خود به هیأت داوری ارشاد می‌نماید.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۱۳- گواهی عدم سازش شامل مشخصات اطراف دعوا، موضوع اختلاف و ادعای خواهان، پاسخ خواننده و پیشنهادات کمیته سازش نسبت به موضوع متنازع فیه و در نهایت اعلام عدم امکان حصول سازش بین طرفین می باشد.

ماده ۱۴- اعضای کمیته سازش به عنوان میانجی گر، موضوع اختلاف را برای طرفین دعوا تحلیل و تشریح و در جهت حل و فصل مسالمت آمیز آن تلاش می نمایند. در هر صورت، حصول سازش با اعلام رضایت طرفین دعوا امکان پذیر بوده و کمیته حق تحمیل سازش بر طرفین را ندارد.

ماده ۱۵- عدم اجرای مفاد سازش از سوی هر یک از طرفین به منزله عدم سازش بوده و به درخواست هر یک از طرفین گواهی عدم سازش صادر می گردد.

ماده ۱۶- عدم حضور خواننده پس از سه بار دعوت به جلسه کمیته سازش و انقضای مهلت حداکثر دو ماه، در حکم عدم سازش تلقی می شود. در این صورت کمیته سازش با ذکر دلایل و ابلاغ مستندات و صدور گواهی عدم سازش، گواهی مزبور را به هیأت داورى ارسال می نماید.

ماده ۱۷- در صورت تعیین وقت و تشکیل جلسه و عدم حضور خواهان، مراتب صورت جلسه شده و پرونده تا پیگیری بعدی خواهان از فهرست پرونده های در جریان خارج می گردد. طرح مجدد پرونده بعد از یک سال از سپری شدن تاریخ دعوت مستلزم پرداخت مجدد هزینه رسیدگی می باشد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

دستورالعمل رسیدگی به تخلفات اشخاص موضوع ماده ۳۵ قانون بازار اوراق بهادار و دیگر اشخاص تحت نظارت سازمان

مصوب ۱۳۸۷/۰۱/۲۰، اصلاحی ۱۳۹۰/۱۱/۰۱

در اجرای ماده (۳۵) قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران، مصوب آذرماه ۱۳۸۴ و مواد (۱۷) و (۱۸) آئین نامه اجرایی قانون مذکور، این دستورالعمل در تاریخ ۱۳۸۷/۰۱/۲۰ به تصویب هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید و در اجرای بند (۵) ماده یک همان قانون و به منظور تعیین نحوه رسیدگی به تخلفات اشخاص موضوع ماده (۱۴) قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید به منظور تسهیل در اجرای سیاستهای کلی اصل (۴۴) قانون اساسی که به تصریح ماده (۱۶) قانون اخیرالذکر تحت عنوان اشخاص تحت نظارت نام برده شده اند، این دستورالعمل در تاریخ ۹۰/۱۱/۰۱ به شرح زیر اصلاح گردید.

ماده ۱: کلیه اصطلاحات و واژه‌هایی که در ماده یک قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی و بند (۲) ماده (۱) آئین نامه اجرایی همان قانون تعریف شده اند، به همان مفاهیم در این دستورالعمل بکار رفته اند. سایر اصطلاحات به کار رفته در این دستورالعمل به شرح زیر تعریف می شوند:

۱ - قانون بازار اوراق بهادار: منظور قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی است.

۲ - تشکل خود انتظام: منظور بورس‌ها، بازارهای خارج از بورس، کانون‌ها و شرکت‌های سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه است که طبق قانون بازار اوراق بهادار مجوز تأسیس و فعالیت دریافت نموده اند.

۳ - کمیته رسیدگی: منظور کمیته رسیدگی به تخلفات موضوع ماده ۳ این دستورالعمل می باشد که به اختصار کمیته نیز نامیده می شود.

۴ - هیأت رسیدگی: منظور هیأت رسیدگی به تخلفات موضوع ماده ۳ این دستورالعمل می باشد که به اختصار هیأت نیز نامیده می شود.

ماده ۲: هر گونه فعل یا ترک فعل اشخاص تحت نظارت که منجر به نقض قوانین و مقررات بازار سرمایه از قبیل قانون بازار اوراق بهادار، قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید به منظور تسهیل در اجرای سیاستهای کلی اصل (۴۴) قانون اساسی، مصوبات شورا، سازمان، یا تشکل‌های خودانتظام گردد، تخلف محسوب و متخلف طبق این دستورالعمل و سایر مقررات مربوط، به تنبیهات مقرر محکوم می گردد.

ماده ۳: مراجع رسیدگی به تخلفات موضوع ماده (۲) عبارتند از:

۱ - کمیته رسیدگی به تخلفات

۲ - تشکل خود انتظام مربوطه، که در مورد بورس به استناد ماده ۳۵ قانون بازار اوراق بهادار، هیأت مدیره بورس مربوطه و در مورد سایر تشکل های خود انتظام هیأت مدیره یا شورای همان تشکل خود انتظام یا کمیته ای است که تشکل خود انتظام برای رسیدگی به تخلفات اعضاء تعیین نموده است.

۳ - هیأت رسیدگی به تخلفات

۴ - هیأت مدیره سازمان

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۴: کمیته رسیدگی دارای سه عضو است که شامل (الف) مدیر پیگیری امور تخلفات سازمان به عنوان رئیس کمیته (ب) مدیر یا رئیس اداره مربوطه در سازمان و (ج) نماینده تشکل خود انتظام مربوطه می باشد. رئیس کمیته براساس محتویات پرونده، مدیر مربوطه در سازمان و نماینده تشکل خود انتظام مربوطه را حسب مورد مشخص و به جلسه کمیته دعوت می نماید.

تبصره: نماینده تشکل خود انتظام مربوطه برای عضویت در کمیته از میان کارکنان خبره، مورد وثوق و با تجربه آن تشکل خود انتظام انتخاب و به دبیرخانه کمیته رسیدگی معرفی می شود.

ماده ۵: پرونده تخلفاتی براساس گزارش هر یک از معاونتها، مدیریتهای یا ادارات سازمان یا گزارش هر یک از تشکل های خود انتظام در دبیرخانه کمیته تشکیل می شود. دبیرخانه کمیته پس از تشکیل پرونده، اقدامات لازم را برای تکمیل پرونده انجام داده و موضوع را در کمیته مطرح می نماید تا به شرح زیر رسیدگی و تصمیم گیری شود.

الف: در صورتی که متهم به تخلف، عضو یکی از تشکل های خود انتظام باشد، آن گاه به شرح زیر عمل می شود:

الف - ۱) در صورتی که براساس بررسی های اولیه اسناد، مدارک و مستندات موجود در پرونده و نظر کمیته رسیدگی، مجازات انضباطی تخلف ارتكابی از نوع مجازات های ماده (۶) این دستورالعمل نبوده و در نتیجه تعیین مجازات در صلاحیت تشکل خود انتظام مربوطه باشد، کمیته پس از رسیدگی، رأی پیشنهادی خود را به تشکل خود انتظام مربوطه ارسال می نماید تا تشکل خود انتظام یادشده با لحاظ رأی پیشنهادی به تخلف رسیدگی و رأی بدوی را صادر نماید.

الف - ۲) در صورتی که براساس بررسی های اولیه اسناد، مدارک و مستندات موجود در پرونده و نظر کمیته رسیدگی، مجازات انضباطی تخلف ارتكابی از نوع مجازات های ماده (۶) این دستورالعمل بوده که تعیین و اعمال آن ها در صلاحیت تشکل خود انتظام مربوطه نیست، آن گاه پرونده براساس نظر کمیته تکمیل و جهت رسیدگی و صدور رأی بدوی به هیأت رسیدگی ارجاع می گردد.

ب: در صورتی که متهم به تخلف، عضو یکی از تشکل های خود انتظام نباشد، آن گاه به ترتیب زیر عمل می شود:

ب - ۱) در صورتی که متهم از اشخاص موضوع ماده (۳) دستورالعمل ماده ۱۸ آیین نامه اجرایی قانون بازار اوراق بهادار باشد، آن گاه پرونده براساس نظر کمیته رسیدگی (بدون حضور نماینده تشکل خود انتظام) تکمیل و برای رسیدگی و صدور رأی طبق دستورالعمل یادشده به هیئت رسیدگی ارجاع می گردد.

ب - ۲) در صورتی که متهم از اشخاص موضوع ماده (۳) دستورالعمل ماده ۱۸ آیین نامه اجرایی قانون بازار اوراق بهادار نباشد، آن گاه به یکی از دو حالت زیر عمل می گردد:

ب-۱-۲) چنانچه به تشخیص کمیته رسیدگی مجازات تخلف ارتكابی از نوع مجازات های مندرج در ماده (۶) این دستورالعمل نباشد، آن گاه کمیته رأی بدوی را صادر نموده و دبیرخانه کمیته رأی را به متخلف یا متخلفین ابلاغ می نماید.

ب-۲-۲) چنانچه به تشخیص کمیته، مجازات تخلف ارتكابی از نوع مجازات های مندرج در ماده (۶) این دستورالعمل باشد، آن گاه پرونده براساس نظر کمیته تکمیل و برای رسیدگی و صدور رأی بدوی به هیأت رسیدگی ارجاع می شود.

تبصره ۱: آراء بدوی صادره از تشکل های خود انتظام با تقاضای تجدیدنظر خواهی هر متخلفی که طی رأی صادره محکوم شده است و نیز با اعتراض سازمان مبنی بر عدم رعایت قوانین و مقررات در جریان رسیدگی یا صدور رأی، قابل رسیدگی مجدد در هیئت رسیدگی می باشد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره ۲: آراء بدوی صادره از کمیته رسیدگی که در اجرای بند (ب-۲-۱) این ماده صادر می شود با تقاضای تجدیدنظرخواهی هر متخلفی که طی رأی صادره از کمیته رسیدگی محکوم شده است قابل رسیدگی مجدد در هیئت رسیدگی می باشد.

تبصره ۳: در صورت ناقص بودن پرونده، دبیرخانه کمیته با قید موارد نقص، پرونده را جهت تکمیل به واحد مربوطه در سازمان یا گزارش دهنده ارسال می کند.

ماده ۶: اعمال مجازات های زیر در صلاحیت کمیته رسیدگی و تشکل های خودانتظام نمی باشد:

- الف - مجازات های جرائم نقدی موضوع ماده ۱۴ قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید به منظور تسهیل اجرای سیاست های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی؛
- ب - مجازات لغو یا تعلیق مجوز تأسیس و فعالیت و لغو یا تعلیق گواهینامه های حرفه ای،
- ج - مجازات های سلب صلاحیت حرفه ای مدیران اشخاص تحت نظارت.

ماده ۷: هیأت رسیدگی، مرکب از سه عضو است که شامل معاون حقوقی سازمان به عنوان رئیس هیأت، یک نفر به انتخاب هیأت مدیره و معاون مرتبط با تخلف مورد رسیدگی در سازمان می باشد. رئیس هیأت براساس محتوای پرونده، معاون مربوطه را مشخص و به جلسه دعوت می نماید. معاون مربوطه می تواند نماینده ای را جهت حضور در جلسه رسیدگی و صدور رأی معرفی نماید.

ماده ۸: صلاحیت هیأت رسیدگی به شرح زیر است:

الف) رسیدگی به پرونده هایی که در اجرای بندهای الف-۲ یا ب-۲-۲ ماده ۵ این دستورالعمل از طرف کمیته به هیأت ارجاع می گردد؛ براساس مقررات این دستورالعمل و حسب مورد صدور رأی بدوی یا ارجاع مجدد آن به کمیته براساس تبصره (۲) این ماده.

ب) رسیدگی به پرونده هایی که در اجرای بند ب-۱ ماده ۵ این دستورالعمل از طرف کمیته به هیأت ارجاع می گردد؛ براساس دستورالعمل ماده ۱۸ آیین نامه اجرایی قانون بازار اوراق بهادار و صدور رأی بدوی.

ج) رسیدگی به درخواست های تجدیدنظر آراء بدوی صادره از طرف تشکل های خودانتظام یا کمیته رسیدگی و صدور رأی قطعی.

تبصره ۱: در صورتی که رأی قطعی صادره به شرح بند (ج) این ماده در برگیرنده مجازات محرومیت کارگزار از انجام معامله در هر یک از بازارهای مختلف بورسها باشد باید به تأیید هیئت مدیره سازمان برسد.

تبصره ۲: در صورتی که هیأت در رسیدگی به پرونده واصله، تشکل خودانتظام مربوطه را صالح به رسیدگی تشخیص دهد، پرونده را جهت رسیدگی و صدور رأی پیشنهادی به شرح ماده (۵) این دستورالعمل به کمیته رسیدگی عودت می دهد. کمیته رسیدگی موظف است مطابق نظر هیأت عمل نماید.

ماده ۹: آراء بدوی صادره توسط هیأت رسیدگی با تقاضای تجدیدنظرخواهی هر متخلفی که طی رأی صادره محکوم شده است، در هیأت مدیره سازمان قابل تجدیدنظر خواهی است.

ماده ۱۰: درخواست تجدیدنظر از آراء بدوی صادره طبق این دستورالعمل، باید حداکثر ظرف یکماه از تاریخ ابلاغ رأی، به دبیرخانه کمیته رسیدگی تسلیم گردد.

ماده ۱۱: جلسات مراجع رسیدگی با حضور اکثریت اعضای آن رسمیت یافته و مطابق نظر اکثریت تصمیم گیری می شود. کلیه اعضای حاضر، ذیل صورتجلسه و رأی را باید امضاء نمایند. در صورت وجود نظر مخالف، نظر مزبور در ذیل صورتجلسه درج شده و به امضاء عضو مخالف خواهد رسید.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۱۲: دبیرخانه کمیته رسیدگی در سازمان است که تحت نظر مدیریت پیگیری تخلفات سازمان تشکیل می شود، و امور مربوط را از قبیل تشکیل و تکمیل پرونده، تعیین وقت رسیدگی، دعوت از اعضاء، تشکیل جلسات و تنظیم آراء انجام خواهد داد. دبیرخانه هیأت رسیدگی نیز همان دبیرخانه کمیته می باشد.

ماده ۱۳: دبیرخانه کمیته موظف است، موارد تخلف را مستنداً به اشخاص موضوع گزارش ابلاغ نموده و مهلت ۱۰ روزه ای را برای دریافت پاسخ تعیین نماید. در ابلاغیه ارسالی باید قید شود که شخص موضوع گزارش می تواند در جلسه رسیدگی کمیته یا هیأت حسب مورد حاضر شده و دفاعیات خود را مطرح نماید. تاریخ دقیق جلسه و محل آن باید مشخص شود. عدم دریافت پاسخ مکتوب یا عدم حضور شخص موضوع گزارش مانع از رسیدگی و صدور رأی نخواهد بود.

تبصره: سایر مراجع رسیدگی هم می توانند جهت استماع دفاعیات شخص یا اشخاص موضوع گزارش های تخلفاتی، از آنان دعوت به عمل آورند. عدم حضور شخص یا اشخاص مذکور، مانع از رسیدگی و صدور رأی نخواهد بود.

ماده ۱۴: آراء مراجع رسیدگی باید مشتمل بر موارد زیر باشد؛

- ۱ - مشخصات شخص یا اشخاص موضوع گزارش
- ۲ - خلاصه ای از شرح اتهامات وارده
- ۳ - گردش کار و دفاعیات مطروحه
- ۴ - در صورت متخلف شناخته شدن هر شخص تعیین نوع تخلف و مجازات انضباطی وی به استناد قوانین و مقررات
- ۵ - قطعی یا قابل تجدیدنظر بودن رأی صادره و مرجع و مهلت تجدیدنظر

تبصره: در صورتی که مرجع رسیدگی به تخلفات در رسیدگی به پرونده، تخلفاتی را احراز ننماید و یا اتهام تخلفاتی وارده به متهم به دلیل فقدان اسناد، مدارک و دلایل قابل انتساب به اشخاص موضوع این دستورالعمل نباشد پرونده مختومه شده و جز در اجرای تبصره (۱) ماده (۵) این دستورالعمل قابل رسیدگی مجدد نمی باشد. در هر صورت مدیر پیگیری تخلفات سازمان موظف است نتایج رسیدگی به گزارش های تخلفاتی در کمیته رسیدگی و هیئت رسیدگی را به طور منظم به رئیس سازمان، معاون حقوقی سازمان و معاون مربوطه در سازمان اعلام نماید.

ماده ۱۵: تشکل های خودانتظام موظفند در اجرای ماده ۱۷ آیین نامه اجرایی قانون بازار اوراق بهادار، یک نسخه از آراء صادره خود را حداکثر ظرف مدت ۳ روز از تاریخ صدور، به سازمان ارسال نمایند.

ماده ۱۶: چنانچه مراجع رسیدگی در جریان رسیدگی به گزارش های تخلفاتی تشخیص دهند که تداوم فعالیت اشخاص موضوع گزارش های تخلفاتی در حین رسیدگی و قبل از صدور رأی قطعی منجر به تداوم تخلف یا وقوع تخلفات جدید می شود باید مراتب را به هیأت مدیره سازمان اعلام کنند تا نسبت به تعلیق فعالیت اشخاص مزبور اتخاذ تصمیم شود.

تبصره: در صورت کشف یکی از جرایم موضوع قانون بازار اوراق بهادار در جریان رسیدگی، هر یک از مراجع رسیدگی به تخلفات مراتب را به معاونت حقوقی سازمان گزارش می نمایند.

دستورالعمل اجرائی فصل ششم قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران

ماده (۱) اصطلاحات و واژه‌هایی که در این دستورالعمل بکار رفته‌اند، دارای معانی زیر می‌باشند:

۱-۱) قانون: منظور "قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران" مصوب ۸۴/۰۹/۰۲ مجلس شورای اسلامی است که در تاریخ ۸۴/۰۹/۰۳ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

۱-۲) سازمان: منظور "سازمان بورس و اوراق بهادار" موضوع ماده ۵ قانون است که از این پس به اختصار "سازمان" نامیده می‌شود.

۱-۳) معاونت حقوقی: منظور از معاونت حقوقی در این دستورالعمل، "معاونت حقوقی سازمان" زیر نظر ریاست سازمان است که در اجرای فصل ششم قانون تکالیف سازمان را بر عهده دارد.

ماده (۲) معاونت حقوقی مکلف است در صورت کشف و اطلاع از وقوع جرایم موضوع قانون، مستندات و مدارک مربوط به هریک از جرایم را گردآوری نموده و به مراجع ذیصلاح تقدیم و نیز دستورات قضایی مربوط را اجرا نماید.

ماده (۳) تعقیب متهم، صدور قرار منع یا موقوفی تعقیب یا براءة او از سوی مراجع قضایی، مانع از رسیدگی به دیگر تخلفات متهم در مراجع صالح مربوطه نخواهد بود.

ماده (۴) اشخاص زیان دیده از وقوع جرم می‌توانند به شرح ذیل ماده ۵۲ قانون به استناد مدارک و دلایل گردآوری شده از سوی سازمان در مراجع ذیصلاح قضایی اقامه دعوی ضرر و زیان نمایند.

ماده (۵) در مواردی که به منظور رسیدگی به شکایات اشخاص قرار اناطه صادر می‌شود و ذی‌نفع باید در دادگاه دیگری طرح دعوا نماید، معاونت حقوقی مکلف است در تهیه و ارائه مدارک و مستندات به مقام صالح قضایی با ذی‌نفع همکاری نماید.

ماده (۶) معاونت حقوقی مکلف است کلیه دستورات قضایی صادره از مرجع ذیصلاح را حسب مورد در حدود و حوزه صلاحیت سازمان اجرا نماید.

ماده (۷) معاونت حقوقی پس از تشخیص ضرورت می‌تواند نسبت به جمع‌آوری مدارک، مستندات و اطلاعات مورد نیاز با مجوز نماینده دادستانی کل کشور از نهادها، سازمانها، شرکتها و سایر اشخاص موضوع ماده ۱۹ قانون اقدام کند.

تبصره ۱: در مواردی که پرونده کیفری نزد مراجع قضایی مطرح است اعمال ماده فوق توسط معاونت حقوقی از طریق مقام قضایی به عمل خواهد آمد.

تبصره ۲: در اجرای ماده ۱۹ قانون هر یک از اشخاص مذکور مکلف‌اند در مهلت مقرر نسبت به اجرای دستور دادستانی کل کشور اقدام نمایند. تشخیص فوریت اقدام با سازمان و تایید آن با دادستانی خواهد بود.

ماده (۸) کلیه اشخاص تحت نظارت سازمان مکلف‌اند به هنگام کشف تخلف یا جرم در حدود و حوزه صلاحیت خود فوراً مراتب را به معاونت حقوقی اطلاع و تا قبل از اقدام، نسبت به جمع‌آوری دلایل و مستندات و نیز جلوگیری از گسترش تخلف یا جرم و یا امحاء دلایل و آثار آن اقدام نمایند.

ماده (۹) جهات شروع به تحقیقات اولیه در معاونت حقوقی به قرار زیر است:

الف) وصول گزارش.

ب) اعلام و اخبار هریک از فعالان مشمول قانون بازار.

ج) اعلام و اخبار سایر اشخاص.

د) اعلام مقامات قضایی، اداری، انتظامی و مأمورین به خدمات عمومی.

ه) اطلاع معاونت حقوقی نسبت به وقوع جرم به هر نحو ممکن.

ماده ۱۰) تحقیقات اولیه که در حوزه معاونت حقوقی انجام می شود عبارت از مجموعه اقداماتی است که برای کشف تخلفات و جرایم، حفظ آثار و دلایل وقوع آن، شناسایی متهم و جمع آوری مستندات شکایت و ارسال آن به مراجع ذیصلاح انجام می گیرد.

ماده ۱۱) معاونت حقوقی می تواند در اجرای وظایف و مسئولیت های خود به شرح ماده ۵۲ قانون حسب مورد متهم را جهت اخذ توضیح دعوت نماید.

ماده ۱۲) معاونت حقوقی مکلف است ظرف مهلت مقرر نسبت به اجرای دستورات قضایی اقدام و در صورت عدم امکان اجرا در مهلت مقرر، با ذکر دلایل حسب مورد تقاضای استمهال یا کسب تکلیف نماید.

ماده ۱۳) معاونت حقوقی می تواند علاوه بر درخواست، در هریک از بخش های مختلف سازمان جهت جمع آوری دلایل، مدارک و گزارش ها، در جریان تحقیقات حضور یافته و نظارت نماید.

ماده ۱۴) هرگاه در جریان تحقیقات اولیه دلایل کافی بر وجود اتهام علیه متهم موجود باشد، معاونت حقوقی فوراً نسبت به طرح شکایت اقدام و علاوه بر انجام اقدامات پیشگیرانه نسبت به جلوگیری از گسترش جرم یا ادامه عملیات مجرمانه ضمن طرح تقاضای لازم از مرجع قضایی رأساً دستورات را به بخش های دیگر سازمان اعلام خواهد کرد.

ماده ۱۵) در صورتی که در جریان تحقیقات اولیه معلوم شود متهم مرتکب جرایم دیگری نیز شده که مرتبط با حوزه بازار سرمایه نیست، معاونت حقوقی مراتب را فوراً با مدارک و مستندات مربوط به مقام قضایی ذیصلاح اعلام خواهد کرد.

ماده ۱۶) پس از ارسال پرونده به دادسرا چنانچه معاونت حقوقی با مواردی از قبیل: اطلاعات و مدارک جدید مواجه گردد که نیاز به دستور قضایی دیگری باشد، مورد تا کسب نظر مقام قضایی پیگیری خواهد شد.

ماده ۱۷) مستندات و مدارک مورد نظر ماده ۵۲ قانون عبارتند از:

الف - گزارش نظارتی، عملیاتی و مالی از یک معامله خاص.

ب - گزارش مبتنی بر بانکهای اطلاعاتی سامانه معاملاتی.

ج - گزارش فعالیت اشخاص در بازار و تحلیل اثرات القایی آن بر بازار.

د - گزارش اتکای عملیات بازار بر اطلاعات نهانی.

ه - گزارش بازسازی شده بازار در زمان وقوع جرم بر اساس اطلاعات آرشیو در سامانه معاملات.

و - گزارش از اطلاعات تهیه شده از سیستم های ثبت الکترونیکی سفارشات.

ز - گزارش از کمیت و کیفیت افشای الکترونیکی اطلاعات.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ح- کلیه اسناد و مدارک کاغذی و الکترونیکی که مستند گزارش های مزبور قرار می گیرد.

ط- سایر مدارک، دلایل، قرائن و امارات.

ماده ۱۸) معاونت حقوقی وفق ماده ۵۲ قانون و قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۷۸ پس از طرح شکایات و دعاوی تا حصول نتیجه نهایی کلیه اقدامات لازم از قبیل: پیگیری دعوی مطروحه، دفاع در برابر ادعای متهم، اعتراض به آراء صادره، تجدید نظر و فرجام خواهی از آنها و تقاضای صدور اجرائیه را انجام خواهد داد

این دستورالعمل شامل ۱۸ ماده و ۲ تبصره در تاریخ ۸۶/۶/۱۲ به تصویب کمیسیون مشترک نمایندگان محترم قوه قضاییه و سازمان بورس و اوراق بهادار رسید. و مقرر گردید که جهت تصویب و اجرا به هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار ارجاع شود.

مصوبه در خصوص مرجع حل اختلافات فعالان بازار اوراق بهادار فاقد کانون مربوطه

مصوب ۸۷/۲/۷ هیئت مدیره سازمان بورس

مقرر گردید اختلافات آن دسته از فعالان بازار اوراق بهادار، (موضوع ماده ۳۶ قانون بازار اوراق بهادار ج.ا.ا) که فاقد کانون مربوطه هستند در کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار حل و فصل شود.

«دستورالعمل شناسایی و ثبت نهادهای مالی فعال در بازار اوراق بهادار نزد سازمان»

مقدمه: در اجرای بند ۶ ماده ۷ و ماده ۲۸ قانون بازار اوراق بهادار مصوب آذر ماه ۱۳۸۴ و همچنین در اجرای بند ه ماده ۹۹ قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب دی ماه ۱۳۸۹ به موجب اختیار حاصله از بند ۲ ماده ۷ قانون بازار اوراق بهادار، این دستورالعمل به منظور تشریح شرایطی که تحت آن شرایط یک شخص حقوقی، نهاد مالی محسوب شده و لذا مشمول مقررات نهادهای مالی از جمله الزام به ثبت نزد سازمان بورس و اوراق بهادار می گردد، تنظیم و به تصویب هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسیده است.

ماده ۱: کلیه اصطلاحات و واژه هایی که در ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار مصوب آذرماه ۱۳۸۴ و قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید به منظور تسهیل اجرای سیاست ها ی کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی مصوب آذرماه سال ۱۳۸۸ تعریف شده اند، به همان مفاهیم در این دستورالعمل به کار رفته اند. واژه های دیگر به کار رفته در این دستورالعمل دارای معانی مشروح زیر می باشند:

- ۱- **قانون بازار اوراق بهادار:** منظور قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی است.
- ۲- **قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید:** منظور قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید به منظور تسهیل اجرای سیاست ها ی کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی مصوب آذرماه سال ۱۳۸۸ است.
- ۳- **آیین نامه اجرایی قانون بازار اوراق بهادار:** منظور آیین نامه اجرایی قانون بازار اوراق بهادار مصوب هیأت وزیران است.
- ۴- **عناوین مختص نهادهای مالی:** عناوین موضوع بند ۲-۱ ماده ۲ این دستورالعمل است که در قوانین و مقررات برای نام گذاری نهادهای مالی، تعیین شده است.
- ۵- **موضوعات فعالیت منحصر به نهادهای مالی:** موضوعات فعالیت موضوع بند ۲-۲ ماده ۲ این دستورالعمل است که به موجب قوانین و مقررات، تصدی به این فعالیت ها منحصر به نهادهای مالی بوده و مستلزم اخذ مجوز از سازمان یا شورا است.
- ۶- **نفوذ قابل ملاحظه:** توانایی مشارکت در تصمیم گیری ها ی مربوط به سیاست ها ی مالی و عملیاتی واحد تجاری، ولی نه در حد کنترل سیاست ها ی مزبور. نفوذ قابل ملاحظه معمولاً از طریق انتخاب حداقل یک عضو هیأت مدیره (یا سایر ارکان اداره کننده مشابیه) صورت می گیرد، اما ممکن است از روابط یا قراردادهای دیگر ناشی شود که به واحد سرمایه گذار اجازه مشارکت مؤثر در سیاست گذاری را می دهد.
- ۷- **کنترل:** عبارت از توانایی راهبری سیاست ها ی مالی و عملیاتی یک شخص حقوقی، به منظور کسب منافع از فعالیت ها ی آن است. معیارهای توانایی کنترل براساس استانداردهای حسابداری ملی تعیین می شود.
- ۸- **کنترل مشترک:** عبارت از مشارکت در کنترل یک فعالیت اقتصادی که به موجب توافق قراردادی (مشارکت خاص) است. معیارهای توانایی کنترل مشترک براساس استانداردهای حسابداری ملی تعیین می شود.
- ۹- **شخص وابسته:** شخص وابسته به هر شخص حقیقی و حقوقی به شرح زیر است:
الف) شخص وابسته به هر شخص حقیقی عبارت است از همسر و اقرباء نسبی درجه اول از طبقه اول آن شخص و هر شخص حقوقی که تحت نفوذ قابل ملاحظه، کنترل یا کنترل مشترک شخص حقیقی مورد نظر باشد.
ب) شخص وابسته به هر شخص حقوقی عبارت است از شخص وابسته به واحد تجاری که در استانداردهای حسابداری ملی ایران، تعریف شده است.

ماده ۲: هر شخص حقوقی که قبلاً به عنوان نهاد مالی نزد سازمان به ثبت نرسیده باشد، در شرایط زیر ملزم است کتباً از سازمان درخواست نماید تا به عنوان یک نهادهای مالی متناسب با موضوع فعالیت یا متناسب با نام خود، نزد سازمان ثبت گردد یا به دلایل مندرج در این دستورالعمل، از الزام به ثبت به عنوان نهاد مالی، نزد سازمان مستثنی گردد:

- ۱-۲ در صورتی که در نام خود یک یا چند عنوان از عناوین مختص نهادهای مالی را به شرح زیر استفاده نموده باشد:
- ۱-۲) عناوینی که در بندهای ۷ و ۱۳ تا ۲۲ قانون بازار اوراق بهادار برای نهادهای مالی ذکر شده است که عبارتند از: شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه، کارگزار، کارگزار معامله گر، بازارگردان، مشاور سرمایه گذاری، سبذگردان، شرکت تأمین سرمایه، صندوق بازنشستگی، صندوق سرمایه گذاری، مؤسسه رتبه بندی، شرکت پردازش اطلاعات مالی، شرکت سرمایه گذاری و شرکت مادر(هلدینگ)؛

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۲-۱-۲) عناوینی که در بندهای "د" و "ه" قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید برای نهادهای مالی ذکر شده است که عبارتند از: نهاد واسط و صندوق سرمایه گذاری؛

۳-۱-۲) عناوینی که در اجرای ماده ۳ آیین نامه اجرایی قانون بازار اوراق بهادار، برای نهادهای مالی مصوب شورای عالی بورس، انتخاب شده اند؛
۴-۱-۲) عناوینی که در مقررات مصوب ارکان بازار اوراق بهادار، به دلیل تشابه با عناوین مختص نهادهای مالی به شرح فوق، به عنوان عناوین مربوط به نهادهای مالی قلمداد شده و استفاده از آن ها مستلزم اخذ مجوز از سازمان می باشد.

۲-۲) در صورتی که یک یا چند نوع از فعالیت ها یی که طبق قانون بازار اوراق بهادار و قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید و مقررات مصوب ارکان بازار اوراق بهادار در مورد تأسیس و فعالیت نهادهای مالی و همچنین اساسنامه های نمونه مصوب سازمان برای نهادهای مالی، از جمله فعالیت ها ی منحصر به نهاد مالی و مستلزم اخذ مجوز قلمداد شده اند را در موضوع فعالیت در اساسنامه خود قید نموده باشد. سرمایه گذاری در اوراق بهادار فعالیت منحصر به نهادهای مالی محسوب نمی شود.

۳-۲) در صورتی که شخص حقوقی به هر نحو به موضوعات فعالیت منحصر به نهاد مالی اشتغال ورزد؛
۴-۲) در صورتی که شخص حقوقی بیش از ۵۰ درصد از دارایی ها ی خود را به سرمایه گذاری در اوراق بهادار اختصاص دهد یا بیش از ۵۰ درصد از درآمد عملیاتی آن در طول یک سال مالی، از محل سرمایه گذاری در اوراق بهادار (سود تخصیصی یا درآمد ناشی از افزایش قیمت اوراق بهادار)، کسب شده باشد و یکی از شرایط زیر را داشته باشد:

۱- در صورتی که نزد مرجع ثبت شرکت ها به صورت شرکت سهامی عام به ثبت رسیده باشد، یا
۲- در صورتی که نزد مرجع ثبت شرکت ها به صورت اشخاص حقوقی به غیر از شرکت سهامی عام به ثبت رسیده باشد و بیش از ۵۰ درصد از دارایی ها ی آن به سرمایه گذاری در سهام شرکت ها ی سهامی عام یا اوراق بهادار منتشره در عرضه های عمومی اختصاص داده شده باشد یا بیش از ۵۰ درصد درآمد عملیاتی آن در طول یک سال مالی از محل سرمایه گذاری در سهام و اوراق بهادار یاد شده (ناشی از سود تخصیصی یا افزایش قیمت)، به دست آمده باشد؛

تبصره ۱: در محاسبه نسبت ها ی موضوع بند ۲-۴ این ماده، ارزش ها ی دفتری ملاک عمل بوده و در مورد آن بخش از دارایی ها ی متقاضی که شرایط زیر را داشته باشد به ترتیب تعیین شده عمل خواهد شد:

الف) مطالبات از اشخاص وابسته در صورتی که فعالیت اصلی شخص وابسته، سرمایه گذاری در اوراق بهادار باشد به عنوان سرمایه گذاری در اوراق بهادار برای شخص متقاضی محسوب می گردد.
ب) مطالبات سود سرمایه گذاری در اوراق بهادار، پیش پرداخت سرمایه گذاری در اوراق بهادار و سپرده تودیع شده برای انجام معاملات اوراق بهادار، به عنوان سرمایه گذاری در اوراق بهادار محسوب می شود.

تبصره ۲: در صورتی که سازمان پس از ارائه تقاضای موضوع این ماده، شخص حقوقی متقاضی را براساس این دستورالعمل، از جمله نهادهای مالی و ملزم به ثبت نزد سازمان قلمداد ننماید، موضوع را کتباً طی نامه ای رسمی به متقاضی یا مراجع ذیربط اعلام می نماید. در صورتی که شخص حقوقی مذکور پس از تاریخ نامه یادشده به تشخیص خود یا سازمان مشمول هریک از شرایط این ماده گردد، موظف است مجدداً درخواست موضوع این ماده را به منظور بررسی وضعیت خود به سازمان ارائه دهد.

تبصره ۳: متقاضی باید فرم مخصوصی را که توسط معاونت نظارت بر نهادهای مالی تنظیم می شود، تکمیل و به همراه گزارش ها و مدارک قیدشده در همان فرم به ضمیمه درخواست خود به سازمان ارائه نماید. در فرم یادشده یا به درخواست مدیریت مربوطه در سازمان، ارائه تمام یا بخشی از گزارش ها و مدارک زیر می تواند الزامی گردد:

الف) کپی آگهی تأسیس مندرج در روزنامه رسمی کشور و کپی آگهی تغییرات بعدی در روزنامه رسمی کشور در زمینه نام، موضوعات فعالیت، اساسنامه و سرمایه متقاضی؛

ب) آخرین اساسنامه ثبت شده متقاضی؛

ج) صورت ها ی مالی برای دو سال مالی آخر متقاضی؛

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

د) اظهارنظر حسابرس ذیصلاح (مؤسسه حسابرسی معتمد سازمان یا حسابرس عضو جامعه حسابداران رسمی ایران)، راجع به صورت های مالی دو سال مالی آخر متقاضی؛

ه) گزارش بازرس قانونی برای دو سال مالی آخر متقاضی؛

و) گزارش هیأت مدیره راجع به عملکرد و فعالیت متقاضی در دو سال مالی آخر.

تبصره ۴: فهرست موضوعات فعالیت منحصر به نهادهای مالی که تصدی به آن ها مستلزم اخذ مجوز است، متناسب با قوانین و مقررات مصوب و اصلاحات بعدی آن ها، به تصویب هیأت مدیره سازمان رسیده و از طریق پایگاه الکترونیکی سازمان و سایر طرق مقتضی، به اطلاع عموم می رسد.

ماده ۳: سازمان، اطلاعات و مدارک متقاضی موضوع ماده ۲ را بررسی و به ترتیبی که در زیر تعیین شده است راجع به اینکه متقاضی باید به عنوان نهاد مالی نزد سازمان به ثبت برسد یا اینکه نهاد مالی نبوده و ملزم به ثبت نزد سازمان نمی باشد، تصمیم گیری کرده و موضوع را به اطلاع متقاضی می رساند:

۱-۳) در صورتی که شخص حقوقی متقاضی، در زمینه موضوعات فعالیت منحصر به نهادهای مالی فعالیت عمده ای ننموده باشد و ترکیب دارایی ها و درآمدهای آن به گونه ای نباشد که براساس بند ۲-۴ ماده ۲ این دستورالعمل نهاد مالی محسوب گردد، آن گاه نهاد مالی نبوده و ملزم به ثبت نزد سازمان نمی باشد.

۲-۳) در صورتی که شخص حقوقی متقاضی، در موضوعات فعالیت منحصر به نهادهای مالی فعالیت عمده داشته باشد یا در صورتی که ترکیب دارایی ها یا درآمد آن به گونه ای باشد که طبق بند ۲-۴ ماده ۲ این دستورالعمل نهاد مالی محسوب گردد، آن گاه به یکی از دو طریق زیر عمل خواهد شد:

الف) در صورتی که مطابق مقررات مربوطه مجوز فعالیت به عنوان نهاد مالی را کسب نماید آن گاه باید به عنوان نهاد مالی متناسب با مجوز صادره، نزد سازمان به ثبت رسیده و در مهلتی که سازمان تعیین می کند، شرایط مربوط به همان نهاد مالی را احراز کند.

ب) در صورتی که طبق مقررات مربوطه موفق به دریافت مجوز فعالیت به عنوان نهاد مالی نشود، نهاد مالی محسوب نشده و باید متناسباً اقدامات موضوع ماده ۴ را انجام دهد.

تبصره ۱: در صورتی که طبق این ماده، متقاضی نهاد مالی محسوب نشود، می تواند تقاضا نماید به یکی از نهادهای مالی موضوع قانون تبدیل و نزد سازمان ثبت گردد. در این صورت موضوع طبق مقررات مربوطه، توسط سازمان بررسی شده و نتیجه به متقاضی ابلاغ می گردد.

تبصره ۲: در صورتی که برای ثبت یا عدم الزام به ثبت به عنوان یک نهاد مالی، متقاضی باید شرایط خاصی را طبق مقررات مربوطه احراز یا رعایت کند، شرایط مذکور و مهلت احراز آن ها توسط سازمان تعیین و به متقاضی ابلاغ می گردد و متقاضی ملزم است مطابق آن عمل نماید.

ماده ۴: شخصی که براساس ماده ۳، نهاد مالی محسوب نشده، ملزم است اقدامات زیر را در مهلتی که سازمان تعیین می نماید به انجام رساند:

۱) در صورتی که در نام خود، عناوین مختص نهادهای مالی را به کار برده باشد، باید نام خود را براساس ضوابط زیر اصلاح و نام اصلاح شده را در مرجع ثبت شرکت ها ثبت و در روزنامه رسمی کشور آگهی دهد و یک نسخه از این آگهی را به سازمان ارسال نماید:

۱-۱) در صورتی که عبارت " سرمایه گذاری" در نام خود استفاده نموده باشد باید این عنوان را حذف نماید یا عبارتی پس از آن استفاده شود که نشان دهد فعالیت اصلی شخص حقوقی مذکور، سرمایه گذاری در اوراق بهادار نمی باشد.

۲-۱) در صورتی که از سایر عناوین مختص نهادهای مالی به هر نحو در نام خود استفاده نموده باشد، باید این عناوین را از نام خود حذف نماید.

۲) در صورتی که در موضوعات فعالیت خود در اساسنامه، یک یا چند فعالیت از موضوعات فعالیت منحصر به نهادهای مالی را قید نموده باشد، آن موضوعات فعالیت را با رعایت تشریفات تغییر در اساسنامه، از اساسنامه خود حذف و تغییرات اساسنامه را نزد مرجع ثبت شرکت ها، ثبت نموده و تغییرات را در روزنامه رسمی کشور آگهی دهد.

۳) در صورت تصدی به موضوعات فعالیت منحصر به نهادهای مالی، فعالیت ها ی یادشده را متوقف نماید.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۵: شخص حقوقی که براساس بند ۲-۴ ماده ۲ این دستورالعمل نهاد مالی محسوب می شود براساس معیارهای زیر به عنوان شرکت سرمایه گذاری یا شرکت مادر (هلدینگ) نزد سازمان به ثبت رسیده و باید در مهلت تعیین شده توسط سازمان، شرایط خود را با مقررات مربوطه تطبیق دهد:

۱- در صورتی که بیش از ۵۰ درصد از دارایی های شخص حقوقی که به اوراق بهادار اختصاص داده شده است، در سهام، سهم شرکت یا واحدهای سرمایه گذاری شرکت ها، مؤسسات یا صندوق ها، سرمایه گذاری شده باشد که به موجب این سرمایه گذاری، شخص حقوقی به تنهایی یا به همراه اشخاص تحت کنترل خود در شرکت، مؤسسه یا صندوق سرمایه پذیر نفوذ قابل ملاحظه یافته یا کنترل آن را به دست آورده است، آن گاه شخص حقوقی به عنوان یک شرکت مادر (هلدینگ) محسوب می گردد.

۲- در صورتی که وضعیت شخص حقوقی با شرایط قید شده در بند ۱ فوق مطابقت نداشته باشد، آن گاه شخص حقوقی به عنوان یک شرکت سرمایه گذاری محسوب می گردد.

ماده ۶: در صورتی که هریک از نهادهای مالی ثبت شده نزد سازمان، تمایل داشته باشد که به نهاد مالی از نوع دیگری تبدیل شود، لازم است طرح کسب و کار خود را برای این منظور تنظیم و پس از تأیید هیأت مدیره خود، به همراه تقاضای تبدیل به سازمان ارائه دهد. طرح کسب و کار یادشده باید حداقل شامل موارد زیر باشد:

۱- دلایل تصمیم برای تبدیل به نهاد مالی دیگر؛

۲- راهبرد و برنامه زمان بندی شده متقاضی برای تطبیق با شرایط آن نوع نهاد مالی که قصد تبدیل به آن را دارد؛

در صورتی که دلایل متقاضی برای تبدیل به نهاد مالی دیگر و همچنین راهبرد و برنامه زمان بندی برای احراز شرایط لازم به تشخیص سازمان، غیر قابل قبول ارزیابی نشده و تبدیل متقاضی به نهاد مالی مورد نظر به تأیید مراجع ذیربط طبق مقررات مربوطه برسد، موضوع به متقاضی اعلام تا طبق راهبرد و برنامه زمان بندی اعلام شده، اقدام نماید. در این صورت تخلف متقاضی از برنامه اعلام شده، به منزله تخلف از مقررات نهاد مالی محسوب و متناسباً رسیدگی خواهد شد.

تبصره: در صورتی که هریک از نهادهای مالی ثبت شده نزد سازمان، تمایل داشته باشد از فعالیت به عنوان یک نهاد مالی کناره گیری نماید، مطابق با همین ماده عمل می شود، لکن نهاد مالی مذکور باید مقررات مربوط به کناره گیری از فعالیت مربوطه را نیز مراعات نماید.

ماده ۷: هر شخص حقوقی که به عنوان شرکت سرمایه گذاری یا شرکت مادر (هلدینگ) نزد سازمان به ثبت می رسد، ملزم است در ترکیب دارایی های خود، موارد زیر را رعایت نماید:

۱- حداقل ۸۰ درصد از دارایی های خود را به سرمایه گذاری در اوراق بهادار اختصاص دهد؛

۲- شرکت مادر (هلدینگ) باید حداقل ۷۰ درصد از دارایی های خود را به سرمایه گذاری در سهام یا سهم شرکت یا واحدهای سرمایه گذاری دارای حق رأی شرکت ها، مؤسسات یا صندوق های سرمایه گذاری دیگر اختصاص دهد به طوری که در شرکت ها، مؤسسات یا صندوق های سرمایه پذیر، به تنهایی یا به همراه اشخاص تحت کنترل خود نفوذ قابل ملاحظه یافته یا کنترل آن ها را به دست آورد؛

۳- شرکت سرمایه گذاری باید حداقل ۷۰ درصد از دارایی های خود را به سرمایه گذاری در اوراق بهادار اختصاص دهد که در اثر سرمایه گذاری در این اوراق بهادار، به تنهایی یا به همراه اشخاص تحت کنترل خود در شرکت ناشر اوراق بهادار یادشده، نفوذ قابل ملاحظه پیدا نکند یا کنترل آن را به دست نیاورد.

ماده ۸: این دستورالعمل در ۸ ماده و ۷ تبصره در تاریخ ۱۳۹۰/۸/۲۱ به تصویب هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسیده و از تاریخ ابلاغ لازم الاجراست.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

دستورالعمل شناسایی مشتریان در بازار سرمایه

به منظور مبارزه با پولشویی و جلوگیری از تأمین مالی تروریسم و همچنین فراهم آوردن تمهیدات لازم برای اجرای بند الف از ماده ۷ قانون مبارزه با پولشویی (مصوب دوم بهمن ماه ۱۳۸۶ مجلس شورای اسلامی) و فصل دوم آئین نامه اجرایی قانون مبارزه با پولشویی موضوع تصویب نامه شماره ۱۸۱۴۳۴/ت/۴۳۱۸۲ ک مورخ ۱۳۸۸/۹/۱۴ وزیران عضو کارگروه تصویب آئین نامه های مربوط به قانون مبارزه با پولشویی، «دستورالعمل شناسایی مشتریان در بازار سرمایه» به شرح زیر ابلاغ می شود:

ماده ۱: علاوه بر تعاریف مندرج در ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی، اصطلاحات و عبارات دیگر به کار رفته در این دستورالعمل به شرح زیر تعریف می شوند:

- ۱.۱. **قانون:** قانون مبارزه با پولشویی مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۲.
- ۲.۱. **آیین نامه:** آیین نامه اجرایی قانون مبارزه با پولشویی مصوب ۱۳۸۸/۰۹/۱۴ و اصلاحات بعدی آن.
- ۳.۱. **سازمان:** سازمان بورس و اوراق بهادار.
- ۴.۱. **شورا:** شورای عالی مبارزه با پولشویی.
- ۵.۱. **دبیرخانه:** دبیرخانه شورای عالی مبارزه با پولشویی.
- ۶.۱. **واحد اطلاعات مالی:** واحدی ملی، متمرکز و مستقل که مسئولیت دریافت، تجزیه و تحلیل و ارجاع گزارش معاملات مشکوک به مراجع ذی ربط را به عهده دارد (به شرح مذکور در ماده ۳۸ آیین نامه).
- ۷.۱. **واحد مبارزه با پولشویی سازمان:** واحدی است مستقر در سازمان که به عنوان متولی مبارزه با پولشویی، عهده دار تکالیف مقرر در مواد ۱۸ و ۱۹ آیین نامه می باشد.
- ۸.۱. **اشخاص تحت نظارت:** بورس ها، بازارهای خارج از بورس، کانون ها، شرکت سپرده گذاری مرکزی و تسویه وجه اوراق بهادار و نهادهای مالی موضوع قانون بازار اوراق بهادار که مجوز تأسیس یا فعالیت خود را از شورای عالی بورس و اوراق بهادار یا سازمان دریافت نموده و تحت نظارت سازمان فعالیت می کنند.
تبصره: ناشران اوراق بهادار در ارایه هرگونه خدمات مربوط به اوراق بهادار برای مشتریان جزء اشخاص تحت نظارت محسوب می شوند.
- ۹.۱. **خدمات پایه:** خدماتی که طبق مقررات، پیش نیاز و لازمه ارایه سایر خدمات در بازار سرمایه می باشد و ارایه آن به مشتری موجب می شود تا وی بتواند برای اخذ خدمات مکرر و متمادی به بازار سرمایه مراجعه کند. اخذ کد معاملاتی، خدمت پایه در بازار سرمایه محسوب می شود.
- ۱۰.۱. **کد معاملاتی:** شناسه منحصر به فردی است که هر شخص برای ثبت مالکیت اوراق بهادار، معامله ابزارهای مالی یا کالاهای مورد معامله در بازار سرمایه باید اخذ نماید.
- ۱۱.۱. **پرونده اطلاعات مشتری:** اطلاعات در مورد مشتری که هنگام شناسایی و در حین فعالیت وی توسط اشخاص تحت نظارت جمع آوری یا تکمیل می شود.
- ۱۲.۱. **مشتری:** شخص حقیقی یا حقوقی که برای دریافت خدمات موضوع فعالیت یکی از اشخاص تحت نظارت، به وی مراجعه می نماید.
- ۱۳.۱. **شناسایی مشتری:** شناخت و تأیید هویت مشتری با استفاده از منابع اطلاعاتی، مستندات و داده های مستقل، معتبر و قابل اتکا. شناسایی مشتری به دو گروه از اقدامات شامل «شناسایی اولیه» و «شناسایی کامل» تقسیم می شود:
- ۱.۱۳.۱. **شناسایی اولیه:** تطبیق و ثبت مشخصات اظهار شده توسط مشتری با مدارک شناسایی و در صورت اقدام توسط نماینده قانونی یا وکیل، علاوه بر ثبت مشخصات وکیل یا نماینده قانونی، ثبت مشخصات اصیل.
- ۲.۱۳.۱. **شناسایی کامل:** شناسایی دقیق مشتری به هنگام ارایه خدمات پایه به شرح مذکور در این دستورالعمل.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۱۴۰۱. ساها (سامانه احراز هویت اشخاص): سامانه‌ای مستقر در وزارت امور اقتصادی و دارایی است که از طریق ارتباط با پایگاه‌های ذی‌ربط (از قبیل سازمان ثبت احوال کشور، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، شرکت پست، سازمان امور مالیاتی) پاسخ به استعلام اشخاص تحت نظارت در مورد احراز هویت اشخاص مختلف و نشانی آن‌ها را تسهیل می‌نماید.

۱۵۰۱. موسسات اعتباری: بانک‌ها (اعم از بانک‌های ایرانی و شعب و نمایندگی بانک‌های خارجی مستقر در جمهوری اسلامی ایران)، موسسات اعتباری غیربانکی، تعاونی‌های اعتبار، صندوق‌های قرض الحسنه که با مجوز بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران فعالیت دارند.

ماده ۲: معامله ایزارهای مالی و کالا در بازار سرمایه منوط به دارا بودن کد معاملاتی از سوی مشتری می‌باشد. هر مشتری باید تنها دارای یک کد معاملاتی منحصر به فرد باشد.

ماده ۳: قبل از ارائه خدمات پایه لازم است نسبت به شناسایی کامل مشتری اقدام شود.

ماده ۴: شناسایی مشتری بر حسب نوع خدمات مورد تقاضای وی به دو نوع شناسایی اولیه و شناسایی کامل تقسیم می‌شود.

۴-۱- شناسایی اولیه: اشخاص تحت نظارت موظف هستند هنگام ارائه تمامی خدمات به مشتری نسبت به شناسایی اولیه مشتری - به شرح مندرج در این دستورالعمل - اقدام نموده و اطلاعات آن را در سیستم‌های اطلاعاتی و پرونده اطلاعات مشتری ثبت نمایند.

۴-۱-۱- شناسایی اولیه شخص حقیقی :

اطلاعات مورد نیاز شامل نام و نام خانوادگی، شماره ملی، تاریخ تولد، نام پدر، نشانی کامل، کدپستی محل سکونت و شماره تلفن می‌باشد.

اشخاص تحت نظارت موظف هستند پس از اخذ اطلاعات فوق از مشتری آنها را با مندرجات اصل کارت ملی وی تطبیق نمایند.

تبصره ۱: در مورد مجبورین لازم است علاوه بر اطلاعات شخص مجبور، اطلاعات مذکور در خصوص ولی و قیم نامبرده نیز دریافت شود.

تبصره ۲: در صورت امکان ارتباط بر خط اشخاص تحت نظارت (به طور مستقیم یا غیر مستقیم) با سازمان ثبت احوال کشور و برخورداری از امکان تطبیق مشخصات اظهار شده توسط مشتری با مندرجات شناسنامه عکس‌دار یا گواهینامه رانندگی یا گذرنامه معتبر، انجام شناسایی اولیه مشتری بر اساس این مدارک نیز بلامانع است.

تبصره ۳: در صورت مخدوش بودن و یا وجود ابهام در خصوص اصالت مدارک شناسایی ارائه شده توسط مشتری، متصدیان شناسایی اولیه در اشخاص تحت نظارت موظف هستند با تحقیق از سایر پایگاه‌های ذی‌ربط، اخذ مدارک معتبر - طبق مقررات این دستورالعمل - و یا استعلام از مراجع ذی‌ربط، نسبت به رفع ابهام و شناسایی مشتری اقدام نمایند. در صورت عدم ابهام، لازم است موضوع به واحد مبارزه با پولشویی سازمان گزارش گردد.

تبصره ۴: در صورت اطمینان از جعلی یا غیر واقعی بودن مشخصات، اشخاص تحت نظارت موظف هستند علاوه بر جلوگیری از ادامه خدمات، مراتب را بلافاصله در همان روز کاری به واحد مبارزه با پولشویی سازمان گزارش دهند.

۴-۱-۲- شناسایی اولیه شخص حقوقی: شناسایی اولیه شخص حقوقی براساس شناسه ملی و کدپستی اقامتگاه قانونی شخص حقوقی (مذکور در آئین نامه الزام استفاده از شناسه ملی اشخاص حقوقی) صورت می‌گیرد.

تبصره: در صورتی که اطلاعات مشتری در سیستم‌های اطلاعاتی موجود باشد، هنگام شناسایی اولیه تطبیق مشخصات درج شده در سیستم‌های مزبور با مدرک شناسایی معتبر کفایت می‌نماید.

۴-۲ - شناسایی کامل: اشخاص تحت نظارت موظف هستند هنگام ارائه خدمات پایه به مشتری؛ علاوه بر شناسایی اولیه؛ نسبت به شناسایی کامل وی اقدام نمایند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۴-۲-۱- شناسایی کامل شخص حقیقی: برای شناسایی کامل شخص حقیقی، اشخاص تحت نظارت موظف هستند علاوه بر شناسایی اولیه مشتری، اطلاعات و مدارک لازم را به منظور شناسایی کامل و تعیین سطح فعالیت مورد انتظار وی اخذ و در پرونده اطلاعات مشتری درج نمایند. شناسایی کامل شخص حقیقی از طریق دریافت اطلاعات مندرج در کارت ملی و استعلام از پایگاه ثبت احوال صورت می پذیرد. لازم است برآورد سطح فعالیت مورد انتظار مشتری و سابقه پرونده اطلاعات وی به نحوی تنظیم شده باشد که امکان شناسایی و گزارش معاملاتی که با سطح فعالیت تعیین شده مغایرت دارد، فراهم باشد.

تبصره ۱: شناسایی کامل شخص حقیقی معرفی شده از سوی شخص حقوقی برابر ضوابط مقرر در مورد اشخاص حقیقی است.

تبصره ۲: مدارک و مستندات مورد نیاز برای تعیین سطح فعالیت مشتریان مطابق ضوابط اعلامی از سوی سازمان خواهد بود.

۴-۲-۲- شناسایی کامل شخص حقوقی: هنگام ارائه خدمات پایه به اشخاص حقوقی، اشخاص تحت نظارت موظف هستند علاوه بر شناسایی اولیه، اطلاعات و مدارک لازم به منظور شناسایی کامل و تعیین سطح فعالیت مورد انتظار وی را اخذ و در پرونده اطلاعات مشتری درج نمایند. لازم است برآورد سطح فعالیت مورد انتظار مشتری و سابقه پرونده اطلاعات وی به نحوی تنظیم شده باشد که امکان شناسایی و گزارش معاملاتی که با سطح فعالیت تعیین شده مغایرت دارد، فراهم گردد. اطلاعات و مستندات مورد نیاز برای شناسایی کامل اشخاص حقوقی به شرح زیر است:

- ۱- نوع، ماهیت و میزان و سابقه فعالیت شخص حقوقی؛
- ۲- مشخصات فرد یا افرادی که حق برداشت از حساب شخص حقوقی را دارند (شامل نام و نام خانوادگی، شماره ملی، نام پدر، تاریخ تولد، نشانی و کدپستی) و سمت آن ها (همراه نمونه امضای مجاز آن ها)؛
- ۳- اسامی، مشخصات، نشانی و کدپستی محل سکونت اعضای هیات مدیره، هیات عامل/ مدیر عامل، حسابرس (حسابرسان) مستقل، بازرس یا بازرسان قانونی و سهام دارانی (شرکایی) که بیش از ۱۰ درصد سهام (سرمایه) شخص حقوقی را در اختیار دارند. (در مورد سایر اشخاص حقوقی از قبیل سازمان های غیر انتفاعی و بنیادها و ...، مشخصات، نشانی و کدپستی موسسین یا هیأت امنا و ارکان مشابه آن ها)؛
- ۴- محل اصلی فعالیت، نشانی و کد پستی دفتر مرکزی (اقامتگاه قانونی)، شماره های تلفن و دورنگار آن، اسامی صاحبان امضای مجاز و نمونه امضای آن ها و اطلاعات مربوط به نحوه رسمیت داشتن کلیه اسناد مالی و مکاتبات مربوط، مدت و حدود اختیارات هیات مدیره و مدیر عامل و یا ارکان مشابه موسسه در مورد حساب ها؛
- ۵- اخذ تعهد از مدیران و صاحبان امضای مجاز در شخص حقوقی مبنی بر اینکه آخرین مدارک و اطلاعات مربوط به شخص حقوقی را ارائه داده اند و تعهد در مورد اینکه هر نوع تغییر در موارد مذکور را بلافاصله به اشخاص تحت نظارت اطلاع می دهند؛
- ۶- اطلاعات حسابهای بانکی نزد موسسات اعتباری، که برای فعالیت در بازار سرمایه معرفی شده است.
- ۷- اطلاعات و مستندات مربوط به رتبه بندی شرکت از مراجع ذی ربط.

تبصره: ضوابط مربوط به شناسایی مشتریان خارجی مطابق دستورالعمل شناسایی مشتریان خارجی در بازار سرمایه خواهد بود.

ماده ۵: مستندسازی کدپستی مشتری در شناسایی اولیه، از طریق تطبیق کدپستی اعلامی از سوی مشتری با کدپستی ظهر کارت ملی وی انجام می شود. برای مستندسازی نشانی مشتری لازم است در صورت امکان، کدپستی اعلامی از سوی وی با اطلاعات پایگاه کدپستی کشور از طریق سامانه ساها تطبیق داده شود.

ماده ۶: اشخاص تحت نظارت باید اطلاعات اخذ شده از مشتری را با مندرجات مدارک شناسایی معتبر تطبیق داده و از صحت آن اطمینان حاصل نمایند. الف) تنها مدرک شناسایی معتبر برای اشخاص حقیقی کارت ملی است.

ب) مدارک شناسایی معتبر برای اشخاص حقوقی عبارتند از:

۱. گواهی نامه ثبت شرکت؛

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۲. اظهارنامه ثبت شرکت؛

۳. شرکت نامه؛

۴. اساسنامه؛

۵. روزنامه رسمی.

تبصره ۱: در مورد مجبورین لازم است علاوه بر مدارک فوق، سند رسمی دال بر تایید سمت ولی و قیمت نیز دریافت شود.

تبصره ۲: در صورت اقدام توسط وکیل یا نماینده قانونی، لازم است اسناد قانونی مثبت نیز دریافت شود.

تبصره ۳: لازم است تصویر مصدق مدارک موضوع این ماده در پرونده اطلاعاتی مشتری نگهداری شود.

ماده ۷: چنانچه مشتری مدارک شناسایی مذکور در مواد فوق را ارایه ننماید اشخاص تحت نظارت باید از ارایه خدمت به وی خودداری کرده و مراتب را به واحد مبارزه با پولشویی سازمان گزارش نمایند.

ماده ۸: اشخاص تحت نظارت موظفند به کلیه مشتریان قبلی اعلام نمایند نسبت به تکمیل مدارک مورد نیاز به منظور شناسایی و تعیین سطح فعالیت اقدام نمایند. در صورت عدم ارایه مدارک در مهلت ۳ ماه، خدمت تا زمان ارایه اسناد و مدارک متوقف می شود.

ماده ۹: ارایه خدمات پایه به صورت الکترونیکی و بدون شناسایی کامل مشتری و انجام هر گونه تراکنش مالی الکترونیکی غیر قابل ردیابی یا بی نام ممنوع است.

ماده ۱۰: اشخاص تحت نظارت باید هنگام ارایه خدمات پایه به مشتری، آن ها را متعهد نمایند که:

الف - اطلاعات مورد درخواست اشخاص تحت نظارت را که در این دستورالعمل مشخص شده است، ارایه کرده، مقررات مربوط به مبارزه با پولشویی را رعایت نمایند.

ب - اجازه استفاده اشخاص دیگر از خدمات پایه دریافتی را ندهند و در صورت اقدام، موضوع را بلافاصله به اشخاص تحت نظارت اطلاع دهند. نمایندگی قانونی به شرط درج مشخصات نماینده یا وکیل و شناسایی اولیه و ثبت مشخصات وی شامل این بند نمی باشد.

تبصره ۵: تعهدات فوق باید به طور صریح و دقیق، برای مشتری بیان شود. در صورت عدم پذیرش این تعهدات از سوی مشتری و یا عدم رعایت آن ها توسط وی، لازم است ارایه خدمات به مشتری متوقف شود.

ماده ۱۱: ضوابط شناسایی متقاضیان اخذ مجوز تأسیس، فعالیت نهادهای مالی و تشکل های خود انتظام و اخذ مجوز انتشار اوراق بهادار در بازار سرمایه تابع مقررات و بخشنامه های مصوب سازمان می باشند. در هر صورت ضوابط شناسایی مشتریان مندرج در این دستورالعمل نیز لازم رعایه است.

ماده ۱۲: اشخاص تحت نظارت موظف هستند در تمامی فرم های مورد استفاده، محل مناسب برای درج یکی از شماره های شناسایی یکتا (حسب مورد شماره ملی، شناسه ملی) و کدپستی را برای نشانی ها پیش بینی نمایند و این مشخصات به طور کامل و دقیق دریافت و تطبیق داده شود.

ماده ۱۳: اشخاص تحت نظارت موظف هستند در تمامی نرم افزارها، سامانه ها و بانک های اطلاعاتی که عملیات مالی در آن ها ثبت می شود، محل لازم برای درج یکی از شماره های شناسایی یکتا (حسب مورد شماره ملی، شناسه ملی) و کدپستی را برای نشانی ها پیش بینی نموده و امکان جستجو بر اساس شماره های مذکور در نرم افزارها را فراهم نمایند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۱۴: در صورتی که اشخاص تحت نظارت مشخصات درج شده اشخاص ثبت شده در سیستم های اطلاعاتی خود را در گذشته، با پایگاه های ذی ربط (از طریق ارتباط مستقیم با پایگاه های ذی ربط و یا از طریق ارتباط غیرمستقیم به واسطه ساها) تطبیق نداده باشند، لازم است مشخصات مذکور را حداکثر ظرف مدت ۶ ماه پس از ابلاغ این دستورالعمل، به پایگاه های مذکور ارسال کرده، صحت آن ها را کنترل نمایند.

ماده ۱۵: اشخاص تحت نظارت موظف هستند اطلاعاتی را که قبلا با پایگاه های ذی ربط تطبیق داده اند هر ۳ ماه یک بار به روز نمایند. در صورتی که محرز شود طی این مدت شخص حقیقی فوت شده و یا شخص حقوقی منحل گردیده است، ولی مراتب به اشخاص تحت نظارت اعلام نشده باشد لازم است کد معاملاتی وی بلافاصله مسدود شده و مراتب به واحد مبارزه با پولشویی سازمان گزارش گردد.

ماده ۱۶: اشخاص تحت نظارت موظفند به منظور ارتباط با واحد مبارزه با پولشویی سازمان جهت دریافت و ارسال گزارش ها، بررسی استعلام ها و سایر موضوعات مرتبط با عملیات پولشویی به شرح مندرج در ماده ۱۹ آیین نامه و تکالیف مقرر در این دستورالعمل، نسبت به ایجاد واحد یا معرفی نماینده اقدام نمایند.

ماده ۱۷: به منظور مستند سازی اطلاعات مشتریان، لازم است پس از استعلام اطلاعات مربوط به آن ها از پایگاه ها یا مراجع ذی ربط و اطمینان از صحت اطلاعات؛ تصویر مدارک معتبر، توسط کارکنان ذی ربط در اشخاص تحت نظارت، برابر اصل و در پرونده اطلاعات مشتری نگهداری شود.

ماده ۱۸: ارایه خدمات به مشتریان به منزله تأیید انجام رویه شناسایی مشتری توسط اشخاص تحت نظارت است و مسئولیت وجود هرگونه نقص در این زمینه - در چارچوب این دستورالعمل - متوجه آن ها است.

ماده ۱۹: اشخاص تحت نظارت موظف هستند حداکثر ظرف مدت ۳ ماه از تاریخ ابلاغ این دستورالعمل، کلیه کدهای معاملاتی فاقد شماره یا شناسه ملی را مسدود نمایند. به محض ارایه شماره یا شناسه ملی، از کدهای مزبور رفع انسداد می شود.

تبصره: در صورت عدم امکان صدور شناسه ملی توسط سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، پس از اعلام اسامی و مشخصات مشتریان فاقد شناسه ملی به واحد اطلاعات مالی و تأیید آن واحد، ادامه ارایه خدمات به اینگونه مشتریان بلامانع است.

ماده ۲۰: به منظور کنترل موثر ریسک ها ی ناشی از عدم شناسایی کافی مشتری، لازم است تراکنش های وی، متناسب با طبقه تخصیص داده شده تحت نظارت قرار گیرد.

ماده ۲۱: هیأت مدیره، مدیریت ارشد و یا رده سازمانی معادل آن در اشخاص تحت نظارت باید از وجود برنامه های موثر شناسایی مشتریان و پیاده سازی آن ها از طریق ایجاد رویه های مناسب اطمینان حاصل کند. این برنامه ها باید امکان نظارت موثر مدیریت بر سیستم ها، کنترل ها، تفکیک وظایف و آموزش کارکنان را فراهم آورند. مسئولیت نهایی تصمیمات اخذ شده در این خصوص بر عهده هیأت مدیره یا ارکان معادل آن در اشخاص تحت نظارت است.

ماده ۲۲: اشخاص تحت نظارت موظف هستند مطابق ضوابط اعلامی سازمان هر شش ماه یک بار، اطلاعات مربوط به فعال بودن مشتری را مورد ارزیابی مجدد قرار دهند. همچنین بنا به درخواست مشتری و یا در صورت ایجاد تغییر عمده در وضعیت مشتری، اشخاص تحت نظارت موظف هستند مشتری را به طور مجدد مورد شناسایی کامل قرار دهند.

ماده ۲۳: ارایه خدمات پایه به اشخاص زیر ممنوع است و در صورت ارایه این گونه خدمات قبل از ابلاغ این دستورالعمل، اشخاص تحت نظارت موظفند ارایه خدمات به آنان را متوقف نمایند:

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۱. در صورتی که مشتری از ارایه اطلاعات و مدارک موضوع این دستورالعمل خودداری نماید.
 ۲. در صورتی که نماینده مشتری فاقد مدارک و اسناد قانونی دال بر نمایندگی باشد.
 ۳. در صورتی که اشخاص تحت نظارت راساً و یا از طریق مراجع ذیصلاح احراز نمایند که اطلاعات ارایه شده توسط مشتری خلاف واقع است.
 ۴. اشخاصی که به حکم مراجع ذیصلاح، ممنوع معامله هستند.
 ۵. اشخاص ایرانی فاقد شناسه یا شماره ملی.
- تبصره:** در صورت عدم امکان صدور شناسه ملی توسط سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، پس از اعلام اسامی و مشخصات مشتریان فاقد شناسه ملی به واحد اطلاعات مالی و تأیید آن واحد، ادامه ارایه خدمات به آنان بلامانع است.
- ماده ۲۴:** اشخاص تحت نظارت موظفند به طور مداوم و مخصوصاً در موارد زیر اطلاعات مربوط به شناسایی کامل مشتریان را به روز نمایند:
- (الف) در زمانی که براساس شواهد و قرائن احتمال آن وجود داشته باشد که وضعیت مشتری تغییرات عمده ای پیدا نموده است؛
- (ب) در صورتی که شخص تحت نظارت براساس شواهد و قرائن احتمال دهد مشتری در جریان عملیات پولشویی و یا تأمین مالی تروریسم قرار گرفته است؛
- (ج) در مواقعی که به هر دلیل در مورد صحت اطلاعات قبلی به دست آمده، ابهام ایجاد شود.
- ماده ۲۵:** مشتریان موظفند هرگونه تغییر ایجاد شده در اطلاعات موضوع ماده ۴ این دستورالعمل را در اسرع وقت به اشخاص تحت نظارت اعلام نمایند. اشخاص تحت نظارت باید قبل از به روز نمودن تغییرات ایجاد شده نسبت به صحت اطلاعات ارایه شده اطمینان حاصل نمایند.
- تبصره:** ضوابط و معیارهای نظارت مستمر، با توجه به نوع مشتری (حقیقی و حقوقی)، ماهیت و موضوع خدمات و عملیات مربوط به معامله اوراق بهادار و کالا در بازار سرمایه، به پیشنهاد سازمان و تأیید دبیرخانه تعیین و ابلاغ می شود.
- ماده ۲۶:** در صورتی که اشخاص تحت نظارت نسبت به ذی نفع واقعی معاملات مشتریان شناسایی شده مظنون شوند باید مشخصات مشتری مذکور و ذی نفع احتمالی را به عنوان عملیات مشکوک به پولشویی به واحد مبارزه با پولشویی سازمان گزارش دهند.
- ماده ۲۷:** اشخاص تحت نظارت موظف هستند رویه های کارآمدی را پس از تأیید سازمان، به منظور شناسایی مشتریان براساس مقررات اتخاذ و به طور مستمر کنترل و در صورت نیاز بازبینی نمایند.
- ماده ۲۸:** اشخاص مشمول موظفند فهرست خلاصه اطلاعات دریافت کنندگان خدمات پایه را در رابطه با موضوع مبارزه با پولشویی در صورت اعلام واحد اطلاعات مالی در پایان هر ماه به نحوی که واحد مذکور مشخص می سازد در اختیار آن واحد قرار دهند.
- تبصره:** خلاصه اطلاعات یادشده باید شامل نام و نام خانوادگی، شماره ملی و تاریخ ارایه خدمات پایه در مورد اشخاص حقیقی و در مورد اشخاص حقوقی نام و شناسه ملی یا کد اقتصادی و در مورد اتباع بیگانه، شماره فراگیر اتباع خارجی باشد. سایر موارد مورد نیاز پس از تصویب شورا به اشخاص مشمول اعلام خواهد شد.
- ماده ۲۹:** اشخاص تحت نظارت باید برنامه های آموزشی مستمری را در مورد چگونگی شناسایی مشتریان برای کارکنان خود تدارک بینند. این برنامه آموزشی که حداقل شامل موارد زیر است، باید به گونه ای طراحی شود که کارکنان به شناخت کافی و منطقی نسبت به ضرورت، اهمیت و نحوه اجرای سیاست ها و رویه های شناسایی مشتریان دست یابند:
- (الف) سیاست ها ی مربوط به پذیرش مشتری جدید و اسناد اطلاعات مورد نیاز؛
- (ب) نحوه جمع آوری اطلاعات مربوط به سابقه مشتری؛
- (ج) نحوه اعمال سیاست ها ی مربوط به شناسایی کامل مشتری؛
- (د) نحوه بازبینی اسناد و مدارک و بروزرسانی آن؛
- (ه) نحوه اقدام موثر در صورت بروز مغایرت در اطلاعات و مدارک مشتری.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۳۰: اشخاص تحت نظارت باید رویه های شناسایی مشتری را براساس ضوابط این دستورالعمل، مستند و به کارکنان خود ابلاغ نمایند و به صورت قابل اتکایی از اجرای آن اطمینان حاصل کنند.

ماده ۳۱: اشخاص تحت نظارت موظف هستند مشتریان (حقیقی، حقوقی) خود را با توجه به ریسکی که احتمال می دهند از ناحیه آن ها و به واسطه عواملی هم چون موقعیت اجتماعی و شغلی، وضعیت مالی، نوع و ماهیت فعالیت حرفه ای، پیشینه مشتری، موطن اصلی، حساب های مرتبط یا دیگر شاخص های موثر بر اساس رویه اعلامی سازمان وجود داشته باشد، طبقه بندی نمایند.

ماده ۳۲: طبقه بندی مذکور در ماده (۳۱) باید به گونه ای انجام شود که دریافت اطلاعات از مشتریان براساس طبقه تخصیص داده شده به آن ها انجام شود. بدین ترتیب، از مشتریانی که دارای حداقل ریسک عملیات پولشویی می باشند، اخذ اطلاعات لازم - در چارچوب مقررات این دستورالعمل - کفایت می کند.

تبصره: درخصوص مشتریانی که در طبقات در معرض ریسک بیشتر عملیات پولشویی قرار گرفته اند، اطلاعات باید در سطح گسترده تری دریافت شده و در فاصله های کمتری به روز شود. میزان دریافت اطلاعات مزبور و فواصل زمانی به روز نمودن این اطلاعات طبق ضوابطی است که توسط سازمان اعلام خواهد شد.

ماده ۳۳: اشخاص تحت نظارت موظف به حفظ و نگهداری اطلاعات مشتریان مطابق دستورالعمل نگهداری و امحاء اسناد در بازار سرمایه در حوزه مبارزه با پولشویی بوده و هم چنین لازم است برای پیشگیری از افشاء و استفاده غیر مجاز از آن ها، تدابیر لازم را اتخاذ نمایند. بدیهی است مسئولیت افشاء اطلاعات مزبور بعهده اشخاص تحت نظارت بوده و با افشاء کنندگان اطلاعات برابر قانون برخورد می شود.

ماده ۳۴: به منظور به هنگام نمودن اطلاعات، اشخاص تحت نظارت باید در متن قرارداد منعقد یا فرم های مربوطه، مشتری را مکلف سازند هرگونه تغییر در اطلاعات ارایه شده خود را با مستندات مربوط و در اسرع وقت، به اطلاع سازمان ثبت کننده (سازمان ثبت احوال و یا اداره کل ثبت اسناد و املاک و غیره) برسانند.

ماده ۳۵: لازم است در خصوص شناسایی مشتریان قبلی در اسرع وقت و به شرح ذیل اقدام شود:

۱. آن دسته از مشتریان قبلی که در مرحله تطبیق، مشخصات آن ها دارای مغایرت بوده است، موظفند ظرف سه ماه نسبت به رفع مغایرت اقدام نمایند. چنانچه مغایرت مذکور رفع نگردد، اشخاص تحت نظارت موظفند موارد را به واحد مبارزه با پولشویی سازمان گزارش نمایند و واحد مبارزه با پولشویی سازمان نیز موظف است گزارش مذکور را در اسرع وقت به واحد اطلاعات مالی ارسال نماید.
۲. آن دسته از مشتریان قبلی که متوسط فعالیت آن ها در سال مطابق دستورالعمل مربوطه که به تصویب شورا خواهد رسید، کم اهمیت باشد، از شمول این ماده مستثنی هستند.

ماده ۳۶: در صورتی که اشخاص تحت نظارت به دلایلی همچون عدم همکاری مشتری نتوانند اطلاعات لازم را برای شناسایی وی به دست آورند و یا مشتری اقدام به ارایه اطلاعات غیرواقعی نماید، اشخاص تحت نظارت باید، از ارایه خدمات به مشتری خودداری نمایند و در صورت امکان مراتب را به وی اعلام نمایند.

ماده ۳۷: واحد مبارزه با پولشویی سازمان بر اجرای این دستورالعمل نظارت می کند. به همین منظور اشخاص تحت نظارت موظفند اطلاعات مورد درخواست واحد مبارزه با پولشویی سازمان را در راستای اجرای این دستورالعمل در اختیار آن واحد قرار دهند.

ماده ۳۸: این دستورالعمل برای تمامی شعب و نمایندگی اشخاص تحت نظارت لازم الاجرا می باشد. اشخاص تحت نظارت واقع در مناطق آزاد تجاری - صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی نیز مشمول این دستورالعمل هستند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۳۹: زمان اجرای این دستورالعمل یک ماه پس از ابلاغ آن از سوی سازمان است. در مدت مذکور اشخاص تحت نظارت موظفند ضمن اطلاع رسانی به مشتریان، امکانات و تسهیلات لازم برای اجرای این دستورالعمل را به گونه‌ای فراهم نمایند که اجرای آن، حتی الامکان موجب اختلال در امور مشتریان نشود.

این دستورالعمل در ماده ۳۹ و ۱۸ تبصره در دهمین جلسه شورای عالی مبارزه با پولشویی مورخ ۱۳۹۰/۷/۱۹ به تصویب رسید و از تاریخ ابلاغ، لازم الاجراست.

دستورالعمل ثبت، نگهداری و گزارش دهی اسناد، مدارک و اطلاعات توسط اشخاص تحت نظارت

مقدمه:

در اجرای بند د ماده ۹۹ قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران و بندهای ۲ و ۱۱ ماده ۷ و مواد ۲۸، ۲۹ و ۳۹ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب آذرماه ۱۳۸۴، این دستورالعمل به منظور تعیین اطلاعات و مدارکی که اشخاص تحت نظارت باید در راستای نظارت سازمان و بازسازی معاملات، ثبت و نگه داری کنند و تعیین اطلاعات، مدارک و گزارش ها یی که باید به صورت دوره ای یا موردی به سازمان بورس و اوراق بهادار ارائه دهند و تعیین چگونگی انجام بازرسی ها از اشخاص تحت نظارت، تنظیم و در تاریخ ۱۳۹۰/۰۲/۲۴ به تصویب هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسیده است.

ماده ۱: کلیه اصطلاحات و واژه هایی که در ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار مصوب آذرماه ۱۳۸۴ و قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید به منظور تسهیل اجرای سیاست ها ی کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی مصوب سال ۱۳۸۸، آیین نامه معاملات در شرکت بورس اوراق بهادار تهران و لواحق آن مصوب ۱۳۸۵ شورای عالی بورس، دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات در بورس اوراق بهادار تهران مصوب ۸۸/۶/۷، دستورالعمل معاملات کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا در بورس کالای ایران و سایر مقررات مرتبط تعریف شده اند، به همان مفاهیم در این دستورالعمل به کار رفته اند. واژه های دیگر به کار رفته در این دستورالعمل دارای معانی مشروح زیر می باشند:

۱۰- **قانون بازار اوراق بهادار:** منظور قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی است.

۱۱- **اشخاص تحت نظارت:** منظور نهادهای مالی، بورسها، بازارهای خارج از بورس و سایر تشکل های خودانتظام است.

۱۲- **مدیر شخص تحت نظارت:** منظور هریک از اعضای هیأت مدیره، هیأت امناء یا رکن مشابه در یکی از اشخاص تحت نظارت و مدیرعامل یا بالاترین مدیر اجرایی یا رکن مشابه در یکی از اشخاص تحت نظارت است.

۱۳- **ذی نفع نهایی:** شخص حقیقی است که مالک مستقیم یا غیر مستقیم شخص حقوقی میباشد، یا شخصی حقیقی است که نماینده یا وکیل به نیابت از وی عمل می نماید.

۱۴- **مشتری:** شخصی که برای دریافت خدمات موضوع فعالیت یکی از اشخاص تحت نظارت، به وی مراجعه می نماید.

۱۵- **بازسازی معاملات:** جمع آوری و نظم دهی مجدد تمامی اطلاعات مربوط به قبل، حین و بعد از معامله اوراق بهادار یا کالا و طرف های معامله به نحوی که بررسی مجدد در خصوص هویت کامل طرف های معامله، جریان وجوه و منابع مالی لازم برای انجام معامله، زمان، مکان و حجم اوراق بهادار یا کالای موضوع معامله امکان پذیر بوده و امکان بررسی صحت، وجاهت قانونی و یا عدم ترتب اثر بر اجزا و کلیت فرآیند انجام معامله اوراق بهادار یا کالا در بورس و بازار خارج از بورس، فراهم گردد.

۱۶- **معامله:** هرگونه خرید و فروش کالا در بورس و یا خرید و فروش اوراق بهادار اعم از در بورس یا بازار خارج از بورس یا خارج از این دو بازار که منجر به انتقال مالکیت اوراق بهادار و کالا گردد و همچنین صدور و ابطال واحدهای سرمایه گذاری صندوق ها ی سرمایه گذاری موضوع بند ۲۰ ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران که براساس مقررات مربوطه انجام می پذیرد.

ماده ۲: کلیه اشخاص تحت نظارت موظف اند اسناد، مدارک و اطلاعات زیر را در مهلت ها ی تعیین شده به سازمان ارائه دهند:

۱- تاریخ، ساعت، محل و دستور جلسه هریک از مجامع عمومی اشخاص تحت نظارت، لااقل ۱۰ روز قبل از تاریخ تشکیل مجمع به همراه یک نسخه از آگهی دعوت مجمع عمومی که در روزنامه کثیرالانتشار منتخب اشخاص تحت نظارت منتشر شده است (در صورت وجود)؛

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

- ۲- یک نسخه از گزارش ها یی که مقرر است در جلسه مجمع عمومی اشخاص تحت نظارت طرح گردد، لااقل ۱۰ روز قبل از تاریخ تشکیل مجمع از جمله صورت ها ی مالی اشخاص تحت نظارت به همراه یادداشت ها ی توضیحی آن، گزارش هیأت مدیره راجع به عملکرد اشخاص تحت نظارت و گزارش توجیهی افزایش یا کاهش سرمایه؛
- ۳- یک نسخه از اظهار نظر حسابرس و بازرس قانونی اشخاص تحت نظارت راجع به گزارش ها ی موضوع بند ۲، بلافاصله پس از وصول و لااقل ۱۰ روز قبل از تشکیل آن مجمع عمومی که به منظور استماع گزارش مذکور دعوت شده است؛
- ۴- یک نسخه از صورتجلسه مجمع عمومی حداکثر ۱۰ روز پس از تشکیل که به امضای هیأت رئیسه مجمع رسیده و حاوی تاریخ، ساعت و محل تشکیل مجمع، تصریح به رسمیت یا عدم رسمیت جلسه مجمع و ذکر دلایل آن به تشخیص هیأت رئیسه، خلاصه مذاکرات، تصمیمات و مشخصات کامل هیأت رئیسه مجمع باشد؛
- ۵- یک نسخه از آگهی ها ی اشخاص تحت نظارت که در روزنامه رسمی کشور درج گردیده است، ظرف ده روز پس از درج؛
- ۶- یک نسخه از کلیه آگهی ها ی اشخاص تحت نظارت که به موجب قانون، اساسنامه یا مقررات برای آگاهی صاحبان سهام یا شرکاء در روزنامه کثیرالانتشار منتخب اشخاص تحت نظارت درج گردیده است، بلافاصله پس از درج؛
- ۷- هرگونه تغییرات در اساسنامه، امیدنامه، سرمایه، مدیران، ارکان و نمایندگان هر یک از مدیران و ارکانی که شخصیت حقوقی دارند، بلافاصله پس از تغییر - با رعایت ترتیبات قانونی از جمله اخذ مجوزهای لازم تغییر - به تفصیلی که به پیشنهاد معاونت مربوطه و تأیید رئیس سازمان تعیین می شود؛
- ۸- یک نسخه از صورت ها ی مالی میان دوره ای و یادداشت ها ی توضیحی همراه، ظرف ده روز پس از تهیه، در صورتی که اشخاص تحت نظارت به موجب سایر مقررات موظف به تهیه صورت ها ی مالی میان دوره ای باشند؛
- ۹- یک نسخه از اظهار نظر حسابرس راجع به صورت ها ی مالی میان دوره ای ظرف مهلت ها ی مقرر در بند ۳، بلافاصله پس از وصول، در صورتی که به موجب سایر مقررات، اظهار نظر حسابرس راجع به صورت ها ی مالی میان دوره ای ضروری باشد؛
- ۱۰- یک نسخه از محتوای آگهی تبلیغاتی آن دسته از اشخاص تحت نظارت که به پیشنهاد معاونت مربوطه و تأیید رئیس سازمان تعیین می شوند، ظرف مهلت تعیین شده ؛
- ۱۱- اطلاعات مربوط به آن دسته از قراردادهای منعقد شده اشخاص تحت نظارت با سایر اشخاص که به پیشنهاد معاونت مربوطه و تأیید رئیس سازمان تعیین می شود به تفصیل و ظرف مهلت تعیین شده.
- ۱۲- اطلاعات مربوط به سهامداران یا شرکاء اشخاص تحت نظارت و تغییرات آن به ترتیبی که به پیشنهاد معاونت مربوطه و تأیید رئیس سازمان تعیین می شود؛
- ۱۳- تراز آزمایشی حساب ها ی اشخاص تحت نظارت در مقاطع زمانی و ظرف مهلت ها و به تفصیل و شکلی که به پیشنهاد معاونت مربوطه در سازمان و تأیید رئیس سازمان تعیین می شود.
- ۱۴- هرگونه تغییر در آن دسته از پرسنل اشخاص تحت نظارت که به منظور دریافت هر یک از مجوزهای صادره توسط سازمان، در تقاضانامه اشخاص تحت نظارت قید شده و مبنای صدور مجوز قرار گرفته اند، و هرگونه تغییر در نوع رابطه استخدامی آن ها با اشخاص تحت نظارت و پذیرش مشاغل و سمت ها ی جدید توسط آن ها ظرف ده روز پس از این تغییرات؛
- ۱۵- هرگونه تغییر در امکانات، تجهیزات و مکان ها یی که در تقاضانامه های ارائه شده به سازمان برای دریافت مجوز قید شده اند، ظرف ده روز پس از تغییر؛
- ۱۶- نشانی دفاتر، شعب، نمایندگی ها و سایر محل ها یی که پرسنل اشخاص تحت نظارت در آن محل مستقر بوده یا اشخاص تحت نظارت یا شخص مجاز از طرف وی از آن محل به ارائه خدمات می پردازند به همراه مشخصات مسئولین هر یک؛
- ۱۷- اطلاعات مربوط به معاملات اشخاص تحت نظارت با سایر اشخاص یا معاملاتی که به واسطه اشخاص تحت نظارت صورت پذیرفته یا سفارش ها ی معامله ای که مشتریان به اشخاص تحت نظارت ارائه داده اند، در حدود و مهلت مقرر به پیشنهاد معاونت مربوطه و تأیید رئیس سازمان ؛

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۱۸- اطلاعاتی که به تقاضای سازمان برای بررسی شکایات واصله یا کشف و رسیدگی به تخلفات احتمالی، تعیین می شود در مهلت ها ی مقرر؛

۱۹- سایر اطلاعاتی که محتوا، شکل و مهلت ارسال آن ها به پیشنهاد معاونت مربوطه و تأیید رئیس سازمان، تعیین می شود.

تبصره ۱: ارائه اطلاعات مربوط به تغییرات موضوع این ماده در مهلت ها ی مقرر، رافع مسئولیت اشخاص تحت نظارت در مورد رعایت سایر مقررات مربوط به اخذ مجوز تغییر از سازمان یا سایر مراجع ذیصلاح نخواهد بود.

تبصره ۲: اشخاص تحت نظارت موظف اند، اطلاعات، اسناد و مدارک موضوع این ماده را در صورت درخواست سازمان، ظرف مهلت مقرر به مراجعی که سازمان تعیین می کند، ارائه نمایند. مراجع و مهلت ها ی موضوع این ماده به پیشنهاد معاونت مربوطه و تأیید ریاست سازمان تعیین شده و توسط معاونت مربوطه در سازمان، ابلاغ می گردد.

تبصره ۳: آن دسته از اشخاص تحت نظارت که ناشر اوراق بهادار ثبت شده نزد سازمان محسوب می گردند ملزم به رعایت مفاد این ماده هستند لیکن درخصوص تهیه و افشای اطلاعات مالی خود موظفند مطابق دستورالعمل اجرایی موضوع ماده ۴۵ قانون بازار اوراق بهادار و سایر مقررات مربوط به ناشران ثبت شده نزد سازمان اقدام نمایند و در صورت تفاوت مهلت ها ی مقرر در این دستورالعمل با مقررات مذکور، مهلت مضیق تر ملاک عمل خواهد بود.

ماده ۳: اشخاص تحت نظارت باید اطلاعات و مدارک را به شرح زیر، ثبت، نگه داری یا تهیه و تنظیم نمایند:

۱- پرونده برای هریک از مشتریان که در آن اطلاعات و مدارک زیر و تغییرات آنها بلافاصله پس از اعلام مشتری ثبت گردد:

۱-۱- درمورد مشتریان حقیقی ایرانی: نام و نام خانوادگی، شماره ملی، شماره شناسنامه، جنسیت، تاریخ تولد، محل تولد، تابعیت، نشانی،

کدپستی و تلفن محل اقامت و در صورتی که شخص اشتغال به کار داشته باشد نشانی، کدپستی و تلفن محل کار وی

۲-۱- در مورد مشتریان حقیقی غیر ایرانی: نام و نام خانوادگی، شماره فراگیر شخص خارجی (در صورت وجود)، جنسیت، تاریخ تولد، محل تولد، تابعیت، نشانی، کدپستی و تلفن محل اقامت و در صورتی که شخص اشتغال به کار داشته باشد نشانی، کدپستی و تلفن محل کار وی

۳-۱- در مورد مشتریان حقوقی: نام، شناسه ملی یا شماره فراگیر شخص خارجی، نوع شخصیت حقوقی، تاریخ ثبت، شماره ثبت، محل ثبت،

تابعیت، مشخصات صاحبان امضای مجاز در حدود اطلاعاتی که برای اشخاص حقیقی در بندهای ۱-۱ و ۲-۱ تعیین شده است، مشخصات

هریک از شرکای عمده ای که در ۱۰ درصد یا بیشتر از منافع شخص حقوقی شریک است یا ۱۰ درصد یا بیشتر از حق رأی برای اتخاذ

تصمیمات شخص حقوقی را در اختیار دارد، ذینفع یا ذینفعان نهایی شخص حقوقی، نشانی، کدپستی و تلفن شخص حقوقی

۴-۱- مشخصات حداقل یک حساب بانکی از مشتری و مشخصات شخص یا اشخاصی که حق برداشت از آن حساب بانکی را دارند

۵-۱- مشخصات صاحبان امضای مجاز مشتری در صورتی که مشتری شخص حقوقی باشد و مشخصات نماینده از قبیل وکیل، قیم و ولی

مشتری در صورت وجود، مطابق آنچه در بندهای ۱-۱ و ۲-۱ در مورد مشخصات اشخاص حقیقی آمده است

۶-۱- یک نسخه از تصویر مدارک شناسایی و سایر مدارک مشتری در حدود تعیین شده در مقررات مربوطه

۲- افتتاح یک حساب جداگانه در دفاتر مالی اشخاص تحت نظارت برای هر مشتری و ثبت کلیه وجوه نقد و اسناد تجاری (اعم از چک، سفته و برات)

مبادله شده بین مشتری و اشخاص تحت نظارت و سایر وقایع مالی فیما بین از جمله تهاتر و تراکنش حسابها و نوع، مبلغ، تاریخ و طرفین آن،

دریافت و استرداد تضامین و سپرده ها یا وصول مبالغ آنها، کارمزدها، مالیاتها و سایر هزینه های مترتبه و تسویه های اسنادی یا اعتباری؛

۳- ثبت اطلاعات زیر در مورد هریک از سفارش ها ی مشتری به اشخاص تحت نظارت مبنی بر خرید یا فروش کالای پذیرفته شده در بورس یا خرید

یا فروش یا صدور و یا ابطال اوراق بهادار به نام مشتری:

• مشخصات شخص ارائه دهنده سفارش (اعم از ذینفع سفارش یا شخص یا اشخاصی که از طرف وی، سفارش را ارائه داده اند)؛

• تاریخ و زمان دریافت سفارش؛

• شماره ترتیب سفارش؛

• نوع سفارش اعم از سفارش خرید یا فروش؛

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

- شرایطی که مشتری برای اجرای سفارش در نظر گرفته است از جمله تاریخ اعتبار سفارش در صورت وجود؛
 - مشخصات کالا یا اوراق بهاداری که سفارش خرید یا فروش آن ارائه شده است؛
 - مشخصات ذینفع سفارش؛
 - اقداماتی که در مورد سفارش انجام داده است با ذکر تاریخ و زمان هر اقدام؛
 - حجم سفارش و قیمت مندرج در آن؛
 - کلیه مکاتبات مرتبط با سفارش.
- ۴- ثبت اطلاعات زیر در مورد اصلاح (اعم از ابطال یا سایر اصلاحات) سفارش ها ی موضوع بند ۳ این ماده که مشتری قبلاً به اشخاص تحت نظارت ارائه داده است به طور جداگانه:
- تاریخ و زمان دریافت اصلاحیه سفارش؛
 - مشخصات سفارش مربوطه؛
 - جزئیات اصلاحات صورت گرفته در سفارش؛
 - شخص ارائه دهنده اصلاحیه (اعم از ذینفع سفارش یا شخص یا اشخاصی که از طرف وی، سفارش را داده اند)؛
 - کلیه مکاتبات مرتبط با اصلاح سفارش.
- ۵- ثبت اطلاعات زیر در مورد هریک از معاملات اشخاص تحت نظارت (اعم از معاملاتی که برای خود اشخاص تحت نظارت یا معاملاتی که برای دیگران انجام داده است):
- تاریخ و زمان انجام معامله؛
 - مقدار یا تعداد کالا یا اوراق بهادار معامله شده؛
 - مبلغ معامله؛
 - کلیه وجوه و اسناد تجاری (اعم از چک، سفته و برات) که در ارتباط با معامله، مبادله شده با ذکر مبلغ، واحد پولی و مشخصات دریافت کننده یا پرداخت کننده؛
 - نوع معامله؛
 - مکان معامله؛
 - کلیه مکاتبات مرتبط با معامله.
- ۶- شناسایی و ثبت تمامی وقایع مالی مرتبط با اشخاص تحت نظارت و تنظیم صورت های مالی مصوب هیأت مدیره مطابق با استانداردهای حسابداری ملی و مصوبات ابلاغی توسط سازمان و تنظیم و نگه داری مدارک پشتوانه وقایع مالی مذکور و تنظیم و نگه داری اسناد حسابداری مربوطه که به امضای مدیرعامل و بالاترین مقام مالی اشخاص تحت نظارت رسیده باشد؛
- ۷- گزارش هیأت مدیره راجع به فعالیت اشخاص تحت نظارت حداقل برای هر سال مالی؛
- ۸- نگه داری کلیه قراردادهایی که اشخاص تحت نظارت برای ارائه خدمات حرفه ای با مشتریان خود منعقد نموده است به همراه الحاقیه های بعدی آن ها ؛
- ۹- تنظیم صورت حساب برای هریک از مشتریانی که خدمات حرفه ای از اشخاص تحت نظارت دریافت نموده اند و تسلیم یک نسخه تأیید شده از آن به مشتری و نگه داری یک نسخه از آن به ترتیب مناسب؛
- ۱۰- نگه داری یک نسخه از احکام انضباطی، حقوقی و کیفری که توسط مراجع ذیصلاح در مورد اشخاص تحت نظارت ابلاغ شده است؛
- ۱۱- تنظیم پرونده در مورد هریک از ادعاهایی که علیه اشخاص تحت نظارت مطرح شده یا ادعاهایی که اشخاص تحت نظارت علیه دیگران مطرح نموده اند و ثبت خلاصه ای از گردش کار و یک نسخه از لوایح تقدیمی به مرجع رسیدگی کننده و سایر مدارک مربوطه و به روز رسانی آن؛
- ۱۲- مشخصات کامل کارکنان، مدیران، حسابرسان، بازرسان قانونی، وکلا، مشاوران و نمایندگان اشخاص تحت نظارت و تاریخ شروع و خاتمه اشتغال به کار یا تصدی سمت آن ها در اشخاص تحت نظارت؛

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۱۳ - تهیه، تنظیم و نگه داری هرگونه رویه اجرایی مورد عمل در اشخاص تحت نظارت که طبق سایر مقررات، تهیه، تنظیم و نگه داری آن الزامی باشد؛

۱۴ - سایر اطلاعات، مدارک و مستنداتی که تهیه، ثبت یا نگه داری آن ها در مقررات دیگر یا توسط سازمان ضروری تشخیص داده شده یا بشود؛
تبصره ۱: تنظیم، ثبت و نگه داری اطلاعات، مدارک و اسناد موضوع این ماده توسط اشخاص تحت نظارت باید به گونه ای باشد که اشخاص تحت نظارت بتوانند گزارش ها، مدارک یا اسناد را به نحوی که سازمان یا سایر مراجع ذیصلاح تعیین می نمایند، در مهلت مقرر تهیه و ارائه نمایند.

تبصره ۲: اشخاص تحت نظارت موظف اند مصوباتی را که معاونت مربوطه سازمان در زمینه شکل و محتوای فرم های دریافت اطلاعات و نحوه تنظیم، ثبت و نگه داری اطلاعات، مدارک و اسناد موضوع این دستورالعمل صادر می نماید، مراعات نمایند.

تبصره ۳: ثبت و نگهداری اسناد، مدارک و اطلاعات مندرج در بندهای فوق باید به گونه ای باشد که امکان بازسازی معاملات فراهم شود.

ماده ۴: شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه مکلف است نسبت به ثبت سوابق مالکیت اوراق بهادار ثبت شده نزد سازمان و هرگونه تغییرات بعدی آن به شرح زیر اقدام نماید:

سوابق مربوط به مالکیت اوراق بهادار و تغییرات بعدی آن از جمله:

۱- مشخصات مالک اوراق بهادار؛

۲- کلیه نقل و انتقالات و نوع، تاریخ، زمان و تعداد اوراق بهادار منتقل شده؛

۳- مشخصات کامل انتقال دهنده و انتقال گیرنده؛

۴- توثیق و توقیف اوراق بهادار و رفع آن؛

۵- وقف، صلح و هبه اوراق بهادار؛

۶- تغییرات دارایی ناشی از تغییرات سرمایه.

تبصره: در مورد مالکیت واحدهای سرمایه گذاری صندوقهای سرمایه گذاری که در بورس یا بازار خارج از بورس پذیرفته نشده است، مسئولیت ثبت اطلاعات فوق بر عهده رکنی از صندوق است که در اساسنامه صندوق مشخص شده است.

ماده ۵: بورس ها و بازارهای خارج از بورس موظفند سوابق معاملاتی را به شرح زیر ثبت و نگهداری نمایند:

الف) سوابق مربوط به انجام معاملات، طرفین، مبلغ، تاریخ، زمان و تأیید یا عدم تأیید معاملات؛

ب) سوابق مربوط به اقدامات و تنظیمات اجرایی و نظارتی در خصوص مواردی از جمله توقف و بازگشایی نماد، تغییرات دامنه نوسان و حجم مینا، واحد پایه سفارش، محدودیت های حجمی، قیمتی و زمانی شامل:

۱- زمان و تاریخ اقدام؛

۲- نوع اقدام؛

۳- اقدام کننده؛

۴- اطلاع رسانی؛

۵- مستندات فنی و قانونی مبنای اعمال اقدامات و تنظیمات.

ماده ۶: اشخاص تحت نظارت موظف اند اطلاعات، مدارک و اسناد موضوع این دستورالعمل را علاوه بر صورت فیزیکی به صورت الکترونیکی طبق ضوابط اعلامی سازمان نگهداری نمایند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۷: اشخاص تحت نظارت، مدیران و کلیه کارکنان آن ها باید اطلاعات و مدارک مربوط به مشتری طرف قرارداد خود را محرمانه تلقی نموده و به استثنای اشخاص زیر در حدود درخواست آن ها ، بدون رضایت مشتری به شخص دیگری ارائه نمایند.

۱- کارکنان، وکلاء، مشاوران و نمایندگان اشخاص تحت نظارت که برای ارائه خدمات به مشتری یا انجام سایر وظایف خود به اطلاعات و مدارک مشتری نیاز دارند، در حدود نیاز آن ها ؛

۲- سازمان یا مراجعی که سازمان تعیین می کند؛

۳- امین، متولی، بازرس قانونی یا حسابرس اشخاص تحت نظارت ؛

۴- بورس، بازار خارج از بورس یا کانون مربوطه در حدودی که در مقررات مصوب سازمان تعیین شده است؛

۵- مراجع ذیصلاح قانونی و قضایی پس از تأیید سازمان

تبصره ۱: انتشار عمومی یا ارائه ی اطلاعات به صورت سرجمع به طوری که امکان ردیابی و تشخیص اطلاعات مربوط به هر مشتری ممکن نباشد، مشمول ممنوعیت موضوع این ماده نمی گردد.

تبصره ۲: اشخاص تحت نظارت باید رویه ای مشخص برای حفاظت، نگه داری، تهیه پشتیبان و نحوه دسترسی به اطلاعات و مدارک مشتریان فارغ از اینکه به شکل الکترونیکی یا به اشکال دیگر نگه داری می شوند، داشته باشند به طوری که اطمینانی معقول از عدم دسترسی کارکنان غیر مرتبط به مدارک و اطلاعات مشتری، عدم افشای مدارک و اطلاعات مشتری یا عدم ارائه آنها به اشخاص غیر مرتبط و در غیر موارد مقرر، بوجود آید. اشخاص تحت نظارت باید برای اجرای صحیح رویه ی یاد شده آموزش کافی به کارکنان داده و رعایت آن را کنترل نمایند.

ماده ۸: به منظور سهولت دسترسی به اطلاعات مشتریان و احراز صحت اسناد و اطلاعات ارایه شده از سوی آنان، اشخاص تحت نظارت موظفند پس از اخذ اطلاعات مورد نیاز این دستورالعمل، ظرف شش ماه از تاریخ ابلاغ، نسبت به راه اندازی سامانه های الکترونیکی مشتمل بر اطلاعات زیر براساس سرفصل ها ی سه گانه ذیل اقدام نمایند:

الف) اطلاعات سجلی ارایه شده توسط اشخاص حقیقی و اطلاعات ثبتی اشخاص حقوقی و نشانی، کدپستی و شماره تلفن آنها؛

ب) اطلاعات حساب ها ی بانکی ، اطلاعات و تراکنش های مالی؛

ج) سوابق سفارشها و قراردادهای مشتریان و سایر مواردی که سازمان ابلاغ می نماید.

تبصره ۱: اشخاص تحت نظارت موظفند در هر زمان حسب درخواست و طبق ضوابط سازمان، کفایت سامانه اطلاعاتی خویش را اثبات نموده و بنابر صلاحدید سازمان نسبت به رفع نواقص احتمالی و اعمال اصلاحات مورد نیاز اقدام نمایند.

تبصره ۲: در نرم افزارهای موضوع این ماده باید شماره ملی یا شناسه ملی (در مورد اشخاص حقوقی ایرانی) یا شماره فراگیر (در خصوص اشخاص خارجی) و کدپستی وجود داشته باشد و امکان جست و جو براساس شماره ملی، شناسه ملی و کدپستی در نرم افزارها فراهم گردد.

تبصره ۳: در صورت عدم پیش بینی این موضوع در نرم افزارها و سیستم ها ی اطلاعاتی فعلی، اشخاص تحت نظارت مکلفند ظرف شش ماه از تاریخ تصویب این دستورالعمل اقدامات مقتضی را انجام دهند.

ماده ۹: اشخاص تحت نظارت مکلفند سیستم ها ی اطلاعاتی خود را بلافاصله پس از دریافت اطلاعات جدید بروزرسانی نمایند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۱۰: سازمان می تواند به صورت ادواری یا در مواقع لزوم، مدارک و هرگونه مستندات اشخاص تحت نظارت و هرگونه اماکن متعلق به اشخاص تحت نظارت یا تحت اختیار یا کنترل آنها را با اهداف زیر مورد بازرسی قرار دهد یا ارائه ی اطلاعات، مدارک و گزارش هایی را از اشخاص تحت نظارت درخواست کند:

۱ - اطمینان از تهیه و نگه داری اسناد، مدارک، گزارش ها و دفاتر مالی مطابق قوانین و مقررات؛

۲ - اطمینان از انطباق عملکرد اشخاص تحت نظارت با قراردادهای منعقد و مقررات مربوطه؛

۳ - اطمینان از حفظ شرایط تعیین شده برای تأسیس و فعالیت اشخاص تحت نظارت ؛

۴ - بررسی شکایات و اعتراضات رسیده از سوی مشتری یا افراد دیگر؛

۵ - بررسی تخلفات احتمالی اشخاص تحت نظارت ؛

۶ - تهیه گزارش ها ، اسناد و مدارک برای خود یا سایر مراجع ذیصلاح.

تبصره ۱: اشخاص تحت نظارت موظف اند کلیه ی اطلاعات، اسناد، مدارک و گزارش ها ی مورد درخواست را در موعد مقرر در اختیار سازمان قرار دهند و به تمامی سوالات نمایندگان سازمان پاسخ داده و امکان بازرسی از دفاتر، مدارک و اماکن مورد نظر را برای بازرسی سازمان بدون فوت وقت فراهم آورند.

تبصره ۲: بازرسان سازمان میتوانند حین انجام بازرسی از کلیه اسناد و مدارک مورد نظر تصویر تهیه کنند و کلیه اشخاص موضوع بازرسی نیز موظف به فراهم نمودن امکان بازرسی و دسترسی بازرسان به اسناد و مدارک، حسابها و گزارشها و پاسخگویی به سئوالات مطروحه بدون هیچ گونه محدودیتی میباشد.

تبصره ۳: خروج اصل اسناد و مدارک از محل اشخاص تحت نظارت منوط به آن است که مراتب صورت جلسه شده و به امضای بازرسان سازمان برسد.

ماده ۱۱: در صورت درخواست سازمان برای تهیه گزارش ویژه ی حسابرسی از اشخاص تحت نظارت، این اشخاص باید علاوه بر ارائه ی اطلاعات، اسناد و مدارک لازم برای تهیه ی این گزارش، هزینه های تهیه ی گزارش مذکور را مطابق آنچه سازمان تعیین می کند، بپردازند.

ضمانت های اجرا

ماده ۱۲: تخلف اشخاص تحت نظارت از مفاد این دستورالعمل، براساس مقررات مربوطه رسیدگی می شود. در صورت احراز تخلف، مرجع رسیدگی کننده متناسباً یک یا چند مورد از تنبیهات زیر را در نظر می گیرد:

۱- اخطار کتبی به اشخاص تحت نظارت بدون درج در پرونده؛

۲- اخطار کتبی به اشخاص تحت نظارت با درج در پرونده؛

۳- تعلیق فعالیت شعبه یا نمایندگی اشخاص تحت نظارت که تخلف از طریق آن صورت پذیرفته حداکثر تا یک سال؛

۴- تعطیلی شعبه یا نمایندگی اشخاص تحت نظارت که تخلف از طریق آن صورت پذیرفته؛

۵- محدود کردن حوزه فعالیت اشخاص تحت نظارت حداکثر تا یک سال؛

۶- محرومیت از ارائه برخی خدمات یا فعالیت ها ی حرفه ای توسط اشخاص تحت نظارت حداکثر تا یک سال؛

۷- تعلیق مجوز فعالیت اشخاص تحت نظارت برای مدت حداکثر تا یک سال؛

۸- لغو مجوز فعالیت اشخاص تحت نظارت؛

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۹- جرمه نقدی اشخاص تحت نظارت مطابق آیین نامه ی ماده ی ۱۴ قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید.

تبصره ۱: در صورتی که تخلف ناشی از فعل یا ترک فعل مدیر یا مدیران یا دارندگان گواهینامه های حرفه ای اشخاص تحت نظارت باشد، مرجع رسیدگی به تخلفات اشخاص تحت نظارت، علاوه بر تنبیهات مقرر در این ماده برای اشخاص تحت نظارت، مدیر یا هر یک از دارندگان گواهینامه های حرفه ای متخلف را حسب مورد به یکی از تنبیهات انضباطی زیر محکوم می کند:

۱- اخطار کتبی بدون درج در پرونده؛

۲- اخطار کتبی با درج در پرونده؛

۳- سلب صلاحیت از ادامه ی تصدی سمت در اشخاص تحت نظارت مربوطه حداکثر تا دو سال؛

۴- محرومیت از تصدی به مدیریت در تمام یا برخی از اشخاص تحت نظارت دیگر حداکثر تا دو سال؛

۵- محرومیت از استفاده از گواهی نامه ی حرفه ای صادره توسط سازمان حداکثر تا دو سال؛

۶- جرمه نقدی مطابق آیین نامه ی ماده ی ۱۴ قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید.

تبصره ۲: مرجع رسیدگی به تخلفات می تواند به منظور پیشگیری از تکرار تخلف یا گسترش دامنه ی آن، اعاده ی وضعیت به قبل از انجام تخلف یا رفع اثرات تخلف انجام شده، اشخاص تحت نظارت را ملزم به موارد زیر نماید:

۱- اصلاح یا تقویت نظام کنترل ها ی داخلی؛

۲- اصلاح رویه ها و مصوبات داخلی؛

۳- تأمین، تکمیل و آموزش نیروی انسانی در بخش ها و زمینه های خاص؛

۴- منع اشخاص تحت نظارت از گسترش کمی یا جغرافیایی فعالیت ها تا زمان احراز شرایطی خاص؛

مرجع رسیدگی همچنین می تواند برای انجام موارد موضوع این تبصره، مهلت تعیین کرده و رفع تعلیق از تمام یا بخشی از فعالیت ها یا رفع محدودیت از فعالیت ها ی اشخاص تحت نظارت را منوط به اجرای آن ها در مهلت مقرر نماید. در صورت عدم اجرای موارد تعیین شده در این تبصره در مهلت مقرر، مرجع رسیدگی می تواند تنبیهات مذکور در این ماده را اعمال کند.

تبصره ۳: اعمال تنبیهات موضوع این ماده مانع از مجازات ها یی که در صورت ارتکاب جرم، در قوانین پیش بینی شده یا مانع از جبران خساراتی که در اثر ارتکاب تخلفات یا جرایم به مشتری یا سایر اشخاص وارد شده، نخواهد شد.

این دستورالعمل در ۱۲ ماده و ۱۸ تبصره در تاریخ ۱۳۹۰/۰۲/۲۴ به تصویب هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسیده و از تاریخ ابلاغ لازم الاجراست.

لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت، مصوب ۱۳۴۷/۱۲/۲۴

مبحث اول - شرکت های سهامی

بخش ۱ - تعریف و تشکیل شرکت سهامی

ماده ۱ - شرکت سهامی شرکتی است که سرمایه آن به سهام تقسیم شده و مسئولیت صاحبان سهام محدود به مبلغ اسمی سهام آنها است.

ماده ۲ - شرکت سهامی شرکت بازرگانی محسوب می شود ولو این که موضوع عملیات آن امور بازرگانی نباشد.

ماده ۳ - در شرکت سهامی تعداد شرکاء نباید از سه نفر کمتر باشد.

ماده ۴ - شرکت سهامی به دو نوع تقسیم می شود:

نوع اول - شرکت هایی که مؤسسين آنها قسمتی از سرمایه شرکت را از طریق فروش سهام به مردم تأمین می کنند. این گونه شرکت ها شرکت سهامی عام نامیده می شوند.

نوع دوم - شرکت هایی که تمام سرمایه آنها در موقع تأسیس منحصراً توسط مؤسسين تأمین گردیده است. این گونه شرکت ها شرکت سهامی خاص نامیده می شوند.

تبصره - در شرکت های سهامی عام عبارت "شرکت سهامی عام" و در شرکت های سهامی خاص عبارت "شرکت سهامی خاص" باید قبل از نام شرکت یا بعد از آن بدون فاصله با نام شرکت در کلیه اوراق و اطلاعیه ها و آگهی های شرکت به طور روشن و خوانا قید شود.

ماده ۵ - در موقع تأسیس سرمایه شرکت های سهامی عام از پنج میلیون ریال و سرمایه شرکت های سهامی خاص از یک میلیون ریال نباید کمتر باشد. در صورتی که سرمایه شرکت بعد از تأسیس به هر علت از حداقل مذکور در این ماده کمتر شود باید ظرف یک سال نسبت به افزایش سرمایه تا میزان حداقل مقرر اقدام به عمل آید یا شرکت به نوع دیگری از انواع شرکت های مذکور در قانون تجارت تغییر شکل باید و گرنه هر ذینفع می تواند انحلال آن را از دادگاه صلاحیتدار درخواست کند.

هرگاه قبل از صدور رأی قطعی موجب درخواست انحلال متفی گردد دادگاه رسیدگی را موقوف خواهد نمود.

ماده ۶ - برای تأسیس شرکت های سهامی عام مؤسسين باید اقلاً بیست درصد سرمایه شرکت را خود تعهد کرده و لااقل سی و پنج درصد مبلغ تعهد شده را در حسابی به نام شرکت در شرف تأسیس نزد یکی از بانک ها سپرده سپس اظهارنامه ای به ضمیمه طرح اساسنامه شرکت و طرح اعلامیه پذیره نویسی سهام که به امضاء کلیه مؤسسين رسیده باشد در تهران به اداره ثبت شرکت ها و در شهرستان ها به دایره ثبت شرکت ها و در نقاطی که دایره ثبت شرکت ها وجود ندارد به اداره ثبت اسناد و املاک محل تسلیم و رسید دریافت کنند.

تبصره - هرگاه قسمتی از تعهد مؤسسين به صورت غیر نقد باشد باید عین آن یا مدارک مالکیت آن را در همان بانکی که برای پرداخت مبلغ نقدی حساب باز شده است تودیع و گواهی بانک را به ضمیمه اظهارنامه و ضمائم آن به مرجع ثبت شرکت ها تسلیم نمایند.

ماده ۷ - اظهارنامه مذکور در ماده ۶ باید با قید تاریخ به امضاء کلیه مؤسسين رسیده و موضوعات زیر مخصوصاً در آن ذکر شده باشد:

۱ - نام شرکت.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

- ۲ - هویت کامل و اقامتگاه مؤسسين.
 - ۳ - موضوع شرکت.
 - ۴ - مبلغ سرمایه شرکت و تعيين مقدار نقد و غير نقد آن به تفکيک.
 - ۵ - تعداد سهام با نام و بی نام و مبلغ اسمی آنها و در صورتی که سهام ممتاز نیز مورد نظر باشد تعيين تعداد و خصوصيات و امتيازات این گونه سهم.
 - ۶ - میزان تعهد هر یک از مؤسسين و مبلغی که پرداخت کرده اند با تعيين شماره حساب و نام بانکی که وجوه پرداختی در آن واریز شده است. در مورد آورده غير نقد تعيين اوصاف و مشخصات و ارزش آن به نحوی که بتوان از کم و کیف آورده غير نقد اطلاع حاصل نمود.
 - ۷ - مرکز اصلی شرکت.
 - ۸ - مدت شرکت.
- ماده ۸ - طرح اساسنامه باید با قید تاریخ به امضاء مؤسسين رسیده و مشتمل بر مطالب زیر باشد:
- ۱ - نام شرکت.
 - ۲ - موضوع شرکت به طور صریح و منجز.
 - ۳ - مدت شرکت.
 - ۴ - مرکز اصلی شرکت و محل شعب آن اگر تأسیس شعبه مورد نظر باشد.
 - ۵ - مبلغ سرمایه شرکت و تعيين مقدار نقد و غير نقد آن به تفکيک.
 - ۶ - تعداد سهام بی نام و بانام و مبلغ اسمی آنها و در صورتی که ایجاد سهام ممتاز مورد نظر باشد تعيين تعداد و خصوصيات و امتيازات اینگونه سهام.
 - ۷ - تعيين مبلغ پرداخت شده هر سهم و نحوه مطالبه بقیه مبلغ اسمی هر سهم و مدتی که ظرف آن باید مطالبه شود که به هر حال از پنج سال متجاوز نخواهد بود.
 - ۸ - نحوه انتقال سهام بانام.
 - ۹ - طریقه تبدیل سهام بانام به سهام بی نام و بالعکس.
 - ۱۰ - در صورت پیش بینی امکان صدور اوراق قرضه، ذکر شرایط و ترتیب آن.
 - ۱۱ - شرایط و ترتیب افزایش و کاهش سرمایه شرکت.
 - ۱۲ - مواقع و ترتیب دعوت مجامع عمومی.
 - ۱۳ - مقررات راجع به حد نصاب لازم جهت تشکیل مجامع عمومی و ترتیب اداره آنها.
 - ۱۴ - طریقه شور و اخذ رأی و اکثریت لازم برای معتبر بودن تصمیمات مجامع عمومی.
 - ۱۵ - تعداد مدیران و طرز انتخاب و مدت مأموریت آنها و نحوه تعيين جانشین برای مدیرانی که فوت یا استعفا می کنند یا محجور یا معزول یا به جهات قانونی ممنوع می گردند.
 - ۱۶ - تعيين وظایف و حدود اختیارات مدیران.
 - ۱۷ - تعداد سهام تضمینی که مدیران باید به صندوق شرکت بسپارند.
 - ۱۸ - قید این که شرکت یک بازرس خواهد داشت یا بیشتر و نحوه انتخاب و مدت مأموریت بازرس.
 - ۱۹ - تعيين آغاز و پایان سال مالی شرکت و موعد تنظیم ترازنامه و حساب سود و زیان و تسلیم آن به بازرسان و به مجمع عمومی سالانه.
 - ۲۰ - نحوه انحلال اختیاری شرکت و ترتیب تصفیه امور آن.
 - ۲۱ - نحوه تغییر اساسنامه.

ماده ۹ - طرح اعلامیه پذیرهنویسی مذکور در ماده ۶ باید مشتمل بر نکات زیر باشد:

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

- ۱ - نام شرکت.
 - ۲ - موضوع شرکت و نوع فعالیت‌هایی که شرکت به منظور آن تشکیل می‌شود.
 - ۳ - مرکز اصلی شرکت و شعب آن در صورتی که تأسیس شعبه مورد نظر باشد
 - ۴ - مدت شرکت.
 - ۵ - هویت کامل و اقامتگاه و شغل مؤسسين در صورتی که تمام یا بعضی از مؤسسين در امور مربوط به موضوع شرکت یا امور مشابه با آن سوابق یا اطلاعات یا تجارتي داشته باشند ذکر آن به اختصار.
 - ۶ - مبلغ سرمایه شرکت و تعیین مقدار نقد و غیر نقد آن به تفکیک و تعداد و نوع سهام. در مورد سرمایه غیر نقد شرکت تعیین مقدار و مشخصات و اوصاف و ارزش آن به نحوی که بتوان از کم و کیف سرمایه غیر نقد اطلاع حاصل نمود.
 - ۷ - در صورتی که مؤسسين مزایایی برای خود در نظر گرفته‌اند تعیین چگونگی و موجبات آن مزایا به تفصیل.
 - ۸ - تعیین مقداری از سرمایه که مؤسسين تعهد کرده و مبلغی که پرداخت کرده‌اند.
 - ۹ - ذکر هزینه‌هایی که مؤسسين تا آن موقع جهت تدارک مقدمات تشکیل شرکت و مطالعاتی که انجام گرفته است پرداخت کرده‌اند و برآورد هزینه‌های لازم تا شروع فعالیت‌های شرکت.
 - ۱۰ - در صورتی که انجام موضوع شرکت قانوناً مستلزم موافقت مراجع خاصی باشد ذکر مشخصات اجازه‌نامه یا موافقت اصولی آن مراجع.
 - ۱۱ - ذکر حداقل تعداد سهامی که هنگام پذیرهنویسی باید توسط پذیرهنویسی تعهد شود و تعیین مبلغی از آن که باید مقارن پذیرهنویسی نقداً پرداخت گردد.
 - ۱۲ - ذکر شماره و مشخصات حساب بانکی که مبلغ نقدی سهام مورد تعهد باید به آن حساب پرداخت شود و تعیین مهلتی که طی آن اشخاص ذی‌علاقه می‌توانند برای پذیرهنویسی و پرداخت مبلغ نقدی به بانک مراجعه کنند.
 - ۱۳ - تصریح به این که اظهارنامه مؤسسين به انضمام طرح اساسنامه برای مراجعه علاقمندان به مرجع ثبت شرکت‌ها تسلیم شده است.
 - ۱۴ - ذکر نام روزنامه کثیرالانتشاری که هر گونه دعوت و اطلاعیه بعدی تا تشکیل مجمع عمومی مؤسس منحصرأ در آن منتشر خواهد شد.
 - ۱۵ - چگونگی تخصیص سهام به پذیرهنویسان.
- ماده ۱۰ - مرجع ثبت شرکت‌ها پس از مطالعه اظهارنامه و ضامان آن و تطبیق مندرجات آنها با قانون اجازه انتشار اعلامیه پذیرهنویسی را صادر خواهد نمود.

ماده ۱۱ - اعلامیه پذیرهنویسی باید توسط مؤسسين در جراید آگهی گردیده و نیز در بانکی که تعهد سهام نزد آن صورت می‌گیرد در معرض دید علاقمندان قرار داده شود.

ماده ۱۲ - ظرف مهلتی که در اعلامیه پذیرهنویسی معین شده است علاقمندان به بانک مراجعه و ورقه تعهد سهام را امضاء و مبلغی را که نقداً باید پرداخت شود تأدیه و رسید دریافت خواهند کرد.

ماده ۱۳ - ورقه تعهد سهم باید مشتمل بر نکات زیر باشد:

- ۱ - نام و موضوع و مرکز اصلی و مدت شرکت.
- ۲ - سرمایه شرکت.
- ۳ - شماره و تاریخ اجازه انتشار اعلامیه پذیرهنویسی و مرجع صدور آن.
- ۴ - تعداد سهامی که مورد تعهد واقع می‌شود و مبلغ اسمی آن و هم چنین مبلغی که از آن بابت نقداً در موقع پذیرهنویسی باید پرداخت شود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۵ - نام بانک و شماره حسابی که مبلغ لازم توسط پذیرهنویسان باید به آن حساب پرداخت شود.

۶ - هویت و نشانی کامل پذیرهنویس.

۷ - قید این که پذیرهنویس متعهد است مبلغ پرداخت نشده سهام مورد تعهد را طبق مقررات اساسنامه شرکت پرداخت نماید.

ماده ۱۴ - ورقه تعهد سهم در دو نسخه تنظیم و با قید تاریخ به امضاء پذیرهنویس یا قائم مقام قانونی او رسیده نسخه اول نزد بانک نگاهداری و نسخه دوم با قید رسید وجه و مهر و امضاء بانک به پذیرهنویس تسلیم می شود.
تبصره - در صورتی که ورقه تعهد سهم را شخصی برای دیگری امضاء کند هویت و نشانی کامل و سمت امضاکننده قید و مدرک سمت او اخذ و ضمیمه خواهد شد.

ماده ۱۵ - امضاء ورقه تعهد سهم به خودی خود مستلزم قبول اساسنامه شرکت و تصمیمات مجامع عمومی صاحبان سهام می باشد.

ماده ۱۶ - پس از گذشتن مهلتی که برای پذیرهنویسی معین شده است و یا در صورتی که مدت تمدید شده باشد مؤسسين حداقل تا یک ماه به تعهدات پذیرهنویسان رسیدگی و پس از احراز این که تمام سرمایه شرکت صحیحاً تعهد گردیده و اقلأ سی و پنج درصد آن پرداخت شده است تعداد سهام هر یک از تعهدکنندگان را تعیین و اعلام و مجمع عمومی مؤسس را دعوت خواهند نمود.

ماده ۱۷ - مجمع عمومی مؤسس با رعایت مقررات این قانون تشکیل و پس از رسیدگی و احراز پذیرهنویسی کلیه سهام شرکت و تأدیه مبالغ لازم و شور درباره اساسنامه شرکت و تصویب آن اولین مدیران و بازرس یا بازرسان شرکت را انتخاب می کند و نیز مجمع عمومی مؤسس روزنامه کثیرالانتشاری را که هر گونه دعوت و اطلاعیه برای صاحبان سهام تا تشکیل مجمع عمومی سالانه به طور منحصر در آن منتشر خواهد شد تعیین خواهد نمود. مدیران و بازرسان شرکت باید کتباً قبول سمت نمایند. قبول سمت به خودی خود دلیل بر این است که مدیر و بازرس با علم به تکالیف و مسئولیت های سمت خود عهده دار آن گردیده اند. از این تاریخ شرکت تشکیل شده محسوب می شود.

ماده ۱۸ - اساسنامه ای که به تصویب مجمع عمومی مؤسس رسیده به ضمیمه صورت جلسه مجمع و اعلامیه قبولی مدیران و بازرسان جهت ثبت شرکت به مرجع ثبت شرکتها تسلیم خواهد شد.

ماده ۱۹ - در صورتی که شرکت تا شش ماه از تاریخ تسلیم اظهارنامه مذکور در ماده ۶ این قانون به ثبت نرسیده باشد به درخواست هر یک از مؤسسين یا پذیرهنویسان مرجع ثبت شرکتها که اظهارنامه به آن تسلیم شده است گواهینامه ای حاکی از عدم ثبت شرکت صادر و به بانکی که تعهد سهام و تأدیه وجوه در آن به عمل آمده است ارسال می دارد تا مؤسسين و پذیرهنویسان به بانک مراجعه و تعهدنامه و وجوه پرداختی خود را مسترددارند در این صورت هر گونه هزینه ای که برای تأسیس شرکت پرداخت یا تعهد شده باشد به عهده مؤسسين خواهد بود.

ماده ۲۰ - برای تأسیس و ثبت شرکت های سهامی خاص فقط تسلیم اظهارنامه به ضمیمه مدارک زیر به مرجع ثبت شرکتها کافی خواهد بود:

۱ - اساسنامه شرکت که باید به امضاء کلیه سهامداران رسیده باشد.

۲ - اظهارنامه مشعر بر تعهد کلیه سهام و گواهینامه بانکی حاکی از تأدیه قسمت نقدی آن که نباید کمتر از سی و پنج درصد کل سهام باشد. اظهارنامه مذکور باید به امضای کلیه سهامداران رسیده باشد. هرگاه تمام یا قسمتی از سرمایه به صورت غیر نقد باشد باید تمام آن تأدیه گردیده و صورت تقویم آن به تفکیک در اظهارنامه منعکس شده باشد و در صورتی که سهام ممتازه وجود داشته باشد باید شرح امتیازات و موجبات آن در اظهارنامه منعکس شده باشد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۳ - انتخاب اولین مدیران و بازرسی یا بازرسان شرکت که باید در صورتجلسه‌ای قید و به امضای کلیه سهامداران رسیده باشد.

۴ - قبول سمت مدیریت و بازرسی با رعایت به قسمت اخیر ماده ۱۷.

۵ - ذکر نام روزنامه کنترالاتشاری که هر گونه آگهی راجع به شرکت تا تشکیل اولین مجمع عمومی عادی در آن منتشر خواهد شد. تبصره - سایر قیود و شرایطی که در این قانون برای تشکیل و ثبت شرکت‌های سهامی عام مقرر است در مورد شرکت‌های سهامی خاص لازم‌الرعایه نخواهد بود.

ماده ۲۱ - شرکت‌های سهامی خاص نمی‌توانند سهام خود را برای پذیرهنویسی یا فروش در بورس اوراق بهادار یا توسط بانک‌ها عرضه نمایند و یا به انتشار آگهی و اطلاعیه و یا هر نوع اقدام تبلیغاتی برای فروش سهام خود مبادرت کنند مگر این که از مقررات مربوط به شرکت‌های سهامی عام به نحوی که در این قانون مذکور است تبعیت نمایند.

ماده ۲۲ - استفاده از وجوه تأدیه شده به نام شرکت‌های سهامی در شرف تأسیس ممکن نیست مگر پس از به ثبت رسیدن شرکت و یا در مورد مذکور در ماده ۱۹.

ماده ۲۳ - مؤسسين شرکت نسبت به کلیه اعمال و اقداماتی که به منظور تأسیس و به ثبت رسانیدن شرکت انجام می‌دهند مسئولیت تضامنی دارند.

بخش ۲ - سهام

ماده ۲۴ - سهم قسمتی است از سرمایه شرکت سهامی که مشخص میزان مشارکت و تعهدات و منافع صاحب آن در شرکت سهامی می‌باشد ورقه‌سهم سند قابل معامله‌ای است که نماینده تعداد سهامی است که صاحب آن در شرکت سهامی دارد.

تبصره ۱ - سهم ممکن است بانام و یا بی‌نام باشد.

تبصره ۲ - در صورتی که برای بعضی از سهام شرکت با رعایت مقررات این قانون مزایایی قائل شوند این گونه سهام سهام ممتاز نامیده می‌شود.

ماده ۲۵ - اوراق سهام باید متحدالشکل و چاپی و دارای شماره ترتیب بوده و به امضای لااقل دو نفر که به موجب مقررات اساسنامه تعیین می‌شوند برسد.

ماده ۲۶ - در ورقه سهم نکات زیر باید قید شود:

۱ - نام شرکت و شماره ثبت آن در دفتر ثبت شرکت‌ها.

۲ - مبلغ سرمایه ثبت شده و مقدار پرداخت شده آن.

۳ - تعیین نوع سهم.

۴ - مبلغ اسمی سهم و مقدار پرداخت شده آن به حروف و به اعداد.

۵ - تعداد سهامی که هر ورقه نماینده آن است.

ماده ۲۷ - تا زمانی که اوراق سهام صادر نشده است شرکت باید به صاحبان سهام گواهینامه موقت سهم بدهد که معرف تعداد و نوع سهام و مبلغ پرداخت شده آن باشد. این گواهینامه در حکم سهم است ولی در هر حال ظرف مدت یک سال پس از پرداخت تمامی مبلغ اسمی سهم باید ورقه سهم صادر و به صاحب سهم تسلیم و گواهینامه موقت سهم مسترد و ابطال گردد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۲۸ - تا وقتی که شرکت به ثبت نرسیده صدور ورقه سهم یا گواهینامه موقت سهم ممنوع است. در صورت تخلف امضاکنندگان مسئول جبران خسارات اشخاص ثالث خواهند بود.

ماده ۲۹ - در شرکت های سهامی عام مبلغ اسمی هر سهم نباید از ده هزار ریال بیشتر باشد.

ماده ۳۰ - مادام که تمامی مبلغ اسمی هر سهم پرداخت نشده صدور ورقه سهم بی نام یا گواهینامه موقت بی نام ممنوع است به تعهد کننده اینگونه سهام گواهینامه موقت با نام داده خواهد شد که نقل و انتقال آن تابع مقررات مربوط به نقل و انتقال سهام بانام است.

ماده ۳۱ - در مورد صدور گواهینامه موقت سهم مواد ۲۵ و ۲۶ باید رعایت شود.

ماده ۳۲ - مبلغ اسمی سهام و همچنین قطعات سهام در صورت تجزیه باید متساوی باشد.

ماده ۳۳ - مبلغ پرداخت نشده سهام هر شرکت سهامی باید ظرف مدت مقرر در اساسنامه مطالبه شود. در غیر این صورت هیأت مدیره شرکت باید مجمع عمومی فوق العاده صاحبان سهام را به منظور تقلیل سرمایه شرکت تا میزان مبلغ پرداخت شده سرمایه دعوت کند و تشکیل دهد وگرنه هر ذینفع حق خواهد داشت که برای تقلیل سرمایه ثبت شده شرکت تا میزان مبلغ پرداخت شده به دادگاه رجوع کند. تبصره - مطالبه مبلغ پرداخت نشده سهام یا هر مقدار از آن باید از کلیه صاحبان سهام و بدون تبعیض به عمل آید.

ماده ۳۴ - کسی که تعهد اکتیای سهمی را نموده مسئول پرداخت تمام مبلغ اسمی آن می باشد و در صورتی که قبل از تأدیه تمام مبلغ اسمی سهم آن را به دیگری انتقال دهد بعد از انتقال سهم دارنده سهم مسئول پرداخت بقیه مبلغ اسمی آن خواهد بود.

ماده ۳۵ - در هر موقع که شرکت بخواهد تمام یا قسمتی از مبلغ پرداخت نشده سهام را مطالبه کند باید مراتب را از طریق نشر آگهی در روزنامه کثیرالانتشاری که آگهی های مربوط به شرکت در آن منتشر می شود به صاحبان فعلی سهام اطلاع دهد و مهلت معقول و متناسبی برای پرداخت مبلغ مورد مطالبه مقرر دارد. پس از انقضای چنین مهلتی هر مبلغ که تأدیه نشده باشد نسبت به آن خسارت دیر کرد از قرار نرخ رسمی بهره به علاوه چهاردرصد در سال به مبلغ تأدیه نشده علاوه خواهد شد و پس از اخطار از طرف شرکت به صاحب سهم و گذشتن یک ماه اگر مبلغ مورد مطالبه و خسارت تأخیر آن تماماً پرداخت نشود شرکت این گونه سهام را در صورتی که در بورس اوراق بهادار پذیرفته شده باشد از طریق بورس وگرنه از طریق مزایده به فروش خواهد رسانید. از حاصل فروش سهم بدو کلیه هزینه های مترتبه برداشت گردیده و در صورتی که خالص حاصل فروش از بدهی صاحب سهم (بابت اصل و هزینه ها و خسارت دیر کرد) بیشتر باشد مازاد به وی پرداخت می شود.

ماده ۳۶ - در مورد ماده ۳۵ آگهی فروش سهم با قید مشخصات سهام مورد مزایده فقط یک نوبت در روزنامه کثیرالانتشاری که آگهی های مربوط به شرکت در آن نشر می گردد منتشر و یک نسخه از آگهی وسیله پست سفارشی برای صاحب سهم ارسال می شود. هرگاه قبل از تاریخی که برای فروش معین شده است کلیه بدهی های مربوط به سهام اعم از اصل - خسارات - هزینه ها به شرکت پرداخت شود شرکت از فروش سهام خودداری خواهد کرد. در صورت فروش سهام نام صاحب سهم سابق از دفاتر شرکت حذف و اوراق سهام یا گواهینامه موقت سهام با قید کلمه المثنی به نام خریدار صادر و اوراق سهام یا گواهینامه موقت سهام قبلی ابطال می شود و مراتب برای اطلاع عموم آگهی می گردد.

ماده ۳۷ - دارندگان سهام مذکور در ماده ۳۵ حق حضور و رأی در مجامع عمومی صاحبان سهام شرکت را نخواهند داشت و در احتساب حد

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

نصاب تشکیل مجامع عمومی تعداد این گونه سهام از کل تعداد سهام شرکت کسر خواهد شد. به علاوه حق دریافت سود قابل تقسیم و حق رجحان در خرید سهام جدید شرکت و هم چنین حق دریافت اندوخته قابل تقسیم نسبت به این گونه سهام معلق خواهد ماند.

ماده ۳۸ - در مورد ماده ۳۷ هرگاه دارندگان سهام قبل از فروش سهام بدهی خود را بابت اصل و خسارات و هزینه‌ها به شرکت پرداخت کنند مجدداً حق حضور و رأی در مجامع عمومی را خواهند داشت و می‌توانند حقوق مالی وابسته به سهام خود را که مشمول مرور زمان نشده باشد مطالبه کنند.

ماده ۳۹ - سهم بی‌نام به صورت سند در وجه حامل تنظیم و ملک دارنده آن شناخته می‌شود مگر خلاف آن ثابت گردد. نقل و انتقال این گونه سهام به قبض و اقباض به عمل می‌آید.

گواهینامه موقت سهام بی‌نام در حکم سهام بی‌نام است و از لحاظ مالیات بر درآمد مشمول مقررات سهام بی‌نام می‌باشد.

ماده ۴۰ - انتقال سهام بانام باید در دفتر ثبت سهام شرکت به ثبت برسد و انتقال دهنده یا وکیل یا نماینده قانونی او باید انتقال را در دفتر مزبور امضاء کند.

در موردی که تمامی مبلغ اسمی سهم پرداخت نشده است نشانی کامل انتقال گیرنده نیز در دفتر ثبت سهام شرکت قید و به امضای انتقال گیرنده یا وکیل یا نماینده قانونی او رسیده و از نظر اجرای تعهدات ناشی از نقل و انتقال سهم معتبر خواهد بود. هر گونه تغییر اقامتگاه نیز باید به همان ترتیب به ثبت رسیده و امضاء شود. هر انتقالی که بدون رعایت شرایط فوق به عمل آید از نظر شرکت و اشخاص ثالث فاقد اعتبار است.

ماده ۴۱ - در شرکت‌های سهامی عام نقل و انتقال سهام نمی‌تواند مشروط به موافقت مدیران شرکت یا مجامع عمومی صاحبان سهام بشود.

ماده ۴۲ - هر شرکت سهامی می‌تواند به موجب اساسنامه و هم چنین تا موقعی که شرکت منحل نشده است طبق تصویب مجمع عمومی فوق‌العاده صاحبان سهام سهام ممتاز ترتیب دهد. امتیازات این گونه سهام و نحوه استفاده از آن باید به طور وضوح تعیین گردد. هر گونه تغییر در امتیازات وابسته به سهام ممتاز باید به تصویب مجمع عمومی فوق‌العاده شرکت با جلب موافقت دارندگان نصف به علاوه یک این گونه سهام انجام گیرد.

بخش ۳ - تبدیل سهام

ماده ۴۳ - هرگاه شرکت بخواهد به موجب مقررات اساسنامه یا بنا به تصمیم مجمع عمومی فوق‌العاده سهامداران خود سهام بی‌نام شرکت را به سهام بانام و یا آن که سهام بانام را به سهام بی‌نام تبدیل نماید باید بر طبق مواد زیر عمل کند.

ماده ۴۴ - در مورد تبدیل سهام بی‌نام به سهام بانام باید مراتب در روزنامه کثیرالانتشاری که آگهی‌های مربوط به شرکت در آن نشر می‌گردد سه نوبت هر یک به فاصله پنج روز منتشر و مهلتی که کمتر از شش ماه از تاریخ اولین آگهی نباشد به صاحبان سهام داده شود تا برای تبدیل سهام خود به مرکز شرکت مراجعه کنند. در آگهی تصریح خواهد شد که پس از انقضای مهلت مزبور کلیه سهام بی‌نام شرکت باطل شده تلقی می‌گردد.

ماده ۴۵ - سهام بی‌نامی که ظرف مهلت مذکور در ماده ۴۴ برای تبدیل به سهام بانام به مرکز شرکت تسلیم نشده باشد باطل شده محسوب و برابر تعداد آن سهام بانام صادر و توسط شرکت در صورتی که سهام شرکت در بورس اوراق بهادار پذیرفته شده باشد از طریق بورس و گرنه از طریق حراج فروخته خواهد شد. آگهی حراج حداکثر تا یک ماه پس از انقضای مهلت شش ماه مذکور فقط یک نوبت در روزنامه کثیرالانتشاری که آگهی‌های مربوط به شرکت در آن نشر می‌گردد منتشر خواهد شد. فاصله بین آگهی و تاریخ حراج حداقل ده روز و حداکثر یک ماه خواهد بود. در صورتی که در تاریخ تعیین شده تمام

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

یا قسمتی از سهام به فروش نرسد حراج تا دو نوبت طبق شرایط مندرج در این ماده تجدید خواهد شد.

ماده ۴۶ - از حاصل فروش سهامی که بر طبق ماده ۴۵ فروخته می شود بدو هزینه های مترتبه از قبیل هزینه آگهی حراج یا حق الزحمه کارگزار بورس کسر و مازاد آن توسط شرکت در حساب بانکی بهره دار سپرده می شود. در صورتی که ظرف ده سال از تاریخ فروش سهام باطل شده به شرکت مسترد شود مبلغ سپرده و بهره مربوطه به دستور شرکت از طرف بانک به مالک سهم پرداخت می شود. پس از انقضای ده سال باقیمانده وجوه در حکم مال بلاصاحب بوده و باید از طرف بانک و با اطلاع دادستان شهرستان به خزانه دولت منتقل گردد.

تبصره - در مورد مواد ۴۵ و ۴۶ هرگاه پس از تجدید حراج مقداری از سهام به فروش نرسد صاحبان سهام بی نام که به شرکت مراجعه می کنند به ترتیب مراجعه به شرکت اختیار خواهند داشت از خالص حاصل فروش سهامی که فروخته شده به نسبت سهامی بی نام در دست دارند وجه نقد دریافت کنند و یا آن که برابر تعداد سهام بی نام خود سهام بانام تحصیل نمایند و این ترتیب تا وقتی که وجه نقد و سهم فروخته نشده هر دو در اختیار شرکت قرار دارد رعایت خواهد شد.

ماده ۴۷ - برای تبدیل سهام بانام به سهام بی نام مراتب فقط یک نوبت در روزنامه کثیرالانتشاری که آگهی های مربوط به شرکت در آن نشر می گردد، منتشر و مهلتی که نباید کمتر از دو ماه باشد به صاحبان سهام داده می شود تا برای تبدیل سهام خود به مرکز شرکت مراجعه کنند. پس از انقضای مهلت مذکور برابر تعداد سهامی که تبدیل نشده است سهام بی نام صادر و در مرکز شرکت نگهداری خواهد شد تا هر موقع که دارندگان سهام بانام به شرکت مراجعه کنند سهام بانام آنان اخذ و ابطال و سهام بی نام به آنها داده شود.

ماده ۴۸ - پس از تبدیل کلیه سهام بی نام به سهام بانام و یا تبدیل سهام بانام به سهام بی نام و یا حسب مورد پس از گذشتن هر یک از مهلت های مذکور در مواد ۴۴ و ۴۷ شرکت باید مرجع ثبت شرکت ها را از تبدیل سهام خود کتباً مطلع سازد تا مراتب طبق مقررات به ثبت رسیده و برای اطلاع عموم آگهی شود.

ماده ۴۹ - دارندگان سهامی که بر طبق مواد فوق سهام خود را تعویض ننموده باشند نسبت به آن سهام حق حضور و رأی در مجامع عمومی صاحبان سهام را نخواهند داشت.

ماده ۵۰ - در مورد تعویض گواهینامه موقت سهام یا اوراق سهام بانام یا بی نام بر طبق مفاد مواد ۴۷ و ۴۹ عمل خواهد شد.

بخش ۵ - مجامع عمومی

ماده ۷۲ - مجمع عمومی شرکت سهامی از اجتماع صاحبان سهام تشکیل می شود. مقررات مربوط به حضور عده لازم برای تشکیل مجمع عمومی و آراء لازم جهت اتخاذ تصمیمات در اساسنامه معین خواهد شد مگر در مواردی که به موجب قانون تکلیف خاص برای آن مقرر شده باشد.

ماده ۷۳ - مجامع عمومی به ترتیب عبارتند از:

- ۱ - مجمع عمومی مؤسس.
- ۲ - مجمع عمومی عادی.
- ۳ - مجمع عمومی فوق العاده.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۷۴ - وظایف مجمع عمومی مؤسس به قرار زیر است:

- ۱ - رسیدگی به گزارش مؤسسين و تصویب آن و هم چنین احراز پذیره نویسی کلیه سهام شرکت و تأدیه مبالغ لازم.
 - ۲ - تصویب طرح اساسنامه شرکت و در صورت لزوم اصلاح آن.
 - ۳ - انتخاب اولین مدیران و بازرس یا بازرسان شرکت.
 - ۴ - تعیین روزنامه کثیرالانتشاری که هر گونه دعوت و اطلاعیه بعدی برای سهامداران تا تشکیل اولین مجمع عمومی عادی در آن منتشر خواهد شد.
- تبصره - گزارش مؤسسين باید حداقل پنج روز قبل از تشکیل مجمع عمومی مؤسس در محلی که در آگهی دعوت مجمع تعیین شده است برای مراجعه پذیره نویسان سهام آماده باشد.

ماده ۷۵ - در مجمع عمومی مؤسس حضور عده‌ای از پذیره نویسان که حداقل نصف سرمایه شرکت را تعهد نموده باشند ضروری است. اگر در اولین دعوت اکثریت مذکور حاصل نشد مجامع عمومی جدید فقط تا دو نوبت توسط مؤسسين دعوت می‌شوند مشروط بر این که لاقبل بیست روز قبل از انعقاد آن مجمع آگهی دعوت آن با قید دستور جلسه قبل و نتیجه آن در روزنامه کثیرالانتشاری که در اعلامیه پذیره نویسی معین شده است منتشر گردد. مجمع عمومی جدید وقتی قانونی است که صاحبان لاقبل یک سوم سرمایه شرکت در آن حاضر باشند. در هر یک از دو مجمع فوق کلیه تصمیمات باید به اکثریت دو ثلث آراء حاضرین اتخاذ شود در صورتی که در مجمع عمومی یک سوم اکثریت لازم حاضر نشد مؤسسين عدم تشکیل شرکت را اعلام می‌دارند.

تبصره - در مجمع عمومی مؤسس کلیه مؤسسين و پذیره نویسان حق حضور دارند و هر سهم دارای یک رأی خواهد بود.

ماده ۷۶ - هرگاه یک یا چند نفر از مؤسسين آورده غیر نقد داشته باشند مؤسسين باید قبل از اقدام به دعوت مجمع عمومی مؤسس نظر کتبی کارشناس رسمی وزارت دادگستری را در مورد ارزیابی آورده‌های غیر نقد جلب و آن را جزء گزارش اقدامات خود در اختیار مجمع عمومی مؤسس بگذارند. در صورتی که مؤسسين برای خود مزایایی مطالبه کرده باشند باید توجیه آن به ضمیمه گزارش مزبور به مجمع مؤسس تقدیم شود.

ماده ۷۷ - گزارش مربوط به ارزیابی آورده‌های غیر نقد و علل و موجبات مزایای مطالبه شده باید در مجمع عمومی مؤسس مطرح گردد. دارندگان آورده غیر نقد و کسانی که مزایای خاصی برای خود مطالبه کرده‌اند در موقعی که تقویم آورده غیر نقدی که تعهد کرده‌اند یا مزایای آنها موضوع رأی است حق رأی ندارند و آن قسمت از سرمایه غیر نقد که موضوع مذاکره و رأی است از حیث حد نصاب جزء سرمایه شرکت منظور نخواهد شد.

ماده ۷۸ - مجمع عمومی نمی‌تواند آورده‌های غیر نقد را بیش از آنچه که از طرف کارشناس رسمی دادگستری ارزیابی شده است قبول کند.

ماده ۷۹ - هرگاه آورده غیر نقد یا مزایایی که مطالبه شده است تصویب نگردد دومین جلسه مجمع به فاصله مدتی که از یک ماه تجاوز نخواهد کرد تشکیل خواهد شد. در فاصله دو جلسه اشخاصی که آورده غیر نقد آنها قبول نشده است در صورت تمایل می‌توانند تعهد غیر نقد خود را به تعهد نقد تبدیل و مبالغ لازم را تأدیه نمایند و اشخاصی که مزایای مورد مطالبه آنها تصویب نشده می‌توانند با انصراف از آن مزایا در شرکت باقی بمانند. در صورتی که صاحبان آورده غیر نقد و مطالبه کنندگان مزایا به نظر مجمع تسلیم نشوند تعهد آنها نسبت به سهام خود باطل شده محسوب می‌گردد و سایر پذیره نویسان می‌توانند به جای آنها سهام شرکت را تعهد و مبالغ لازم را تأدیه کنند.

ماده ۸۰ - در جلسه دوم مجمع عمومی مؤسس که بر طبق ماده قبل به منظور رسیدگی به وضع آورده‌های غیر نقد و مزایای مطالبه شده تشکیل می‌گردد باید بیش از نصف پذیره نویسان هر مقدار از سهام شرکت که تعهد شده است حاضر باشند. در آگهی دعوت این جلسه باید نتیجه جلسه قبل و دستور جلسه

ماده ۸۱ - در صورتی که در جلسه دوم معلوم گردد که در اثر خروج دارندگان آورده غیر نقد و یا مطالبه کنندگان مزایا و عدم تعهد و تأدیه سهام آنها از طرف سایر پذیرهنویسان قسمتی از سرمایه شرکت تعهد نشده است و به این ترتیب شرکت قابل تشکیل نباشد مؤسسين بايد ظرف ده روز از تاريخ تشكيل آن مجمع مراتب را به مرجع ثبت شرکتها اطلاع دهند تا مرجع مزبور گواهینامه مذکور در ماده ۱۹ این قانون را صادر کند.

ماده ۸۲ - در شرکت های سهامی خاص تشکیل مجمع عمومی مؤسس الزامی نیست لیکن جلب نظر کارشناس مذکور در ماده ۷۶ این قانون ضروری است و نمی توان آورده های غیر نقد را به مبلغی بیش از ارزیابی کارشناس قبول نمود.

ماده ۸۳ - هر گونه تغییر در مواد اساسنامه یا در سرمایه شرکت یا انحلال شرکت قبل از موعد منحصراً در صلاحیت مجمع عمومی فوق العاده می باشد.

ماده ۸۴ - در مجمع عمومی فوق العاده دارندگان بیش از نصف سهامی که حق رأی دارند باید حاضر باشند. اگر در اولین دعوت حد نصاب مذکور حاصل نشد مجمع برای بار دوم دعوت و با حضور دارندگان بیش از یک سوم سهامی که حق رأی دارند رسمیت یافته و اتخاذ تصمیم خواهد نمود به شرط آن که در دعوت دوم نتیجه دعوت اول قید شده باشد.

ماده ۸۵ - تصمیمات مجمع عمومی فوق العاده همواره به اکثریت دو سوم آراء حاضر در جلسه رسمی معتبر خواهد بود.

ماده ۸۶ - مجمع عمومی عادی می تواند نسبت به کلیه امور شرکت به جز آنچه که در صلاحیت مجمع عمومی مؤسس و فوق العاده است تصمیم بگیرد.

ماده ۸۷ - در مجمع عمومی عادی حضور دارندگان اقلأً بیش از نصف سهامی که حق رأی دارند ضروری است اگر در اولین دعوت حد نصاب مذکور حاصل نشد مجمع برای بار دوم دعوت خواهد شد و با حضور هر عده از صاحبان سهامی که حق رأی دارد رسمیت یافته و اخذ تصمیم خواهد نمود. به شرط آن که در دعوت دوم نتیجه دعوت اول قید شده باشد.

ماده ۸۸ - در مجمع عمومی عادی تصمیمات همواره به اکثریت نصف به علاوه یک آراء حاضر در جلسه رسمی معتبر خواهد بود مگر در مورد انتخاب مدیران و بازرسان که اکثریت نسبی کافی خواهد بود.

در مورد انتخاب مدیران تعداد آراء هر رأی دهنده در عدد مدیرانی که باید انتخاب شوند ضرب می شود و حق رأی هر رأی دهنده برابر با حاصل ضرب مذکور خواهد بود. رأی دهنده می تواند آراء خود را به یک نفر بدهد یا آن را بین چند نفری که مایل باشد تقسیم کند اساسنامه شرکت نمی تواند خلاف این ترتیب را مقرر دارد.

ماده ۸۹ - مجمع عمومی عادی باید سالی یک بار در موقعی که در اساسنامه پیش بینی شده است برای رسیدگی به ترازنامه و حساب سود و زیان سال مالی قبل و صورت دارایی و مطالبات و دیون شرکت و صورت حساب دوره عملکرد سالیانه شرکت و رسیدگی به گزارش مدیران و بازرسان و سایر امور مربوط به حساب های سال مالی تشکیل شود.

تبصره - بدون قرائت گزارش بازرسان یا بازرسان شرکت در مجمع عمومی اخذ تصمیم نسبت به ترازنامه و حساب سود و زیان سال مالی معتبر نخواهد بود.

ماده ۹۰ - تقسیم سود و اندوخته بین صاحبان سهام فقط پس از تصویب مجمع عمومی جایز خواهد بود و در صورت وجود منافع تقسیم ده درصد از سود

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ویژه سالانه بین صاحبان سهام الزامی است.

ماده ۹۱ - چنانچه هیأت مدیره مجمع عمومی عادی سالانه را در موعد مقرر دعوت نکند بازرسان یا بازرسان شرکت مکلفند رأساً اقدام به دعوت مجمع مزبور بنمایند.

ماده ۹۲ - هیأت مدیره و هم چنین بازرسان یا بازرسان شرکت می توانند در مواقع مقتضی مجمع عمومی عادی را به طور فوق العاده دعوت نمایند. در این صورت دستور جلسه مجمع باید در آگهی دعوت قید شود.

ماده ۹۳ - در هر موقعی که مجمع عمومی صاحبان سهام بخواهد در حقوق نوع مخصوصی از سهام شرکت تغییر بدهد تصمیم مجمع قطعی نخواهد بود مگر بعد از آن که دارندگان این گونه سهام در جلسه خاصی آن تصمیم را تصویب کنند و برای آن که تصمیم جلسه خاص مذکور معتبر باشد باید دارندگان اقل نصف این گونه سهام در جلسه حاضر باشند و اگر در این دعوت این حد نصاب حاصل نشود در دعوت دوم حضور دارندگان اقل یک سوم اینگونه سهام کافی خواهد بود. تصمیمات همواره به اکثریت دو سوم آراء معتبر خواهد بود.

ماده ۹۴ - هیچ مجمع عمومی نمی تواند تابعیت شرکت را تغییر بدهد و یا هیچ اکثریتی نمی تواند بر تعهدات صاحبان سهام بیفزاید.

ماده ۹۵ - سهامدارانی که اقل یک پنجم سهام شرکت را مالک باشند حق دارند که دعوت صاحبان سهام را برای تشکیل مجمع عمومی از هیأت مدیره خواستار شوند و هیأت مدیره باید حداکثر تا بیست روز مجمع مورد درخواست را با رعایت تشریفات مقرر دعوت کند در غیر این صورت درخواست کنندگان می توانند دعوت مجمع را از بازرسان یا بازرسان شرکت خواستار شوند و بازرسان یا بازرسان مکلف خواهند بود که با رعایت تشریفات مقرر مجمع مورد تقاضا را حداکثر تا ده روز دعوت نمایند و گرنه آنگونه صاحبان سهام حق خواهند داشت مستقیماً به دعوت مجمع اقدام کنند به شرط آن که کلیه تشریفات راجع به دعوت مجمع را رعایت نموده و در آگهی دعوت به عدم اجابت درخواست خود توسط هیأت مدیره و بازرسان تصریح نمایند.

ماده ۹۶ - در مورد ماده ۹۵ دستور مجمع منحصرأ موضوعی خواهد بود که در تقاضانامه ذکر شده است و هیأت ریسه مجمع از بین صاحبان سهام انتخاب خواهد شد.

ماده ۹۷ - در کلیه موارد دعوت صاحبان سهام برای تشکیل مجمع عمومی باید از طریق نشر آگهی در روزنامه کثیرالانتشاری که آگهی های مربوط به شرکت در آن نشر می گردد به عمل آید. هر یک از مجامع عمومی سالیانه باید روزنامه کثیرالانتشاری را که هر گونه دعوت و اطلاعیه بعدی برای سهامداران تا تشکیل مجمع عمومی سالانه بعد در آن منتشر خواهد شد تعیین نمایند. این تصمیم باید در روزنامه کثیرالانتشاری که تا تاریخ چنین تصمیمی جهت نشر دعوتنامه ها و اطلاعیه های مربوط به شرکت قبلاً تعیین شده منتشر گردد.

تبصره - در مواقعی که کلیه صاحبان سهام در مجمع حاضر باشند نشر آگهی و تشریفات دعوت الزامی نیست.

ماده ۹۸ - فاصله بین نشر دعوتنامه مجمع عمومی و تاریخ تشکیل آن حداقل ده روز و حداکثر چهل روز خواهد بود.

ماده ۹۹ - قبل از تشکیل مجمع عمومی هر صاحب سهمی که مایل به حضور در مجمع عمومی باشد باید با ارائه ورقه سهم یا تصدیق موقت سهم متعلق به خود به شرکت مراجعه و ورقه ورود به جلسه را دریافت کند.

فقط سهامدارانی حق ورود به مجمع را دارند که ورقه ورودی دریافت کرده باشند. از حاضرین در مجمع صورتی ترتیب داده خواهد شد که در آن

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

هویت کامل و اقامتگاه و تعداد سهام و تعداد آراء هر یک از حاضرین قید و به امضاء آنان خواهد رسید.

ماده ۱۰۰ - در آگهی دعوت صاحبان سهام برای تشکیل مجمع عمومی دستور جلسه و تاریخ و محل تشکیل مجمع با قید ساعت و نشانی کامل باید قید شود.

ماده ۱۰۱ - مجامع عمومی توسط هیأت‌رئیس‌های مرکب از یک رئیس و یک منشی و دو ناظر اداره می‌شود. در صورتی که ترتیب دیگری در اساسنامه پیش‌بینی نشده باشد ریاست مجمع با رئیس هیأت مدیره خواهد بود مگر در مواقعی که انتخاب یا عزل بعضی از مدیران یا کلیه آنها جزو دستور جلسه مجمع باشد که در این صورت رئیس مجمع از بین سهامداران حاضر در جلسه به اکثریت نسبی انتخاب خواهد شد. ناظران از بین صاحبان سهام انتخاب خواهند شد ولی منشی جلسه ممکن است صاحب سهم نباشد.

ماده ۱۰۲ - در کلیه مجامع عمومی حضور وکیل یا قائم‌مقام قانونی صاحب سهم و هم چنین حضور نماینده یا نمایندگان شخصیت حقوقی به شرط ارائه مدرک وکالت یا نمایندگی به منزله حضور خود صاحب سهم است.

ماده ۱۰۳ - در کلیه مواردی که در این قانون اکثریت آراء در مجامع عمومی ذکر شده است مراد اکثریت آراء حاضرین در جلسه است.

ماده ۱۰۴ - هرگاه در مجمع عمومی تمام موضوعات مندرج در دستور مجمع مورد اخذ تصمیم واقع نشود هیأت‌رئیس مجمع با تصویب مجمع می‌تواند اعلام تنفس نموده و تاریخ جلسه بعد را که نباید دیرتر از دو هفته باشد تعیین کند. تمدید جلسه محتاج به دعوت و آگهی مجدد نیست و در جلسات بعد مجمع با همان حد نصاب جلسه اول رسمیت خواهد داشت.

ماده ۱۰۵ - از مذاکرات و تصمیمات مجمع عمومی صورتجلسه‌ای توسط منشی ترتیب داده می‌شود که به امضاء هیأت‌رئیس مجمع رسیده و یک نسخه از آن در مرکز شرکت نگهداری خواهد شد.

ماده ۱۰۶ - در مواردی که تصمیمات مجمع عمومی متضمن یکی از امور ذیل باشد یک نسخه از صورتجلسه مجمع باید به جهت ثبت به مرجع شرکتها ارسال گردد:

۱ - انتخاب مدیران و بازرسان یا بازرسان.

۲ - تصویب ترازنامه.

۳ - کاهش یا افزایش سرمایه و هر نوع تغییر در اساسنامه.

۴ - انحلال شرکت و نحوه تصفیه آن.

بخش ۶ - هیأت مدیره

ماده ۱۰۷ - شرکت سهامی به وسیله هیأت مدیره‌ای که از بین صاحبان سهام انتخاب شده و کلاً یا بعضاً قابل عزل می‌باشند اداره خواهد شد. عده‌اعضای هیأت مدیره در شرکت‌های سهامی عمومی نباید از پنج نفر کمتر باشد.

ماده ۱۰۸ - مدیران شرکت توسط مجمع عمومی مؤسس و مجمع عمومی عادی انتخاب می‌شوند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۱۰۹ - مدت مدیریت مدیران در اساسنامه معین می شود لیکن این مدت از دو سال تجاوز نخواهد کرد. انتخاب مجدد مدیران بلامانع است.

ماده ۱۱۰ - اشخاص حقوقی را می توان به مدیریت شرکت انتخاب نمود. در این صورت شخص حقوقی همان مسئولیت های مدنی شخص حقیقی عضو هیأت مدیره را داشته و باید یک نفر را به نمایندگی دائمی خود جهت انجام وظایف مدیریت معرفی نماید. چنین نماینده ای مشمول همان شرایط و تعهدات و مسئولیت های مدنی و جزایی عضو هیأت مدیره بوده و از جهت مدنی با شخص حقوقی که او را به نمایندگی تعیین نموده است مسئولیت تضامنی خواهد داشت. شخص حقوقی عضو هیأت مدیره می تواند نماینده خود را عزل کند به شرط آن که در همان موقع جانشین او را کتباً به شرکت معرفی نماید وگرنه غایب محسوب می شود.

ماده ۱۱۱ - اشخاص ذیل نمی توانند به مدیریت شرکت انتخاب شوند:

۱ - محجورین و کسانی که حکم ورشکستگی آنها صادر شده است.

۲ - کسانی که به علت ارتکاب جنایت با یکی از جنحه های ذیل به موجب حکم قطعی از حقوق اجتماعی کلاً یا بعضاً محروم شده باشند در مدت محرومیت:

سرقت - خیانت در امانت - کلاهبرداری - جنحه هایی که به موجب قانون در حکم خیانت در امانت یا کلاهبرداری شناخته شده است - اختلاس - تدلیس - تصرف غیر قانونی در اموال عمومی.

تبصره - دادگاه شهرستان به تقاضای هر ذینفع حکم عزل هر مدیری را که برخلاف مفاد این ماده انتخاب شود یا پس از انتخاب مشمول مفاد این ماده گردد صادر خواهد کرد و حکم دادگاه مزبور قطعی خواهد بود.

ماده ۱۱۲ - در صورتی که بر اثر فوت یا استعفا یا سلب شرایط از یک یا چند نفر از مدیران تعداد اعضاء هیأت مدیره از حداقل مقرر در این قانون کمتر شود اعضاء علی البدل به ترتیب مقرر در اساسنامه والا به ترتیب مقرر توسط مجمع عمومی جای آنان را خواهند گرفت و در صورتی که عضو علی البدل تعیین نشده باشد و یا تعداد اعضاء علی البدل کافی برای تصدی محل های خالی در هیأت مدیره نباشد مدیران باقیمانده باید بلافاصله مجمع عمومی عادی شرکت را جهت تکمیل اعضاء هیأت مدیره دعوت نمایند.

ماده ۱۱۳ - در مورد ماده ۱۱۲ هرگاه هیأت مدیره حسب مورد از دعوت مجمع عمومی برای انتخاب مدیری که سمت او بلامتصدی مانده خودداری کند هر ذینفع حق دارد از بازرسان یا بازرسان شرکت بخواهد که به دعوت مجمع عمومی عادی جهت تکمیل عده مدیران با رعایت تشریفات لازم اقدام کنند و بازرسان یا بازرسان مکلف به انجام چنین درخواستی می باشند.

ماده ۱۱۴ - مدیران باید تعداد سهامی را که اساسنامه شرکت مقرر کرده است دارا باشند. این تعداد سهام نباید از تعداد سهامی که به موجب اساسنامه جهت دادن رأی در مجامع عمومی لازم است کمتر باشد. این سهام برای تضمین خساراتی است که ممکن است از تقصیرات مدیران منفرداً یا مشترکاً بر شرکت وارد شود. سهام مذکور با اسم بوده و قابل انتقال نیست و مادام که مدیری مفاصا حساب دوره تصدی خود در شرکت را دریافت نداشته باشد سهام مذکور در صندوق شرکت به عنوان وثیقه باقی خواهد ماند.

ماده ۱۱۵ - در صورتی که مدیری هنگام انتخاب مالک تعداد سهام لازم به عنوان وثیقه نباشند و هم چنین در صورت انتقال قهری سهام مورد وثیقه و یا

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

افزایش یافتن تعداد سهام لازم به عنوان وثیقه، مدیر باید ظرف مدت یک ماه تعداد سهام لازم به عنوان وثیقه را تهیه و به صندوق شرکت بسپارد و گرنه مستعفی محسوب خواهد شد.

ماده ۱۱۶ - تصویب ترازنامه و حساب سود و زیان هر دوره مالی شرکت به منزله مفاصا حساب مدیران برای همان دوره مالی می باشد و پس از تصویب ترازنامه و حساب سود و زیان دوره مالی که طی آن مدت مدیریت مدیران منقضی یا به هر نحو دیگری از آنان سلب سمت شده است سهام مورد وثیقه اینگونه مدیران خود به خود از قید وثیقه آزاد خواهد شد.

ماده ۱۱۷ - بازرسی یا بازرسان شرکت مکلفند هر گونه تخلفی از مقررات قانونی و اساسنامه شرکت در مورد سهام وثیقه مشاهده کنند به مجمع عمومی عادی گزارش دهند.

ماده ۱۱۸ - جز درباره موضوعاتی که به موجب مقررات این قانون اخذ تصمیم و اقدام درباره آنها در صلاحیت خاص مجمع عمومی است مدیران شرکت دارای کلیه اختیارات لازم برای اداره امور شرکت می باشند مشروط بر آن که تصمیمات و اقدامات آنها در حدود موضوع شرکت باشد. محدود کردن اختیارات مدیران در اساسنامه یا به موجب تصمیمات مجمع عمومی فقط از لحاظ روابط بین مدیران و صاحبان سهام معتبر بوده و در مقابل اشخاص ثالث باطل و کان لم یکن است.

ماده ۱۱۹ - هیأت مدیره در اولین جلسه خود از بین اعضای هیأت یک رئیس و یک نایب رئیس که باید شخص حقیقی باشند برای هیأت مدیره تعیین می نماید. مدت ریاست رئیس و نیابت نایب رئیس هیأت مدیره بیش از مدت عضویت آنها در هیأت مدیره نخواهد بود. هیأت مدیره در هر موقع می تواند رئیس و نایب رئیس هیأت مدیره را از سمت های مذکور عزل کند. هر ترتیبی خلاف این ماده مقرر شود کان لم یکن خواهد بود.

تبصره ۱ - از نظر اجرای مفاد این ماده شخص حقیقی که به عنوان نماینده شخص حقوقی عضو هیأت مدیره معرفی شده باشند در حکم عضو هیأت مدیره تلقی خواهد شد.

تبصره ۲ - هرگاه رئیس هیأت مدیره موقتاً نتواند وظایف خود را انجام دهد وظایف او را نایب رئیس هیأت مدیره انجام خواهد داد.

ماده ۱۲۰ - رئیس هیأت مدیره علاوه بر دعوت و اداره جلسات هیأت مدیره موظف است که مجمع عمومی صاحبان سهام را در مواردی که هیأت مدیره مکلف به دعوت آنها می باشد دعوت نماید.

ماده ۱۲۱ - برای تشکیل جلسات هیأت مدیره حضور بیش از نصف اعضاء هیأت مدیره لازم است. تصمیمات باید به اکثریت آراء حاضرین اتخاذ گردد مگر آن که در اساسنامه اکثریت بیشتری مقرر شده باشد.

ماده ۱۲۲ - ترتیب دعوت و تشکیل جلسات هیأت مدیره را اساسنامه تعیین خواهد کرد. ولی در هر حال عده ای از مدیران که اقلای یک سوم اعضاء هیأت مدیره را تشکیل دهند می توانند در صورتی که از تاریخ تشکیل آخرین جلسه هیأت مدیره حداقل یک ماه گذشته باشد با ذکر دستور جلسه هیأت مدیره را دعوت نمایند.

ماده ۱۲۳ - برای هر یک از جلسات هیأت مدیره باید صورت جلسه ای تنظیم و لااقل به امضاء اکثریت مدیران حاضر در جلسه برسد. در صورت جلسات هیأت مدیره نام مدیرانی که حضور دارند یا غایب می باشند و خلاصه ای از مذاکرات و هم چنین تصمیمات متخذ در جلسه با قید تاریخ در آن ذکر می گردد. هر یک از مدیران که با تمام یا بعضی از تصمیمات مندرج در صورت جلسه مخالف باشد نظر او باید در صورت جلسه قید شود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۱۲۴ - هیأت مدیره باید اقلأً یک نفر شخص حقیقی را به مدیریت عامل شرکت برگزیند و حدود اختیارات و مدت تصدی و حق الزحمه او را تعیین کند در صورتی که مدیر عامل عضو هیأت مدیره باشد دوره مدیریت عامل او از مدت عضویت او در هیأت مدیره بیشتر نخواهد بود. مدیر عامل شرکت نمی تواند در عین حال رئیس هیأت مدیره همان شرکت باشد مگر با تصویب سه چهارم آراء حاضر در مجمع عمومی. تبصره - هیأت مدیره در هر موقع می تواند مدیر عامل را عزل نماید.

ماده ۱۲۵ - مدیر عامل شرکت در حدود اختیاراتی که توسط هیأت مدیره به او تفویض شده است نماینده شرکت محسوب و از طرف شرکت حق امضاء دارد.

ماده ۱۲۶ - اشخاص مذکور در ماده ۱۱۱ نمی توانند به مدیریت عامل شرکت انتخاب شوند و هم چنین هیچ کس نمی تواند در عین حال مدیریت عامل بیش از یک شرکت را داشته باشد. تصمیمات و اقدامات مدیر عاملی که برخلاف مفاد این ماده انتخاب شده است در مقابل صاحبان سهام و اشخاص ثالث معتبر و مسئولیت های سمت مدیریت عامل شامل حال او خواهد شد.

ماده ۱۲۷ - هرکس برخلاف ماده ۱۲۶ به مدیریت عامل انتخاب شود یا پس از انتخاب مشمول ماده مذکور گردد دادگاه شهرستان به تقاضای هر ذینفع حکم عزل او را صادر خواهد کرد و چنین حکمی قطعی خواهد بود.

ماده ۱۲۸ - نام و مشخصات و حدود اختیارات مدیر عامل باید با ارسال نسخه ای از صورتجلسه هیأت مدیره به مرجع ثبت شرکت ها اعلام و پس از ثبت در روزنامه رسمی آگهی شود.

ماده ۱۲۹ - اعضاء هیأت مدیره و مدیر عامل شرکت و هم چنین مؤسسات و شرکت هایی که اعضای هیأت مدیره و یا مدیر عامل شرکت شریک یا عضو هیأت مدیره یا مدیر عامل آنها باشند نمی توانند بدون اجازه هیأت مدیره در معاملاتی که با شرکت یا به حساب شرکت می شود به طور مستقیم یا غیر مستقیم طرف معامله واقع و یا سهامی شوند و در صورت اجازه نیز هیأت مدیره مکلف است بازرس شرکت را از معامله ای که اجازه آن داده شده بلافاصله مطلع نماید و گزارش آن را به اولین مجمع عمومی عادی صاحبان سهام بدهد و بازرس نیز مکلف است ضمن گزارش خاصی حاوی جزئیات معامله نظر خود را درباره چنین معامله ای به همان مجمع تقدیم کند. عضو هیأت مدیره یا مدیر عامل ذینفع در معامله در جلسه هیأت مدیره و نیز در مجمع عمومی عادی هنگام اخذ تصمیم نسبت به معامله مذکور در حق رأی نخواهد داشت.

ماده ۱۳۰ - معاملات مذکور در ماده ۱۲۹ در هر حال ولو آن که توسط مجمع عادی تصویب نشود در مقابل اشخاص ثالث معتبر است مگر در موارد تدلیس و تقلب که شخص ثالث در آن شرکت کرده باشد. در صورتی که بر اثر انجام معامله به شرکت خسارتی وارد آمده باشد جبران خسارت بر عهده هیأت مدیره و مدیر عامل یا مدیران ذینفع و مدیرانی است که اجازه آن معامله را داده اند که همگی آنها متضامناً مسئول جبران خسارت وارده به شرکت می باشند.

ماده ۱۳۱ - در صورتی که معاملات مذکور در ماده ۱۲۹ این قانون بدون اجازه هیأت مدیره صورت گرفته باشد هرگاه مجمع عمومی عادی شرکت آنها را تصویب نکند آن معاملات قابل ابطال خواهد بود و شرکت می تواند تا سه سال از تاریخ انعقاد معامله و در صورتی که معامله مخفیانه انجام گرفته باشد تا سه سال از تاریخ کشف آن بطلان معامله را از دادگاه صلاحیتدار درخواست کند. لیکن در هر حال مسئولیت مدیر و مدیران و یا مدیر عامل ذینفع در مقابل شرکت باقی خواهد بود. تصمیم به درخواست بطلان معامله با مجمع عمومی عادی صاحبان سهام است که پس از استماع گزارش بازرس مشعر بر

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

عدم رعایت تشریفات لازم جهت انجام معامله در این مورد رأی خواهد داد. مدیر یا مدیر عامل ذینفع در معامله حق شرکت در رأی نخواهد داشت. مجمع عمومی مذکور در این ماده به دعوت هیأت مدیره یا بازرس شرکت تشکیل خواهد شد.

ماده ۱۳۲ - مدیر عامل شرکت و اعضاء هیأت مدیره به استثناء اشخاص حقوقی حق ندارند هیچگونه وام یا اعتبار از شرکت تحصیل نمایند و شرکت نمی تواند دیون آنان را تضمین یا تعهد کند. اینگونه عملیات به خودی خود باطل است. در مورد بانکها و شرکتهای مالی و اعتباری معاملات مذکور در این ماده به شرط آن که تحت قیود و شرایط عادی و جاری انجام گیرد معتبر خواهد بود. ممنوعیت مذکور در این ماده شامل اشخاصی نیز که به نمایندگی شخص حقوقی عضو هیأت مدیره در جلسات هیأت مدیره شرکت می کنند و هم چنین شامل همسر و پدر و مادر و اجداد و اولاد و اولاد اولاد و برادر و خواهر اشخاص مذکور در این ماده می باشد.

ماده ۱۳۳ - مدیران و مدیر عامل نمی توانند معاملاتی نظیر معاملات شرکت که متضمن رقابت با عملیات شرکت باشد انجام دهند. هر مدیری که از مقررات این ماده تخلف کند و تخلف او موجب ضرر شرکت گردد مسئول جبران آن خواهد بود. منظور از ضرر در این ماده اعم است از ورود خسارت یا تقویت منفعت.

ماده ۱۳۴ - مجمع عمومی عادی صاحبان سهام می تواند با توجه به ساعات حضور اعضاء غیر موظف هیأت مدیره در جلسات هیأت مزبور پرداخت مبلغی را به آنها به طور مقطوع بابت حق حضور آنها در جلسات تصویب کند مجمع عمومی این مبلغ را با توجه به تعداد ساعات و اوقاتی که هر عضو هیأت مدیره در جلسات هیأت حضور داشته است تعیین خواهد کرد. هم چنین در صورتی که در اساسنامه پیش بینی شده باشد مجمع عمومی می تواند تصویب کند که نسبت معینی از سود خالص سالانه شرکت به عنوان پاداش به اعضاء هیأت مدیره تخصیص داده شود اعضاء غیر موظف هیأت مدیره حق ندارند به جز آنچه در این ماده پیش بینی شده است در قبال سمت مدیریت خود به طور مستمر یا غیر مستمر بابت حقوق یا پاداش یا حق الزحمه وجهی از شرکت دریافت کنند.

ماده ۱۳۵ - کلیه اعمال و اقدامات مدیران و مدیر عامل شرکت در مقابل اشخاص ثالث نافذ و معتبر است و نمی توان به عذر عدم اجرای تشریفات مربوط به طرز انتخاب آنها اعمال و اقدامات آنان را غیر معتبر دانست.

ماده ۱۳۶ - در صورت انقضاء مدت مأموریت مدیران تا زمان انتخاب مدیران جدید مدیران سابق کماکان مسئول امور شرکت و اداره آن خواهند بود. هرگاه مراجع موظف به دعوت مجمع عمومی به وظیفه خود عمل نکنند هر ذینفع می تواند از مرجع ثبت شرکتها دعوت مجمع عمومی عادی را برای انتخاب مدیران تقاضا نماید.

ماده ۱۳۷ - هیأت مدیره باید لااقل هر شش ماه یک بار خلاصه صورت دارایی و قروض شرکت را تنظیم کرده به بازرسان بدهد.

ماده ۱۳۸ - هیأت مدیره موظف است بعد از انقضای سال مالی شرکت ظرف مهلتی که در اساسنامه پیش بینی شده است مجمع عمومی سالیانه را برای تصویب عملیات سال مالی قبل و تصویب ترازنامه و حساب سود و زیان شرکت دعوت نماید.

ماده ۱۳۹ - هر صاحب سهم می تواند از پانزده روز قبل از انعقاد مجمع عمومی در مرکز شرکت به صورت حسابها مراجعه کرده و از ترازنامه و حساب سود و زیان و گزارش عملیات مدیران و گزارش بازرسان رونوشت بگیرد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۱۴۰ - هیأت مدیره مکلف است هر سال یک بیستم از سود خالص شرکت را به عنوان اندوخته قانونی موضوع نماید. همین که اندوخته قانونی به یک دهم سرمایه شرکت رسید موضوع کردن آن اختیاری است و در صورتی که سرمایه شرکت افزایش یابد کسر یک بیستم مذکور ادامه خواهد یافت تا وقتی که اندوخته قانونی به یک دهم سرمایه بالغ گردد.

ماده ۱۴۱ - اگر بر اثر زیان های وارده حداقل نصف سرمایه شرکت از میان برود هیأت مدیره مکلف است بلافاصله مجمع عمومی فوق العاده صاحبان سهام را دعوت نماید تا موضوع انحلال یا بقاء شرکت مورد شور و رأی واقع شود. هرگاه مجمع مزبور رأی به انحلال شرکت ندهد باید در همان جلسه و با رعایت مقررات ماده ۶ این قانون سرمایه شرکت را به مبلغ سرمایه موجود کاهش دهد.

در صورتی که هیأت مدیره برخلاف این ماده به دعوت مجمع عمومی فوق العاده مبادرت ننماید و یا مجمعی که دعوت می شود نتواند مطابق مقررات قانونی منعقد گردد هر ذینفع می تواند انحلال شرکت را از دادگاه صلاحیتدار درخواست کند.

ماده ۱۴۲ - مدیران و مدیر عامل شرکت در مقابل شرکت و اشخاص ثالث نسبت به تخلف از مقررات قانونی یا اساسنامه شرکت و یا مصوبات مجمع عمومی بر حسب مورد منفرداً یا مشترکاً مسئول می باشند و دادگاه حدود مسئولیت هر یک را برای جبران خسارت تعیین خواهد نمود.

ماده ۱۴۳ - در صورتی که شرکت ورشکسته شود یا پس از انحلال معلوم شود که دارایی شرکت برای تأدیه دیون آن کافی نیست دادگاه صلاحیتدار می تواند به تقاضای هر ذینفع هر یک از مدیران و یا مدیر عامل را که ورشکستگی شرکت یا کافی نبودن دارایی شرکت به نحوی از انحاء معلول تخلفات او بوده است منفرداً یا متضامناً به تأدیه آن قسمت از دیونی که پرداخت آن از دارایی شرکت ممکن نیست محکوم نماید.

بخش ۷ - بازرسان

ماده ۱۴۴ - مجمع عمومی عادی در هر سال یک یا چند بازرس انتخاب می کند تا بر طبق این قانون به وظایف خود عمل کنند. انتخاب مجدد بازرس یا بازرسان بلامانع است.

مجمع عمومی عادی در هر موقع می تواند بازرس یا بازرسان را عزل کند به شرط آن که جانشین آنها را نیز انتخاب نماید. تبصره - در حوزه هایی که وزارت اقتصاد اعلام می کند وظایف بازرسی شرکتها را در شرکت های سهامی عام اشخاصی می توانند ایفا کنند که نام آنها در فهرست رسمی بازرسان شرکتها درج شده باشد. شرایط تنظیم فهرست و احراز صلاحیت بازرسی در شرکت های سهامی عام و درج نام اشخاص صلاحیتدار در فهرست مذکور و مقررات و تشکیلات شغلی بازرسان تابع آیین نامه ای می باشد که به پیشنهاد وزارت اقتصاد و تصویب کمیسیون های اقتصاد مجلسین قابل اجراء خواهد بود.

ماده ۱۴۵ - انتخاب اولین بازرس یا بازرسان شرکت های سهامی عام در مجمع عمومی مؤسس و انتخاب اولین بازرس یا بازرسان شرکت های سهامی خاص طبق ماده ۲۰ این قانون به عمل خواهد آمد.

ماده ۱۴۶ - مجمع عمومی عادی باید یک یا چند بازرس علی البدل نیز انتخاب کند تا در صورت معذوریت یا فوت یا استعفاء یا سلب شرایط یا عدم قبول سمت توسط بازرس یا بازرسان اصلی جهت انجام وظایف بازرسی دعوت شوند.

ماده ۱۴۷ - اشخاص زیر نمی توانند به سمت بازرسی شرکت سهامی انتخاب شوند:

۱ - اشخاص مذکور در ماده ۱۱۱ این قانون.

۲ - مدیران و مدیر عامل شرکت.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۳ - اقباء و نسبی مدیران و مدیر عامل تا درجه سوم از طبقه اول و دوم.

۴ - هرکس که خود یا همسرش از اشخاص مذکور در بند ۲ موظفاً حقوق دریافت می‌دارد.

ماده ۱۴۸ - بازرس یا بازرسان علاوه بر وظایفی که در سایر مواد این قانون برای آنان مقرر شده است مکلفند درباره صحت و درستی صورت دارایی و صورتحساب دوره عملکرد و حساب سود و زیان و ترازنامه‌ای که مدیران برای تسلیم به مجمع عمومی تهیه می‌کنند و هم چنین درباره صحت مطالب و اطلاعاتی که مدیران در اختیار مجمع عمومی گذاشته‌اند اظهار نظر کنند. بازرسان باید اطمینان حاصل نمایند که حقوق صاحبان سهام در حدودی که قانون و اساسنامه شرکت تعیین کرده است به طور یکسان رعایت شده باشد و در صورتی که مدیران اطلاعاتی برخلاف حقیقت در اختیار صاحبان سهام قرار دهند بازرسان مکلفند که مجمع عمومی را از آن آگاه سازند.

ماده ۱۴۹ - بازرس یا بازرسان می‌توانند در هر موقع هر گونه رسیدگی و بازرسی لازم را انجام داده و اسناد و مدارک و اطلاعات مربوط به شرکت رامطالبه کرده و مورد رسیدگی قرار دهند. بازرس یا بازرسان می‌توانند به مسئولیت خود در انجام وظایفی که بر عهده دارند از نظر کارشناسان استفاده کنند به شرط آن که آنها را قبلاً به شرکت معرفی کرده باشند. این کارشناسان در مواردی که بازرس تعیین می‌کند مانند خود بازرس حق هر گونه تحقیق و رسیدگی را خواهند داشت.

ماده ۱۵۰ - بازرس یا بازرسان موظفند با توجه به ماده ۱۴۸ این قانون گزارش جامعی راجع به وضع شرکت به مجمع عمومی عادی تسلیم کنند. گزارش بازرسان باید لااقل ده روز قبل از تشکیل مجمع عمومی عادی جهت مراجعه صاحبان سهام در مرکز شرکت آماده باشد. تبصره - در صورتی که شرکت بازرسان متعدد داشته باشد هر یک می‌تواند به تنهایی وظایف خود را انجام دهد لیکن کلیه بازرسان باید گزارش واحدی تهیه کنند. در صورت وجود اختلاف نظر بین بازرسان موارد اختلاف با ذکر دلیل در گزارش قید خواهد شد.

ماده ۱۵۱ - بازرس یا بازرسان باید هر گونه تخلف یا تقصیری در امور شرکت از ناحیه مدیران و مدیر عامل مشاهده کنند به اولین مجمع عمومی اطلاع دهند و در صورتی که ضمن انجام مأموریت خود از وقوع جرمی مطلع شوند باید به مرجع قضایی صلاحیتدار اعلام نموده و نیز جریان را به اولین مجمع عمومی گزارش دهند.

ماده ۱۵۲ - در صورتی که مجمع عمومی بدون دریافت گزارش بازرس یا بر اساس گزارش اشخاصی که برخلاف ماده ۱۴۷ این قانون به عنوان بازرس تعیین شده‌اند صورت دارایی و ترازنامه و حساب سود و زیان شرکت را مورد تصویب قرار دهد این تصویب به هیچ وجه اثر قانونی نداشته از درجه اعتبار ساقط خواهد بود.

ماده ۱۵۳ - در صورتی که مجمع عمومی بازرس معین نکرده باشد یا یک یا چند نفر از بازرسان به عللی نتوانند گزارش بدهند یا از دادن گزارش امتناع کنند رئیس دادگاه شهرستان به تقاضای هر ذینفع بازرس یا بازرسان را به تعداد مقرر در اساسنامه شرکت انتخاب خواهد کرد تا وظایف مربوطه را تا انتخاب بازرس به وسیله مجمع عمومی انجام دهند. تصمیم رئیس دادگاه شهرستان در این مورد غیر قابل شکایت است.

ماده ۱۵۴ - بازرس یا بازرسان در مقابل شرکت و اشخاص ثالث نسبت به تخلفاتی که در انجام وظایف خود مرتکب می‌شوند طبق قواعد عمومی مربوط به مسئولیت مدنی مسئول جبران خسارات وارده خواهند بود.

ماده ۱۵۵ - تعیین حق الزحمه بازرس با مجمع عمومی عادی است.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۱۵۶ - بازرس نمی تواند در معاملاتی که با شرکت یا به حساب شرکت انجام می گیرد به طور مستقیم یا غیر مستقیم ذینفع شود.

بخش ۸ - تغییرات در سرمایه شرکت

ماده ۱۵۷ - سرمایه شرکت را می توان از طریق صدور سهام جدید و یا از طریق بالابردن مبلغ اسمی سهام موجود افزایش داد.

ماده ۱۵۸ - تأدیه مبلغ اسمی سهام جدید به یکی از طرق زیر امکان پذیر است:

۱ - پرداخت مبلغ اسمی سهم به نقد.

۲ - تبدیل مطالبات نقدی حال شده اشخاص از شرکت به سهام جدید.

۳ - انتقال سود تقسیم نشده یا اندوخته یا عواید حاصله از اضافه ارزش سهام جدید به سرمایه شرکت.

۴ - تبدیل اوراق قرضه به سهام.

تبصره ۱ - فقط در شرکت سهامی خاص تأدیه مبلغ اسمی سهام جدید به غیر نقد نیز مجاز است.

تبصره ۲ - انتقال اندوخته قانونی به سرمایه ممنوع است.

ماده ۱۵۹ - افزایش سرمایه از طریق بالابردن مبلغ اسمی سهام موجود در صورتی که برای صاحبان سهام ایجاد تعهد کند ممکن نخواهد بود مگر آن که کلیه صاحبان سهام با آن موافق باشند.

ماده ۱۶۰ - شرکت می تواند سهام جدید را برابر مبلغ اسمی بفروشند یا این که مبلغی علاوه بر مبلغ اسمی سهم به عنوان اضافه ارزش سهم از خریداران دریافت کند. شرکت می تواند عواید حاصله از اضافه ارزش سهام فروخته شده را به اندوخته منتقل سازد یا نقداً بین صاحبان سهام سابق تقسیم کند یا در ازاء آن سهام جدید به صاحبان سهام سابق بدهد.

ماده ۱۶۱ - مجمع عمومی فوق العاده به پیشنهاد هیأت مدیره پس از قرائت گزارش بازرس یا بازرسان شرکت در مورد افزایش سرمایه شرکت اتخاذتصمیم می کند.

تبصره ۱ - مجمع عمومی فوق العاده که در مورد افزایش سرمایه اتخاذ تصمیم می کند شرایط مربوط به فروش سهام جدید و تأدیه قیمت آن را تعیین یا اختیار تعیین آن را به هیأت مدیره واگذار خواهد کرد.

تبصره ۲ - پیشنهاد هیأت مدیره راجع به افزایش سرمایه باید متضمن توجیه لزوم افزایش سرمایه و نیز شامل گزارشی درباره امور شرکت از بدو سال مالی در جریان و اگر تا آن موقع مجمع عمومی نسبت به حساب های سال مالی قبل تصمیم نگرفته باشد حاکی از وضع شرکت از ابتدای سال مالی قبل باشد. گزارش بازرس یا بازرسان باید شامل اظهار نظر درباره پیشنهاد هیأت مدیره باشد.

ماده ۱۶۲ - مجمع عمومی فوق العاده می تواند به هیأت مدیره اجازه دهد که ظرف مدت معینی که نباید از پنج سال تجاوز کند سرمایه شرکت را تامیزان مبلغ معینی به یکی از طرق مذکور در این قانون افزایش دهد.

ماده ۱۶۳ - هیأت مدیره در هر حال مکلف است در هر نوبت پس از عملی ساختن افزایش سرمایه حداکثر ظرف یک ماه مراتب را ضمن اصلاح اساسنامه در قسمت مربوط به مقدار سرمایه ثبت شده شرکت به مرجع ثبت شرکتها اعلام کند تا پس از ثبت جهت اطلاع عموم آگهی شود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۱۶۴ - اساسنامه شرکت نمی تواند متضمن اختیار افزایش سرمایه برای هیأت مدیره باشد.

ماده ۱۶۵ - مادام که سرمایه قبلی شرکت تماماً تأدیه نشده است افزایش سرمایه شرکت تحت هیچ عنوانی مجاز نخواهد بود.

ماده ۱۶۶ - در خرید سهام جدید صاحبان سهام شرکت به نسبت سهامی که مالکند حق تقدم دارند و این حق قابل نقل و انتقال است مهلتی که طی آن سهامداران می توانند حق تقدم مذکور را اعمال کنند کمتر از شصت روز نخواهد بود. این مهلت از روزی که برای پذیره نویسی تعیین می گردد شروع می شود.

ماده ۱۶۷ - مجمع عمومی فوق العاده که افزایش سرمایه را از طریق فروش سهام جدید تصویب می کند یا اجازه آن را به هیأت مدیره می دهد حق تقدم صاحبان سهام را نسبت به پذیره نویسی تمام یا قسمتی از سهام جدید از آنان سلب کند به شرط آن که چنین تصمیمی پس از قرائت گزارش هیأت مدیره و گزارش بازرسی یا بازرسان شرکت اتخاذ گردد و گرنه باطل خواهد بود.

تبصره - گزارش هیأت مدیره مذکور در این ماده باید مشتمل بر توجیه لزوم افزایش سرمایه و سلب حق تقدم از سهامداران و معرفی شخص یا اشخاصی که سهام جدید برای تخصیص به آنها در نظر گرفته شده است و تعداد و قیمت اینگونه سهام و عواملی که در تعیین قیمت در نظر گرفته شده است باشد. گزارش بازرسی یا بازرسان باید حاکی از تأیید عوامل و جهاتی باشد که در گزارش هیأت مدیره ذکر شده است.

ماده ۱۶۸ - در مورد ماده ۱۶۷ چنانچه سلب حق تقدم در پذیره نویسی سهام جدید از بعضی از صاحبان سهام به نفع بعضی دیگر انجام می گیرد سهامدارانی که سهام جدید برای تخصیص به آنها در نظر گرفته شده است حق ندارند در اخذ رأی درباره سلب حق تقدم سایر سهامداران شرکت کنند. در احتساب حد نصاب رسمیت جلسه و اکثریت لازم جهت معتبر بودن تصمیمات مجمع عمومی سهام سهامدارانی که سهام جدید برای تخصیص به آنها در نظر گرفته شده است به حساب نخواهد آمد.

ماده ۱۶۹ - در شرکت های سهامی خاص پس از اتخاذ تصمیم راجع به افزایش سرمایه از طریق انتشار سهام جدید باید مراتب از طریق نشر آگهی در روزنامه کثیرالانتشاری که آگهی های مربوط به شرکت در آن نشر می گردد به اطلاع صاحبان سهام برسد در این آگهی باید اطلاعات مربوط به مبلغ افزایش سرمایه و مبلغ اسمی سهام جدید و حسب مورد مبلغ اضافه ارزش سهم و تعداد سهامی که هر صاحب سهم به نسبت سهام خود حق تقدم در خرید آنها را دارد و مهلت پذیره نویسی و نحوه پرداخت ذکر شود. در صورتی که برای سهام جدید شرایط خاصی در نظر گرفته شده باشد چگونگی این شرایط در آگهی قید خواهد شد.

ماده ۱۷۰ - در شرکت های سهامی عام پس از اتخاذ تصمیم راجع به افزایش سرمایه از طریق انتشار سهام جدید باید آگهی به نحو مذکور در ماده ۱۶۹ منتشر و در آن قید شود که صاحبان سهام بی نام برای دریافت گواهینامه حق خرید سهامی که حق تقدم در خرید آن را دارند ظرف مهلت معین که نباید کمتر از بیست روز باشد به مراکزی که از طرف شرکت تعیین و در آگهی قید شده است مراجعه کنند. برای صاحبان سهام بانام گواهینامه های حق خرید باید توسط پست سفارشی ارسال گردد.

ماده ۱۷۱ - گواهینامه حق خرید سهم مذکور در ماده فوق باید مشتمل بر نکات زیر باشد:

۱ - نام و شماره ثبت و مرکز اصلی شرکت.

۲ - مبلغ سرمایه فعلی و هم چنین مبلغ افزایش سرمایه شرکت.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

- ۳ - تعداد و نوع سهامی که دارنده گواهینامه حق خرید آن را دارد با ذکر مبلغ اسمی سهم و حسب مورد مبلغ اضافه ارزش آن.
 - ۴ - نام بانک و مشخصات حساب سپرده‌ای که وجوه لازم باید در آن پرداخته شود.
 - ۵ - مهلتی که طی آن دارنده گواهینامه می‌تواند از حق خرید مندرج در گواهینامه استفاده کند.
 - ۶ - هر گونه شرایط دیگری که برای پذیره‌نویسی مقرر شده باشد.
- تبصره - گواهینامه حق خرید سهم باید به همان ترتیبی که برای امضای اوراق سهام شرکت مقرر است به امضاء برسد.

ماده ۱۷۲ - در صورتی که حق تقدم در پذیره‌نویسی سهام جدید از صاحبان سهام سلب شده باشد یا صاحبان سهام از حق تقدم خود ظرف مهلت مقرر استفاده نکنند حسب مورد تمام یا باقیمانده سهام جدید عرضه و به متقاضیان فروخته خواهد شد.

ماده ۱۷۳ - شرکت‌های سهامی عام باید قبل از عرضه کردن سهام جدید برای پذیره‌نویسی عمومی ابتدا طرح اعلامیه پذیره‌نویسی سهام جدید را به مرجع ثبت شرکت‌ها تسلیم و رسید دریافت کنند.

ماده ۱۷۴ - طرح اعلامیه پذیره‌نویسی مذکور در ماده ۱۷۳ باید به امضای دارندگان امضای مجاز شرکت رسیده و مشتمل بر نکات زیر باشد:

- ۱ - نام و شماره ثبت شرکت.
- ۲ - موضوع شرکت و نوع فعالیت‌های آن.
- ۳ - مرکز اصلی شرکت و در صورتی که شرکت شعبی داشته باشد نشانی شعب آن.
- ۴ - در صورتی که شرکت برای مدت محدود تشکیل شده باشد تاریخ انقضاء مدت آن.
- ۵ - مبلغ سرمایه شرکت قبل از افزایش سرمایه.
- ۶ - اگر سهام ممتاز منتشر شده باشد تعداد و امتیازات آن.
- ۷ - هویت کامل اعضاء هیأت مدیره و مدیر عامل شرکت.
- ۸ - شرایط حضور و حق رأی صاحبان سهام در مجامع عمومی.
- ۹ - مقررات اساسنامه راجع به تقسیم سود و تشکیل اندوخته و تقسیم دارایی بعد از تصفیه.
- ۱۰ - مبلغ و تعداد اوراق قرضه قابل تبدیل به سهم که شرکت منتشر کرده است و مهلت و شرایط تبدیل اوراق قرضه به سهم.
- ۱۱ - مبلغ بازپرداخت نشده انواع دیگر اوراق قرضه‌ای که شرکت منتشر کرده است و تضمینات مربوط به آن.
- ۱۲ - مبلغ دیون شرکت و هم چنین مبلغ دیون اشخاص ثالث که توسط شرکت تضمین شده است.
- ۱۳ - مبلغ افزایش سرمایه.
- ۱۴ - تعداد و نوع سهام جدیدی که صاحبان سهام با استفاده از حق تقدم خود تعهد کرده‌اند.
- ۱۵ - تاریخ شروع و خاتمه مهلت پذیره‌نویسی.
- ۱۶ - مبلغ اسمی و نوع سهامی که باید تعهد شود و حسب مورد مبلغ اضافه ارزش سهم.
- ۱۷ - حداقل تعداد سهامی که هنگام پذیره‌نویسی باید تعهد شود.
- ۱۸ - نام بانک و مشخصات حساب سپرده‌ای که وجوه لازم باید در آن پرداخته شود.
- ۱۹ - ذکر نام روزنامه کثیرالانتشاری که اطلاعیه‌ها و آگهی‌های شرکت در آن نشر می‌شود.

ماده ۱۷۵ - آخرین ترازنامه و حساب سود و زیان شرکت که به تصویب مجمع عمومی رسیده است باید به ضمیمه طرح اعلامیه پذیره‌نویسی سهام جدید به مرجع ثبت شرکت‌ها تسلیم گردد و در صورتی که شرکت تا آن موقع ترازنامه و حساب سود و زیان تنظیم نکرده باشد این نکته باید در طرح اعلامیه

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

پذیره نویسی قید شود.

ماده ۱۷۶ - مرجع ثبت شرکت ها پس از وصول طرح اعلامیه پذیره نویسی و ضوابط آن و تطبیق مندرجات آنها با مقررات قانونی اجازه انتشار اعلامیه پذیره نویسی سهام جدید را صادر خواهد نمود.

ماده ۱۷۷ - اعلامیه پذیره نویسی سهام جدید باید علاوه بر روزنامه کثیرالانتشاری که آگهی های شرکت در آن نشر می گردد اقلأ در دو روزنامه کثیرالانتشار دیگر آگهی شود و نیز در بانکی که تعهد سهام در نزد آن به عمل می آید در معرض دید علاقمندان قرار داده شود. در اعلامیه پذیره نویسی باید قید شود که آخرین ترازنامه و حساب سود و زیان شرکت که به تصویب مجمع عمومی رسیده است در نزد مرجع ثبت شرکت ها و در مرکز شرکت برای مراجعه علاقمندان آماده است.

ماده ۱۷۸ - خریداران ظرف مهلتی که در اعلامیه پذیره نویسی سهام جدید معین شده است و نباید از دو ماه کمتر باشد به بانک مراجعه و ورقه تعهد سهام را امضاء کرده و مبلغی را که باید پرداخته شود تأدیه و رسید دریافت خواهند کرد.

ماده ۱۷۹ - پذیره نویسی سهام جدید به موجب ورقه تعهد خرید سهم که باید شامل نکات زیر باشد به عمل خواهد آمد:

- ۱ - نام و موضوع و مرکز اصلی و شماره ثبت شرکت.
- ۲ - سرمایه شرکت قبل از افزایش سرمایه.
- ۳ - مبلغ افزایش سرمایه.
- ۴ - شماره و تاریخ اجازه انتشار اعلامیه پذیره نویسی سهام جدید و مرجع صدور آن.
- ۵ - تعداد و نوع سهامی که مورد تعهد واقع می شود و مبلغ اسمی آن.
- ۶ - نام بانک و شماره حسابی که بهای سهم در آن پرداخته می شود.
- ۷ - هویت و نشانی کامل پذیره نویس.

ماده ۱۸۰ - مقررات مواد ۱۴ و ۱۵ این قانون در مورد تعهد خرید سهم جدید نیز حاکم است.

ماده ۱۸۱ - پس از گذشتن مهلتی که برای پذیره نویسی معین شده است و در صورت تمدید بعد از انقضای مدت تمدید شده هیأت مدیره حداکثر تا یک ماه به تعهدات پذیره نویسان رسیدگی کرده و تعداد سهام هر یک از تعهدکنندگان را تعیین و اعلام و مراتب را جهت ثبت و آگهی به مرجع ثبت شرکت ها اطلاع خواهد داد.

هر گاه پس از رسیدگی به اوراق پذیره نویسی مقدار سهام خریداری شده بیش از میزان افزایش سرمایه باشد هیأت مدیره مکلف است ضمن تعیین تعداد سهام هر خریدار دستور استرداد وجه سهام اضافه خریداری شده را به بانک مربوط بدهد.

ماده ۱۸۲ - هرگاه افزایش سرمایه شرکت تا نه ماه از تاریخ تسلیم طرح اعلامیه پذیره نویسی مذکور در ماده ۱۷۴ به مرجع ثبت شرکت ها به ثبت نرسد به درخواست هر یک از پذیره نویسان سهام جدید مرجع ثبت شرکت که طرح اعلامیه پذیره نویسی به آن تسلیم شده است گواهی نامه ای حاکی از عدم ثبت افزایش سرمایه شرکت صادر و به بانکی که تعهد سهام و تأدیه و جوه در آن به عمل آمده است ارسال می دارد تا اشخاصی که سهام جدید را پذیره نویسی کرده اند به بانک مراجعه و جوه پرداختی خود را مسترد دارند. در این صورت هر گونه هزینه ای که برای افزایش سرمایه شرکت پرداخت یا تعهد شده باشد به عهده شرکت قرار می گیرد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

- ماده ۱۸۳ - برای ثبت افزایش سرمایه شرکت های سهامی خاص فقط تسلیم اظهارنامه به ضمیمه مدارک زیر به مرجع ثبت شرکت ها کافی خواهد بود:
- ۱ - صورتجلسه مجمع عمومی فوق العاده که افزایش سرمایه را تصویب نموده یا اجازه آن را به هیأت مدیره داده است و در صورت اخیر صورتجلسه هیأت مدیره که افزایش سرمایه را مورد تصویب قرار داده است.
 - ۲ - یک نسخه از روزنامه ای که آگهی مذکور در ماده ۱۶۹ این قانون در آن نشر گردیده است.
 - ۳ - اظهارنامه مشعر بر فروش کلیه سهام جدید و در صورتی که سهام جدید امتیازاتی داشته باشد باید شرح امتیازات و موجبات آن در اظهارنامه قید شود.
 - ۴ - در صورتی که قسمتی از افزایش سرمایه به صورت غیر نقد باشد باید تمام قسمت غیر نقد تحویل گردیده و با رعایت ماده ۸۲ این قانون به تصویب مجمع عمومی فوق العاده رسیده باشد مجمع عمومی فوق العاده در این مورد با حضور صاحبان سهام شرکت و پذیره نویسان سهام جدید تشکیل شده و رعایت مقررات مواد ۷۷ لغایت ۸۱ این قانون در آن قسمت که به آورده غیر نقد مربوط می شود الزامی خواهد بود و یک نسخه از صورتجلسه مجمع عمومی فوق العاده باید به اظهارنامه مذکور در این ماده ضمیمه شود.
- تبصره - اظهارنامه های مذکور در این ماده باید به امضاء کلیه هیأت مدیره رسیده باشد.
- ماده ۱۸۴ - وجوهی که به حساب افزایش سرمایه تأدیه می شود باید در حساب سپرده مخصوصی نگاهداری شود. تأمین و توقیف و انتقال وجوه مزبور به حساب های شرکت ممکن نیست مگر پس از به ثبت رسیدن افزایش سرمایه شرکت.
- ماده ۱۸۵ - در صورتی که مجمع عمومی فوق العاده صاحبان سهام افزایش سرمایه شرکت را از طریق تبدیل مطالبات نقدی حال شده اشخاص از شرکت تصویب کرده باشد سهام جدیدی که در نتیجه اینگونه افزایش سرمایه صادر خواهد شد با امضاء ورقه خرید سهم توسط طلبکارانی که مایل به پذیره نویسی سهام جدید باشند انجام می گیرد.
- ماده ۱۸۶ - در ورقه خرید سهم مذکور در ماده ۱۸۵ نکات مندرج در بندهای ۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۷ و ۸ ماده ۱۷۹ باید قید شود.
- ماده ۱۸۷ - در مورد ماده ۱۸۵ پس از انجام پذیره نویسی باید در موقع به ثبت رسانیدن افزایش سرمایه در مرجع ثبت شرکت ها صورت کاملی از مطالبات نقدی حال شده بستانکاران پذیره نویس را که به سهام شرکت تبدیل شده است به ضمیمه رونوشت اسناد و مدارک حاکی از تصفیه آنگونه مطالبات که بازرسان شرکت صحت آن را تأیید کرده باشند همراه با صورتجلسه مجمع عمومی فوق العاده و اظهارنامه هیأت مدیره مشعر بر این که کلیه این سهام خریداری شده و بهای آن دریافت شده است به مرجع ثبت شرکت ها تسلیم شود.
- ماده ۱۸۸ - در موردی که افزایش سرمایه از طریق بالابردن مبلغ اسمی سهام موجود صورت می گیرد کلیه افزایش سرمایه باید نقداً پرداخت شود و نیز سهام جدیدی که در قبال افزایش سرمایه صادر می شود باید هنگام پذیره نویسی بر حسب مورد کلاً پرداخته یا تهاتر شود.
- ماده ۱۸۹ - علاوه بر کاهش اجباری سرمایه مذکور در ماده ۱۴۱ مجمع عمومی فوق العاده شرکت می تواند به پیشنهاد هیأت مدیره در مورد کاهش سرمایه شرکت به طور اختیاری اتخاذ تصمیم کند مشروط بر آن که بر اثر کاهش سرمایه به تساوی حقوق صاحبان سهام لطمه ای وارد نشود و سرمایه شرکت از حداقل مقرر در ماده ۵ این قانون کمتر نگردد.
- تبصره - کاهش اجباری سرمایه از طریق کاهش تعداد یا مبلغ اسمی سهام صورت می گیرد و کاهش اختیاری سرمایه از طریق کاهش بهای اسمی سهام به نسبت متساوی و رد مبلغ کاهش یافته هر سهم به صاحب آن انجام می گیرد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۱۹۰ - پیشنهاد هیأت مدیره راجع به کاهش سرمایه باید حداقل چهل و پنج روز قبل از تشکیل مجمع عمومی فوق العاده به بازرس یا بازرسان شرکت تسلیم گردد.

پیشنهاد مزبور باید متضمن توجیه لزوم کاهش سرمایه و هم چنین شامل گزارشی درباره امور شرکت از بدو سال مالی در جریان و اگر تا آن موقع مجمع عمومی نسبت به حساب های مالی قبل تصمیم نگرفته باشد حاکی از وضع شرکت از ابتدای سال مالی قبل باشد.

ماده ۱۹۱ - بازرس یا بازرسان شرکت پیشنهاد هیأت مدیره را مورد رسیدگی قرار داده و نظر خود را طی گزارشی به مجمع عمومی فوق العاده تسلیم خواهد نمود و مجمع عمومی پس از استماع گزارش بازرس تصمیم خواهد گرفت.

ماده ۱۹۲ - هیأت مدیره قبل از اقدام به کاهش اختیاری سرمایه باید تصمیم مجمع عمومی را درباره کاهش حداکثر ظرف یک ماه در روزنامه رسمی و روزنامه کثیرالانتشاری که آگهی های مربوط به شرکت در آن نشر می گردد آگهی کند.

ماده ۱۹۳ - در مورد کاهش اختیاری سرمایه شرکت هر یک از دارندگان اوراق قرضه و یا بستانکارانی که منشأ طلب آنها قبل از تاریخ نشر آخرین آگهی مذکور در ماده ۱۹۲ باشد می توانند ظرف دو ماه از تاریخ نشر آخرین آگهی اعتراض خود را نسبت به کاهش سرمایه شرکت به دادگاه تقدیم کنند.

ماده ۱۹۴ - در صورتی که به نظر دادگاه اعتراض نسبت به کاهش سرمایه وارد تشخیص شود و شرکت جهت تأمین پرداخت طلب معترض وثیقه ای که به نظر دادگاه کافی باشد نسپارد در این صورت آن دین حال شده و دادگاه حکم به پرداخت آن خواهد داد.

ماده ۱۹۵ - در مهلت دو ماه مذکور در ماده ۱۹۳ و هم چنین در صورتی که اعتراضی شده باشد تا خاتمه اجرای حکم قطعی دادگاه شرکت از کاهش سرمایه ممنوع است.

ماده ۱۹۶ - برای کاهش بهای اسمی سهام شرکت و رد مبلغ کاهش یافته هر سهم هیأت مدیره شرکت باید مراتب را طی اطلاعیه ای به اطلاع کلیه صاحبان سهم برساند. اطلاعیه شرکت باید در روزنامه کثیرالانتشاری که آگهی های مربوط به شرکت در آن نشر می گردد منتشر شود و برای صاحبان سهام بانام توسط پست سفارشی ارسال گردد.

ماده ۱۹۷ - اطلاعیه مذکور در ماده ۱۹۶ باید مشتمل بر نکات زیر باشد:

- ۱ - نام و نشانی مرکز اصلی شرکت.
- ۲ - مبلغ سرمایه شرکت قبل از اتخاذ تصمیم در مورد کاهش سرمایه.
- ۳ - مبلغی که هر سهم به آن میزان کاهش می یابد یا بهای اسمی هر سهم پس از کاهش.
- ۴ - نحوه پرداخت و مهلتی که برای بازپرداخت مبلغ کاهش یافته هر سهم در نظر گرفته شده و محلی که در آن این بازپرداخت انجام می گیرد.

ماده ۱۹۸ - خرید سهام شرکت توسط همان شرکت ممنوع است.

ماده ۲۳۲ - هیأت مدیره شرکت باید پس از انقضای سال مالی صورت دارایی و دیون شرکت را در پایان سال و هم چنین ترازنامه و حساب عملکرد و حساب سود و زیان شرکت را به ضمیمه گزارشی درباره فعالیت و وضع عمومی شرکت طی سال مالی مزبور تنظیم کند. اسناد مذکور در این ماده باید اقلماً بیست روز قبل از تاریخ مجمع عمومی عادی سالانه در اختیار بازرسان گذاشته شود.

ماده ۲۳۳ - در تنظیم حساب عملکرد و حساب سود و زیان و ترازنامه شرکت باید همان شکل و روش های ارزیابی که در سال مالی قبل از آن به کار رفته است رعایت شود با وجود این در صورتی که تغییری در شکل و روش های ارزیابی سال قبل از آن مورد نظر باشد باید اسناد مذکور به هر دو شکل و هر دو روش ارزیابی تنظیم گردد تا مجمع عمومی با ملاحظه آنها و با توجه به گزارش هیأت مدیره و بازرسان نسبت به تغییرات پیشنهادی تصمیم بگیرد.

ماده ۲۳۴ - در ترازنامه باید استهلاک اموال و اندوخته های لازم در نظر گرفته شود ولو آن که پس از وضع استهلاک و اندوخته ها سود قابل تقسیم باقی نماند یا کافی نباشد.

پایین آمدن ارزش دارایی ثابت خواه در نتیجه استعمال خواه بر اثر تغییرات فنی و خواه به علل دیگر باید در استهلاکات منظور گردد. برای جبران کاهش احتمالی ارزش سایر اقلام دارایی و زیان ها و هزینه های احتمالی باید ذخیره لازم منظور گردد.

ماده ۲۳۵ - تعهداتی که شرکت آن را تضمین کرده است باید با قید مبلغ در ذیل ترازنامه آورده شود.

ماده ۲۳۶ - هزینه های تأسیس شرکت باید قبل از تقسیم هر گونه سود مستهلک شود. هزینه های افزایش سرمایه باید حداکثر تا پنج سال از تاریخی که این گونه هزینه ها به عمل آمده مستهلک شود. در صورتی که سهام جدیدی که در نتیجه افزایش سرمایه صادر می شود به قیمتی بیش از مبلغ اسمی فروخته شده باشد هزینه های افزایش سرمایه را می توان از محل اضافه ارزش مستهلک نمود.

ماده ۲۳۷ - سود خالص شرکت در هر سال مالی عبارت است از درآمد حاصل در همان سال مالی منهای کلیه هزینه ها و استهلاکات و ذخیره ها.

ماده ۲۳۸ - از سود خالص شرکت پس از وضع زیان های وارده در سال های قبل باید معادل یک بیستم آن بر طبق ماده ۱۴۰ به عنوان اندوخته قانونی موضوع شود هر تصمیم برخلاف این ماده باطل است.

ماده ۲۳۹ - سود قابل تقسیم عبارت است از سود خالص سال مالی شرکت منهای زیان های سال های مالی قبل و اندوخته قانونی مذکور در ماده ۲۳۸ و سایر اندوخته های اختیاری به علاوه سود قابل تقسیم سال های قبل که تقسیم نشده است.

ماده ۲۴۰ - مجمع عمومی پس از تصویب حساب های سال مالی و احراز این که سود قابل تقسیم وجود دارد مبلغی از آن را که باید بین صاحبان سهام تقسیم شود تعیین خواهد نمود. علاوه بر این مجمع عمومی می تواند تصمیم بگیرد که مبلغی از اندوخته هایی که شرکت در اختیار دارد بین صاحبان سهام تقسیم شود در این صورت در تصمیم مجمع عمومی باید صریحاً قید شود که مبالغ مورد نظر از کدام یک از اندوخته ها باید برداشت و تقسیم گردد. هر سودی که بدون رعایت مقررات این قانون تقسیم شود منافع موهوم تلقی خواهد شد. نحوه پرداخت سود قابل تقسیم توسط مجمع عمومی تعیین می شود و اگر مجمع عمومی در خصوص نحوه پرداخت تصمیمی نگرفته باشد هیأت مدیره نحوه پرداخت را تعیین خواهد نمود ولی در هر حال پرداخت سود به صاحبان سهام باید ظرف هشت ماه پس از تصمیم مجمع عمومی راجع به تقسیم سود انجام پذیرد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۲۴۱ - با رعایت شرایط مقرر در ماده ۱۳۴ نسبت معینی از سود خالص سال مالی شرکت که ممکن است جهت پاداش هیأت مدیره در نظر گرفته شود به هیچ وجه نباید در شرکت های سهامی عام از پنج درصد سودی که در همان سال به صاحبان سهام پرداخت می شود و در شرکت های سهامی خاص از ده درصد سودی که در همان سال به صاحبان سهام پرداخت می شود تجاوز کند. مقررات اساسنامه و هر گونه تصمیمی که مخالف با مفاد این ماده باشد باطل و بلااثر است.

ماده ۲۴۲ - در شرکت های سهامی عام هیأت مدیره مکلف است که به حساب های سود و زیان و ترازنامه شرکت گزارش حسابداران رسمی را نیز ضمیمه کند. حسابداران رسمی باید علاوه بر اظهار نظر درباره حساب های شرکت گواهی نمایند که کلیه دفاتر و اسناد و صورت حساب های شرکت و توضیحات مورد لزوم در اختیار آنها قرار داشته و حساب های سود و زیان و ترازنامه تنظیم شده از طرف هیأت مدیره وضع مالی شرکت را به نحو صحیح و روشن نشان می دهد.

تبصره - منظور از حسابداران رسمی مذکور در این ماده حسابداران موضوع فصل هفتم قانون مالیات های مستقیم مصوب اسفند سال ۱۳۴۵ می باشد و در صورتی که به موجب قانون شرایط و نحوه انتخاب حسابداران رسمی تغییر کند و یا عنوان دیگری برای آنان در نظر گرفته شود شامل حسابداران مذکور در این ماده نیز خواهد بود.

بخش ۱۱ - مقررات جزایی

ماده ۲۴۳ - اشخاص زیر به حبس تأدیبی از سه ماه تا دو سال یا به جزای نقدی از بیست هزار ریال تا دویست هزار ریال یا به هر دو مجازات محکوم خواهند شد:

- ۱ - هرکس که عالماً و بر خلاف واقع پذیره نویسی سهام را تصدیق کند و یا برخلاف مقررات این قانون اعلامیه پذیره نویسی منتشر نماید و یامدارک خلاف واقع حاکی از تشکیل شرکت به مرجع ثبت شرکت ها تسلیم کند و یا در تعیین ارزش آورده غیر نقد تقلب اعمال کند.
- ۲ - هرکس در ورقه سهم بانام یا گواهینامه موقت سهم مبلغ پرداخت شده را بیش از آنچه که واقعاً پرداخت شده است قید کند.
- ۳ - هرکس از اعلام مطالبی که طبق مقررات این قانون باید به مرجع ثبت شرکت ها اعلام کند بعضاً یا کلاً خودداری نماید و یا مطالب خلاف واقع به مرجع مزبور اعلام دارد.
- ۴ - هرکس سهام یا قطعات سهام را قبل از به ثبت رسیدن شرکت و یا در صورتی که ثبت شرکت مزورانه انجام گرفته باشد صادر کند.
- ۵ - هرکس سهام یا قطعات سهام را بدون پذیره نویسی کلیه سرمایه و تأدیه حداقل سی و پنج درصد آن و نیز تحویل کلیه سرمایه غیر نقد صادر کند.
- ۶ - هرکس قبل از پرداخت کلیه مبلغ اسمی سهم سهام بی نام یا گواهینامه موقت بی نام صادر کند.

ماده ۲۴۴ - اشخاص زیر به حبس تأدیبی از سه ماه تا یک سال یا به جزای نقدی از پنجاه هزار ریال تا پانصد هزار ریال یا به هر دو مجازات محکوم خواهند شد:

- ۱ - هرکس عالماً سهام یا گواهینامه موقت سهام بدون ذکر مبلغ اسمی صادر کند یا بفروشد یا به معرض فروش گذارد
- ۲ - هرکس سهام بی نام را قبل از آن که تمام مبلغ اسمی آن پرداخت شده باشد بفروشد یا به معرض فروش گذارد.
- ۳ - هرکس سهام بانام را قبل از آن که اقلأ سی و پنج درصد مبلغ اسمی آن پرداخت شده باشد صادر کند یا بفروشد یا به معرض فروش گذارد.

ماده ۲۴۵ - هرکس عالماً در هر یک از عملیات مذکور در ماده ۲۴۴ شرکت کند یا انجام آن عملیات را تسهیل نماید بر حسب مورد به مجازات شریک یا معاون محکوم خواهد شد.

ماده ۲۴۶ - رئیس اعضاء هیأت مدیره هر شرکت سهامی در صورت ارتکاب هر یک از جرائم زیر به حبس تأدیبی از دو ماه تا شش ماه یا به جزای نقدی از سی هزار تا سیصد هزار ریال یا به هر دو مجازات محکوم خواهند شد:

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

- ۱ - در صورتی که ظرف مهلت مقرر در این قانون قسمت پرداخت نشده مبلغ اسمی سهام شرکت را مطالبه نکنند و یا دو ماه قبل از پایان مهلت مذکور مجمع عمومی فوق العاده را جهت تقلیل سرمایه شرکت تا میزان مبلغ پرداخت شده دعوت نمایند.
- ۲ - در صورتی که قبل از پرداخت کلیه سرمایه شرکت به صدور اوراق قرضه مبادرت کرده یا صدور آن را اجازه دهند.
- ماده ۲۴۷ - در مورد بند یک ماده ۲۴۶ در صورتی که هر یک از اعضاء هیأت مدیره قبل از انقضاء مهلت مقرر در جلسه هیأت مزبور صریحاً اعلام کند که باید به تکلیف قانونی برای سلب مسئولیت جزایی عمل شود و به این اعلام از طرف سایر اعضاء هیأت مدیره توجه نشود و جرم تحقق پیدا کند عضو هیأت مدیره که تکلیف قانونی را اعلام کرده است مجرم شناخته نخواهد شد. سلب مسئولیت جزایی از عضو هیأت مدیره منوط به این است که عضو هیأت مدیره علاوه بر اعلام تکلیف قانونی در جلسه هیأت مزبور مراتب را از طریق ارسال اظهارنامه رسمی به هر یک از اعضاء هیأت مدیره اعلام نماید. در صورتی که جلسات هیأت مدیره به هر علت تشکیل نگردد اعلام از طریق ارسال اظهارنامه رسمی برای سلب مسئولیت جزایی از عضو هیأت مدیره کافی است.
- ماده ۲۴۸ - هرکس اعلامیه پذیرهنویسی سهام یا اطلاعیه انتشار اوراق قرضه سهامی را بدون امضاهای مجاز و نام و نشانی مؤسسين یا مدیران شرکت منتشر کند به جزای نقدی از ده هزار تا سی هزار ریال محکوم خواهد شد.
- ماده ۲۴۹ - هرکس با سوء نیت برای تشویق مردم به تعهد خرید اوراق بهادار شرکت سهامی به صدور اعلامیه پذیرهنویسی سهام یا اطلاعیه انتشار اوراق قرضه که متضمن اطلاعات نادرست یا ناقص باشد مبادرت نماید و یا از روی سوء نیت جهت تهیه اعلامیه یا اطلاعیه مزبور اطلاعات نادرست یا ناقص داده باشد به مجازات شروع به کلاهبرداری محکوم خواهد شد و هرگاه اثری بر این اقدامات مترتب شده باشد مرتکب در حکم کلاهبردار بوده و به مجازات مقرر محکوم خواهد شد.
- ماده ۲۵۰ - رئیس و اعضاء هیأت مدیره هر شرکت سهامی عام که قبل از تأدیه کلیه سرمایه ثبت شده شرکت و قبل از انقضاء دو سال تمام از تاریخ ثبت شرکت و تصویب دو ترازنامه آن توسط مجمع عمومی مبادرت به صدور اوراق قرضه نمایند به جزای نقدی از بیست هزار تا دویست هزار ریال محکوم خواهند شد.
- ماده ۲۵۱ - رئیس و اعضاء هیأت مدیره هر شرکت سهامی عام که بدون رعایت مقررات ماده ۵۶ این قانون مبادرت به صدور اوراق قرضه بنمایند به حبس تأدیبی از سه ماه تا دو سال و جزای نقدی از بیست هزار ریال تا دویست هزار ریال محکوم خواهند شد.
- ماده ۲۵۲ - رئیس و اعضاء هیأت مدیره و مدیر عامل هر شرکت سهامی عمومی که نکات مندرج در ماده ۶۰ این قانون را در اوراق قرضه قید نمایند به جزای نقدی از بیست هزار ریال تا دویست هزار ریال محکوم خواهند شد.
- ماده ۲۵۳ - اشخاص زیر به حبس تأدیبی از سه ماه تا یک سال یا به جزای نقدی از بیست هزار تا دویست هزار ریال محکوم خواهند شد:
- ۱ - هرکس عامداً مانع حضور دارنده سهم شرکت در جلسات مجامع عمومی صاحبان سهام بشود.
 - ۲ - هرکس با خدعه و نیرنگ خود را دارنده سهم یا قطعات سهم معرفی کند و یا به این طریق در اخذ رأی در مجمع عمومی صاحبان سهام شرکت نماید اعم از آن که این کار را شخصاً یا توسط دیگری انجام دهد.
- ماده ۲۵۴ - رئیس و اعضاء هیأت مدیره شرکت سهامی که حداکثر تا ۶ ماه پس از پایان هر سال مالی مجمع عمومی عادی صاحبان سهام را دعوت نکنند یا مدارک مقرر در ماده ۲۳۲ را به موقع تنظیم و تسلیم نمایند به حبس از دو تا شش ماه یا به جزای نقدی از بیست هزار تا دویست هزار ریال یا به هر دو مجازات محکوم خواهند شد.
- ماده ۲۵۵ - رئیس و اعضاء هیأت مدیره هر شرکت سهامی که صورت حاضرین در مجمع را مطابق ماده ۹۹ تنظیم نکنند به جزای نقدی از بیست هزار تا دویست هزار ریال محکوم خواهند شد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۲۵۶ - هیأت ریسه هر مجمع عمومی که صورتجلسه مذکور در ماده ۱۰۵ را تنظیم نکند. به مجازات مذکور در ماده قبل محکوم خواهد شد.

ماده ۲۵۷ - رئیس و اعضاء هیأت ریسه هر مجمع عمومی که مقررات راجع به حق رأی صاحبان سهام را رعایت نکرده باشند به مجازات مذکور در ماده ۲۵۵ محکوم خواهند شد.

ماده ۲۵۸ - اشخاص زیر به حبس تأدیبی از یک سال تا سه سال محکوم خواهند شد:

۱ - رئیس و اعضاء هیأت مدیره و مدیر عامل شرکت که بدون صورت دارایی و ترازنامه یا به استناد صورت دارایی و ترازنامه مزور منافع موهومی را بین صاحبان سهام تقسیم کرده باشند.

۲ - رئیس و اعضاء هیأت مدیره و مدیر عامل شرکت که ترازنامه غیر واقع به منظور پنهان داشتن وضعیت واقعی شرکت به صاحبان سهام ارائه یامنتشر کرده باشند.

۳ - رئیس و اعضاء هیأت مدیره و مدیر عامل شرکت که اموال یا اعتبارات شرکت را برخلاف منافع شرکت برای مقاصد شخصی یا برای شرکت یامؤسسه دیگری که خود به طور مستقیم یا غیر مستقیم در آن ذینفع می باشند مورد استفاده قرار دهند.

۴ - رئیس و اعضاء هیأت مدیره و مدیر عامل شرکت که با سوء نیت از اختیارات خود بر خلاف منافع شرکت برای مقاصد شخصی یا به خاطر شرکت یا مؤسسه دیگری که خود به طور مستقیم یا غیر مستقیم در آن ذینفع می باشند استفاده کنند.

ماده ۲۵۹ - رئیس و اعضاء هیأت مدیره شرکت که متعمداً مجمع عمومی صاحبان سهام را در هر موقع که انتخاب بازرسان شرکت باید انجام پذیرد به این منظور دعوت ننمایند و یا بازرسان شرکت را به مجامع عمومی صاحبان سهام دعوت نکنند به حبس از دو تا شش ماه یا جزای نقدی از بیست هزار تا دویست هزار ریال یا به هر دو مجازات محکوم خواهند شد.

ماده ۲۶۰ - رئیس و اعضاء هیأت مدیره و مدیر عامل که عمداً مانع یا مخل انجام وظایف بازرسان شرکت بشوند یا اسناد و مدارکی را که برای انجام وظایف آنها لازم است در اختیار بازرسان قرار ندهند به حبس تأدیبی از سه ماه تا دو سال یا به جزای نقدی از بیست هزار ریال تا دویست هزار ریال یا به هر دو مجازات محکوم خواهند شد.

ماده ۲۶۱ - رئیس و اعضاء هیأت مدیره و مدیر عامل هر شرکت سهامی که قبل از به ثبت رسیدن افزایش سرمایه یا در صورتی که ثبت افزایش سرمایه مزورانه یا بدون رعایت تشریفات لازم انجام گرفته باشد سهام یا قطعات سهام جدید صادر و منتشر کنند به جزای نقدی از ده هزار تا یکصد هزار ریال محکوم خواهند شد. و در صورتی که قبل از پرداخت تمامی مبلغ اسمی سهام مبادرت به صدور و انتشار سهام جدید یا قطعات سهام جدید بنمایند به حبس تأدیبی از دو ماه تا شش ماه و به جزای نقدی از بیست هزار تا دویست هزار ریال محکوم خواهند شد.

ماده ۲۶۲ - رئیس و اعضاء هیأت مدیره و مدیر عامل هر شرکت سهامی که مرتکب جرائم زیر بشوند به جزای نقدی از بیست هزار ریال تا دویست هزار ریال محکوم خواهند شد:

۱ - در صورتی که در موقع افزایش سرمایه شرکت به استثنای مواردی که در این قانون پیش بینی شده است حق تقدم صاحبان سهام را نسبت به پذیرهنویسی و خرید سهام جدید رعایت نکنند و یا مهلتی را که جهت پذیرهنویسی سهام جدید باید در نظر گرفته شود به صاحبان سهام ندهند.

۲ - در صورتی که شرکت قبلاً اوراق قرضه قابل تعویض با سهم منتشر کرده باشد حقوق دارندگان این گونه اوراق قرضه را نسبت به تعویض اوراق آنها با سهام شرکت در نظر نگرفته یا قبل از انقضاء مدتی که طی آن این قبیل اوراق قرضه قابل تعویض با سهام شرکت است اوراق قرضه جدید قابل تعویض یا قابل تبدیل به سهام منتشر کنند یا قبل از تبدیل یا تعویض اوراق قرضه یا بازپرداخت مبلغ آنها سرمایه شرکت را مستهلک سازند یا آن را از طریق بازخرید سهام کاهش دهند یا اقدام به تقسیم اندوخته کنند یا در نحوه تقسیم منافع تغییراتی بدهند.

ماده ۲۶۳ - رئیس و اعضاء هیأت مدیره و مدیر عامل هر شرکت سهامی که عمداً برای سلب حق تقدم از صاحبان سهام نسبت به پذیرهنویسی سهام جدید به مجمع عمومی اطلاعات نادرست بدهند یا اطلاعات نادرست را تصدیق کنند به حبس از شش ماه تا سه سال یا به جزای نقدی از یکصد

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

هزارریال تا یک میلیون ریال یا به هر دو مجازات محکوم خواهند شد.

ماده ۲۶۴ - رئیس و اعضاء هیأت مدیره هر شرکت سهامی که در مورد کاهش سرمایه عالملاً مقررات زیر را رعایت نکنند به جزای نقدی از بیست هزار ریال تا دویست هزار ریال محکوم خواهند شد:

- ۱ - در صورت عدم رعایت تساوی حقوق صاحبان سهام.
- ۲ - در صورتی که پیشنهاد راجع به کاهش سرمایه حداقل چهل و پنج روز قبل از تشکیل مجمع عمومی فوق العاده به بازرس شرکت تسلیم نشده باشد.
- ۳ - در صورتی که تصمیم مجمع عمومی دائر بر تصویب کاهش سرمایه و مهلت و شرایط آن در روزنامه رسمی و روزنامه کثیرالانتشاری که اعلانات مربوط به شرکت در آن نشر می گردد آگهی نشده باشد.

ماده ۲۶۵ - رئیس و اعضاء هیأت مدیره هر شرکت سهامی که در صورت از میان رفتن بیش از نصف سرمایه شرکت بر اثر زیان های وارده حداکثر تادو ماه مجمع عمومی فوق العاده صاحبان سهام را دعوت نمایند تا موضوع انحلال یا بقاء شرکت مورد شور و رأی واقع شود و حداکثر تا یک ماه نسبت به ثبت و آگهی تصمیم مجمع مذکور اقدام نمایند به حبس از دو ماه تا شش ماه یا به جزای نقدی از ده هزار تا یکصد هزار ریال یا به هر دو مجازات محکوم خواهند شد.

ماده ۲۶۶ - هرکس با وجود منع قانونی عالملاً سمت بازرسی را در شرکت سهامی بپذیرد و به آن عمل کند به حبس تأدیبی از دو ماه تا شش ماه یا به جزای نقدی از بیست هزار تا یکصد هزار ریال یا به هر دو مجازات محکوم خواهد شد.

ماده ۲۶۷ - هرکس در سمت بازرسی شرکت سهامی که عالملاً راجع به اوضاع شرکت به مجمع عمومی در گزارش های خود اطلاعات خلاف حقیقت بدهد و یا این گونه اطلاعات را تصدیق کند به حبس تأدیبی از سه ماه تا دو سال محکوم خواهد شد.

ماده ۲۶۸ - مدیر یا مدیران تصفیه هر شرکت سهامی که عالملاً مرتکب جرائم زیر بشوند به حبس تأدیبی از دو ماه تا شش ماه یا به جزای نقدی از بیست هزار تا دویست هزار ریال یا به هر دو مجازات محکوم خواهد شد:

- ۱ - در صورتی که ظرف یک ماه پس از انتخاب تصمیم راجع به انحلال شرکت و نام و نشانی خود را به مرجع ثبت شرکت ها اعلام نکنند.
- ۲ - در صورتی که تا شش ماه پس از شروع به امر تصفیه مجمع عمومی عادی صاحبان سهام شرکت را دعوت نکرده وضعیت اموال و مطالبات و قروض شرکت و نحوه تصفیه امور شرکت و مدتی را که جهت پایان دادن به امر تصفیه لازم می داند به اطلاع مجمع عمومی نرسانند.
- ۳ - در صورتی که قبل از خاتمه امر تصفیه همه ساله مجمع عمومی عادی صاحبان سهام شرکت را با رعایت شرایط و تشریفات که در این قانون اساسنامه شرکت پیش بینی شده است دعوت نکرده صورت دارایی منقول و غیر منقول و ترازنامه و حساب سود و زیان عملیات خود را به ضمیمه گزارشی حاکی از اعمالی که تا آن موقع انجام داده اند به مجمع مذکور تسلیم نکنند.
- ۴ - در صورتی که در خاتمه دوره تصدی خود بدون آن که تمدید مدت مأموریت خود را خواستار شوند به عملیات خود ادامه دهند.
- ۵ - در صورتی که ظرف یک ماه پس از ختم تصفیه مراتب را به مرجع ثبت شرکت ها اعلام نمایند.
- ۶ - در صورتی که پس از اعلام ختم تصفیه وجوهی را که باقیمانده است در حساب مخصوصی در یکی از بانک های ایرانی تودیع نمایند و صورت اسامی بستانکاران و صاحبان سهامی را که حقوق خود را استیفاء نکرده اند به آن بانک تسلیم نکرده مراتب را طی آگهی ختم تصفیه به اطلاع اشخاص ذینفع نرسانند.

ماده ۲۶۹ - مدیر تصفیه یا مدیران هر شرکت سهامی که مرتکب جرائم زیر شوند به حبس تأدیبی از یک سال تا سه سال محکوم خواهند شد:

- ۱ - در صورتی که اموال یا اعتبارات شرکت در حال تصفیه را برخلاف منافع شرکت یا برای مقاصد شخصی یا برای شرکت یا مؤسسه دیگری که خود به طور مستقیم یا غیر مستقیم در آن ذینفع می باشند مورد استفاده قرار دهند.
- ۲ - در صورتی که برخلاف ماده ۲۱۳ به انتقال دارایی شرکت مبادرت کنند یا بدون رعایت حقوق بستانکاران و موضوع کردن قروضی که هنوز موعد تأدیه آن نرسیده دارایی شرکت را بین صاحبان سهام تقسیم نمایند.

بخش ۱۲ - مقررات مختلف مربوط به شرکت های سهامی

ماده ۲۷۰ - هرگاه مقررات قانونی در مورد تشکیل شرکت سهامی یا عملیات آن یا تصمیماتی که توسط هر یک از ارکان شرکت اتخاذ می گردد رعایت نشود بر حسب مورد بنا به درخواست هر ذینفع بطلان شرکت یا عملیات یا تصمیمات مذکور به حکم دادگاه اعلام خواهد شد لیکن مؤسسين و مدیران و بازرسان و صاحبان سهام شرکت نمی توانند در مقابل اشخاص ثالث به این بطلان استناد نمایند.

ماده ۲۷۱ - در صورتی که قبل از صدور حکم بطلان شرکت یا بطلان عملیات یا تصمیمات آن در مرحله بدوی موجبات بطلان مرتفع شده باشد دادگاه قرار سقوط دعوی بطلان را صادر خواهد کرد.

ماده ۲۷۲ - دادگاهی که دعوی بطلان نزد آن اقامه شده است می تواند بنا به درخواست خوانده مهلتی که از شش ماه بیشتر نباشد برای رفع موجبات بطلان تعیین نماید. ابتدای مهلت مذکور تاریخ وصول پرونده از دفتر به دادگاه است. در صورتی که ظرف مهلت مقرر موجبات بطلان برطرف نشده باشد دادگاه حکم مقتضی صادر خواهد کرد.

ماده ۲۷۳ - در صورت صدور حکم قطعی بر بطلان شرکت یا بطلان عملیات یا تصمیمات شرکت کسانی که مسئول بطلان هستند متضامناً مسئول خساراتی خواهند بود که از آن بطلان به صاحبان سهام و اشخاص ثالث متوجه شده است.

ماده ۲۷۴ - دادگاهی که حکم بطلان شرکت را صادر می نماید باید ضمن حکم خود یک یا چند نفر را به عنوان مدیر تصفیه تعیین کند تا بر طبق مقررات این قانون انجام وظیفه نمایند.

ماده ۲۷۵ - در هر مورد که بر اثر انحلال یا بطلان شرکت مدیر تصفیه باید از طرف دادگاه تعیین شود و مدیر یا مدیران تصفیه ای که توسط دادگاه تعیین شده اند حاضر به قبول سمت مدیریت تصفیه نباشند دادگاه امر تصفیه را به اداره تصفیه امور ورشکستگی حوزه خود ارجاع می نماید. تبصره - تعیین حق الزحمه مدیر یا مدیران تصفیه ای که توسط دادگاه تعیین می شوند به عهده دادگاه است.

ماده ۲۷۶ - شخص یا اشخاصی که مجموع سهام آنها حداقل یک پنجم مجموع سهام شرکت باشد می توانند در صورت تخلف یا تقصیر رئیس و اعضای هیأت مدیره و یا مدیر عامل به نام و از طرف شرکت و به هزینه خود علیه رئیس یا تمام یا بعضی از اعضای هیأت مدیره و مدیر عامل اقامه دعوی نمایند و جبران کلیه خسارات وارده به شرکت را از آنها مطالبه کنند. در صورت محکومیت رئیس یا هر یک از اعضای هیأت مدیره یا مدیر عامل به جبران خسارات شرکت و پرداخت هزینه دادرسی حکم به نفع شرکت اجراء و هزینه ای که از طرف اقامه کننده دعوی پرداخت شده از مبلغ محکوم به وی مسترد خواهد شد. در صورت محکومیت اقامه کنندگان دعوی پرداخت کلیه هزینه ها و خسارات به عهده آنان است.

ماده ۲۷۷ - مقررات اساسنامه و تصمیمات مجامع عمومی نباید به نحوی از انحاء حق صاحبان سهام را در مورد اقامه دعوی مسئولیت علیه مدیران شرکت محدود نماید.

ماده ۲۷۸ - شرکت سهامی خاص در صورتی می تواند به شرکت سهامی عام تبدیل شود که اولاً موضوع به تصویب مجمع عمومی فوق العاده شرکت

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

سهامی خاص رسیده باشد ثانیاً سرمایه آن حداقل به میزانی باشد که برای شرکت های سهامی عام مقرر شده است و یا شرکت سرمایه خود را به میزان مذکور افزایش دهد. ثالثاً دو سال تمام از تاریخ تأسیس و ثبت شرکت گذشته و دو ترازنامه آن به تصویب مجمع عمومی صاحبان سهام رسیده باشد. رابعاً اساسنامه آن با رعایت مقررات این قانون در مورد شرکت های سهامی عام تنظیم یا اصلاح شده باشد.

ماده ۲۷۹ - شرکت سهامی خاص باید ظرف یک ماه از تاریخی که مجمع عمومی فوق العاده صاحبان سهام تبدیل شرکت را تصویب کرده

است صورتجلسه مجمع عمومی فوق العاده را به ضمیمه مدارک زیر به مرجع ثبت شرکت ها تسلیم کند:

۱ - اساسنامه ای که برای شرکت سهامی عام به تصویب مجمع عمومی عادی یا فوق العاده رسیده است.

۲ - دو ترازنامه و حساب سود و زیان مذکور در ماده ۲۷۸ که به تأیید حسابدار رسمی رسیده باشد.

۳ - صورت دارایی شرکت در موقع تسلیم مدارک به مرجع ثبت شرکت ها که متضمن تقویم کلیه اموال منقول و غیر منقول شرکت بوده و به تأیید کارشناس رسمی وزارت دادگستری رسیده باشد.

۴ - اعلامیه تبدیل شرکت که باید به امضاء دارندگان امضای مجاز شرکت رسیده و مشتمل بر نکات زیر باشد:

الف - نام و شماره ثبت شرکت.

ب - موضوع شرکت و نوع فعالیت های آن.

ج - مرکز اصلی شرکت و در صورتی که شرکت شعبی داشته باشد نشانی شعب آن.

د - در صورتی که شرکت برای مدت محدود تشکیل شده باشد تاریخ انقضاء مدت آن.

ه - سرمایه شرکت و مبلغ پرداخت شده آن.

و - اگر سهام ممتاز منتشر شده باشد تعداد و امتیازات آن.

ز - هویت کامل رئیس و اعضاء هیأت مدیره و مدیر عامل شرکت.

ح - شرایط حضور و حق رأی صاحبان سهام در مجامع عمومی.

ط - مقررات اساسنامه راجع به تقسیم سود و تشکیل اندوخته.

ی - مبلغ دیون شرکت و هم چنین مبلغ دیون اشخاص ثالث که توسط شرکت تضمین شده است.

ک - ذکر نام روزنامه کثیرالانتشاری که اطلاعیه ها و آگهی های شرکت در آن درج می گردد.

ماده ۲۸۰ - مرجع ثبت شرکت ها پس از وصول مدارک مذکور در ماده ۲۷۹ و تطبیق مندرجات آنها با این قانون تبدیل شرکت را ثبت و مراتب را به هزینه شرکت آگهی خواهد نمود.

ماده ۲۸۱ - در آگهی تبدیل شرکت باید کلیه مندرجات اعلامیه تبدیل شرکت ذکر گردد و قید شود که اساسنامه شرکت و دو ترازنامه و حساب سود

وزیان آن مربوط به دو سال قبل از اتخاذ تصمیم نسبت به تبدیل شرکت و هم چنین صورت دارایی شرکت و اموال منقول و غیر منقول آن در مرجع

ثبت شرکت ها و در مرکز شرکت برای مراجعه علاقمندان آماده می باشد آگهی تبدیل شرکت باید علاوه بر روزنامه کثیرالانتشاری که آگهی های شرکت در

آن درج می گردد اقلأ در یک روزنامه کثیرالانتشار دیگر نیز آگهی شود.

ماده ۲۸۲ - شرکت سهامی خاص که بخواهد با افزایش سرمایه به شرکت سهامی عام تبدیل شود باید سهام جدید خود را که در نتیجه افزایش سرمایه به

وجود می آید با رعایت مواد ۱۷۳ لغایت ۱۸۲ و ماده ۱۸۴ این قانون برای پذیره نویسی عمومی عرضه نماید. مرجع ثبت شرکت ها در این مورد پس از

وصول تقاضا و مدارک مربوط به تبدیل شرکت سهامی خاص به شرکت سهامی عام و تطبیق آنها با مقررات قانون در صورتی که شرکت بتواند با افزایش

سرمایه از طریق پذیره نویسی عمومی به شرکت سهامی عام تبدیل شود اجازه انتشار اعلامیه پذیره نویسی سهام را صادر خواهد نمود. در اعلامیه

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

پذیره نویسی باید شماره و تاریخ اجازه نامه مزبور قید گردد.

ماده ۲۸۳ - در صورتی که سهام جدیدی که به ترتیب مذکور در ماده قبل عرضه شده است تماماً تأدیه نشود شرکت نمی تواند به شرکت سهامی عام تبدیل گردد.

ماده ۲۸۴ - شرکت های سهامی موجود در تاریخ تصویب این قانون باید ظرف سه سال از تاریخ اجرای این قانون به صورت شرکت سهامی خاص یا شرکت سهامی عام درآیند و وضع خود را با مقررات این قانون تطبیق دهند یا به نوع دیگری از انواع شرکت های تجاری مذکور در قانون تجارت مصوب اردیبهشت ماه ۱۳۱۱ تبدیل شوند والا منحل محسوب خواهند شد و از لحاظ مقررات انحلال مشمول قانون تجارت مصوب اردیبهشت ۱۳۱۱ خواهند بود.

تا هنگامی که شرکت های سهامی موجود در تاریخ تصویب این قانون ظرف سه سال وضع خود را با مقررات این قانون تطبیق نداده اند تابع مقررات مربوط به شرکت های سهامی مذکور در قانون تجارت مصوب اردیبهشت ۱۳۱۱ و مقررات اساسنامه خود خواهند بود. تطبیق وضع شرکت با مقررات این قانون وقتی محقق می شود که مرجع ثبت شرکتها پس از احراز صحت تطبیق مراتب را ثبت و به هزینه شرکت آگهی کرده باشد.

به استثنای هزینه آگهی اجرای این ماده در صورت عدم افزایش سرمایه شرکت مستلزم پرداخت هیچگونه هزینه دیگری نیست و در صورت افزایش سرمایه هزینه های مربوط فقط شامل میزان افزایش سرمایه می شود.

ماده ۲۸۵ - تغییر اساسنامه هر یک از شرکت های سهامی موجود در تاریخ تصویب این قانون به منظور تطبیق وضع آنها با مقررات این قانون استثنائاً ممکن است به موجب تصمیم مجمع عمومی عادی صاحبان سهام شرکت صورت گیرد مگر در مورد افزایش سرمایه که باید به تصویب مجمع عمومی فوق العاده برسد. ترتیب دعوت تشکیل و حد نصاب و اکثریت لازم برای مجمع عادی فوق العاده به منظور تطبیق وضع شرکت با مقررات این قانون تابع مقررات قانون تجارت مصوب اردیبهشت ۱۳۱۱ در مورد شرکت های سهامی و هم چنین اساسنامه معتبر شرکت های موجود در تاریخ تصویب این قانون می باشد.

ماده ۲۸۶ - برای آن که شرکت های سهامی موجود در تاریخ تصویب این قانون بتوانند به صورت شرکت سهامی خاص درآیند باید اولاً سرمایه آنها حداقل به میزانی باشد که برای شرکت های سهامی خاص مقرر شده است یا سرمایه خود را با رعایت مقررات این قانون در مورد افزایش سرمایه شرکت سهامی خاص به آن میزان افزایش دهند. ثانیاً اساسنامه خود را به منظور تطبیق با مقررات این قانون اصلاح کرده مراتب را به مرجع ثبت شرکتها اعلام نمایند. مرجع ثبت شرکتها پس از احراز صحت تطبیق وضع شرکت با مقررات این قانون مراتب را ثبت و به هزینه شرکت آگهی خواهد نمود.

ماده ۲۸۷ - برای آن که شرکت های سهامی موجود در تاریخ تصویب این قانون بتوانند به صورت شرکت سهامی عام درآیند باید اولاً سرمایه آنها به میزانی باشد که برای شرکت های سهامی عام مقرر شده است یا سرمایه خود را با رعایت مقررات این قانون در مورد افزایش سرمایه شرکت سهامی عام به آن میزان افزایش دهند. ثانیاً در تاریخ تبدیل شرکت به شرکت سهامی عام یک سال از ثبت شرکت گذشته و یک ترازنامه آن به تصویب مجمع عمومی عادی رسیده باشد. ثالثاً اساسنامه خود را با مقررات این قانون وفق دهند.

ماده ۲۸۸ - در صورتی که شرکت های سهامی موجود در تاریخ تصویب این قانون بخواهند برای تطبیق وضع خود با مقررات این قانون به افزایش سرمایه مبادرت کنند در صورتی که تمامی مبلغ اسمی سهام قبلی آنها تأدیه نشده باشد نسبت مبلغ پرداخت شده قبلی نسبت به هر سهم در مورد سهام جدید نیز

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

لازم‌الرعایه است و در هر حال این نسبت نمی‌تواند از سی و پنج درصد مبلغ اسمی سهام کمتر باشد. در موارد مذکور در این ماده رعایت ماده ۱۶۵ این قانون در مورد تأدیه تمامی سرمایه قبلی شرکت الزامی نیست.

ماده ۲۸۹ - شرکت‌های سهامی موجود در تاریخ تصویب این قانون که بخواهند از طریق افزایش سرمایه به شرکت سهامی عام تبدیل شوند باید سهام جدید خود را که در نتیجه افزایش سرمایه به وجود می‌آید با رعایت مقررات این قانون برای پذیره‌نویسی عمومی عرضه نمایند. در صورتی که سهام جدیدی که به ترتیب فوق عرضه شده است تماماً تعهد نشود و مبلغی که باید بر طبق مقررات این قانون تأدیه گردد تأدیه نشود شرکت نمی‌تواند به شرکت سهامی عام تبدیل گردد.

ماده ۲۹۰ - شرکت‌های سهامی موجود در تاریخ تصویب این قانون که بخواهند به شرکت سهامی عام تبدیل شوند و به این منظور به افزایش سرمایه مبادرت کنند باید مدارک زیر را به مرجع ثبت شرکت‌ها تسلیم نمایند:

۱ - اساسنامه‌ای که برای شرکت سهامی عام به تصویب مجمع عمومی عادی یا فوق‌العاده رسیده است.

۲ - صورت‌جلسه مجمع عمومی فوق‌العاده که افزایش سرمایه را مورد تصویب قرار داده است.

۳ - صورت دارایی شرکت در موقع تسلیم مدارک به مرجع ثبت شرکت‌ها.

صورت مزبور باید متضمن تقویم کلیه اموال منقول و غیر منقول شرکت بوده به تأیید کارشناس رسمی وزارت دادگستری رسیده باشد.

۴ - طرح اعلامیه پذیره‌نویسی سهام جدید که باید به ترتیب مقرر در ماده ۱۷۴ این قانون تنظیم شده باشد.

۵ - آخرین ترازنامه و حساب سود و زیان شرکت که باید به تصویب مجمع عمومی و تأیید حسابدار رسمی رسیده باشد.

ماده ۲۹۱ - مرجع ثبت شرکت‌ها پس از وصول مدارک مذکور در ماده قبل و تطبیق مندرجات آنها با قانون اجازه انتشار اعلامیه پذیره‌نویسی سهام جدید را صادر خواهد نمود.

ماده ۲۹۲ - کلیه مقررات مذکور در مواد ۱۷۷ لغایت ۱۸۱ این قانون برای تحقق افزایش سرمایه و تبدیل شرکت سهامی به شرکت سهامی عام لازم‌الرعایه است. در آگهی مربوط ضمن ذکر افزایش سرمایه موضوع تبدیل نیز قید خواهد شد.

ماده ۲۹۳ - در صورت عدم تحقق افزایش سرمایه بر طبق ماده ۱۸۲ این قانون عمل خواهد شد. در هر صورت شرکت باید در مهلت مذکور در ماده ۲۸۴ وضع خود را با مقررات این قانون تطبیق دهد.

ماده ۲۹۴ - شرکت‌های سهامی موجود در تاریخ تصویب این قانون که سرمایه آنها حداقل به میزان سرمایه شرکت‌های سهامی عام مذکور در این قانون باشد و بخواهند به شرکت سهامی عام تبدیل شوند باید مدارک زیر را به مرجع ثبت شرکت‌ها تسلیم کنند:

۱ - اساسنامه‌ای که برای شرکت سهامی عام به تصویب مجمع عمومی عادی یا فوق‌العاده رسیده است.

۲ - صورت دارایی شرکت در موقع تسلیم مدارک به مرجع ثبت شرکت‌ها که باید متضمن تقویم کلیه اموال منقول و غیر منقول شرکت بوده و به تأیید کارشناس رسمی وزارت دادگستری رسیده باشد.

۳ - آخرین ترازنامه و حساب سود و زیان شرکت که باید به تصویب مجمع عمومی و تأیید حسابدار رسمی رسیده باشد.

۴ - اعلامیه تبدیل شرکت سهامی به شرکت سهامی عام که باید به امضاء دارندگان امضاء مجاز شرکت رسیده و مشتمل بر نکات زیر باشد:

الف - نام و شماره ثبت شرکت.

ب - موضوع شرکت و نوع فعالیت‌های آن.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ج - مرکز اصلی شرکت و در صورتی که شرکت شعبی داشته باشد نشانی شعب آن.
د - در صورتی که شرکت برای مدت محدود تشکیل شده باشد تاریخ انقضاء مدت آن.
ه - سرمایه شرکت و مبلغ پرداخت شده آن.

و - اگر سهام ممتاز منتشر شده باشد تعداد و امتیازات آن.
ز - هویت کامل رئیس و اعضاء هیأت مدیره و مدیر عامل شرکت.
ح - شرایط حضور و حق رأی صاحبان سهام در مجامع عمومی.
ط - مقررات اساسنامه جدید راجع به تقسیم سود و تشکیل اندوخته.
ی - مبلغ دیون شرکت و هم چنین مبلغ دیون اشخاص ثالث که توسط شرکت تضمین شده است.
ک - ذکر نام روزنامه کثیرالانتشاری که اطلاعیه‌ها و آگهی‌های شرکت در آن منتشر می‌شود.

ماده ۲۹۵ - مرجع ثبت شرکت‌ها پس از وصول مدارک مذکور در ماده قبل و تطبیق مندرجات آنها با مقررات این قانون تبدیل شرکت سهامی را به شرکت سهامی عام ثبت و مراتب را به هزینه شرکت آگهی خواهد نمود.

ماده ۲۹۶ - در آگهی تبدیل شرکت‌های سهامی موجود در تاریخ تصویب این قانون به شرکت سهامی عام باید کلیه مندرجات اعلامیه تبدیل شرکت ذکر گردد و قید شود که اساسنامه شرکت و صورت دارایی شرکت و اموال منقول و غیر منقول و آخرین ترازنامه و حساب سود و زیان آن در مرجع ثبت شرکت‌ها و در مرکز شرکت برای مراجعه علاقمندان آماده می‌باشد. آگهی تبدیل شرکت باید علاوه بر روزنامه کثیرالانتشاری که آگهی‌های شرکت در آن درج می‌گردد اقلأ در یک روزنامه کثیرالانتشار دیگر نیز آگهی شود.

ماده ۲۹۷ - در مواردی که برای تطبیق وضع یک شرکت سهامی با مقررات این قانون یا تبدیل آن به نوع دیگری از انواع شرکت‌های تجاری مذکور در قانون تجارت مصوب اردیبهشت ۱۳۱۱ دعوت مجمع عمومی عادی یا فوق‌العاده صاحبان سهام شرکت یا تسلیم اسناد و مدارک خاصی به مرجع ثبت شرکت‌ها لازم باشد و رئیس و اعضاء هیأت مدیره آن شرکت به دعوت مجمع عمومی عادی یا فوق‌العاده یا تسلیم آن اسناد و مدارک به مرجع ثبت شرکت‌ها اقدام نمایند به جزای نقدی از بیست هزار ریال تا دویست هزار ریال محکوم خواهند شد و علاوه بر این متضامناً مسئول جبران خساراتی می‌باشند که بر اثر انحلال شرکت به صاحبان سهام و اشخاص ثالث وارد می‌شود.

ماده ۲۹۸ - در مورد ماده ۲۹۷ در صورتی که هر یک از اعضاء هیأت مدیره قبل از انقضاء مهلت مقرر در جلسه هیأت مزبور صریحاً اعلام کند که بایده تکلیف قانونی عمل شود و به این اعلام از طرف سایر اعضاء هیأت مدیره توجه نشود عضو هیأت مدیره که تکلیف قانونی را اعلام کرده است مسئولیت جزایی و مدنی نخواهد داشت. سلب مسئولیت جزایی و مدنی از عضو هیأت مدیره منوط به این است که عضو هیأت مدیره علاوه بر اعلام تکلیف قانونی در جلسه هیأت مزبور مراتب را از طریق ارسال اظهارنامه رسمی به هر یک از اعضاء هیأت مدیره اعلام نماید. در صورتی که جلسات هیأت مدیره به هر علت تشکیل نگردد اعلام از طریق ارسال اظهارنامه رسمی برای سلب مسئولیت جزایی و مدنی از عضو هیأت مدیره کافی است.

ماده ۲۹۹ - آن قسمت از مقررات قانون تجارت مصوب اردیبهشت ۱۳۱۱ مربوط به شرکت‌های سهامی که ناظر بر سایر انواع شرکت‌های تجاری می‌باشد نسبت به آن شرکت‌ها به قوت خود باقی است.

ماده ۳۰۰ - شرکت‌های دولتی تابع قوانین تأسیس و اساسنامه‌های خود می‌باشند و فقط نسبت به موضوعاتی که در قوانین و اساسنامه‌های آنها ذکر نشده تابع مقررات این قانون می‌شوند.

ب) مقررات معامله گری بازار سرمایه

آیین نامه سرمایه گذاری خارجی در بورس ها و بازارهای خارج از بورس

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۹/۱/۲۹ بنا به پیشنهاد شماره ۲۲۱۱۵۹ مورخ ۱۳۸۷/۱/۲۲ وزارت امور اقتصادی و دارایی و به استناد به بند ۳ ماده ۴ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۴ - "آیین نامه سرمایه گذاری خارجی در بورس ها و بازارهای خارج از بورس" را به شرح زیر موافقت نمود:

ماده ۱ - اصطلاحات و واژه های مندرج در این آیین نامه در معانی مشروح زیر به کار می روند:

- ۱. قانون:** قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۴ -
- ۲. شورا:** شورای عالی بورس و اوراق بهادار
- ۳. بورس:** بورس اوراق بهادار دارای مجوز از شورا
- ۴. بازار خارج از بورس:** بازار خارج از بورس دارای مجوز از شورا
- ۵. سازمان:** سازمان بورس و اوراق بهادار موضوع ماده ۵ قانون
- ۶. شخص خارجی:** هر یک از اشخاص زیر شخص خارجی محسوب می شود:
الف) شخص حقیقی که تابعیت ایران را نداشته باشد.
ب) هر شخص حقوقی که در کشوری غیر از ایران به ثبت رسیده باشد.
ج) هر شخص حقوقی ثبت شده در ایران که مجموع سهام اشخاص موضوع قسمت های (الف) و (ب) در سرمایه آن بیش از پنجاه درصد باشد.
در صورتی که صندوق سرمایه گذاری با سرمایه متغیر، شخص خارجی قلمداد شود، تا زمانی که سهم اشخاص موضوع قسمت های (الف) و (ب) در سرمایه آن به ۴۰ درصد تنزل نیابد، همچنان خارجی تلقی خواهد شد.
- ۷. متقاضی:** شخص خارجی یا شخص ایرانی با سرمایه دارای منشأ خارجی که طبق ماده ۴، تقاضای دریافت مجوز معامله را به سازمان ارائه داده است.
- ۸. مجوز معامله:** مجوزی که براساس این آیین نامه به منظور خرید، فروش یا خرید و فروش اوراق بهادار در هر بورس یا بازار خارج از بورس از سوی سازمان به متقاضی اعطا می شود.
- ۹. سرمایه گذار خارجی:** شخص خارجی که مجوز معامله را از سازمان دریافت نموده باشد.
- ۱۰. سرمایه گذار خارجی راهبردی:** سرمایه گذار خارجی که قصد تملک بیش از ده درصد (۱۰٪) سهام یک شرکت پذیرفته شده در بورس یا بازار خارج از بورس را دارد، یا پس از تملک سهام یک شرکت پذیرفته شده در بورس یا بازار خارج از بورس یک کرسی هیأت مدیره آن شرکت را در اختیار بگیرد.
- ۱۱. وجوه قابل انتقال:** مبلغی به ریال که براساس تبصره (۱) ماده ۱۰ محاسبه و اعلام می شود.
- ۱۲. عایدات سرمایه ای:** تفاوت قیمت فروش اوراق بهادار با قیمت خرید آن است.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۲- اشخاص خارجی با رعایت این آیین نامه و پس از دریافت مجوز معامله، مجاز به معامله اوراق بهادار در بورس یا بازار خارج از بورس در حدود قید شده در مجوز معامله می باشند. سایر مقررات حاکم بر معامله و فعالیت اشخاص خارجی در بورس یا بازار خارج از بورس، همان مقررات حاکم بر اشخاص ایرانی خواهد بود.

ماده ۳- سرمایه گذار خارجی مجاز است تا سقف های تعیین شده در قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی - مصوب ۱۳۸۱ - در بورس یا بازار خارج از بورس سرمایه گذاری کند، مگر اینکه شورا در برخی موارد محدودیت هایی را در نظر بگیرد.

ماده ۴- اشخاص خارجی برای دریافت مجوز معامله اوراق بهادار در هر بورس یا بازار خارج از بورس باید اطلاعات و مدارک لازم را به همراه تقاضانامه ای براساس فرم های سازمان به سازمان ارائه نمایند.

تبصره (۱) اشخاص ایرانی می توانند به منظور استفاده از تسهیلات و مزایای پیش بینی شده در ماده ۱۰ این آیین نامه برای سرمایه گذاری آن بخش از سرمایه های خود که منشأ خارجی دارد، در بورس یا بازار خارج از بورس، با ارائه اطلاعات، مدارک و تقاضانامه موضوع این ماده به سازمان، مجوز معامله دریافت نمایند.

تبصره (۲) متقاضی موظف است هرگونه تغییر در اطلاعات ارائه شده را به سازمان منعکس نماید.

تبصره (۳) مدارک موضوع این ماده باید به زبان فارسی یا انگلیسی ارائه شوند و به ترتیبی که سازمان تعیین می کند به تأیید مراجع صلاحیت دار برسند.

ماده ۵- سازمان موظف است ظرف هفت روز کاری پس از دریافت اطلاعات و مدارک کامل موضوع ماده ۴، مجوز معامله را صادر و به متقاضی یا نماینده وی اعلام کند.

ماده ۶- شخصی که مجوز معامله دریافت می کند موظف است به درخواست سازمان اطلاعات، اسناد و مدارک لازم را به سازمان، بورس یا بازار خارج از بورس یا مراجع دیگر ارائه نماید. در صورتی که وی، اطلاعات و مدارک مربوطه را به موقع به اشخاص تعیین شده تسلیم نکند، سازمان می تواند مجوز معامله سرمایه گذار خارجی را در خصوص خرید اوراق بهادار، تعلیق یا لغو نماید. در این صورت سرمایه گذار خارجی در دوران تعلیق یاد شده یا پس از لغو مجوز خرید، فقط دارای حق فروش اوراق بهاداری که به نام خود خریده است، می باشد.

ماده ۷- محدودیت تملک سهام توسط سرمایه گذاران خارجی غیر راهبردی در هر بورس یا بازار خارج از بورس، به شرح زیر است:

(۱) تعداد سهام در مالکیت مجموع سرمایه گذاران خارجی نباید از بیست درصد (۲۰٪) مجموع تعداد سهام شرکت های پذیرفته شده در بورس یا بازار خارج از بورس یا بیست درصد (۲۰٪) تعداد سهام هر شرکت پذیرفته شده در بورس یا بازار خارج از بورس بیشتر باشد.

(۲) تعداد سهام در مالکیت هر سرمایه گذار خارجی در هر شرکت پذیرفته شده در بورس یا بازار خارج از بورس نمی تواند از ده درصد (۱۰٪) تعداد سهام آن شرکت بیشتر باشد.

تبصره (۱) بورس یا بازار خارج از بورس ضمن اطلاع رسانی موظف است ابزارهای لازم به منظور اجرای این ماده را فراهم نماید.

تبصره (۲) در صورتی که سازمان پس از بررسی، تشخیص دهد که نصاب بند (۲) در اثر فعل سرمایه گذار خارجی غیرراهبردی نقض شده است، سرمایه گذار خارجی به عنوان سرمایه گذار راهبردی تلقی می شود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره (۳) محدودیت های اعمال شده برای تملک سهام بانک ها و نهادها و واسطه های پولی موضوع ماده (۵) قانون اصلاح مواد از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجرای سیاست های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی - مصوب ۱۳۸۷ - در این آیین نامه نیز لازم الرعایه است.

ماده ۸- سرمایه گذار خارجی راهبردی پس از خرید سهام نمی تواند تا دو سال بدون مجوز سازمان، اصل سهام خریداری شده را بفروشد. فروش این گونه سهام مستلزم رعایت مقررات معاملات عمده سهام در بورس یا بازار خارج از بورس می باشد.

تبصره (۱) در صورتی که به علت افزایش سرمایه شرکت مربوط، درصد مالکیت سرمایه گذار خارجی راهبردی به گونه ای کاهش یابد که وی از شمول تعریف بند ۹ ماده (۱) خارج گردد، مقررات سرمایه گذار خارجی غیرراهبردی بر وی حاکم خواهد شد.

تبصره (۲) فروش حق تقدم سهام از محدودیت های این ماده مستثنی است.

ماده ۹- معامله سهام شرکت های پذیرفته شده در بورس یا بازار خارج از بورس، توسط نهاد مالی که شخص خارجی محسوب می شود، مشمول محدودیت های این آیین نامه نیست و مشمول همان محدودیت هایی است که نهادهای مالی مشابه ایرانی دارند، مشروط به این که:

۱. نهاد مالی یاد شده مجوز تأسیس یا فعالیت خود را طبق قانون و مقررات مربوط به آن، از سازمان دریافت کرده باشد.

۲. معاملات یاد شده به تشخیص سازمان و به منظور ارائه خدمات تخصصی نهاد مالی از قبیل تعهد خرید سهام صورت پذیرد.

ماده ۱۰- اشخاص خارجی یا ایرانی با دریافت مجوز معامله، مجاز به افتتاح حساب های ارزی و ریالی، انتقال ارز به داخل ایران و تبدیل آن به ریال و بالعکس در بانک های ایرانی برای انجام عملیات بانکی و سرمایه گذاری خود هستند. انتقال اصل سرمایه، عایدات سرمایه ای و سودهای نقدی دریافتی توسط اشخاص دارای مجوز معامله، به خارج از ایران با رعایت مقررات ارزی کشور و سایر ضوابط و مقررات مربوط مجاز خواهد بود. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است، معادل ارزی وجوه قابل انتقال را که به شرح تبصره (۱) محاسبه و اعلام می شود، در صورت تک نرخی بودن ارز به نرخ رایج در شبکه رسمی کشور، و در غیر این صورت به نرخ بازار آزاد، در اختیار سرمایه گذار خارجی یا سرمایه گذار ایرانی دارای مجوز قرار دهد. در شرایط خاص به تشخیص بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مبلغ یاد شده طی یکسال و به فاصله چهار ماه و در اقساط برابر قابل پرداخت است. دستورالعمل لازم برای اجرای این ماده ظرف سه ماه از تاریخ ابلاغ این آیین نامه، به تصویب وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران خواهد رسید.

تبصره (۱) وجوه قابل انتقال به درخواست سرمایه گذار خارجی یا سرمایه گذار ایرانی دارای مجوز معامله، توسط سازمان محاسبه و به بانک مرکزی اعلام می گردد. ضوابط مربوط به چگونگی تعیین منشأ خارجی سرمایه و چگونگی محاسبه وجوه قابل انتقال به پیشنهاد سازمان به تصویب شورا می رسد.

تبصره (۲) هرگونه ممنوعیت انتقال ارز از کشور که در مقررات وضع شده یا می شود، شامل وجوه قابل انتقال، نمی گردد.

تبصره (۳) در صورتی که شخصی ایرانی دارای سرمایه با منشأ خارجی یا سرمایه گذار خارجی، مجوز سرمایه گذاری خارجی موضوع قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی - مصوب ۱۳۸۱ - را دریافت نموده باشد، علاوه بر تسهیلات موضوع این ماده، از مزایا و تسهیلات پیش بینی شده در قانون یاد شده از جمله تسهیلات پیش بینی شده برای نقل و انتقال سرمایه خود به داخل یا خارج از ایران نیز برخوردار است.

ماده ۱۱- موارد زیر از شمول مواد (۷) و (۸) خارج است و مقررات لازم در مورد آنها براساس بندهای (۱۳)، (۱۴) و (۱۵) ماده (۴) قانون به تصویب شورا می رسد:

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

- ۱- سهام ناشران ایرانی پذیرفته شده در بورس یا بازار خارج از بورس که همزمان در بورس یا بازار خارج از بورس کشور دیگری پذیرفته شده‌اند.
 - ۲- آن بخش از سهام ناشران ایرانی پذیرفته شده در بورس یا بازار خارج از بورس که برای معامله اشخاص خارجی در کشور دیگر به هر طریق اختصاص یابد.
 - ۳- اوراق بهادار صادر شده توسط ناشر خارجی که در بورس یا بازار خارج از بورس ایرانی پذیرفته شده باشند.
 - ۴- آن بخش از سهام ناشران ایرانی پذیرفته شده در بورس یا بازار خارج از بورس که بصورت ارزی معامله می‌شوند.
- ماده ۱۲-** تملک سایر اوراق بهادار از قبیل اوراق مشارکت برای سرمایه‌گذار خارجی تابع سقف‌های تعیین شده توسط شورا خواهد بود.
- ماده ۱۳-** دستورالعمل اجرایی این آیین‌نامه به تصویب شورا می‌رسد، در دستورالعمل اجرایی این آیین‌نامه، تمام یا برخی از وظایف و اختیارات سازمان، قابل تفویض به بورس‌ها، بازارهای خارج از بورس، کانون‌ها، شرکت‌های سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه و کارگزاران می‌باشد. در صورت تفویض، سازمان موظف است بر عملکرد اشخاص یاد شده نظارت نماید.
- ماده ۱۴-** از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه، آیین‌نامه اجرایی بند (ج) ماده (۱۵) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۴ - موضوع تصویب‌نامه شماره ۱۵۶۱۹/ت ۳۳۰۷۰ هـ مورخ ۱۳۸۴/۳/۱۶ لغو می‌گردد.

ضوابط اعطای مجوز معامله اوراق بهادار به سرمایه گذار خارجی

مقدمه:

به منظور دریافت اطلاعات و مدارک اشخاص خارجی یا اشخاص ایرانی دارای سرمایه با منشاء خارجی متقاضی معامله اوراق بهادار ناشران ایرانی، و صدور مجوز معامله مربوطه برای این متقاضیان مطابق آیین نامه سرمایه گذاری خارجی در بورس ها و بازارهای خارج از بورس مصوب هیأت وزیران به تصویب هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسیده است.

ماده ۱: اصطلاحات و واژه های تعریف شده در ماده ۱ آیین نامه سرمایه گذاری خارجی در بورس ها و بازارهای خارج از بورس مصوب هیأت وزیران (که از این پس آیین نامه سرمایه گذاری خارجی نامیده می شود)، در این ضوابط نیز به همان معانی به کار رفته اند.

ماده ۲: هر شخص خارجی یا هر شخص ایرانی دارای سرمایه با منشاء خارجی که متقاضی دریافت مجوز معامله است، باید مدارک زیر را به یکی از شرکت های کارگزاری دارای مجوز فعالیت از سازمان تسلیم نماید.

الف- تقاضای مجوز معامله اوراق بهادار ناشران ایرانی برای اشخاص حقیقی یا حقوقی به زبان فارسی یا انگلیسی مطابق فرم های پیوست،

ب - مدارک شناسایی زیر :

۱- ب . در صورتی که متقاضی شخص حقیقی باشد:

▪ اصل و تصویر شناسنامه یا گذرنامه و کارت ملی برای ایرانیان با سرمایه منشاء خارجی و اصل و تصویر گذرنامه برای اشخاص خارجی،

۲- ب. در صورتی که متقاضی شخص حقوقی باشد :

▪ اصل و تصویر اساسنامه یا مدارک مشابه، مدرک تأسیس و مدرک نشان دهنده مشخصات و حدود اختیارات صاحبان امضای مجاز شخص حقوقی؛

تبصره: مدارک موضوع این ماده باید به زبان فارسی یا انگلیسی ارائه شود. در صورتی که اصل مدارک موضوع بند ب این ماده به زبان دیگری باشد، ارائه ترجمه آن به زبان فارسی یا انگلیسی کافی است؛ مشروط به اینکه ترجمه مذکور توسط مراجع رسمی ترجمه اسناد در ایران، کشور محل اقامت متقاضی یا کشور محل صدور مدرک تأیید شده باشد.

ماده ۳: شرکت کارگزاری موظف است تصویر مدارک موضوع بند (ب) ماده ۲ را با اصل آنها مطابقت داده و در صورت تطابق، با درج عبارت «برابر اصل است»، امضاء نماید و تقاضانامه را به همراه تصویر برابر اصل شده مدارک به منظور اخذ مجوز معامله، به سازمان ارسال کند.

تبصره: در صورتی که تصویر مدارک یادشده، توسط مراجع ذیصلاح زیر برابر اصل شده باشد، ارائه اصل مدارک به کارگزاری و برابر اصل نمودن تصویر آن توسط کارگزاری ضروری نیست:

الف (دفترخانه اسناد رسمی دارای مجوز از قوه قضائیه جمهوری اسلامی ایران)؛

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ب) سفارتخانه یا کنسولگری جمهوری اسلامی ایران در محل اقامت متقاضی؛

ج) مراجع صالحی که در کشور محل اقامت متقاضی یا محل صدور مدرک برای این امر تعیین شده‌اند.

ماده ۴: سازمان در صورت کامل بودن اطلاعات و مدارک ارسالی، ظرف هفت روز کاری، مجوز معامله را مطابق نمونه پیوست به زبان فارسی و ترجمه آن به زبان انگلیسی به نام متقاضی و به امضای ریاست سازمان صادر کرده و به کارگزاری تحویل می‌دهد تا کارگزاری ظرف هفت روز کاری به متقاضی تسلیم کند. در صورت وجود نقص در اطلاعات و مدارک، مهلت‌های اعلام نواقص از طرف سازمان به کارگزاری و از طرف کارگزاری به متقاضی نیز مشابه فوق است.

تبصره: مجوز معامله که به زبان فارسی صادر شده است قابل استناد و رسمی است. این موضوع باید در ترجمه مجوز معامله قید گردد.

ماده ۵: پس از دریافت مجوز معامله به شرح این ضوابط، در صورتی که شخص صاحب مجوز به انجام معامله در یکی از بورس‌ها یا بازارهای خارج از بورس ایرانی مجاز به معامله شده‌باشد، تشریفات دریافت کد معاملاتی، مشابه مقررات مربوطه صورت می‌پذیرد.

ماده ۶: این ضوابط در ۶ ماده و ۳ تبصره و ۴ پیوست در تاریخ ۱۳۸۹/۹/۱۳ به تصویب هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید و از تاریخ تصویب لازم‌الاجراست.

پیوست ۱ - نامه تقاضای مجوز معامله اوراق بهادار ناشران ایرانی

شرکت کارگزاری

باسلام و احترام

به پیوست تقاضای خود را برای دریافت مجوز معامله اوراق بهادار ناشران ایرانی به‌همراه مدارک لازم به‌منظور ارسال به سازمان بورس و اوراق بهادار و دریافت مجوز معامله به‌نام اینجانب تقدیم می‌نمایم.

ارادتمند

نام متقاضی

مهر و امضای متقاضی

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

مدرک شناسایی ارائه شده: (عنوان مدرک: شماره ی مدرک: کشور صادر کننده:)

۲- اطلاعات تماس^۱:

اقامتگاه متقاضی (کشور): استان / ایالت: شهر:

نشانی: کدپستی:

تلفن: فاکس: پست الکترونیک:

۳- فعالیت های جاری متقاضی:.....

۴ - مبلغ سرمایه ی خارجی که متقاضی به سرمایه گذاری در اوراق بهادار موضوع این تقاضانامه ، اختصاص خواهد داد^۲:

مبلغ سرمایه	نوع ارز

۵ - جدول زیر برای تعیین زمان بندی ورود سرمایه تکمیل شود^۳:

دوره ی زمانی	۱ تا ۶ ماه پس از صدور مجوز معامله	۶ تا ۱۲ ماه پس از صدور مجوز معامله	بعد از ۱۲ ماه پس از صدور مجوز معامله
مبلغ			
نوع ارز			

۶- نحوه مدیریت سرمایه وارده^۳:

مستقیماً توسط متقاضی

به طور غیرمستقیم از طریق نماینده یا وکیل متقاضی

^۳ اطلاعات بندهای ۴، ۵ و ۶ جهت اطلاع سازمان بورس و اوراق بهادار بوده و تعهدی برای متقاضی به همراه نمی آورد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۷- اینجانب با آگاهی کامل از قوانین و مقررات مربوط به سرمایه گذاری در اوراق بهادار موضوع این تقاضانامه که توسط مقامات ذیصلاح در ایران به تصویب رسیده است و تعهد به رعایت آن ها، این تقاضا نامه را ارائه نموده ام و قبول دارم که در صورتی که این قوانین و مقررات را نقض نمودم، مطابق قوانین و مقررات ایران با اینجانب رفتار شود.

۸- امضاء متقاضی: (علاوه بر جدول زیر، صفحات قبلی این فرم نیز امضاء گردد)

نام	امضاء

متقاضی باید به همراه این تقاضانامه مدارک زیر را به کارگزاری تسلیم نماید:

(الف) نامه متقاضی خطاب به کارگزار مبنی بر درخواست دریافت مجوز معامله از سازمان.

(ب) اصل و تصویر شناسنامه یا گذرنامه و کارت ملی برای ایرانیان با سرمایه ی منشاء خارجی و اصل و تصویر گذرنامه ی معتبر برای اشخاص خارجی.

توضیحات :

۱ - مدارک فوق باید به زبان فارسی یا انگلیسی ارائه شود. در صورتی که اصل مدارک به زبان دیگری باشد ارائه ی ترجمه ی آن به زبان فارسی یا انگلیسی کافی است؛ مشروط به اینکه ترجمه مذکور به تأیید (۱-۱) مراجع رسمی ترجمه ی اسناد در ایران، (۲-۱) مراجع رسمی ترجمه ی اسناد در کشور محل اقامت متقاضی یا (۳-۱) مراجع رسمی ترجمه ی اسناد در کشور محل صدور مدرک رسیده باشد.

۲ - در صورتی که تصویر مدارک موضوع بند(ب) فوق توسط یکی از مراجع زیر برابر اصل شده باشد، ارائه ی اصل مدارک ضروری نیست:

(۱-۲) دفترخانه اسناد رسمی دارای مجوز از قوه ی قضائیه ی ایران، (۲-۲) سفارتخانه یا کنسولگری جمهوری اسلامی ایران در محل اقامت متقاضی یا (۳-۲) مراجع صالحی که در کشور محل اقامت متقاضی یا محل صدور مدرک برای این امر تعیین شده اند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۳- اطلاعات تماس^۲:

اقامتگاه متقاضی (کشور): استان / ایالت: شهر:

نشانی: کدپستی:

تلفن: فاکس: پست الکترونیک: تارنما:

۴- آیا شرکت در بورس اوراق بهاداری، پذیرفته شده است؟ بلی خیر

اگر پاسخ مثبت است در کدام بورس؟.....

۵- اطلاعات دارندگان بیش از ۵ درصد حق رأی متقاضی به شرح زیر است:

ردیف	نام دارنده حق رأی	تابعیت	درصد حق رأی	ذینفع نهایی ^۳

۶- فعالیتهای جاری متقاضی:

.....

۷- مبلغ سرمایه خارجی که متقاضی به کشور وارد خواهد کرد:

مبلغ	نوع ارز

۸- جدول زیر برای تعیین زمان بندی ورود سرمایه تکمیل شود^۳:

.....

^۲ در صورتی که دارنده حق رأی، شخص حقوقی است، شخص یا اشخاص حقیقی ذینفع نهایی آن تشریح گردد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

دوره زمانی	۱ تا ۶ ماه پس از صدور مجوز معامله	۶ تا ۱۲ ماه پس از صدور مجوز معامله	بعد از ۱۲ ماه پس از صدور مجوز معامله
مبلغ			
نوع ارز			

۹- نحوه مدیریت سرمایه ی وارده:

مستقیماً توسط متقاضی

به طور غیرمستقیم از طریق نماینده یا وکیل متقاضی

۱۰- اینجانب با آگاهی کامل از قوانین و مقررات مربوط به سرمایه گذاری در اوراق بهادار موضوع این تقاضانامه که توسط مقامات ذیصلاح در ایران به تصویب رسیده است و تعهد به رعایت آن ها، این تقاضا نامه را ارائه نموده ام و قبول دارم که در صورتی که این قوانین و مقررات را نقض نمودم، مطابق قوانین و مقررات ایران با اینجانب رفتار شود.

۱۱- امضای مجاز متقاضی:

ردیف	نام کامل	سمت	تلفن	پست الکترونیکی	امضاء

^۴ اطلاعات بندهای ۷، ۸ و ۹ جهت اطلاع سازمان بورس و اوراق بهادار بوده و تعهدی برای متقاضی به همراه نمی آورد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

متقاضی ملزم است به همراه این تقاضانامه مدارک زیر را به کارگزاری تسلیم نماید:

(الف) نامه متقاضی خطاب به کارگزار مبنی بر درخواست دریافت مجوز معامله از سازمان بورس و اوراق بهادار.

(ب) اصل و تصویر مدرکی که نشان دهنده سمت و حدود اختیارات اشخاصی که به عنوان صاحب امضای مجاز متقاضی اقدام به امضای این تقاضانامه نموده‌اند.

(ج) اصل و تصویر اساسنامه و مدرک تأسیس متقاضی.

توضیحات :

۱ - مدارک فوق باید به زبان فارسی یا انگلیسی ارائه شود. در صورتی که اصل مدارک به زبان دیگری باشد ارائه ترجمه آن به زبان فارسی یا انگلیسی کافی است؛ مشروط به اینکه ترجمه مذکور به تأیید (۱-۱) مراجع رسمی ترجمه اسناد در ایران، (۲-۱) مراجع رسمی ترجمه اسناد در کشور محل اقامت متقاضی یا (۳-۱) مراجع رسمی ترجمه اسناد در کشور محل صدور مدرک رسیده باشد.

۲ - در صورتی که تصویر مدارک موضوع بندهای (ب) و (ج) فوق توسط یکی از مراجع زیر برابر اصل شده باشد، ارائه اصل مدارک ضروری نیست:

(۱-۲) دفترخانه اسناد رسمی دارای مجوز از قوه قضائیه ایران، (۲-۲) سفارتخانه یا کنسولگری جمهوری اسلامی ایران در محل اقامت متقاضی یا (۳-۲) مراجع صالحی که در کشور محل اقامت متقاضی یا محل صدور مدرک برای این امر تعیین شده‌اند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

پیوست ۴ - مجوز معامله

مجاز معامله شماره مجوز :

تاریخ صدور مجوز :

این مجوز در اجرای آیین نامه سرمایه گذاری خارجی در بورس ها و بازارهای خارج از بورس مصوب هیأت وزیران و دستورالعمل اجرایی آن توسط سازمان بورس و اوراق بهادار برای خرید و فروش اوراق بهادار زیر:

به نام شخص زیر صادر شده است:

☐ شخص حقیقی :	نام :	تاریخ تولد :	محل تولد :	تابعیت :
☐ شخص حقوقی :	نام :	شماره ثبت :	تاریخ ثبت :	محل ثبت :

اعتبار این مجوز برای خرید اوراق بهادار یاد شده حداکثر به مدت ۵ سال (تا تاریخ) است مگر اینکه به موجب آیین نامه ی صدرالاشاره لغو گردد. اعتبار این مجوز برای فروش اوراق بهاداری که صاحب مجوز براساس این مجوز خریداری کرده است، نامحدود می باشد.

صاحب این مجوز موظف است در خرید و فروش اوراق بهادار یاد شده، آیین نامه سرمایه گذاری خارجی فوق الاشاره و دستورالعمل اجرایی و سایر قوانین و مقررات مرتبط مصوب مراجع ذیصلاح ایرانی را رعایت نماید. سایر قوانین و مقررات حاکم بر صاحب این مجوز برای خرید و فروش اوراق بهادار یادشده، مشابه قوانین و مقررات حاکم بر اشخاص ایرانی است.

مهر سازمان بورس و اوراق بهادار

رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار

آیین نامه معاملات در شرکت بورس اوراق بهادار تهران

ماده ۱. تعاریف

منظور از "سازمان"، در این آیین نامه، سازمان بورس و اوراق بهادار و منظور از "بورس" شرکت بورس اوراق بهادار تهران سهامی عام است.

"معاملات"، خرید یا فروش اوراق بهاداری است که در بورس پذیرفته شده است. هر معامله در صورتی قطعیت می یابد که به تایید "بورس" برسد.

"تابلوی بورس" تابلویی است که برای ارائه اطلاعات طبقه بندی شده اوراق بهادار به کار می رود از قبیل تابلوی اصلی و فرعی، تابلو اوراق مشارکت دولتی و تابلوی اوراق مشارکت شرکت ها.

"عرضه"، عبارت است از اعلام آمادگی برای فروش اوراق بهادار از طرف کارگزار فروشنده.

"تقاضا"، عبارت است از اعلام آمادگی برای خرید اوراق بهادار از طرف کارگزار خریدار.

"مشتری"، شخصی است که متقاضی خرید (یا فروش) اوراق بهادار است. "مشتری" می تواند نماینده قانونی خریدار یا فروشنده باشد.

"سفارش"، درخواست خرید و یا فروش اوراق بهادار است که توسط "مشتری" به کارگزار ارائه می شود.

"قیمت پیشنهادی"، نرخ است که برای هر واحد اوراق بهادار از طرف کارگزار وارد سامانه معاملات می شود.

"قیمت باز"، نرخ است که اختیار تعیین آن از طرف "مشتری" به کارگزار واگذار می شود.

"قیمت محدود"، نرخ است که حداکثر یا حداقل آن از طرف "مشتری" به کارگزار اعلام می شود.

"قیمت معین"، نرخ ثابتی است که توسط "مشتری" برای انجام معامله به کارگزار اعلام می شود.

"واحد پایه معاملاتی متعارف"، حداقل میزان اوراق بهادار در هر معامله است که توسط "بورس" تعیین می شود.

"واحد پایه معاملاتی نامتعارف"، میزان اوراق بهاداری که از واحد پایه معاملاتی متعارف کمتر است.

"قیمت آغازین"، قیمتی است که در شروع جلسه رسمی معاملاتی برای هر ورقه بهادار در تابلو بورس اعلام می شود.

"قیمت پایانی"، قیمت هر ورقه بهادار در پایان هر جلسه رسمی معاملاتی بورس است که محاسبه و توسط "بورس" اعلام می شود.

"حجم مبنا"، تعداد اوراق بهادار از یک نوع است که هر روز باید مورد دادوستد قرار گیرد تا کل درصد تغییر آن روز، در تعیین قیمت روز بعد ملاک باشد.

"سهام شناور آزاد" هر شرکت، بخشی از سهام آن شرکت است که دارندگان آن آماده عرضه و فروش آن سهام می باشند، و قصد ندارند با حفظ آن قسمت از سهام، در مدیریت شرکت مشارکت نمایند.

"دامنه نوسان قیمت"، پایین ترین تا بالاترین قیمتی است که در آن دامنه، طی یک یا چند جلسه رسمی معاملاتی بورس، قیمت می تواند نوسان داشته باشد.

"بستن نماد"، توقف معاملات هر یک از انواع اوراق بهادار طی دوره معین طبق دستورالعمل مربوطه می باشد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

"محدودیت حجمی"، حداکثر تعداد اوراق بهاداری است که در هر نماد معاملاتی طی هر سفارش در سامانه معاملات وارد می شود. این رقم مضرب صحیحی از "واحد پایه معاملاتی متعارف" است.

"سپرده گذاری"، عملیاتی است که طی آن اوراق بهاداری که در سامانه معاملات به ثبت رسیده است، قابلیت معامله پیدا می کند.

"تسویه و پایاپای"، مرحله پایانی انجام معامله است که طی آن مالکیت اوراق بهادار به خریدار و وجوه حاصل از معامله به فروشنده منتقل می شود.

"نماد معاملاتی"، شناسه ای است که برای هر یک از اوراق بهادار به صورت منحصر به فرد در سامانه معاملات تعریف شده است. این شناسه می تواند به صورت حروف، عدد و یا ترکیبی از هر دو باشد.

"کد معاملاتی"، شناسه "مشتري" جهت انجام معامله اوراق بهادار در سامانه معاملات است. این شناسه به صورت حروف، عدد، و یا ترکیبی از هر دو می باشد.

"کد معاملاتی گروهی"، شناسه ای است که برای ورود سفارش های خرید و یا فروش گروهی برای هر شرکت کارگزاری در سامانه معاملات تعریف شده است. این شناسه به صورت حروف، عدد، و یا ترکیبی از هر دو می باشد.

"سامانه معاملاتی"، سیستم رایانه ای است که دریافت سفارش های خرید و فروش، تطبیق سفارش ها و در نهایت انجام معاملات از طریق آن انجام می شود.

"ایستگاه معاملاتی"، پایانه معاملاتی کارگزار است که با سامانه معاملاتی بورس در ارتباط می باشد. هر "ایستگاه معاملاتی" با کدی مشخص می شود که به آن "کد ایستگاه معاملاتی" گویند. ایستگاه های معاملاتی هر کارگزار با کدهای جداگانه تعریف می شود.

"معامله بلوک"، معاملاتی است که در آن قواعد مربوط به محدودیت حجمی و محدودیت قیمتی رعایت نمی شود.

"معامله ترجیحی"، انتقال سهام شرکت های دولتی به کارکنان واحدها به منظور اجرای برنامه های خصوصی سازی است که به نرخ معینی انجام می شود.

"معاملات اشخاص خارجی"، خرید و فروش اوراق بهادار اشخاص خارجی است که حسب مورد، پس از اخذ مجوز از مراجع ذی ربط، اقدام به معامله اوراق بهادار می کنند.

"معاملات دوطرفه"، معاملاتی است که کارگزار هم زمان نقش کارگزار خریدار و فروشنده را برعهده دارد.

"معاملات خوشه ای"، خرید یا فروش مجموعه ای از اوراق بهادار است که به طور یک جا معامله می شود.

"معاملات چرخشی"، معاملاتی است که با تکمیل چرخه آن ظرف یک جلسه معاملاتی، وضعیت مالکیت طرفین معامله تغییری نمی کند.

"معاملات مشروط"، معاملاتی است که برای انجام و یا نحوه تسویه آن، شرایطی برابر مقررات "بورس" تعیین شده باشد.

"معاملات با اقربا"، خرید و فروش اوراق بهادار با همسر و اقربای درجه یک (طبقه اول نسبی طبق تعریف قانون مدنی) است.

"معاملات اعتباری"، معاملاتی است که درصدی از ثمن معامله از طریق بانک و یا مؤسسه مالی یا اعتباری تأمین مالی شده باشد.

"معاملات تجدید ساختار"، انتقال اوراق بهادار از طرف شرکت مادر به شرکت های تابعه با هدف تجدید ساختار است.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

"معاملات عمده"، معاملاتی است که تعداد سهام مورد معامله از درصد معینی از کل سهام آن شرکت، یا حجم معاملات آن طی دوره معین، و یا حجم معاملات کل بازار طی مدت معین، بیشتر باشد.

"خرید گروهی"، خرید اوراق بهادار توسط کارگزار با کد معین، و تخصیص آن به مشتریان است.

"فروش گروهی"، فروش اوراق بهادار تجمیع شده تعدادی از مشتریان با کد معین کارگزار می باشد.

"انتقال قهری"، انتقال اوراق بهاداری است که با فوت دارنده آن به وراث قانونی وی صورت می گیرد.

"انتقال قانونی"، انتقال اوراق بهاداری است که به موجب قوانین خاص و یا با حکم دادگاه صالحه به شخص دیگری صورت می گیرد.

"شاخص"، نمایی است که تغییرات قیمت یا بازده یک یا مجموعه ای از اوراق بهادار را طی دوره زمانی مشخص نشان می دهد.

"پذیرش مضاعف"، پذیرش اوراق بهاداری است که علاوه بر "بورس" در بورس دیگری نیز پذیرفته شده باشد.

"بازارگردان"، کارگزار/معامله گری است که با اخذمجوز لازم با تعهدبه افزایش نقدشوندگی و تنظیم عرضه و تقاضای اوراق بهادارمعین و تحدید دامنه نوسان قیمت آن، به دادوستدآن اوراق می پردازد.

"عرضه اولیه"، منظور نخستین عرضه اوراق بهادار شرکت، پس از پذیرش آن در بورس است.

"کارگزار معرف"، کارگزاری که در پذیرش اوراق بهادار نقش مشاور و کارشناس را برای عرضه اولیه برعهده داشته باشد.

"کارگزار متعهد پذیرهنویسی"، کارگزاری است که در عرضه اولیه اوراق بهادار به بورس، هماهنگی برای تأمین مالی خرید بخشی از اوراق را که به فروش نمی رسد، به عمل آورده باشد.

"حراج"، سازوکاری برای دادوستد اوراق بهادار برپایه انطباق سفارش های خریدوفروش مشتریان با در نظر گرفتن اولویت قیمت و زمان است.

"جلسه رسمی معاملاتی"، ساعاتی پیوسته از یک نشست کاری است که معاملات اوراق بهادار در این ساعات انجام می پذیرد. "بورس" می تواند در یک شبانه روز بیش از یک نشست رسمی معاملاتی داشته باشد.

تبصره: تعاریف و اصطلاحات دیگری که برحسب ضرورت های کار با سامانه کامپیوتری یا پیاده سازی نرم افزارهای جدیدمورد نیاز باشد، توسط هیئت مدیره "بورس" تعیین و اعلام می شود.

ماده ۲. ساعت و روزهای انجام معامله انواع اوراق بهادار در بورس، به استثنای روزهای تعطیل رسمی توسط هیئت مدیره "بورس" تعیین و اعلام می شود. تبصره: تغییرات ساعت و روزهای انجام معامله حداقل ۱۵ روز قبل از انجام بایستی به اطلاع عموم برسد.

ماده ۳. معاملات بورس، مگر در مواردی که در این آیین نامه آمده است، به طریق حراج انجام می شود. کارگزاران پیشنهادهای خریدوفروش خود را با توجه به سفارش های خریداران و فروشندگان، تعداد اوراق بهادار و قیمت آنها را در سامانه معاملاتی وارد خواهند نمود.

ماده ۴. معاملات بورس با رعایت اولویت قیمت و زمان ورود سفارش به سامانه معاملاتی انجام می شود. جزئیات نحوه انجام معاملات در "دستورالعمل نحوه انجام معاملات" خواهد آمد.

ماده ۵. حدود و شیوه عملیات کارگزاران در خریدوفروش اوراق بهادار تابع "دستورالعمل نحوه انجام معاملات" خواهد بود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۶. هیئت مدیره "بورس" می تواند در مواردی که نوسان غیرعادی در قیمت پیشنهادی یا معاملاتی* اوراق بهادار در هر جلسه مشاهده کند، از انجام معامله جلوگیری نماید. چگونگی انجام کار در دستورالعمل "توقف معاملات" خواهد آمد. هیئت مدیره بورس می تواند اختیارات موضوع این ماده را به مدیرعامل تفویض نماید.

تبصره: در صورتی که کارگزار خریدار یا فروشنده نسبت به تصمیم جلوگیری از انجام معامله براساس این ماده معترض باشد، باید اعتراض خود را با ذکر دلایل، برای رسیدگی و تعیین تکلیف، به "سازمان" تسلیم نماید. رسیدگی به این اعتراض ظرف ۴۸ ساعت، به عمل می آید.

ماده ۷. شرایط و چگونگی عرضه اولیه اوراق بهادار تابع دستورالعمل "عرضه اولیه اوراق بهادار" خواهد بود.

ماده ۸. انواع معاملات اوراق بهادار، شرایط معامله، میزان اطلاعاتی که در زمان معامله می باید انتشار یابد، مراحل انجام سفارش خرید و فروش، و سایر شرایط انجام معامله در "دستورالعمل نحوه انجام معاملات" خواهد آمد. تسویه وجوه و پایاپای اوراق بهادار و شرایط تسویه خارج از اتاق پایاپای، بر طبق "دستورالعمل سپرده گذاری، تسویه، و پایاپای" انجام خواهد شد.

ماده ۹. معاملات بورس باید در شرایط رقابتی و همواره به صورت حراج انجام شود. در صورتی که انجام معامله ای به صورت حراج ممکن نباشد، این معاملات با مصوبه شورای بورس خارج از جلسه رسمی معاملات قابل انجام است.

ماده ۱۰. در مواردی که کارگزاری برای اوراق بهادار خاصی به عنوان "کارگزار معرف" یا "کارگزار متعهد پذیرهنویسی"، عمل کند، بر طبق دستورالعمل "عرضه اولیه اوراق بهادار" حق تقدمی برای وی در نظر گرفته می شود.

ماده ۱۱. وجوه مربوط به سهام معامله شده در بورس همراه با وکالت نامه فروش سهام و اصل سهام باید حداکثر تا ۷۲ ساعت از تاریخ معامله بین کارگزاران خریدار و فروشنده رد و بدل گردد. کارگزار فروشنده، موظف است تشریفات مربوط به انتقال سهام معامله شده را ظرف ۷۲ ساعت (سه جلسه معاملاتی) از تاریخ معامله انجام داده و سهام را تحویل خریدار نماید. در صورتی که علل یا توافقی دیگر در مورد تحویل بعد از مهلت های تعیین شده، وجود داشته باشد، مراتب باید حداکثر تا پایان نشست رسمی معاملاتی مربوط کتباً به اطلاع مدیرعامل "بورس" برسد. در هر صورت، معامله انجام شده، قطعی به شمار می رود. ساعات تسویه و یا مدت زمان مربوط به انتقال سهام، براساس "دستورالعمل سپرده گذاری، تسویه و پایاپای" انجام خواهد شد.

ماده ۱۱ مکرر (۱) ^۱ کلیه معاملات عمده ای که فروشنده برای انجام معامله با شرایط اعلام آمادگی نماید، صرفاً با موافقت مدیرعامل انجام می شود. بورس تسهیلات لازم را با رعایت موارد زیر توسط کارگزاران برای انتقال سهام فراهم می آورد:

۱ - کارگزار فروشنده، مکلف است شرایط فروشنده را منطبق با مقررات بورس و براساس دستورالعمل معاملات دریافت و به بورس اعلام نماید.

۲ - کارگزار فروشنده، پس از مشخص شدن برنده رقابت، مکلف است سند تسویه خارج از پایاپای حصة غیرنقدی را که پس از تأمین شرایط اعلامی معامله از سوی خریدار به امضای طرفین معامله (خریدار و فروشنده) رسیده است به بورس تسلیم نماید. قطعیت معامله منوط به پرداخت حصة نقدی از سوی خریدار و ارائه سند تسویه خارج از پایاپای، مطابق مقررات می باشد. مهلت ارائه سند تسویه خارج از پایاپای و قطعیت معامله حداکثر ۹ روز کاری بعد از مشخص شدن برنده رقابت می باشد.

^۱ ماده ۱۱ مکرر ۱ و ۲ مصوب ۱۳۸۹/۰۷/۲۴ شورای عالی بورس و اوراق بهادار است.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

در صورت عرضه سهام جهت انجام معامله عمده از سوی سازمان خصوصی سازی، افزایش مهلت تسویه حصه نقدی و ارایه سند تسویه خارج از پایاپای از ۹ روز کاری به ۳۰ روز کاری به درخواست آن سازمان و موافقت وزیرمختار امور اقتصادی و دارایی به عنوان رئیس شورای عالی بورس و اوراق بهادار امکان پذیر می باشد.^۱

خاتمه مهلت، آخرین ساعت کاری روز نهم یا سیام حسب مورد خواهد بود. ساعت کاری در ایام ماه مبارک رمضان از ساعت ۸ صبح تا ۳ بعدازظهر و سایر ایام از ساعت ۸ صبح تا ۴ بعدازظهر می باشد.^۲

۳- خریدار مکلف است از طریق کارگزار خود حداکثر تا پایان مهلت های مقرر در بند (۲) این ماده نسبت به تسویه حصه نقدی معامله از طریق اتاق پایاپای اقدام نماید.

۴- در صورتی که حصه نقدی مطابق با شرایط اطلاعیه عرضه توسط کارگزار خریدار به حساب شرکت سپرده گذاری مرکزی در موعد مقرر واریز نشود معامله محقق نشده و سهام موضوع اطلاعیه عرضه در مالکیت فروشنده باقی خواهد ماند. در این صورت شرکت سپرده گذاری مرکزی کلیه کارمزدهای متعلقه را از محل ۳ درصد واریزی خریدار کسر و مابقی آن را به عنوان وجه الضمان ناشی از عدم انجام تعهدات خریدار به حساب کارگزار فروشنده جهت پرداخت آن به فروشنده واریز می نماید.

تبصره- وجوه مازاد بر ۳ درصد واریزی از سوی خریدار به کارگزار وی مسترد خواهد شد.

۵- به محض درج اطلاعیه عرضه سهام توسط بورس، سهام موضوع معامله به کد مخصوص که برای انجام معاملات عمده در نظر گرفته می شود انتقال می یابد و فروشنده و کارگزار فروشنده نمی توانند بدون موافقت بورس از عرضه سهام خودداری نمایند.

۶- در صورتی که خریدار مطابق مقررات، برنده رقابت بوده و شرایط قطعیت معامله مندرج در اطلاعیه عرضه را فراهم نماید، فروشنده مکلف به امضای سند تسویه خارج از پایاپای و ارائه آن به کارگزار خود می باشد. در غیراینصورت فروشنده مکلف است علاوه بر کارمزدهای معامله، به برنده رقابت که به موجب دستورالعمل اجرایی این مقررات نسبت به واریز وجه یا ارایه ضمانت نامه اقدام کرده است از قرار هر ماه ۲ درصد خسارت، معادل مبلغ واریزی یا ارزش ضمانت نامه بانکی برای مدتی که وجه واریزی در حساب شرکت سپرده گذاری مرکزی متوقف بوده یا ضمانت نامه بانکی معتبر در اختیار آن شرکت بوده است پرداخت نماید. انتقال سهام از کد مخصوص به کد مالکیت فروشنده منوط به پرداخت خسارت مندرج در این بند خواهد بود.

۷- فروشنده مجاز است حداکثر تا پنج درصد از حصه نقدی را در خارج از مهلت های مقرر در بند (۲) این ماده دریافت نماید. در این صورت حصه مزبور نیز غیرنقدی تلقی خواهد شد و همزمان با ارایه سند تسویه خارج از پایاپای، آن بخش نیز خارج از پایاپای تسویه شده و معامله قطعی می گردد. در صورت عدم توافق خریدار و فروشنده به شرح فوق، حصه نقدی باید به ترتیب مندرج در بند (۳) این ماده از طریق اتاق پایاپای تسویه شود.

۸- در صورت عدم امضای سند تسویه خارج از پایاپای از سوی خریدار یا فروشنده یا عدم ارایه آن به بورس معامله محقق نشده و به اختلاف طرفین براساس ترتیبات مقرر در ماده ۳۶ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران رسیدگی خواهد شد. متخلف علاوه بر پرداخت خسارت طرف مقابل مکلف است کلیه کارمزدهای معامله را به ذینفع آن پرداخت نماید. مبنای محاسبه خسارت قابل پرداخت حسب مورد براساس مفاد بند (۴) یا بند (۶) این ماده خواهد بود.

^۱ مصوبه ۸۵/۷/۲۴ شورای عالی بورس

^۲ مصوبه ۸۵/۷/۱۰ شورای عالی بورس

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۹ - در صورتی که معامله به هر دلیل محقق نشود حصه نقدی واریزی از سوی خریدار (غیر از ۳٪ از قیمت پایه جهت شرکت در رقابت) به کارگزار خریدار مسترد خواهد شد.

ماده ۱۱ مکرر (۲) کارگزار خریدار برای توزیع گسترده اوراق بهادار با موافقت مدیرعامل بورس می تواند از مهلت حداکثر ۳ روز کاری برای تخصیص و ارایه فهرست نهایی خریداران استفاده نماید.

ماده ۱۲. وجوه مربوط به معامله های اوراق مشارکت باید حداکثر ظرف ۲۴ ساعت از تاریخ معامله، واریز شود. در صورتی که وجوه اوراق مشارکت پس از ۲۴ ساعت پرداخت نشود، کارگزار فروشنده می تواند درخواست ابطال معامله یا اخذ جریمه هر روزی که وجه دیرتر پرداخته می شود، اقدام نماید. در هر صورت، کارگزار خریدار نمی تواند تقاضای ابطال معامله انجام شده را نماید و موظف به پرداخت خسارت به کارگزار فروشنده، است. جزییات پایاپای و تسویه اوراق مشارکت براساس مفاد "دستورالعمل سپرده گذاری، تسویه، و پایاپای" خواهد بود.

ماده ۱۳. نحوه تکمیل اسناد مربوط به معاملات و تحویل آن ها به "بورس" و نیز نحوه تسویه وجه طبق دو دستورالعمل "نحوه انجام معاملات" و "سپرده گذاری، تسویه و پایاپای" انجام می شود.

ماده ۱۴. دستورهای خرید یا فروش اوراق مشارکت بانک مرکزی و دولت بدون توجه به محدودیت های مقرر در آیین نامه ها و دستورالعمل های بورس در "بورس" قابل معامله خواهد بود.

ماده ۱۵. انجام معاملات قهری، قانونی، اشخاص خارجی، گروهی، خوشه ای، مشروط، با اقربا، اعتباری، تجدید ساختار و ترجیحی طبق دستورالعمل های "نحوه انجام معاملات" و "سپرده گذاری، تسویه، و پایاپای" انجام خواهد شد.

ماده ۱۶. کارگزاران موظف اند از انجام معاملات چرخشی اجتناب کنند، و در صورتی که سهواً این نوع معاملات را انجام داده، و بعداً به ماهیت معامله پی بردند، مراتب را بلافاصله به مدیرعامل "بورس" اطلاع دهند. جزییات مربوطه در "دستورالعمل نحوه انجام معاملات" خواهد آمد.

ماده ۱۷. در مواقعی که اعلام خرید کارگزاران یا قطعیت معامله مورد تردید باشد، رأی مدیرعامل "بورس" یا نماینده وی قطعی و لازم الاتباع می باشد.

ماده ۱۸. معاملات عمده براساس "دستورالعمل معاملات عمده" انجام می شود.

ماده ۱۹. نحوه و چگونگی وثیقه گذاری اوراق بهادار بر طبق "دستورالعمل توثیق اوراق بهادار" انجام می شود.

ماده ۲۰. "بورس" موظف به رعایت قوانین پولی و بانکی، مصوبات بانک مرکزی و شورای پول و اعتبار در مورد "معاملات اعتباری" و ابلاغ این مصوبات و مصوبات "شورا"، "سازمان" و هیئت مدیره بورس به کارگزاران است.

ماده ۲۱. پذیرش اشتباهات سهوی کارگزاران در مورد معاملات تاحدی مجاز است که در دستورالعمل "توقف معاملات" تعیین شده است.

ماده ۲۲. کارگزاران موظف اند ضمن رعایت سفارش مشتریان از فرم هایی برای پذیرش سفارش های خرید و فروش مشتریان استفاده کنند که از طرف "بورس" طراحی شده است.

سفارشی که به صورت غیرحضور از طریق تلفن، فاکس، و یا به شکل الکترونیک به کارگزار داده می شود، باید به نحوی انجام شود که در دستورالعمل "نحوه انجام معاملات" تصریح شده است.

ماده ۲۳. نحوه ادامه معاملات ناتمام اوراق بهادار در نشست معاملاتی بعدی، بر طبق "دستورالعمل نحوه انجام معاملات" انجام می شود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۲۴. بازکردن و بستن نمادهای معاملاتی و صدور مجوز توقف نماد براساس "دستورالعمل توقف نمادها" انجام خواهد شد.

ماده ۲۵. "بورس" موظف است اطلاعات لازم از جمله قیمت آغازین و پایانی، شاخص و میزان سهم شناور آزاد را برای تحلیل بازار و انجام معاملات عادلانه و مبتنی بر عرضه و تقاضا به نحو مقتضی در اختیار بازار قرار دهد.

ماده ۲۶. نحوه انجام معاملات اوراق بهادار مختلف از جمله سهام، حق تقدم سهام، اوراق مشارکت، سید سهام، و هر نوع اوراق بهاداری که در بورس پذیرش می شوند، براساس "دستورالعمل نحوه انجام معاملات" خواهد بود.

ماده ۲۷. میزان کارمزد دریافتی کارگزاران از هر طرف معامله به شرح زیر محاسبه می گردد:

در معاملات سهام هر یک از طرفین معامله کارمزدی از قرار ۴ در هزار مبلغ معامله به کارگزاری که معامله را از طرف آنها انجام داده پرداخت خواهد کرد. در معاملات اوراق مشارکت هر یک از طرفین کارمزدی از قرار ۰.۷۵ در هزار مبلغ معامله به کارگزار مربوط پرداخت خواهد کرد.

تبصره: حداقل کارمزد معاملات ۱۵.۰۰۰ ریال است. حداکثر کارمزد کارگزاران در یک معامله ۱۰۰ میلیون ریال است. در معاملات اوراق مشارکت حداقل مبلغ کارمزد کارگزاران ۲۰.۰۰۰ ریال و حداکثر آن ۳۰ میلیون ریال است.

ماده ۲۸. به منظور انجام پروژه های گسترش بورس به میزان ۰/۳ درصد از ارزش معامله سهام که ۰/۱۵ درصد آن را خریدار و ۰/۱۵ درصد آن را فروشنده پرداخت می کند، توسط سازمان وصول و مستقیماً به حساب بانکی خاصی به نام سازمان کارگزاران بورس واریز می شود. این وجوه منحصرأ با تصویب شورای بورس به مصرف طرح ها و پروژه های توسعه بورس خواهد رسید. هرگونه دخل و تصرف در موجودی حساب بانکی مذکور توسط سازمان، بدون تصویب شورای بورس ممنوع می باشد. درصد یادشده از معاملات اوراق مشارکت دریافت نخواهد شد. در مورد سایر ابزارهای مورد معامله در بورس، در هر مورد موضوع در آیین نامه اوراق بهادار یادشده خواهد آمد.

تبصره: حداکثر کارمزد موضوع این ماده در هر معامله ۵۰۰ میلیون ریال می باشد که از هر یک از طرفین معامله دریافت می شود.

ماده ۲۹. کارگزاران مکلف اند دفاتر سفارش های دریافتی خود را مطابق دستورالعمل های مربوطه ثبت و از فرم هایی که سازمان مقرر می دارد استفاده کنند. مسؤلیت حفظ فرم های سفارش مکتوب و الکترونیک و اطمینان از صحت سفارش های انجام شده با کارگزاران است.

ماده ۳۰. کارگزاران مکلف اند تمام وجوهی را که از مشتریان خود برای انجام معامله دریافت می دارند، در پایان هر روز در حساب جاری مخصوصی که نزد یکی از بانک ها و تحت عنوان "حساب جاری معاملاتی کارگزاری" به نام خود باز می کنند، منظور نمایند. در برهه مخصوصی که سازمان برای منظور نمودن وجه تهیه می کند، باید ذکر شود که وجوه مزبور بابت فروش یا خرید چه تعداد سهام یا اوراق مشارکت متعلق به فروشنده یا خریدار (با ذکر نام و مشخصات فروشنده یا خریدار) می باشد. کارگزاران مجاز نیستند به هیچ وجه وجوه مشتری را برای مدتی خارج از زمان تعیین شده در دستورالعمل نزد خود نگاه دارند، و یا هرگز از محل وجوه آن ها، برای سایر مشتریان و یا کارگزاری خود، معامله ای انجام دهند. جزییات امر در آیین نامه "نحوه نگهداری وجوه مشتریان" خواهد آمد.

ماده ۳۱. کارگزاران و نمایندگان آن ها که در امور مربوط به خرید و فروش سهام فعالیت دارند می توانند تا میزان نصاب های مندرج در زیر برای خود و افراد تحت تکفل خود، سهام به قیمت تابلو خریداری نمایند:

الف) اعضای حقیقی و نمایندگان اشخاص حقوقی عضو هیئت مدیره و مدیرعامل و کارکنان شرکت های کارگزاری جمعاً تا سقف ۲۵۰ میلیون ریال (به قیمت خرید).

^۱ کارمزد معاملات اوراق مشارکت مصوب ۸۴/۰۵/۰۱ شورای بورس

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ب) شرکت های کارگزاری تا سقف صد درصد سرمایه ثبت و پرداخت شده و یا هفتاد درصد ارزش ویژه حقوق صاحبان سهام شرکت کارگزاری هر کدام که کمتر باشد.

تبصره: کارگزاران عبارتند از مدیران عامل و اعضای هیئت مدیره شرکت های کارگزاری و نمایندگان کارگزاران عبارتند از دارندگان گواهی های حرفه ای که در بورس فعالیت می کنند.

ماده ۳۲. درمورد انتقال سهام به مدیران و کارکنان واحدها، انتقال براساس مصوبه " انتقال سهام به کارکنان شرکت های پذیرفته شده در بورس " انجام خواهد شد.

ماده ۳۳. تسویه معاملات در خارج از اتاق پایاپای و سیستم تسویه بورس فقط محدود به مواردی است که در " دستورالعمل سپرده گذاری، تسویه، و پایاپای " می آید.

ماده ۳۴. کارگزاران موظفاند مفاد این آیین نامه را رعایت و اجرا نمایند. در صورت عدم رعایت آن مشمول مقررات پیش بینی شده مربوطه خواهند شد.

ماده ۳۵. دستورالعمل های اجرایی این آیین نامه پس از تصویب هیئت مدیره " سازمان " و ابلاغ آن معتبر و لازم الاجراست.

توضیح: مواد ۲۷ و ۲۸ تا تصویب کارمزدهای جدید به قوت خود باقی خواهد بود.

الحاقی :

(مصوبه ۸۳/۶/۳۰ شورای بورس)

با انجام برخی از معاملات در خارج از وقت قانونی به شرح ذیل موافقت می نماید:

- سهامی که به موجب قراردادهای منعقد مابین ارگانهای دولتی (مانند سازمان صنایع ملی ایران) و اشخاص حقوقی و حقیقی که بنابر رای حکم تعیین شده توسط ریاست جمهوری یا هیئت وزیران و تنفیذ ریاست جمهوری می باید انتقال یابد، به قیمت توافق شده انجام شود.
- سهامی که به موجب مقررات قانونی به منظور تأدیه دیون دولت به سازمان تامین اجتماعی، سازمان بازنشستگی و غیره منتقل می شود، به قیمت تعیین شده یا قیمت تابلوی بورس انتقال یابد.
- سهامی که به سرمایه گذاری مربوط است که به تصویب سازمان سرمایه گذاری خارجی رسیده است و از طریق آن مصوبه سهامداران خارجی اجازه یافته اند به قیمت تعیین شده در مصوبه آن سازمان سهام را خریداری نمایند.

دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات در بورس اوراق بهادار تهران

این دستورالعمل در اجرای مواد ۴، ۵، ۶، ۸، ۱۳، ۱۵، ۱۶، ۱۸، ۲۲، ۲۳، ۲۴ و ۲۶ آئین نامه معاملات در شرکت بورس اوراق بهادار تهران (مصوب شورای عالی بورس و اوراق بهادار) در ۱۸ فصل، ۱۲۳ ماده و ۳۴ تبصره در تاریخ ۱۳۸۹/۰۹/۱۳ به تصویب هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید.

فصل اول: تعاریف و اصطلاحات

ماده ۱: اصطلاحات و واژه‌هایی که در ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی و آئین نامه معاملات در شرکت بورس اوراق بهادار تهران تعریف شده‌اند، به همان مفاهیم در این دستورالعمل به کار رفته‌اند.

- ۱. بازار عادی:** یکی از بازارهای سامانه معاملات است که در آن معاملات عادی اوراق بهادار براساس مقررات مربوط، انجام می‌شود.
- ۲. بازار معاملات عمده:** یکی از بازارهای سامانه معاملات است که در آن معاملات عمده اوراق بهادار براساس مقررات مربوط، انجام می‌شود.
- ۳. بورس:** بورس اوراق بهادار تهران (شرکت سهامی عام) است.
- ۴. توقف نماد:** جلوگیری از انجام معامله یک ورقه بهادار برای مدت محدود است.
- ۵. تعلیق نماد:** جلوگیری از انجام معامله یک ورقه بهادار تا رفع دلایل تعلیق است.
- ۶. حجم سفارش:** تعداد ورقه بهاداری است که در قالب یک سفارش، وارد سامانه معاملاتی می‌شود.
- ۷. حراج پیوسته:** شیوه‌ای است که براساس آن، به محض تطبیق قیمت سفارش‌های وارد شده به سامانه معاملاتی، معامله انجام می‌شود.
- ۸. حراج ناپیوسته (Auction):** شیوه‌ای است که براساس آن، پس از ورود سفارش‌ها به سامانه معاملات، معامله براساس قیمت نظری گشایش (TOP) انجام می‌شود.
- ۹. دامنه نوسان روزانه قیمت:** دامنه نوسان قیمت اوراق بهادار قابل معامله در بورس است که نسبت به قیمت مرجع تعیین می‌شود و ورود سفارش‌ها در هر روز صرفاً در این دامنه قیمت، مجاز است.
- ۱۰. دستورالعمل پذیرش:** دستورالعمل پذیرش اوراق بهادار در بورس اوراق بهادار تهران مصوب هیأت مدیره سازمان است.
- ۱۱. سفارش متوقف (Stop Order):** سفارش غیرفعالی است که فعال شدن آن در مورد سفارش‌های خرید، زمانی است که قیمت آخرین معامله بازار با قیمت تعیین شده توسط مشتری مساوی یا از آن بیشتر شود و در مورد سفارش‌های فروش، زمانی است که قیمت آخرین معامله بازار با قیمت تعیین شده توسط مشتری مساوی یا از آن کمتر شود.
- ۱۲. سهام پایه:** عبارت از مجموع تعداد سهام ثبت شده ناشر پذیرفته شده در بورس است. در محاسبه تعداد سهام پایه، سهام جدیدی که در مرحله پذیرهنویسی یا ثبت قانونی قرار دارند نیز لحاظ می‌شوند.
- ۱۳. سود (زیان) قابل اعمال:** سود (زیان) خالص پس از کسر مازاد درآمدهای متفرقه بر هزینه‌های متفرقه است. در صورتی که مازاد درآمد (هزینه) های متفرقه معادل یا بیشتر از ۲۰ درصد سود (زیان) خالص باشد، تغییرات آن در ۲۰ درصد ضرب و به سود (زیان) قابل اعمال اضافه می‌شود.
- ۱۴. شرکت سپرده‌گذاری مرکزی:** شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه (سهامی عام) است.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

- ۱۵. قیمت پایه:** قیمت مشخص و بدون قید و شرطی است که توسط فروشنده برای عرضه سهام در معاملات عمده تعیین و از طریق کارگزار فروشنده به بورس اعلام می شود و مبنای رقابت در معاملات عمده می باشد.
- ۱۶. قیمت مرجع:** قیمت پایانی سهم یا قیمت تعدیل شده پایانی در روز معاملاتی قبل، حسب مورد است که توسط بورس محاسبه می شود.
- ۱۷. قیمت تعدیل شده پایانی:** قیمتی است که پس از اعمال اثر تغییرات سرمایه و یا تقسیم سود نقدی در قیمت پایانی محاسبه می شود.
- ۱۸. قیمت نظری گشایش (TOP):** قیمتی است که در مرحله گشایش، براساس سفارش های ثبت شده با استفاده از سازوکار حراج، توسط سامانه معاملاتی محاسبه و معاملات مرحله گشایش با آن قیمت انجام می شود.
- ۱۹. معامله عمده:** معامله ای است که تعداد سهام یا حق تقدم قابل معامله در آن در شرکت هایی که سهام پایه آنها بیش از سه میلیارد عدد است، بزرگتر یا مساوی یک درصد سهام پایه و در شرکت هایی که سهام پایه آنها کمتر یا مساوی سه میلیارد عدد است، بزرگتر یا مساوی ۵ درصد باشد.
- ۲۰. معاملات عمده شرایطی:** معامله عمده ای است که تسویه وجوه آن با شرایط اعلامی در اطلاعیه عرضه عمده براساس ضوابط مندرج در این دستورالعمل و مقررات مربوطه انجام می شود.
- ۲۱. مقررات:** تمام مصوباتی است که توسط مراجع ذیصلاح از جمله مجلس شورای اسلامی، هیأت وزیران، شورا، سازمان و امثال آن در چارچوب اختیارات آنها وضع شده و بورس، کارگزار، مشتریان و سایر اشخاص ذیربط موظف به رعایت آنها هستند.
- ۲۲. ناشر پذیرفته شده:** ناشری است که اوراق بهادار آن در بورس پذیرفته شده است.
- ۲۳. واحد پایه سفارش (LOT):** تعداد مشخصی از اوراق بهادار است که حجم سفارش وارده به سامانه معاملاتی باید مضرب صحیحی از آن باشد.

فصل دوم: ضوابط کلی انجام معاملات اوراق بهادار

- ماده ۲:** معاملات اوراق بهادار، طی یک جلسه معاملاتی در روزهای شنبه تا چهارشنبه هر هفته به استثنای ایام تعطیل رسمی از ساعت ۹ صبح تا ۱۲ انجام می شود. تمامی روزهایی که جلسه معاملاتی در آن برگزار می شود، روز کاری محسوب می گردند.
- تبصره:** هیأت مدیره بورس می تواند زمان و تعداد جلسه های معاملاتی را در صورتی که امکانات فنی و شرایط تسویه مهیا باشد، تغییر دهد.
- ماده ۳:** مدیر عامل بورس می تواند ساعات شروع و خاتمه و طول جلسه معاملاتی را در صورت بروز اشکالات فنی در سامانه معاملاتی تغییر دهد. این تغییرات باید بلافاصله و به نحو مقتضی به اطلاع عموم برسد. بورس باید مستندات مربوط به اشکالات فنی سامانه معاملاتی را در سوابق خود نگهداری و حسب درخواست سازمان، آن را ارایه نماید.
- ماده ۴:** معاملات دو طرفه و معاملات با اقرباء تابع ضوابط کلی انجام معاملات اوراق بهادار خواهد بود.
- ماده ۵:** معاملات اشخاص خارجی با رعایت مقررات مندرج در آئین نامه سرمایه گذاری خارجی در بورس ها و بازارهای خارج از بورس مصوب ۱۳۸۹/۰۱/۲۹ هیأت وزیران، اصلاحات بعدی آن و سایر مقررات مربوط صورت می پذیرد.

فصل سوم: مراحل انجام معامله

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۶: معاملات اوراق بهادار بر مبنای واحد پول رسمی جمهوری اسلامی ایران انجام می شود. هیأت مدیره بورس می تواند واحد پول دیگری را نیز با هماهنگی سازمان تعیین کند.

ماده ۷: معاملات اوراق بهادار از طریق سامانه معاملات و توسط کارگزاران عضو بورس انجام می شود.

ماده ۸: نماد معاملاتی، به تفکیک اوراق بهادار و بازارهای تعریف شده در سامانه معاملاتی توسط بورس تعیین می شود.

ماده ۹: معاملات اوراق بهادار در یکی از بازارهای بورس انجام خواهد شد. مراحل انجام معاملات به شرح زیر است:

- ۱. پیش گشایش:** این مرحله ۳۰ دقیقه قبل از شروع معاملات است که در آن امکان ورود، تغییر یا حذف سفارش وجود دارد لیکن معامله ای انجام نمی شود؛
 - ۲. مرحله گشایش:** این مرحله بلافاصله پس از مرحله پیش گشایش است و در آن، سفارش های موجود در سامانه معاملات براساس سازوکار حراج ناپیوسته و در دامنه نوسان روزانه قیمت، انجام می شود؛
 - ۳. مرحله حراج پیوسته:** این مرحله پس از انجام مرحله گشایش شروع و در آن معاملات براساس حراج پیوسته انجام می شود؛
 - ۴. مرحله حراج ناپیوسته پایانی:** این مرحله بلافاصله پس از خاتمه مرحله حراج پیوسته و ۱۵ دقیقه قبل از مرحله معاملات پایانی شروع و به مدت ۱۵ دقیقه ادامه می یابد. طی این مرحله امکان ورود، تغییر یا حذف سفارش توسط کارگزاران وجود دارد لیکن معامله ای انجام نمی شود. در پایان این مرحله سفارش های موجود در سامانه معاملات براساس سازوکار حراج ناپیوسته و در دامنه نوسان روزانه قیمت اجرا می شود؛
 - ۵. مرحله معاملات پایانی:** ۱۵ دقیقه پایانی جلسه معاملاتی است که طی آن ورود سفارش و انجام معامله با قیمت پایانی امکان پذیر است.
- تبصره ۱:** معاملات بورس در هر جلسه معاملاتی حداقل شامل مراحل ۱ تا ۳ فوق می باشد. استفاده از مراحل ۴ و ۵ با تصویب هیأت مدیره بورس و سه روز کاری پس از اطلاع رسانی به عموم امکان پذیر است.
- تبصره ۲:** هیأت مدیره بورس می تواند زمانی خارج از جلسه معاملاتی را برای ورود، تغییر یا حذف سفارش ها تعیین نماید.

فصل چهارم: انواع سفارش ها

ماده ۱۰: سفارش های وارد شده به سامانه معاملات، حداقل باید حاوی موارد زیر باشد:

۱. نماد معاملاتی؛
۲. تعیین خرید یا فروش؛
۳. نوع سفارش؛
۴. حجم سفارش؛
۵. شرایط قیمتی؛
۶. کد معاملاتی؛
۷. اعتبار زمانی سفارش.

ماده ۱۱: انواع سفارش ها در سامانه معاملات به شرح زیر است:

۱. **سفارش محدود (Limit order):** سفارش خرید یا فروشی است که در قیمت تعیین شده توسط مشتری، یا بهتر از آن انجام می شود؛

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۲. **سفارش با قیمت باز (Market order):** سفارشی است که بدون تعیین قیمت وارد سامانه معاملاتی شده و با قیمت بهترین سفارش طرف مقابل اجرا می شود. در صورت اجرا نشدن بخشی از سفارش، باقیمانده به صورت یک سفارش با قیمت باز در سامانه باقی خواهد ماند؛
۳. **سفارش باز - محدود (Market to limit order):** سفارشی است که فقط در مرحله حراج پیوسته می تواند وارد سامانه معاملاتی شود. این سفارش بدون تعیین قیمت وارد سامانه معاملاتی شده و با قیمت بهترین سفارش طرف مقابل اجرا می شود. در صورت اجرا نشدن بخشی از سفارش، باقیمانده به صورت یک سفارش محدود به قیمت آخرین معامله انجام شده در سیستم باقی می ماند؛
۴. **سفارش به قیمت گشایش (Market on opening order):** سفارشی است که فقط در مرحله پیش گشایش می تواند وارد سامانه معاملات شود. این سفارش بدون تعیین قیمت وارد سامانه معاملاتی شده و در مرحله گشایش با قیمت گشایش معامله خواهد شد. در صورت اجرا نشدن بخشی از سفارش، باقیمانده به صورت یک سفارش محدود با قیمت گشایش در سیستم باقی می ماند؛
۵. **سفارش متوقف به باز (Stop loss order):** سفارش متوقفی است که پس از فعال شدن، به سفارش با قیمت باز تبدیل می شود؛
۶. **سفارش متوقف به محدود (stop limit order):** سفارش متوقفی است که پس از فعال شدن به سفارش محدود با قیمتی که از قبل در سفارش مشخص شده است، تبدیل می شود.

ماده ۱۲: سفارش ها به لحاظ نحوه اجرا به شرح زیر می باشند:

۱. **اجرای دو طرفه سفارش (Cross order):** سفارشی است که با استفاده از آن، کارگزار می تواند اقدام به ورود همزمان سفارش خرید و فروش با حجم و قیمت یکسان نموده و معامله نماید. قیمت وارده به سامانه معاملاتی باید بیشتر یا مساوی قیمت بهترین سفارش خرید ثبت شده در سامانه معاملاتی و کمتر یا مساوی قیمت بهترین سفارش فروش ثبت شده در سامانه معاملاتی باشد. این سفارش فقط در مرحله حراج پیوسته می تواند وارد سامانه معاملات شده و اجرا شود؛
۲. **سفارش دو بخشی (Iceberg order):** سفارش خرید یا فروشی است که دارای دو بخش پنهان و آشکار است. بخش آشکار سفارش در صف خرید یا فروش قرار گرفته و قابل رویت می باشد و بخش پنهان آن به صورت غیرفعال است. حجم قسمت آشکار و پنهان سفارش توسط کارگزار تعیین می شود. در صورتی که کل بخش آشکار سفارش معامله شود، به میزان حجم قسمت آشکار، سفارش پنهان فعال شده و در نوبت قرار می گیرد. حداقل کل سفارش و حداقل حجم قسمت آشکار در سفارش های دو بخشی، توسط بورس تعیین می شود؛
۳. **سفارش انجام و ابطال (fill & kill):** سفارش محدودی است که بلافاصله پس از ورود باید اجرا شود و در صورت عدم اجرای تمام یا بخشی از آن، مقدار باقیمانده به صورت خودکار از سامانه حذف خواهد شد. امکان ورود این سفارش در مرحله پیش گشایش وجود ندارد؛
۴. **سفارش همه یا هیچ (All or Non):** سفارش محدودی است که اجرای آن منوط به معامله کل سفارش است. در صورت عدم امکان معامله کل سفارش بلافاصله بعد از ورود، سفارش به صورت خودکار از سامانه حذف می شود. امکان ورود این سفارش در مرحله پیش گشایش وجود ندارد.

ماده ۱۳: اعتبار زمانی سفارش ها به شرح ذیل می باشد:

۱. **سفارش روز (Day):** سفارشی است که اعتبار آن در پایان روز معاملاتی به اتمام می رسد و به صورت خودکار از سامانه معاملات حذف می شود؛
۲. **سفارش جلسه (Session):** سفارشی است که اعتبار آن در پایان جلسه رسمی معاملاتی به اتمام می رسد و به صورت خودکار از سامانه معاملاتی حذف می شود؛
۳. **سفارش بدون محدودیت زمانی (Good Till Cancel):** این سفارش تا زمانی که توسط کارگزار حذف نشود در سامانه معاملاتی باقی مانده و معتبر می باشد؛

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۴. **سفارش مدت دار (Good Till Date)** سفارشی است که اعتبار آن در پایان تاریخی که در زمان ورود سفارش مشخص شده به اتمام می رسد و پس از آن به صورت خودکار از سامانه معاملات حذف می شود؛
۵. **سفارش زمانی (Sliding Validity)** کارگزار در زمان ورود سفارش، تعداد روزهای مشخصی (T) را جهت اعتبار سفارش مشخص می کند. این سفارش تا تاریخی که معادل تاریخ ورود سفارش به علاوه تعداد روزهای تعیین شده (T) است، معتبر بوده و پس از آن به صورت خودکار از سامانه معاملات حذف می شود.

ماده ۱۴: اولویت سفارش ها در سامانه معاملات بر حسب نوع سفارش، به ترتیب به شرح زیر می باشد:

- الف) سفارش با قیمت باز و باز - محدود؛
ب) سفارش به قیمت گشایش؛
ج) سفارش محدود.

فصل پنجم: توقف نماد معاملاتی

ماده ۱۵: نماد معاملاتی اوراق بهادار پذیرش شده در بورس در موارد زیر توسط بورس متوقف می شود:

- یک روز کاری قبل از برگزاری مجامع عمومی صاحبان سهام براساس اطلاعیه دعوت به مجمع منتشره توسط سازمان؛
 - یک روز کاری قبل از برگزاری جلسه هیأت مدیره ناشر پذیرفته شده جهت تصمیم گیری در خصوص تغییر سرمایه براساس اطلاعیه منتشره توسط سازمان؛
 - یک روز کاری قبل از سررسید پرداخت سود علی الحساب اوراق بهادار در صورت تقاضای ناشر پذیرفته شده.
- ماده ۱۶:** بورس نماد معاملاتی ناشران پذیرفته شده را بلافاصله پس از اعلام سازمان مبنی بر دریافت اطلاعات با اهمیت، در موارد زیر متوقف می کند:
- در صورتی که سود (زیان) قابل اعمال براساس پیش بینی های ارایه شده نسبت به سود (زیان) قابل اعمال براساس آخرین پیش بینی افشا شده سال مالی مربوطه، بیش از ۲۰ درصد تغییر داشته باشد؛
 - در صورتی که سود (زیان) قابل اعمال براساس عملکرد واقعی نسبت به سود (زیان) قابل اعمال براساس آخرین پیش بینی افشا شده سال مالی مربوطه بیش از ۲۰ درصد تغییر داشته باشد؛
 - در صورتی که سود (زیان) قابل اعمال براساس اولین پیش بینی ارایه شده نسبت به سود (زیان) قابل اعمال براساس آخرین پیش بینی یا عملکرد واقعی سال مالی قبل بیش از ۲۰ درصد تغییر داشته باشد؛
 - در صورت خرید یا فروش دارایی ثابت و یا سهام به نحوی که قیمت تمام شده آن بیش از ۲۰ درصد ارزش مجموع دارایی ها براساس آخرین اطلاعات افشا شده ناشر پذیرفته شده باشد.

تبصره: تغییرات موضوع بندهای ۱ الی ۳، فقط در صورتی که قدر مطلق آن بیش از ۵۰ ریال باشد، منجر به توقف نماد معاملاتی می شود.

ماده ۱۷: در موارد زیر نماد معاملاتی توسط بورس تعلیق می گردد و رفع تعلیق نماد معاملاتی منوط به رفع دلایل تعلیق می باشد:

- در صورتی که بنا به اعلام سازمان حسابرس و بازرس قانونی نسبت به صورت های مالی ناشر پذیرفته شده، "اظهارنظر مردود" یا "عدم اظهارنظر" ارایه نموده باشد؛

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۲. در صورت تعلیق پذیرش طبق دستورالعمل پذیرش اوراق بهادار در بورس اوراق بهادار تهران.

تبصره: سازمان می‌تواند جهت پیشگیری از تضییع حقوق سرمایه‌گذاران، در شرایطی که ابهام اساسی نسبت به شفافیت اطلاعات ناشر وجود داشته باشد یا حسب اطلاع ناشر مبنی بر وجود اطلاعات مهم (با اهمیت) نماد معاملاتی ناشر پذیرفته شده را تعلیق نماید.

ماده ۱۸: در صورتی که معاملات اوراق بهادار مظنون به استفاده از اطلاعات نهانی یا دستکاری قیمت باشد، بورس می‌تواند رأساً یا به موجب اعلام سازمان نماد معاملاتی اوراق بهادار را متوقف نماید. بازگشایی نماد معاملاتی پس از بررسی‌های لازم و حداکثر تا پایان روز معاملاتی بعد حسب مورد به تشخیص بورس یا سازمان خواهد بود.

ماده ۱۹: بورس باید دلیل توقف نماد معاملاتی را حداکثر تا پایان روز کاری توقف نماد معاملاتی اطلاع‌رسانی نماید. همچنین بورس مکلف است حداقل ۱۵ دقیقه قبل از بازگشایی نماد معاملاتی مراتب را به اطلاع عموم برساند.

فصل ششم: بازگشایی نماد معاملاتی

ماده ۲۰: بازگشایی نمادهای معاملاتی ورقه بهادار با اعلام سازمان و طبق شرایط زیر انجام می‌شود:

۱. حداکثر دو روز کاری پس از برگزاری مجمع عمومی عادی ناشر پذیرفته شده که تصمیمات آن تصویب صورت‌های مالی یا تقسیم سود باشد، بدون محدودیت دامنه نوسان؛

۲. حداکثر دو روز کاری پس از برگزاری مجمع عمومی عادی که موضوع آن سایر موارد غیر از بند ۱ باشد، با محدودیت دامنه نوسان؛

۳. حداکثر دو روز کاری پس از برگزاری مجمع عمومی فوق‌العاده‌ای که تصمیمات آن منجر به تغییر سرمایه ناشر پذیرفته شده نگردد، با اعمال محدودیت دامنه نوسان؛

۴. حداکثر دو روز کاری پس از برگزاری مجمع عمومی و یا جلسه هیأت مدیره در خصوص تغییر سرمایه یا انتشار هرگونه اوراق بهادار دیگر به منظور تامین مالی، بازگشایی نماد طی مهلت مقرر در این بند منوط به افشای پیش‌بینی پس از اعمال اثرات تغییر سرمایه یا انتشار اوراق بهادار، بدون محدودیت دامنه نوسان؛

۵. نمادهای معاملاتی که به موجب ماده ۱۶ متوقف شده‌اند، در اولین جلسه معاملاتی پس از افشای اطلاعات، بدون محدودیت دامنه نوسان؛

۶. در صورتی که نماد معاملاتی اوراق بهادار قبل از سررسید پرداخت سود علی‌الحساب متوقف شده باشد، در روز معاملاتی پس از سررسید بازگشایی خواهد شد.

تبصره: مواعد زمانی جهت بازگشایی نمادهای موضوع این ماده، در شرایط خاص و با دستور مدیرعامل بورس می‌تواند حداکثر با یک روز تأخیر اعمال گردد.

ماده ۲۱: در صورت رفع دلایل تعلیق نمادهای معلق، بازگشایی نماد با اعلام سازمان بوده و چگونگی اعمال محدودیت دامنه نوسان توسط سازمان تعیین می‌شود.

ماده ۲۲: بازگشایی نماد معاملاتی از طریق حراج ناپیوسته با اعمال یک مرحله پیش‌گشایش شروع و با اجرای حراج ناپیوسته پایان می‌یابد. پس از این مرحله، معاملات از طریق حراج پیوسته در زمان باقیمانده تا پایان جلسه معاملاتی و در دامنه نوسان مجاز روزانه قیمت انجام می‌شود. قیمت مرجع در دوره حراج پیوسته، قیمت کشف شده از طریق حراج ناپیوسته است.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره: در صورتی که در دوره حراج ناپیوسته معامله ای صورت نپذیرد یا به دلیل غیر عادی بودن قیمت کشف شده یا حجم اوراق بهادار معامله شده، معاملات انجام شده در دوره حراج ناپیوسته توسط بورس تایید نگردد، به تشخیص بورس و پس از اطلاع رسانی، حراج ناپیوسته موضوع این ماده برای یکبار دیگر قابل تکرار است. به هر ترتیب در صورت عدم کشف قیمت، آخرین قیمت پایانی نماد معاملاتی، قیمت مرجع در دوره حراج پیوسته خواهد بود.

فصل هفتم: دامنه نوسان روزانه قیمت و محدودیت حجمی

ماده ۲۳: دامنه نوسان روزانه قیمت اوراق بهادار و حق تقدم، حجم مبنای اوراق بهادار، محدودیت حجمی و واحد پایه سفارش با پیشنهاد هیأت مدیره بورس به تأیید هیأت مدیره سازمان خواهد رسید. بورس باید ۳ روز کاری قبل از اعمال تغییرات موارد فوق، مراتب را اطلاع رسانی نماید.

تبصره ۱: در مورد اوراق بهاداری که دارای بازارگردان می باشند، دامنه نوسان روزانه قیمت طبق مقررات بازارگردانی است.

تبصره ۲: بورس می تواند به درخواست کارگزار محدودیت حجم هر سفارش را جهت انجام معاملات بیشتر از یک میلیون سهم یا حق تقدم اعمال نماید.

تبصره ۳: بورس می تواند در عرضه های اولیه محدودیت حجم هر سفارش را برای کارگزاران خریدار و فروشنده متناسب با سهمیه هر کارگزار تغییر دهد.

ماده ۲۴: در صورتیکه حجم معاملات انجام شده در بازار عادی سهم مساوی یا بیشتر از حجم مبنای شرکت باشد، قیمت پایانی سهم برابر با میانگین موزون قیمت معاملات انجام شده نماد طی جلسه معاملاتی در بازار عادی خواهد بود، در غیر این صورت، قیمت پایانی به شرح زیر محاسبه می گردد:

(تفاوت میانگین موزون قیمت سهام معامله شده نسبت به قیمت پایانی روز قبل * حجم معاملات انجام شده در بازار عادی سهم تقسیم بر حجم مینا) + قیمت پایانی روز قبل

تبصره: قیمت پایانی نمادهای معاملاتی اوراق مشارکت و حق تقدم سهام برابر با میانگین موزون قیمت معاملات انجام شده نماد طی جلسه معاملاتی در بازار عادی خواهد بود.

فصل هشتم: گره معاملاتی

ماده ۲۵: گره معاملاتی وضعیتی است که:

۱. در آن یک نماد معاملاتی به رغم برخورداری از صف سفارش خرید یا فروش در پایان جلسه معاملاتی حداقل معادل یک برابر حجم مینا برای شرکت هایی با ۳ میلیارد سهم و بیشتر و دو برابر حجم مینا برای سایر شرکت ها، به علت عدم تقارن قیمت های درخواست خرید و فروش، حداقل به مدت ۵ جلسه معاملاتی متوالی مورد معامله قرار نگیرد یا متوسط معاملات روزانه آن در این دوره (به استثنای معاملات در بازار معاملات عمده)، کمتر از ۵ درصد حجم مینا باشد؛

۲. کلیه معاملات یک نماد معاملاتی در ۵ جلسه معاملاتی متوالی در سقف دامنه نوسان روزانه قیمت باشد؛

۳. کلیه معاملات یک نماد معاملاتی در ۵ جلسه معاملاتی متوالی در کف دامنه نوسان روزانه قیمت باشد.

ماده ۲۶: فهرست شرکت های مشمول گره معاملاتی توسط بورس استخراج و حداکثر تا پیش از شروع روز معاملاتی از طریق سامانه معاملات و همچنین سایت رسمی شرکت به اطلاع عموم می رسد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۲۷: مقررات گره معاملاتی در مورد سهام شرکت‌هایی با سهام پایه کمتر از ۱۵۰ میلیون سهم با تشخیص مدیرعامل بورس می‌تواند اعمال نشود.

ماده ۲۸: برای نمادهای معاملاتی که بر اساس اعلام بورس مشمول گره معاملاتی می‌شوند، در ابتدای روز معاملاتی بعد و در مرحله گشایش، با دامنه نوسان ۲ برابر دامنه نوسان روزانه قیمت عادی آن نماد انجام و سپس در حراج پیوسته معاملات در دامنه نوسان روزانه قیمت انجام می‌شود. قیمت مرجع در دوره حراج پیوسته، قیمت کشف شده از طریق حراج ناپیوسته است.

تبصره: در صورت عدم انجام معامله از طریق حراج ناپیوسته، آخرین قیمت پایانی نماد معاملاتی، قیمت مرجع در دوره حراج پیوسته خواهد بود.

فصل نهم: تأیید معاملات

ماده ۲۹: تمامی معاملات اوراق بهادار در بورس، در صورتی قطعیت می‌یابد که به تأیید بورس برسد.

ماده ۳۰: مدیرعامل بورس صرفاً در شرایط زیر، می‌تواند بخشی از معاملات اوراق بهادار را حداکثر تا پایان روز برگزاری جلسه معاملاتی تأیید نماید:

۱. براساس تقاضای کارگزار به دلیل وقوع آن دسته از اشتباهاتی که طبق مقررات مصوب هیأت مدیره سازمان احصاء می‌شود؛
۲. خطای معاملاتی متأثر از اشکال سامانه معاملات؛
۳. مازاد سهام یا حق تقدم سهام فروخته شده بیش از مقداری که مشمول تعریف معاملات عمده می‌گردد، از یک کد معاملاتی و طی یک جلسه معاملاتی.
۴. تمام معاملات یا صرفاً معاملات بیش از سهمیه، در صورت عدم رعایت سهمیه اعلام شده برای خرید یا فروش اوراق بهادار؛
۵. سایر موارد طبق قوانین و مقررات.

تبصره ۱: کلیه مدارک و سوابق معاملات تأیید نشده باید نگهداری شده و حسب درخواست به سازمان ارائه گردد.

تبصره ۲: عرضه‌های اولیه و عرضه‌های سهام شرکت‌های دولتی در راستای خصوصی‌سازی و معامله آخرین روز حق تقدم استفاده نشده، مشمول بند ۳ نمی‌باشند.

ماده ۳۱: در صورتی که ظن دستکاری قیمت یا استفاده از اطلاعات نهانی وجود داشته باشد، بورس می‌تواند معاملاتی را که با نوسان غیرعادی قیمت یا حجم غیرعادی انجام شود، تأیید ننماید.

فصل دهم: ضوابط کلی معاملات عمده

ماده ۳۲: معاملات عمده در بازاری مجزا که به همین منظور در سامانه معاملاتی ایجاد شده انجام می‌شود. در این معاملات دامنه نوسان روزانه قیمت و محدودیت حجمی اعمال نمی‌شود.

تبصره: برای انجام معاملات عمده، نماد سهام در بازار عادی باید باز باشد.

ماده ۳۳: عرضه سهام در معاملات عمده باید به صورت یکجا و از یک کد معاملاتی باشد.

تبصره: کد معاملاتی موضوع این ماده می‌تواند یک کد تجمیعی با رعایت مقررات مصوب سازمان باشد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۳۴: برای انجام معامله عمده، کارگزار فروشنده باید درخواست کتبی خود مبنی بر فروش سهام یا حق تقدم سهام را به همراه اطلاعات و مستندات زیر، در قالب فرمت اطلاعاتی عرضه عمده مصوب بورس ارائه نماید:

۱. تعداد سهام یا حق تقدم سهام قابل عرضه؛
۲. قیمت پایه؛
۳. تاریخ شروع رقابت؛
۴. نام عرضه کننده به همراه تصویر سفارش فروش؛
۵. شرایط فروش از جمله نقدی یا اقساطی بودن ثمن معامله و در صورت اقساطی بودن نحوه تقسیط و وثایق مورد نیاز؛
۶. مدارکی دال بر مالکیت یا نمایندگی عرضه کننده در انتقال حقوق مالی و غیرمالی سهام یا حق تقدم سهام؛
۷. قرارداد پیشنهادی فروش، در صورت وجود؛
۸. اعلام مهلت تسویه طبق مقررات؛
۹. سایر اطلاعات به درخواست بورس.

تبصره: اطلاعات موضوع این ماده کتباً توسط فروشنده به کارگزار وی ارائه و پس از تأیید صحت مستندات اخذ شده توسط کارگزار فروشنده به بورس تحویل می گردد.

ماده ۳۵: درخواست عرضه سهام یا حق تقدم سهام کمتر از پنج درصد سهام پایه در بازار معاملات عمده، حداقل تا ساعت ۱۰ صبح روز کاری قبل از عرضه باید در دبیرخانه بورس ثبت و در صورت تطبیق اطلاعاتی عرضه عمده با مقررات به تشخیص مدیرعامل بورس، باید حداکثر تا پایان ساعت کاری همان روز از طریق سایت رسمی بورس اطلاع رسانی شود.

ماده ۳۶: درخواست عرضه سهام یا حق تقدم سهام به میزان پنج درصد سهام پایه تا ۵۰ درصد آن، حداقل تا چهار روز کاری قبل از عرضه و درخواست عرضه سهام یا حق تقدم سهام ۵۰ درصد یا بیشتر از آن نیز حداقل باید ۷ روز کاری قبل از عرضه در دبیرخانه بورس ثبت و در صورت تطبیق اطلاعاتی عرضه عمده با مقررات به تشخیص مدیرعامل بورس، تا پایان همان روز کاری از طریق سایت رسمی بورس به اطلاع عموم برسد.

ماده ۳۷: بورس می تواند از انتشار اطلاعاتی عرضه عمده در صورتی که شرایط اعلامی توسط عرضه کننده مغایر اصل منصفانه بودن و شفافیت بازار باشد، خودداری نماید.

ماده ۳۸: مندرجات اطلاعاتی عرضه عمده پس از انتشار توسط بورس، قابل تغییر نیست. لذا هرگونه تغییر مفاد اطلاعاتی عرضه عمده به منزله انصراف فروشنده تلقی می شود.

ماده ۳۹: در صورت انتشار آگهی فروش در جراید، توسط فروشنده، اطلاعات مندرج در آن نباید با اطلاعات ارائه شده به بورس مغایرت داشته باشد. در صورت مغایرت، اطلاعات منتشر شده در سایت رسمی بورس مبنای انجام معامله می باشد.

ماده ۴۰: نماد معامله عمده، حداکثر قبل از یک ساعت پایانی جلسه معاملاتی گشایش می یابد. در صورتی که به دلایل فنی یا اجرایی، شرایط گشایش نماد در این مهلت مهیا نگردد، رقابت به جلسه معاملاتی بعد موکول می شود.

تبصره: بورس باید مستندات مربوط به دلایل موضوع این ماده را در سوابق خود نگهداری نماید و حسب مورد به سازمان ارائه نماید.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۴۱: حداقل تغییر قیمت مجاز هر سفارش در معاملات عمده مانند بازار عادی است. مدیرعامل بورس می تواند حداقل تغییر قیمت مجاز هر سفارش را برای یک معامله عمده تغییر دهد، لیکن باید قبل از شروع جلسه معاملاتی بعد، مراتب را به اطلاع عموم برساند.

ماده ۴۲: در معاملات عمده، هر کارگزار خریدار تنها می تواند در قالب یک سفارش خرید رقابت نماید و امکان شرکت در رقابت توسط یک کارگزار با سفارش های مختلف برای چند شخص یا گروه وجود ندارد.

ماده ۴۳: هر کارگزار در یک معامله عمده نمی تواند همزمان در دو سمت عرضه و تقاضا فعالیت نماید.

ماده ۴۴: در معاملات عمده، تعداد سهام یا حق تقدم سهام هر سفارش خرید باید برابر تعداد سهام یا حق تقدم سهام اعلام شده در اطلاعیه عرضه عمده باشد. همچنین قیمت سفارش های خرید نباید کمتر از قیمت پایه باشد.

ماده ۴۵: کاهش قیمت سفارش خرید ثبت شده در سامانه معاملاتی یا ورود سفارش با قیمتی کمتر از بالاترین سفارش خرید ثبت شده در سامانه معاملاتی، مجاز نمی باشد و حذف سفارش خرید، صرفاً در صورت ثبت سفارش خرید با قیمت بالاتر در سامانه معاملاتی مجاز است.

ماده ۴۶: عرضه توسط کارگزار فروشنده تنها در صورتی مجاز است که از زمان ثبت بهترین سفارش خرید در سامانه معاملاتی حداقل سه دقیقه گذشته باشد.

ماده ۴۷: در صورتی که از زمان ثبت بهترین سفارش خرید، ۱۵ دقیقه گذشته باشد و سفارش خریدی با قیمت بالاتر طی این مدت ثبت نشده باشد، و قیمت این سفارش مساوی یا بیشتر از قیمت پایه باشد، عرضه به بهترین سفارش خرید، از طریق کارگزار فروشنده یا به صورت خودکار در سامانه معاملاتی انجام خواهد شد. در هر حال بعد از گذشت ۱۵ دقیقه، ادامه رقابت توسط کارگزاران خریدار مجاز نمی باشد.

ماده ۴۸: در صورتی که در پایان جلسه معاملاتی، زمان ثبت بهترین سفارش خرید ثبت شده قبل از ده دقیقه پایانی بوده و قیمت این سفارش مساوی یا بیشتر از قیمت پایه باشد عرضه به بهترین سفارش خرید، از طریق کارگزار فروشنده یا به صورت خودکار در سامانه معاملاتی انجام خواهد شد.

ماده ۴۹: نحوه اجرای فنی مواد ۴۷ و ۴۸ در سامانه معاملاتی توسط بورس تعیین می شود. عدم اقدام کارگزار فروشنده مطابق روش های اجرایی تعیین شده توسط بورس تخلف محسوب شده و موضوع جهت رسیدگی به مرجع رسیدگی به تخلفات ارجاع خواهد شد.

ماده ۵۰: در صورت ثبت سفارش خرید در ده دقیقه پایانی بازار، ادامه رقابت به جلسه معاملاتی بعد موکول شده و کارگزار دارای بهترین سفارش خرید موظف است سفارش خود را با بهترین قیمت روز قبل، در ابتدای جلسه معاملاتی بعد وارد سامانه نماید.

ماده ۵۱: در صورتی که فروشنده به هر دلیلی از انجام معامله منصرف شود، باید قبل از شروع جلسه رسمی معاملاتی هر روز، انصراف خود را کتباً از طریق کارگزار فروشنده در دبیرخانه بورس ثبت نماید. در این صورت عرضه انجام نمی شود. در صورت اعلام انصراف پس از شروع جلسه معاملاتی، به انصراف مذکور در آن جلسه معاملاتی ترتیب اثر داده نخواهد شد و ملاک تصمیم گیری در این خصوص، زمان ثبت انصراف در دبیرخانه بورس خواهد بود.

ماده ۵۲: در صورتی که به هر دلیلی عرضه کننده از فروش سهام یا حق تقدم سهامی که اطلاعیه عرضه عمده آن توسط بورس منتشر شده است منصرف شود، عرضه عمده هر تعداد سهم از نماد معاملاتی که فروشنده از انجام معامله عمده آن انصراف داده است، توسط همان فروشنده، مستلزم درخواست مجدد کارگزار فروشنده جهت عرضه سهام مذکور به بورس و طی تشریفات معامله عمده حداقل دو ماه پس از انصراف از انجام معامله خواهد بود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره: موضوع انصراف فروشنده جهت رسیدگی بیشتر به مرجع رسیدگی به تخلفات ارجاع خواهد شد.

ماده ۵۳: در صورت تداوم معاملات عمده در چندین جلسه معاملاتی، تعهدات فروشنده و خریدار و کارگزاران آنها، موضوع این دستورالعمل، در تمامی جلسات معاملاتی مجرا است.

فصل یازدهم: معاملات عمده شرايطی

ماده ۵۴: در معاملات عمده شرايطی، کارگزار خریدار در صورتی مجاز به ورود سفارش به سامانه معاملاتی است که معادل ۳ درصد ارزش سهام یا حق تقدم سهام موضوع معامله براساس قیمت پایه را به صورت نقد یا ضمانتنامه بانکی بدون قید و شرط به نفع شرکت سپرده گذاری مرکزی از مشتری دریافت و حسب مورد به حساب شرکت سپرده گذاری مرکزی واریز یا به این شرکت تحویل دهد و تأییدیه شرکت مزبور را مبنی بر اخذ تضامین مربوطه به بورس ارایه کند.

تبصره: در صورتی که کارگزار خریدار قبل از انجام معامله، انصراف کتبی خود را از ادامه رقابت اعلام نماید یا چنانچه کارگزار خریدار موفق به انجام معامله نگردد، سپرده وی با تأیید بورس مبنی بر عدم مغایرت اقدامات کارگزار با مقررات در جریان معامله مذکور، حداکثر تا دو روز کاری پس از زمان انصراف یا انجام معامله، توسط شرکت سپرده گذاری مرکزی مسترد می شود.

ماده ۵۵: در صورت پرداخت حصة نقدی از سوی خریدار و ارایه سند تسویه خارج از پایاپای به شرکت سپرده گذاری مرکزی طبق آئین نامه معاملات اوراق بهادار در شرکت بورس اوراق بهادار تهران و قطعیت معامله، ثبت معامله در سیستم معاملاتی حداکثر تا پایان روز کاری بعد انجام خواهد شد.

تبصره: در صورت خودداری کارگزار فروشنده یا فروشنده از دریافت مستندات لازم جهت قطعی شدن معامله، کارگزار خریدار می تواند قرارداد موضوع بند ۷ ماده ۳۴ که به امضای خریدار رسیده است را به همراه سایر وثایق و مدارک لازم مورد اشاره در اطلاعیه عرضه عمده، جهت ثبت در سوابق به شرکت سپرده گذاری مرکزی ارایه و رسید دریافت نماید.

ماده ۵۶: در خصوص معامله عمده شرايطی، کارگزار خریدار باید حداکثر تا پایان وقت اداری روز کاری بعد از معامله، اسامی خریداران به همراه تعداد و درصد قابل تخصیص به آنان و همچنین دستور خرید دریافت شده را به بورس ارایه نماید. کارگزار خریدار نمی تواند پس از مشخص شدن برنده رقابت و قبل از تسویه، نسبت به تغییر اسامی خریداران اعلامی به بورس و درصد قابل تخصیص به آنها مبادرت نماید.

تبصره: تغییر درصد سهام قابل تخصیص بین خریداران متعدد اعلامی با موافقت آنان و فروشنده و تأیید بورس امکان پذیر است.

ماده ۵۷: ضوابط کلی معاملات عمده، در خصوص معاملات عمده شرايطی نیز لازم الاجرا می باشد.

فصل دوازدهم: معاملات حق تقدم خرید سهام

ماده ۵۸: دارنده گواهی حق تقدم خرید سهام که مایل به فروش حق تقدم خود می باشد، در دوره پذیره نویسی به شرکت های کارگزاری مراجعه و نسبت به تکمیل درخواست فروش و تحویل گواهی حق تقدم خرید سهام به کارگزاری، اقدام می نماید.

ماده ۵۹: برای خریدار حق تقدم خرید سهام در بورس، "گواهینامه نقل و انتقال حق تقدم" صادر خواهد شد و معاملات دست دوم بر مبنای گواهینامه مذکور انجام می شود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۶۰: گواهینامه نقل و انتقال صادره برای خریدار حق تقدم سهام در بورس، نشان دهنده کل حق تقدم های تحت تملک خریدار است. در صورتی که خریدار، دارای گواهی حق تقدم خرید آن سهم نیز باشد، کارگزار مکلف است گواهی مزبور را قبل از ارائه گواهینامه نقل و انتقال حق تقدم، از خریدار دریافت کند.

ماده ۶۱: دارنده حق تقدم خرید سهام در صورتی که مایل به پذیره نویسی سهام جدید باشد، با تأدیه مبلغ پذیره نویسی و طی کردن فرآیند آن جهت تبدیل حق تقدم به سهم اقدام می نماید و کارگزار مربوطه و بورس در این خصوص مسئولیتی نخواهند داشت.

ماده ۶۲: در صورتی که دارندگان حق تقدم خرید سهام، وجه پذیره نویسی را در مهلت تعیین شده به حساب بانکی که در اعلامیه پذیره نویسی ناشر پذیرفته شده قید شده است، تأدیه ننمایند، حق تقدم آنها در حکم "حق تقدم استفاده نشده" تلقی خواهد شد.

ماده ۶۳: ناشر پذیرفته شده موظف است پس از پایان مهلت پذیره نویسی دارندگان حق تقدم، تعداد و مشخصات حق تقدم استفاده نشده را به شرکت سپرده گذاری مرکزی اعلام نماید. در هر صورت مسئولیت اعلام مشخصات افرادی که از حق تقدم خود استفاده نکرده اند و تعیین تعداد آن به عهده ناشر پذیرفته شده است.

ماده ۶۴: شرکت سپرده گذاری مرکزی تمام حق تقدم های استفاده نشده را به یک کد معاملاتی منتقل می نماید و تعداد و کد معاملاتی آن را به ناشر پذیرفته شده، سازمان و بورس اعلام می کند.

ماده ۶۵: هیأت مدیره ناشر پذیرفته شده باید حداکثر تلاش خود را در خصوص فروش حق تقدم استفاده نشده به بهترین قیمت انجام دهد.

تبصره: در صورتی که به تشخیص مدیرعامل بورس، مفاد این ماده رعایت نشود، در جهت حمایت از حقوق سهامداران ناشر پذیرفته شده، وی می تواند نسبت به عدم تأیید تمام یا قسمتی از معاملات مذکور اقدام نماید.

ماده ۶۶: کارگزار خریدار حق تقدم استفاده نشده، موظف است وجه پذیره نویسی حق تقدم خریداری شده را همزمان با تسویه وجه معامله حق تقدم به شرکت سپرده گذاری مرکزی واریز نماید. شرکت سپرده گذاری مرکزی، وجوه حق تقدم استفاده نشده را به کارگزار فروشنده پرداخت نموده و کارگزار فروشنده مکلف است وجوه مذکور را به حساب ناشر پذیرفته شده واریز نماید.

ماده ۶۷: سایر ضوابط مربوط به دادوستد حق تقدم خرید سهام، مشابه ضوابط حاکم بر معاملات سهام می باشد.

فصل سیزدهم: معاملات اوراق مشارکت

ماده ۶۸: عرضه اولیه اوراق مشارکت در بورس، منوط به پذیرش و درج این اوراق براساس دستورالعمل پذیرش و سایر مقررات مربوط به بورس است.

ماده ۶۹: به منظور عرضه اولیه اوراق مشارکت، کارگزار عرضه کننده باید حداقل ۵ روز کاری قبل از آغاز دوره ثبت سفارش، گزارشی حداقل شامل قیمت اوراق مشارکت، تعداد اوراق مشارکت، تاریخ شروع و پایان دوره ثبت سفارش را مطابق فرم بورس پس از تأیید ناشر پذیرفته شده و کارگزار عرضه کننده به بورس ارسال نماید. بورس در صورت موافقت با عرضه اولیه، این اطلاعات را در اطلاعیه عرضه اولیه اوراق مشارکت، قید نموده و حداقل ۲ روز کاری قبل از دوره ثبت سفارش منتشر می نماید.

ماده ۷۰: معاملات اوراق مشارکت در بورس، از زمان عرضه اولیه تا سررسید، منوط به داشتن حداقل یک بازارگردان است. بازارگردانی اوراق مشارکت براساس دستورالعمل بازارگردانی انجام می شود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۷۱: در صورتی که ناشر پذیرفته شده برای اولین بار اوراق مشارکت را عرضه می نماید، مکلف است قبل از عرضه، تعهدنامه سپرده گذاری اوراق مشارکت را تکمیل و به شرکت سپرده گذاری مرکزی و بورس تحویل دهد.

تبصره: در اطلاعیه عرضه اولیه اوراق مشارکت، نمایندگی بلاعزل ناشر پذیرفته شده در سپرده کردن اوراق مشارکت قید می شود.

ماده ۷۲: در صورتی که اوراق مشارکت قبلاً و از طرق دیگر عرضه شده باشد، هیأت پذیرش حداقل تعداد اوراق مشارکت جهت سپرده شدن اوراق نزد شرکت سپرده گذاری مرکزی را تعیین می نماید. معامله اوراق مشارکت در این حالت منوط به سپرده شدن حداقل تعیین شده طی مهلتی است که توسط هیأت پذیرش تعیین شده است.

ماده ۷۳: در عرضه اولیه اوراق مشارکت، کارمزد خرید و فروش به عهده ناشر پذیرفته شده است.

ماده ۷۴: ناشر پذیرفته شده مکلف است با عقد قرارداد با متعهد خرید، مابه التفاوت اوراق مشارکت ثبت شده و عرضه شده در دوره ثبت سفارش را به متعهد خرید واگذار نماید. تسویه این بخش از معاملات، به شکل خارج از پایاپای می باشد.

ماده ۷۵: دوره ثبت سفارش حداکثر ۳ روز کاری است. کارگزاران موظفند، سفارش های دریافتی از مشتریان را براساس اولویت زمانی دریافت سفارش در دوره ثبت سفارش و با قیمت اسمی اوراق مشارکت، وارد سامانه معاملات کنند.

تبصره ۱: سفارش های خرید باید با کد معاملاتی مشتری ثبت شود و ثبت سفارش ها با کد گروهی مجاز نیست.

تبصره ۲: سفارش های ثبت شده در دوره ثبت سفارش قابل اصلاح یا حذف هستند، لیکن پس از پایان این دوره، ورود، حذف یا اصلاح سفارش ها مجاز نیست.

تبصره ۳: واحد پایه سفارش، حداقل و حداکثر حجم هر سفارش و زمان ورود سفارش ها در دوره ثبت سفارش برای هر عرضه اولیه توسط بورس تعیین و قبل از شروع دوره ثبت سفارش از طریق سایت رسمی بورس و سامانه معاملات به اطلاع عموم خواهد رسید.

ماده ۷۶: در صورتی که حجم کل سفارشات ثبت شده در هر زمان برابر با کل اوراق مشارکت قابل عرضه در عرضه اولیه باشد بورس نماد معاملاتی اوراق مشارکت را متوقف نموده و اوراق مشارکت به خریداران تخصیص می یابد.

ماده ۷۷: کارگزار فروشنده در پایان هر روز از دوره ثبت سفارش نسبت به عرضه اوراق مشارکت به میزان سفارشات خرید ثبت شده در سامانه معاملات اقدام خواهد نمود.

ماده ۷۸: اگر در پایان دوره ثبت سفارش، سفارش های ثبت شده کمتر از اوراق مشارکت عرضه شده باشد، ثبت سفارش حداکثر یک دوره با درخواست ناشر پذیرفته شده و موافقت بورس و با رعایت ماده ۱۷ دستورالعمل ثبت و عرضه عمومی اوراق بهادار، تمدید می شود.

ماده ۷۹: در صورتی که حجم کل سفارش های ثبت شده در پایان دوره ثبت سفارش کمتر از تعداد کل اوراق مشارکت عرضه شده باشد، متعهد خرید مکلف به ورود سفارش خرید برای باقیمانده اوراق خواهد بود.

تبصره: متعهد خرید ۳۰ روز فرصت دارد تا فهرست تخصیص اوراق مشارکت بین سرمایه گذاران را به بورس ارایه نماید.

ماده ۸۰: معامله اوراق مشارکت پذیرفته شده در بورس، صرفاً در بورس قابل انجام است. مبنای پرداخت سود و اصل مبلغ اوراق مشارکت در سررسید، فهرست دارندگان اوراق مشارکت نزد شرکت سپرده گذاری مرکزی است.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۸۱: محدودیت دامنه نوسان روزانه قیمت از اولین روز کاری بعد از عرضه اولیه، روی نماد معاملاتی اوراق مشارکت اعمال خواهد شد.

ماده ۸۲: خریداران و فروشندگان اوراق مشارکت، با مراجعه به کارگزاران و تکمیل فرمهای سفارش خرید یا فروش، نسبت به خرید و فروش اوراق مشارکت اقدام می کنند. سفارش های دریافتی از طریق کارگزاران وارد سامانه معاملات می شود و براساس اولویت قیمت و زمان، معاملات آن انجام می شود.

ماده ۸۳: قیمت خرید و فروش اوراق مشارکت براساس عرضه و تقاضای بازار در بورس تعیین و به صورت درصدی از ارزش اسمی اوراق مشارکت و با احتساب دو رقم اعشار بر مبنای فرمول زیر اعلام می شود.

$$\frac{\text{ارزش پیشنهادی}}{\text{ارزش اسمی}} \times 100 = \text{قیمت پیشنهادی (درصد)}$$

ماده ۸۴: خریدار اوراق مشارکت ملزم است علاوه بر قیمت خرید اوراق مشارکت، سود انباشته اوراق مزبور (سود بین دو موعد سررسید که در امیدنامه اوراق قید شده است) و هزینه های معاملاتی را نیز پرداخت نماید.

ماده ۸۵: در صورت وجود اطلاعات مهم در بازار اوراق مشارکت، بورس یا سازمان حسب مورد می تواند نماد معاملاتی مربوطه را طبق مقررات متوقف و پس از انتشار اطلاعات نسبت به بازگشایی نماد اقدام نماید. دامنه نوسان روزانه قیمت در روز بازگشایی نماد اعمال نخواهد شد.

ماده ۸۶: ضامن، بازارگردان یا بازار ساز مکلف است در راستای ایفای تعهدات خود مبنی بر خرید اوراق، به ترتیبی که در بیانیه ثبت مشخص شده است نسبت به ورود سفارش های خرید لازم و حفظ آن طی دوره معاملاتی اقدام نماید.

ماده ۸۷: معامله بیش از یک درصد از کل اوراق منتشره یک ناشر، در چهارچوب ضوابط معاملات عمده قابل انجام است.

ماده ۸۸: تسویه وجوه معاملات اوراق مشارکت توسط شرکت سپرده گذاری مرکزی و یک روز کاری بعد از انجام معامله (T+1) صورت می گیرد. این شرکت برای خریدار و فروشنده گواهی نقل و انتقال اوراق مشارکت صادر می نماید.

ماده ۸۹: سایر مقررات مربوط به نحوه دریافت سفارش خرید و فروش اوراق و سایر مقررات مربوط از جمله احراز هویت مشتری دریافت کد معاملاتی و غیره مشابه ضوابط حاکم بر معاملات سهام در این دستورالعمل می باشد.

فصل چهاردهم: شرایط دریافت و اجرای سفارش ها توسط کارگزاران

ماده ۹۰: مسئولیت احراز هویت مشتری بر عهده کارگزار است. کارگزار باید جهت انجام معاملات اوراق بهادار در بورس، مطابق مقررات از جمله مقررات مبارزه با پولشویی و سایر مقررات مرتبط، نسبت به احراز هویت و شناسایی مشتریان به شرح زیر اقدام نماید:

الف) احراز هویت و شناسایی شخص حقیقی:

۱- اخذ اصل مدرک شناسایی مشتری شامل شناسنامه و کارت ملی و در مورد اشخاص خارجی، گذرنامه معتبر و نگهداری کپی مصدق تمامی صفحات مدارک مزبور؛

۲- اخذ اطلاعات در مورد آدرس محل سکونت و کار؛

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۳- اخذ اطلاعات در مورد حساب بانکی مرتبط با معاملات اوراق بهادار مشتری؛

۴- اخذ اطلاعات در مورد حجم معاملات قبلی مشتری؛

۵- اخذ اطلاعات در مورد هدف از انجام معاملات اوراق بهادار.

ب) احراز هویت و شناسایی شخص حقوقی:

۱- اخذ اطلاعات در خصوص اساسنامه، شرکت نامه، آگهی روزنامه رسمی در خصوص تأسیس و آخرین تغییرات آن، آگهی آخرین تغییرات مدیران و صاحبان امضای مجاز، ترکیب سهامداران، مالکان یا شرکاء بالای ده درصد، مؤسسان، اعضای هیأت مدیره و مدیر عامل، بازرسان، حسابرسان و نشانی اقامتگاه آنان؛

۲- اخذ اطلاعات مربوط به حساب بانکی مرتبط با معاملات اوراق بهادار؛

۳- اخذ اطلاعات در مورد حجم معاملات قبلی؛

۴- اخذ اصل مدرک شناسایی صاحبان امضای مجاز شامل شناسنامه و کارت ملی و نگهداری کپی مصدق تمامی صفحات مدارک مذکور.

تبصره ۱: کلیه مستندات اخذ شده موضوع این ماده باید توسط کارگزار برابر با اصل شوند.

تبصره ۲: کلیه اطلاعات موضوع این ماده براساس فرمت های ابلاغی بورس اخذ خواهد شد.

ماده ۹۱: کارگزاران مکلف به ثبت و نگهداری مدارک مربوط به سوابق شناسایی مشتریان و اطلاعات، مستندات و سوابق مربوط به معاملات می باشند.

تبصره ۱: اسناد مربوط باید به گونه ای ثبت و نگهداری شود که امکان ارایه آن حسب درخواست سازمان و بورس وجود داشته باشد.

تبصره ۲: کارگزاران مکلفند علاوه بر مفاد این ماده، الزامات مندرج در مقررات از جمله مقررات مبارزه با پولشویی در خصوص نگهداری و امحاء اسناد را رعایت نمایند.

ماده ۹۲: در صورتی که مشتری از ارایه اطلاعات و مدارک مورد نظر موضوع ماده ۹۰ امتناع کند یا کارگزار اطلاعاتی برخلاف اطلاعات ارایه شده توسط مشتری احراز نماید، باید از انجام معامله برای مشتری خودداری کند.

ماده ۹۳: کارگزاران باید نسبت به نظارت مستمر بر مشتریان خود و تعیین اهداف سرمایه گذاری آنها به منظور اطمینان از انطباق عملیات و معاملات آنها با اطلاعات جمع آوری شده اقدام نمایند.

ماده ۹۴: کارگزار موظف است برای دریافت درخواست مشتریان از فرم های کاغذی یا الکترونیک، طبق فرمت بورس استفاده کند.

تبصره: دریافت درخواست مشتریان به صورت الکترونیک اعم از تلفنی، فکس، اینترنت و سایر روش ها باید براساس دستورالعمل مصوب هیئت مدیره سازمان صورت گیرد.

ماده ۹۵: کارگزاران نمی توانند از دریافت درخواست های مشتریان که با رعایت مقررات ارایه می شود، خودداری نمایند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۹۶: کارگزاران مکلفند از دفاتر ثبت سفارش مورد تأیید سازمان استفاده نمایند. سفارش های مشتریان به ترتیب زمان دریافت، در این دفاتر ثبت می شود. در این دفتر باید استانداردهای وضع شده توسط سازمان در خصوص ثبت و اجرای درخواست های مشتریان رعایت شود. کارگزاری مجاز به استفاده از کد معاملات گروهی و ثبت سفارش های گروهی هستند که مقررات موضوع این ماده را رعایت نمایند.

ماده ۹۷: کارگزاران در دریافت سفارش ها از وکیل یا نماینده قانونی مشتریان باید مقررات دستورالعمل انجام معاملات و کالتی را رعایت نمایند.

ماده ۹۸: کارگزاران مجاز به تغییر کد معاملاتی سفارشات ثبت شده در سامانه معاملاتی نمی باشند.

ماده ۹۹: ورود سفارش با اعتبار زمانی پایان روز، پس از پایان آخرین جلسه رسمی معاملاتی روزانه مجاز نمی باشد.

ماده ۱۰۰: کارگزاران موظفند سفارش مشتریان را همواره با رعایت صرفه و صلاح ایشان اجرا نمایند.

ماده ۱۰۱: در صورتی که اجرای سفارشات مشتریان منجر به نقض مقررات، دستکاری بازار یا معاملات متکی به اطلاعات نهانی گردد کارگزار مکلف است از اجرای سفارش مشتریان خودداری نموده و مراتب را به سازمان و بورس گزارش دهد.

فصل پانزدهم: ضوابط انتقال سهام به کارکنان شرکت ها در عرضه های اولیه

ماده ۱۰۲: انتقال سهام به کارکنان ناشر پذیرفته شده در عرضه های اولیه که مشمول معاملات ترجیحی نباشد بنابر مفاد این فصل صورت می پذیرد.

ماده ۱۰۳: کارگزار مکلف است بر اساس نامه مدیر عامل ناشر پذیرفته شده موضوع انتقال، حداقل اطلاعات زیر را دریافت نماید:

۱- نام شرکت و تعداد سهام موضوع انتقال؛

۲- مصوبه هیأت مدیره ناشر پذیرفته شده؛

۳- لیست کامل اسامی و مشخصات کارکنان ناشر پذیرفته شده که قرار است به ایشان سهام تخصیص یابد؛

۴- سفارش فروش سهامدار یا سهامداران عرضه کننده.

ماده ۱۰۴: کارگزار طی یک روز معاملاتی و حداکثر تا پایان روز کاری پنجمین جلسه رسمی معاملاتی پس از عرضه اولیه اقدام به تخصیص سهام به یک کد واسط می کند. انتقال سهام از کد واسط به کد مالکیت هر یک از کارکنان ظرف مهلتی که توسط مدیر عامل بورس تعیین می شود و حداکثر ۳۰ روز کاری پس از تخصیص به کد واسط می باشد، امکان پذیر است.

ماده ۱۰۵: در صورتی که به هر دلیل امکان انتقال سهام به کد معاملاتی برخی از کارکنان ناشر پذیرفته شده در مهلت مقرر وجود نداشته باشد، سهام به کد فروشنده بازگردانده می شود.

ماده ۱۰۶: قیمت تخصیص سهام به کد واسط معادل قیمت میانگین وزنی معاملات روزانه سهام ناشر پذیرفته شده طی روزی است که تخصیص سهام به کد واسط در آن روز انجام شده است.

ماده ۱۰۷: تعداد سهام قابل واگذاری به کارکنان، حداکثر معادل ۵٪ کل سهام ناشر پذیرفته شده خواهد بود. چنانچه افزایش سرمایه ناشر پذیرفته شده در جریان ثبت باشد، مجموع سرمایه ثبت شده و افزایش سرمایه در جریان ثبت، منای تعیین ۵٪ فوق قرار خواهد گرفت.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۱۰۸: تعداد سهام تعیین شده جهت واگذاری به اشخاص موضوع این دستورالعمل جزء سهمیه خرید کارگزار خریدار در عرضه اولیه نمی باشد.

فصل شانزدهم: ضوابط معامله ترجیحی

ماده ۱۰۹: معامله ترجیحی، انتقال سهام شرکت های دولتی به کارکنان همان شرکت یا سایر اشخاص حقوقی به منظور اجرای برنامه های خصوصی سازی است و با نرخ و شرایط تعیین شده در مصوبه مرجع ذیصلاح جهت تصمیم گیری در این خصوص انجام می شود.

ماده ۱۱۰: کارگزار جهت انجام معاملات ترجیحی باید درخواست انجام معامله ترجیحی را به همراه نامه سازمان خصوصی سازی که حاوی حداقل اطلاعات زیر است به بورس ارائه نماید:

۱- نام ناشر پذیرفته شده و تعداد سهام موضوع انتقال؛

۲- قیمت انتقال؛

۳- نام عرضه کننده و کد معاملاتی وی؛

۴- اسامی کارکنان یا اشخاص حقوقی.

تبصره: مسئولیت صحت و سقم اطلاعات ارائه شده یا میزان سهام قابل تخصیص به هر یک از اشخاص بر عهده بورس یا کارگزار نمی باشد.

ماده ۱۱۱: کارگزار اقدام به انتقال سهام به کد ترجیحی در خارج از جلسه رسمی معاملاتی و در بازار عادی سامانه معاملاتی می کند. انتقال سهام از کد ترجیحی به کد معاملاتی هر یک از کارکنان ظرف مدت حداکثر ۳۰ روز کاری پس از انتقال به کد ترجیحی، امکان پذیر است.

فصل هفدهم: ضوابط معاملات چرخی

ماده ۱۱۲: انجام معاملات چرخی به نحوی که تا پایان جلسه رسمی معاملاتی، وضعیت مالکیت طرفین معامله در خصوص تمام یا بخشی از اوراق بهادار موضوع معامله تغییر ننماید در بورس ممنوع است و بورس معامله مذکور را تأیید نخواهد کرد.

ماده ۱۱۳: در صورتی که این معاملات سهواً انجام شوند، کارگزار مکلف است مراتب را بلافاصله به مدیر عامل بورس اطلاع دهد؛ به هر ترتیب بورس این معاملات را تأیید نخواهد کرد.

ماده ۱۱۴: چنانچه کارگزار از اعلام مراتب به بورس خودداری نماید یا بورس انجام معامله را سهوی تشخیص ندهد، پرونده کارگزار متخلف برای رسیدگی به مراجع رسیدگی به تخلفات ارجاع می شود.

ماده ۱۱۵: در صورتی که بورس تشخیص دهد انجام یک معامله بصورت مستقیم یا غیرمستقیم طی یک دوره زمانی منجر به تغییر مالکیت نشود و این معامله با هدف شناسایی سود (زیان) انجام شده باشد موظف است از تأیید آن خودداری نماید.

فصل هجدهم: سایر مقررات

ماده ۱۱۶: محاسبه کارمزدهای معاملات بر مبنای معاملات، به ترتیبی که در سامانه معاملاتی ثبت شده است، صورت می گیرد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۱۱۷: در خصوص معاملات برخط اوراق بهادار مفاد "دستورالعمل معاملات برخط اوراق بهادار در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران" نیز، علاوه بر مفاد این دستورالعمل لازم الاجراست.

ماده ۱۱۸: نرخ های خدمات و کارمزدهای بورس از معاملات و نحوه وصول آن با رعایت سقف های مصوب هیأت مدیره سازمان، توسط هیأت مدیره بورس تصویب و اعمال می گردد.

ماده ۱۱۹: در صورت پذیرش سهام شرکت هایی که در خصوص مالکیت سهام آن، محدودیت مقرراتی یا اساسنامه ای وجود دارد، بورس موظف است محدودیت های مذکور را براساس مقررات و در چارچوب امکانات عملیاتی خود کنترل نماید.

ماده ۱۲۰: کلیه مواردی که مطابق این دستورالعمل باید توسط بورس اعلام شود و کلیه موارد اطلاع رسانی که مطابق این دستورالعمل الزامی می باشد از طریق سایت رسمی بورس انجام خواهد گرفت.

ماده ۱۲۱: فقط اوراقی در بورس قابل معامله هستند که نزد شرکت سپرده گذاری مرکزی سپرده شده و گواهی نقل و انتقال برای آن صادر شده باشد.

ماده ۱۲۲: بورس مکلف است بر محاسبات شاخص های تعریف شده در سامانه معاملات، محاسبه قیمت های پایانی و تنظیمات سامانه معاملات بصورت مستمر نظارت نماید و در صورت لزوم موارد را از مدیریت سامانه معاملات پیگیری نماید.

ماده ۱۲۳: از تاریخ لازم الاجرا شدن این دستورالعمل، مقررات مشروحه زیر و کلیه مقررات و ضوابط مغایر با این دستورالعمل لغو می شود:

- ۱- دستورالعمل اجرایی معاملات عمده نوع اول و دوم مصوب ۱۳۸۲/۱۱/۲۵ هیأت مدیره سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار تهران؛
- ۲- دستورالعمل عرضه اولیه و دادوستد دست دوم اوراق مشارکت در بورس اوراق بهادار مصوب ۱۳۸۴/۶/۱۲ هیأت مدیره سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار تهران؛
- ۳- دستورالعمل اجرایی دادوستد گواهینامه حق تقدم خرید سهام در دوره پذیرهنویسی در بورس اوراق بهادار مصوب ۱۳۸۴/۶/۱۲ هیأت مدیره سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار تهران؛
- ۴- دستورالعمل اجرایی توقف نماد معاملاتی اوراق بهادار مصوب ۱۳۸۴/۷/۱۶ هیأت مدیره سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار تهران؛
- ۵- چارچوب انتقال عملیات و فعالیت های اجرایی سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار تهران به بورس اوراق بهادار تهران (شرکت سهامی عام) مصوب ۱۳۸۵/۱۱/۲۹ هیأت مدیره سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار تهران؛
- ۶- مصوبه مربوط به نحوه انجام معاملات عمده سازمان خصوصی سازی در کلیه واگذاری های سهام توسط آن سازمان در معاملات عمده مصوب ۱۳۸۶/۵/۳ هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار؛
- ۷- دستورالعمل رفع گره های معاملاتی مصوب ۱۳۸۶/۶/۱۴ هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار؛
- ۸- مصوبه اخذ تضمین در معاملات عمده مصوب ۱۳۸۶/۱۰/۹ هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار.
- ۹- دستورالعمل انتقال سهام به کارکنان شرکت تازه پذیرفته شده در بورس مصوب ۱۳۸۳/۳/۱۱ شورای بورس.

فصل نوزدهم: پذیره نویسی اوراق بهادار به قیمت ثابت در بورس اوراق بهادار تهران^۱

ماده ۱۲۴: پذیره نویسی اوراق بهادار در بورس براساس مجوز صادره از سازمان و مفاد بیانیه ثبت انجام خواهد شد. درخصوص اوراق بهاداری که مجوز انتشار آن توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران صادر می گردد، شرایط تعیین شده در مجوز آن بانک ملاک خواهد بود.

^۱ الحاقی به دستورالعمل اجرائی نحوه انجام معاملات در بورس اوراق بهادار تهران، مصوب مورخ سیزده آذر ۸۹

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره: درخصوص سهام و حق تقدم سهام، پذیره نویسی صرفاً درخصوص سهام جدید شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، در آن بورس امکان پذیر است.

ماده ۱۲۵: کارگزار عرضه کننده مکلف است حداقل ۷ روز کاری قبل از زمان عرضه پیشنهادی خود، مدارک و اطلاعات زیر را به بورس ارائه نماید:

- ۱- تاییدیه شرکت سپرد هگذاری مرکزی مبنی بر سپرده شدن کل اوراق مورد پذیره نویسی
- ۲- بیانیه ثبت حسب مورد
- ۳- اعلامیه پذیره نویسی
- ۴- اعلام شرایط در نظر گرفته شده برای کارگزاران خریدار در خصوص امکانات آنها و یا زمان توزیع اوراق در شبکه داخلی کارگزاران
- ۵- اطلاعات و مدارکی که کارگزاران خریدار در زمان پذیره نویسی باید از خریداران اخذ و به ناشر ارائه نمایند، از قبیل مشخصات هویتی خریداران و شماره حساب بانکی
- ۶- سایر اطلاعات به تشخیص بورس

ماده ۱۲۶: بورس حداقل ۳ روز کاری قبل از شروع پذیره نویسی نسبت به انتشار اعلامیه عرضه و بیانیه ثبت حسب مورد اقدام خواهد کرد.

ماده ۱۲۷: در روز اول پذیره نویسی نماد اوراق بهادار توسط بورس به نحوی گشایش می یابد که سفارشات با قیمت معین مندرج در اعلامیه عرضه، قابل ورود به سامانه معاملاتی باشد. در پذیره نویسی واحد پایه سفارشات و محدودیت حجمی منطبق با شرایط مندرج در اعلامیه عرضه تعیین می گردد. تنظیمات سامانه معاملاتی از جمله قیمت، واحد پایه سفارش و محدودیت حجمی توسط بورس تعیین و اعلام خواهد شد.

ماده ۱۲۸: کارگزاران پس از گشایش نماد، امکان ورود سفارش خرید را طی دوره مشخص شده در اعلامیه پذیره نویسی به سامانه معاملات خواهند داشت. سفارش های خرید باید با شرایط مندرج در اعلامیه عرضه مطابقت داشته باشند. بورس می تواند سفارش هایی را که با شرایط مزبور منطبق نیست حذف نماید.

ماده ۱۲۹: پس از فروش تمام اوراق بهادار قابل عرضه، نماد معاملاتی مربوطه متوقف می شود.

تبصره: در صورتی که در پایان مهلت پذیره نویسی، کل اوراق بهادار قابل عرضه خریداری نگردد، متعهد پذیره نویس طبق اعلامیه پذیره نویسی مکلف به خرید اوراق بهادار خریداری نشده خواهد بود^۱.

ماده ۱۳۰: در صورتی که حجم خریدهای یک کارگزاری بصورت گروهی به میزانی باشد که به تشخیص بورس، تخصیص آن نیاز به زمان بیشتری داشته باشد، بورس می تواند با رعایت مقررات و مهلت های قانونی پذیره نویسی با افزایش زمان تخصیص حداکثر تا ۱۰ روز پس از پایان پذیره نویسی، موافقت نماید.

^۱ بند ۳ مصوبه دویست و بیست و سومین صورتجلسه مورخ چهارم تیر ۹۰، هیئت مدیره سازمان: بازارگردان در عرضه عمومی اوراق بهادار با درآمد ثابت می تواند خرید اوراق بهادار با درآمد ثابت را به قیمت اسمی یا به قیمت بازار تعهد نماید. در صورتی که بازارگردان متعهد به خرید اوراق بهادار با درآمد ثابت به قیمت اسمی باشد تبدیل تعهد وی کمتر از آن امکان پذیر نمی باشد. در هر صورت تعهد بازارگردان باید به صورت صریح در امید نامه درج شود.

دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات اوراق بهادار در فرابورس ایران

این دستورالعمل در اجرای ماده ۵ آئین نامه اجرایی قانون بازار اوراق بهادار، بنابر پیشنهاد مورخ ۱۳۸۸/۱/۱۷ شرکت فرابورس ایران، در ۲۰ فصل، ۱۲۳ ماده و ۲۷ تبصره در تاریخ ۱۳۸۸/۶/۷ به تصویب هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید.

فصل اول: تعاریف و اصطلاحات

ماده ۱: اصطلاحات و واژه‌هایی که در ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی و دستورالعمل پذیرش و عرضه اوراق بهادار در فرابورس ایران تعریف شده‌اند، به همان مفاهیم در این دستورالعمل به کار رفته‌اند. واژه‌های دیگر دارای معانی زیر می‌باشند:

- اطلاعیه عرضه:** اطلاعیه‌ای است که قبل از معامله عمده توسط فرابورس، طبق فرمت مصوب هیئت مدیره فرابورس و بر اساس ضوابط این دستورالعمل منتشر می‌شود.
- ایستگاه معاملاتی:** پایانه معاملاتی کارگزار است که با سامانه معاملاتی فرابورس در ارتباط می‌باشد.
- بازار عادی:** از جمله بازارهای سامانه معاملات است که در آن معاملات عادی اوراق بهادار براساس مقررات این دستورالعمل، انجام می‌شود.
- توقف نماد:** جلوگیری از انجام معاملات هر یک از انواع اوراق بهادار براساس مقررات است.
- حراج:** سازوکاری برای دادوستد اوراق بهادار بر پایه انطباق بهینه سفارش‌های خرید و فروش مشتریان با در نظر گرفتن اولویت قیمت، منشاء و زمان است.
- حراج پیوسته:** حراجی است که به صورت پیوسته انجام می‌شود و در طی آن امکان ورود، تغییر و حذف سفارش وجود دارد. در حراج پیوسته سفارش‌های خرید و فروش به محض تطبیق قیمت‌ها منجر به معامله می‌شود.
- حراج ناپیوسته (Auction):** حراجی است که پس از ثبت سفارش‌ها در مرحله سفارش‌گیری انجام شده و معامله براساس قیمت نظری گشایش، از طریق سامانه معاملاتی انجام می‌شود.
- جلسه رسمی معاملاتی:** دوره زمانی مشخصی در هر روز کاری است که انجام معامله در آن دوره طبق مقررات مقدور می‌باشد. فرابورس می‌تواند در یک روز معاملاتی بیش از یک جلسه رسمی معاملاتی داشته باشد.
- خرید گروهی:** خرید اوراق بهادار توسط کارگزار با کد معاملات گروهی است که پس از معامله توسط کارگزار به کد مالکیت مشتریان تخصیص می‌یابد.
- دامنه نوسان روزانه قیمت:** دامنه نوسان قیمت اوراق بهادار قابل معامله در فرابورس است که نسبت به قیمت مرجع تعیین می‌شود و ورود سفارش‌ها در هر روز صرفاً در این دامنه قیمت، مجاز است.
- درخواست خرید/فروش:** درخواست مشتری به همراه شرایط آن مبنی بر خرید یا فروش اوراق بهادار است که در قالب فرم الکترونیک یا غیرالکترونیک به کارگزار ارائه می‌گردد. درخواست مذکور می‌تواند با قیمت معین، قیمت محدود یا قیمتی که اختیار آن به کارگزار واگذار می‌شود، ارائه گردد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

- ۱۲) **دوره سفارش گیری:** دوره زمانی قبول سفارش قبل از حراج ناپیوسته است که طی آن کارگزاران امکان ورود، تغییر و حذف سفارش در سامانه معاملات را دارند.
- ۱۳) **روز معاملاتی:** روزهای کاری است که طبق مقررات، معاملات فرابورس در آن انجام می شود.
- ۱۴) **رویه تسهیم به نسبت:** طبق رویه تسهیم به نسبت، اوراق بهادار تخصیص یافته به هر سفارش معادل حجم سفارش ثبت شده تقسیم بر کل سفارش های ثبت شده، ضربدر کل اوراق بهادار قابل عرضه است.
- ۱۵) **سامانه معاملات:** سامانه ای است الکترونیکی که عملیات مربوط به معاملات فرابورس از جمله دریافت سفارش، تطبیق و انجام معامله از طریق آن انجام می شود.
- ۱۶) **سرمایه پایه:** عبارت از مجموع سهام، سهام جایزه و حق تقدم های شرکت است که در مرحله پذیره نویسی یا ثبت قانونی قرار دارد.
- ۱۷) **سفارش:** درخواست خرید یا فروش اوراق بهادار است که توسط کارگزار وارد سامانه معاملات می شود.
- ۱۸) **سفارش متوقف (Stop Order):** سفارشی است که براساس قیمت آخرین معامله بازار فعال می شود. در خصوص سفارش های خرید، زمانی این سفارش فعال می شود که قیمت آخرین معامله بازار با قیمت تعیین شده توسط مشتری مساوی یا از آن بیشتر شود و در خصوص سفارش های فروش، زمانی این سفارش فعال می شود که قیمت آخرین معامله بازار با قیمت تعیین شده توسط مشتری مساوی یا از آن کمتر شود.
- ۱۹) **شرکت سپرده گذاری مرکزی:** سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه (شرکت سهامی عام) است.
- ۲۰) **عرضه اولیه:** نخستین عرضه اوراق بهادار، پس از پذیرش و درج در فرابورس است.
- ۲۱) **عرضه اولیه به روش حراج:** عرضه ای است که در یک جلسه معاملاتی بر مبنای رقابت خریداران انجام می شود.
- ۲۲) **فرابورس:** فرابورس ایران (شرکت سهامی عام) است
- ۲۳) **قیمت پایانی:** قیمت هر ورقه بهادار است که در پایان هر جلسه رسمی معاملاتی محاسبه و توسط "فرابورس" اعلام می شود.
- ۲۴) **قیمت پایه:** حداقل قیمت برای عرضه سهام در معاملات عمده است که توسط فروشنده تعیین و از طریق کارگزار فروشنده در درخواست وی برای معامله عمده به فرابورس اعلام می شود.
- ۲۵) **قیمت پیشنهادی:** نرخی است که برای هر واحد اوراق بهادار از طرف کارگزار وارد سامانه معاملات می شود.
- ۲۶) **قیمت مرجع:** قیمتی است که مبنای اعمال دامنه نوسان روزانه اوراق بهادار قرار می گیرد.
- ۲۷) **قیمت نظری:** قیمتی است که پس از اعمال اثر تغییرات سرمایه و یا تقسیم سود نقدی در قیمت پایانی محاسبه می شود.
- ۲۸) **قیمت نظری گشایش:** قیمتی است که در مرحله گشایش، براساس سفارش های ثبت شده با استفاده از سازو کار حراج، توسط سامانه معاملاتی محاسبه و معاملات مرحله گشایش با آن قیمت انجام می شود.
- ۲۹) **کد معاملات گروهی:** شناسه ای است که برای ورود سفارش های گروهی هر ایستگاه معاملاتی در سامانه معاملات تعریف شده است.
- ۳۰) **محدودیت حجمی:** حداکثر تعداد اوراق بهاداری که طی هر سفارش در سامانه معاملات وارد می شود.
- ۳۱) **مذاکره:** فرآیند مظنه یابی و قیمت گذاری اوراق بهادار توسط معامله گران برپایه ارتباط الکترونیک یا غیرالکترونیک است.
- ۳۲) **مشتری:** شخصی است که متقاضی خرید یا فروش اوراق بهادار است.
- ۳۳) **معامله بلوکی:** معامله ای است که تعداد سهام و حق تقدم قابل معامله در آن برای شرکت هایی که سرمایه پایه آنها بیش از یک میلیارد عدد است بزرگتر یا مساوی نیم و کمتر از یک درصد سرمایه پایه و برای شرکت هایی که سرمایه پایه آنها کمتر یا مساوی یک میلیارد عدد است بزرگتر یا مساوی یک و کمتر از پنج درصد سرمایه پایه شرکت باشد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۳۴) **معامله عمده:** معامله‌ای است که تعداد سهام یا حق تقدم قابل معامله در آن در شرکت‌هایی که سرمایه پایه آنها بیش از یک میلیارد عدد است، بزرگتر یا مساوی ۱ درصد سرمایه پایه و در شرکت‌هایی که سرمایه پایه آنها کمتر یا مساوی یک میلیارد عدد است، بزرگتر یا مساوی ۵ درصد باشد.

۳۵) **معاملات عمده شرايطی:** معامله عمده‌ای است که تسویه و جوه آن با شرايط اعلامی در اطلاعیه عرضه بر اساس ضوابط مندرج در این دستورالعمل انجام می‌شود.

۳۶) **مقررات:** الزاماتی است که توسط مراجع ذیصلاح در چارچوب اختیارات آنها وضع شده و فرابورس، کارگزار، مشتریان و سایر اشخاص ذیربط فرابورس موظف به رعایت آنها هستند.

۳۷) **نماد معاملاتی:** شناسه‌ای است که برای هر یک از اوراق بهادار به صورت منحصر بفرد در سامانه معاملات تعریف شده است. این شناسه می‌تواند به صورت حرف، عدد یا ترکیبی از هر دو باشد.

۳۸) **واحد پایه سفارشی (LOT):** تعداد مشخصی از اوراق بهادار است که سفارش وارده به سامانه معاملاتی باید ضریبی از آن باشد و برای هر ورقه بهادار مقدار آن توسط "هیئت مدیره فرابورس" تعیین می‌شود.

فصل دوم: ضوابط کلی انجام معاملات اوراق بهادار

ماده ۲: کلیه معاملات در فرابورس باید براساس ضوابط این دستورالعمل و در جلسه رسمی معاملاتی انجام شود.

تبصره: انجام معاملات در خارج از جلسه معاملاتی با تصویب هیئت مدیره سازمان و طبق شرایط تعیین شده توسط آن، امکان‌پذیر خواهد بود.

ماده ۳: جلسات رسمی معامله انواع اوراق بهادار در فرابورس، به استثنای روزهای تعطیل رسمی در روزهای شنبه لغایت چهارشنبه هر هفته از ساعت ۹ آغاز و در ساعت ۱۲ همان روز خاتمه می‌یابد.

ماده ۴: تغییرات ساعت و روزهای انجام معامله و جلسات رسمی معامله با تصویب هیئت مدیره فرابورس امکان‌پذیر خواهد بود. این تغییرات باید حداقل سه روز کاری قبل از اعمال، توسط فرابورس به اطلاع عموم برسد.

ماده ۵: فرابورس می‌تواند ساعات شروع و خاتمه و طول جلسه معاملاتی را در صورت بروز اشکالات فنی در سامانه معاملاتی تغییر دهد. این تغییرات باید بلافاصله و به نحو مقتضی به اطلاع عموم برسد. فرابورس مکلف است مستندات مربوط به اشکالات فنی سامانه معاملاتی را در سوابق خود نگهداری نماید.

فصل سوم: مراحل انجام معامله

ماده ۶: معاملات اوراق بهادار در فرابورس به ترتیب در بازار اول، بازار دوم، بازار سوم و بازار اوراق مشارکت انجام خواهد شد. مراحل انجام معاملات در بازار اول و دوم و بازار اوراق مشارکت به شرح زیر است:

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۱. پیش گشایش: این مرحله به مدت ۳۰ دقیقه قبل از شروع معاملات انجام می شود. در این مرحله امکان ورود، تغییر یا حذف سفارش توسط کارگزاران وجود دارد لیکن در این مرحله معامله ای انجام نمی شود.
 ۲. مرحله گشایش: بلافاصله پس از مرحله پیش گشایش، با اجرای سفارش های موجود در سامانه معاملات و براساس سازوکار حراج ناپیوسته انجام می شود.
 ۳. مرحله حراج پیوسته: مرحله ای است پس از انجام مرحله گشایش که طی آن معاملات براساس سازوکار حراج پیوسته انجام می شود.
 ۴. مرحله حراج ناپیوسته پایانی: این مرحله بلافاصله پس از خاتمه مرحله حراج پیوسته به مدت ۱۵ دقیقه انجام می شود. در طی این مرحله امکان ورود، تغییر یا حذف سفارش توسط کارگزاران وجود دارد لیکن معامله ای در این مرحله انجام نمی شود و در پایان این مرحله با اجرای سفارش های موجود در سامانه معاملات و براساس سازوکار حراج ناپیوسته، معاملات انجام می شود.
 ۵. مرحله معاملات پایانی: این مرحله طی پانزده دقیقه پایانی جلسه معاملاتی انجام می شود و طی آن ورود سفارش و انجام معامله صرفاً با قیمت پایانی امکان پذیر است.
- تبصره:** در معاملات فرابورس حسب مورد از تمام یا تعدادی از مراحل فوق جهت انجام معامله استفاده می گردد. هیأت مدیره فرابورس باید مراحل انجام معامله در هر بازار را مشخص و حداقل سه روز کاری قبل از اعمال، به اطلاع عموم برساند.

فصل چهارم: انواع سفارشات

ماده ۷: انواع سفارش ها در سامانه معاملات به شرح زیر است:

۱. **سفارش محدود (Limit order):** سفارش خرید یا فروشی است که در قیمت تعیین شده توسط مشتری، یا بهتر از آن انجام می شود.
۲. **سفارش با قیمت باز (Market order):** سفارشی است که بدون قیمت وارد سامانه معاملاتی شده و با قیمت بهترین سفارش طرف مقابل اجرا می شود. در صورت اجرا نشدن بخشی از سفارش، باقیمانده به صورت یک سفارش با قیمت باز در سامانه باقی خواهد ماند.
۳. **سفارش باز- محدود (Market to limit order):** سفارشی است که فقط در مرحله حراج پیوسته می تواند وارد سامانه معاملاتی شود. این سفارش بدون قیمت وارد سامانه معاملاتی شده و با قیمت بهترین سفارش طرف مقابل اجرا می شود. در صورت اجرا نشدن بخشی از سفارش، باقیمانده به صورت یک سفارش محدود به قیمت آخرین معامله انجام شده در سیستم باقی می ماند.
۴. **سفارش به قیمت گشایش (Market on opening order):** سفارشی است که فقط در مرحله پیش گشایش می تواند وارد سامانه معاملات شود. این سفارش بدون قیمت وارد سامانه معاملاتی شده و در مرحله گشایش با قیمت گشایش معامله خواهد شد. در صورت اجرا نشدن بخشی از سفارش، باقیمانده به صورت یک سفارش محدود با قیمت گشایش در سیستم باقی می ماند.
۵. **سفارش متوقف به باز (Stop loss order):** سفارش متوقفی است که پس از فعال شدن، به سفارش با قیمت باز تبدیل می شود.
۶. **سفارش متوقف به محدود (stop limit order):** سفارش متوقفی است که پس از فعال شدن به سفارش محدود با قیمتی که از قبل در سفارش مشخص شده است، تبدیل می شود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۸: سفارش ها به لحاظ نحوه اجرا به شرح زیر می باشند:

۱. سفارش دو طرفه (Cross order): سفارشی است که با استفاده از آن، کارگزار می تواند اقدام به ورود همزمان سفارش خرید و فروش با حجم و قیمت یکسان نموده و معامله نماید. قیمت سفارش مذکور باید بیشتر یا مساوی قیمت بهترین سفارش خرید ثبت شده در سامانه معاملاتی و کمتر یا مساوی قیمت بهترین سفارش فروش ثبت شده در سامانه معاملاتی باشد. این سفارش فقط در مرحله حراج پیوسته می تواند وارد سامانه معاملات شود.
۲. سفارش دو بخشی (Iceberg order): سفارش خرید یا فروشی است که دارای دو بخش پنهان و آشکار است. بخش آشکار سفارش در صف خرید یا فروش قرار گرفته و قابل رویت می باشد و بخش پنهان آن به صورت غیرفعال است. حجم قسمت آشکار و پنهان سفارش توسط کارگزار تعیین می شود. در صورتی که کل بخش آشکار سفارش معامله شود، به میزان حجم قسمت آشکار، سفارش پنهان فعال شده و در نوبت قرار می گیرد. حداقل کل سفارش و حداقل حجم قسمت آشکار در سفارش های دو بخشی، توسط هیئت مدیره فرابورس تعیین می شود.
۳. سفارش انجام و ابطال (fill & kill): سفارش محدودی است که بلافاصله پس از ورود باید اجرا شود و در صورت عدم اجرای تمام یا بخشی از آن، مقدار باقیمانده به صورت خودکار از سامانه حذف خواهد شد. امکان ورود این سفارش در مرحله پیش از گشایش وجود ندارد.
۴. سفارش همه یا هیچ (All or Non): سفارش محدودی است که اجرای آن منوط به معامله کل سفارش است. در صورت عدم امکان معامله کل سفارش بلافاصله بعد از ورود، سفارش به صورت خودکار از سامانه حذف می شود. امکان ورود این سفارش در مرحله پیش از گشایش وجود ندارد.

ماده ۹: اعتبار زمانی سفارش ها به شرح ذیل می باشد:

۱. سفارش روز (Day): سفارشی است که اعتبار آن در پایان روز معاملاتی به اتمام رسیده و بصورت خودکار از سامانه معاملات حذف می گردد.
۲. سفارش جلسه (Session): سفارشی است که اعتبار آن در پایان جلسه معاملاتی به اتمام رسیده و بصورت خودکار از سامانه معاملات حذف می گردد.
۳. سفارش بدون محدودیت زمانی (Good Till Cancel): این سفارش تا زمانی که توسط کارگزار حذف نشود در سامانه معاملاتی باقی مانده و معتبر می باشد.
۴. سفارش مدت دار (Good Till Date): سفارشی است که اعتبار آن در پایان تاریخی که در زمان ورود سفارش مشخص شده به اتمام می رسد و از سامانه معاملات حذف می شود.
۵. سفارش زمانی (Sliding Validity): کارگزار در زمان ورود سفارش، تعداد روزهای مشخصی (T) را جهت اعتبار سفارش مشخص می کند. این سفارش تا تاریخی که معادل تاریخ ورود سفارش به علاوه تعداد روزهای تعیین شده (T) است، معتبر بوده و پس از آن از سامانه معاملات حذف می شود.

ماده ۱۰: اولویت سفارش ها در سامانه معاملات بر حسب نوع سفارش، به شرح زیر می باشد:

الف) سفارش با قیمت باز و باز - محدود

ب) سفارش به قیمت گشایش

ج) سفارش محدود

فصل پنجم: توقف و بازگشایی نماد معاملاتی

ماده ۱۱: فرابورس موظف است با اعلام سازمان، نماد معاملاتی ورقه بهادر را متوقف نماید. از جمله مواردی که می تواند منجر به توقف نماد معاملاتی گردد عبارتند از:

۱. حداقل یک روز قبل از برگزاری مجمع عمومی صاحبان سهام و قبل از برگزاری جلسه هیأت مدیره ای که طی آن مقرر است در خصوص اختیارات تفویض شده توسط مجمع عمومی فوق العاده در خصوص افزایش سرمایه تصمیم گیری شود.
 ۲. تغییر با اهمیت در اطلاعاتی که قبلاً توسط شرکت یا ناشر اوراق بهادار پذیرفته شده در فرابورس ارائه گردیده است و یا وجود اطلاعات جدید با اهمیت.
 ۳. عدم اظهار نظر یا اظهار نظر مردود حسابرس نسبت به صورتها و اطلاعات مالی
 ۴. حداقل یک روز قبل از مواعد پرداخت سود و سررسید نهایی انواع اوراق مشارکت و گواهی سپرده
- ماده ۱۲:** نمادهای معاملاتی که با اعلام سازمان متوقف می شوند صرفاً با اعلام سازمان قابل بازگشایی هستند.

ماده ۱۳: فرابورس باید دلیل توقف نماد معاملاتی را حداکثر تا پایان روز کاری توقف نماد معاملاتی اطلاع رسانی نماید. همچنین فرابورس مکلف است حداقل ۱۵ دقیقه قبل از بازگشایی نماد معاملاتی مراتب را به اطلاع عموم برساند.

فصل ششم: دامنه نوسان قیمت و محدودیت حجمی

ماده ۱۴: دامنه نوسان روزانه قیمت در بازار اول، دوم و اوراق مشارکت فرابورس ۵ درصد برای اوراق فاقد بازارگردان می باشد. در صورت وجود بازارگردان، دامنه مذکور، طبق قرارداد بازارگردانی تعیین می شود. نمادهای معاملاتی در بازار سوم مشمول دامنه نوسان روزانه قیمت نمی باشند.

تبصره: تغییرات بعدی دامنه نوسان روزانه قیمت با پیشنهاد هیأت مدیره فرابورس به تأیید هیأت مدیره سازمان خواهد رسید. تغییر دامنه نوسان قیمت باید یک روز کاری قبل از اعمال توسط فرابورس اطلاع رسانی شود.

ماده ۱۵: در زمان بازگشایی نمادهایی که به دلیل افشای اطلاعات با اهمیت متوقف شده اند، حسب مورد و با اعلام سازمان دامنه نوسان روزانه قیمت تا سقف ۵۰ درصد اعمال خواهد شد. این وضعیت تا پایان روزی که حجم معاملات سهام شرکت به صورت انباشته از روز بازگشایی نماد، حداقل به میزان ۰/۰۰۰۴ سرمایه پایه شرکت شود، ادامه خواهد یافت و دامنه نوسان قیمت از جلسه رسمی معاملاتی بعد از آن اعمال خواهد شد. مادامی که دامنه نوسان قیمت سهم باز است، قیمت روزانه متناسب با حجم معاملات انجام شده در آن روز نسبت به ۰/۰۰۰۴ سرمایه شرکت تعدیل و به عنوان قیمت پایانی آن روز در نظر گرفته می شود.

تبصره: سازمان می تواند سقف دامنه روزانه نوسان قیمت موضوع این ماده را در شرایط خاص افزایش دهد.

ماده ۱۶: قیمت پایانی نمادهای معاملاتی در بازار اول، دوم و اوراق مشارکت فرابورس برابر با قیمت میانگین موزون معاملات انجام شده نماد طی جلسه معاملاتی در بازار عادی خواهد بود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۱۷: قیمت مرجع برای نمادهای فاقد بازارگردان، قیمت پایانی سهم در روز قبل می باشد. قیمت مرجع برای نمادهای دارای بازارگردان، در صورت اعلام قیمت توسط بازارگردان، قیمت اعلامی و در صورت عدم اعلام، قیمت پایانی سهم در روز قبل خواهد بود.

ماده ۱۸: واحد پایه سفارش معادل یک می باشد. تغییر واحد پایه سفارش با تصویب هیأت مدیره فرابورس و اعلام آن حداقل یک روز کاری قبل از اعمال، امکان پذیر است.

ماده ۱۹: محدودیت حجمی برای نماد شرکتهایی که سرمایه پایه آنها معادل یا بیش از یکصد میلیون عدد است، معادل ۵۰ هزار سهم و برای نماد سایر شرکتها ۱۰ هزار سهم خواهد بود. تغییر محدودیت حجمی با تصویب هیأت مدیره فرابورس و اطلاع رسانی آن حداقل یک روز کاری قبل از اعمال امکان پذیر می باشد.

تبصره: محدودیت حجمی برای سایر اوراق بهادار توسط هیأت مدیره فرابورس تعیین می شود و تغییرات آن باید حداقل یک روز کاری قبل از اعمال اطلاع رسانی گردد.

فصل هفتم: عدم تایید معاملات^۱

ماده ۲۰: مدیرعامل فرابورس در شرایط زیر از تأیید معامله یا معاملات اوراق بهادار، حداکثر تا پایان ساعت اداری روز کاری برگزاری جلسه معاملاتی خودداری می نماید،

۱ - اعلام کارگزار مبنی بر وقوع اشتباه و احراز آن توسط مدیرعامل فرابورس

۲ - خطای معاملاتی متأثر از اشکال سامانه معاملات

۳ - معامله سهام بزرگتر یا مساوی ۵ درصد برای شرکتهایی که سرمایه پایه آنها کمتر یا مساوی یک میلیارد عدد سهم یا حق تقدم است و بزرگتر یا مساوی یک درصد برای شرکتهایی که سرمایه پایه آنها بیش از یک میلیارد عدد است در یک جلسه معاملاتی و توسط یک کد معاملاتی بدون رعایت ضوابط معاملات عمده

۴ - عدم رعایت سهمیه اعلام شده برای خرید یا فروش اوراق بهادار براساس مقررات که موجب عدم تأیید کل خرید یا فروش کارگزار می شود. در موارد خاص با تشخیص مدیرعامل فرابورس فقط خریدهها یا فروشهای بیش از سهمیه تأیید نمی شود.

۵ - در صورتی که ظن دستکاری قیمت یا استفاده از اطلاعات نهانی وجود داشته باشد، در این صورت مدیرعامل فرابورس می تواند معاملاتی را که با نوسان غیرعادی قیمت یا حجم غیرعادی انجام شود تأیید ننماید.

تبصره ۱: عرضه های اولیه و عرضه های سهام شرکتهای دولتی در راستای خصوصی سازی و معامله آخرین روز حق تقدم استفاده نشده مشمول بند (۳) فوق نمی باشد.

تبصره ۲: کلیه مدارک و سوابق معاملات تأیید نشده باید توسط فرابورس ایران نگهداری شده و حسب درخواست به سازمان ارائه گردد.

فصل هشتم: ضوابط کلی معاملات عمده

^۱ اصلاحیه مورخ ۱۳۹۰/۰۲/۱۰ هیات مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۲۱: معاملات عمده در بازاری مجزا که به همین منظور در سامانه معاملاتی ایجاد شده است انجام می شوند. در این معاملات دامنه نوسان قیمت و محدودیت حجمی اعمال نمی شود.

تبصره: برای انجام معاملات عمده، نماد سهم در بازار عادی باید باز باشد.

ماده ۲۲: عرضه در معاملات عمده به صورت یکجا و از یک کد معاملاتی بوده و یا طبق مقرراتی است که به تصویب هیئت مدیره سازمان می رسد.

ماده ۲۳: برای انجام معامله عمده، کارگزار فروشنده باید درخواست کتبی خود مبنی بر فروش سهام یا حق تقدم سهام را به همراه اطلاعات و مستندات زیر، به فرابورس ارایه نماید:

۱. تعداد سهام یا حق تقدم سهام قابل عرضه
۲. قیمت پایه عرضه
۳. تاریخ عرضه
۴. نام عرضه کننده به همراه تصویر سفارش فروش
۵. شرایط فروش از جمله نقدی یا اقساطی بودن ثمن معامله و در صورت اقساطی بودن نحوه تقسیط و وثایق مورد نیاز
۶. حداکثر مهلت تسویه حصه نقدی و ارایه سند تسویه خارج از پایاپای
۷. مدارکی دال بر نمایندگی عرضه کننده در انتقال حقوق مالی و غیرمالی سهام
۸. اعلام شرایط ضمن عقد در صورت ارایه قرارداد توسط فروشنده
۹. سایر اطلاعات به درخواست فرابورس

ماده ۲۴: درخواست عرضه سهام یا حق تقدم سهام کمتر از پنج درصد سرمایه پایه، حداقل تا ساعت ۱۰ صبح روز کاری قبل از عرضه باید در دبیرخانه فرابورس ثبت و در صورت تطبیق اطلاعات عرضه با مقررات به تشخیص مدیرعامل فرابورس، باید حداکثر تا ساعت ۱۲ ظهر همان روز اطلاع رسانی شود.

ماده ۲۵: درخواست عرضه سهام یا حق تقدم سهام به میزان پنج درصد سرمایه پایه یا بیشتر از آن، حداقل تا ساعت ۱۲ ظهر چهار روز کاری قبل از عرضه و درخواست عرضه سهام یا حق تقدم سهام ۵۰ درصد یا بیشتر از آن نیز حداقل باید ۷ روز کاری قبل از عرضه در دبیرخانه فرابورس ثبت و در صورت تطبیق اطلاعات عرضه با مقررات به تشخیص مدیرعامل فرابورس، تا پایان همان روز کاری از طریق سایت رسمی فرابورس به اطلاع عموم برسد.

ماده ۲۶: شرایط اعلام شده توسط کارگزار فروشنده پس از انتشار اطلاعات عرضه توسط فرابورس قابل تغییر نیست. در صورت تغییر در شرایط اطلاعاتی عرضه یا انصراف فروشنده از فروش سهام یا حق تقدم سهام، معامله عمده انجام نخواهد شد و انجام معامله منوط به درخواست مجدد فروشنده خواهد بود. در این صورت موضوع به مرجع رسیدگی به تخلفات کارگزاران ارجاع و براساس اعلام فرابورس، سهام یا حق تقدم سهام تا زمان صدور رأی قطعی، غیرقابل معامله خواهد شد.

ماده ۲۷: در صورت تمایل فروشنده به انتشار آگهی فروش در جراید، اطلاعات مندرج در آن نباید با اطلاعات ارایه شده به فرابورس مغایرت داشته باشد. در صورت مغایرت، اطلاعات منتشر شده در سایت رسمی فرابورس قابل استناد می باشد.

ماده ۲۸: فرابورس مکلف است نماد معامله عمده را حداکثر تا یک ساعت پس از شروع جلسه معاملاتی گشایش نماید.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۲۹: حداقل تغییر قیمت مجاز هر سفارش در معاملات عمده مانند بازار عادی است.

تبصره: مدیر عامل فرابورس می تواند براساس وضعیت بازار، حداقل تغییر قیمت مجاز هر سفارش را برای جلسه معاملاتی بعد تغییر دهد، لیکن باید قبل از شروع جلسه معاملاتی بعد، مراتب را به اطلاع عموم برساند.

ماده ۳۰: هر کارگزار تنها می تواند از یک خریدار، سفارش خرید دریافت نماید و در رقابت شرکت کند.

ماده ۳۱: یک کارگزار در یک معامله عمده نمی تواند همزمان در دو سمت عرضه و تقاضا فعالیت نماید.

ماده ۳۲: در معاملات عمده، تعداد سهام یا حق تقدم سهام هر سفارش خرید باید برابر تعداد سهام یا حق تقدم سهام اعلام شده در اطلاعیه عرضه باشد. همچنین قیمت تعیین شده در سفارش های خرید نباید کمتر از قیمت پایه باشد.

ماده ۳۳: کاهش قیمت سفارش خرید ثبت شده در سامانه معاملاتی یا ورود سفارش با قیمتی کمتر از بالاترین سفارش خرید ثبت شده در سامانه معاملاتی، مجاز نمی باشد و حذف سفارش خرید، صرفاً در صورت ثبت سفارش خرید با قیمت بالاتر در سامانه معاملاتی مجاز است.

ماده ۳۴: کارگزار فروشنده مکلف است در صورت ثبت سفارش خرید در سامانه معاملاتی با قیمت پایه یا بیشتر از آن قبل از ۵ دقیقه پایانی جلسه معاملاتی، اقدام به عرضه نماید. عرضه توسط کارگزار فروشنده تنها در صورتی امکان پذیر است که از زمان ثبت بهترین سفارش خرید در سامانه معاملاتی حداقل ۳ دقیقه گذشته باشد.

تبصره ۱: در صورت ثبت سفارش خرید در ۵ دقیقه پایانی بازار، ادامه رقابت به جلسه معاملاتی بعد موکول شده و کارگزار دارای بهترین سفارش خرید موظف است سفارش خود را با همان قیمت در ابتدای جلسه معاملاتی بعد وارد سامانه نماید.

تبصره ۲: عدم رعایت ضوابط این ماده از سوی کارگزار خریدار یا فروشنده تخلف محسوب شده و فرابورس مکلف است موضوع را جهت رسیدگی به مرجع رسیدگی به تخلفات کارگزاران ارجاع نماید.

ماده ۳۵: در صورتی که تخلفات کارگزار خریدار یا کارگزار فروشنده مانع انجام معامله شود، متخلف مکلف به پرداخت یک درصد ارزش معامله به قیمت پایه به عنوان خسارت به طرف مقابل خواهد بود. در این خصوص کارگزار می تواند وثایق و تضامین لازم را حسب مورد از خریدار یا فروشنده دریافت نماید. همچنین در صورت عدم انجام معامله مطابق این ماده، کارگزار متخلف مکلف است کارمزدهای انجام معامله را بر حسب ارزش معامله به قیمت پایه به سازمان، فرابورس و شرکت سپرده گذاری مرکزی پرداخت نماید.

فصل نهم: معاملات عمده شرایطی

ماده ۳۶: در معاملات عمده شرایطی، کارگزار خریدار در صورتی مجاز به ورود سفارش به سامانه معاملاتی است که معادل ۳ درصد ارزش سهام یا حق تقدم سهام موضوع معامله براساس قیمت پایه را به صورت نقد یا ضمانت نامه بانکی بدون قید و شرط از مشتری دریافت و حسب مورد به حساب شرکت سپرده گذاری مرکزی واریز یا به این شرکت تحویل دهد و تأییدیه شرکت مزبور را مبنی بر اخذ تضامین مربوطه به فرابورس ارائه کند.

تبصره ۱: در صورت عدم ایفای تعهدات تسویه از سوی کارگزار خریدار، سپرده موضوع این ماده پس از کسر کارمزدها و هزینه های معامله به عنوان خسارت به کارگزار فروشنده پرداخت می شود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره ۲: در صورتی که کارگزار خریدار پس از ارایه درخواست خرید و قبل از انجام معامله، انصراف کتبی خود را از ادامه رقابت اعلام نماید یا چنانچه کارگزار خریدار موفق به انجام معامله نگردد، سپرده وی با تایید مدیرعامل فرابورس مبنی بر عدم مغایرت اقدامات کارگزار با مقررات در جریان معامله مذکور، حداکثر تا دو روز کاری پس از زمان انصراف یا انجام معامله مسترد می شود.

ماده ۳۷: کارگزار خریدار مکلف است حداکثر ۹ روز کاری پس از انجام معامله، نسبت به تسویه حصه نقدی معامله از طریق پایاپای شرکت سپرده گذاری مرکزی اقدام نماید و مستندات لازم جهت تنظیم سند تسویه خارج از پایاپای حصه غیرنقدی را حداکثر ۸ روز کاری بعد از انجام معامله به فروشنده ارایه کند. کارگزار فروشنده مکلف است پس از دریافت مستندات لازم جهت تنظیم سند تسویه خارج از پایاپای و حداکثر ۹ روز کاری پس از انجام معامله، نسبت به ارایه سند تسویه خارج از پایاپای به فرابورس و شرکت سپرده گذاری مرکزی اقدام نماید. در صورت واریز حصه نقدی و ارایه سند تسویه خارج از پایاپای به شرکت سپرده گذاری مرکزی حداکثر ۹ روز کاری بعد از انجام معامله، ثبت معامله در سیستم معاملاتی حداکثر تا پایان روز کاری بعد انجام خواهد شد.

تبصره ۱: در صورت خودداری کارگزار فروشنده یا فروشنده از دریافت مستندات موضوع این ماده، خریدار یا کارگزار خریدار می تواند اسناد فوق را جهت ثبت در سوابق به شرکت سپرده گذاری مرکزی ارایه و رسید دریافت نماید.

تبصره ۲: در صورت عرضه سهام جهت انجام معامله عمده از سوی سازمان خصوصی سازی افزایش مهلت تسویه حصه نقدی و ارائه سند تسویه خارج از پایاپای تا ۳۰ روز کاری با اعلام سازمان خصوصی سازی امکان پذیر است.

تبصره ۳: در صورتی که کارگزار فروشنده زمانی را طولانی تر از مهلتی که در این دستورالعمل برای ارائه سند تسویه خارج از پایاپای مقرر گردیده، جهت تادیه حصه نقدی معامله تعیین کند، از نظر این دستورالعمل حصه مزبور نیز غیر نقدی تلقی می گردد.

ماده ۳۸: در خصوص معامله عمده شرایطی، کارگزار خریدار باید حداکثر تا پایان وقت اداری روز کاری بعد از معامله، اسامی خریداران به همراه تعداد و درصد قابل تخصیص به آنان و همچنین دستور خرید دریافت شده را به فرابورس ارایه نماید. تخصیص سهام براساس اسامی اعلام شده صورت می گیرد.

ماده ۳۹: از زمان انجام معامله تا زمان قطعی شدن آن، سهام به صورت مسدود در کد معاملاتی فروشنده باقی می ماند.

ماده ۴۰: در صورت عدم تسلیم سند تسویه خارج از پایاپای توسط کارگزار فروشنده یا عدم تسویه حصه نقدی معامله توسط کارگزار خریدار در مهلت مقرر، انجام معامله توسط بورس قطعی نمی شود.

ماده ۴۱: در صورت عدم ارایه سند تسویه خارج از پایاپای طی مهلت مقرر توسط کارگزار فروشنده، موضوع به مرجع رسیدگی به تخلفات کارگزاران ارجاع می شود. در صورتی که کارگزار فروشنده براساس رأی صادره قطعی متخلف شناخته شود، موظف است معادل یک درصد ارزش معامله بر حسب قیمت پایه را به کارگزار خریدار و کارمزدهای انجام معامله را بر حسب ارزش معامله به سازمان، فرابورس و شرکت سپرده گذاری مرکزی پرداخت نماید. کارگزار خریدار پس از کسر کارمزد خود مکلف به پرداخت مابقی مبلغ مذکور به عنوان خسارت به خریدار خواهد بود.

ماده ۴۲: در صورت عدم واریز حصه نقدی یا عدم ایفای تعهدات خریدار در خصوص سند تسویه خارج از پایاپای طی مهلت مقرر توسط کارگزار خریدار، موضوع به مرجع رسیدگی به تخلفات کارگزاران ارجاع می شود. در صورتی که کارگزار خریدار براساس رأی صادره قطعی متخلف شناخته شود، کارمزد کارگزار خریدار، سازمان، فرابورس و شرکت سپرده گذاری مرکزی از محل سپرده موضوع ماده ۳۶ کسر و مابقی به حساب کارگزار فروشنده واریز خواهد شد. کارگزار فروشنده پس از کسر کارمزد خود مکلف به پرداخت مابقی مبلغ مذکور به عنوان خسارت به فروشنده خواهد بود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۴۳: در خصوص معاملات عمده، موارد پیش بینی نشده در مواد ۲۱ الی ۴۲ تابع سایر رویه ها و قواعد معاملاتی تصریح شده در این دستورالعمل است.

فصل دهم: معاملات بلوک

ماده ۴۴: معاملات بلوک در نماد معاملاتی بازاری مجزا از نماد معاملاتی بازار عادی در سامانه معاملات انجام می شود.

ماده ۴۵: معاملات بلوک به روش حراج ناپیوسته و هر ۵ دقیقه یکبار برگزار می شود.

ماده ۴۶: قیمت مرجع روزانه برای بازار معاملات بلوک، معادل قیمت مرجع همان روز بازار عادی است.

ماده ۴۷: سایر شرایط معاملات بلوک، مشابه معامله در نماد اصلی است.

فصل یازدهم: ضوابط کلی عرضه اولیه

ماده ۴۸: عرضه اولیه منوط به پذیرش و درج اوراق بهادار براساس دستورالعمل پذیرش و افشای کامل اطلاعات مطابق با دستورالعمل افشای اطلاعات ناشران و سایر مقررات مربوط به فرابورس است.

ماده ۴۹: هیأت پذیرش روش عرضه اولیه اوراق بهادار را براساس پیشنهاد فرابورس تعیین می نماید.

ماده ۵۰: عرضه اولیه در فرابورس به روش ثبت سفارش مطابق دستورالعملی خواهد بود که به پیشنهاد هیأت مدیره فرابورس به تصویب هیأت مدیره سازمان می رسد.

ماده ۵۱: در صورتی که به تشخیص هیأت پذیرش، سهام شناور آزاد شرکت به میزان کافی باشد، عرضه اولیه سهم به صورت زیر انجام می شود:

- حداقل ۳ روز کاری قبل از عرضه، مراتب توسط فرابورس اطلاع رسانی می شود.
- نماد معاملاتی در بازار عادی گشایش می یابد و در روز گشایش دامنه نوسان قیمت اعمال نخواهد شد. قیمت پایانی سهم میانگین موزون معاملات روزانه سهم در روز گشایش خواهد بود.
- تبصره: مدیر عامل فرابورس می تواند قیمت گذاری سهم را منوط به معامله حجم مشخصی از سهام شرکت نماید و در صورت عدم انجام معامله در حجم مشخص شده، اقدام به ابطال معاملات و موکول نمودن عرضه به جلسات بعدی نماید. این موضوع باید در اطلاعیه منتشره در خصوص عرضه اولیه تصریح شود.
- در عرضه اولیه به روش فوق، باید سهام شرکت نزد شرکت سپرده گذاری مرکزی ثبت شده و بخش معینی از آن به تشخیص مدیرعامل فرابورس قابل معامله باشد.

فصل دوازدهم: عرضه اولیه به روش حراج

ماده ۵۲: قبل از عرضه اولیه به روش حراج، هیأت مدیره فرابورس اقدام به تعیین موارد زیر می نماید:

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۱. حداقل تعداد سهام جهت عرضه در روز عرضه اولیه
 ۲. حداقل تعداد سهام که عرضه کننده باید به صورت تدریجی پس از عرضه اولیه، عرضه نماید و مهلت زمانی آن
 ۳. محدودیت خرید هر ایستگاه کاری و یا هر کد مالکیت
- تبصره ۱: سهمیه هر ایستگاه کاری باید به نحوی تعیین شود که حداقل ۶۰ درصد و حداکثر ۹۵ درصد از ایستگاه های فعال کارگزاران عضو فرابورس امکان خرید سهام را داشته باشند.
- تبصره ۲: مصوبات هیئت مدیره فرابورس در خصوص موارد موضوع این ماده، باید حداقل ۲ روز کاری قبل از عرضه توسط فرابورس اطلاع رسانی شود.
- ماده ۵۳:** کارگزاران پس از اعلام اطلاعات عرضه عمومی سهام توسط فرابورس نسبت به اخذ درخواست خرید از متقاضیان اقدام خواهند کرد. کلیه درخواست های اخذ شده جهت عرضه اولیه، باید به قیمت محدود باشند.
- ماده ۵۴:** کارگزار فروشنده موظف است حداقل پس از ۱۰ دقیقه از زمان گشایش نماد اقدام به عرضه سهام نماید. به هر ترتیب وی باید عرضه سهام را به گونه ای انجام دهد که تا پایان جلسه رسمی معاملاتی عرضه انجام شود.
- ماده ۵۵:** در صورتی که کمتر از ۵۰ درصد از سهام آگهی شده برای عرضه در روز عرضه اولیه به فروش برسد، فرابورس مکلف است کلیه معاملات روز اول را ابطال نموده و عرضه اولیه را به روز دیگری موکول نماید.
- ماده ۵۶:** کارگزاران خریدار نباید بیش از سهمیه مجاز خود اقدام به خرید سهام نمایند. در صورت خرید بیش از سهمیه مجاز توسط کارگزاران در عرضه اولیه، مدیر عامل فرابورس می تواند خریدهای بیش از سهمیه یا کل خریدهای کارگزاری در عرضه اولیه را ابطال نماید. هرگونه تخلف کارگزار در فرایند عرضه اولیه توسط فرابورس به مرجع رسیدگی به تخلفات کارگزاران ارجاع و براساس مقررات به آن رسیدگی خواهد شد.
- ماده ۵۷:** کارگزاران برای خرید می توانند از کد خرید گروهی استفاده نمایند و پس از آن با توجه به قیمت درخواست خریدها، اولویت زمانی درخواست خریدها و منطقه جغرافیایی که درخواست خرید در آن از متقاضی اخذ شده است نسبت به تخصیص سهام اقدام نمایند و حتی الامکان به همه متقاضیانی که درخواست خرید کتبی ارائه داده اند اعم از حقیقی و حقوقی، سهمیه ای را تخصیص دهند. در هر صورت مسئولیت تخصیص عادلانه سهام بین مشتریان هر کارگزار در عرضه اولیه به عهده وی خواهد بود.
- ماده ۵۸:** سهامی که در روز عرضه اولیه به فروش نمی رسد و یا معامله آن ابطال می شود باید طبق نظر مدیرعامل فرابورس در روزهای آتی عرضه شود.
- ماده ۵۹:** در روز عرضه اولیه، صرفاً سهامدارانی می توانند سهام خود را عرضه نمایند که در زمره سهامداران متعهد عرضه قرار داشته باشند.
- ماده ۶۰:** پس از فروش کل سهام در نظر گرفته شده برای عرضه اولیه در روز اول، محدودیت نوسان قیمت برای سهام منظور خواهد شد.

فصل سیزدهم: معاملات حق تقدم خرید سهام

- ماده ۶۱:** دارنده گواهینامه حق تقدم خرید سهام که مایل به فروش حق تقدم خود می باشد، در دوره پذیرهنویسی به شرکت های کارگزاری مراجعه و نسبت به تکمیل درخواست فروش و تحویل گواهینامه حق تقدم خرید سهام به کارگزاری، اقدام می نماید.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۶۲: برای خریدار حق تقدم خرید سهام در فرابورس، "گواهینامه نقل و انتقال حق تقدم" صادر خواهد شد و معاملات دست دوم بر مبنای گواهینامه مذکور انجام می شود.

ماده ۶۳: گواهینامه نقل و انتقال صادره برای خریدار حق تقدم سهام در فرابورس در صورتی که خریدار رأساً نیز دارای حق تقدم خرید سهام جداگانه باشد، نشان دهنده کل حق تقدم های خریدار خواهد بود. در این حالت، کارگزار پس از دریافت گواهینامه حق تقدم صادره از طرف شرکت، اقدام به تحویل گواهینامه نقل و انتقال به خریدار می نماید.

ماده ۶۴: خریدار حق تقدم سهام در صورتی که مایل به پذیره نویسی سهام جدید باشد، با تأدیه مبلغ پذیره نویسی و طی کردن فرآیند آن جهت تبدیل حق تقدم به سهم اقدام می نماید و کارگزار مربوطه و فرابورس در این خصوص مسئولیتی نخواهند داشت.

ماده ۶۵: دارندگان گواهینامه حق تقدم، در صورتی که وجه پذیره نویسی را در مهلت تعیین شده به حساب بانکی که در اعلامیه پذیره نویسی شرکت قید شده است، تأدیه نمایند، حق تقدم آنها در حکم "حق تقدم استفاده نشده" تلقی خواهد شد.

ماده ۶۶: ناشر موظف است حداکثر ظرف ۵ روز کاری پس از پایان مهلت پذیره نویسی دارندگان حق تقدم، ضمن جمع آوری اطلاعات و مبالغ واریزی دارندگان حق تقدم، تعداد و مشخصات حق تقدم استفاده نشده را به شرکت سپرده گذاری مرکزی اعلام نماید. در هر صورت مسئولیت اعلام مشخصات افرادی که از حق تقدم خود استفاده ننموده اند و تعیین تعداد آن به عهده ناشر است.

ماده ۶۷: شرکت سپرده گذاری مرکزی تمام حق تقدم های موضوع ماده ۶۶ فوق را به یک کد معاملاتی منتقل می نماید و تعداد و کد معاملاتی حق تقدم استفاده نشده را به ناشر، سازمان و فرابورس اعلام می کند.

ماده ۶۸: ناشر باید حداکثر تلاش خود را در خصوص فروش حق تقدم استفاده نشده به بهترین قیمت انجام دهد.

تبصره: در صورتی که به تشخیص مدیرعامل فرابورس، مفاد این ماده رعایت نشود، وی می تواند نسبت به ابطال تمام یا قسمتی از معاملات مذکور اقدام نماید.

ماده ۶۹: کارگزار خریدار حق تقدم استفاده نشده، موظف است وجه پذیره نویسی حق تقدم خریداری شده را به حساب شرکت واریز نماید.

ماده ۷۰: سایر ضوابط مربوط به دادوستد گواهینامه حق تقدم، مشابه ضوابط حاکم بر معاملات سهام می باشد.

فصل چهاردهم: ضوابط کلی معامله در بازار سوم فرابورس

ماده ۷۱: در بازار سوم فرابورس سه نوع عرضه به شرح ذیل انجام می شود:

۱. عرضه یکجای اوراق بهادار
۲. عرضه خرد اوراق بهادار
۳. پذیره نویسی اوراق بهادار

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۷۲: درخواست های تکمیل شده عرضه در "کمیته عرضه" فرابورس مورد بررسی قرار می گیرد. کمیته عرضه مراتب موافقت یا عدم موافقت با عرضه را ظرف مدت حداکثر ۷ روز کاری پس از ارائه درخواست های تکمیل شده به فرابورس، به کارگزار متقاضی عرضه ابلاغ می نماید.

ماده ۷۳: مسئولیت کنترل تکمیل بودن مدارک و رعایت ضوابط و مقررات از طرف عرضه کننده به عهده کارگزار عرضه کننده است.

ماده ۷۴: ترکیب اعضای کمیته عرضه، ضوابط و نحوه برگزاری جلسات، مدارک و مستندات که باید متقاضی عرضه ارائه نماید و نحوه اتخاذ تصمیم در کمیته عرضه به تصویب هیأت مدیره فرابورس می رسد.

ماده ۷۵: در صورت موافقت کمیته عرضه، فرابورس اقدام به درج نام اوراق بهادار در فهرست عرضه و انتشار همزمان "بیانیه عرضه" می نماید.

فصل پانزدهم: عرضه یکجا در بازار سوم

ماده ۷۶: دامنه نوسان قیمت و محدودیت حجمی در خصوص عرضه یکجا اعمال نمی شود.

ماده ۷۷: عرضه یکجای اوراق بهادار به صورت یکجا و از یک کد معاملاتی بوده و یا طبق مقرراتی است که به تصویب هیئت مدیره سازمان می رسد.

ماده ۷۸: شرایط اعلام شده توسط کارگزار فروشنده پس از انتشار اطلاعیه عرضه توسط فرابورس قابل تغییر نیست. در صورت تغییر در شرایط اطلاعیه عرضه یا انصراف فروشنده از فروش اوراق بهادار معامله عمده انجام نخواهد شد و انجام معامله منوط به درخواست مجدد فروشنده خواهد بود. در این صورت موضوع به مرجع رسیدگی به تخلفات کارگزاران ارجاع و براساس اعلام فرابورس، اوراق بهادار تا زمان صدور رأی قطعی، غیرقابل معامله خواهد شد.

ماده ۷۹: در صورت تمایل فروشنده به انتشار آگهی فروش در جراید، اطلاعات مندرج در آن نباید با اطلاعات ارایه شده به فرابورس مغایرت داشته باشد. در صورت مغایرت، اطلاعات منتشر شده در سایت رسمی فرابورس قابل استناد می باشد.

ماده ۸۰: حداقل تغییر قیمت مجاز هر سفارش در عرضه یکجا، یک ریال می باشد.

تبصره: مدیرعامل فرابورس می تواند براساس وضعیت بازار، حداقل تغییر قیمت مجاز هر سفارش را برای جلسه معاملاتی بعد تغییر دهد، لیکن باید قبل از شروع جلسه معاملاتی بعد، مراتب را به اطلاع عموم برساند.

ماده ۸۱: تعداد اوراق بهادار هر سفارش خرید باید برابر تعداد اوراق بهادار اعلام شده در بیانیه عرضه باشد. همچنین قیمت تعیین شده در سفارش های خرید نباید کمتر از قیمت پایه باشد.

ماده ۸۲: کاهش قیمت سفارش خرید ثبت شده در سامانه معاملاتی یا ورود سفارش با قیمتی کمتر از بالاترین سفارش خرید ثبت شده در سامانه معاملاتی، مجاز نمی باشد و حذف سفارش خرید فقط در صورت ثبت سفارش خرید با قیمت بالاتر در سامانه معاملاتی مجاز است.

ماده ۸۳: کارگزار فروشنده مکلف است در صورت ثبت سفارش خرید در سامانه معاملاتی با قیمت پایه یا بیشتر از آن قبل از ۵ دقیقه پایانی جلسه معاملاتی، اقدام به عرضه نماید. عرضه توسط کارگزار فروشنده تنها در صورتی امکان پذیر است که از زمان ثبت بهترین سفارش خرید در سامانه معاملاتی حداقل ۳ دقیقه گذشته باشد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره ۱: در صورت ثبت سفارش خرید در ۵ دقیقه پایانی بازار، ادامه رقابت به جلسه معاملاتی بعد موکول شده و کارگزار دارای بهترین سفارش خرید موظف است سفارش خود را با همان قیمت در ابتدای جلسه معاملاتی بعد وارد سامانه نماید.

تبصره ۲: عدم رعایت ضوابط این ماده از سوی کارگزار خریدار یا کارگزار فروشنده تخلف محسوب شده و فرابورس مکلف است موضوع را جهت رسیدگی به مرجع رسیدگی به تخلفات کارگزاران ارجاع نماید.

ماده ۸۴: در صورتی که تخلفات کارگزار خریدار یا کارگزار فروشنده مانع انجام معامله شود، متخلف مکلف به پرداخت یک درصد ارزش معامله به قیمت پایه به عنوان خسارت به طرف مقابل خواهد بود. در این خصوص کارگزار می تواند وثایق و تضامین لازم را حسب مورد از خریدار یا فروشنده دریافت نماید. همچنین در صورت عدم انجام معامله مطابق این ماده، کارگزار متخلف مکلف است کارمزدهای انجام معامله را بر حسب ارزش معامله به قیمت پایه به سازمان، فرابورس و شرکت سپرده گذاری مرکزی پرداخت نماید.

ماده ۸۵: در معاملات عرضه یکجا، عرضه کننده می تواند شرایطی را جهت تسویه معاملات به صورت نقد و اقساط تعیین و در بیانیه عرضه اعلام نماید. در این صورت معامله مذکور عرضه یکجای شرایطی محسوب شده و مشمول مقررات مربوطه خواهد بود.

ماده ۸۶: در عرضه یکجای شرایطی، کارگزار خریدار در صورتی مجاز به ورود سفارش به سامانه معاملاتی است که معادل ۳ درصد ارزش اوراق بهادار موضوع معامله براساس قیمت پایه را به صورت نقد یا ضمانت نامه بانکی بدون قید و شرط از مشتری دریافت و حسب مورد به حساب شرکت سپرده گذاری مرکزی واریز یا به این شرکت تحویل دهد و تأییدیه شرکت مزبور را مبنی بر اخذ تضامین مربوطه به فرابورس ارایه کند.

تبصره ۱: در صورت عدم ایفای تعهدات تسویه از سوی کارگزار خریدار، سپرده موضوع این ماده پس از کسر کارمزدها و هزینه های معامله به کارگزار فروشنده پرداخت می شود.

تبصره ۲: در صورتی که کارگزار خریدار پس از ارایه درخواست خرید و قبل از انجام معامله، انصراف کتبی خود را از ادامه رقابت اعلام نماید یا چنانچه کارگزار خریدار موفق به انجام معامله نگردد، سپرده وی با تایید مدیرعامل فرابورس مبنی بر عدم مغایرت اقدامات کارگزار با مقررات در جریان معامله مذکور، حداکثر تا دو روز کاری پس از زمان انصراف یا انجام معامله مسترد می شود.

ماده ۸۷: کارگزار خریدار مکلف است حداکثر ۹ روز کاری پس از انجام معامله، نسبت به تسویه حصه نقدی معامله از طریق پایاپای شرکت سپرده گذاری مرکزی اقدام نماید و مستندات لازم جهت تنظیم سند تسویه خارج از پایاپای حصه غیرنقدی را حداکثر ۸ روز کاری بعد از انجام معامله به فروشنده ارایه کند. کارگزار فروشنده مکلف است پس از دریافت مستندات لازم جهت تنظیم سند تسویه خارج از پایاپای و حداکثر ۹ روز کاری پس از انجام معامله، نسبت به ارایه سند تسویه خارج از پایاپای به فرابورس و شرکت سپرده گذاری مرکزی اقدام نماید. در صورت واریز حصه نقدی و ارایه سند تسویه خارج از پایاپای به شرکت سپرده گذاری مرکزی حداکثر ۹ روز کاری بعد از انجام معامله ثبت معامله در سیستم معاملاتی حداکثر تا پایان روز کاری بعد انجام خواهد شد.

تبصره ۱: در صورت خودداری کارگزار فروشنده یا فروشنده از دریافت مستندات موضوع این ماده، خریدار یا کارگزار وی می تواند اسناد فوق را جهت ثبت در سوابق به شرکت سپرده گذاری مرکزی ارایه و رسید دریافت نماید.

تبصره ۲: در صورت عرضه سهام جهت انجام معامله عمده از سوی سازمان خصوصی سازی افزایش مهلت تسویه حصه نقدی و ارائه سند تسویه خارج از پایاپای تا ۳۰ روز کاری با اعلام سازمان خصوصی سازی امکان پذیر است

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره ۳: در صورتی که کارگزار فروشنده زمانی را طولانی تر از مهلتی که در این دستورالعمل برای ارائه سند تسویه خارج از پایاپای مقرر گردیده، جهت تادیه حصه نقدی معامله تعیین کند، از نظر این دستورالعمل حصه مزبور نیز غیر نقدی تلقی می گردد.

ماده ۸۸: در خصوص معامله عرضه یکجای شرایطی، کارگزار خریدار باید حداکثر تا پایان وقت اداری روز کاری بعد از معامله، اسامی خریداران به همراه تعداد و درصد قابل تخصیص به آنان و همچنین دستور خرید دریافت شده را به فرابورس ارائه نماید. تخصیص اوراق بهادار براساس اسامی اعلام شده توسط کارگزار خریدار صورت می گیرد.

ماده ۸۹: از زمان انجام معامله تا زمان قطعی شدن آن، اوراق به صورت مسدود در کد فروشنده باقی می ماند.

ماده ۹۰: در صورت عدم تسلیم سند تسویه خارج از پایاپای توسط کارگزار فروشنده یا عدم تسویه حصه نقدی معامله توسط کارگزار خریدار در مهلت مقرر، انجام معامله توسط فرابورس قطعی نمی شود.

ماده ۹۱: در صورت عدم ارایه سند تسویه خارج از پایاپای طی مهلت مقرر توسط کارگزار فروشنده، موضوع به مرجع رسیدگی به تخلفات کارگزاران ارجاع می شود. در صورتی که براساس رأی صادره قطعی کارگزار فروشنده متخلف شناخته شود وی موظف است معادل یک درصد ارزش معامله بر حسب قیمت پایه را به کارگزار خریدار و کارمزدهای انجام معامله را بر حسب ارزش معامله به سازمان، فرابورس و شرکت سپرده گذاری مرکزی پرداخت نماید. کارگزار خریدار پس از کسر کارمزد خود مکلف به پرداخت مابقی مبلغ مذکور به عنوان خسارت به خریدار خواهد بود.

ماده ۹۲: در صورت عدم واریز حصه نقدی یا عدم ایفای تعهدات خریدار در خصوص سند تسویه خارج از پایاپای طی مهلت مقرر توسط کارگزار خریدار، موضوع به مرجع رسیدگی به تخلفات کارگزاران ارجاع می شود. در صورتی که براساس رأی صادره قطعی کارگزار خریدار متخلف شناخته شود، کارمزد کارگزار خریدار، سازمان، فرابورس و شرکت سپرده گذاری مرکزی از محل سپرده موضوع ماده ۸۶ این ماده کسر و مابقی به حساب کارگزار فروشنده واریز خواهد شد. کارگزار فروشنده پس از کسر کارمزد خود مکلف به پرداخت مابقی مبلغ مذکور به عنوان خسارت به فروشنده خواهد بود.

ماده ۹۳: موارد پیش بینی نشده در ضوابط عرضه یکجا، تابع سایر رویه ها و قواعد معاملاتی تصریح شده در این دستورالعمل است.

فصل شانزدهم: عرضه خرد در بازار سوم

ماده ۹۴: در عرضه خرد، متقاضی خرید شخصی است که خریدار حجم معینی از اوراق بهادار مشخص از سوی مالکان آن است.

ماده ۹۵: در صورت درج اوراق بهادار متعاقب درخواست متقاضی، کمیته عرضه مهلتی را برای خرید نامبرده تعیین که این مهلت به همراه سایر شرایط اعلامی از سوی متقاضی خرید در بیانیه عرضه منتشر می شود.

ماده ۹۶: مالکان اوراق بهادار در صورت تمایل جهت فروش اوراق خود به متقاضی خرید باید اوراق مذکور را از طریق کارگزار خود نزد شرکت سپرده گذاری مرکزی سپرده نموده و سپس سفارش فروش خود را از طریق کارگزار در سامانه معاملاتی ثبت نمایند.

ماده ۹۷: در پایان مهلت تعیین شده جهت خرید، کارگزاران خریدار اقدام به ورود سفارش با حجم اعلامی خواهند نمود و معاملات با اجرای یک حراج تک قیمتی انجام خواهد شد.

ماده ۹۸: تسویه معاملات در بازار عرضه خرد، تابع مقررات مربوط به تسویه معاملات عادی خواهد بود.

فصل هفدهم : پذیره نویسی در بازار سوم

ماده ۹۹ : پذیره نویسی اوراق بهادار از جمله سهام شرکت های سهامی عام، اوراق مشارکت و گواهی سپرده براساس مجوز صادره از سازمان و مفاد بیانیه ثبت انجام خواهد شد.

ماده ۱۰۰ : کارگزار عرضه کننده مکلف است حداقل ۷ روز کاری قبل از زمان عرضه پیشنهادی خود، مدارک و اطلاعات زیر را به فرابورس ارائه نماید:

۱. تاییدیه شرکت سپرده گذاری مرکزی مبنی بر سپرده شدن کل اوراق مورد پذیره نویسی
۲. بیانیه ثبت
۳. اطلاعیه پذیره نویسی
۴. نحوه پایاپای و تسویه وجوه اوراق
۵. اعلام شرایط در نظر گرفته شده برای کارگزاران خریدار در خصوص امکانات آنها و یا زمان توزیع اوراق در شبکه داخلی کارگزاران
۶. اطلاعات و مدارکی که کارگزاران خریدار در زمان پذیره نویسی باید از خریداران اخذ و به ناشر ارائه نمایند، از قبیل مشخصات هویتی خریداران و شماره حساب بانکی

ماده ۱۰۱ : فرابورس در صورت کفایت مدارک و مستندات ارائه شده، حداقل ۳ روز کاری قبل از شروع پذیره نویسی نسبت به انتشار اطلاعیه پذیره نویسی و بیانیه ثبت اقدام خواهد کرد.

ماده ۱۰۲ : در روز اول پذیره نویسی نماد اوراق توسط فرابورس به نحوی گشایش می گردد که سفارشات با قیمت ثابت مندرج در بیانیه عرضه قابل ورود به سیستم باشد. در پذیره نویسی واحد پایه سفارشات و محدودیت حجمی به نحوی تعیین می گردد که حتی الامکان منطبق با شرایط مندرج در اطلاعیه عرضه باشد. تنظیمات سامانه معاملاتی از جمله دامنه نوسان قیمت، واحد پایه سفارش و محدودیت حجمی براساس شرایط مندرج در اطلاعیه پذیره نویسی توسط کمیته عرضه تعیین و اعلام خواهد شد.

ماده ۱۰۳ : کارگزاران پس از گشایش نماد، امکان ورود سفارش خرید را طی دوره مشخص شده در اطلاعیه پذیره نویسی به سامانه معاملات خواهند داشت. سفارش های خرید باید با شرایط مندرج در بیانیه عرضه مطابقت داشته باشند. فرابورس می تواند سفارش هایی را که با شرایط مزبور منطبق نیست حذف نماید.

ماده ۱۰۴ : در طول دوره پذیره نویسی، در پایان هر روز در صورتی که حجم سفارش های خرید معادل یا بیشتر از کل اوراق بهادار مورد پذیره نویسی شود، عرضه اوراق به صورت تسهیم به نسبت انجام خواهد شد.

ماده ۱۰۵ : در صورتی که در پایان دوره پذیره نویسی تعداد تقاضای ثبت شده در سامانه معاملاتی کمتر از کل اوراق مورد پذیره نویسی باشد، متعهد پذیره نویسی مکلف به ورود سفارش به میزان مابه التفاوت سفارش های ثبت شده و کل اوراق مورد پذیره نویسی خواهد بود. پس از ورود سفارش متعهد پذیره نویسی، عرضه انجام خواهد شد.

ماده ۱۰۶ : در صورتی که طبق بیانیه ثبت مقرر شود که بخشی از عرضه اوراق از طریق شبکه بانکی یا شبکه کارگزاری های دیگر انجام شود، این اوراق می تواند طی دوره پذیره نویسی از طریق شبکه های مذکور فروخته شود. در پایان هر روز از دوره پذیره نویسی بر اساس وجوه واریزی به حساب بانکی مربوطه و اعلام کارگزار، فرابورس اوراق پذیره نویسی شده را به کد واسط منتقل می نماید. کارگزار باید طی مدت حداکثر ۱۰ روز پس از پایان

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

دوره پذیره نویسی، فهرست خریداران اوراق را به فرابورس ارایه نماید تا اوراق خریداری شده به کد مشتریان تخصیص یابد. در صورت عدم ارایه تمام یا قسمتی از کدهای معاملاتی، اوراق باقیمانده به حساب کارگزار منتقل می شود.

فصل هجدهم: شرایط معاملات دست دوم بازار اوراق مشارکت

ماده ۱۰۷: در صورت وجود اطلاعات با اهمیت تأثیرگذار بر قیمت اوراق بهادار پذیرفته شده در بازار اوراق مشارکت، فرابورس می تواند نماد معاملاتی مربوطه را طبق مقررات متوقف و پس از انتشار اطلاعات نسبت به بازگشایی نماد اقدام نماید. دامنه نوسان قیمت در روز بازگشایی نماد اعمال نخواهد شد.

ماده ۱۰۸: خریدار ملزم است علاوه بر قیمت خرید اوراق مشارکت و هزینه های معاملاتی، سود انباشته اوراق مزبور (سود بین دو موعد سررسید که در امیدنامه اوراق قید شده است) را نیز پرداخت نماید.

ماده ۱۰۹: ضامن، بازارگردان یا بازار ساز مکلف است در راستای ایفای تعهدات خود مبنی بر خرید اوراق، به ترتیبی که در بیانیه ثبت مشخص شده است نسبت به ورود سفارش های خرید لازم و حفظ آن طی دوره معاملاتی اقدام نماید. در صورتی که کل سفارش وارده ضامن، بازارگردان یا بازار ساز معامله گردد نامبرده موظف به ورود سفارش جدید تا حداکثر ۵ دقیقه پس از آن می باشد.

ماده ۱۱۰: در صورتی که شخصی دارنده بیش از ۵ درصد از کل اوراق منتشره باشد، بصورت اختیاری می تواند اوراق خود را بصورت عمده و با شرایط و ضوابط معاملات عمده عرضه نماید.

ماده ۱۱۱: سایر مقررات مربوط به نحوه دریافت سفارش خرید و فروش اوراق و سایر مقررات مربوط از جمله احراز هویت مشتری دریافت کد معاملاتی و غیره مشابه ضوابط حاکم بر معاملات سهام در این دستورالعمل می باشد.

ماده ۱۱۲: فقط اوراقی در فرابورس قابل معامله هستند که نزد شرکت سپرده گذاری مرکزی سپرده شده و گواهی نقل و انتقال برای آن صادر شده باشد.

فصل نوزدهم: شرایط فعالیت کارگزاران و بازارگردان

ماده ۱۱۳: انجام معاملات توسط کارگزاران در فرابورس، منوط به عضویت ایشان در فرابورس می باشد. عضویت کارگزاران در فرابورس براساس دستورالعملی است که به پیشنهاد هیئت مدیره فرابورس به تصویب هیئت مدیره سازمان خواهد رسید.

ماده ۱۱۴: کارگزار موظف است برای دریافت درخواست مشتریان از فرم های الکترونیکی یا غیر الکترونیکی، طبق فرمت ابلاغ شده توسط فرابورس استفاده کند.

ماده ۱۱۵: مسئولیت احراز هویت مشتری بر عهده کارگزار است. کارگزار باید مطابق مقررات، هویت مشتری را احراز نماید.

ماده ۱۱۶: کارگزاران مکلف به دریافت درخواست های مشتریان و اجرای آن طبق مقررات می باشند. عدم دریافت درخواست مشتریان، ثبت و یا اجرای آن برخلاف مقررات، تخلف محسوب شده و موضوع توسط فرابورس جهت رسیدگی به مرجع رسیدگی به تخلفات کارگزاران ارجاع خواهد شد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۱۱۷ : فقط کارگزاری مجاز به استفاده از کد معاملات گروهی و ثبت سفارش های گروهی می باشند که از دفتر ثبت سفارش مورد تایید سازمان استفاده نمایند. در این دفتر باید استانداردهای وضع شده توسط سازمان در خصوص ثبت و اجرای درخواست های مشتریان رعایت شود.

ماده ۱۱۸ : بازارگردانی در فرابورس به دو روش بازارگردانی مبتنی بر حراج و بازارگردانی مبتنی بر مذاکره امکان پذیر می باشد. بازارگردانی مبتنی بر مذاکره صرفاً در بازار دوم و بازار اوراق مشارکت امکان پذیر است و مقررات آن به تصویب هیئت مدیره فرابورس می رسد.

ماده ۱۱۹ : فعالیت بازارگردانی مبتنی بر حراج در فرابورس مطابق دستورالعمل فعالیت بازارگردانی مصوب هیئت مدیره سازمان انجام خواهد شد.

ماده ۱۲۰ : بازارسازی در فرابورس براساس دستورالعمل اجرایی بازارسازی سهام مصوب ۸۴/۱۰/۳ هیئت مدیره سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار تهران امکان پذیر بوده و جهت اجرا در فرابورس کلیه وظایف و اختیارات سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار تهران در دستورالعمل مذکور بر عهده فرابورس خواهد بود. همچنین در دستورالعمل مذکور عبارت "شرکت بورسی" به "ناشری که اوراق آن در فرابورس پذیرفته شده است" و عبارت "کارگزار بورسی" به "کارگزار پذیرفته شده در فرابورس" تغییر می یابد. درخواست بازارسازی و تعهدات بازارساز طی فرمی که به تصویب هیئت مدیره فرابورس می رسد، از طریق کارگزاران به فرابورس اعلام می شود.

فصل بیستم: سایر مقررات

ماده ۱۲۱ : نرخ های خدمات و کارمزدهای فرابورس و نحوه وصول آن در چارچوب سقف های مصوب هیئت مدیره سازمان ، توسط هیئت مدیره فرابورس تصویب و اعمال می گردد.

ماده ۱۲۲ : در صورت پذیرش سهام شرکت هایی که در خصوص مالکیت سهام آن، محدودیت مقرراتی یا اساسنامه ای وجود دارد، فرابورس موظف است محدودیت های مذکور را بر اساس مقررات و در چارچوب امکانات عملیاتی خود کنترل نماید.

ماده ۱۲۳ : کلیه مواردی که مطابق این دستورالعمل باید توسط فرابورس اعلام شود و کلیه موارد اطلاع رسانی که مطابق این دستورالعمل الزامی می باشد از طریق سایت رسمی فرابورس انجام خواهد گرفت.

دستورالعمل اجرایی معاملات برخط اوراق بهادار در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران

(مصوب جلسه ۱۳۸۹/۷/۳ هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار)

این دستورالعمل به منظور اجرای سفارش های خرید و یا فروشی که به صورت برخط (Online) به سامانه معاملاتی ارسال می شود، در تاریخ ۱۳۸۹/۷/۳ شامل ۱۹ ماده و ۹ تبصره و یک پیوست به تصویب هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید.

ماده ۱: اصطلاحات و واژه هایی که در ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی، آئین نامه معاملات در شرکت بورس اوراق بهادار تهران و دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات اوراق بهادار در فرابورس ایران تعریف شده اند، به همان مفاهیم در این دستورالعمل و قرارداد پیوست به کار رفته اند. واژه های دیگر دارای معانی زیر می باشند:

۱. عضو: کارگزار پذیرفته شده در بورس یا فرابورس است که خدمات دسترسی برخط بازار را به مشتری ارائه می نماید.
۲. بورس: بورس اوراق بهادار تهران (شرکت سهامی عام) است.
۳. دسترسی برخط بازار: فرآیندی است که طی آن سفارش های خرید و فروش و همچنین عملیات تغییر و یا انصراف از آنها توسط مشتری از طریق زیر ساخت دسترسی برخط بازار جهت اجرا به سامانه معاملاتی ارسال می شود.
۴. زیرساخت دسترسی برخط بازار: زیر ساختی است که به منظور دسترسی برخط به بازار توسط عضو استقرار یافته و استفاده می شود.
۵. سامانه معاملاتی: سیستم رایانه ای است که دریافت سفارش های خرید و فروش، تطبیق سفارش ها و در نهایت اجرای سفارش ها از طریق آن صورت می گیرد.
۶. سفارش: درخواست خرید یا فروش اوراق بهادار است که توسط مشتری از طریق زیرساخت دسترسی برخط بازار، جهت اجرا به سامانه معاملاتی، ارسال می شود.
۷. فرابورس: فرابورس ایران (شرکت سهامی عام) است.
۸. کانون: کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار است.
۹. مشتری: شخص حقیقی یا حقوقی است که متقاضی خرید یا فروش اوراق بهادار از طریق خدمات دسترسی برخط بازار می باشد و حائز شرایط مندرج در مواد ۷ و ۸ این دستورالعمل است.

ماده ۲: سفارش های ارسالی از طریق زیرساخت دسترسی برخط بازار باید مطابق مقررات، ضوابط معاملاتی و مصوباتی باشد که توسط سازمان تعیین می شود.

ماده ۳: زیرساخت دسترسی برخط بازار مورد استفاده عضو باید قبلاً از حیث مواردی از قبیل امنیت، حفظ اطلاعات محرمانه و قابلیت های فنی به تأیید سازمان رسیده و امکانات مناسبی را جهت کنترل و نظارت مستمر بر حفظ شرایط فوق در اختیار سازمان قرار دهد .

تبصره ۱: زیر ساخت دسترسی بر خط بازار باید امکان ارائه خدمات دسترسی بر خط بازار را با استفاده از امضای الکترونیک داشته باشد .

تبصره ۲: صدور تأییدیه مندرج در صدر این ماده رافع مسئولیت عضو در خصوص تأمین امنیت و قابلیت های فنی زیرساخت دسترسی برخط بازار نمی باشد.

ماده ۴: عضو باید در موارد زیر از سازمان مجوز دریافت نماید:

الف: بهره برداری از زیرساخت دسترسی برخط بازار،

ب: اعمال تغییراتی در زیرساخت دسترسی برخط بازار مورد استفاده که مطابق مقررات نیازمند اخذ مجوز است،

ج: بهره برداری از زیرساخت دسترسی برخط بازار پس از اعمال تغییرات موضوع بند (ب).

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره: اخذ مجوز موضوع این ماده، رافع مسئولیت عضو در خصوص رعایت قوانین و مقررات مربوط به معاملات برخط اوراق بهادار نمی باشد .
ماده ۵: درخواست اخذ مجوز موضوع ماده ۴ این دستورالعمل باید توسط عضو کتبا و به همراه مستندات مورد نیاز به سازمان ارایه شود. در صورت کامل بودن اطلاعات و مستندات فوق، سازمان نظر خود را مبنی بر پذیرش یا رد درخواست ارایه شده به عضو متقاضی اعلام می نماید .
ماده ۶: کلیه مسئولیت های قانونی و مقرراتی عضو و کاربران وی در قبال استفاده از خدمات دسترسی برخط بازار و معاملات انجام شده از این طریق، بر عهده عضو می باشد .

ماده ۷: عضو در صورتی می تواند خدمات دسترسی برخط بازار را در اختیار مشتری قرار دهد که مشتری حائز شرایط زیر باشد:

۱. دانش لازم در خصوص فرآیند ورود سفارش از طریق زیر ساخت دسترسی برخط بازار،

۲. مهارت لازم در خصوص معامله اوراق بهادار،

۳. دانش لازم در خصوص قوانین و مقررات مرتبط با معامله اوراق بهادار،

۴. نداشتن منع معاملاتی که توسط سازمان یا سایر مراجع ذیصلاح اعلام شده باشد .

تبصره ۱: در مورد مشتریان حقوقی، شخص معرفی شده از سوی وی باید حائز شرایط موضوع این ماده باشد .

تبصره ۲: عضو بمنظور حصول اطمینان از کفایت دانش مشتریان در خصوص معاملات بر خط، باید فرایندهای مستمر آموزشی را جهت به روزرسانی دانش ایشان به صورت حضور یا الکترونیکی مستقر نماید .

تبصره ۳: سنجش توانایی مشتری از حیث شرایط موضوع این ماده توسط عضو و با مسئولیت وی انجام می شود .

تبصره ۴: نحوه اجرای مفاد این ماده توسط اداره نظارت بر کارگزاران سازمان ابلاغ می شود .

ماده ۸: عضو باید قراردادی را مطابق نمونه پیوست این دستورالعمل، با مشتریان در خصوص استفاده از خدمات دسترسی برخط بازار منعقد نماید.

ماده ۹: عضو باید برای مدیریت معاملات بر خط، واحدی مجزا تشکیل داده و شخصی را جهت مدیریت بخش مذکور منصوب نماید. مدیر معاملات بر خط موظف به نظارت مستمر بر مخاطرات ویژه معاملات بر خط و انجام اقدامات کنترلی و نظارتی لازم از جمله الزامات ابلاغی توسط سازمان می باشد.

ماده ۱۰: سازمان می تواند رعایت محدودیت هایی از قبیل موارد زیر را به اعضا ابلاغ نماید :

۱. محدودیت در نوع سفارش

۲. محدودیت در زمان فعالیت

۳. محدودیت فعالیت بر روی نماد معاملاتی، صنعت، بازار خاص یا بازارهای بورس و فرابورس

۴. محدودیت انجام معامله در عرضه های خاص

۵. محدودیت در حجم سفارش

۶. محدودیت در قیمت سفارش

۷. محدودیت معاملاتی برای مشتری خاص یا مشتریان

۸. محدودیت در تعداد مشتریان هر عضو

۹. محدودیت در حجم معاملات مشتریان

۱۰. محدودیت درصد تفاوت قیمت سفارش با دامنه مظنه بازار

۱۱. محدودیت درصد تفاوت قیمت سفارش با قیمت آخرین معامله

۱۲. محدودیت تفاوت قیمت نسبت به معامله قبل برای سفارشات با حجم پایین

تبصره: در صورت اعلام محدودیت جدید علاوه بر موارد موضوع این ماده، عضو مکلف است طی مهلت تعیین شده توسط سازمان امکان اعمال محدودیت را در زیرساخت دسترسی برخط بازار فراهم کند .

ماده ۱۱: زیرساخت دسترسی برخط بازار باید به گونه ای باشد که امکان اعمال محدودیت های وضع شده توسط سازمان فراهم شود و به صورت پارامتری قابل تنظیم باشد. محدودیت های وضع شده باید به صورت لحظه ای و برخط در زیرساخت دسترسی برخط بازار اعمال گردد و همزمان به نحو مقتضی

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

اطلاع رسانی شود .

ماده ۱۲: سفارش‌هایی که محدودیت‌های موضوع ماده ۱۰ این دستورالعمل در مورد آنها رعایت نشده است نباید توسط زیرساخت دسترسی برخط بازار پذیرفته و به سامانه معاملاتی ارسال شود. در این خصوص ضروری است سوابق این موضوع بصورت الکترونیکی ثبت و نگهداری شده و بلافاصله پیغامی مبنی بر عدم پذیرش سفارش برای مشتری ارسال گردد .

تبصره: رعایت این ماده در خصوص سفارش‌هایی که به دلیل محدودیت‌های وضع شده توسط عضو پذیرفته نمی‌شوند نیز ضروری است .

ماده ۱۳: تمامی سفارشات که جهت اجرا به سامانه معاملاتی ارسال می‌گردد با کد عضو ارائه دهنده خدمات دسترسی برخط بازار و کد مشتری، ثبت خواهند شد .

ماده ۱۴: عضو موظف است کلیه سوابق تراکنش‌های دریافتی از مشتری و ارسالی به وی را در زیرساخت دسترسی برخط بازار خود نگهداری و حسب درخواست به سازمان ارایه نماید .

ماده ۱۵: در صورت وقوع هرگونه تخلف از قوانین و مقررات بازار اوراق بهادار از جمله مواد این دستورالعمل و یا به منظور پیشگیری از تخلفات، سازمان می‌تواند اقدامات زیر را به تنهایی یا توأمان انجام دهد :

۱. تعلیق و یا توقف امکان دسترسی برخط بازار متعلق به عضو،

۲. الزام عضو به تعلیق و یا توقف امکان استفاده از دسترسی برخط بازار برای یک یا چند مشتری و یا نمایندگان آنها.

ماده ۱۶: عضو نمی‌تواند بابت ارایه خدمات دسترسی برخط بازار، وجهی علاوه بر کارمزدهای مصوب سازمان از مشتری دریافت نماید .

ماده ۱۷: استفاده از زیرساخت دسترسی برخط بازار جهت معامله برای مشتریان توسط نمایندگان و شعب عضو منوط به اخذ مجوزهای لازم از بورس یا فرابورس می‌باشد. الزامات و شرایط ایجاد و نگهداری شعبه، نمایندگی و دفتر پذیرش که در سایر مقررات بیان شده یا می‌شود همچنان لازم الاجرا است .

ماده ۱۸: عضو باید رویه‌های معامله از طریق سیستم معاملات برخط بازار، محدودیت‌ها، شرایط و مخاطرات مربوط به این نوع معاملات را از طریق سایت رسمی خود به اطلاع عموم رسانده و هرگونه تغییر در موارد فوق را بلافاصله اعلام نماید .

ماده ۱۹: عضو جهت مدیریت حوادث پیش‌بینی نشده در معاملات برخط اوراق بهادار، از جمله قطعی برق، شبکه مخابراتی و اینترنت، باید رویه‌های مشخصی را اتخاذ نموده و به اطلاع مشتریان خود برساند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

قرارداد استفاده از خدمات عضو جهت انجام معاملات برخط اوراق بهادار مصوب کمیته تدوین مقررات

قرارداد حاضر بین شرکت کارگزاری و مشتری به شرح ذیل منعقد گردید. تعاریف دستورالعمل اجرایی معاملات برخط اوراق بهادار در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران در این قرارداد به همان مفاهیم به کار رفته است.

ماده ۱: طرفین قرارداد

این قرارداد بین شرکت کارگزاری به مشخصات جدول زیر که از این پس در این قرارداد "عضو" نامیده می شود:

نام عضو:	شماره ثبت:
تاریخ ثبت:	محل ثبت:
شماره ثبت نزد سازمان بورس:	شماره تلفن دفتر مرکزی:
شماره فاکس دفتر مرکزی:	کدپستی:
نام، نام خانوادگی و سمت آخرین صاحبان امضاء مجاز:	شماره و تاریخ روزنامه رسمی:
۱ - خانم / آقای	روزنامه رسمی شماره
سمت:	مورخ / / ۱۳
۱ - خانم / آقای	
سمت:	
آدرس دفتر مرکزی:	

و مشتری حقیقی یا حقوقی به مشخصات جداول متناسب زیر که از این پس در این قرارداد "مشتری" نامیده می شود:

الف) برای اشخاص حقیقی ایرانی:

نام و نام خانوادگی:	جنسیت:	مرد ☐ زن ☐
کد مالکیت:	تاریخ دریافت کد مالکیت:	
نام پدر:	تاریخ تولد: روز / ماه / سال:	
محل تولد:	کد ملی:	
شماره شناسنامه:	محل صدور شناسنامه:	
شماره سریال شناسنامه:	شماره تلفن منزل با کد شهر:	
شماره تلفن محل کار با کد شهر:	شماره تلفن همراه:	
نام و کد بانک:	شماره حساب بانکی:	
آدرس پست الکترونیکی:		
آدرس منزل:		
آدرس محل کار:		

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

(ب) برای اشخاص حقوقی ایرانی:

نام:	شماره ثبت:
تاریخ ثبت:	محل ثبت:
کد مالکیت:	شناسه ملی:
شماره تلفن دفتر مرکزی:	شماره فاکس دفتر مرکزی:
نام، نام خانوادگی و سمت آخرین صاحبان امضاء مجاز:	شماره و تاریخ روزنامه رسمی:
۱ - خانم / آقای	روزنامه رسمی شماره
سمت:	مورخ / / ۱۳
۱ - خانم / آقای	
سمت:	
نام و کد بانک:	شماره حساب بانکی:
آدرس پست الکترونیکی:	
نوع شخصیت حقوقی:	
آدرس دفتر مرکزی:	

(ج) برای اشخاص خارجی (حقیقی / حقوقی):

نام:	تابعیت:
شماره پاسپورت / شماره ثبت:	شماره سرمایه گذار خارجی:
شماره تلفن محل کار / شماره تلفن دفتر مرکزی:	نام و کد بانک:
شماره حساب بانکی:	آدرس پست الکترونیکی:
آدرس محل کار / آدرس دفتر مرکزی در ایران:	
آدرس محل کار / آدرس دفتر مرکزی در خارج از کشور:	

به شرح مواد آتی منعقد گردید.

ماده ۲: موضوع قرارداد

استفاده از خدمات معاملات برخط (online) اوراق بهادار در بورس اوراق بهادار تهران و یا فرابورس ایران

ماده ۳: مدت قرارداد

این قرارداد از تاریخ / / ۱۳ به مدت دو سال معتبر است .

ماده ۴: حقوق و تعهدات عضو

- ۱-۴- عضو باید نام کاربر و رمز عبور استفاده از سامانه معاملاتی را برای انجام معاملات برخط، به صورت محرمانه و چاپی ظرف حداکثر یک هفته پس از امضای این قرارداد، در اختیار مشتری قرار دهد و ارایه خدمات آغاز گردد .
- ۲-۴- عضو متعهد به ثبت و نگهداری کلیه سوابق تراکنش های دریافتی از مشتری و ارسالی به وی در زیرساخت دسترسی برخط بازار خود می باشد .
- ۳-۴- اعمال هرگونه محدودیت بر معاملات مشتری توسط عضو بایستی مستند به این قرارداد و قوانین و مقررات بازار سرمایه باشد. در صورت اعمال این محدودیت ها، عضو مسئولیتی در قبال خسارات وارده نخواهد داشت .
- ۴-۴- عضو متعهد است امکان ارایه خدمات پشتیبانی زیرساخت دسترسی برخط بازار را فراهم نموده و روش های ارایه آن را در سایت رسمی خود اعلام کند و حسب درخواست مشتری، جهت رفع مشکل اقدام نماید .
- ۵-۴- عضو حق ورود سفارش جدید برای مشتری یا تغییر، تعلیق و حذف سفارش های وارد شده توسط مشتری را در چارچوب قوانین و مقررات و با دستور مشتری دارا می باشد .
- ۶-۴- عضو متعهد است در چارچوب قوانین و مقررات، داده ها و اطلاعات شخصی مشتری را محرمانه نگه دارد .
- ۷-۴- عضو متعهد است از طریق زیرساخت دسترسی برخط بازار، همواره آخرین وضعیت حساب و سوابق معاملات مشتری را در اختیار وی قرار دهد و در صورت اعلام مغایرت از سوی مشتری، نسبت به بررسی موضوع و اعلام نتیجه بررسی به وی اقدام نماید. بدیهی است اعلام مغایرت، نافی مسئولیت مشتری در صورت عدم توجه به نظامات قراردادی و قوانین و مقرراتی نخواهد بود .
- ۸-۴- در راستای اجرای این قرارداد، حداقل موارد زیر از طریق وب سایت عضو به اطلاع سرمایه گذاران رسانده می شود:
- اطلاعات حساب مشتری نزد عضو شامل جزئیات خرید و فروش، واریز، برداشت و مانده حساب؛
 - رویه دریافت سفارش ها، پردازش و اجرای سفارش ها و همچنین پایاپای و تسویه معاملات از طریق زیرساخت دسترسی برخط بازار؛
 - رویه های مدیریت حوادث پیش بینی نشده در معاملات برخط اوراق بهادار از جمله قطعی برق، شبکه مخابراتی و اینترنت؛
 - در خصوص قطعی دسترسی برخط بازار، اعلام موضوع قبل از وقوع در موارد قابل پیش بینی و بلافاصله پس از وقوع در موارد غیرقابل پیش بینی از طریق پست الکترونیکی یا به روش مقتضی دیگر؛
 - اطلاع رسانی لازم در مورد نحوه مدیریت سفارش ها در زمان تعلیق یا محرومیت عضو از انجام معاملات؛
 - رویه هایی برای حذف سفارش های ثبت شده در زمانی که امکان دسترسی برخط بازار وجود نداشته باشد؛
 - اعلام قوانین و مقررات جدید و محدودیت های ابلاغی توسط سازمان در خصوص انجام معاملات برخط.

ماده ۵: تعهدات مشتری

- ۱-۵- مشتری باید گواهی نامه های موقت صادره اوراق بهاداری که قصد فروش آنها را دارد، حسب درخواست عضو در اختیار وی قرار دهد .
- ۲-۵- مشتری باید اطلاعات و مستندات لازم را جهت احراز هویت به عضو ارایه نماید .
- ۳-۵- مشتری تعهد می کند از انجام هرگونه معامله که منجر به نقض قوانین و مقررات گردد از جمله معاملات مبتنی بر اطلاعات نهانی و دستکاری بازار خودداری نماید .
- ۴-۵- مشتری باید شماره حساب بانکی را در بانکی که عضو اعلام می نماید، جهت دریافت وجوه ارایه نماید. هرگونه پرداخت به مشتری صرفاً از طریق واریز وجه به همان حساب که به نام مشتری است امکان پذیر می باشد .
- ۵-۵- مشتری متعهد است سفارش های خرید و فروش روزانه خود را در چارچوب قوانین و مقررات و سقف های اعلامی توسط سازمان به سامانه معاملات برخط ارسال کند .
- ۶-۵- مشتری متعهد به تغییر رمز عبور و سایر کدهای دسترسی قابل تغییر خود در فواصل زمانی حداکثر ماهه (حداکثر سه ماهه) می باشد. در صورت عدم تغییر، هرگونه مسئولیت ناشی از افشای رمز عبور بر عهده مشتری می باشد .

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

- ۷-۵- مشتری مسئولیت تبعات ناشی از استفاده نادرست از خدمات نرم افزاری سامانه معاملات برخط اوراق بهادار را بر عهده می گیرد .
- ۸-۵- در صورت عدم استفاده مشتری به مدت ۹۰ روز متوالی از حساب کاربری خود، عضو دسترسی مشتری را غیرفعال خواهد نمود. فعال شدن دسترسی مستلزم مراجعه مشتری به عضو می باشد .
- ۹-۵- مشتری متعهد می شود، اصول امنیت سخت افزاری و نرم افزاری و محافظت از اطلاعات از جمله استفاده از نرم افزارهای ضد ویروس مناسب، محافظت از شناسه کاربر، کلیدواژه ها، کدهای رمزی و کلیه اطلاعات دریافتی از عضو را به منظور جلوگیری از دسترسی های غیرمجاز به سامانه، رعایت نماید .
- ۱۰-۵- مشتری متعهد می گردد، زیرساخت دسترسی برخط بازار را وسیله آموزش اشخاص ثالث قرار ندهد .
- ۱۱-۵- مشتری متعهد به پرداخت وجه معامله و کارمزدهای مربوطه در چارچوب قوانین و مقررات می باشد .
- ۱۲-۵- مشتری متعهد می گردد از قوانین و مقررات و شرایط اعلامی عضو در چارچوب قوانین و مقررات مربوط به معاملات برخط پیروی کند .
- ۱۳-۵- مشتری متعهد است در هر بار ورود به سامانه معاملات برخط، اطلاعات مربوط به خرید و فروش اوراق بهادار از طریق زیرساخت دسترسی برخط بازار را کنترل و در صورت مغایرت، در اسرع وقت به عضو اطلاع دهد .
- ۱۴-۵- مشتری مسئول کنترل حساب های خود بوده و موارد زیر را فوراً به صورت الکترونیکی به عضو اطلاع می دهد
- هرگونه سرقت یا استفاده غیر مجاز از رمز عبور، نام کاربری و شماره(های) حساب و نیز هرگونه احتمال وقوع آن؛
 - هرگونه عدم دریافت تأییدیه ثبت سفارش؛
 - دریافت تأییدیه ثبت سفارش یا معامله ای که مشتری دستور آن را صادر نکرده است؛
 - هرگونه اطلاعات نادرست در موجودی حساب مشتری، سبد دارایی ها یا اطلاعات معاملات .
- ۱۵-۵- مشتری مجاز به هیچ گونه دخل و تصرف در زیرساخت دسترسی برخط بازار و نحوه دسترسی به آن به هر دلیل از جمله به منظور هرگونه بهره برداری تجاری یا غیرتجاری توسط خود یا به واسطه دیگری نیست و نمی تواند حق استفاده از این خدمات را به شخص دیگری واگذار کند .
- ۱۶-۵- مشتری اقرار می نماید که از دانش کافی در خصوص قوانین و مقررات معاملاتی و سایر قوانین و مقررات مرتبط با بازار سرمایه و شرکت های ارائه دهنده خدمات در رابطه با استفاده از خدمات معاملات برخط برخوردار بوده، آموزش های لازم را در مورد نحوه استفاده از این خدمات دیده و خود را ملزم به رعایت آنها می داند .
- ۱۷-۵- مشتری متعهد است اختیارات، اطلاعات و دسترسی های لازم جهت بازرسی و نظارت بر زیرساخت دسترسی برخط بازار را حسب درخواست سازمان، بورس، عضو یا نمایندگان ایشان ارایه نماید.

ماده ۶: حدود مسئولیت طرفین

- ۱-۶- تنها دارنده نام کاربری و رمز عبور، مشتری است. مسئولیت استفاده و حفاظت از رمز عبور و نام کاربری و نیز مسئولیت انجام هرگونه معامله در این حساب که از طریق نام کاربری و یا رمز عبور مشتری صورت می گیرد بر عهده وی می باشد. مشتری همچنین مسئول خسارت هایی است که در نتیجه عدم رعایت قوانین و مقررات و مفاد این قرارداد توسط وی حادث شود .
- ۲-۶- عضو مسئول حوادثی که خارج از حیطه اختیار و بدون تقصیر وی رخ می دهد، نمی باشد .
- ۳-۶- در صورتی که به واسطه اعمال حقوق متعلق به عضو در این قرارداد، مشتری متحمل ضرر و زیان گردد، عضو مسئول جبران خسارت های وارده نخواهد بود .
- ۴-۶- انعقاد این قرارداد به منظور ارایه خدمات دسترسی برخط بازار از سوی عضو به مشتری می باشد و شامل ارایه سایر خدمات از قبیل خدمات مشاوره سرمایه گذاری، قانونی، مالیاتی، مالی و حسابداری نخواهد بود .
- ۵-۶- عضو مسئولیتی در قبال سودآوری و مخاطرات انجام معاملات برخط توسط مشتری ندارد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۷: قابلیت استناد داده پیام‌ها

داده پیام‌ها و سوابق کلیه تراکنش‌های دریافتی از مشتری و ارسالی به وی که با رعایت قوانین و مقررات و در چارچوب مفاد این قرارداد ایجاد و نگهداری شده است در حکم اسناد معتبر و قابل استناد در مراجع قضایی و حقوقی می‌باشد. در صورت بروز اختلاف بین عضو و مشتری در خصوص این سوابق و داده پیام‌ها، اطلاعات مندرج در زیر ساخت دسترسی برخط بازار عضو، معتبر و برای طرفین لازم‌الاتباع است.

ماده ۸: انحلال قرارداد

قرارداد مطابق ماده ۱۰ قانون مدنی منعقد شده و صرفاً در شرایط زیر پایان می‌یابد:

۸-۱- در صورت اعلام مشتری مبنی بر فسخ قرارداد و پس از تسویه کلیه دیون و تعهدات ناشی از معاملات برخط وی نزد عضو، قرارداد فسخ می‌شود.

۸-۲- در صورت تخلف مشتری از قوانین و مقررات مربوطه و با اعلام مراجع ذیصلاح، قرارداد منفسخ می‌شود. در این صورت عضو موظف است مراتب را به مشتری اطلاع دهد.

۸-۳- در صورت تعلیق به مدت بیش از یکماه یا لغو مجوز عضو، قرارداد منفسخ می‌شود.

۸-۴- در صورتی که در اثر بروز حوادث قهری، امکان ایفای تمام یا بخشی از تعهدات هر یک از طرفین به موجب این قرارداد وجود نداشته و وضعیت مذکور به مدت بیست روز کاری ادامه یابد، هر یک از طرفین حق فسخ قرارداد را دارند.

ماده ۹: حل اختلاف

با توجه به حاکمیت قانون بازار اوراق بهادار بر اختلافات ناشی از معاملات در این بازار، حل اختلاف طرفین این قرارداد در صورت عدم حصول توافق از طریق مذاکره فیما بین، مطابق ماده ۳۶ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴ صورت می‌گیرد.

ماده ۱۰: تغییر قرارداد

این قرارداد در ۱۰ ماده و دو نسخه تنظیم گردیده و در تاریخ به امضای طرفین رسیده است. هرگونه تغییر در مفاد آن، منوط به تأیید سازمان بورس و اوراق بهادار می‌باشد. در صورتی که در قوانین و مقررات مربوط به معاملات برخط، تغییراتی حاصل شود که تغییر در شرایط و مفاد قرارداد حاضر را ایجاد نماید، تغییرات مذکور، بدون نیاز به توافق ثانوی جزء لاینفک این قرارداد خواهد بود.

مهر و امضای عضو

مهر و امضای مشتری

(تمام صفحات قرارداد باید توسط طرفین مهر و امضا شود.)

بخشنامه نحوه اجرای ماده ۷ دستورالعمل اجرایی معاملات برخط اوراق بهادار در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران

این بخشنامه در راستای اجرای ماده ۷ دستورالعمل اجرایی معاملات برخط اوراق بهادار در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران به منظور تعیین نحوه سنجش توانایی مشتریان توسط اعضا از نظر دانش، مهارت و صلاحیت قانونی لازم جهت تأیید صلاحیت حرفه‌ای آنان برای استفاده از خدمات دسترسی برخط بازار در ۷ ماده و ۱ تبصره تدوین گردیده است.

ماده ۱. اصطلاحات و واژه‌هایی که در دستورالعمل اجرایی معاملات برخط اوراق بهادار در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران تعریف شده‌اند، به همان مفاهیم در این بخشنامه به کار رفته‌اند. واژه‌های دیگر دارای معانی زیر می‌باشند:

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

داوطلب: منظور شخص حقیقی یا نماینده شخص حقوقی متقاضی خدمات دسترسی برخط بازار می باشد که دارای حداقل ۱۸ سال تمام و مدرک تحصیلی دیپلم متوسطه بوده و به تشخیص عضو تجربه لازم را برای انجام معاملات دارا باشد .
صلاحیت حرفه‌ای: شرایطی است که داوطلب پس از احراز آن طبق مفاد این بخشنامه می تواند از خدمات دسترسی برخط بازار استفاده نماید.

ماده ۲. مدیریت معاملات برخط عضو، مسئول بررسی و تأیید صلاحیت حرفه‌ای داوطلب استفاده از خدمات دسترسی برخط بازار می باشد. ایفای مسئولیت مزبور توسط مدیریت معاملات برخط، رافع مسئولیت عضو در خصوص تأیید صلاحیت حرفه‌ای داوطلب نخواهد بود.

ماده ۳. مدیریت معاملات برخط عضو موظف است درخواست کتبی یا الکترونیکی داوطلب را دریافت نموده و به دلیل مخاطرات ویژه معاملات برخط، از شناسایی کامل مشتری موضوع بخشنامه شماره ۱۱۰۱۰۰۲۱ ابلاغ شده طی نامه شماره ۸۵۶۷۵ / ۱۲۱ مورخ ۲۰/۰۷/۱۳۸۸ مدیریت نظارت بر کارگزاران اطمینان حاصل نماید و در صورت ممنوع معامله نبودن وی، زمان مصاحبه را به وی اطلاع دهد. در صورت احراز ممنوع معامله بودن داوطلب، تقاضای وی رد و موضوع به وی اطلاع داده خواهد شد. فاصله زمانی دریافت مدارک تا انجام مصاحبه، عل یالاصول نباید بیش از ۱۰ روز کاری باشد.

ماده ۴. ارزیابی صلاحیت حرفه‌ای داوطلب توسط مدیریت معاملات برخط و از طریق مصاحبه شفاهی و یا آزمون کتبی صورت می پذیرد. فرآیند مصاحبه باید مستند گردیده و توسط عضو نگهداری شود. ارزیابی هریک از مشتریان طبق این فرآیند باید در مستندات عضو نگهداری شود و حسب درخواست سازمان ارائه گردد .
تبصره: روش ارزیابی موضوع این ماده، توسط هیئت مدیره عضو تصویب می شود.

ماده ۵. عضو قبل از ارزیابی صلاحیت حرفه‌ای داوطلب، باید حداقل منابع آموزشی زیر را به داوطلب ارائه کرده و در صورت لزوم، مهارت های لازم را به وی آموزش دهد :
راهنمای کاربری نرم افزار معاملات برخط عضو؛
دستورالعمل اجرایی معاملات برخط اوراق بهادار در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران و بخشنامه های مرتبط با آن؛
آیین نامه ها و دستورالعمل های نحوه انجام معاملات در بورس و فرابورس؛
راهنمای نحوه سرمایه گذاری در بورس.

ماده ۶. در صورتیکه داوطلب امتیازات لازم را در خصوص ارزیابی موضوع ماده ۴ اخذ نموده و منع معاملاتی اعلام شده توسط سازمان یا سایر مراجع ذیصلاح نداشته باشد، مدیریت معاملات برخط حداکثر ظرف مدت ۳ روز کاری پس از تکمیل مدارک لازم شامل فرم تعهدنامه پیوست و تنظیم قرارداد، امکان استفاده از خدمات دسترسی برخط را در اختیار وی قرار می دهد .
تبصره: در صورتی که داوطلب سابقه نقض مقررات یا عدم ایفای تعهدات نزد اعضا یا سازمان را داشته باشد، عضو می تواند علی رغم احراز تمامی شرایط فوق، خدمات استفاده از دسترسی برخط بازار را به داوطلب ارائه ننموده یا ارائه آن را منوط به ایفای تعهدات قبلی وی نماید.

ماده ۷. در صورت رد صلاحیت حرفه‌ای داوطلب، عضو باید مراتب را حداکثر ظرف سه روز کاری پس از انجام مصاحبه به صورت کتبی یا الکترونیکی به وی اطلاع دهد. بررسی دوباره احراز شرایط داوطلب جهت استفاده از خدمات دسترسی برخط بازار مستلزم ارائه درخواست مجدد وی می باشد .

محدودیت های موضوع ماده ۱۰ دستورالعمل اجرایی معاملات برخط اوراق بهادار در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران

محدودیت در نوع سفارشات: سفارشات مجاز برای مشتریان برخط، از لحاظ قیمتی، سفارش Limit از لحاظ زمانی، بدون محدودیت (شامل Day, ... Date و Open) می باشد.

محدودیت در حجم سفارش: در حال حاضر محدودیتی جهت حجم سفارش علاوه بر محدودیت های عادی هسته معاملات وجود ندارد.

محدودیت در زمان معاملات:

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

الف. ساعت ورود سفارش از ۸:۳۰ لغایت ۱۲:۰۰ می باشد.

ب. مشتریان معاملات بر خط در زمان حراج نمادهای بازگشایی شده امکان ورود سفارش ندارند.

ج. مشتریان معاملات بر خط در ۱۰ دقیقه پایانی دوره پیش گشایش (۸:۵۰ الی ۹:۰۰) امکان حذف سفارشات را ندارند.

د. مشتریان معاملات بر خط در ۵ دقیقه پایانی معاملات (۱۱:۵۵ الی ۱۲:۰۰) امکان ورود سفارشات Day را ندارند.

محدودیت در عرضه های خاص:

الف. در روزهای عرضه اولیه

اگر بورس اعلام نماید که مشتریان برخط حق معامله ندارند، باید بر روی نماد عرضه اولیه مسدود گردند .

اگر بورس سهمیه ای در این خصوص اعلام کند، حداکثر حجم خرید مشتری بر روی نماد عرضه اولیه متناسب با اعلام بورس محدود گردد.

در عرضه اولیه امکان تغییر قیمت سفارش خرید نسبت به بهترین مظنه برای مشتریان برخط وجود ندارد .

ب. مشتریان برخط حق رقابت و انجام معامله عمده را ندارند .

محدودیت های قیمتی سفارش :

الف. درصد تفاوت مجاز قیمت سفارش با دامنه مظنه بازار:

قیمت سفارش خرید حداکثر یک درصد بیشتر از بهترین مظنه خرید بازار

قیمت سفارش فروش حداکثر یک درصد کمتر از بهترین مظنه فروش بازار

در صورتی که سفارش خرید یا فروش در محدوده نوسان قیمت روزانه، در زمان ورود سفارش مشتری وجود نداشته باشد، محدودیت مذکور اعمال نمی شود .

ب. درصد تفاوت مجاز قیمت سفارش با آخرین قیمت معامله :

در صورتی که حجم سفارش وارده کوچکتر یا مساوی ۱۰۰۰ سهم یا حق تقدم خرید سهم باشد، تفاوت قیمت سفارش خرید یا فروش با

آخرین قیمت معامله حداکثر یک درصد می تواند باشد. این محدودیت بین ساعت ۹:۰۰ الی ۱۲:۰۰ اعمال می گردد .

در صورتی که معامله ای در روز جاری انجام نشده باشد، مبنای قیمت آخرین معامله، قیمت پایانی روز قبل است .

دستورالعمل توثیق اوراق بهادار

این دستورالعمل با عنایت به وظایف شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه (سهامی عام) وفق ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار مصوب آذرماه ۱۳۸۴ و اساسنامه آن شرکت به پیشنهاد شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه، در تاریخ ۱۳۸۹/۳/۲۹، در ماده ۱۸ و ۶ تبصره به تصویب هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید.

ماده ۱- اصطلاحات و واژه های تعریف شده در ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران، آئین نامه معاملات در شرکت بورس اوراق بهادار تهران، دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات اوراق بهادار در فرابورس ایران و اساسنامه شرکت سپرده گذاری مرکزی جز مواردی که در زیر آمده است، در همان معانی در این دستورالعمل به کار رفته اند و سایر اصطلاحات به شرح زیر می باشند:

- الف. اوراق بهادار:** منظور اوراق بهاداری است که در شرکت سپرده گذاری مرکزی، سپرده شده است.
- ب. اوراق بهادار وثیقه:** اوراق بهاداری است که تحت مالکیت وثیقه گذار قرار دارد و به دلایل قانونی یا مقرراتی ممنوعیتی جهت معامله اوراق بهادار مذکور وجود ندارد و به نفع وثیقه گیر توثیق شده است.
- ج. پایگاه داده ها:** سامانه ای است شامل اطلاعات مورد نیاز در خصوص ناشران اوراق بهادار، مالکان اوراق بهادار، اعضا و هرگونه اطلاعات مربوط به مالکیت اوراق بهادار که توسط شرکت سپرده گذاری مرکزی راهبری می شود.
- د. توثیق:** مسدود نمودن اوراق بهادار وثیقه گذار در پایگاه داده ها به نفع وثیقه گیر، مطابق شرایط این دستورالعمل است.
- هـ. سپرده گذاری:** عملیاتی است که طی آن تمام یا قسمتی از اوراق بهاداری که در پایگاه داده ها به ثبت رسیده است، قابلیت معامله در بورس یا فرابورس را خواهند یافت.
- و. شرکت سپرده گذاری مرکزی:** شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه (سهامی عام) است که طبق بند (۷) ماده ۱ یک قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران تشکیل شده است.
- ز. کد مالکیت:** شناسه مشتری جهت انجام معاملات اوراق بهادار در پایگاه داده ها است.
- ح. کد وثیقه:** کد مشخصی است که اوراق بهادار وثیقه به آن منتقل و مسدود می گردد.
- ط. وثیقه گذار:** منظور مالک اوراق بهادار یا نماینده وی است که اوراق بهادار را به نفع وثیقه گیر، توثیق می نماید.
- ی. وثیقه گیر:** شخصی است که وثیقه به نفع او انجام پذیرفته است.
- ک. وضعیت قابل فروش:** وضعیتی است که اوراق بهادار وثیقه به درخواست وثیقه گیر از حالت ممنوع معامله به حالت قابل فروش درمی آید، لیکن تنها به کار گزار معرفی شده از سوی وثیقه گیر اجازه فروش داده می شود.

فصل اول - توثیق اوراق بهادار

ماده ۲- رسیدگی به درخواست های توثیق اوراق بهادار، منوط به ارسال درخواست کتبی وفق فرم های از پیش تعیین شده، از سوی وثیقه گذار به شرکت سپرده گذاری مرکزی می باشد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره: در صورتیکه وثیقه گذار شخص حقوقی باشد، فرم درخواست توثیق باید توسط صاحبان امضای مجاز، امضاء شود و آخرین روزنامه رسمی مؤید صاحبان امضاء مجاز ضمیمه گردد.

ماده ۳- چنانچه درخواست توثیق از سوی شخص حقوقی برای اوراق بهادار متعلق به اشخاص دیگر و به نیابت از ایشان به شرکت سپرده گذاری مرکزی ارایه شود، وی باید ضمن تکمیل فرم درخواست توثیق، گواهی نماید که درخواست کتبی اشخاص مذکور مبنی بر اعطای اختیار به شخص حقوقی جهت توثیق اوراق بهادار را دریافت نموده است.

ماده ۴- به منظور توثیق اوراق بهادار، ضروری است در هنگام ارسال فرم درخواست موضوع ماده ۲، کارمزد معین توسط وثیقه گذار پرداخت و مستندات آن به همراه سایر مدارک به شرکت سپرده گذاری مرکزی ارسال گردد. در غیر این صورت عملیات توثیق انجام نمی شود و مراتب به متقاضی اطلاع داده می شود. میزان کارمزد در چارچوب سقف های اعلامی توسط سازمان تعیین و اعلام می شود.

ماده ۵- در صورت تکمیل و ارسال مدارک مطابق مواد قبل، شرکت سپرده گذاری مرکزی نسبت به انتقال دارایی اوراق بهادار مورد درخواست توثیق، از کد مالکیت وثیقه گذار به کد وثیقه در پایگاه داده ها اقدام می نماید.

تبصره ۱: پس از توثیق اوراق بهادار، شرکت سپرده گذاری مرکزی نتیجه اقدامات را به صورت کتبی به ناشر اوراق بهادار، وثیقه گذار و وثیقه گیر اطلاع می دهد.

تبصره ۲: گواهینامه موقت اوراق بهادار وثیقه نزد شرکت سپرده گذاری مرکزی نگهداری می گردد.

ماده ۶- پس از توثیق اوراق بهادار، حق تغییر مالکیت یا تبدیل وثیقه به غیر از موارد زیر، از وثیقه گذار سلب می شود.

الف. اجازه کتبی وثیقه گیر.

ب. حکم مرجع ذیصلاح قانونی.

ماده ۷- موارد زیر در صورت توافق طرفین وفق قرارداد فیما بین و به استناد فرم درخواست توثیق، جزو متعلقات وثیقه محسوب شده و حق برداشت، انتقال مالکیت یا تبدیل آنها به تبع وثیقه اولیه از وثیقه گذار سلب می شود:

الف. هرگونه حق تقدم که به واسطه مالکیت وثیقه گذار بر وثیقه به وی تعلق می گیرد.

ب. سهامی که در اثر افزایش سرمایه حاصل می شود.

ج. اوراق بهاداری که در اثر تقسیم اوراق بهادار وثیقه به چند ورقه بهادار، حاصل می شود.

د. وجوهی که در اثر فروش حق تقدم استفاده نشده موضوع قسمت (الف) این ماده به وثیقه گذار تعلق گیرد.

هـ. سود متعلقه به اوراق بهادار وثیقه.

تبصره: اقدامات مربوط به بندهای د و هـ مطابق قرارداد فیما بین طرفین توسط ناشر انجام می پذیرد و مسئولیت حسن اجرای آن به عهده ناشر است.

ماده ۸- وثیقه گیر می تواند با ارایه درخواست کتبی به شرکت سپرده گذاری مرکزی از آخرین وضعیت اوراق بهادار وثیقه توسط وثیقه گذار و یا وثیقه گذاران به نفع وی اطلاع حاصل نماید.

ماده ۹- در صورت لغو پذیرش اوراق بهادار از فهرست نرخ های بورس یا فرابورس، همچنین در مواردی که مقرر است اوراق بهادار وثیقه، به اوراق بهادار دیگری تبدیل شوند، شرکت سپرده گذاری مرکزی پس از حصول اطلاع از موضوع از طریق سازمان، بورس یا فرابورس، باید مراتب

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

را به صورت کتبی به ناشر اوراق بهادار و وثیقه گیر اعلام نماید. در این صورت ناشر اوراق بهادار مسئولیت اجرای تعهدات شرکت سپرده گذاری مرکزی را در حفظ حقوق وثیقه گیر برعهده خواهد داشت.

ماده ۱۰- توثیق اوراق بهادار اعضای هیأت مدیره و یا رفع توثیق آن، موضوع ماده ۱۱۴ قانون تجارت، منوط به ارسال درخواست کتبی وفق فرم های از پیش تعیین شده، از سوی ناشر اوراق بهادار به شرکت سپرده گذاری مرکزی می باشد.

تبصره: درخواست توثیق مستلزم ارسال صورتجلسه مجمع عمومی ناشر و آگهی روزنامه رسمی است که در آن اعضای هیأت مدیره معرفی شده اند.

فصل دوم - رفع توثیق اوراق بهادار

ماده ۱۱- رفع توثیق اوراق بهادار در صورت درخواست کتبی از سوی وثیقه گیر به شرکت سپرده گذاری مرکزی وفق فرم های از پیش تعیین شده یا دستور مرجع ذیصلاح انجام می گردد.

تبصره: رفع توثیق بخشی از اوراق بهادار وثیقه به درخواست وثیقه گیر، در چند مرحله نیز امکان پذیر می باشد.

ماده ۱۲- پس از رفع توثیق اوراق بهادار، شرکت سپرده گذاری مرکزی، دارایی وثیقه گذار را از کد وثیقه به کد مالکیت وی در پایگاه داده ها انتقال داده و نتیجه اقدامات را به صورت کتبی به ناشر اوراق بهادار، وثیقه گذار و وثیقه گیر یا مرجع ذیصلاح قانونی درخواست کننده اطلاع می دهد.

فصل سوم - فروش اوراق بهادار وثیقه

ماده ۱۳- فروش اوراق بهادار وثیقه منوط به ارسال درخواست کتبی فروش و معرفی کارگزار فروشنده از سوی وثیقه گیر به شرکت سپرده گذاری مرکزی وفق فرم های از پیش تعیین شده می باشد.

ماده ۱۴- شرکت سپرده گذاری مرکزی پس از دریافت درخواست فروش و مدارک مثبت ماده ۱۵، اوراق بهادار وثیقه را در پایگاه داده ها در وضعیت قابل فروش برای کارگزار فروشنده قرار داده و مراتب را به صورت کتبی به وثیقه گیر، وثیقه گذار و کارگزار فروشنده اطلاع می دهد.

ماده ۱۵- فروش اوراق بهادار وثیقه، موضوع ماده ۱۳، توسط وثیقه گیر در یکی از حالت های زیر امکان پذیر است:

۱. داشتن وکالتنامه یا صلح نامه رسمی که مؤید اعطای اختیار فروش باشد.

۲. راییه دستور فروش توسط مراجع قضایی - قانونی ذی صلاح.

ماده ۱۶- وثیقه گیر باید مدارک و مستندات موضوع ماده ۱۵ را به منظور فروش اوراق بهادار وثیقه به شرکت سپرده گذاری مرکزی و کارگزار فروشنده ارائه نماید.

فصل چهارم - سایر موارد

ماده ۱۷- در تمامی مواردی که شرکت سپرده گذاری مرکزی ملزم به اطلاع رسانی کتبی به وثیقه گیر و وثیقه گذار می باشد، نشانی ارائه شده در فرم هایی که به امضای اشخاص نامبرده رسیده است، ملاک عمل خواهد بود مگر تغییر نشانی به صورت کتبی به اطلاع شرکت سپرده گذاری مرکزی رسیده باشد.

ماده ۱۸- با تصویب این دستورالعمل، مقررات مغایر نسخ می شود. این دستورالعمل حاکم بر درخواست های توثیق اوراق بهاداری است که مطابق مقررات این دستورالعمل ارائه می شوند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

فرم شماره ۱: درخواست توثیق اوراق بهادار

شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه:

اینجانب با مشخصات مندرج در جدول شماره ۱ و با توجه به توافق صورت گرفته با وثیقه گیر با مشخصات مندرج در جدول شماره ۲، درخواست توثیق اوراق بهادار تحت مالکیت خود را با مشخصات ذکر شده در جدول شماره ۳ و با شرایط مذکور در جدول شماره ۴ دارم، خواهشمند است اقدامات مقتضی در این خصوص را مبذول فرمایید.

ضمناً اینجانب با امضای این برگ می پذیرم که رفع توثیق صرفاً به درخواست وثیقه گیر می باشد.

به پیوست فیش شماره به مبلغ بابت کارمزد توثیق که به حساب شماره نزد بانک ملی شعبه بورس و اریز شده است، تقدیم می گردد.

با این توضیح که وثیقه گیر با توجه به توافق فی مابین در صورت داشتن وکالتنامه یا صلح نامه رسمی و یا حکم مرجع قضایی می تواند نسبت به فروش اوراق بهادار وثیقه اقدام نماید.

این قسمت توسط وثیقه گذار تکمیل می گردد

جدول شماره ۱- مشخصات وثیقه گذار (حقیقی / حقوقی):

نام شخص حقوقی	نام خانوادگی نوع شخصیت حقوقی	شماره شناسنامه شماره ثبت	محل صدور محل ثبت	نام پدر	شماره ملی	کد مالکیت "

نشانی و تلفن :

جدول شماره ۲- مشخصات وثیقه گیر (حقیقی / حقوقی):

نام شخص حقوقی	نام خانوادگی نوع شخصیت حقوقی	شماره شناسنامه شماره ثبت	محل صدور محل ثبت	نام پدر	شماره ملی	کد مالکیت "

نشانی و تلفن :

جدول شماره ۳- مشخصات اوراق بهادار:

ردیف	نام ناشر	تعداد اوراق بهادار به عدد	تعداد اوراق بهادار به حروف

جدول شماره ۴- شرایط و متعلقات وثیقه :

توضیح: وثیقه گیر و وثیقه گذار بر اساس توافق فی مابین می توانند هر یک از موارد مندرج در دستورالعمل توثیق را جزو متعلقات وثیقه قرار دهند که در صورت تعیین، ضروری است موارد تصریح گردد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

افزایش سرمایه های مربوطه در توثیق قرار می گیرد مگر آنکه طرفین توافقی بر خلاف آن داشته باشند و مراتب را به اطلاع شرکت سپرده گذاری مرکزی برسانند.

• به عنوان مثال : افزایش سرمایه های مربوطه (از قبیل: حق تقدم خرید اوراق بهادار - سهام ناشی از افزایش سرمایه) در توثیق قرار نگیرد.

• با این توضیح که سود اوراق بهادار و وجه ناشی از فروش حق تقدم استفاده نشده از طریق ناشر در توثیق قرار می گیرد و مسئولیت حسن اجرای آن با ناشر می باشد، لذا شرکت سپرده گذاری مرکزی در این خصوص مسئولیتی را بر عهده ندارد.

تاریخ:

نام و امضای وثیقه گذار

این قسمت توسط وثیقه گیر تکمیل می گردد

کلیه شرایط مقرر در فرم درخواست توثیق، مورد تایید اینجانب با مشخصات مندرج در جدول شماره ۲ می باشد.

تاریخ:

نام و امضای وثیقه گیر

این قسمت توسط شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه (سهامی عام) تکمیل می گردد

مدارک تکمیل است، انجام شد

قابل انجام نمی باشد

توضیحات:

تاریخ:

نام و امضای اقدام کننده

* چنانچه درخواست توثیق اوراق بهادار اشخاص دیگر توسط وثیقه گذار ارائه گردد، وثیقه گذار باید گواهی نماید که درخواست کتبی اشخاص مذکور مبنی بر اعطای اختیار به وثیقه گذار به منظور توثیق اوراق بهادار را دریافت نموده است و گواهی فوق را ضمیمه فرم نماید. وثیقه گذار باید مسئولیت هرگونه ادعای صاحبان اوراق بهادار در گواهی یادشده را برعهده گیرد.

* آدرس مکاتبات صرفاً "نشانی مندرج در فرم می باشد و وثیقه گیر یا وثیقه گذار متعهدند هرگونه تغییر نشانی و تلفن خود را به صورت کتبی به شرکت سپرده گذاری مرکزی اعلام نمایند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

فرم شماره ۲: درخواست رفع توثیق اوراق بهادار

از : وثیقه گیر

شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه:

بازگشت به نامه شماره.....مورخ.....، خواهشمند است با توجه به مندرجات جدول زیر اقدامات مقتضی در خصوص رفع توثیق مبذول فرمایید.

جدول شماره ۱- مشخصات وثیقه گذار (حقیقی / حقوقی):

نام نام شخص حقوقی	نام خانوادگی نوع شخصیت حقوقی	شماره شناسنامه شماره ثبت	محل صدور محل ثبت	نام پدر	شماره ملی	کد مالکیت "

جدول شماره ۲- مشخصات وثیقه گیر (حقیقی / حقوقی):

نام نام شخص حقوقی	نام خانوادگی نوع شخصیت حقوقی	شماره شناسنامه شماره ثبت	محل صدور محل ثبت	نام پدر	شماره ملی	کد مالکیت "

جدول شماره ۳- مشخصات اوراق بهادار وثیقه:

ردیف	نام ناشر	تعداد اوراق بهادار وثیقه به عدد	تعداد اوراق بهادار وثیقه به حروف

جدول شماره ۴- شرایط و متعلقات وثیقه : (توضیح : مواردی که مطابق توافق طرفین وفق قرارداد فی مابین و درخواست توثیق اوراق بهادار، رفع توثیق می گردد، تصریح گردد). به عنوان مثال: افزایش سرمایه های مربوطه (از قبیل: حق تقدم خرید اوراق بهادار- سهام ناشی از افزایش سرمایه) رفع توثیق می گردد. با این توضیح که رفع توثیق از سود اوراق بهادار و وجه ناشی از فروش حق تقدم استفاده نشده توسط ناشر صورت می پذیرد و شرکت سپرده گذاری مرکزی مسئولیتی در این خصوص بر عهده ندارد.

تاریخ:

نام و امضای وثیقه گیر

نشانی و تلفن:

این قسمت توسط شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه (سهامی عام) تکمیل می گردد

مدارک تکمیل است، انجام شد قابل انجام نمی باشد توضیحات:

تاریخ:

نام و امضای اقدام کننده

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

فرم شماره ۳: درخواست فروش اوراق بهادار وثیقه

از: وثیقه گیر

شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه:

بازگشت به نامه شماره..... مورخ.....، خواهشمند است با توجه به مندرجات جداول زیر اقدامات مقتضی در خصوص فروش اوراق بهادار وثیقه را توسط کارگزاری..... مبذول فرمایید.

جدول شماره ۱ - مشخصات وثیقه گیر (حقیقی / حقوقی):

نام شخص حقوقی	نام خانوادگی نوع شخصیت حقوقی	شماره شناسنامه شماره ثبت	محل صدور محل ثبت	نام پدر	شماره ملی	کد مالکیت "

جدول شماره ۲ - مشخصات اوراق بهادار وثیقه:

ردیف	نام ناشر	تعداد اوراق بهادار وثیقه به عدد	تعداد اوراق بهادار وثیقه به حروف

جدول شماره ۳ - مشخصات وثیقه گذار (حقیقی / حقوقی):

نام شخص حقوقی	نام خانوادگی نوع شخصیت حقوقی	شماره شناسنامه شماره ثبت	محل صدور محل ثبت	نام پدر	شماره ملی	کد مالکیت "

• جدول شماره ۴ - شرایط و متعلقات وثیقه: (توضیح: مواردی که مطابق توافق طرفین وفق قرارداد فی مابین و درخواست توثیق اوراق بهادار به فروش می رسد، تصریح شود.) به عنوان مثال: افزایش سرمایه های مربوطه (از قبیل: حق تقدم خرید اوراق بهادار - سهام ناشی از افزایش سرمایه) قابل فروش می باشد.

تاریخ:

نام و امضای وثیقه گیر

نشانی و تلفن:

این قسمت توسط شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه (سهامی عام) تکمیل می گردد

توضیحات:

قابل انجام نمی باشد

مدارک تکمیل است، انجام شد

تاریخ:

نام و امضای اقدام کننده

دستورالعمل نحوه انجام معاملات وکالتی اوراق بهادار

به منظور تسهیل انجام معاملات وکالتی و پیشگیری از وقوع تخلف در معاملات اوراق بهاداری که با استفاده از وکالت و توسط وکیل انجام می شود، دستورالعمل حاضر در ۱۳ ماده و ۲ تبصره در یکصدوشصت و ششمین جلسه هیئت مدیره به تاریخ ۱۳۸۸/۱۱/۰۳ به تصویب رسید.

ماده ۱ - اصطلاحات و واژه های تعریف شده در ماده یک قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران، مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی، با همان مفاهیم در این دستورالعمل به کار می روند. سایر تعاریف عبارتند از:

الف - شرکت سپرده گذاری مرکزی؛ شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه (سهامی عام) است که طبق بند (۷) ماده یک قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران تشکیل شده است.

ب - تأییدیه؛ عبارتست از گواهی صادره از شرکت سپرده گذاری مرکزی که به موجب آن وکیل می تواند اوراق بهادار موضوع وکالتنامه را به نیابت از موکل خود از طریق شرکتهای کارگزاری به فروش رساند.

ماده ۲ - استفاده از سند وکالت جهت فروش اوراق بهادار پذیرفته شده در بورس ها و بازارهای خارج از بورس منوط به صدور "تأییدیه" از سوی شرکت سپرده گذاری مرکزی و ارائه آن به شرکت کارگزاری می باشد. فروش اوراق بهادار با استفاده از سند وکالت توسط شرکتهای کارگزاری بدون رعایت ترتیبات این دستورالعمل تخلف محسوب شده و به منزله فروش بدون دستور تلقی خواهد شد.

ماده ۳ - وکیل باید رأساً سند وکالتنامه را همراه با مدارک هویت خود جهت احراز هویت به شرکت سپرده گذاری مرکزی و یا به یکی از دفاتر شرکتهای کارگزاری ارائه نماید. وکیل موظف است اصل اوراق بهاداری را که قصد فروش آن را با استناد به سند وکالت دارد، حسب مورد به شرکت سپرده گذاری مرکزی یا دفاتر کارگزاریها ارائه نماید.

تبصره: شرکتهای کارگزاری باید سند وکالت را همراه با مدارک هویت فردی وکیل و اوراق بهادار موضوع وکالت رویت و تصویر آن را برابر با اصل نموده و به شرکت سپرده گذاری مرکزی جهت صدور تأییدیه ارسال نمایند.

ماده ۴ - شرکت سپرده گذاری مرکزی باید تصویری از اوراق بهادار موضوع وکالت و مدارک هویت وکیل را که برابر با اصل شده باشد در سوابق تأییدیه صادره در بایگانی خود نگهداری نماید. مفاد تأییدیه صادره باید با مشخصات مندرج در تصویر مدارک یاد شده یکسان بوده و با مشخصات مندرج در سامانه پس از معاملات نیز مطابقت داشته باشد.

ماده ۵ - شرکت سپرده گذاری مرکزی پس از انجام اقدامات زیر نسبت به صدور تأییدیه اقدام می نماید؛

الف - بررسی مفاد وکالتنامه و احراز سمت وکیل

ب - احراز هویت وکیل، در صورتی که وکیل مدارک لازم را مستقیماً به شرکت سپرده گذاری مرکزی ارائه نماید.

ج - احراز مالکیت موکل نسبت به اوراق بهادار موضوع وکالتنامه

د - احراز حدود اختیار وکیل در فروش اوراق بهادار

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۶ - در تأییدیه صادره از سوی شرکت سپرده گذاری مرکزی موارد زیر هم باید درج شود؛

الف - نام و مشخصات فردی وکیل و موکل

ب - مشخصات اوراق بهاداری که وکیل می تواند به نیابت از موکل خود نسبت به فروش آن اقدام نماید.

ج - اختیار یا عدم اختیار وکیل در دریافت وجه با درج شماره حساب بانکی وکیل یا موکل به صورت کامل که طبق مندرجات سند وکالت وجوه حاصل از فروش باید به آن حساب واریز شود.

تبصره: معرفی شماره حساب بانکی مشترک ممنوع بوده و وکیل باید حسب مورد شماره حساب اختصاصی خود یا موکل خود را اعلام نماید.

ماده ۷ - شرکت های کارگزاری موظفند تأییدیه صادره از سوی شرکت سپرده گذاری مرکزی را مبنی بر مجوز انجام معامله توسط وکیل به "فرم درخواست فروش" ضمیمه نموده و در سوابق کارگزاری بایگانی نمایند.

ماده ۸ - شرکت های کارگزاری مجاز به فروش اوراق بهادار یا واریز وجه آن خارج از ترتیبات مقرر در متن تأییدیه ای که در چهارچوب این دستورالعمل جهت انجام معامله با استفاده از سند وکالت صادر شده است نمی باشند.

ماده ۹ - تأییدیه صادره برای فروش اوراق بهادار توسط وکیل تا شش ماه پس از تاریخ صدور معتبر بوده و چنانچه وکیل در این مهلت دستور فروش اوراق بهادار را ندهد و یا پس از ارائه دستور فروش از سوی وکیل به هر دلیل اوراق بهادار موضوع تأییدیه در مهلت مذکور به فروش نرود، فروش اوراق بهادار یا اجرای دستور فروش ارائه شده منوط به ارائه تأییدیه جدید است.

ماده ۱۰ - وجوه حاصل از فروش اوراق بهادار که به وسیله وکیل و به نیابت از مالک اوراق بهادار به فروش می رسد به هر مبلغی که باشد باید حسب مورد و با توجه به مفاد تأییدیه صادره به حساب موکل یا وکیل واریز گردد. پرداخت وجه به صورت نقدی یا چک به وکیل یا موکل به هر ترتیب ممنوع است. در صورت عدم رعایت ترتیبات فوق، کارگزار علاوه بر مسئولیت در قبال دارندگان اوراق بهادار، متخلف محسوب می شود. واریز وجه حاصل از فروش اوراق بهادار به حساب بانکی وکیل منوط به آن است که اختیار وکیل در اخذ ثمن معامله صراحتاً در متن وکالت قید شود.

ماده ۱۱ - شرکت سپرده گذاری مرکزی موظف است در پایان هر ماه گزارشی از تأییدیه های صادره را طی فرم مخصوصی به سازمان ارسال نماید.

ماده ۱۲ - شرکت های کارگزاری و مدیران و کارکنان آنها نمی توانند با استفاده از سند وکالت به وکالت از مشتریان خود نسبت به انجام معامله اوراق بهادار در بورس یا فرابورس اقدام نمایند.

ماده ۱۳ - شرکت سپرده گذاری مرکزی باید مراحل صدور تأییدیه و سایر ترتیبات اجرایی در راستای اجرای این دستورالعمل را تدوین نموده و به اطلاع عموم برساند.

دستورالعمل ثبت، سپرده گذاری، تسویه و پایاپای

این دستورالعمل با عنایت به وظایف شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه (سهامی عام) که از این پس در این دستورالعمل "شرکت سپرده گذاری مرکزی" نامیده می شود، وفق بند ۷ ماده ۱ و بند ۲ ماده ۷ قانون بازار اوراق بهادار مصوب آذرماه ۱۳۸۴ و به منظور تنظیم مقررات ثبت، سپرده گذاری، تسویه و پایاپای در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران، به پیشنهاد شرکت سپرده گذاری مرکزی، در تاریخ ۱۳/۵/۱۳۸۸، در ۳۵ ماده و ۱۶ تبصره به تصویب هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید.

فصل اول: تعاریف

ماده ۱: اصطلاحات و واژه های تعریف شده در ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران، آئین نامه معاملات در شرکت بورس اوراق بهادار تهران مصوب شورای عالی بورس و اوراق بهادار و اساسنامه شرکت سپرده گذاری مرکزی جز مواردی که ذیلاً آمده است، در همان معانی در این دستورالعمل به کار رفته اند و سایر اصطلاحات به شرح زیر می باشند:

الف- فرابورس: شرکت فرابورس ایران (سهامی عام) می باشد.

ب- ثبت: درج اطلاعات کامل مربوط به اوراق بهادار ناشران و مالکان این اوراق در پایگاه داده ها.

ج- سپرده گذاری: عملیاتی است که طی آن تمام یا قسمتی از اوراق بهاداری که در پایگاه داده ها به ثبت رسیده است، قابلیت معامله در بورس یا فرابورس را خواهند یافت.

د- تسویه و پایاپای: مرحله ای است که طی آن حقوق خالص و تعهدات طرفین معامله محاسبه و وجوه حاصل از معامله در روز تسویه به فروشنده منتقل می شود.

ه- عضو: کارگزار، کارگزار/ معامله گر و هر شخص حقوقی دیگری است که تحت این عنوان مطابق قانون و مقررات نزد شرکت سپرده گذاری مرکزی پذیرفته شده است.

و- صندوق ضمانت تسویه (صندوق تضمین): صندوقی است که به منظور تضمین تسویه وجوه ناشی از انجام معاملات، در شرکت سپرده گذاری مرکزی ایجاد می شود.

ز- حساب تسویه: حساب بانکی که شرکت سپرده گذاری مرکزی و نیز هر یک از اعضا جهت دریافتها، پرداختها و هزینه های مربوطه (کارمزدها) اوراق بهادار معامله شده به نام خود افتتاح می نمایند.

ح- روز تسویه: روز معینی است که تسویه نهایی وجوه و اوراق توسط شرکت سپرده گذاری مرکزی انجام می شود.

ط- کد مالکیت: شناسه مشتری جهت انجام معاملات اوراق بهادار در پایگاه داده ها است.

ی- پایگاه داده ها: سامانه ای است شامل اطلاعات مورد نیاز درخصوص ناشران اوراق بهادار، اعضا، مالکان اوراق بهادار و هرگونه اطلاعات مربوط به مالکیت اوراق بهادار که توسط شرکت سپرده گذاری مرکزی راهبری می شود.

ک- کارمزدها: وجوه ما به ازاء خدمات ارائه شده توسط شرکت سپرده گذاری مرکزی می باشد که سقف آن به تأیید سازمان رسیده است.

فصل دوم: ثبت و سپرده گذاری اوراق بهادار

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۲: شرکت سپرده گذاری مرکزی ظرف مدت ۱۰ روز کاری پس از دریافت مدارک و مستندات زیر، نسبت به ثبت اوراق بهادار اقدام می نماید:

- ۱- تقاضای کتبی ناشر یا صادرکننده
 - ۲- تأییدیه کتبی بورس مبنی بر پذیرش اوراق بهادار
 - ۳- تصویر مجوز سازمان مبنی بر ثبت یا معافیت از ثبت اوراق بهادار
 - ۴- اسامی مالکان اوراق بهادار ناشر در تاریخ درج در فهرست نرخ های بورس که به تأیید صاحبان امضای مجاز ناشر رسیده است، به همراه فرمت الکترونیکی تعیین شده از سوی شرکت سپرده گذاری مرکزی
 - ۵- نوع و تعداد اوراق بهادار
- تبصره:** فقط اوراق بهاداری که اطلاعات آنها کامل باشد قابل ثبت است. مسئولیت صحت، دقت و کامل بودن اطلاعات ارائه شده به عهده ناشر می باشد و شرکت سپرده گذاری مرکزی مسئولیت درج صحیح اطلاعات فوق را بر عهده خواهد داشت.

ماده ۳: ناشر موظف است اسامی مالکان اوراق بهادار موضوع بند ۴ ماده ۲ را که حداقل حاوی اطلاعات زیر خواهد بود، مطابق رویه معمول شرکت سپرده گذاری مرکزی تهیه و ارائه نماید:

- الف) تعداد مالکان اوراق بهادار
- ب) نام کامل، مشخصات شناسنامه ای / ثبتی و حسب مورد شماره ملی تمامی مالکان اوراق بهادار
- ج) کدپستی ده رقمی و نشانی کامل مالکان اوراق بهادار
- د) تابعیت هر یک از مالکان اوراق بهادار
- ه) میزان مالکیت هر یک از مالکان اوراق بهادار
- و) هرگونه محدودیت تعیین شده برای مالکیت و تعداد اوراق بهادار
- ی) مشخصات حساب بانکی متمرکز مالکان اوراق بهادار

ماده ۴: شرکت سپرده گذاری مرکزی پس از دریافت مدارک موضوع ماده ۳ در صورتی که مالکان اوراق بهادار در پایگاه داده ها، دارای کد مالکیت نباشند، نسبت به ایجاد آن اقدام می نماید.

تبصره: به منظور صدور کد مالکیت برای اشخاص خارجی، دریافت مدارک موضوع قوانین و مقررات مربوط، علاوه بر مدارک موضوع ماده ۳، ضروری است.

ماده ۵: فقط اوراق بهادار سپرده شده نزد شرکت سپرده گذاری مرکزی قابل خرید و فروش، وثیقه گذاری و یا هر گونه انتقال مالکیت اعم از قهری، قانونی و همچنین سایر انتقالات خارج از ساعات معاملات در بورس یا فرابورس می باشند.

تبصره ۱: سپرده نمودن اوراق بهادار توسط مالک یا ناشرانی که از سوی مالک اذن دارند با درخواست کتبی آنها صورت می پذیرد.

تبصره ۲: ناشر موظف است پس از افزایش سرمایه، جهت سپرده نمودن کلیه سهام خود اقدام نماید. پس از سپرده شدن اوراق بهادار و صدور گواهی های سپرده و نقل و انتقال جدید، گواهی های قبلی از درجه اعتبار ساقط می شود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۶: اوراق بهادار ثبت شده و مجاز برای سپرده گذاری پس از دریافت کلیه اطلاعات مذکور در مواد قبل و ارائه درخواست کتبی مالک یا ناشر در فرم های مخصوص، حداکثر ظرف مدت ۳ روز کاری توسط شرکت سپرده گذاری مرکزی، سپرده می شود.

تبصره ۱: اوراق بهادار تحویل شده در مرحله سپرده گذاری نزد شرکت سپرده گذاری مرکزی نگهداری شده و در ازای آن گواهی سپرده و نقل و انتقال صادر می شود.

تبصره ۲: سوابق و اسامی مالکان اوراق بهادار سپرده شده نزد شرکت سپرده گذاری مرکزی حسب اعلام آن شرکت، جایگزین سوابق و فهرست اسامی نزد ناشر می شود.

ماده ۷: شرکت سپرده گذاری مرکزی در موارد زیر پس از دریافت مستندات یا اخذ مجوزهای لازم، اطلاعات مالکیت مالکان اوراق بهادار را به روز می نماید:

الف) افزایش یا کاهش سرمایه ناشر

ب) ادغام یا تجزیه سهام

ج) نقل و انتقالات ناشی از معاملات در بورس یا فرابورس

د) انتقالات قهری و قانونی

ماده ۸: در صورتیکه مالکان اوراق بهادار، از طرق قانونی نسبت به تغییر موارد ذیل اقدام نمایند، ملزم به اعلام مراتب به شرکت سپرده گذاری مرکزی می باشند. شرکت مزبور، اطلاعات مربوطه در پایگاه داده ها را بنا به درخواست آنها و پس از ارائه مدارک قانونی معتبر، مطابق این دستورالعمل به روز خواهد کرد. این اطلاعات شامل موارد زیر خواهد بود:

۱- تغییر مشخصات شناسنامه ای / ثبتی

۲- تغییر شماره ملی

۳- تغییر تابعیت

۴- تغییر وضعیت قانونی اشخاص حقوقی

۵- تغییر نشانی

تبصره: در صورت عدم اعلام هر یک از موارد فوق، مسئولیت ضرر و زیان ایجاد شده بر عهده مالک اوراق بهادار خواهد بود.

ماده ۹: برای دریافت کد مالکیت، سرمایه گذاران باید درخواست کتبی خود را به همراه مدارک زیر به کارگزار ارائه نمایند:

الف) اشخاص حقیقی:

۱) کپی مصدق شناسنامه و کارت ملی

۲) کدپستی ده رقمی، نشانی، شماره تلفن، نامبر و پست الکترونیک در صورت وجود

ب) اشخاص حقوقی

۱) شماره ثبت اخذ شده از اداره ثبت شرکتها

۲) روزنامه رسمی تأسیس

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۳) آخرین روزنامه رسمی تغییرات شرکت

۴) اساسنامه شرکت

۵) نشانی، شماره تلفن، نمابر و پست الکترونیک در صورت وجود

تبصره ۱: درخصوص بند "ب"، کارگزار مدارک را جهت دریافت کد مالکیت به شرکت سپرده گذاری مرکزی ارسال می نماید.

تبصره ۲: کارگزار، مسوول احراز هویت و تأیید صحت اطلاعات موضوع مواد ۸ و ۹ است که خود در پایگاه داده ها درج می نماید.

ماده ۱۰: شرکت سپرده گذاری مرکزی، باید حداقل اطلاعات زیر را در پایگاه داده ها نگهداری نماید:

۱- اطلاعات مالک اوراق بهادار موضوع مواد ۳ و ۸ این دستورالعمل

۲- تعداد، نوع و مشخصات اوراق بهادار (وضعیت دارایی) متعلق به هر مالک در کد مالکیت

۳- اطلاعات مربوط به نقل و انتقالات اوراق بهادار

۴- محدودیت های مربوط به مالکیت اوراق بهادار

ماده ۱۱: کارگزار در موارد زیر به بخشی از پایگاه داده ها دسترسی دارد:

الف) ایجاد کد مالکیت برای مشتریان طبق ضوابط تعیین شده

ب) وارد کردن اطلاعات مربوط به نحوه تخصیص اوراق بهادار معامله شده در معاملات گروهی

ج) دسترسی به صورت وضعیت اوراق بهادار سپرده گذاری شده مشتریان تحت پوشش وی

ماده ۱۲: شرکت سپرده گذاری مرکزی، فهرست مالکان اوراق بهادار ثبت شده را در قبال دریافت کارمزدهای معین به صورت کاغذی و یا الکترونیک

در اختیار ناشر قرار خواهد داد، و ناشر مجاز به ایجاد تغییر یا اصلاح در آن نمی باشد.

ماده ۱۳: شرکت سپرده گذاری مرکزی می تواند اطلاعات زیر را به صورت کتبی یا الکترونیکی در اختیار مالکان اوراق بهادار قرار دهد:

۱- هرگونه اطلاعات مرتبط با دارایی وی

۲- صورت وضعیت گردش معاملات اوراق بهادار وی

تبصره: صورت وضعیت ذکر شده فاقد ارزش معاملاتی می باشد.

فصل سوم: تسویه و پایاپای اوراق بهادار

ماده ۱۴: حقوق و تعهدات خریدار و فروشنده اوراق بهادار و سایر اشخاص ذینفع مرتبط با معامله، همزمان با انجام معامله مشخص خواهد شد.

ماده ۱۵: شرکت سپرده گذاری مرکزی، عملیات پایاپای اوراق بهادار و تسویه وجوه ناشی از معاملات و انتقال مالکیت اوراق بهادار را بر عهده دارد.

ماده ۱۶: روز تسویه برای معاملات سهام، سه روز پس از انجام معامله (T+3) و برای معاملات اوراق مشارکت یک روز بعد از انجام معامله (T+1)

خواهد بود.

تبصره ۱: در خصوص شرایط مربوط به تحویل اوراق بهادار علاوه بر مفاد این دستورالعمل، ماده ۱۱ آئین نامه معاملات در بورس نیز رعایت می شود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره ۲: تسویه و پایاپای معاملات عمده، مطابق مقررات مربوطه خواهد بود.

ماده ۱۷: مسئولیت تسویه بهای اوراق بهادار خریداری شده در روز تسویه با کارگزار خریدار خواهد بود. در هر حال تحویل اوراق بهادار به خریدار منوط به پرداخت وجه و تسویه وی با کارگزار است.

ماده ۱۸: در پایان هر روز، بورس یا فرابورس اوراق بهادار مربوطه، پیام الکترونیکی انجام یا عدم انجام معامله را که حاوی اطلاعات مربوط به معاملات انجام شده آن روز می باشد، از طریق سامانه معاملاتی به شرکت سپرده گذاری مرکزی ارسال می نماید. فایل مذکور حداقل باید شامل موارد زیر در هر معامله باشد:

۱. تاریخ و زمان انجام معامله
۲. نماد معاملاتی
۳. کد مالکیت فروشنده و خریدار اوراق بهادار
۴. کد کارگزار فروشنده و خریدار
۵. تعداد اوراق بهادار
۶. قیمت اوراق بهادار
۷. ارزش کلی معامله
۸. شماره مرجع معامله

ماده ۱۹: انتقال مالکیت اوراق بهادار سپرده گذاری شده، با توجه به اطلاعات روزانه دریافتی، مطابق ماده ۱۸ در کد مالکیت فروشنده و خریدار به صورت مکانیزه ثبت می گردد و برای انتقال مالکیت اوراق بهادار نیازی به تأیید مجدد فروشنده یا خریدار نخواهد بود.

ماده ۲۰: اوراق بهادار بر اساس اطلاعات دریافتی، از کد مالکیت فروشنده به کد مالکیت خریدار منتقل می شود و مسئولیت صحت اطلاعات دریافتی بر عهده ارسال کننده آن می باشد.

ماده ۲۱: حقوق مالی و غیر مالی اوراق بهادار از قبیل سود سهام، حق تقدم ناشی از افزایش سرمایه، سهام جایزه و حق رأی با قطعیت معامله به خریدار تعلق خواهد داشت.

ماده ۲۲: به منظور تسویه کامل وجوه، هر کارگزار موظف است حساب یا حساب های بانکی تسویه را طبق شرایطی که شرکت سپرده گذاری مرکزی مشخص می کند افتتاح نماید.

تبصره: شرکت سپرده گذاری مرکزی حق نظارت، دریافت گزارش نقل و انتقالات و به عنوان وکیل کارگزار، حق برداشت از حساب یاد شده را صرفاً به منظور انجام عملیات پایاپای وجوه ناشی از معاملات خواهد داشت.

ماده ۲۳: شرکت سپرده گذاری مرکزی تا پایان هر روز معاملاتی، خالص مبلغی را که باید به هر کارگزار پرداخت یا از او دریافت کند، برای روز تسویه محاسبه و به صورت اطلاعیه از طریق سامانه مکانیزه، برای کارگزار مربوطه ارسال می نماید. این مبلغ با کسر ارزش کل خرید اوراق بهادار توسط کارگزار از ارزش کل فروش اوراق بهادار توسط وی، محاسبه می شود. در محاسبه ارزش خالص معامله، مالیات، کارمزدها و سایر کسورات نیز مد نظر قرار می گیرد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۲۴: در پایان روز معاملاتی، دو اطلاعیه به صورت مکانیزه برای کارگزاران ارسال می شود:

۱- اطلاعیه در خصوص پایاپای روزانه کارگزار که باید شامل موارد زیر باشد؛

۱. روز انجام معامله
۲. نام و کد کارگزار
۳. شماره اطلاعیه
۴. اقلام بدهکار و بستانکار کارگزار
۵. تاریخ تسویه

۲- اطلاعیه در خصوص تک تک معاملات به صورت جداگانه که باید شامل موارد زیر باشد؛

۱. تاریخ و ساعت انجام معامله
۲. نام و کد مشتری کارگزار
۳. شماره مرجع معامله
۴. اقلام بدهکار و بستانکار مشتری کارگزار
۵. تاریخ تسویه

ماده ۲۵: در خصوص معاملات سهام و حق تقدم آن، کارگزار بدهکار موظف است مبلغ اعلام شده وفق ماده ۲۳ را حداکثر تا ساعت ۱۰ سومین روز پس از انجام معامله (T+3) به حساب تسویه نزد شرکت سپرده گذاری مرکزی واریز نماید.

تبصره: در خصوص معاملات اوراق مشارکت، کارگزار بدهکار باید مبلغ اعلام شده وفق ماده ۲۳ را حداکثر تا ساعت ۱۰ روز پس از معامله (T+1) به حساب تسویه شرکت سپرده گذاری مرکزی واریز نماید.

ماده ۲۶: در روز تسویه، وجوه از حساب تسویه شرکت سپرده گذاری مرکزی برداشت و به حساب بانکی مخصوص کارگزاران بستانکار واریز می گردد. مبالغ واریزی به حساب هر کارگزار بستانکار برابر است با خالص مبلغ وفق ماده ۲۳.

ماده ۲۷: کارگزار موظف است چنانچه در خصوص اطلاعیه ای که طبق ماده ۲۴ دریافت می نماید، اعتراض موجه و قابل قبولی دارد، حداکثر تا ساعت ۱۵ فردای روز ارسال اطلاعیه اعتراض خود را به شرکت سپرده گذاری مرکزی اعلام نماید، مگر اینکه کارگزار اطلاعیه دیگری با عنوان اصلاح اطلاعیه اول دریافت کند.

ماده ۲۸: چگونگی ارائه اطلاعات توسط شرکت سپرده گذاری مرکزی به بانک مشخص شده به عنوان بانک تسویه، مطابق توافقی خواهد بود که با آن بانک به عمل خواهد آمد.

ماده ۲۹: در صورت عدم رعایت مفاد این دستورالعمل و نقض تعهدات کارگزار، شرکت سپرده گذاری مرکزی ضمن اطلاع به سازمان، اقدامات زیر را حسب مورد انجام می دهد:

(الف) در صورت ایجاد صندوق ضمانت تسویه، انتقال مبالغ موضوع ماده ۲۳ از منابع در اختیار صندوق ضمانت تسویه به حساب تسویه شرکت سپرده گذاری مرکزی

(ب) پیگیری وصول مطالبات و خسارات وارده به شرکت سپرده گذاری مرکزی از کارگزار حسب مورد در هیأت داوری یا سایر مراجع ذیصلاح

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ج) قطع بخشی از خدمات قابل ارائه به کارگزار عضو براساس مقررات مربوطه

د) برداشت وثایق کارگزار به نفع صندوق ضمانت تسویه یا شرکت سپرده گذاری مرکزی

ماده ۳۰: در موارد خاصی که معاملات مطابق قوانین و مقررات و به صورت شرایطی انجام می پذیرد و در این دستورالعمل پیش بینی نشده است، تسویه می تواند با تأخیر مطابق مقررات مربوط انجام شود. در این صورت بورس یا فرابورس موظف است مراتب را در همان روز معامله به شرکت سپرده گذاری مرکزی اعلام نماید.

ماده ۳۱: انتقالات قهری، قانونی و قضایی مشمول پرداخت کارمزدهای مربوطه نخواهد بود. انجام این انتقالات منوط به ارایه مستندات و مدارک لازم براساس مقررات شرکت سپرده گذاری مرکزی از جمله تأییدیه مالیاتی می باشد. بابت این انتقالات وجوهی از طریق سیستم تسویه و یا پایاپای منتقل نخواهد شد.

ماده ۳۲: تسویه خارج از پایاپای پس از تکمیل فرم های مربوطه توسط کارگزار و تأیید بورس یا فرابورس و ابلاغ آن به شرکت سپرده گذاری مرکزی در همان روز معاملاتی امکان پذیر می باشد.

تبصره ۱: تسویه خارج از پایاپای پس از کسر مالیات و کارمزدهای مربوطه انجام می شود.

تبصره ۲: فرم های موضوع این ماده حسب مورد توسط بورس یا فرابورس تهیه می شود.

ماده ۳۳: جزئیات مربوط به صندوق ضمانت تسویه، تعهدات کارگزار، دامنه مجاز معاملات، شرایط عضویت و تسویه معاملات اعتباری طبق ضوابطی است که به پیشنهاد هیأت مدیره شرکت سپرده گذاری مرکزی به تصویب سازمان خواهد رسید.

ماده ۳۴: این دستورالعمل شامل موارد قرض دهی و قرض گیری نمی باشد و این مورد در صورت تأیید سازمان، مطابق دستورالعمل جداگانه ای خواهد بود که به پیشنهاد شرکت سپرده گذاری مرکزی به تصویب سازمان خواهد رسید.

ماده ۳۵: مفاد این دستورالعمل، با پیشنهاد هیأت مدیره شرکت سپرده گذاری مرکزی یا سازمان و پس از تصویب سازمان، قابل تغییر خواهد بود. مرجع تفسیر مفاد این دستورالعمل سازمان می باشد.

دستورالعمل انتشار اطلاعات معاملات توسط بورس اوراق بهادار تهران

در اجرای ماده ۳۱ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب آذرماه ۱۳۸۴، این دستورالعمل شامل ۱۲ ماده و ۳ تبصره در تاریخ ۱۳۸۸/۴/۶ به تصویب هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید.

فصل اول - تعاریف و کلیات

ماده ۱- تعاریف و اصطلاحات به کار رفته در این دستورالعمل به شرح زیر است:

۱. اطلاعات معاملات: اطلاعات مندرج در ماده ۲ این دستورالعمل است.
۲. انتشار: اعلان عمومی اطلاعات معاملات است.
۳. بورس: شرکت بورس اوراق بهادار تهران (سهامی عام).
۴. مقررات: اعم است از مصوبات هیأت وزیران، شورا، سازمان و نیز مصوبات سایر مراجع در حدود اختیارات تفویض شده به آنان تحت هر عنوان از قبیل آیین نامه، دستورالعمل، رویه اجرایی و بخشنامه در خصوص بازار اوراق بهادار و فعالان آن که جهت اجرا ابلاغ شده باشند.

فصل دوم - موارد انتشار

ماده ۲- آن بخش از اطلاعات معاملاتی که باید توسط بورس منتشر شود عبارت است از:

الف - اطلاعاتی که بایستی به تفکیک ورقه بهادار و ناشر اعلام شود، شامل:

۱. فهرست نام و نماد اوراق، آخرین وضعیت نماد (متوقف، معلق، باز) با ذکر دلیل توقف یا تعلیق و همچنین موقعیت در بازارها و تابلوها؛
۲. تاریخ یا دوره معامله - جلسه معاملاتی؛
۳. قیمت شامل آغازین، کمترین، بیشترین، میانگین و پایانی؛
۴. حجم و ارزش معاملات؛
۵. تغییرات قیمت پایانی نسبت به قیمت پایانی روز گذشته بر حسب ریال و درصد؛
۶. تعداد دفعات معامله؛
۷. تعداد خریداران و فروشندگان به تفکیک حقیقی و حقوقی؛
۸. حجم و ارزش معاملات به تفکیک خرد، بلوکی و عمده؛
۹. حجم و ارزش معاملات به تفکیک خریداران و فروشندگان حقیقی و حقوقی؛
۱۰. حجم و ارزش معاملات به تفکیک بازارهای مختلف سامانه معاملات از جمله عادی و بلوک؛
۱۱. نام و میزان سهام سهامداران حقوقی بالای یک درصد ناشر؛

ب - اطلاعات تجمیعی کل بورس، بازارها و صنایع شامل:

۱. شاخص ها طبق مقررات مربوطه و اطلاعات مربوط به تاثیر هر نماد بر شاخص کل؛

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۲. حجم، ارزش و تعداد دفعات معاملات؛
۳. تعداد اوراق بهادار پذیرفته شده و تعداد اوراق بهادار معامله شده به تفکیک نوع اوراق از جمله سهام، حق تقدم سهام، اوراق مشارکت و سایر اوراق بهادار پذیرفته شده؛
۴. تعداد خریداران و فروشندگان به تفکیک حقیقی و حقوقی؛
۵. معاملات انجام شده به تفکیک بلوکی، عمده و خرد و همچنین به تفکیک خریداران و فروشندگان حقیقی و حقوقی؛

ج - سایر موارد:

۱. اطلاعات مربوط به بازگشایی نمادهای معاملاتی از قبیل زمان بازگشایی و دلیل توقف، حداقل ۱۵ دقیقه قبل از بازگشایی؛
۲. آگهی عرضه اولیه اوراق بهادار، طبق مقررات مربوطه؛
۳. هرگونه تغییر در طبقه بندی صنعت یا بازار و تابلوی معاملاتی نماد، حداقل یک روز کاری قبل از اعمال؛
۴. هرگونه تغییر در حجم مینا و دامنه نوسان قیمت عادی سهم، حداقل دو روز کاری قبل از اعمال؛
۵. هرگونه تغییر در زمان شروع، خاتمه و یا در طول مدت جلسه رسمی معاملاتی حداقل ۱۵ روز قبل از اعمال؛
۶. توقف نماد به دلیل برگزاری مجامع عمومی صاحبان سهام شرکتها، برگزاری جلسه هیئت مدیره ای که طی آن مقرر است در خصوص اختیارات تفویض شده توسط مجمع عمومی فوق العاده در خصوص افزایش سرمایه تصمیم گیری شود و یا سررسید پرداخت سود علی الحساب یا سررسیدهای اوراق مشارکت و ابزارهای مشابه، قبل از شروع جلسه رسمی معاملاتی که در پایان آن نماد جهت موارد مذکور متوقف می گردد؛
۷. اطلاعیه عرضه عمده سهام طبق مقررات مربوطه؛
۸. اطلاعات مربوط به سرمایه گذاری خارجی طبق مقررات مربوطه؛
۹. سابقه توقف و بازگشایی نمادها شامل تاریخ و زمان توقف، تاریخ و زمان بازگشایی برای مدت حداقل یکسال قبل؛
۱۰. سابقه مشمولیت نمادها در گره معاملاتی برای مدت حداقل یکسال قبل؛

ماده ۳- انتشار اطلاعات مربوط به جزئیات نحوه ثبت سفارشات در سامانه معاملاتی مجاز نبوده و صرفاً انتشار قیمت و حجم تجمعی بهترین ۳ سفارش خرید و فروش ثبت شده در سامانه معاملاتی به تفکیک نماد معاملاتی مجاز می باشد.

فصل سوم - زمان بندی و شیوه انتشار

ماده ۴- اطلاعات موضوع بندهای الف و ب ماده ۲ این دستورالعمل باید در زمانهای مقرر زیر منتشر شود:

۱. اطلاعات روزانه، حداکثر تا پایان وقت همان روز؛
 ۲. اطلاعات هفتگی، حداکثر تا پایان آخرین روز معاملاتی هفته؛
 ۳. اطلاعات ماهانه، حداکثر تا پایان آخرین روز معاملاتی ماه.
- تبصره ۱:** انتشار اطلاعات موضوع این دستورالعمل در فواصل زمانی کوتاهتر و در حین بازار نیز توسط بورس امکان پذیر می باشد.
- تبصره ۲:** یک نسخه از اطلاعات منتشره موضوع بندهای ۱ تا ۳ این ماده باید پس از تأیید بورس به صورت کاغذی و الکترونیکی در سوابق بورس نگهداری شود.
- ماده ۵-** اطلاعات منتشره توسط بورس در حکم سند رسمی است و بورس در قبال صحت و سقم اطلاعات منتشره مسئول می باشد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۶- به منظور اطمینان از دسترسی هم زمان، منصفانه و عادلانه عموم به اطلاعات معاملات، بورس موظف است این اطلاعات را در مهلت های مقرر در این دستورالعمل، در سایت اینترنتی رسمی خود منتشر نماید.

ماده ۷- بورس مکلف است سابقه اطلاعات معاملات منتشره را پس از تاریخ انتشار، از طریق سایت رسمی خود همواره در دسترس عموم قرار دهد.

فصل چهارم - سایر ضوابط

ماده ۸- بورس می تواند انتشار اطلاعات معاملات را طبق قراردادهای معین به شخص یا اشخاص دیگری واگذار کند، لیکن مسئولیت های مندرج در این دستورالعمل کماکان بر عهده بورس است.

ماده ۹- مفاد این دستورالعمل محدودیتی برای بورس جهت فروش و توزیع اطلاعاتی که مطابق این دستورالعمل و مقررات مجاز به انتشار آن می باشد، ایجاد نمی کند.

ماده ۱۰- انتشار هرگونه اطلاعات مربوط به معاملات توسط بورس منحصراً در محدوده مفاد این دستورالعمل و سایر مقررات مجاز می باشد. انتشار هرگونه اطلاعات خارج از موارد مصوب منوط به محرمانه نبودن این اطلاعات و کسب مجوز از سازمان خواهد بود.

تبصره ۱: رعایت مفاد این ماده توسط سایر اشخاص مجاز که به هر نحو اقدام به انتشار اطلاعات معاملات بورس می نمایند نیز الزامی است.

ماده ۱۱- نقض ضوابط این دستورالعمل از جمله موارد زیر تخلف محسوب شده و هیئت مدیره سازمان براساس مقررات به آن رسیدگی خواهد کرد:

- ۱- تأخیر در انتشار اطلاعات
- ۲- عدم انتشار اطلاعات
- ۳- انتشار اطلاعات ناقص
- ۴- انتشار اطلاعات خلاف واقع
- ۵- انتشار اطلاعاتی که طبق مقررات، بورس مجاز به انتشار آن نیست

ماده ۱۲- در صورتی که بورس نسبت به اصلاح اطلاعات منتشره قبلی موضوع این دستورالعمل اقدام نماید مکلف است دلیل یا دلایل آن را ذیل اطلاعات اصلاح شده ای که منتشر می کند درج نماید.

ضوابط ایجاد کد مجازی تجمیعی جهت انجام معاملات عمده در بورس اوراق بهادار

ماده ۱ - "کد مجازی تجمیعی" معاملات عمده سهام پذیرفته شده در بورس به درخواست کارگزار فروشنده جهت فروش تجمیعی سهام در معاملات عمده در سامانه معاملاتی بورس ایجاد می گردد تا سهام فروشندگان متعدد در یک کد معاملاتی واحد تجمیع شده و به صورت یکجا جهت فروش عرضه شود.

ماده ۲ - تعداد سهام هر مشارکت کننده در کد تجمیعی باید در زمان ارائه درخواست حداقل ۵ درصد از کل سرمایه شرکت بوده و مجموع سهام مشارکت کنندگان در کد تجمیعی معاملات عمده باید حداقل ۲۰ درصد از کل سرمایه شرکت باشد. همچنین میزان مالکیت هر مشارکت کننده طی دوره یکساله قبل از تاریخ درخواست نباید کمتر از ۵ درصد کل سرمایه شرکت باشد.

تبصره: در صورتی که سهام شناور شرکتی بیش از حداقل های مندرج در دستورالعمل پذیرش اوراق بهادار در بورس اوراق بهادار تهران بوده و کلیه مشارکت کنندگان در کد تجمیعی، همگروه (دارای کنترل کننده مشترک) باشند، علی رغم نداشتن برخی از شرایط ماده ۲ این ضوابط، انجام معامله در کد تجمیعی معاملات عمده با موافقت هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار امکان پذیر است.

ماده ۳ - کارگزار پس از اخذ سفارش و وکالتنامه فروش از فروشندگان، اقدام به ارائه درخواست ایجاد کد مجازی تجمیع سهام در آن کد به وکالت از فروشندگان می نماید. پس از ایجاد کد تجمیعی، انجام معامله در این کد از هر حیث تابع مقررات مربوط به معاملات عمده به ویژه دستورالعمل اجرایی معاملات عمده نوع اول و دوم در بورس مربوطه می باشد.

تبصره: فرم وکالتنامه فروش، به پیشنهاد بورس مربوطه و تأیید معاونت حقوقی سبا تنظیم می شود.

ماده ۴ - کلیه هزینه های معامله به نسبت میزان سهام هر یک از فروشندگان بین آنها تسهیم و توسط کارگزار اخذ می گردد.

ماده ۵ - کارگزار موظف است درخواست انجام معامله عمده و فهرست کدهای فروشندگان به انضمام رونوشت درخواست فروش و وکالتنامه فروش را به بورس مربوطه ارائه نماید. بورس پس از بررسی درخواست و موافقت با انجام معامله مذکور فهرست فروشندگان را جهت تخصیص دارایی به کد مجازی تجمیعی به شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه ارسال می نماید. شرکت مذکور براساس نامه بورس اقدام به مسدود کردن سهام فروشندگان و تخصیص دارایی به کد مجازی تجمیعی می نماید.

تبصره: تغییر در فهرست کدهای فروشندگان پس از ارائه درخواست کارگزار به بورس امکان پذیر نخواهد بود.

این ضوابط در ۵ ماده و ۳ تبصره در تاریخ ۸۷/۰۸/۱۹ در یکصد و بیست و یکمین جلسه هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار به تصویب رسید.

ضوابط ایجاد کد مجازی تجمیعی جهت انجام معاملات عمده در فرابورس ایران

ماده ۱ - "کد مجازی تجمیعی" معاملات عمده سهام پذیرفته شده در فرابورس به درخواست کارگزار فروشنده جهت فروش تجمیعی سهام در معاملات عمده در سامانه معاملاتی فرابورس ایجاد می‌گردد تا سهام فروشندگان متعدد در یک کد معاملاتی واحد تجمیع شده و به صورت یکجا جهت فروش عرضه شود.

ماده ۲ - تعداد سهام هر مشارکت کننده در کد تجمیعی باید در زمان ارائه درخواست حداقل ۵ درصد از کل سرمایه شرکت بوده و مجموع سهام مشارکت کنندگان در کد تجمیعی معاملات عمده باید حداقل ۲۰ درصد از کل سرمایه شرکت باشد. همچنین میزان مالکیت هر مشارکت کننده طی دوره یکساله قبل از تاریخ درخواست نباید کمتر از ۵ درصد کل سرمایه شرکت باشد.

تبصره: در صورتی که سهام شناور شرکتی بیش از حداقل‌های مندرج در دستورالعمل پذیرش و عرضه اوراق بهادار در فرابورس بوده و کلیه مشارکت کنندگان در کد تجمیعی، همگروه (دارای کنترل کننده مشترک) باشند، علی‌رغم نداشتن برخی از شرایط ماده ۲ این ضوابط، انجام معامله در کد تجمیعی معاملات عمده با موافقت هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار امکان پذیر است.

ماده ۳ - کارگزار پس از اخذ سفارش و وکالتنامه فروش از فروشندگان، اقدام به ارائه درخواست ایجاد کد مجازی تجمیع سهام در آن کد به وکالت از فروشندگان می‌نماید. پس از ایجاد کد تجمیعی، انجام معامله در این کد از هر حیث تابع مقررات مربوط به معاملات عمده به ویژه ضوابط کلی معاملات عمده مندرج در دستورالعمل اجرائی نحوه انجام معاملات اوراق بهادار در فرابورس می‌باشد.

تبصره: فرم وکالتنامه فروش، به پیشنهاد فرابورس و تأیید معاونت حقوقی سازمان تنظیم می‌شود.

ماده ۴ - کلیه هزینه‌های معامله به نسبت میزان سهام هر یک از فروشندگان بین آنها تسهیم و توسط کارگزار اخذ می‌گردد.

ماده ۵ - کارگزار موظف است درخواست انجام معامله عمده و فهرست کدهای فروشندگان به انضمام رونوشت درخواست فروش و وکالتنامه فروش را به فرابورس ارائه نماید. فرابورس پس از بررسی درخواست و موافقت با انجام معامله مذکور فهرست فروشندگان را جهت تخصیص دارایی به کد مجازی تجمیعی به شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه ارسال می‌نماید. شرکت مذکور براساس نامه فرابورس اقدام به مسدود کردن سهام فروشندگان و تخصیص دارایی به کد مجازی تجمیعی می‌نماید.

تبصره: تغییر در فهرست کدهای فروشندگان پس از ارائه درخواست کارگزار به فرابورس امکان پذیر نخواهد بود.

این ضوابط در ۵ ماده و ۳ تبصره در تاریخ ۹۰/۰۴/۱۸ در دویست و بیست و پنجمین جلسه هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار به تصویب رسید.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

چارچوب نقل و انتقال اوراق بهادار بین کد اصلی و کد مجازی مالک اوراق بهادار

مصوب ۸۷/۷/۲ هیئت مدیره سازمان بورس

۱ - مقرر گردید نقل و انتقال اوراق بهادار بین کد اصلی و کد مجازی مالک اوراق بهادار درخصوص موارد زیر با رعایت چهارچوب شرایط مقرر در بند (۲) این مصوبه انجام شود.

الف) انتقال اوراق بهادار از کد بازارگردانی یا بازارسازی به مالک یا مالکان آن طبق قراردادها و سایر مدارک و مستندات مربوطه

ب) انتقال اوراق بهادار از کد سبدهای مشاع و صندوق های سرمایه گذاری که به صورت شخصیت حقوقی مستقل نمی باشند، به ترتیب به سرمایه گذاران همان سبد مشاع یا صندوق سرمایه گذاری، در هنگام تصفیه با شرایط مورد نظر سبا.

۲ - متقاضی یا متقاضیان مذکور در بند (۱)، باید ابتدا تقاضای خود را به سازمان بورس و اوراق بهادار (سبا) ارائه نمایند. این درخواست باید حاوی اطلاعات زیر باشد و به امضای کلیه مالکان اوراق بهاداری که تقاضای انتقال اوراق بهادار آنها ارائه شده است، برسد:

- تاریخ ارائه تقاضا

- هویت متقاضی یا متقاضیان و نشانی آنها

- مشخصات و تعداد اوراق بهاداری که درخواست انتقال آنها ارائه شده است، کد یا کدهای معاملاتی مربوطه و هویت مالکان آن اوراق بهادار به تفکیک

- کد یا کدهای معاملاتی که اوراق بهادار مورد نظر به آنها منتقل می شوند

- دلایل ارائه تقاضای انتقال

- سایر مدارک و مستندات لازم

در صورتی که تقاضا به شرح فوق بدون نقص بوده و انتقال اوراق بهادار تقاضا شده، انتقال مالکیت محسوب نشده و صرفاً انتقال از :

- کد معاملاتی یک مالک به کد معاملاتی همان مالک، یا

- کد معاملاتی چند مالک به کد معاملاتی همان مالکان به نسبت مالکیت آنها، محسوب شود.

آن گاه سبا انتقال را تأیید و برای اجرا به شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه مربوطه ارسال می نماید.

ضوابط تأسیس صندوق های زمین و ساختمان

ماده (۱) اصطلاحات و واژه هایی که در ماده یک قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی تعریف شده اند، به همان مفاهیم در این آیین نامه نیز کاربرد دارند. سایر واژه ها دارای معانی زیر می باشند:

۱- **صندوق زمین و ساختمان:** منظور نهاد مالی موضوع ماده ۲ این ضوابط می باشد که در این ضوابط به اختصار صندوق نامیده می شود.

۲- **واحد سرمایه گذاری:** کوچکترین جزء سرمایه صندوق زمین و ساختمان است.

۳- **سازمان:** منظور سازمان بورس و اوراق بهادار، موضوع ماده ۵ قانون بازار اوراق بهادار می باشد.

۴- **قانون:** منظور قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران، مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی است.

۵- **آیین نامه اجرایی قانون:** منظور آیین نامه اجرایی قانون بازار اوراق بهادار مصوب ۱۳۸۵/۶/۲۰ هیأت وزیران است.

ماده (۲) صندوق، شخص حقوقی است که با اخذ مجوز از سازمان تأسیس و به جمع آوری وجوه از سرمایه گذاران داخلی و خارجی و تخصیص آن به ساخت پروژه یا پروژه های ساختمانی می پردازد.

ماده (۳) براساس ماده ۴ آیین نامه اجرایی قانون، صندوق از مصادیق نهادهای مالی موضوع بند ۲۱ ماده (۱) قانون، محسوب می شود. صندوق های سرمایه گذاری مشترک موضوع بند (۱) ماده ۱۴ قانون ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن مصوب اردیبهشت ماه سال ۱۳۸۷، با رعایت ضوابط حاضر و در قالب صندوق های زمین و ساختمان تأسیس می شوند.

ماده (۴) گواهی سرمایه گذاری که معرف تعداد واحدهای سرمایه گذاری هر سرمایه گذار در صندوق است، به موجب ماده ۶ آیین نامه اجرایی قانون از جمله مصادیق اوراق بهادار قابل معامله موضوع بند ۲۴ ماده (۱) قانون، محسوب می شوند.

ماده (۵) مسئولیت دارندگان گواهی های سرمایه گذاری، محدود به مبلغ سرمایه گذاری آنها در صندوق است. سایر حقوق و تکالیف دارندگان گواهی های سرمایه گذاری صندوق در اساسنامه پیش بینی می شود.

ماده (۶) صندوق حداکثر ظرف ۳ ماه پس از دریافت مجوز تأسیس از سازمان، به عنوان مؤسسه غیرتجارتی نزد مرجع ثبت شرکت ها و مؤسسات غیرتجارتی به ثبت رسیده و با ارائه مدارک ثبت به سازمان، با رعایت این ضوابط به عنوان نهاد مالی نزد سازمان نیز به ثبت می رسد. در غیر این صورت مجوز تأسیس صندوق از درجه اعتبار ساقط می شود.

ماده (۷) صندوق با رعایت قوانین مربوط به مؤسسات غیرتجارتی، تابع اساسنامه خود است. اساسنامه این صندوق ها باید مطابق نمونه ای باشد که به تصویب هیأت مدیره سازمان رسیده است. پیش بینی موارد زیر در اساسنامه صندوق ضروری است:

۱- نام صندوق که باید عبارت «صندوق زمین و ساختمان» در ابتدای آن تصریح شده باشد؛

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۲- ذکر مدت فعالیت صندوق؛

۳- ارکان صندوق، شیوه انتخاب و حدود وظایف و مسئولیت های آنها در مقابل صندوق و سرمایه گذاران؛

۴- حقوق و تعهدات سرمایه گذاران صندوق؛

۵- شیوه تصمیم گیری در صندوق؛

۶- صاحبان امضای مجاز از طرف صندوق یا نحوه انتخاب آنها؛

۷- نحوه تصفیه صندوق در صورت انحلال یا خاتمه فعالیت آن؛

۸- نحوه انتشار اطلاعیه ها و آگهی های صندوق؛

۹- نحوه تهیه گزارش ها و صورت های مالی صندوق و نحوه رسیدگی به آنها.

تبصره ۱: کلیه ارکان صندوق باید قبول سمت نموده و طی آن وظایف و مسئولیت های خود را طبق اساسنامه صندوق و سایر مقررات بپذیرند و نسخه ای از آن به سازمان ارائه شود. هویت و اقامتگاه ارکان صندوق و صاحبان امضای مجاز و حدود اختیارات آنها براساس مقررات مربوطه در روزنامه رسمی کشور منتشر می شود.

تبصره ۲: صلاحیت حرفه ای، تخصصی و تجربی ارکان صندوق باید به تأیید سازمان برسد. سازمان می تواند در تعیین صلاحیت های ارکان صندوق از مدارک حرفه ای و تأییدیه هایی که توسط سایر مراجع ذیصلاح نظیر سازمان نظام مهندسی کشور، جامعه حسابداران رسمی و معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری صادر می شود، استفاده نماید.

تبصره ۳: صندوق موظف است دفاتر ثبت وقایع مالی خود را وفق قوانین و مقررات، تنظیم و نگهداری کند و صورت های مالی را با رعایت استانداردهای حسابداری، تهیه نماید.

ماده (۸) فعالیت صندوق تحت نظارت سازمان است و این صندوق ها ملزم به رعایت دستورالعمل های مصوب مربوط سازمان می باشند. سازمان مرجع رسیدگی به تخلف صندوق و ارکان آن از قوانین، مقررات و اساسنامه صندوق می باشد و می تواند در حدود اختیارات قانونی خود، برای صندوق ها دستورالعمل انضباطی وضع و اجرا نماید.

ماده (۹) هرگونه اختلاف ارکان صندوق با یکدیگر و با سرمایه گذاران صندوق در مواردی که مربوط به صندوق می شود و همچنین هرگونه اختلاف صندوق با سایر اشخاص ذیربط که به تشخیص سازمان ناشی از فعالیت حرفه ای آنها باشد، مشمول ماده ۳۶ قانون بوده و براساس این ماده رسیدگی می شود. سازمان مرجع تعیین کانون مربوطه برای سازش در این گونه اختلافات است. در صورتی که به تشخیص سازمان، هیچ کدام از کانون های تشکیل شده، صالح به سازش در مورد اختلافات موضوع این ماده نباشد، تا تشکیل کانون مربوطه، وظایف مربوط به آن کانون به عهده سازمان است.

ماده (۱۰) در صورتی که هر یک از ارکان یا مدیران صندوق، در انجام وظایف و مسئولیت های خود قصور، تقصیر تا تخلف داشته باشند یا مفاد قوانین و مقررات مربوطه یا اساسنامه صندوق را نقض کنند، حسب مورد به صورت انفرادی یا تضامنی در مقابل صندوق، سرمایه گذاران صندوق و اشخاص ثالث، مسئول جبران خسارت ناشی از عمل خود می باشند. در صورتی که خسارت حاصله ناشی از عمل دو یا چند رکن یا مدیر صندوق باشد، مرجع رسیدگی به تخلفات، حدود مسئولیت هر یک را در جبران خسارت تعیین می کند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده (۱۱) هرگونه تصمیم، ایجاد تعهد یا اقدام هر یک از ارکان و مدیران صندوق یا نمایندگان آنها که در حدود وظایف و مسئولیت خود صورت می‌پذیرد، در مقابل سرمایه‌گذاران صندوق و اشخاص ثالث معتبر است. در صورتی که این‌گونه موارد خارج از حدود وظایف و مسئولیت آنها باشد، مسئولیت ایفای تعهدات در مقابل سرمایه‌گذاران صندوق و اشخاص ثالث یا جبران خسارات وارده به آنها، متضامناً به عهده ارکان یا مدیران مربوطه خواهد بود. در مورد جبران خسارات موضوع این ماده، نمایندگان هر یک از ارکان یا مدیران صندوق، متضامناً با رکن یا مدیر مربوطه مسئولیت خواهند داشت.

ماده (۱۲) مجوز عرضه عمومی واحدهای سرمایه‌گذاری صندوق پس از تأسیس و ارائه مدارک لازم، توسط سازمان صادر می‌گردد.

ماده (۱۳) فعالیت صندوق در شرایط زیر، خاتمه یافته و مراحل تصفیه و انحلال طبق اساسنامه انجام می‌پذیرد:

۱- انقضای مدت فعالیت صندوق مگر این‌که مدت قبل از انقضاء تمدید شده باشد؛

۲- در صورتی که صندوق موضوعی را که برای آن تشکیل شده است، انجام داده یا انجام آن غیر ممکن گردد؛

۳- با تصمیم رکن یا ارکانی که طبق اساسنامه اختیار تصمیم‌گیری در مورد خاتمه فعالیت را دارند؛

۴- در صورت صدور حکم قطعی دادگاه مبنی بر خاتمه فعالیت یا انحلال؛

۵- در صورت لغو مجوز صندوق توسط سازمان؛

۶- در صورت تحقق شرایطی که در اساسنامه صندوق پیش‌بینی شده است.

تبصره ۱: در صورت خاتمه فعالیت صندوق، شخصیت حقوقی آن تا اتمام مراحل تصفیه و انحلال باقی می‌ماند.

تبصره ۲: خاتمه فعالیت و تصفیه صندوق براساس بندهای ۱، ۲، ۳ و ۶ این ماده، منوط به تأیید سازمان است.

تبصره ۳: ناظر منتخب سازمان بر فرآیند تصفیه و انحلال صندوق نظارت می‌کند. کلیه ارکان صندوق موظفند اطلاعات موردنظر ناظر سازمان را در اختیار وی قراردهند.

تبصره ۴: در تصفیه صندوق، پرداخت حقوق سرمایه‌گذاران بر پرداخت مطالبات ارکانی که در تصفیه صندوق مسئولیت اجرایی یا نظارتی دارند، مقدم است.

ماده (۱۴) دستورالعمل اجرایی این ضوابط به تصویب سازمان بورس و اوراق بهادار می‌رسد.

ماده (۱۵) این ضوابط در ۱۵ ماده و ۷ تبصره در تاریخ ۱۳۸۷/۵/۲۸ به تصویب شورای عالی بورس و اوراق بهادار رسید و از تاریخ تصویب لازم‌الاجرا است.

ضوابط نقل و انتقال سهام خارج از ساعت معاملات

ماده ۱ - سازمان تأمین اجتماعی، سازمان بازنشستگی کشوری یا سایر اشخاص، نهادها و سازمانهای مشابه که سهامی را بابت طلب خود از دولت دریافت می کنند می توانند با رعایت مقررات بورس آن را به شرکت های تحت مالکیت و کنترل خود که حداقل ۹۵ درصد از سهام آنها را بصورت مستقیم یا غیرمستقیم در اختیار دارند، خارج از جلسه رسمی معاملات انتقال دهند.

ماده ۲ - درخصوص معاملاتی که قبلاً انجام شده است، سازمان ها یا نهادهای مذکور حداکثر ۳۰ روز پس از تاریخ ابلاغ این مصوبه می توانند نسبت به انتقال فوق الذکر و با قیمت پایانی روزانه سهم در تاریخ انتقال، اقدام نمایند.

ماده ۳ - درخصوص معاملاتی که پس از تاریخ این مصوبه انجام شود، انجام معامله انتقالی فوق الذکر حداکثر ۳۰ روز پس از انجام معامله انتقالی از دولت و با قیمت انتقال اولیه، امکان پذیر می باشد.

ماده ۴ - این معاملات در نماد معاملاتی اصلی سهم با پرداخت کلیه هزینه ها و کارمزدهای معاملاتی مانند معاملات عادی انجام می شود.

ماده ۵ - این ضوابط در ۵ ماده در مورخ ۱۳۸۷/۵/۱ به تصویب شورای عالی بورس رسید.

دستورالعمل اجرایی نحوه گزارش دهی دارندگان اطلاعات نهانی

دستورالعمل اجرایی نحوه گزارش دهی دارندگان اطلاعات نهانی، در اجرای تبصره ۲ ماده ۴۶ قانون بازار اوراق بهادار در جلسه مورخ ۸۶/۱۰/۱۱ توسط هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار به تصویب رسید.

ماده ۱) اصطلاحات بکار رفته در این دستورالعمل عبارتند از:

الف) "شخص گزارش دهنده": عبارت است از هر یک از اشخاص موضوع تبصره ۱ ماده ۴۶ قانون بازار اوراق بهادار که براساس تبصره ۲ همان ماده مکلف به گزارش دهی می باشد.

ب) فرم شماره (۱): فرمی است که "شخص گزارش دهنده" به منظور اعلام مشخصات خود به عنوان دارنده اطلاعات نهانی تکمیل و به سازمان بورس و اوراق بهادار و بورس اوراق بهادار تهران ارسال می کند.

ج) فرم شماره (۲): فرمی است که "شخص گزارش دهنده" مکلف به تکمیل آن پس از انجام معامله، هرگونه تغییر در مالکیت اوراق بهادار و یا تغییر رابطه وی با ناشر اوراق بهادار می باشد.

د) فرم شماره (۳): فرمی است که شرکت مکلف به تکمیل و ارائه آن به سازمان بورس و اوراق بهادار و شرکت بورس اوراق بهادار تهران می باشد.

ماده ۲) "اشخاص گزارش دهنده" که نسبت به ناشر پذیرفته شده در بورس دارنده اطلاعات نهانی محسوب می شوند عبارتند از:

الف) مدیران شرکت شامل اعضای هیئت مدیره، هیئت عامل، مدیرعامل و معاونان آنان،

ب) بازرسان، مشاوران، حسابداران، حسابرسان و وکلای شرکت،

ج) سهامدارانی که به تنهایی و یا به همراه افراد تحت تکفل خود، بیش از ده درصد سهام شرکت را در اختیار دارند یا نمایندگان آنان،

د) مدیرعامل و اعضای هیئت مدیره و مدیران ذی ربط یا نمایندگان شرکت های مادر (هلدینگ) که مالک حداقل ده درصد سهام یا دارای حداقل یک عضو در هیئت مدیره شرکت سرمایه پذیر باشند،

ه) سایر اشخاصی که با توجه به وظایف، اختیارات و یا موقعیت خود به اطلاعات نهانی دسترسی دارند. سازمان بورس و اوراق بهادار می تواند اشخاص مشمول این بند را حسب مورد تعیین نماید.

تبصره: اشخاص حقیقی موضوع بندهای این ماده، طبق این دستورالعمل مکلف به گزارش دهی می باشند.

ماده ۳) "شخص گزارش دهنده" مکلف است، اطلاعات مورد نظر از جمله اطلاعات معاملات اوراق بهادار به شرح "فرم های شماره ۱ و ۲" این دستورالعمل را ظرف مهلت های مقرر در این ماده به اطلاع سازمان بورس و اوراق بهادار و شرکت بورس اوراق بهادار تهران برساند:

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

الف - تکمیل و ارائه "فرم شماره ۱" حداکثر ۱۵ روز پس از اینکه به عنوان دارنده اطلاعات نهانی شناخته شود.

ب - تکمیل و ارائه "فرم شماره ۲" حداکثر ۱۵ روز پس از:

- انجام معامله
- تغییر در مالکیت اوراق بهادار
- تغییر رابطه "شخص گزارش دهنده" با ناشر.

ماده ۴) "شخص گزارش دهنده" مرتبط با ناشران اوراق بهاداری که در بورس پذیرفته می شوند موظف است "فرم شماره ۱" را پس از پذیرش در بورس و قبل از عرضه اولیه اوراق، تکمیل و ارائه نماید.

ماده ۵) در صورتیکه رابطه شخص گزارش دهنده با ناشر به گونه ای تغییر یابد که دیگر نسبت به ناشر دارنده اطلاعات نهانی محسوب نشود موظف است مراتب را طبق فرم شماره ۲ به سازمان بورس و اوراق بهادار و بورس اوراق بهادار تهران اعلام کند.

ماده ۶) شرکت مکلف است فهرست "اشخاص گزارش دهنده" را مطابق "فرم شماره ۳" به سازمان بورس و اوراق بهادار و شرکت بورس اوراق بهادار تهران گزارش دهد. هرگونه تغییر در فهرست مزبور باید ظرف یک هفته اطلاع داده شود.

ماده ۷) مسئولیت صحت اطلاعات گزارش شده برعهده "شخص گزارش دهنده ای" است که ذیل فرمهای مربوطه را امضا می نماید.

تبصره: در صورت تکمیل فرم به صورت الکترونیکی، استفاده از علایم شناسایی منحصر به فرد تخصیص داده شده به "شخص گزارش دهنده" از قبیل شناسه کاربری و رمز عبور و امضای الکترونیکی در حکم امضای نامبرده از تاریخ لازم الاجرا شدن این دستورالعمل بوده و قابلیت استناد قانونی خواهد داشت.

ماده ۸) آئین نامه اجرایی انتشار اخبار معاملات براساس اطلاعات درونی (مصوب جلسه ۱۳۷۸/۷/۲۵ شورای بورس) و سایر مقررات مغایر این دستورالعمل لغو می گردد.

ماده ۹) این دستورالعمل در ۹ ماده و ۲ تبصره به تصویب رسیده و از ابتدای سال ۱۳۸۷ لازم الاجرا می باشد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

سازمان بورس و اوراق بهادار

فرم شماره (۱) - دارندگان اطلاعات نهانی (اعلام وضعیت اولیه)

۱. مشخصات و آدرس شخص گزارش دهنده

نام:	نام خانوادگی:	نام پدر:	شماره شناسنامه:
محل صدور شناسنامه:	تاریخ تولد: --/--/--	شماره ملی:	

۲. نشانی شخص گزارش دهنده

استان:	شهرستان:	خیابان:	کوچه:	پلاک:	کد پستی:	صندوق پستی:
تلفن منزل:	تلفن محل کار:	تلفن همراه:	آدرس پست الکترونیکی:			

۳. رابطه شخص گزارش دهنده و ناشر

نام ناشر:	نوع رابطه با ناشر: الف ☐ ب ☐ ج ☐ د ☐ ه ☐	سمت:	تاریخ مشمولیت: ۲: --/--/--
نام ناشر:	نوع رابطه با ناشر: الف ☐ ب ☐ ج ☐ د ☐ ه ☐	سمت:	تاریخ مشمولیت: ۳: --/--/--

۴. مشخصات همسرو اشخاص تحت وصایت، وکالت، ولایت یا قیمومت شخص گزارش دهنده

^۱ نوع رابطه با ناشر براساس تبصره ۱ ماده ۴۶ قانون بازار اوراق بهادار مصوب آذر ۱۳۸۴ به شرح زیر:

الف) مدیران شرکت شامل اعضای هیئت مدیره، هیئت عامل، مدیرعامل و معاونان آنان. ب) بازرسان، مشاوران، حسابداران، حسابرسان و وکلای شرکت. ج) سهامدارانی که به تنهایی و یا به همراه افراد تحت تکفل خود، بیش از ده درصد سهام شرکت را در اختیار دارند یا نمایندگان آنان. د) مدیرعامل و اعضای هیئت مدیره و مدیران ذی ربط یا نمایندگان شرکت های مادر (هلدینگ) که مالک حداقل ده درصد سهام یا دارای حداقل یک عضو در هیئت مدیره شرکت سرمایه پذیر باشند. ه) سایر اشخاصی که با توجه به وظایف، اختیارات و یا موقعیت خود به "اطلاعات نهانی" دسترسی دارند.

^۲ تاریخ قرار گرفتن در شمول دارندگان اطلاعات نهانی

^۳ تاریخ قرار گرفتن در شمول دارندگان اطلاعات نهانی

www.azmoonbourse.ir

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ردیف	نام	نام خانوادگی	نام پدر	شماره شناسنامه	محل صدور شناسنامه	شماره ملی	نوع رابطه شخص گزارش دهنده با نامبرده	توضیحات
							همسر ☐ وصی ☐ وکیل ☐ ولی ☐ قیم ☐	
							همسر ☐ وصی ☐ وکیل ☐ ولی ☐ قیم ☐	
							همسر ☐ وصی ☐ وکیل ☐ ولی ☐ قیم ☐	

۵. اعلام اطلاعات مالکیت اوراق بهادار شخص گزارش دهنده					
نام ناشر اوراق بهادار	نوع اوراق بهادار ^۱	نماد معاملاتی ^۲	تعداد	نحوه کسب مالکیت ^۳	کد معاملاتی مالک

۶. اعلام اطلاعات مالکیت اوراق بهادار همسر و اشخاص تحت وصایت، وکالت، ولایت یا قیمومت شخص گزارش دهنده							
نام	نام خانوادگی	نام ناشر اوراق بهادار	نوع اوراق بهادار	نماد معاملاتی	تعداد	نحوه کسب مالکیت	کد معاملاتی مالک

توضیحات:

امضاء شخص گزارش دهنده
تاریخ تکمیل

الف) شخص گزارشگر باید تمامی صفحات پر شده را امضا نماید.

ب) ارائه ناقص، خلاف واقع یا عدم ارائه اطلاعات خواسته شده توسط شخص گزارش دهنده، از جمله جرائم ماده ۴۹ قانون بازار اوراق بهادار مصوب آذرماه ۸۴ می باشد.

^۱ سهام، حق تقدم سهام، اوراق مشارکت، اوراق مشتقه و سایر اوراق بهادار.
^۲ این قسمت فقط برای ناشرینی که دارای نماد معاملاتی در بورس هستند، پر شود.
^۳ نحوه کسب مالکیت: معاملات یا انتقالات حقوقی، قهری، قانونی

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

فرم شماره (۲) - دارندگان اطلاعات نهانی (اعلام اطلاعات فعالیت)

۱. مشخصات و آدرس شخص گزارش دهنده

نام:	نام خانوادگی:	نام پدر:	شماره شناسنامه:
محل صدور شناسنامه:	تاریخ تولد: --/--/---	شماره ملی:	

۲. تغییرات نشانی شخص گزارش دهنده

استان:	شهرستان:	خیابان:	کوچه:	پلاک:	کد پستی:	صندوق پستی:
تلفن منزل:	تلفن محل کار:	تلفن همراه:	آدرس پست الکترونیکی:			

۳. تغییرات رابطه شخص گزارش دهنده و ناشر

نام ناشر	رابطه با ناشر	رابطه قبلی با ناشر	توضیحات: (در صورت قطع رابطه براساس ماده ۵ دستورالعمل مراتب همراه با علت قطع رابطه در این ستون درج شود.)		
نوع رابطه با ناشر ^۱	سمت	تاریخ تغییر ^۲	نوع رابطه با ناشر	سمت	تاریخ مشمولیت
الف □ ب □ ج □ د □ ه □		--/--/---	الف □ ب □ ج □ د □ ه □		--/--/---

۴. تغییرات مشخصات همسر و اشخاص تحت وصایت، وکالت، ولایت یا قیمومت شخص گزارش دهنده^۱

^۱ نوع رابطه با ناشر براساس تبصره ۱ ماده ۴۶ قانون بازار اوراق بهادار مصوب آذر ۱۳۸۴، پر شود. در این تبصره اشخاص دارنده اطلاعات نهانی عبارتند از: الف) مدیران شرکت شامل اعضای هیئت مدیره، هیئت عامل، مدیرعامل و معاونان آنان. ب) بازرسان، مشاوران، حسابداران، حسابرسان و وکلای شرکت. ج) سهامدارانی که به تنهایی و یا به همراه افراد تحت تکفل خود، بیش از ده درصد سهام شرکت را در اختیار دارند یا نمایندگان آنان. د) مدیرعامل و اعضای هیئت مدیره و مدیران ذی ربط یا نمایندگان شرکت های مادر (هلدینگ) که مالک حداقل ده درصد سهام یا دارای حداقل یک عضو در هیئت مدیره شرکت سرمایه پذیر باشند. ه) سایر اشخاصی که با توجه به وظایف، اختیارات و یا موقعیت خود به "اطلاعات نهانی" دسترسی دارند.

^۲ تاریخ تغییر در مشمولیت دارندگان اطلاعات نهانی پر شود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

نام	نام خانوادگی	نام پدر	شماره شناسنامه	محل صدور شناسنامه	شماره ملی	نوع رابطه شخص گزارش دهنده با نامبرده	توضیحات ^۲
						همسر ☐ وصی ☐ وکیل ☐ ولی ☐ قیم ☐	
						همسر ☐ وصی ☐ وکیل ☐ ولی ☐ قیم ☐	

۵. اعلام اطلاعات مالکیت اوراق بهادار شخص گزارش دهنده						
نام ناشر اوراق بهادار	نوع اوراق بهادار ^۳	نماد معاملاتی ^۴	کد معاملاتی	اوراق بهادار تحصیل شده است یا واگذار شده	آخرین موجودی اوراق بهادار	
				نحوه کسب مالکیت ^۵	نوع ^۶	تعداد

۶. اعلام اطلاعات مالکیت اوراق بهادار همسر و اشخاص تحت وصایت، وکالت، ولایت یا قیمومت شخص گزارش دهنده							
نام شخص	نام خانوادگی	نام شرکت ناشر اوراق بهادار	نوع اوراق بهادار	نماد معاملاتی	کد معاملاتی	اوراق بهادار تحصیل شده است یا واگذار شده	آخرین موجودی اوراق بهادار
						نحوه کسب مالکیت	تعداد

توضیحات:

امضاء شخص گزارش دهنده

تاریخ تکمیل

الف) شخص گزارشگر باید تمامی صفحات پر شده را امضا نماید.

ب) ارائه ناقص، خلاف واقع یا عدم ارائه اطلاعات خواسته شده توسط شخص گزارش دهنده، از جمله جرائم ماده ۴۹ قانون بازار اوراق بهادار مصوب آذرماه ۸۴ می باشد.

^۱ این قسمت در صورت حذف، اضافه شدن و یا تغییر مشخصات همسر و اشخاص تحت وصایت، وکالت، ولایت یا قیمومت شخص گزارش دهنده پر می شود.

^۲ در این قسمت شرح تغییرات شامل موارد حذف، اضافه یا تغییر یافته، پر می شود.

^۳ نوع اوراق بهادار: سهام، حق تقدم سهام، اوراق مشارکت، اوراق مشتقه و سایر اوراق بهادار

^۴ این قسمت فقط برای ناشرینی که دارای نماد معاملاتی در بورس هستند، پر شود.

^۵ نحوه کسب مالکیت: معاملات یا انتقالات حقوقی، قهری، قانونی

^۶ شامل تحصیل شده و واگذار شده است.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

فرم شماره (۳) - اعلام فهرست دارندگان اطلاعات نهانی شرکت

نام شرکت:

تاریخ تهیه و ارسال:

ردیف	نام	نام خانوادگی	نام پدر	شماره شناسنامه	محل صدور شناسنامه	تاریخ تولد	شماره ملی	آخرین سمت	تاریخ انتصاب

امضاء و مهر مدیر عامل شرکت

تاریخ امضاء

دستورالعمل وظایف و اختیارات شرکت بورس اوراق بهادار تهران در خصوص کارگزاری های عضو

در جهت اجرای مفاد بند ۶ ماده (۱) و ماده (۳۵) قانون بازار اوراق بهادار مصوب آذرماه ۱۳۸۴ و به منظور تعیین وظایف و اختیارات شرکت بورس اوراق بهادار تهران در خصوص کارگزاری های عضو خود، این دستورالعمل در تاریخ ۱۳۸۶/۵/۳ به تصویب هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید.

ماده (۱): اصطلاحات به کار رفته در این دستورالعمل به شرح زیر تعریف می شوند:

- الف - **قبا** : قانون بازار اوراق بهادار مصوب آذرماه سال ۱۳۸۴.
- ب - **سبا** : سازمان بورس و اوراق بهادار.
- ج - **بورس**: شرکت بورس اوراق بهادار تهران
- د - **کارگزار** : منظور کارگزار عضو بورس اوراق بهادار تهران است.

ماده (۲): بورس پس از دریافت گزارش های ماهانه مطابق مقررات مربوطه، فرم کنترل مدارک ماهانه کارگزاری ها را مطابق پیوست شماره (۱)، تکمیل می نماید و در صورت مشاهده هرگونه نقص، موضوع را ظرف هفت روز کاری کتباً به کارگزاری مربوطه اطلاع می دهد. وجود هر گونه نقص در گزارش های مذکور براساس این فرم، به منزله عدم دریافت گزارش توسط بورس می باشد.

تبصره (۱): در صورتی که کارگزار در طول یک سال بیش از یکبار در ارسال گزارش های موضوع این ماده، مهلت های تعیین شده در مقررات مربوطه را رعایت ننماید، بورس موظف است موضوع را به مرجع رسیدگی به تخلفات کارگزاری ها و مدیریت نظارت بر کارگزاران سبا گزارش نماید.

ماده (۳): در صورتی که گزارش های ماهانه دریافتی موضوع ماده (۲) دارای نقص نباشد، بورس حداکثر ظرف ۱۵ روز کاری پس از دریافت این گزارش ها، فرم بررسی ماهانه کارگزاری ها را برای هر کارگزاری مطابق پیوست شماره (۲) تکمیل، و در صورتی که پاسخ به هر یک از سؤالات مذکور در این فرم منفی باشد، توضیح کارگزاری را ظرف ۱۰ روز کاری پس از اتمام مهلت تکمیل این فرم، دریافت و در صورت قانع کننده نبودن توضیحات کارگزاری، ظرف هفت روز کاری بعد به همراه نظرات خود به مرجع رسیدگی به تخلفات کارگزاری ها و مدیریت نظارت بر کارگزاران سبا ارسال می نماید. عدم دریافت یا عدم ارائه توضیحات کارگزاری مانع از ارسال این گزارش به مراجع مذکور نخواهد بود.

ماده (۴): بورس قبل از آغاز هر سال برنامه رسیدگی سالانه خود را تهیه و به سازمان اطلاع می دهد. سازمان نظرات اصلاحی خود را در مورد این برنامه به بورس اعلام می نماید.

ماده (۵): بورس در هر بازدید از دفاتر مرکزی و شعب و نمایندگی های کارگزاری ها که در برنامه سالانه رسیدگی خود پیش بینی نموده است فرم گزارش بازدید از کارگزاری را مطابق نمونه پیوست شماره (۳) تکمیل می نماید. در صورتی که پاسخ به هر یک از سؤالات مطرح در این فرم منفی باشد، بورس باید توضیحات کارگزاری مربوطه را ظرف ۱۵ روز کاری از تاریخ تکمیل این فرم دریافت و در صورت قانع کننده نبودن این توضیحات به همراه نظرات بورس ظرف مدت ۱۵ روز کاری از اتمام این مهلت به مرجع رسیدگی کننده به تخلفات کارگزاری ها و مدیریت نظارت بر کارگزاران سبا ارسال نماید. عدم دریافت یا عدم ارائه توضیحات کارگزاری مانع از ارسال این گزارش به مراجع مذکور نخواهد بود.

تبصره (۱): چگونگی انتخاب دوره بررسی در فرم مذکور در این ماده در برنامه سالانه رسیدگی شرکت پیش بینی می شود.

تبصره (۲): هرگاه در فرم گزارش بازدید از کارگزاری، بررسی نمونه ای و تصادفی ذکر شده باشد، بورس باید کاربرگی به همین منظور تهیه نماید که در آن روش های رسیدگی شامل نمونه ها و نتایج رسیدگی به نحو کافی مستند شود و به ضمیمه فرم مذکور در پرونده کارگزاری نگهداری گردد. سبا می تواند موارد مورد نظر خود را در این مورد به بورس اعلام نماید.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده (۶): بورس حداکثر ۱۵ روز کاری پس از دریافت صورت‌های مالی کارگزاری که مصوب مجمع عمومی است، فرم بررسی سالانه کارگزاری‌ها را مطابق پیوست شماره (۴) براساس صورت‌های مالی حسابرسی شده و سایر گزارش‌ها و مدارک دریافتی، برای هر کارگزاری تکمیل می‌نماید و گزارش حسابرس و بازرس قانونی آن کارگزاری را مورد بررسی قرار می‌دهد. در صورتیکه جواب هر یک از سؤالات مذکور در این فرم منفی باشد یا کارگزاری براساس گزارش حسابرس و بازرس قانونی از قوانین و مقررات تخلف نموده باشد، بورس ظرف ۱۵ روز کاری پس از پایان این مهلت توضیح کارگزاری را در خصوص هر یک از موارد دریافت و در صورت قانع کننده نبودن این توضیحات به همراه نظرات خود حداکثر ظرف هفت روز کاری بعد به مرجع رسیدگی به تخلفات کارگزاری‌ها و مدیریت نظارت بر کارگزاران سبا، ارسال می‌نماید.

ماده (۷): از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این دستورالعمل، بورس دارای اختیارات زیر است:

الف) اعطای مجوز ایجاد شعبه یا نمایندگی به کارگزاری‌های عضو خود؛

ب) اعطای مجوز ایجاد تالار اختصاصی؛

ج) اعطای حق دسترسی به سامانه معاملاتی بورس به کارگزاری‌های عضو خود؛

د) صدور مجوز برای کارکنان کارگزاری‌های عضو جهت دسترسی به سامانه معاملاتی و ورود به محل‌های معاملات بورس؛

هـ) دریافت اطلاعات کارگزاری‌های عضو خود و مدیران و کارکنان آنها در راستای انجام وظایف محوله؛

تبصره: بورس در اجرای اختیارات موضوع این ماده مقررات را رعایت می‌نماید. مقررات موجود در رابطه با کارگزاری‌های عضو بورس اوراق بهادار در پیوست شماره ۵ این دستورالعمل فهرست شده‌اند.

ماده (۸): تا تصویب مقررات مربوط به پذیرش اعضاء توسط بورس، کارگزارانی که در حال حاضر مجوز فعالیت در بورس اوراق بهادار را دارند به عنوان عضو بورس پذیرفته می‌شوند.

ماده (۹): بورس موظف است بررسی لازم جهت اطمینان از رعایت قانون و مقررات توسط اعضای خود را انجام داده، و در صورت مشاهده هرگونه تخلف موضوع را به مرجع رسیدگی به تخلفات کارگزاری‌ها و سبا گزارش کند.

ماده (۱۰): بورس هر ماه گزارشی از وضعیت کارگزاران فعال و غیر فعال و شعبه‌های آنها و همچنین هر سه ماه گزارشی از بازرسی انجام شده از شرکت‌های کارگزاری و شعبه‌های آنها را تهیه و به سبا ارسال می‌نماید.

ماده (۱۱): بورس می‌تواند برای انجام موارد مذکور در این دستورالعمل از خدمات حسابرسان معتمد سازمان استفاده نماید.

ماده (۱۲): یک نسخه از کلیه فرم‌ها و مدارک رسیدگی بورس، در پرونده مخصوصی نگهداری می‌شود.

ماده (۱۳): بورس می‌تواند اصلاحات لازم در این دستورالعمل را جهت تصویب به سبا پیشنهاد دهد.

ماده (۱۴): بورس یک نسخه از مصوبات خود درخصوص کارگزاری‌ها را بلافاصله به سبا ارسال می‌دارد.

ماده (۱۵): این دستورالعمل در پانزده ماده و ۴ تبصره در تاریخ ۱۳۸۶/۵/۳ به تصویب هیأت مدیره سبا رسید و از پانزدهم مردادماه ۱۳۸۶ لازم‌الاجرا است.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

(پیوست ۱)

نام شرکت کارگزاری :

تاریخ تهیه :

ماه مورد گزارش :

صفحه :

فرم کنترل مدارک ماهانه کارگزاری ها

ردیف	سؤال	بلی	خیر	م/ن	توضیحات
۱	آیا تمام صفحات گزارش های ماهانه دریافتی از کارگزاری طبق دستورالعمل مربوطه؛ به ترتیبی که مکاتبات عادی شرکت کارگزاری امضاء می شوند، امضاء شده و به ضمیمه نامه رسمی شرکت کارگزاری ارسال شده است؟				
۲	آیا فرم مانده برخی از حساب های کارگزاری در پایان هر ماه مورد گزارش با ذکر نام شرکت کارگزاری، تاریخ تهیه گزارش، شماره آخرین سند، شماره صفحه و تعداد کل صفحات در بالای هر صفحه و امضای مقام مجاز در زیر کل صفحات ارسال شده است؟				فقط در صورت وجود نقص عمده به تشخیص بورس، مطابق ماده ۲ دستورالعمل عمل شود.
۳	آیا تراز آزمایشی کل به تاریخ پایان ماه مورد گزارش با ذکر نام شرکت کارگزاری، تاریخ تهیه گزارش، شماره آخرین سند، شماره صفحه و تعداد کل صفحات در بالای هر صفحه، و امضای مقام مجاز در زیر کل صفحات ارسال شده است؟				فقط در صورت وجود نقص عمده به تشخیص بورس، مطابق ماده ۲ دستورالعمل عمل شود.
۴	آیا تراز آزمایشی کل تعدیل شده به تاریخ پایان ماه مورد گزارش با ذکر نام شرکت کارگزاری، تاریخ تهیه گزارش، شماره آخرین سند، شماره صفحه و تعداد کل صفحات در بالای هر صفحه و امضای مقام مجاز در زیر کل صفحات ارسال شده است؟				فقط در صورت وجود نقص عمده به تشخیص بورس، مطابق ماده ۲ دستورالعمل عمل شود.
۵	آیا مجموع مانده حساب های بانکی و وجوه نقد در تراز تفصیلی حساب های بانکی و وجوه نقد با مانده حساب وجوه نقد در تراز کل مطابقت دارد؟				
۶	آیا برای کلیه حساب های بانکی گزارش شده در تراز تفصیلی حساب های بانکی و وجوه نقد، صورت مغایرت بانکی در تاریخ پایان ماه مورد گزارش به همراه صورت حساب بانک در تاریخ پایان ماه مورد گزارش و روز بعد از آن، فهرست ارقام باز و گزارش توضیح ارقام باز در صورت لزوم، ارسال شده است؟				
۷	آیا جدول اطلاعات اسناد در جریان وصول به طور کامل تکمیل و ارائه شده است؟				
۸	آیا گزارش مانده حساب تعدیل شده مشتریان بدهکار و بستانکار کارگزاری ارائه شده است؟				
۹	آیا گردش "حساب کنترل تهاتر وجوه مشتریان" در ماه مورد گزارش با ذکر نام شرکت کارگزاری، تاریخ تهیه گزارش، شماره آخرین سند، شماره صفحه و تعداد کل صفحات در بالای هر صفحه و امضای مقام مجاز در زیر کل صفحات ارسال شده است؟				فقط در صورت وجود نقص عمده به تشخیص بورس، مطابق ماده ۲ دستورالعمل عمل شود.
۱۰	آیا گردش بدهکار و بستانکار حساب "کنترل تهاتر وجوه مشتریان" در گزارش گردش این حساب با گردش بدهکار و بستانکار آن در تراز کل، مطابقت دارد؟				
۱۱	آیا تفاضل مانده حساب مشتریان بدهکار و بستانکار در گزارش مانده حساب تعدیل شده مشتریان بدهکار و بستانکار کارگزاری با مانده حساب مشتریان در تراز کل تعدیل شده برابر است؟				
۱۲	آیا تراز معین "حساب سرمایه گذاری در سهام شرکت" به تاریخ پایان ماه مورد گزارش با ذکر نام شرکت کارگزاری، تاریخ تهیه گزارش، شماره آخرین سند، شماره صفحه و تعداد کل صفحات در بالای هر صفحه و امضای مقام مجاز در زیر کل صفحات ارسال شده است؟				فقط در صورت وجود نقص عمده به تشخیص بورس، مطابق ماده ۲ دستورالعمل عمل شود.
۱۳	آیا "گزارش مانده سنی بستانکاران بیش از یک ماه کارگزاری" به تفکیک مشتریان به تاریخ پایان ماه مورد گزارش، با ذکر نام شرکت کارگزاری، تاریخ تهیه گزارش، شماره آخرین سند، شماره صفحه و تعداد کل صفحات در بالای هر صفحه و امضای مقام مجاز در زیر کل صفحات ارسال شده است؟				فقط در صورت وجود نقص عمده به تشخیص بورس، مطابق ماده ۲ دستورالعمل عمل شود.

نام و نام خانوادگی تهیه کننده :

امضاء :

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

(پیوست ۲)

تاریخ تهیه :
صفحه :

نام شرکت کارگزاری :
ماه مورد گزارش :

فرم بررسی گزارش ماهانه کارگزاری ها

ردیف	سؤال	بلی	خیر	م/ن	توضیحات
۱	آیا گزارش ماهانه مطابق دستورالعمل مربوطه به موقع ارسال شده‌اند؟				
۲	آیا حساب اتاق پایایی در تراز تعدیل شده بدون مانده است؟				
۳	آیا کلیه حساب‌های بانکی که به عنوان "حساب جاری معاملاتی مشتریان" در تراز تفصیلی حساب‌های بانکی و وجوه نقد گزارش شده‌اند، قبل از تاریخ تهیه گزارش، رسماً به بورس معرفی شده‌اند؟				
۴	آیا کلیه حساب‌های بانکی که در تراز تفصیلی حساب‌های بانکی و وجوه نقد به عنوان حساب جاری معاملاتی مشتریان گزارش شده‌اند، از نوع حساب جاری بانکی هستند؟				
۵	آیا حساب اسناد در جریان وصول در سطح حساب‌های کل تعریف شده است؟				
۶	آیا با توجه به مانده "حساب اسناد در جریان وصول" در ماه‌های پیش، به نظر می‌رسد که شرکت کارگزاری به صورت کامل اسناد تجاری دریافتی خود را در موقع دریافت در "حساب اسناد در جریان وصول" ثبت می‌کند؟				
۷	آیا براساس تراز آزمایشی ماهانه، "حساب کنترل تهاتر وجوه مشتریان" در سرفصل حساب‌های کل مطابق مقررات مربوطه ایجاد گردیده است؟				
۸	آیا مجموع مانده حساب سرمایه‌گذاری کارگزاری در سهام سایر شرکت‌ها، برابر یا کمتر از سرمایه پرداخت شده یا ۷۰ درصد حقوق صاحبان سهام کارگزاری است؟				
۹	آیا کارگزاری براساس اطلاعات و مدارک ماهانه ارسالی، در پایان ماه مورد گزارش فاقد کسری وجوه مطابق تعریف مقررات مربوطه است؟				
۱۰	در صورتی که مانده حساب جاری شرکاء دارای مانده بدهکار باشد، آیا این مانده با توجه به سرمایه کارگزاری معقول به نظر می‌رسد؟				

نام و نام خانوادگی تأییدکننده :

نام و نام خانوادگی تهیه‌کننده :

امضاء :

امضاء :

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

(پیوست ۳)

دوره بررسی :
تاریخ تهیه :
شماره صفحه : ۱

نام شرکت کارگزاری :
محل بازدید :
نشانی محل بازدید :

فرم گزارش بازدید از کارگزاری

ردیف	سؤال	بلی	خیر	م ان	توضیحات
۱	آیا محل مورد بازدید دارای تابلوی مناسب در رؤیت عمومی حاوی نام شرکت کارگزاری و عنوان محل می باشد؟				
۲	آیا نشانی محل مورد بازدید قبلاً به سبب و بورس با ذکر عنوان آن اعلام شده است؟				
۳	آیا محل مورد بازدید، دارای کاربری اداری یا تجاری است؟				
۴	آیا فهرست اسامی شاغلین در محل مورد بازدید، قبلاً به سبب و بورس اعلام گردیده است؟				
۵	آیا کلیه کارکنان شاغل کارگزاری در محل مورد بازدید دارای مجوزهای لازم می باشند؟				
۶	آیا با بررسی نمونه ای و تصادفی، فرم مشخصات مشتریان کارگزاری مطابق مقررات مربوطه تنظیم و مدارک مربوط به شکل صحیح دریافت و بایگانی می گردد؟				
۷	آیا با بررسی نمونه ای و تصادفی، اطلاعات مشتریان کارگزاری و سفارشات خرید و فروش آن ها مطابق مقررات مربوطه در سیستم کامپیوتری کارگزاری ثبت می شود؟				
۸	آیا در مکان مورد بازدید، کارکنان مسئول می توانند از طریق سیستم حسابداری شرکت کارگزاری، هر آن به درخواست مشتری، اطلاعات تفصیلی گردش حساب وی را به تاریخ پایان روز قبل ارائه دهند؟				
۹	آیا سیستم حسابداری شرکت کارگزاری در مکان مورد بازدید، قادر به ارائه تراز تعدیل شده می باشد؟				برای شعبه و نمایندگی مورد ندارد.
۱۰	آیا با بررسی نمونه ای و تصادفی انتقال طلب مشتریان، مقررات مربوطه به طور کامل رعایت می شود؟				
۱۱	آیا با بررسی نمونه ای و تصادفی، برای کلیه سفارش های خرید، مقررات مربوطه به طور کامل رعایت می شود؟				
۱۲	آیا با بررسی نمونه ای و تصادفی، مقررات مربوطه در ارائه گواهی تجمعی سپرده سهام به خریدار به طور کامل رعایت می شود؟				
۱۳	آیا با بررسی نمونه ای و تصادفی، مقررات مربوطه در دریافت و اجرای سفارش فروش به طور کامل رعایت می شود؟				

نام و نام خانوادگی تهیه کننده :

نام و نام خانوادگی تأیید کننده :

امضاء :

امضاء :

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

(پیوست ۴)

نام شرکت کارگزاری :
سال مالی منتهی به :

تهیه کننده :
تاریخ تهیه گزارش :

فرم بررسی سالانه کارگزاری ها

ردیف	سؤال	بلی	خیر	م/ن	توضیحات
۱	آیا صورت های مالی حسابرسی شده کارگزاری و سایر مدارک و اطلاعات مربوطه مطابق مقررات به موقع ارسال شده است؟				
۲	آیا در انتخاب یا تغییر حسابرس کارگزاری، مقررات مربوطه رعایت شده است؟				در صورتی که حسابرس شرکت تغییر یافته و علل تغییر از نظر بورس منطقی نباشد، موضوع به مدیریت نظارت بر کارگزاران سبب گزارش شود.
۳	آیا حسابرس در صدور گزارش خود مقررات مربوطه را رعایت نموده است؟				
۴	آیا کارگزار در تغییر سهامداران خود مقررات را رعایت نموده است؟				
۵	آیا اطلاعات و مدارک تغییرات در سهامداران کارگزاری، به موقع به بورس ارسال شده است؟				
۶	آیا کلیه حساب های بانکی که در یادداشت پیوست صورت های مالی به عنوان حساب جاری معاملاتی مشتریان گزارش شده اند، از نوع حساب جاری بانکی هستند؟				
۷	آیا مجموع مانده حساب های سرمایه گذاری کارگزاری در سهام سایر شرکت ها، برابر یا کمتر از سرمایه پرداخت شده یا ۷۰ درصد حقوق صاحبان سهام کارگزاری است؟				
۸	در صورتی که مانده حساب جاری شرکاء دارای مانده بدهکار باشد، آیا این مانده با توجه به سرمایه کارگزاری معقول به نظر می رسد؟				
۹	آیا اظهار نظر حسابرس در مورد صورت های مالی کارگزاری مقبول یا مشروط با بندهای شرط قابل قبول است؟				در صورت مشروط بودن اظهار نظر حسابرس، (تشخیص قابل قبول بودن) بندهای شرط، به عهده بورس است؟

نام و نام خانوادگی تهیه کننده :

نام و نام خانوادگی تأیید کننده :

امضاء :

امضاء :

ضوابط محاسبه سهام شناور آزاد

در اجرای ماده ۶ قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی مصوب ۱۳۸۸/۰۹/۲۵ مجلس شورای اسلامی، ضوابط نحوه محاسبه سهام شناور آزاد ناشران پذیرفته شده در بورس ها و بازارهای خارج از بورس در ۵ ماده و ۴ تبصره در تاریخ ۱۳۸۹/۵/۱۱ به تصویب شورای عالی بورس و اوراق بهادار رسید.

ماده ۱: اصلاحات و واژه‌هایی که در ماده ۱ قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی مصوب ۱۳۸۸/۰۹/۲۵ مجلس شورای اسلامی تعریف شده‌اند به همان مفاهیم در این ضوابط به کار رفته‌اند. واژه‌های دیگر دارای معانی زیر می‌باشند:

- ۱- **ناشر:** شخص حقوقی است که سهام آن در بورس‌ها یا بازارهای خارج از بورس پذیرفته شده است.
 - ۲- **سهامداران مدیریتی:** هر سهامداری که یکی از شرایط زیر را داشته باشد سهامدار مدیریتی است:
الف) اشخاص حقیقی که به واسطه سهامداری خود، اقوام نسبی از طبقه اول و دوم و یا اشخاص حقوقی تحت کنترل خود، مجموعاً مساوی یا بیشتر از ۵ درصد سهام ناشر را داشته باشند.
ب) اشخاص حقوقی که به واسطه سهامداری خود، اشخاص حقوقی تحت کنترل و یا اشخاص حقوقی با کنترل کننده مشترک مجموعاً مساوی یا بیشتر از ۵ درصد سهام ناشر را داشته باشند.
 - ۳- **سهامداران غیرمدیریتی:** به آن دسته از سهامداران ناشر که جزء سهامداران مدیریتی نباشند، اطلاق می‌گردد.
 - ۴- **کنترل:** به تعریف استانداردهای حسابداری ملی عبارتست از توانایی هدایت سیاست‌های مالی و اعتباری یک واحد به منظور کسب منافع اقتصادی از آن
 - ۵- **ضریب شناوری:** عبارت است از حاصل تقسیم تعداد روزهایی از دوره مالی ناشر که طی آن معاملات سهم در بازار عادی بیش از ۰/۰۰۰۱ تعداد سهام ناشر می‌باشد بر نصف روزهای معاملاتی آن دوره و حداکثر معادل یک می‌باشد.
- ماده ۲:** نحوه محاسبه سهام شناور آزاد عبارتست از حاصلضرب ضریب شناوری در مجموع سهام سهامداران غیرمدیریتی ناشر در پایان دوره مالی که سهام شناور آزاد برای آن دوره محاسبه می‌گردد.
- ماده ۳:** سازمان موظف است در پایان مقاطع سه ماهه منتهی به خرداد، شهریور، آذر و اسفند هر سال، نسبت به محاسبه سهام شناور آزاد ناشر اقدام نموده و نتایج محاسبات را حداکثر تا یک ماه پس از پایان دوره‌های فوق به اطلاع عموم برساند.
- تبصره:** اگر پایان دوره مالی ناشر منطبق با پایان یکی از مقاطع سه ماهه اشاره شده در این ماده نباشد، سازمان حسب مورد سهام شناور آزاد را در پایان دوره مالی ناشر محاسبه خواهد نمود و این محاسبه مبنای صدور تأییدیه موضوع تبصره ۱ ماده ۴ این ضوابط قرار خواهد گرفت.
- ماده ۴:** تأییدیه مالیاتی جهت بهره مندی ناشر از معافیت مالیاتی موضوع ماده ۶ "قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید به منظور تسهیل اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی" به ناشر و حوزه مالیاتی مربوطه توسط سازمان اعلام می‌گردد.
- تبصره ۱:** تأییدیه مالیاتی موضوع این ماده بر مبنای سهام شناور آزاد ناشر که طبق ماده ۲ این ضوابط محاسبه گردیده است صادر می‌گردد.
- تبصره ۲:** صدور تأییدیه موضوع این ماده منوط به ارائه اطلاعات مورد نیاز سازمان جهت انجام محاسبات موضوع این ضوابط، توسط ناشر طبق فرم‌های سازمان می‌باشد.
- تبصره ۳:** اگر مدت پذیرش ناشر در بورس یا دوره مالی وی که برای آن صدور تأییدیه مالیاتی مورد درخواست می‌باشد کمتر از یکسال تقویمی باشد، ضریب شناوری متناسب با حضور آن در بورس یا بازار خارج از بورس محاسبه خواهد شد.
- ماده ۵:** در صورتی که سازمان ظرف مدت (۱۵) روز کاری از صدور تأییدیه مالیاتی متوجه مغایرتی در محاسبات سهام شناور آزاد ناشر شود یا ناشر ظرف همان مدت نسبت به محاسبه میزان سهام شناور آزاد خود معترض گردد، سازمان پس از بررسی موضوع در صورت تغییر میزان سهام شناور آزاد، محاسبات جدید را بلافاصله به سازمان امور مالیاتی جهت لحاظ نمودن در معافیت مالیاتی ناشر اعلام می‌نماید.

دستورالعمل فعالیت بازارگردانی در بورس اوراق بهادار تهران

مقدمه

در راستای اجرای ماده ۳۴ قانون بازار اوراق بهادار مصوب آذرماه سال ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی، این دستورالعمل به منظور تعیین حدود تعهدات و نحوه فعالیت بازارگردانی در بورس اوراق بهادار تهران تنظیم شده است.

تعاریف

ماده ۱: اصطلاحات به کار رفته در این دستورالعمل به شرح زیر است:

قانون بازار اوراق بهادار: منظور قانون بازار اوراق بهادار مصوب آذرماه سال ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی است.

سبب: منظور سازمان بورس و اوراق بهادار است.

بورس: منظور شرکت بورس اوراق بهادار تهران است.

بازارگردانی: فعالیت های بازارگردان طبق این دستورالعمل است که با هدف تنظیم عرضه و تقاضا، تحدید دامنه نوسان قیمت و افزایش نقدشوندگی ورقه بهادار انجام می شود.

کارگزار: منظور کارگزار عضو بورس است.

بازارگردان: شخص موضوع بند ۱۵ ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار است که با مجوز **سبب**، اوراق بهادار معینی را بازارگردانی می نماید.

ورقه بهادار: منظور ورقه بهادار پذیرفته شده در بورس است که مطابق این دستورالعمل فعالیت بازارگردانی بر روی آن انجام می شود.

دامنه مجاز نوسان: حداکثر تغییرات مجاز قیمت ورقه بهادار در هر روز نسبت به قیمت پایانی روز معاملاتی قبل است.

دامنه مظنه: حداکثر اختلاف بین قیمت سفارش خرید و سفارش فروش هر ورقه بهادار به درصد است که بازارگردان آن ورقه بهادار، در سامانه معاملات بورس وارد می نماید. این درصد نسبت به قیمت سفارش خرید محاسبه می شود.

حداقل سفارشی اثبات شده: حداقل تعدادی از ورقه بهادار است که بازارگردان باید همواره در سفارش خرید و فروش خود در سامانه معاملات بورس نگه دارد.

حداقل معاملات روزانه: حداقل تعداد ورقه بهاداری است که در صورتی که بازارگردان به میزان آن تعداد از ورقه بهادار در یک روز معاملاتی، معامله کند، می تواند از انجام تعهدات خود طبق این دستورالعمل در آن روز معاملاتی، خودداری نماید.

شرایط و مراحل اعطای مجوز بازارگردانی

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۲: متقاضی دریافت مجوز بازارگردانی باید تقاضای خود را برای بازارگردانی ورقه بهادار، به بورس ارائه کند. این تقاضا باید براساس فرم پیوست و حاوی، تعهدات متقاضی در مورد دامنه مظنه باشد.

ماده ۳: شروع فعالیت بازارگردانی برای هر ورقه بهادار، منوط به صدور مجوز فعالیت بازارگردانی توسط بورس خواهد بود.

ماده ۴: شرکت های کارگزاری که صلاحیت انجام فعالیت بازارگردانی را دارند، توسط سبا به بورس اعلام خواهند شد.

ماده ۵: بورس ظرف حداکثر ۱۵ روز پس از دریافت درخواست متقاضی، نظر خود را جهت اجازه شروع فعالیت بازارگردانی به متقاضی اعلام می کند. در صورت موافقت با شروع بازارگردانی، شرایط بازارگردانی و تاریخ آغاز و پایان فعالیت مزبور در مجوز اعطایی ذکر خواهد شد.

تبصره: مجوز فعالیت بازارگردانی حداکثر برای دوره یک ساله اعطا می شود و قابل تمدید است.

وظایف و اختیارات بازارگردان

ماده ۶: بازارگردان فعالیت بازارگردانی ورقه بهادار، را در کد بازارگردانی انجام می دهد. برای انتقال ورقه بهادار به کد بازارگردانی، بازارگردان باید فرم پیوست این دستورالعمل را که به تأیید مالک یا مالکان ورقه بهادار رسیده است، تکمیل و به شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار تسلیم نماید تا تعداد ورقه بهادار معین شده در فرم مذکور، توسط شرکت اخیرالذکر به کد بازارگردانی ورقه بهادار منتقل شود.

ماده ۷: بازارگردان موظف است برای انجام امور بازارگردانی، هر ورقه بهادار، ایستگاه معاملاتی و مسئول انجام معاملات جداگانه ای را طبق مقررات اختصاص دهد. بازارگردان همچنین موظف است کلیه معاملات ورقه بهادار، دریافت ها، پرداخت ها، هزینه ها و درآمدهای مرتبط با بازارگردانی را در سر فصل حساب های جداگانه ثبت و در مقاطع سه ماهه به سبا و بورس گزارش نماید.

ماده ۸: بازارگردان موظف است، سفارش های خرید و فروش خود را با رعایت شرایط زیر وارد سامانه معاملات بورس کند:

الف) قیمت های پیشنهادی در این سفارش ها باید در دامنه مجاز نوسان باشند.

ب) تفاوت بین کمترین قیمت خرید در سفارش های خرید و بیشترین قیمت فروش در سفارش های فروش بازارگردان، حداکثر برابر دامنه مظنه باشد.

ج) حجم سفارش های خرید و فروش باید با یکدیگر برابر و هر یک معادل یا بیش از حداقل سفارش انباشته باشد.

تبصره: در صورتی که در اثر انجام معامله، حجم سفارش خرید یا فروش کمتر از حداقل سفارش انباشته شود یا تساوی میان آنها از بین برود، بازارگردان موظف است حداکثر ظرف دو دقیقه، حجم سفارش های مزبور را با یکدیگر برابر و معادل یا بیش از حداقل سفارش انباشته نماید.

ماده ۹: بازارگردان برای تأمین منابع مالی یا اوراق بهادار مورد نیاز خود می تواند در قالب قرارداد از مشارکت سایرین استفاده کند. توافق مزبور می تواند شامل حق الزحمه مدیریت و مشارکت در سود و زیان قرارداد باشد. قرارداد تأمین مالی فعالیت بازارگردانی، باید مطابق نمونه ارائه شده در پیوست سه این دستورالعمل تنظیم شود.

وظایف و اختیارات بورس در امور مرتبط با بازارگردانی

ماده ۱۰: بورس قبل از اعطای مجوز شروع فعالیت بازارگردانی، فهرست اوراق بهادار مورد نظر و شرایط بازارگردانی آنها را شامل دامنه مجاز نوسان، حداقل سفارش انباشته، حداقل معاملات روزانه و حداقل دوره زمانی مورد قبول برای بازارگردانی هر ورقه بهادار تهیه کرده و به تأیید سبیا می رساند.

ماده ۱۱: از روز شروع بازارگردانی، دامنه جدید نوسان قیمت، جایگزین دامنه نوسان قیمت قبلی می شود. این دامنه نوسان حداقل دو برابر دامنه نوسان در شرایط معمول خواهد بود. در صورتی که ورقه بهادار دارای بازارگردان فعال باشد، دامنه نوسان قیمت در روز بازگشایی نماد، تابع همین دستورالعمل است. همچنین حجم مینا در محاسبه قیمت پایانی نمادهای دارای بازارگردان فعال، اعمال نخواهد شد.

ماده ۱۲: در صورت تقاضای بازارگردان مبنی بر توقف نماد معاملاتی ورقه ی بهادار، بورس می تواند دلایل بازارگردان را بررسی و در صورت توافق و تطابق با مقررات مربوطه، نماد معاملاتی ورقه بهادار را حداکثر به مدت یک ساعت متوقف نماید. توقف نماد معاملاتی مطابق این ماده باید به گونه ای باشد که همواره نیم ساعت از پایان جلسه معاملاتی مربوطه، امکان انجام معامله ورقه بهادار وجود داشته باشد.

ماده ۱۳: بورس بر چگونگی انجام وظایف بازارگردان و همچنین احراز و حفظ شرایط در نظر گرفته شده در این دستورالعمل نظارت دارد.

ماده ۱۴: بورس موظف است فهرست اوراق بهادار دارای بازارگردان، و همچنین اوراقی که مجوز فعالیت بازارگردانی آنها لغو یا اتمام شده است را به همراه ذکر نام بازارگردان و تاریخ شروع و خاتمه بازارگردانی، تهیه و در پایگاه الکترونیکی رسمی خود منتشر کند. تغییرات این فهرست باید به صورت روزانه، به هنگام شود.

شرایط معافیت بازارگردان از انجام وظایف بازارگردانی

ماده ۱۵: هرگاه حجم معاملات بازارگردان بر روی ورقه بهادار در یک روز معاملاتی، برابر یا بیش از حداقل معاملات روزانه شود، تعهد بازارگردان در آن روز معاملاتی، ایفا شده تلقی می شود.

ماده ۱۶: در شرایط زیر، بازارگردان تعهد به اجرای وظایف بازارگردانی ندارد:

الف) در صورتی که نماد معاملاتی ورقه بهادار مورد نظر بسته باشد.

ب) در صورتی که قیمت ورقه بهادار در پنج جلسه معاملاتی متوالی بیش از ۳ برابر دامنه مجاز نوسان، در یک جهت تغییر کند و در عین حال عرضه و تقاضای ورقه بهادار به تعادل نرسیده باشد.

تبصره: مدت زمان معافیت بازارگردان براساس بند ب توسط بورس تعیین می شود.

ماده ۱۷: در صورتی که، مقررات انجام معامله ورقه بهادار تغییر کند، مخصوصاً چنانچه دامنه مجاز نوسان ورقه بهادار محدودتر شود، بازارگردان ظرف ۱۰ روز می تواند تقاضای ابطال مجوز فعالیت بازارگردانی خود را به بورس ارائه نماید. در این صورت تعهدات بازارگردان از ابتدای جلسه معاملاتی بعد از ارائه تقاضای مذکور تا تصمیم نهایی بورس منتفی است و بورس موظف است موضوع را به سبیا گزارش نموده و نسبت به اعلام عمومی آن در پایگاه الکترونیکی رسمی خود اقدام کند.

امتیازات بازارگردان

ماده ۱۸: بورس برای بازارگردانی هر ورقه بهادار یک ایستگاه معاملاتی جداگانه، بدون دریافت هیچ گونه هزینه ای از این بابت در اختیار بازارگردان خواهد گذاشت. انجام معاملات سایر اوراق بهادار از ایستگاه معاملاتی مخصوص بازارگردانی مجاز نیست.

ماده ۱۹: سقف کارمزد بورس از معاملات بازارگردان ده درصد سقف کارمزد بورس از معاملات معمول است. بورس می تواند کارمزد خود از معاملات بازارگردان را کمتر از سقف مقرر در این ماده، تعیین نماید.

رسیدگی به تخلفات

ماده ۲۰: در صورت یکه بازارگردان مفاد این دستورالعمل را نقض کند یا به تعهدات خود در زمینه بازارگردانی عمل ننماید، موضوع در مرجع رسیدگی مربوطه طرح و رسیدگی می شود. مرجع رسیدگی مربوطه، در صورت احراز تخلف یک یا چند حکم از احکام زیر را متناسباً صادر می نماید:

الف) تذکر کتبی بدون درج در پرونده؛

ب) تذکر کتبی با درج در پرونده؛

ج) پرداخت تمام یا قسمتی از کارمزد معاملات و هزینه ایستگاه معاملاتی که در طول فعالیت بازارگردانی از پرداخت آن معاف بوده است.

د) تعلیق فعالیت بازارگردانی بازارگردان در مورد اوراق بهادار مربوطه برای مدت حداکثر دو سال؛

ه) لغو مجوز بازارگردانی بازارگردان در مورد اوراق بهادار مربوطه؛

و) محرومیت بازارگردان از دریافت مجوز بازارگردانی حداکثر تا مدت دو سال؛

ز) لغو تمام یا بخشی از امتیازاتی که به دلیل انجام فعالیت بازارگردانی، به بازارگردان تعلق گرفته است.

تبصره ۱: سبا و بورس می توانند تا اتمام مراحل رسیدگی، فعالیت بازارگردانی بازارگردان را متوقف نمایند.

تبصره ۲: اعمال مجازات های موضوع این ماده مانع از اعمال مجازات های پیش بینی شده برای نقض سایر قوانین و مقررات، نخواهد بود.

ماده ۲۱: در صورت لغو مجوز فعالیت کارگزاری یک بازارگردان، مجوز فعالیت بازارگردانی وی نیز لغو خواهد شد.

سایر موارد

ماده ۲۲: سفارش های خرید و فروش اوراق بهادار بازارگردان، از نظر اولویت انجام با سایر مشتریان برابر است.

ماده ۲۳: در صورتی که یک ورقه بهادار بیش از یک بازارگردان داشته باشد، بازارگردانان آن ورقه بهادار نباید در تعیین قیمت سفارش های خود با یکدیگر هماهنگ نمایند. هماهنگی در این زمینه به منزله دستکاری قیمت خواهد بود.

این دستورالعمل در ۲۴ ماده و ۵ تبصره و سه پیوست در تاریخ ۱۳۸۸/۱۰/۰۸ به تصویب هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

پیوست ۱: تقاضای دریافت مجوز فعالیت بازارگردانی

شرکت بورس اوراق بهادار تهران؛

با سلام؛

این شرکت..... به شماره ثبت در مرجع ثبت شرکت های شهرستان که از این پس شرکت نامیده می شود، با امضای صاحبان امضای مجاز در ذیل این ورقه، تقاضای دریافت مجوز فعالیت بازارگردانی ورقه بهادار با مشخصات زیر در بورس اوراق بهادار تهران را دارد:

نوع ورقه بهادار	عنوان ورقه بهادار در بورس	ناشر	نماد در بورس

در صورت اعطای مجوز فعالیت بازارگردانی، این شرکت تعهد می نماید که به وظایف بازارگردانی ورقه بهادار فوق براساس قانون بازار اوراق بهادار و دستورالعمل فعالیت بازارگردانی در بورس اوراق بهادار تهران مصوب هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار (من بعد دستورالعمل بازارگردانی) عمل نماید. همچنین براساس دستورالعمل یادشده، تعهدات شرکت در مورد دامنهٔ مظنه، حداقل سفارش انباشته، حداقل معاملات روزانه، و دورهٔ زمانی بازارگردانی برای ورقهٔ بهادار مذکور به شرح زیر است:

۱. دامنهٔ مظنه: حداکثر درصد؛

۲. حداقل سفارش انباشته: تعداد ورقهٔ بهادار؛

۳. حداقل معاملات روزانه: تعداد ورقه بهادار؛

۴. دورهٔ زمانی بازارگردانی: از تاریخ اعطای مجوز بازارگردانی به مدت ماه.

تعهدات شرکت به شرح فوق، مشروط به شرایط زیر خواهد بود:

۱. دامنه مجاز نوسان قیمت ورقه بهادار مذکور حداقل به درصد در روز افزایش یابد.

۲. مزایای مذکور در دستورالعمل بازارگردانی، به شرکت تعلق گیرد.

۳.

در ضمن موافقت اولیه مالک (مالکان ورقه بهادار) را به شرح زیر، برای انتقال تعداد ورقه از اوراق بهادار تحت تملک وی (آنها)، به کد بازارگردانی، جلب نموده‌ام؛

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ردیف	نام مالک ورقه بهادار (حقیقی/حقوقی)	شماره ملی / شماره ثبت	محل صدور شناسنامه /محل ثبت	تعداد ورقه بهادار قابل انتقال به کد بازارگردانی	درصد از کل
۱					
۲					
۳					
جمع					

توضیح: تکمیل جدول فوق الزامی نیست.

در صورت اعطای مجوز فعالیت بازارگردانی و قبل از شروع به فعالیت، موافقت کتبی مالک (مالکان ورقه بهادار) فوق براساس فرم مربوطه، ارائه خواهد شد.

شرکت توافق دارد که در صورت نقض جزئی یا کلی دستورالعمل بازارگردانی به هر طریق توسط هریک از کارکنان یا ارکان شرکت، مطابق دستورالعمل یادشده و سایر مقررات مصوب ارکان بازار سرمایه، با وی رفتار شود. کلیه اصطلاحات و واژه های به کار رفته در این فرم دارای همان معانی است که در ماده ۱ دستورالعمل بازارگردانی ارائه شده است.

ردیف	نام و نام خانوادگی صاحبان امضای مجاز	سمت	امضاء
۱			
۲			

مهر شرکت

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

پیوست ۲: فرم موافقت مالکان با انتقال اوراق بهادار به کد بازارگردانی

اینجانب مالک (مالکان ورقه بهادار) با مشخصات زیر:

نوع ورقه بهادار	نام ناشر	نام ورقه بهادار در بورس تهران	نماد ورقه بهادار در بورس تهران

با امضای ذیل این برگه، موافقت نمودم (نمودیم) تا ورقه بهادار یادشده به شرح جدول زیر از کد سهامداری اینجانب (اینجانبان) برای امر بازارگردانی به کد مخصوص بازارگردانی، منتقل شود:

ردیف	نوع شخصیت (حقیقی / حقوقی)	نام مالک	شماره ملی / شماره ثبت	محل صدور شناسنامه / محل ثبت	کد معاملاتی در بورس تهران	تعداد ورقه بهادار قابل انتقال به کد بازارگردانی	درصد از کل

با انتقال اوراق بهادار به شرح فوق به کد مخصوص بازارگردانی، شرکت به شماره ثبت نزد مرجع ثبت شرکتهای شهرستان به عنوان بازارگردان ورقه بهادار، حق فروش اوراق بهادار مذکور را در بورس اوراق بهادار تهران دارد و همچنین می تواند ورقه بهادار مذکور را در بورس تهران خریداری و به آن کد اختصاص دهد و اوراق بهادار تخصیص داده شده به آن کد را مجدداً بفروشد. روابط اینجانب (اینجانبان) و بازارگردان مذکور، طی قرارداد جداگانه تنظیم شده است؛ لکن مالکیت اوراق بهادار موجود در کد بازارگردانی مذکور و کلیه حقوق و مزایای مترتب بر آن براساس درصدهای مذکور در ستون جدول فوق، به اینجانب (اینجانبان) تعلق دارد و در صورت عدم تمدید این اجازه نامه، پس از خاتمه فعالیت بازارگردانی که حداکثر تا تاریخ خواهد بود، بازارگردان اجازه انجام معامله را با کد بازارگردانی اختصاصی، نداشته و اوراق بهادار موجود در کد بازارگردانی، باید به کد سهامداری مالک (براساس نسبت های هر یک از مالکان که به صورت درصد در ستون آخر جدول فوق درج شده، به کد سهامداری هر یک از مالکان) منتقل شود. (در تسهیم اوراق بهادار بین مالکان، خرده ورقه بهادار، کمتر از ۰/۵ ورقه بهادار به صفر و بیشتر از آن به یک ورقه گرد شود).

امضاء

نام مالک یا مالکان

پیوست ۳: قرارداد [نمونه] تامین مالی فعالیت بازارگردانی در بورس اوراق بهادار تهران

(عباراتی که بین دو علامت [] آمده اند به منظور توضیح می باشند و جزو متن قرارداد نمونه نیستند. عباراتی که بین دو علامت { } آمده اند با موافقت معاونت نظارت بر نهادهای مالی و تأیید ریاست سازمان بورس و اوراق بهادار، قابل تغییر است. تمام صفحات قرارداد باید به امضای طرفین برسد.)

اصطلاحات به کاررفته:

ماده ۱: اصطلاحات به کار رفته در این قرارداد به شرح زیر تعریف می شوند:

۱. بازارگردان: شخصی است که تحت این عنوان در ماده ۲ این قرارداد، معرفی شده است.
۲. سرمایه گذار: شخصی است که تحت این عنوان در ماده ۲ این قرارداد، معرفی شده است.
۳. ورقه بهادار یا اوراق بهادار: منظور ورقه بهادار موضوع ماده ۳ این قرارداد است.
۴. بازارگردانی: منظور فعالیت تعریف شده در دستورالعمل بازارگردانی است.
۵. دستورالعمل بازارگردانی: منظور دستورالعمل فعالیت بازارگردانی در بورس اوراق بهادار تهران مصوب ۱۳۸۷/۰۴/۲۲ هیأت مدیره سبا و اصلاحات بعدی آن است.
۶. کد بازارگردانی: رمزی است که به تقاضای بازارگردان توسط سماتو برای ثبت ورقه بهادار و معاملات آن اختصاص می یابد.
۷. بورس اوراق بهادار تهران: منظور شرکت بورس اوراق بهادار تهران به شماره ثبت ... نزد مرجع ثبت شرکت های تهران می باشد.
۸. سماتو: منظور شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه ایران به شماره ثبت ... نزد مرجع ثبت شرکت های ... می باشد.
۹. سبا: منظور سازمان بورس و اوراق بهادار موضوع ماده ۵ قانون بازار اوراق بهادار مصوب آذر ماه ۱۳۸۴ می باشد.

طرفین قرارداد:

ماده ۲: این قرارداد بین بازارگردان و سرمایه گذار با مشخصات و نشانی و مشخصات نمایندگان زیر به شرح مواد آتی منعقد گردید.

الف) مشخصات، نشانی و نمایندگان بازارگردان: شرکت ... شماره ثبت ... تاریخ ثبت ... محل ثبت ... نشانی ... کدپستی ... شماره تلفن ... شماره نمابر

صاحبان امضای مجاز بازارگردان به موجب روزنامه رسمی شماره ... مورخ ... که به عنوان نمایندگان بازارگردان این قرارداد را امضاء نموده اند، عبارتند از:

- نام ... نام خانوادگی ... نام پدر ... به شماره شناسنامه ... صادره از ...

- نام ... نام خانوادگی ... نام پدر ... به شماره شناسنامه ... صادره از ...

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ب) مشخصات، نشانی [و نمایندگان] سرمایه گذار:

[برای اشخاص حقیقی] : نام ... نام خانوادگی ... نام پدر ... شماره شناسنامه ... تاریخ تولد ... محل صدور شناسنامه ... نشانی ... کدپستی ... شماره تلفن ... شماره نمابر ... کد ملی ... کد معاملاتی در بورس اوراق بهادار تهران ...

[برای اشخاص حقوقی] : نام ... شماره ثبت ... محل ثبت ... نشانی ... کدپستی ... شماره تلفن ... شماره نمابر ... کد معاملاتی در بورس اوراق بهادار تهران ...

صاحبان امضای مجاز سرمایه گذار به موجب روزنامه رسمی شماره ... مورخ ... که به عنوان نمایندگان سرمایه گذار این قرارداد را امضاء نموده اند، عبارتند از:

- نام ... نام خانوادگی ... نام پدر ... شماره شناسنامه ... صادره از ...
- نام ... نام خانوادگی ... نام پدر ... شماره شناسنامه ... صادره از ...

موضوع قرارداد:

ماده ۳: موضوع قرارداد عبارتست از بازارگردانی ورقه بهادار با مشخصات زیر توسط بازارگردان و مشارکت سرمایه گذار در تامین منابع مالی و اوراق بهادار لازم برای این امر:

نوع ورقه بهادار	ناشر ورقه بهادار	نام ورقه بهادار در بورس تهران	نماد ورقه بهادار در بورس تهران

مدت قرارداد:

ماده ۴: این قرارداد از تاریخ انعقاد شروع شده و از تاریخ شروع بازارگردانی طبق مجوز مربوطه حداکثر به مدت ... روز ادامه می یابد.

آورده سرمایه گذار [و بازارگردان]:

ماده ۵: آورده سرمایه گذار [و بازارگردان] به شرح زیر می باشد:

{ الف) آورده سرمایه گذار جمعاً ... ریال شامل ... ریال وجه نقد و تعداد ... ورقه بهادار با مشخصات مذکور در ماده ۳ که به ... ریال تقویم شده است. }

{ ب) آورده بازارگردان جمعاً ... ریال شامل ... ریال وجه نقد و تعداد ... ورقه بهادار با مشخصات مذکور در ماده ۴ که به ... ریال تقویم شده است. }

تبصره ۱: سرمایه گذار موظف است مبلغ ... ریال (به حروف ... ریال) [معادل ۱۰ درصد از آورده سرمایه گذار] را ظرف یک روز کاری پس از انعقاد این قرارداد به حساب شماره ... نزد بانک ... شعبه ... به نام بازارگردان واریز نماید.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره ۲: باقیمانده وجوه نقد موضوع این ماده معادل ... ریال (به حروف ... ریال)، باید حداکثر سه روز کاری پس از اعلام بازارگردان مبنی بر دریافت مجوز بازارگردانی به حساب مذکور در تبصره ۱ این ماده به نام بازارگردان واریز گردد. اوراق بهادار موضوع این ماده یا گواهی سپرده مربوطه نیز باید ظرف همین مدت به بازارگردان تسلیم گردد.

نحوه مالکیت و تسهیم سود یا زیان بازارگردانی:

ماده ۶: ظرف ... روز کاری [حداکثر ۷ روز کاری] پس از انعقاد این قرارداد، سرمایه گذار {و بازارگردان} فرم مخصوص انتقال اوراق بهادار موضوع ماده ۵ به کد بازارگردانی را امضاء می نماید {می نمایند}. اوراق بهادار ثبت شده در کد مذکور و منافع حاصل از آن [اعم از سود پرداختی و برگه های حق تقدم]، خواه از محل اوراق بهادار منتقل شده، خواه از محل خرید اوراق بهادار توسط بازارگردان پس از انعقاد این قرارداد، و همچنین سود یا زیان حاصل از عملیات بازارگردانی همواره {به نسبت ... {درصد متعلق به سرمایه گذار} و ... درصد متعلق به بازارگردان} است. در اجرای این ماده، خرده اوراق بهادار، کمتر از ۰/۵ ورقه بهادار به صفر و بزرگتر یا مساوی ۰/۵، به یک ورقه بهادار گرد می شوند.

ماده ۷: هزینه های زیر به عنوان هزینه ی بازارگردانی تلقی شده و از محل وجوه موضوع ماده ۵ و وجوه حاصل از اجرای بند ب ماده، قابل پرداخت است.

الف) هزینه ها و کارمزد انجام معاملات اوراق بهادار موضوع این قرارداد، که به سازمان بورس و اوراق بهادار، شرکت بورس اوراق بهادار تهران و شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه ایران پرداخت می شود.

ب) مالیات معاملات اوراق بهادار موضوع این قرارداد.

ج) کارمزد بازارگردان که مطابق ماده ۱۳ تعیین می شود.

تبصره ۱: سایر هزینه های بازارگردانی به عهده بازارگردان خواهد بود.

تبصره ۲: هزینه های موضوع بندهای الف) و ب) در مواعد تعیین شده در مقررات مربوطه و هزینه های موضوع بند ج) هر ماه یکبار و پس از تهیه گزارش ماهانه موضوع ماده ۱۱ قابل پرداخت می باشند.

اختیارات و مسئولیت های بازارگردان:

ماده ۸: بازارگردان موظف است پس از انعقاد این قرارداد و انجام پرداخت موضوع تبصره ۱ ماده ۵ توسط سرمایه گذار، تقاضای دریافت مجوز بازارگردانی را براساس مقررات مصوب به مراجع ذی صلاح تسلیم و موضوع را تا حصول نتیجه پیگیری نماید.

ماده ۹: بازارگردان موظف است پس از دریافت مجوز بازارگردانی، موضوع را بلافاصله به صورت کتبی به سرمایه گذار اطلاع دهد. در این صورت بازارگردان موظف است ظرف یک روز کاری پس از اجرای تبصره ۲ ماده ۵، فعالیت بازارگردانی را با رعایت دستورالعمل بازارگردانی آغاز نماید. در اجرای فعالیت بازارگردانی، بازارگردان می تواند اقدامات زیر را انجام دهد:

الف) خرید اوراق بهادار به کد بازارگردانی از محل وجوه نقد موضوع ماده ۴ یا وجوه حاصل از اجرای بند ب این ماده.

ب) فروش اوراق بهادار منتقل شده یا خریداری شده به کد بازارگردانی.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۱۰: بازارگردان موظف است وجوه حاصل از فروش اوراق بهادار موضوع این قرارداد را صرفاً به حساب بانکی موضوع تبصره ۱ ماده ۵ واریز نماید.

ماده ۱۱: بازارگردان موظف است وقایع مالی عملیات بازارگردانی را به طور جداگانه ثبت نماید و ظرف ده روز ابتدای هر ماه شمسی، گزارش های ماهانه از عملیات بازارگردانی شامل موارد زیر تهیه و به سرمایه گذار تسلیم کند:

الف) مانده اوراق بهادار در کد بازارگردانی شامل تعداد و ارزش روز در پایان دوره گزارش.

ب) مانده وجوه نقد حساب بانکی موضوع تبصره ۱ ماده ۵ در ابتدای دوره گزارش، تاریخ و مبلغ واریز شده به این حساب بابت اجرای بند ب ماده ۹ همراه با شرح موضوع، تاریخ و مبلغ برداشت شده از این حساب بابت اجرای بند الف ماده ۹ و هزینه های موضوع ماده ۷ همراه با شرح موضوع، مانده وجوه نقد در پایان دوره گزارش.

ج) درآمدها، هزینه ها و سود یا زیان حاصل از بازارگردانی در دوره گزارش.

د) اوراق بهادار خریداری شده به کد بازارگردانی در دوره ی گزارش شامل تاریخ، تعداد و مبلغ اوراق بهادار خریداری شده به تفکیک.

ه) اوراق بهادار فروخته شده از کد بازارگردانی در دوره ی گزارش شامل تاریخ، تعداد و مبلغ اوراق بهادار فروخته شده به تفکیک.

[به گزارش های موضوع این ماده می تواند با توافق طرفین موارد دیگری اضافه شود]

ماده ۱۲: در شرایط زیر، بازارگردان موظف است عملیات بازارگردانی را متوقف و ظرف ده روز کاری، گزارشی شامل موضوعات ماده ۱۱، تهیه کرده و براساس ماده ۶ این قرارداد، سهم سرمایه گذار را از اوراق بهادار و وجوه نقد موضوع این قرارداد معین نماید و سهم وجوه نقد سرمایه گذار را به وی پرداخت کرده و درخواست انتقال اوراق بهادار سهم سرمایه گذار به کد معاملاتی وی را به مراجع ذی ربط تسلیم و موضوع را تا حصول نتیجه پیگیری نماید:

الف) در پایان اعتبار قرارداد.

ب) در پایان اعتبار مجوز بازارگردانی.

ج) در صورت تعلیق فعالیت بازارگردانی به مدت بیش از ۱۵ روز کاری از سوی مراجع ذی صلاح.

د) در صورت فسخ یا انفساخ قرارداد مطابق مواد مربوطه.

ه) در صورت لغو مجوز بازارگردانی از سوی مراجع ذی صلاح.

تبصره: در صورت وقوع موارد الف تا د این ماده و توافق کتبی سرمایه گذار، بازارگردان می تواند به منظور تمدید مجوز بازارگردانی یا شروع مجدد عملیاتی بازارگردانی پس از رفع تعلیق، وجوه نقد سهم سرمایه گذار را به وی پرداخت نموده و برای انتقال اوراق بهادار سهم سرمایه گذار به کد معاملاتی وی، اقدامی ننماید.

کارمزد بازارگردانی

ماده ۱۳: به بازارگردان برای انجام وظایف و مسئولیت های خود، کارمزد بازارگردانی تعلق می گیرد. کارمزد بازارگردانی معادل { ... در هزار از ارزش معاملات اوراق بهادار موضوع بازارگردانی در طول اعتبار این قرارداد با رعایت سقف مصوب سبا برای کارمزد شرکت های کارگزاری از معاملات اوراق بهادار است. }

فسخ یا انفساخ قرارداد

ماده ۱۴: در صورت ابطال یا لغو مجوز فعالیت بازارگردانی بازارگردان توسط مراجع ذی صلاح، این قرارداد منفسخ می گردد.

ماده ۱۵: در صورت تعلیق مجوز فعالیت بازارگردانی بازارگردان برای بیش از ۱۵ روز کاری توسط مراجع ذی صلاح، یا در پایان اعتبار مجوز بازارگردانی بازارگردان، این قرارداد منفسخ می شود.

ماده ۱۶: در صورت عدم اجرای تبصره ۱ ماده ۵ توسط سرمایه گذار ظرف مهلت مقرر، بازارگردان حق فسخ این قرارداد را دارد. در صورت اجرای تبصره مذکور خارج از مهلت مقرر و عدم فسخ قرارداد توسط بازارگردان ظرف سه روز کاری، حق فسخ بازارگردان ساقط می شود. { در صورت فسخ قرارداد توسط بازارگردان مطابق این ماده، بازارگردان مبلغ ... ریال به عنوان حق الزحمه از سرمایه گذار دریافت می کند. }

ماده ۱۷: در صورتی که بازارگردان ظرف ۳۰ روز پس از اجرای تبصره ۱ ماده ۵ این قرارداد، موفق به دریافت مجوز بازارگردانی نشود یا عملاً فعالیت بازارگردانی را شروع ننماید، سرمایه گذار حق فسخ این قرارداد را دارد. در این صورت بازارگردان مستحق دریافت حق الزحمه ای نیست.

ماده ۱۸: در صورتی که در اثر بروز حوادث قهری، امکان ایفای تمام یا بخشی از تعهدات هر یک از طرفین به موجب این قرارداد، وجود نداشته و وضعیت مذکور به مدت ۲۰ روز ادامه یابد، هر یک از طرفین حق فسخ قرارداد را دارد.

تخلفات و اختلافات

ماده ۱۹: مرجع رسیدگی به اختلافات بین سرمایه گذار و بازارگردان براساس ماده ۳۶ قانون بازار اوراق بهادار مصوب آذر ماه سال ۱۳۸۴، در صورت عدم سازش در کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار، هیأت داورى موضوع ماده ۳۷ قانون مذکور است.

ماده ۲۰: به تخلفات بازارگردان از این قرارداد و مقررات مربوط به بازارگردانی، طبق قانون بازار اوراق بهادار مصوب آذر ماه سال ۱۳۸۴ و مقررات اجرایی آن، رسیدگی می شود.

ماده ۲۱: در صورت ورود خسارت به اشخاص ثالث در اثر تخلف بازارگردان از مقررات، مسئولیتی متوجه سرمایه گذار نخواهد بود.

ضمانت اجرا و بروز حوادث قهری

ماده ۲۲: در صورت بروز حوادث قهری که مانع از اجرای این قرارداد است، مسئولیتی برای جبران خسارت متوجه طرفین نخواهد بود. در این صورت آن طرف قرارداد که به موجب حوادث قهری امکان ایفای تعهدات خود طبق این قرارداد را ندارد، موظف است ظرف دو روز کاری، موضوع را به طرف دیگر کتباً اطلاع دهد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۲۳: در صورت نقض مفاد این قرارداد به شرح زیر اقدام خواهد شد:

- الف) در صورتی که بازارگردان به دلیل عدم اجرای تبصره ۲ ماده ۵ توسط سرمایه گذار ظرف مهلت مقرر، نسبت به شروع بازارگردانی اقدام ننماید، آن گاه مبلغ موضوع تبصره ۱ ماده ۵، تا تعیین تکلیف موضوع براساس مقررات نزد بازارگردان باقی می ماند. در صورتی که پس از رسیدگی موضوع توسط مرجع ذیصلاح، بازارگردان متخلف شناخته شود، مبلغ یاد شده به نفع بازارگردان ضبط می شود.
- ب) در صورتی که به دلیل عدم رعایت مقررات بازارگردانی موضوع ماده ۹ توسط بازارگردان، خسارتی به سرمایه گذار وارد شود، مسئول جبران خسارت وارده بازارگردان خواهد بود.
- ج) در صورت عدم رعایت ماده ۱۰ قرارداد توسط بازارگردان، بازارگردان مکلف است به ازای هر روز تاخیر، نیم در هزار وجوه واریز نشده سهم سرمایه گذار را به عنوان خسارت به سرمایه گذار پرداخت کند.
- د) در صورت عدم رعایت مواد ۱۱ و ۱۲ توسط بازارگردان، وی موظف است به ازای هر روز تاخیر در ارائه گزارش موضوع این ماده، مبلغ ۲۰۰,۰۰۰ ریال به سرمایه گذار پرداخت نماید. علاوه بر این چنانچه بازارگردان بر خلاف ماده ۱۲ فعالیت بازارگردانی را ادامه دهد و از این بابت خسارتی به سرمایه گذار وارد آید، مسئول جبران خسارت مذکور، بازارگردان خواهد بود.
- ه) در صورت عدم پرداخت به موقع سهم سرمایه گذار از وجوه نقد و عدم انتقال به موقع سهم وی از اوراق بهادار بر خلاف ماده ۱۲ توسط بازارگردان، بازارگردان موظف است به ازای هر روز تاخیر نیم در هزار از وجوه نقد و ارزش اوراق بهادار مذکور را به عنوان خسارت به سرمایه گذار پرداخت کند.

سایر موارد

ماده ۲۴: در صورتی که نشانی هر یک از طرفین قرارداد که در ماده ۲ ذکر شده است تغییر یابد، وی موظف است نشانی جدید خود را ظرف یک هفته، کتباً به طرف مقابل اطلاع دهد. هرگونه مراسلات که در ارتباط با این قرارداد با پست سفارشی دو قبضه به نشانی موضوع ماده ۲ و در صورت تغییر به آخرین نشانی اعلامی مطابق این ماده ارسال شود، به منزله دریافت شده تلقی می شود.

ماده ۲۵: عناوین در این قرارداد به منظور دسته بندی مواد قرارداد بوده و در تفسیر مواد قرارداد نقشی ندارند.

ماده ۲۶: این قرارداد در ... ماده و ... تبصره در سه نسخه واحدالاعتبار در تاریخ ... بین طرفین قرارداد منعقد شد و دو نسخه از آن به بازارگردان و یک نسخه به سرمایه گذار تحویل گردید. بازارگردان یک نسخه از قرارداد را به همراه درخواست دریافت مجوز بازارگردانی، به مرجع ذیربط تسلیم می کند.

محل امضای سرمایه گذار

۱. نام و نام خانوادگی
امضاء
۲. نام و نام خانوادگی
امضاء

محل امضای بازارگردان

۱. نام و نام خانوادگی
امضاء
۲. نام و نام خانوادگی
امضاء

دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات اوراق بهادار در بازار پایه فرابورس ایران

این دستورالعمل در راستای اجرای تبصره ب ماده ۹۹ قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران در ۱۴ ماده و ۴ تبصره در تاریخ ۱۳۹۰/۲/۱۰ به تصویب هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید.

ماده ۱: اصطلاحات و واژه‌هایی که در ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی و دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات اوراق بهادار در فرابورس ایران مصوب ۱۳۸۸/۱۱/۱۷ هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار و اصلاحات بعدی آن تعریف شده‌اند، به همان مفاهیم در این دستورالعمل به کار رفته‌اند. واژه‌های دیگر دارای معانی زیر می‌باشند:

- ۱- **بازار پایه:** از جمله بازارهای فرابورس است که معاملات آن بر اساس ضوابط این دستورالعمل انجام می‌شود.
 - ۲- **دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات:** دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات اوراق بهادار در فرابورس ایران مصوب ۱۳۸۸/۱۱/۱۷ هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار و اصلاحات بعدی آن است.
 - ۳- **مرحله نظارت:** دوره زمانی پس از حراج تک قیمتی است که طی آن فرابورس اقدام به بررسی و تایید معاملات انجام شده می‌نماید.
- ماده ۲:** انجام معاملات اوراق بهادار در بازار پایه منوط به درج نام اوراق بهادار در فهرست اوراق بهادار بازار پایه فرابورس می‌باشد.
- ماده ۳:** عرضه اولیه اوراق بهادار در بازار پایه به روش بازگشایی نماد موضوع فصل یازدهم دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات انجام می‌شود. کلیه وظایف و اختیارات هیئت پذیرش در این خصوص به کمیته عرضه واگذار می‌گردد.
- ماده ۴:** معاملات اوراق بهادار مورد معامله در بازار پایه، روزانه با انجام ۵ حراج تک قیمتی پی در پی با مراحل زیر انجام می‌شود.

۱-۱ - مرحله پیش گشایش

۲-۱ - مرحله حراج تک قیمتی

۳-۱ - مرحله نظارت

تبصره: طول زمان هریک از مراحل فوق و دامنه نوسان قیمت در معاملات بازار پایه توسط هیئت مدیره فرابورس تعیین می‌گردد.

ماده ۵: در بازار پایه صرفاً سفارش محدود قابل اجرا بوده و استفاده از کد معاملات گروهی نیز در این بازار مجاز نمی‌باشد.

ماده ۶: در صورتی که ظن دستکاری قیمت یا استفاده از اطلاعات نهانی در معاملات بازار پایه وجود داشته باشد، فرابورس می‌تواند معاملاتی را که با نوسان غیرعادی قیمت یا حجم غیرعادی انجام شود، تأیید ننماید.

ماده ۷: معاملات عمده بازار پایه بصورت عرضه یکجا و در بازار سوم فرابورس انجام شده و تابع مقررات آن بازار می‌باشند.

تبصره ۱: بلوک‌های سهام شرکت‌های مورد عرضه در بازار پایه که بیشتر از ۱۰۰ هزار سهم و کمتر از حد نصاب معاملات عمده باشند با درخواست کارگزار عرضه کننده و پس از موافقت کمیته عرضه، در بازار سوم فرابورس قابل عرضه می‌باشند.

تبصره ۲: در صورتی که بخشی از سهام شرکت‌های مورد عرضه در بازار پایه دارای امتیاز خاص یا محدودیت ویژه‌ای باشند و بنا به تشخیص کمیته عرضه معامله آن در بازار خرد امکان‌پذیر نباشد، معاملات آن بخش با هر حجمی در بازار سوم فرابورس انجام خواهد شد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۸: نماد معاملاتی اوراق بهادار مورد معامله در بازار پایه حداقل یک روز قبل از برگزاری مجامع عمومی صاحبان سهام و قبل از برگزاری جلسه هیأت مدیره ای که طی آن مقرر است در خصوص اختیارات تفویض شده توسط مجمع عمومی فوق العاده در خصوص افزایش سرمایه تصمیم گیری شود، متوقف می گردد.

ماده ۹: در صورت عدم اظهار نظر یا اظهار نظر مردود حسابرس نسبت به صورت های مالی سالیانه و میان دوره ای، حسب تشخیص فرابورس یا سازمان نماد معاملاتی اوراق بهادار مورد معامله در بازار پایه فرابورس متوقف می گردد.

ماده ۱۰: بازگشایی نمادهای متوقف شده مطابق مواد ۸ و ۹ این دستورالعمل تابع ضوابط دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات می باشد.

ماده ۱۱: در صورتی که معاملات اوراق بهادار در بازار پایه مکنون به استفاده از اطلاعات نهانی یا دستکاری قیمت باشد، فرابورس می تواند رأساً یا به موجب اعلام سازمان نماد معاملاتی اوراق بهادار را متوقف نماید. بازگشایی نماد معاملاتی پس از بررسی های لازم حسب مورد به تشخیص فرابورس یا سازمان خواهد بود.

ماده ۱۲: انجام معامله توافقی سهام مورد معامله در بازار پایه با موافقت کمیته عرضه امکان پذیر است. جهت انجام معامله توافقی کارگزار باید اسامی خریدار و فروشنده را به همراه حجم و قیمت اوراق بهادار به فرابورس ارائه نماید. در صورت موافقت کمیته عرضه معامله مورد درخواست توسط کارگزار در سامانه معاملاتی ثبت می شود.

تبصره: در صورت موافقت کمیته عرضه، معاملات توافقی می تواند در خارج از دامنه نوسان قیمت بازار پایه انجام شود.

ماده ۱۳: در خصوص انتشار اطلاعات معاملات اوراق بهادار در بازار پایه، اطلاعات موضوع موارد ۳، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰ و ۱۱ بند (الف) و موارد ۱، ۴، ۵ بند (ب) ماده ۲ دستورالعمل انتشار اطلاعات معاملات توسط فرابورس ایران (شرکت سهامی عام) قابل انتشار نمی باشد.

ماده ۱۴: معاملات بازار پایه در خصوص موارد تصریح نشده در این دستورالعمل، تابع مقررات مرتبط در دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات و سایر مصوبات هیئت مدیره سازمان می باشد.

ماده واحده در خصوص معاملات سهام و حق تقدم بورس ها، فرابورس و شرکت سپرده گذاری

انجام معاملات سهام و حق تقدم بورس ها، فرابورس و شرکت سپرده گذاری به شرح زیر انجام می شود:

۱- معاملات با حجم کمتر از ۱۰۰ هزار سهم یا حق تقدم شرکت های فوق در دسته های سهامداری که بر اساس اساسنامه شرکت، شخصیت حقوقی یا نهاد خاصی را شامل نمی شود در بازار عادی معاملات پایه فرابورس ایران امکان پذیر است. فرابورس موظف است روزانه معاملات انجام شده بر روی سهام و حق تقدم این شرکت ها را بررسی نماید و معاملاتی را که منجر به نقض محدودیت های قانونی و مقرراتی تصاحب سهام این شرکت ها می گردد، تایید ننماید.

۲- انجام معاملات با حجم بزرگتر یا مساوی ۱۰۰ هزار سهم یا حق تقدم و کلیه معاملات سهام یا حق تقدم شرکت های فوق در دسته های سهامداری که بر اساس اساسنامه شرکت، شخصیت حقوقی یا نهاد خاصی را شامل می شود، صرفاً در قالب عرضه یکجا یا معاملات توافقی حسب درخواست عرضه کننده امکان پذیر است. در این صورت فرابورس موظف است تاییدیه سازمان را به شرح زیر اخذ نماید.

الف) در عرضه یکجا باید کلیه متقاضیان خرید سهام یا حق تقدم به ترتیبی که در اطلاعیه عرضه قید می گردد، قبل از شروع رقابت توسط کارگزار مربوطه به سازمان معرفی گردند. صرفاً متقاضیانی حق شرکت در رقابت را خواهند داشت که قبلاً تاییدیه سازمان مبنی بر رعایت محدودیت های قانونی و مقرراتی را اخذ نموده باشند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ب) در معامله توافقی اسامی خریدار و فروشنده به همراه سایر اطلاعات مورد نیاز سازمان توسط فرابورس به سازمان ارائه می گردد. معامله مذکور در صورت تایید سازمان مبنی بر رعایت محدودیت های قانونی و مقرراتی در فرابورس ثبت می گردد.

ماده واحده در خصوص ثبت معاملات سهام شرکت ها قبل از درج در بازار پایه

در صورت موافقت کمیته عرضه فرابورس امکان ثبت معاملات اوراق بهادار ثبت شده نزد سازمان که حسب تکلیف بند ب ماده ۹۹ قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه باید در بورس یا فرابورس معامله گردند، حداکثر تا شش ماه پس از ابلاغ دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات اوراق بهادار در بازار پایه فرابورس/ایران، امکان پذیر است. معاملات مذکور پس از درج نماد در بورس یا فرابورس در قالب معاملات توافقی در بازار پایه انجام می شود.^۱

^۱ اصلاحیه مورخ ۹۰/۵/۲۲ هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار

دستورالعمل اجرایی معاملات مبتنی بر مذاکره اوراق بهادار در فرابورس ایران

این دستورالعمل در اجرای بند ۸ ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار در ۱۶ ماده و ۹ تبصره در تاریخ ۱۳۹۰/۰۱/۲۷ به تصویب هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید.

ماده ۱: اصطلاحات و واژه‌هایی که در ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی و دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات اوراق بهادار در فرابورس ایران مصوب ۱۳۸۸/۱۱/۱۷ هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار و اصلاحات بعدی آن تعریف شده‌اند، به همان مفاهیم در این دستورالعمل به کار رفته‌اند. واژه‌های دیگر دارای معانی زیر می‌باشند:

۱- **بیانیه مذاکره:** مجموعه اطلاعاتی است که براساس درخواست کارگزار عرضه‌کننده توسط فرابورس منتشر می‌شود و طبق آن شرایط مذاکره براساس ضوابط این دستورالعمل ذکر می‌گردد. فرم بیانیه مذاکره توسط هیأت مدیره فرابورس تصویب می‌شود.

۲- **شرایط مذاکره:** مجموعه شرط‌هایی است که شرکت در مذاکره منوط به احراز آن از سوی متقاضی می‌باشد.

۳- **فرم درخواست شرکت در مذاکره:** فرمی است که توسط متقاضی جهت شرکت در مذاکره ارائه می‌گردد و حاوی پیشنهاد متقاضی جهت خرید اوراق بهادار عرضه شده می‌باشد. فرم درخواست شرکت در مذاکره توسط هیأت مدیره فرابورس تصویب می‌شود.

۴- **متقاضی:** شخص یا نماینده اشخاصی است که برای حضور در مذاکره، فرم درخواست شرکت در مذاکره را تکمیل و در مهلت مقرر براساس این دستورالعمل ارائه نموده است.

۵- **مورد معامله:** تعداد مشخصی از یک یا چند اوراق بهادار است که مطابق مشخصات اعلامی در بیانیه مذاکره در قالب معاملات مبتنی بر مذاکره در بازار سوم فرابورس انجام می‌شود.

۶- **مولفه^۱:** مشخصه‌هایی مانند قیمت اوراق بهادار، نحوه تسویه معامله و یا شرایط خریداران معامله می‌باشد که در معاملات مبتنی بر مذاکره مبنای تعیین برنده رقابت خواهد بود.

ماده ۲: معامله مبتنی بر مذاکره بر روی اوراق بهادار زیر امکان‌پذیر می‌باشد.

۱- اوراق بهادار ثبت شده نزد سازمان؛

۲- اوراق بهاداری که نزد سازمان ثبت نشده لیکن طبق دستورالعمل پذیرش و عرضه اوراق بهادار در فرابورس ایران عرضه آنها در فرابورس امکان پذیر است.

ماده ۳: عرضه‌کننده باید تقاضای خود را جهت برگزاری مذاکره به یکی از کارگزاران عضو فرابورس ارائه نماید. کارگزار عرضه‌کننده، اطلاعات و مستندات زیر را براساس فرمی که به تصویب هیأت مدیره فرابورس می‌رسد، به فرابورس ارائه می‌نماید.

۱- مورد معامله شامل نام و تعداد اوراق بهادار؛

۲- مشخصات عرضه‌کننده؛

۳- مستندات لازم جهت احراز مالکیت عرضه‌کننده بر اوراق بهادار مورد معامله؛

۴- ذکر اطلاعات مربوط به مولفه‌های مورد مذاکره شامل:

¹ Issue

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۴-۱. نام مولفه؛

۴-۲. حداقل قابل پذیرش برای هر مولفه.

۵- ذکر شرایط معامله به تفکیک قابل مذاکره و قطعی؛

۶- مجموعه اطلاعات مالی، اقتصادی و فنی طبق درخواست فرابورس؛

۷- اعلام دلایل انجام معامله به روش مذاکره؛

۸- گزارش کارشناسی ارزیابی اوراق بهادار به تشخیص کمیته عرضه فرابورس؛

۹- تعهدات و تضامینی که خریدار می‌بایست پس از واگذاری اوراق بهادار به عهده بگیرد و یا رعایت کند؛

۱۰- نحوه اولویت‌بندی و انتخاب خریداران حسب تشخیص کمیته عرضه فرابورس؛

۱۱- سایر اطلاعات و مستندات به تشخیص فرابورس حسب مورد.

تبصره : کلیه مستندات فوق باید توسط کارگزار عرضه‌کننده احراز اصالت شده و ممهور به مهر برابر اصل کارگزاری گردد.

ماده ۴: تقاضای کارگزار عرضه‌کننده در کمیته عرضه فرابورس مورد بررسی قرار می‌گیرد. کمیته عرضه مراتب موافقت یا عدم موافقت با عرضه

براساس مذاکره را ظرف مدت حداکثر ۷ روز کاری پس از ارایه درخواست‌های تکمیل شده به فرابورس، به کارگزار عرضه‌کننده ابلاغ می‌نماید.

تبصره ۱: در صورت موافقت کمیته عرضه، فرابورس اقدام به درج نام اوراق بهادار در فهرست عرضه و انتشار همزمان بیانیه مذاکره می‌نماید.

تبصره ۲: کمیته عرضه جهت تضمین ایفای تعهدات عرضه‌کننده تضامین لازم را در چارچوب مصوبات هیئت مدیره فرابورس تعیین می‌نماید.

این تضامین باید قبل از درج نام اوراق بهادار در فهرست عرضه نزد شرکت سپرده‌گذاری مرکزی تودیع گردد.

ماده ۵: متقاضیان باید فرم تکمیل شده درخواست شرکت در مذاکره و مستندات مشخص شده در آن را از طریق یکی از کارگزاران عضو فرابورس و

ظرف مهلت حداکثر ۱۵ روز کاری پس از انتشار بیانیه مذاکره به فرابورس ارایه نمایند.

تبصره ۱: کارگزار خریدار باید نسبت به مطابقت اسناد ارایه شده با اصل آن و کنترل تکمیل بودن اطلاعات ارایه شده اقدام و سپس

اطلاعات ارایه شده را به مهر کارگزاری ممهور نموده و به فرابورس ارایه نماید.

تبصره ۲: کمیته عرضه جهت تضمین ایفای تعهدات متقاضی تضامین لازم را در چارچوب مصوبات هیئت مدیره فرابورس تعیین می‌کند.

تودیع وجه تضمین شرکت در مذاکره نزد شرکت سپرده‌گذاری مرکزی و ارایه اسناد آن همزمان با ارایه فرم درخواست الزامی

است. به درخواست‌هایی که وجه تضمین شرکت در مذاکره جهت آنها پرداخت نشده است ترتیب اثر داده نخواهد شد.

ماده ۶: فرابورس درخواست‌های شرکت در مذاکره را طی حداکثر ۳ روز کاری پس از پایان مهلت ارایه فرم درخواست شرکت در مذاکره، برای کارگزار

عرضه‌کننده ارسال می‌نماید. کارگزار عرضه‌کننده طی مهلت حداکثر ۱۰ روز کاری پس از ارسال فرم‌های درخواست شرکت در مذاکره توسط فرابورس،

براساس شرایط اعلامی در بیانیه مذاکره نسبت به انتخاب متقاضیان واجد حداقل شرایط اقدام می‌نماید. فرابورس می‌تواند با تشخیص کمیته عرضه،

مهلت مقرر در این ماده را حداکثر به مدت ۱۰ روز کاری دیگر تمدید نماید لیکن باید قبل از اتمام مهلت اولیه، موضوع را از طریق سایت رسمی خود به

اطلاع عموم برساند.

ماده ۷: عرضه‌کننده می‌تواند جهت روشن شدن برخی از موارد اعلامی یا بررسی بیشتر آن، مذاکرات یا مکاتباتی را با متقاضیان انجام دهد، متقاضیان

می‌توانند پس از انجام مکاتبات یا مذاکرات موضوع این ماده آندسته از شرایطی که در اطلاعیه عرضه قابل مذاکره تعیین گردیده است را تغییر داده و

نسخه اصلاح شده فرم درخواست شرکت در مذاکره را قبل از پایان مهلت ارایه درخواست شرکت در مذاکره به فرابورس ارایه نمایند.

ماده ۸: پس از پایان مهلت ارایه درخواست شرکت در مذاکره، کارگزار عرضه‌کننده اقدامات زیر را انجام می‌دهد:

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۱- در صورتی که یک یا چند متقاضی طبق شرایط اعلامی واجد حداقل شرایط از سوی عرضه کننده باشند، کارگزار عرضه کننده براساس نحوه اولویت بندی انتخاب خریداران که در بیانیه مذاکره قید می گردد، نسبت به انتخاب بهترین متقاضی اقدام و تفاهم نامه فروش اوراق بهادار در فرابورس را با وی منعقد و اقدام به معرفی وی به فرابورس جهت شرکت در عرضه یکجا می نماید. تسویه معامله، انتقال مالکیت و جایگزینی تعهدات در این تفاهم نامه منوط به انجام معامله در بازار سوم فرابورس و قطعی شدن آن طبق مقررات می باشد؛

۲- در صورتی که هیچ یک از متقاضیان واجد شرایط اعلامی نباشند، عرضه کننده می تواند از طریق کارگزار خود برای حداکثر یکبار دیگر درخواست تغییر شرایط مذاکره را بنماید. در این حالت کارگزار عرضه کننده شرایط جدید عرضه را اعلام نموده و در صورت موافقت فرابورس، پس از انتشار بیانیه مذاکره، فرایند انجام معامله بر اساس مذاکره طبق این دستورالعمل تجدید می گردد.

تبصره ۱: مستندات مربوط به نحوه انتخاب متقاضیان باید توسط کارگزار عرضه کننده به فرابورس ارائه گردد.

تبصره ۲: درخواست های تجدید مذاکره موضوع بند ۲ این ماده صرفاً در صورتی مورد موافقت قرار می گیرد که به تشخیص فرابورس شرایط معامله برای متقاضیان تسهیل شده باشد.

ماده ۹: در صورتی که حسب بند ۱ ماده ۸ این دستورالعمل یک یا چند متقاضی حائز شرایط اعلامی از سوی عرضه کننده باشند، کارگزار عرضه کننده اطلاعات نهایی شامل قیمت پایه و شرایط معامله را به فرابورس اعلام نموده و تقاضای عرضه یکجا در بازار سوم فرابورس را می نماید. فرابورس پس از دریافت اطلاعات مذکور، شرایط نهایی تفاهم نامه منعقد بین عرضه کننده و خریدار را در قالب بیانیه عرضه از طریق سایت رسمی خود منتشر می نماید. عرضه یکجا براساس ضوابط دستورالعمل نحوه انجام معاملات در فرابورس ایران انجام خواهد شد.

تبصره ۱: قیمت پایه عرضه یکجا باید برابر با بهترین قیمت اعلامی از سوی برنده مذاکره باشد. حداقل قیمت پیشنهادی توسط سایر اشخاص ۳ درصد بیشتر از قیمت پایه خواهد بود.

تبصره ۲: در صورتی که عرضه کننده متمایل به قطعی کردن معامله با خریداری که تفاهم نامه را امضا نموده است، بدون برگزاری عرضه یکجا، باشد باید درخواست خود را با ذکر دلایل آن همزمان با ارائه تقاضای برگزاری مذاکره به کمیته عرضه فرابورس ارائه نماید. در صورت موافقت کمیته عرضه، موضوع در بیانیه مذاکره اعلام شده و معامله بین طرفین تفاهم نامه موضوع بند ۱ ماده ۸ این دستورالعمل، در بازار سوم فرابورس ثبت می گردد.

ماده ۱۰: از زمان انتشار بیانیه عرضه توسط فرابورس، متقاضیان شرکت در عرضه یکجا باید ظرف مهلتی که کمیته عرضه فرابورس تعیین می کند، تقاضای خود را منطبق با شرایط بیانیه عرضه به همراه مدارک و مستندات مربوطه به دارابودن شرایط مذکور، از طریق یکی از کارگزاران به فرابورس و کارگزار عرضه کننده ارائه نمایند.

ماده ۱۱: در صورتی که در پایان مهلت موضوع ماده ۱۰ این دستورالعمل تقاضاهایی منطبق با شرایط بیانیه عرضه ارائه گردد، کارگزار عرضه کننده پس از اخذ مستندات لازم و تایید انطباق شرایط اعلامی، اقدام به معرفی متقاضیان واجد شرایط به فرابورس جهت برگزاری رقابت می نماید. در این شرایط عرضه یکجا بین متقاضیان واجد شرایط برگزار خواهد شد.

ماده ۱۲: در صورتی که در پایان مهلت موضوع ماده ۱۰ این دستورالعمل تقاضایی منطبق با شرایط تفاهم نامه ارائه نگردد، متقاضی طرف تفاهم نامه به عنوان خریدار نهایی معامله شناخته می شود. این معامله در بازار سوم فرابورس و در قالب معاملات عرضه یکجا با قیمت ثابت گردیده و شرایط تسویه آن مطابق مقررات عرضه یکجای شرایطی خواهد بود.

ماده ۱۳: حداکثر ۳ روز کاری پس از ثبت معامله در بازار سوم فرابورس، اطلاعات معامله انجام شده بر اساس مذاکره شامل نوع، حجم و قیمت اوراق بهادار و سایر شرایط معامله طبق فرم مصوب هیئت مدیره فرابورس منتشر می گردد

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۱۴: کارمزدهای معامله مبتنی بر مذاکره به شرح زیر است:

- ۱- حق مذاکره که از فروشنده اخذ و به فرابورس پرداخت می شود؛
 - ۲- کارمزد اخذ تقاضای برگزاری مذاکره که توسط فروشنده به کارگزار پرداخت می گردد.
 - ۳- کارمزد اخذ در خواست شرکت در مذاکره که توسط خریدار به کارگزار پرداخت می گردد.
 - ۴- کارمزد برنده مذاکره که به کارگزار عامل برنده مذاکره توسط فروشنده پرداخت می شود؛
 - ۵- کارمزدهای معامله که در صورت انجام معامله طبق کارمزدهای مصوب بازار سوم فرابورس پرداخت می شود.
- ماده ۱۵:** در صورتی که فروشنده پس از انعقاد تفاهم نامه موضوع بند ۱ ماده ۸ این دستورالعمل از انجام معامله طبق مقررات خودداری نماید، فرابورس وجه تضامین اخذ شده از فروشنده را پس از کسر کارمزدهای مترتبه به خریدار پرداخت خواهد کرد. این موضوع در تفاهم نامه مذکور قید می گردد.
- ماده ۱۶:** در صورتی که عدم ایفای تعهدات خریدار موجب جلوگیری از انجام معامله گردد موضوع جهت تعیین تکلیف نهایی به هیئت داورى ارجاع می گردد.

ضوابط انتقال سهام به کارکنان شرکتها در عرضه اولیه در شرکت فرابورس ایران

ماده ۱- انتقال سهام به کارکنان ناشر پذیرفته شده در عرضه های اولیه که مشمول معاملات ترجیحی نباشد بنا بر مفاد این ضوابط صورت می پذیرد.

ماده ۲- کارگزار مکلف است بر اساس نامه مدیر عامل ناشر پذیرفته شده موضوع انتقال، حداقل اطلاعات زیر را دریافت نماید:

۱ - نام شرکت و تعداد سهام موضوع انتقال؛

۲ - مصوبه هیأت مدیره ناشر پذیرفته شده؛

۳ - لیست کامل اسامی و مشخصات کارکنان ناشر پذیرفته شده که قرار است به ایشان سهام تخصیص یابد؛

۴ - سفارش فروش سهامدار یا سهامداران عرضه کننده.

ماده ۳- کارگزار طی یک روز معاملاتی و حداکثر تا پایان روز کاری پنجمین جلسه رسمی معاملاتی پس از عرضه اولیه اقدام به تخصیص سهام به یک کد واسط می کند. انتقال سهام از کد واسط به کد مالکیت هر یک از کارکنان ظرف مهلتی که توسط مدیر عامل فرابورس تعیین می شود و حداکثر ۳۰ روز کاری پس از تخصیص به کد واسط می باشد، امکان پذیر است.

ماده ۴- در صورتی که به هر دلیل امکان انتقال سهام به کد معاملاتی برخی از کارکنان ناشر پذیرفته شده در مهلت مقرر وجود نداشته باشد، سهام به کد فروشنده بازگردانده می شود.

ماده ۵- قیمت تخصیص سهام به کد واسط معادل قیمت میانگین وزنی معاملات روزانه سهام ناشر پذیرفته شده طی روزی است که تخصیص سهام به کد واسط در آن روز انجام شده است.

ماده ۶- تعداد سهام قابل واگذاری به کارکنان، حداکثر معادل ۵٪ کل سهام ناشر پذیرفته شده خواهد بود. چنانچه افزایش سرمایه ناشر پذیرفته شده در جریان ثبت باشد، مجموع سرمایه ثبت شده و افزایش سرمایه در جریان ثبت، مبنای تعیین ۵٪ فوق قرار خواهد گرفت.

ماده ۷- تعداد سهام تعیین شده جهت واگذاری به اشخاص موضوع این دستورالعمل جزء سهمیه خرید کارگزار خریدار در عرضه اولیه نمی باشد.

ضوابط معامله ترجیحی در شرکت فرابورس ایران

ماده ۱- معامله ترجیحی، انتقال سهام شرکت های دولتی به کارکنان همان شرکت یا سایر اشخاص حقوقی به منظور اجرای برنامه های خصوصی سازی است و با نرخ و شرایط تعیین شده در مصوبه مرجع ذیصلاح جهت تصمیم گیری در این خصوص انجام می شود.

ماده ۲- کارگزار جهت انجام معاملات ترجیحی باید درخواست انجام معامله ترجیحی را به همراه نامه سازمان خصوصی سازی که حاوی حداقل اطلاعات زیر است به فرابورس ارائه نماید:

۱- نام ناشر پذیرفته شده و تعداد سهام موضوع انتقال؛

۲ - قیمت انتقال؛

۳ - نام عرضه کننده و کد معاملاتی وی؛

۴ - اسامی کارکنان یا اشخاص حقوقی.

تبصره: مسئولیت صحت و سقم اطلاعات ارائه شده یا میزان سهام قابل تخصیص به هر یک از اشخاص بر عهده فرابورس یا کارگزار نمی باشد.

ماده ۳- کارگزار اقدام به انتقال سهام به کد ترجیحی در خارج از جلسه رسمی معاملاتی و در بازار عادی سامانه معاملاتی می کند. انتقال سهام از کد ترجیحی به کد معاملاتی هر یک از کارکنان ظرف مدت حداکثر ۳۰ روز کاری پس از انتقال به کد ترجیحی، امکان پذیر است.

دستورالعمل تسویه و پایاپای معاملات بورس کالای ایران

مصوب هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار مورخ ۱۳۸۹/۰۸/۲۲

بخش اول: تعاریف

ماده ۱: اصطلاحات و واژه‌هایی که در این دستورالعمل به کار رفته است، دارای معانی زیر می‌باشد:

- ۱. اتاق پایاپای:** واحد سازمانی از "شرکت" است که وظیفه تسویه و پایاپای کردن قراردادهای معامله شده در بورس را بر عهده دارد.
- ۲. اطلاعیه عرضه:** سندی است که بورس براساس اطلاعات دریافتی عرضه از کارگزار فروشنده، تنظیم و از طریق سایت رسمی خود و سامانه معاملاتی به عموم و کارگزاران اطلاع‌رسانی می‌نماید.
- ۳. اعضاء اتاق پایاپای:** کارگزار، کارگزار / معامله گر و هر شخص حقوقی دیگری است که تحت این عنوان مطابق دستورالعمل پذیرش اعضا در اتاق پایاپای، به عنوان عضو اتاق پایاپای پذیرفته شده است.
- ۴. اعلامیه تسویه وجوه:** سندی است که پس از تسویه معامله توسط اتاق پایاپای صادر و به کارگزار خریدار و فروشنده ارائه می‌شود.
- ۵. امور تسویه:** عبارت است از واریز وجه قرارداد در تسویه نقدی، ارائه اسناد در تسویه اعتباری و معاملات نسبه طبق فرمت "شرکت" و همچنین واریز کارمزدهای مربوطه طبق مقررات.
- ۶. انفساخ:** عبارت است از انحلال قهری قرارداد به گونه‌ای که قرارداد فاقد هرگونه اثری می‌گردد.
- ۷. بورس:** شرکت بورس کالای ایران (سهامی عام) است.
- ۸. تسویه و پایاپای:** فرآیندی است که طی آن حقوق و تعهدات طرفین معامله محاسبه و به ترتیبی که در این دستورالعمل ذکر شده وجوه حاصل از معامله تسویه و اسناد مربوطه مبادله می‌گردد.
- ۹. تضمین:** منابع مالی و یا اسنادی است که هر عضو یا اشخاص طرف معامله به منظور تضمین انجام تعهدات خود در مقابل اتاق پایاپای، به صورت نقدی، ضمانت‌نامه بانکی (بدون قید و شرط) یا اوراق مشارکت تودیع می‌نمایند. ضوابط اخذ و همچنین سایر تضامین مورد قبول توسط هیأت مدیره "شرکت" تعیین می‌شود.
- ۱۰. تلورانس تحویل:** عبارت است از میزان مجاز تفاوت وزن کالای تحویلی نسبت به کالای معامله شده که توسط هیأت پذیرش بورس تعیین و در قالب امیدنامه منتشر می‌گردد.
- ۱۱. حساب عملیاتی:** حساب بانکی است که جهت تسویه وجوه طبق ضوابط این دستورالعمل توسط اتاق پایاپای مورد استفاده قرار می‌گیرد.
- ۱۲. حساب بستانکاران موقت:** حسابی است که جهت واریز خسارت ناشی از فسخ یا انفساخ معامله و همچنین انجام امور تسویه و تحویل با تاخیر طبق ضوابط این دستورالعمل توسط اتاق پایاپای مورد استفاده قرار می‌گیرد.
- ۱۳. حواله خرید کالا:** سندی است که توسط کارگزار فروشنده طبق فرمت "شرکت"، به نام خریدار صادر می‌شود و خریدار می‌تواند با ارائه آن به فروشنده، کالای خریداری شده را تحویل گیرد.
- ۱۴. زمان تحویل:** مدت زمانی است که در آن، کالای موضوع قرارداد طبق زمان‌های تعیین شده در اطلاعیه عرضه و مهلت‌های مقرر در این دستورالعمل تحویل داده می‌شود.
- ۱۵. مهلت تسویه:** مهلت تسویه سه روز کاری بعد از روز انجام معامله می‌باشد. زمان بندی انجام امور تسویه طی مهلت تسویه براساس مصوبه هیأت مدیره "شرکت" تعیین می‌گردد.
- ۱۶. سازمان:** سازمان بورس و اوراق بهادار است.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۱۷. سقف اعتباری: حداکثر ارزش معاملاتی است که متناسب با تضامین ارائه شده برای هر عضو اتاق پایاپای، توسط هیأت مدیره "شرکت" تعیین و ابلاغ می شود.

۱۸. حوادث غیرمترقبه (فورس ماژور): حادثی است خارجی، غیرقابل اجتناب و غیرقابل پیش بینی که در نتیجه وقوع آن متعهد اعم از خریدار و فروشنده قادر به انجام تعهد خود نباشد.

۱۹. شرکت: شرکتی است که وظیفه تسویه و پایاپای معاملات انجام شده در بورس کالای ایران را بر عهده دارد.

۲۰. صورت وضعیت حساب: گزارشی از وضعیت حساب معاملات هر عضو اتاق پایاپای است که طبق ضوابط این دستورالعمل توسط اتاق پایاپای به تفکیک هر عضو صادر و به وی اعلام می شود.

۲۱. گواهینامه انجام معامله: سندی است که پس از قطعی شدن معامله، توسط بورس صادر و برای اتاق پایاپای ارسال می گردد.

۲۲. وجوه تضمین: منابع مالی است که از محل پرداخت های اعضای اتاق پایاپای یا ضمانت نامه های بانکی ایشان توسط "شرکت" تامین شده و نحوه اداره آن طبق ضوابطی است که به پیشنهاد "شرکت" به تصویب هیأت مدیره سازمان خواهد رسید.

بخش دوم: اعضاء و شرایط عضویت در اتاق پایاپای و وظایف عضو اتاق پایاپای

ماده ۲: عضو اتاق پایاپای موظف است موافقت نامه عضویت در اتاق پایاپای را امضاء نموده و حق عضویت خود را طبق مقررات پرداخت نماید.

ماده ۳: میزان حق عضویت اتاق پایاپای توسط هیأت مدیره "شرکت" در چارچوب سقف های مصوب هیأت مدیره سازمان بصورت سالانه تعیین می گردد.

ماده ۴: عضو اتاق پایاپای مکلف است اطلاعات زیر را به ترتیبی که مشخص شده است به "شرکت" ارائه نماید:

۱. هر نوع مجازات یا وضعیتی که موجب ممنوعیت عضو اتاق پایاپای و یا مدیرعامل و یا هر یک از اعضای هیأت مدیره اشخاص حقوقی عضو اتاق پایاپای از تصرف در اموال و یا محرومیت از انجام معاملات می شود (از قبیل ورشکستگی، توقیف اموال یا منع شرکت در معاملات ویژه)

۲. تغییرات ثبتی عضو اتاق پایاپای اعم از تغییر در مدیران، اقامتگاه شرکت و سایر موارد پس از ثبت تغییرات

۳. سایر اطلاعات مورد درخواست از اعضاء اتاق پایاپای طبق مصوبات هیأت مدیره "شرکت"

تبصره: نقض مقررات فوق تخلف محسوب شده و موضوع توسط "شرکت" جهت رسیدگی به مرجع رسیدگی به تخلفات ارجاع خواهد شد.

ماده ۵: نحوه عضویت، سایر شرایط و وظایف عضو اتاق پایاپای طبق ضوابطی است که به پیشنهاد هیأت مدیره "شرکت"، به تصویب هیأت مدیره سازمان می رسد.

بخش سوم: فرآیند کنترل پیش از عرضه

ماده ۶: کارگزار عرضه کننده موظف است مستندات زیر را حداکثر تا ساعت ۱۴/۳۰ روز کاری قبل از عرضه به اتاق پایاپای ارائه نماید:

۱. اطلاعاتی عرضه که قبلاً به تأیید بورس رسیده است؛

۲. تضامین و سپرده های مورد نیاز جهت عرضه کالا طبق ضوابط تضمین؛

۳. گواهی عرضه کننده مبنی بر تفویض اختیار صدور حواله خرید کالا توسط کارگزار فروشنده، طبق فرمت اعلامی "شرکت"؛

۴. سایر مستندات طبق مقررات مصوب هیأت مدیره "شرکت".

ماده ۷: در صورتی که مستندات و مدارک موضوع ماده ۶ طی مهلت مقرر و بصورت کامل به اتاق پایاپای ارائه گردد، اتاق پایاپای موظف است پس از بررسی رعایت ضوابط مربوط به تعهدات، تضامین و سایر مقررات مربوطه، حداکثر تا ساعت ۱۵/۳۰ همان روز مراتب موافقت یا عدم موافقت خود را در خصوص عرضه، به بورس اعلام نماید.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره: در صورت عدم موافقت، اتاق پایاپای باید مراتب را حداکثر تا ساعت ۱۵/۳۰ همان روز به کارگزار عرضه کننده اعلام نماید.

بخش چهارم: فرآیند تسویه و پایاپای

ماده ۸: اتاق پایاپای پس از دریافت گواهینامه انجام معاملات نسبت به صدور صورتحساب شامل اطلاعات قرارداد از جمله ارزش قرارداد، مالیات، کارمزدهای مصوب اعم از کارمزدهای کارگزار، بورس، حق نظارت سازمان و سایر هزینه های مصوب اقدام می نماید.

ماده ۹: اعضاء اتاق پایاپای مکلفند براساس صورت حساب صادره نسبت به تسویه معاملات خود طی مهلت تسویه و براساس ضوابط این دستورالعمل، اقدام نمایند.

ماده ۱۰: در صورتی که امور تسویه هر معامله به طور کامل توسط کارگزار خریدار انجام شده باشد، اتاق پایاپای اقدام به صدور اعلامیه تسویه وجوه آن معامله می نماید.

ماده ۱۱: پس از صدور اعلامیه تسویه وجوه، کارگزار فروشنده حواله خرید کالا را طبق ضوابط این دستورالعمل صادر می نماید.

ماده ۱۲: اتاق پایاپای پس از صدور حواله خرید کالا توسط کارگزار فروشنده، نسبت به واریز وجوه مربوط و کارمزدها به حساب ذینفعان اعم از فروشنده، بورس، "شرکت"، سازمان و کارگزاران طرف معامله همچنین ارایه حواله خرید کالا به کارگزار خریدار اقدام می نماید.

تبصره: در صورت بروز اشکالات فنی یا عملیاتی از جمله محدودیت های شبکه بانکی واریز وجوه موضوع این ماده حداکثر تا یک روز کاری پس از صدور حواله خرید کالا بلامانع است. اتاق پایاپای باید مستندات مربوط به اشکالات فنی یا عملیاتی را در سوابق خود نگهداری و حسب درخواست سازمان، آن را ارایه نماید. به هر ترتیب کارگزاران موظف به تسویه در مهلت های مقرر در این دستورالعمل می باشند و شرایط موضوع این تبصره صرفاً مربوط به اتاق پایاپای می باشد.

ماده ۱۳: روش های تسویه معاملات به شرح زیر می باشد:

۱. تسویه نقدی: در این روش وجه قرارداد ظرف مهلت تسویه به صورت نقدی توسط کارگزار خریدار به حساب عملیاتی واریز می گردد و اسناد مربوطه به اتاق پایاپای ارائه می شود.

۲. تسویه اعتباری: در این روش ظرف مهلت تسویه، سند تسویه اعتباری طبق فرمت "شرکت" به تائید فروشنده و کارگزار فروشنده رسیده و به همراه سایر مستندات لازم توسط کارگزار خریدار به اتاق پایاپای ارائه می شود. در سند تسویه اعتباری فروشنده به دریافت ثمن معامله اقرار می کند.

تبصره ۱: در تسویه معاملات به هر یک از روش های فوق، کارمزدها، مالیات های متعلقه و خسارت های تعیین شده در این دستورالعمل باید به صورت نقدی و طی مهلت های مقرر در این دستورالعمل به حساب اتاق پایاپای واریز شود.

تبصره ۲: در معاملاتی که به صورت اعتباری تسویه می شود، کارگزار خریدار کلیه کارمزدهای مصوب دو طرف معامله را جهت تسویه معامله پرداخت می نماید و کارگزار فروشنده مکلف است سهم فروشنده از کارمزدهای معامله مذکور را حداکثر ظرف مهلت ۱۰ روز تقویمی از زمان تسویه به کارگزار خریدار پرداخت نماید.

تبصره ۳: ارائه سند تسویه اعتباری به اتاق پایاپای به منزله تایید تسویه و احراز اسناد مربوطه توسط فروشنده و همچنین کارگزاران خریدار و فروشنده می باشد.

ماده ۱۴: موعد تسویه قراردادها به شرح زیر می باشد:

۱. در قراردادهای نقدی و سلف حداکثر تا پایان مهلت تسویه، کارگزار خریدار باید نسبت به تسویه قرارداد اقدام نماید. تسویه قراردادهای مذکور به دو روش تسویه نقدی یا تسویه اعتباری امکان پذیر می باشد.

تبصره: روش تسویه معامله باید در اطلاعیه عرضه قید گردد. پس از انتشار اطلاعیه عرضه فقط تغییر روش تسویه اعتباری به نقدی با درخواست خریدار و پس از اعلام اتاق پایاپای امکان پذیر است.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۲. در قراردادهای نسبه، اسناد مالی مورد قبول جهت تسویه معامله توسط فروشنده باید در اطلاعیه عرضه قید گردد. کارگزار خریدار مکلف است حداکثر تا پایان مهلت تسویه نسبت به ارائه اسناد مورد اشاره در اطلاعیه عرضه به کارگزار فروشنده اقدام و تأییدیه فروشنده و کارگزار وی مبنی بر پذیرش تعهدات مربوط به تسویه معامله را طبق فرمت ابلاغی "شرکت" به اتاق پایاپای ارائه نماید.

تبصره: در صورتی که در معاملات نسبه و طبق اعلام فروشنده در اطلاعیه عرضه، بخشی از ثمن معامله به صورت نقدی به عنوان پیش پرداخت تعیین شده باشد، کارگزار خریدار مکلف است حداکثر تا پایان مهلت تسویه و همزمان با ارائه اسناد موضوع این ماده، وجه پیش پرداخت را واریز نماید.

۳. تسویه معاملات اوراق بهادار مبتنی بر کالا از قبیل قراردادهای آتی و اختیار معامله (خرید و فروش)، قراردادهای معامله شده در رینگ صادراتی و سایر قراردادها طبق دستورالعمل های مربوطه که به تصویب شورا یا هیئت مدیره سازمان، حسب مورد رسیده است، انجام خواهد شد.

ماده ۱۵: در صورتی که انجام امور تسویه با تأخیر و حداکثر تا ۷ روز تقویمی پس از مهلت تسویه انجام شود، کارگزار خریدار به ازای هر روز تقویمی تأخیر موظف به پرداخت ۰/۲۵ درصد ارزش معامله می باشد. این مبلغ باید در هنگام تسویه به صورت یکجا به حساب بستانکاران موقت شرکت و به نفع فروشنده واریز شود. پرداخت این وجه به فروشنده، از طریق کارگزار فروشنده و پس از کسر تعهدات فروشنده در مقابل اتاق پایاپای صورت می گیرد.

تبصره: مبنای محاسبه جرایم تأخیر موضوع این ماده، زمان و تاریخی است که اعلامیه تسویه و وجه توسط اتاق پایاپای صادر شده است.

ماده ۱۶: چنانچه کارگزار خریدار تا پایان ۷ روز تقویمی پس از مهلت تسویه امور تسویه را انجام ندهد، معامله وی منفسخ گردیده و کارگزار خریدار مکلف است ۵ درصد ارزش معامله را به عنوان خسارت انفساخ به همراه سایر هزینه های مصوب شامل دو سر کارمزد بورس، کارمزد کارگزار فروشنده، دو سر کارمزد تسویه و دو سر حق نظارت سازمان، پرداخت نماید. خسارت انفساخ معامله باید حداکثر یک روز کاری پس از اعلام اتاق پایاپای و به صورت یکجا به نفع فروشنده و به حساب بستانکاران موقت شرکت واریز شود. در صورت پرداخت جریمه های تأخیر معامله قبل از زمان انفساخ، کارگزار خریدار باید مابه التفاوت خسارت انفساخ و خسارت تأخیر پرداخت شده را به حساب بستانکاران موقت پرداخت نماید. پرداخت خسارت انفساخ به فروشنده از طریق کارگزار فروشنده و پس از کسر تعهدات فروشنده در مقابل اتاق پایاپای صورت می گیرد.

ماده ۱۷: پرداخت خسارت های ذکر شده و سایر هزینه های مصوب در مواد ۱۵ و ۱۶ توسط کارگزار خریدار، از محل پیش پرداخت خریداران پرداخت می گردد. در صورت عدم دریافت پیش پرداخت از خریداران، کارگزار خریدار رأساً مکلف به پرداخت خسارت ها و سایر هزینه های مصوب در مواد مذکور می باشد. به هر ترتیب مسئولیت واریز وجه یاد شده، به عهده کارگزار خریدار است.

ماده ۱۸: بورس در دوره های سه ماهه نسبت به بررسی دلایل و عوامل انفساخ معاملات اقدام و براساس آن محدودیت هایی را برای معاملات مشتریان یا کارگزاری که فعل یا ترک فعل آنان منجر به انفساخ معامله شده است، وضع می نماید. ضوابط اجرایی موضوع این ماده توسط هیأت مدیره بورس تصویب می شود.

بخش پنجم: تحویل کالای موضوع قرارداد

ماده ۱۹: تحویل کالای موضوع قراردادهای نقد، نسبه و سلف طبق زمان تحویل اعلام شده در اطلاعیه عرضه توسط کارگزار فروشنده انجام می گیرد. حداکثر زمان تحویل به شرح ذیل می باشد:

۱. در قراردادهای نقدی و نسبه، حداکثر تا سه روز کاری پس از مهلت تسویه، در صورتی که انجام امور تسویه با تأخیر صورت پذیرد، به میزان روزهای تأخیر به این مهلت اضافه می شود.
۲. در قراردادهای سلف با سررسید کمتر از ۳۰ روز، حداکثر تا ۵ روز تقویمی پس از سررسید تحویل
۳. در قراردادهای سلف با سررسید ۳۰ روز و بیشتر، حداکثر تا ۱۵ روز تقویمی پس از سررسید تحویل

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۲۰: در قراردادهای نقد، سسبه و سلف کارگزار فروشنده مکلف است حداکثر تا پایان روز کاری انجام امور تسویه از سوی کارگزار خریدار، نسبت به صدور حواله خرید کالا و ارائه آن به اتاق پایاپای اقدام می نماید.

تبصره ۱: کارگزار خریدار مکلف است اطلاعات لازم جهت صدور حواله خرید کالا را تا زمان انجام امور تسویه ارایه نماید. در هر صورت کارگزار فروشنده، در مهلت مقرر در این ماده، براساس اطلاعات ارایه شده توسط کارگزار خریدار، اقدام به صدور حواله خرید کالا خواهد نمود.

تبصره ۲: فروشنده، اختیار صدور حواله خرید کالا را براساس معاملات انجام شده در بورس، کتباً به کارگزار فروشنده تفویض می نماید.

ماده ۲۱: وجوه معامله تا زمان صدور حواله خرید کالا توسط کارگزار فروشنده، نزد اتاق پایاپای باقی مانده و در صورت صدور حواله مذکور، به فروشنده پرداخت خواهد شد.

ماده ۲۲: در قراردادهای نقد، سسبه و سلف در صورت عدم صدور حواله خرید کالا طی مهلت مقرر در ماده ۲۰ این دستورالعمل، قرارداد منفسخ می گردد و اصل وجه و خسارتها و کارمزدها به شرح زیر پرداخت می شود:

۱. در صورتی که فروشنده به هر نحو از صدور حواله خرید کالا توسط کارگزار فروشنده طی مهلت مقرر جلوگیری نماید، وی مکلف است ۵ درصد ارزش معامله را به عنوان خسارت انفساخ به همراه کلیه هزینه های مصوب شامل دو سرکارمزد بورس، کارمزد کارگزار خریدار و فروشنده، دو سر کارمزد تسویه و دو سر حق نظارت سازمان را پرداخت نماید. در این حالت خسارت و کارمزدهای موضوع این بند از محل وثایق یا مطالبات فروشنده نزد اتاق پایاپای و در صورت عدم تکافو، از محل وثایق کارگزار فروشنده نزد اتاق پایاپای تأمین می گردد.

۲. در صورتی که عدم صدور حواله خرید کالا ناشی از فعل یا ترک فعل کارگزار فروشنده باشد، وی باید ۵ درصد ارزش معامله را به عنوان خسارت انفساخ به همراه سایر هزینه های مصوب شامل دو سر کارمزد بورس، کارمزد کارگزار خریدار، دو سرکارمزد تسویه و دو سر حق نظارت سازمان را پرداخت نماید. خسارت انفساخ معامله باید حداکثر یک روز کاری پس از اعلام اتاق پایاپای و به صورت یکجا به نفع خریدار و به حساب بستنکاران موقت "شرکت" واریز شود.

تبصره: در صورت انفساخ معامله، اصل وجه و خسارت های متعلقه از طریق کارگزار خریدار و پس از کسر تعهدات وی در مقابل اتاق پایاپای به خریدار پرداخت می شود.

ماده ۲۳: فروشنده مکلف است کالای معامله شده را در محدوده تلورانس تحویل مجاز، به خریدار تحویل دهد.

تبصره ۱: در صورتی که حجم کالای تحویل شده در محدوده تلورانس تحویل مثبت باشد، تسویه وجوه ناشی از تلورانس تحویل، قبل از تحویل آخرین محموله کالا توسط خریدار به فروشنده پرداخت می شود. در صورت تحویل کالا با تلورانس مثبت و عدم دریافت وجه، مسئولیت تحویل آخرین محموله با فروشنده بوده و بورس، "شرکت" و کارگزاران طرف معامله در این خصوص مسئولیتی ندارند.

تبصره ۲: در صورتی که حجم کالای تحویل شده در محدوده تلورانس تحویل منفی باشد، فروشنده مکلف است حداکثر ظرف یک ماه از تاریخ تحویل آخرین محموله نسبت به تسویه حساب با خریدار اقدام نماید. در غیر این صورت خریدار می تواند حداکثر تا ۲ ماه پس از تحویل آخرین محموله از طریق کارگزار خود درخواست دریافت وجه مربوطه را به اتاق پایاپای ارایه نماید. این مبلغ از محل وجوه یا وثایق فروشنده نزد اتاق پایاپای و در صورت عدم تکافو از محل وجوه یا وثایق کارگزار فروشنده پرداخت خواهد شد. پرداخت این وجه به خریدار، از طریق کارگزار خریدار و پس از کسر تعهدات وی در مقابل اتاق پایاپای صورت می گیرد.

ماده ۲۴: در صورت عدم تحویل تمام یا بخشی از کالا طبق زمان تحویل اعلامی در اطلاعیه عرضه و شرایط مندرج در ماده ۱۹ این دستورالعمل، خریدار می تواند درخواست مکتوب خود را طبق فرمت "شرکت" به همراه اسناد مثبت مبنی بر تاخیر در تحویل کالا توسط فروشنده از طریق کارگزار خریدار به اتاق پایاپای ارائه نماید و براساس آن در خواست تحویل با تأخیر یا فسخ بخش تحویل نشده قرارداد را بنماید.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره: در صورت عدم ارائه درخواست مکتوب موضوع این ماده به اتاق پایاپای حداکثر تا ۳۰ روز تقویمی پس از پایان مهلت تسویه برای قراردادهای نقدی و نسیه و پس از تاریخ سررسید قرارداد سلف، از نظر "شرکت"، تعهدات طرفین ایفا شده تلقی می‌گردد.

ماده ۲۵: در صورت ارائه درخواست فسخ معامله طبق ماده ۲۴ این دستورالعمل و احراز عدم تحویل کالا از سوی فروشنده توسط اتاق پایاپای، فروشنده مکلف است علاوه بر پرداخت اصل مبلغ مقادیر تحویل نشده قرارداد، خسارت فسخ و سایر هزینه‌های مصوب از جمله دو سر کارمزد بورس، کارمزد کارگزار خریدار و فروشنده، دو سر کارمزد تسویه و دو سر حق نظارت سازمان را پرداخت نماید. این مبلغ از محل وجوه یا وثایق فروشنده نزد اتاق پایاپای و در صورت عدم تکافو، از محل وجوه یا وثایق کارگزار فروشنده تأمین خواهد شد. پرداخت این وجه به خریدار، از طریق کارگزار خریدار و پس از کسر تعهدات وی در مقابل اتاق پایاپای صورت می‌گیرد.

تبصره: خسارت فسخ موضوع این ماده عبارت از ۵ درصد ارزش کالای تحویل نشده به قیمت معامله به علاوه ۰/۲۵ درصد مبلغ مقادیر تحویل نشده به صورت روزشمار و به ازای روزهای بین زمان واریز وجه معامله به حساب فروشنده یا کارگزار وی تا بازپرداخت مبلغ مقادیر تحویل نشده از سوی کارگزار فروشنده می‌باشد.

ماده ۲۶: در صورت ارائه درخواست تحویل با تأخیر، طبق ماده ۲۴ این دستورالعمل و احراز عدم تحویل کالا از سوی فروشنده توسط اتاق پایاپای فروشنده مکلف است ۰/۲۵ درصد مبلغ مقادیر تحویل نشده قرارداد را بصورت روزشمار به ازای روزهای تأخیر بین پایان زمان تحویل و تاریخ تحویل کالا به عنوان خسارت تأخیر پرداخت نماید. این مبلغ از محل وجوه یا وثایق فروشنده نزد اتاق پایاپای و در صورت عدم تکافو، از محل وجوه یا وثایق کارگزار فروشنده تأمین خواهد شد. پرداخت این وجه به خریدار از طریق کارگزار خریدار و پس از کسر تعهدات وی در مقابل اتاق پایاپای صورت می‌گیرد.

تبصره ۱: تحویل با تأخیر حداکثر تا ۶۰ روز تقویمی پس از مهلت تسویه برای معاملات نقدی و نسیه و پس از سررسید برای معاملات سلف امکان‌پذیر است. در صورت عدم تحویل کالا توسط فروشنده، خریدار می‌تواند از طریق کارگزار خریدار درخواست فسخ معامله را تا پایان آخرین روز مهلت ۶۰ روزه مذکور به اتاق پایاپای ارائه نماید. در این صورت معامله مطابق ماده ۲۵ این دستورالعمل فسخ خواهد گردید و وجوه پرداخت شده جهت خسارت تأخیر به عنوان بخشی از وجوه خسارت فسخ لحاظ خواهد شد.

تبصره ۲: در صورت عدم ارائه درخواست فسخ به اتاق پایاپای تا پایان آخرین روز مهلت ۶۰ روزه موضوع این ماده از نظر "شرکت"، تعهدات طرفین ایفا شده تلقی می‌گردد.

تبصره ۳: خسارت تأخیر موضوع این ماده تا زمان اعلام کارگزار خریدار و یا فروشنده مبنی بر تحویل کالا و احراز آن توسط اتاق پایاپای محاسبه خواهد شد. به هر ترتیب این خسارات حداکثر تا پایان مهلت ۶۰ روزه موضوع این ماده پرداخت خواهد شد.

تبصره ۴: در صورت عدم تحویل تمام یا بخشی از کالا، موضوع مواد ۲۴، ۲۵ و ۲۶ این دستورالعمل، کارمزد های اخذ شده به فروشنده مسترد نمی‌گردد.

ماده ۲۷: در کلیه قراردادهای منعقد در بورس چنانچه خریدار نسبت به کیفیت یا کمیت کالای تحویل گرفته شده معترض باشد، می‌بایست اعتراض خود را حداکثر تا سه ماه پس از تحویل کالا به همراه مستندات مربوطه، کتباً به کارگزار و اتاق پایاپای اعلام نماید. پس از انقضای مهلت مذکور هیچگونه اعتراضی از سوی خریدار پذیرفته نمی‌شود. ضوابط مربوط به رسیدگی به شکایت کیفی و کمی ناشی از تحویل کالا به پیشنهاد "شرکت" به تصویب هیأت مدیره سازمان خواهد رسید.

بخش ششم: مقررات عمومی

ماده ۲۸: هرگونه شرایط اعلامی از سوی فروشنده در زمان انجام معامله از قبیل هزینه انبارداری که بر قیمت یا تصمیم خریداران تأثیرگذار است، در خصوص تحویل کالای موضوع آن معامله قابل تغییر نمی‌باشد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۳۹: فروشندگان موظفند حسب درخواست "شرکت"، اطلاعات و مستندات مربوط به تحویل کالای موضوع قراردادهای معامله شده در بورس را طبق فرمت مصوب هیأت مدیره "شرکت"، حداکثر تا ۲ روز کاری به "شرکت" و کارگزار فروشنده ارائه نمایند.

ماده ۳۰: در صورتیکه میان خریدار و فروشنده و یا نمایندگان قانونی آنها در خصوص نحوه پرداخت وجه معامله، تحویل کالا و یا سایر شرایط معامله توافقی خارج از شرایط اعلامی در اطلاعیه عرضه و ضوابط و مقررات مصوب بورس صورت گرفته باشد، مسئولیت ایفای تعهدات با طرفین (خریدار و فروشنده) بوده و "شرکت"، بورس و کارگزاران طرف معامله هیچگونه مسئولیتی در قبال آن نخواهد داشت. در هر صورت هرگونه توافق بر خلاف ترتیبات مقرر در این دستورالعمل فاقد اعتبار بوده، تخلف محسوب شده و مشمول مقررات انضباطی خواهد شد.

تبصره: در صورت وقوع هرگونه اختلاف در خصوص توافق مندرج در این ماده فیما بین طرفین، "شرکت" می تواند کلیه تضامین و وثایق طرفین را تا تعیین تکلیف موضوع در مراجع ذیصلاح، نزد خود نگهداری نماید.

ماده ۳۱: اتاق پایاپای موظف به حفظ اطلاعاتی است که اعضاء در اختیار اتاق قرار داده اند و ارائه اطلاعات مزبور صرفاً با تقاضای مراجع ذیصلاح قانونی انجام خواهد گرفت.

ماده ۳۲: میزان، ماهیت و نحوه ای اخذ تضامین مقرر در این دستورالعمل و تغییرات بعدی آن بر حسب مصوبه هیأت مدیره "شرکت" خواهد بود.

ماده ۳۳: در صورت وقوع هر یک از موارد ذیل "شرکت" براساس ضوابط مربوط به عضویت نسبت به تعلیق عضویت اعضاء تا زمان رفع دلایل تعلیق اقدام و موضوع را فوراً به بورس اطلاع می دهد. بورس باید از انجام معامله اشخاصی که عضویت ایشان نزد اتاق پایاپای تعلیق شده است جلوگیری نماید.

۱. عدم ارائه تضامین و سپرده ها طبق مقررات

۲. عدم ایفای تعهدات مالی اعم از مبلغ معامله، کارمزدها، جریمه ها و خسارات مترتبه طبق مقررات.

تبصره: در صورت تداوم تعلیق عضویت بیش از هفت روز تقویمی، پرونده عضو توسط "شرکت" به کمیته رسیدگی به تخلفات ارجاع می شود.

ماده ۳۴: طرفین معامله همزمان با ارائه درخواست خرید و فروش، اختیار اباحه تصرف در منافع حاصل از وجوه واریزی به حساب "شرکت" را به عنوان وجوه تضمین به آن شرکت می دهند.

ماده ۳۵: در صورتی که عدم ایفای تعهدات هر یک از طرفین ناشی از حوادث غیرمترقبه باشد، خریدار و فروشنده یا هر دوی آنها حسب مورد با حکم مرجع ذیصلاح مسئولیتی در خصوص تأدیه مبالغ، خسارتها و جریمه های موضوع این دستورالعمل به عهده نخواهند داشت.

دستورالعمل معاملات کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا در بورس کالای ایران

فصل اول: تعاریف و اصطلاحات

ماده ۱: اصطلاحات و واژه‌هایی که در این دستورالعمل به کار رفته است دارای معانی زیر می‌باشد:

۱. **اتاق پایاپای:** واحدی است که وظیفه تسویه و پایاپای کردن قراردادهای معامله شده در بورس را بر عهده دارد.
۲. **بورس:** شرکت بورس کالای ایران (سهامی عام) است.
۳. **بهترین سفارش خرید:** سفارش خرید با بیشترین قیمت است.
۴. **بهترین سفارش فروش:** سفارش فروش با کمترین قیمت است.
۵. **تقاضا:** اعلام آمادگی برای خرید کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا از طریق کارگزار خریدار طبق مقررات بورس است.
۶. **خطای مجاز^۱ تحویل:** عبارت است از میزان مجاز تفاوت وزن کالای تحویلی نسبت به کالای معامله شده که برای هر کالا توسط هیأت پذیرش تعیین و در قالب امیدنامه منتشر می‌گردد.
۷. **جلسه رسمی معاملات:** دوره زمانی معین که معاملات کالاها و یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا طبق مقررات این دستورالعمل در آن انجام می‌شود.
۸. **حداقل تغییر قیمت سفارش:** کمترین مقدار مجاز تغییر قیمتی سفارش‌های ثبت شده در سامانه معاملات است.
۹. **حداقل خرید:** کمترین مقدار از هر کالا است که یک کارگزار می‌تواند در بورس خریداری نماید.
۱۰. **حداقل خرید جهت کشف نرخ:** مقدار یا درصدی از عرضه هر نماد معاملاتی در بورس است که طبق مقررات باید معامله گردد تا نرخ کشف شده مورد تأیید بورس قرار گیرد.
۱۱. **حداقل عرضه:** کمترین مقدار مجاز عرضه در هر نماد معاملاتی طبق مقررات است.
۱۲. **حداکثر افزایش عرضه:** میزان معینی از حجم کالا است که عرضه‌کننده مجاز به افزایش عرضه خود طی جلسه معاملات، حداکثر تا آن میزان می‌باشد.
۱۳. **حداکثر خرید:** بیشترین مقدار مجاز خرید از هر نماد معاملاتی توسط یک کارگزار و یا یک مشتری طی یک جلسه معاملات، حسب مقررات است.
۱۴. **حراج:** سازوکاری برای دادوستد کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا است که برپایه انطباق سفارش‌های خرید و فروش مشتریان و با در نظر گرفتن اولویت‌های مقرر در این دستورالعمل است انجام می‌شود.
۱۵. **سامانه معاملاتی:** سیستم رایانه‌ای است که عملیات مربوط به معاملات از قبیل ورود و ثبت سفارش‌های خرید و فروش، تطبیق سفارش‌ها و در نهایت انجام معاملات از طریق آن صورت می‌گیرد.
۱۶. **سفارش:** درخواست خرید یا فروش کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا است که توسط مشتری به کارگزار ارائه می‌شود.
۱۷. **حوادث غیرمترقبه^۲:** شرایطی است خارجی، غیرقابل اجتناب و غیرقابل پیش‌بینی که در نتیجه وقوع آن متعهد اعم از خریدار و فروشنده قادر به انجام تعهد خود نباشد.
۱۸. **رینگ داخلی:** جلسه معاملاتی بورس برای معامله کالاهایی می‌باشد که مقصد آنها صرفاً بازار داخلی است.

^۱ تلورانس
^۲ فورس ماژور

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۱۹. رویه تسهیم به نسبت: شیوه تخصیص کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالاست که مطابق آن کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالای تخصیص یافته به هر سفارش، معادل حجم سفارش ثبت شده تقسیم بر کل سفارش های ثبت شده، ضربدر کل کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالای قابل عرضه است.
۲۰. عرضه: اعلام آمادگی برای فروش کالا و یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا از طریق کارگزار فروشنده طبق مقررات است.
۲۱. قرارداد: توافقی مبتنی بر خرید و فروش مقدار معینی کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا میان خریدار و فروشنده که از طریق کارگزاران فروشنده و خریدار در بورس انجام می شود.
۲۲. قرارداد جزء: بخشی از قرارداد است که بر مبنای تخصیص کارگزار ایجاد می گردد.
۲۳. قیمت پایه: قیمت مشخصی است که کارگزار فروشنده در درخواست خود برای عرضه هر کالا اعلام می نماید و پس از تأیید بورس در اطلاعیه عرضه قید می گردد.
۲۴. قیمت پیشنهادی: قیمتی است که توسط کارگزار در جریان حراج وارد سامانه معاملاتی می گردد.
۲۵. قیمت پایانی: قیمتی است که براساس میانگین موزون قیمت معاملات انجام شده برای هر نماد معاملاتی در پایان هر جلسه رسمی معاملاتی توسط بورس محاسبه و اعلام می گردد.
۲۶. کارگزار: شخص حقوقی است که پس از اخذ مجوزهای لازم و پذیرش در بورس طبق مقررات، کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا را برای دیگران و به حساب آنها معامله می نماید.
۲۷. کارگزار / معامله گر: شخص حقوقی است که پس از اخذ مجوزهای لازم و پذیرش در بورس طبق مقررات، کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا را برای دیگران و به حساب آنها و یا به نام و حساب خود معامله می نماید.
۲۸. کد تجمیعی: کد معاملاتی است که برای ورود همزمان سفارش های خرید هم قیمت چند مشتری توسط کارگزار، در سامانه معاملاتی تعریف می گردد.
۲۹. گواهینامه انجام معامله: سندی است که در پایان معاملات، پس از تأیید کارگزار خریدار و فروشنده و ناظر معاملات از طریق سامانه معاملاتی به اتاق پایاپای ارسال می گردد.
۳۰. محموله: مقداری از کالاست که سفارش های وارده بایستی مضرب صحیحی از آن باشد.
۳۱. محدوده نوسان قیمت پایه: حداکثر مجاز تغییر قیمت پایه یک نماد معاملاتی نسبت به آخرین قیمت کشف شده برای آن است.
۳۲. محدوده نوسان قیمت مجاز: حداکثر تغییرات قیمت سفارش ها و معاملات نسبت به قیمت پایه است.
۳۳. مشتری: شخصی است که متقاضی خرید یا فروش کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا در بورس می باشد.
۳۴. معامله: خرید یا فروش کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا که در بورس پذیرفته شده است.
۳۵. ناظر معاملات: شخص یا اشخاص حقیقی از بین کارکنان بورس می باشند که توسط مدیرعامل بورس منصوب شده و بخشی از مسئولیت های مدیرعامل بورس در خصوص نظارت بر حسن انجام معاملات طبق مقررات، رسماً به ایشان تفویض می گردد.
۳۶. نماد معاملاتی: شناسه ای است که توسط بورس برای هر یک از کالاها یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا به صورت منحصر به فرد در سامانه معاملات تعریف می شود. این شناسه می تواند به صورت حرف، عدد یا ترکیبی از هر دو باشد.
۳۷. واحد پایه تخصیص: کمترین مقدار جهت تخصیص در هر نماد معاملاتی است که تخصیص های کارگزار به مشتریان باید مضرب صحیحی از آن باشد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

فصل دوم: ضوابط عمومی انجام معامله

ماده ۲: کلیه معاملات در بورس باید براساس ضوابط این دستورالعمل و در جلسه رسمی معاملات انجام شود.

تبصره: انجام معاملات در خارج از جلسه رسمی معاملات منحصرأ با تصویب هیأت مدیره سازمان و طبق شرایط تعیین شده توسط آن امکان پذیر است.

ماده ۳: روزهای انجام معامله، ساعات شروع و پایان و تعداد جلسات رسمی معاملات برای کلیه کالاها و اوراق بهادار مبتنی بر کالای پذیرفته شده توسط هیأت مدیره بورس تعیین و ابلاغ می گردد.

تبصره: تغییرات در موارد موضوع این ماده، حداقل ۳ روز کاری قبل از اعمال باید توسط بورس اطلاع رسانی شود.

ماده ۴: مدیرعامل بورس می تواند ساعات شروع، خاتمه و طول جلسه رسمی معاملات را در صورت بروز اشکالات فنی تغییر دهد. این تغییرات باید به نحو مقتضی اطلاع رسانی شود. بورس باید مستندات مربوط به اشکالات فنی را در سوابق معاملات خود نگهداری نموده و حسب درخواست به سازمان ارائه نماید.

ماده ۵: معاملات بورس باید همواره بر مبنای رقابت و به یکی از روش های حراج انجام شود. اجرای سفارش ها براساس اولویت قیمت و در صورت تساوی قیمت ها براساس اولویت زمانی ورود سفارش به سامانه معاملاتی خواهد بود.

تبصره ۱: در معاملات به روش حراج حضوری در صورتی که کارگزار فروشنده دارای تقاضای خرید با قیمتی برابر تقاضای سایر کارگزاران باشد، اولویت انجام معامله با سایر کارگزاران خواهد بود.

تبصره ۲: هیأت مدیره بورس می تواند علاوه بر اولویت های مذکور در این ماده، اولویت های دیگری را جهت تصویب به هیأت مدیره سازمان پیشنهاد نماید. اولویت های مذکور نباید اصول منصفانه و رقابتی بودن معاملات در بورس را نقض نماید. در صورت تصویب سازمان تغییر مذکور حداقل ۳ روز کاری قبل از اعمال باید توسط بورس اطلاع رسانی شود.

ماده ۶: معاملات کالاها و اوراق بهادار مبتنی بر کالا در رینگ داخلی بر مبنای ریال ایران انجام می شود. تغییر واحد پولی معاملات با تصویب هیأت مدیره بورس و اطلاع رسانی آن قبل از اعمال امکان پذیر می باشد.

ماده ۷: معاملات کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا در بورس، صرفاً از طریق سامانه معاملاتی بورس و توسط کارگزاران پذیرفته شده در بورس انجام می شود.

ماده ۸: بورس باید به تفکیک کالاها و یا اوراق بهادار مبتنی بر کالاهایی که در بورس عرضه می شود نماد معاملاتی مجزا تعریف نموده و بازار و تابلوی معاملاتی مربوط به هر یک را مشخص نماید. معاملات نمادهای معاملاتی صرفاً در بازار و تابلو معین شده قابل انجام است.

تبصره: ضوابط تعریف نماد معاملاتی در بورس به تصویب هیأت مدیره بورس خواهد رسید.

فصل سوم: انواع قراردادهای قابل معامله در بورس کالا

ماده ۹: انواع قراردادهای قابل معامله در بورس عبارتند از:

۱- **قرارداد نقدی:** قراردادی است که براساس آن، پرداخت بهای کالای مورد معامله و تحویل آن در هنگام معامله و براساس دستورالعمل تسویه و پایاپای انجام می شود.

۲- **قرارداد نسبی:** قراردادی است که براساس آن، کالا در هنگام معامله تحویل و بهای آن در تاریخ سررسید و براساس دستورالعمل تسویه و پایاپای پرداخت می گردد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۳- **قرارداد سلف:** قراردادی است که براساس آن، کالا با قیمت معین در زمانی مشخص در آینده تحویل گردیده و بهای آن در هنگام معامله و براساس دستورالعمل تسویه و پایاپای پرداخت می گردد.

۴- **قرارداد آتی:** قراردادی است که فروشنده براساس آن متعهد می شود در سررسید معین، مقدار معینی از کالای مشخص را به قیمتی که الان تعیین می کنند بفروشد و در مقابل طرف دیگر قرارداد متعهد می شود آن کالا را با آن مشخصات خریداری کند و برای جلوگیری از امتناع طرفین از انجام قرارداد، طرفین به صورت شرط ضمن عقد متعهد می شوند مبلغی را به عنوان وجه تضمین نزد اتاق پایاپای بگذارند و متعهد می شوند متناسب با تغییرات قیمت آتی، وجه تضمین را تعدیل کنند و اتاق پایاپای از طرف آنان وکالت دارد متناسب با تغییرات، بخشی از وجه تضمین هر یک از طرفین را به عنوان اباحه تصرف در اختیار دیگری قرار دهد و او حق استفاده از آن را خواهد داشت تا در سررسید با هم تسویه کنند.

۵- **قرارداد اختیار خرید:** مطابق این قرارداد، خریدار اختیار، با پرداخت مبلغی حق پیدا می کند مقدار معینی کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا به قیمت معین در تاریخ معین از فروشنده اختیار خریداری کند و فروشنده اختیار، متعهد می شود در صورت درخواست خریدار اختیار، آن مقدار کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا را به قیمت مذکور به وی بفروشد.

۶- **قرارداد اختیار فروش:** مطابق این قرارداد، خریدار اختیار، با پرداخت مبلغی حق پیدا می کند مقدار معینی کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا به قیمت معین در تاریخ معین به فروشنده اختیار بفروشد و فروشنده اختیار، متعهد می شود در صورت درخواست خریدار اختیار، آن مقدار کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا را به قیمت مذکور از وی خریداری کند.

تبصره ۱: سایر قراردادهای قابل معامله در بورس کالای ایران به پیشنهاد هیئت مدیره سازمان به تصویب شورای عالی بورس خواهد رسید.

تبصره ۲: مقررات معاملات بندهای ۴، ۵، ۶ این ماده در دستورالعمل های جداگانه ای به تصویب هیئت مدیره سازمان خواهد رسید.

تبصره ۳: تسویه و پایاپای قراردادهای موضوع این ماده براساس دستورالعمل تسویه و پایاپای که به تصویب هیئت مدیره سازمان خواهد رسید، انجام می شود.

فصل چهارم: اقدامات پیش از عرضه

ماده ۱۰: کلیه قراردادهای قابل معامله در بورس صرفاً براساس کالاها یا اوراق بهادار مبتنی بر کالای پذیرفته شده تعریف می گردد. انجام معاملات کالاها یا اوراق بهادار مبتنی بر کالایی که طبق مقررات پذیرفته نشده اند، به هیچ وجه مجاز نمی باشد.

ماده ۱۱: جهت عرضه کالاها در بورس، کارگزار عرضه کننده باید فرم سفارش فروش تکمیل شده توسط عرضه کننده را به همراه اطلاعات و مستندات زیر در قالب فرم اطلاعیه عرضه و حداکثر تا ساعت ۱۲ ظهر روز کاری قبل از روز عرضه به بورس ارایه نماید:

۱. مشخصات کالای قابل عرضه
۲. حجم کالای قابل عرضه
۳. حداکثر افزایش عرضه توسط عرضه کننده
۴. نوع معامله، در معامله سلف ذکر سررسید تحویل کالا و در معامله سنبه ذکر شرایط پرداخت
۵. قیمت پایه
۶. تاریخ عرضه
۷. نام عرضه کننده و تولیدکننده
۸. نوع تسویه شامل نقدی یا اعتباری و در صورت تسویه اعتباری تعیین میزان دقیق بخش نقدی و اعتباری و همچنین ذکر اسناد مورد نیاز جهت تسویه

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۹. زمان بندی و مکان تحویل

۱۰. نوع بسته بندی

۱۱. سایر اطلاعات به درخواست بورس

تبصره: فرمت فرم های سفارش فروش و اطلاعیه عرضه توسط هیئت مدیره بورس تصویب می شود.

ماده ۱۲: در صورتی که مستندات و مدارک موضوع ماده ۱۱ طی مهلت مقرر و به صورت کامل به بورس ارایه گردد، بورس موظف است پس از حصول اطمینان از رعایت مقررات حداکثر تا ساعت ۱۴ همان روز کاری، اطلاعیه عرضه را تأیید و به اتاق پایاپای ارایه نماید. اطلاعیه عرضه در صورت اعلام موافقت اتاق پایاپای، حداکثر تا ساعت ۱۶ روز کاری قبل از عرضه توسط بورس منتشر می شود.

تبصره: در صورت عدم تأیید اطلاعیه عرضه، بورس مراتب را حداکثر تا ساعت ۱۴ همان روز کاری به کارگزار عرضه کننده اعلام می کند.

ماده ۱۳: اطلاعیه عرضه منتشره توسط بورس باید حاوی اطلاعات زیر باشد:

۱. بندهای ۱ تا ۱۰ ماده ۱۱ این دستورالعمل که به تأیید بورس رسیده است.

۲. محدودیت نوسان قیمت پایه

۳. محدودیت نوسان قیمت مجاز در صورت وجود

۴. واحد پایه تخصیص

۵. حداقل خرید

۶. حداقل خرید جهت کشف نرخ

۷. حداقل تغییر قیمت سفارش

۸. حداکثر خرید در صورت وجود

تبصره ۱: بورس قبل از شروع هر جلسه معاملاتی ترتیب زمانی عرضه های آن جلسه را اعلام می نماید.

تبصره ۲: سایر اطلاعات عمومی کالا از جمله خطای مجاز تحویل، استاندارد کالا و هزینه انبارداری در قالب امیدنامه منتشر می شود.

اطلاعات منتشره در قالب امیدنامه جزء لاینفک اطلاعیه عرضه است.

ماده ۱۴: کلیه وظایف و تعهدات طرفین معامله صرفاً در چارچوب شرایط مندرج در اطلاعیه عرضه و مقررات می باشد و شرایط معامله پس از انتشار اطلاعیه عرضه قابل تغییر نمی باشد.

ماده ۱۵: پس از انتشار اطلاعیه عرضه توسط بورس، فروشنده نمی تواند از عرضه کالا در بورس خودداری نماید، مگر اینکه مراتب و دلایل انصراف خود را قبل از عرضه به بورس اعلام و موافقت بورس را اخذ نماید.

ماده ۱۶: در صورت انتشار آگهی فروش یا اعلام شرایط فروش کالا توسط عرضه کننده به هر نحو، اطلاعات مندرج در آن نباید با اطلاعیه عرضه منتشره توسط بورس مغایرت داشته باشد. در صورت مغایرت، اطلاعیه عرضه منتشره در سایت رسمی بورس مبنای انجام معامله می باشد.

فصل پنجم: مراحل انجام معامله

ماده ۱۷: معاملات در بورس به دو روش حراج حضوری و حراج پیوسته انجام می گیرد.

ماده ۱۸: مراحل انجام معاملات کالا به روش حراج حضوری به شرح زیر می باشد:

۱- **پیش گشایش:** در این مرحله امکان ورود، تغییر یا حذف سفارش برای کارگزار خریدار وجود دارد و کارگزار فروشنده فقط باید عرضه خود را با

قیمت پایه و حجم مندرج در اطلاعیه عرضه وارد نماید، لیکن در این مرحله معامله ای انجام نمی شود.

۲- **مظنه یابی:** کلیه سفارش های فعال در پایان مرحله پیش گشایش به این مرحله منتقل می شود. شرایط این مرحله به شرح زیر می باشد:

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

- ۱-۲ امکان ورود و حذف سفارش ها وجود ندارد.
- ۲-۲ امکان افزایش حجم تقاضای خریداران و کاهش حجم عرضه فروشندگان وجود ندارد.
- ۳-۲ فروشندگان صرفاً در زمان یک سوم ابتدایی دوره، امکان افزایش میزان عرضه را دارند.
- ۴-۲ فروشندگان می توانند قیمت خود را حداکثر تا سطح قیمت بهترین سفارش خرید ثبت شده کاهش دهند.
- ۵-۲ خریداران می توانند قیمت خود را حداکثر تا سطح قیمت بهترین سفارش فروش ثبت شده افزایش دهند.
- ۶-۲ کاهش حجم هر سفارش خرید صرفاً قبل از برابری قیمت آن با قیمت بهترین سفارش فروش ثبت شده امکان پذیر است.
- ۷-۲ چنانچه حجم عرضه بیشتر از مجموع تقاضاهایی باشد که قیمت فروشنده را پذیرفته اند، معاملات با قیمت فروشنده و به میزان مجموع تقاضاهای خریدارانی که قیمت فروشنده را پذیرفته اند، انجام می شود.
- ۸-۲ چنانچه در پایان این مرحله هیچ خریداری قیمت فروشنده را نپذیرد امکان تجدید مرحله مظنه یابی صرفاً برای یکبار دیگر توسط ناظر معاملات وجود دارد.

۳- رقابت: در صورتی که در پایان زمان مظنه یابی مجموع تقاضاهای خریدارانی که قیمت فروشنده را پذیرفته اند بیش از کل میزان عرضه باشد،

سفارش خریداران مذکور وارد مرحله رقابت می گردد. شرایط این مرحله به شرح زیر می باشد:

- ۱-۳ سفارش های فروشندگان قابل تغییر نمی باشد.
- ۲-۳ خریداران حق تغییر حجم تقاضای وارده را ندارند.
- ۳-۳ خریداران صرفاً می توانند قیمت تقاضای خود را افزایش دهند.
- ۴-۳ در پایان مرحله رقابت، معاملات براساس اولویت های موضوع ماده ۵ این دستورالعمل انجام خواهد شد.
- ۵-۳ در صورتی که به دلیل وجود محدودیت نوسان قیمت مجاز، حجم تقاضاهایی که سقف قیمت مجاز را پذیرفته اند بیش از کل حجم عرضه باشد، عرضه به روش تسهیم به نسبت انجام خواهد شد. پس از تسهیم به نسبت، مقادیر تخصیص یافته به هر یک از کارگزاران نسبت به واحد پایه تخصیص، گرد می شوند.

۴- نظارت: این مرحله پس از پایان زمان معاملات، جهت انجام اقدامات ناظر بازار از جمله تأیید معاملات می باشد.

۵- عرضه مازاد: در صورتی که حجم عرضه در پایان مرحله مظنه یابی از تقاضاهایی که قیمت عرضه کننده را پذیرفته اند بیشتر باشد، مازاد عرضه

در این مرحله قابل معامله می باشد. خریداران می توانند با ارایه تقاضای خرید با قیمت معاملات انجام شده در پایان مرحله مظنه یابی، اقدام به خرید عرضه های مازاد نمایند. مرحله عرضه مازاد از پایان مرحله نظارت آغاز و حداکثر تا پایان زمانی از روز جاری معاملاتی که هیئت مدیره بورس تعیین می کند ادامه می یابد.

شرایط معاملات عرضه مازاد به شرح ذیل می باشد:

- ۱-۵ در صورتی که قسمتی از حجم عرضه اعلامی طبق اطلاعیه عرضه یا عرضه افزایش یافته در مرحله مظنه یابی معامله نگردد، این مازاد در سامانه معاملاتی باقیمانده و تا پایان مرحله عرضه مازاد قابل معامله می باشد.
- ۲-۵ عرضه مازاد با پیشنهاد عرضه کننده و موافقت بورس می تواند تا پایان روز کاری قبل از روز عرضه بعدی نماد معاملاتی یا یک هفته پس از روز عرضه، هر کدام که کمتر باشد، معامله شود.
- ۳-۵ در صورت منتقل شدن عرضه مازاد به روزهای کاری بعد کارگزار عرضه کننده صرفاً تا ۹ صبح روز کاری بعد می تواند عرضه مازاد را از سامانه معاملاتی حذف نماید. در غیر اینصورت عرضه مازاد تا پایان مرحله عرضه مازاد آن روز معاملاتی قابل معامله خواهد بود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۴-۵ در صورتی که در پایان مرحله نظارت کارگزار عرضه کننده درخواست افزایش مازاد عرضه را بدهد، افزایش مازاد با تأیید بورس امکان پذیر است.

تبصره: طول مدت هر یک از مراحل فوق توسط هیأت مدیره بورس تعیین و حداقل ۳ روز کاری قبل از اعمال اطلاع رسانی می گردد. تغییر طول مدت مراحل فوق حین جلسه معاملاتی مجاز نمی باشد.

ماده ۱۹: مراحل انجام معاملات اوراق بهادار مبتنی بر کالا به روش حراج پیوسته به شرح زیر می باشد:

۱. **پیش گشایش:** مرحله ابتدایی معاملات است که در آن امکان ورود، تغییر یا حذف سفارش وجود دارد لیکن معامله ای انجام نمی شود.
۲. **مرحله گشایش:** این مرحله بلافاصله پس از مرحله پیش گشایش است و در آن، سفارش های موجود در سامانه معاملات براساس ساز و کار حراج تک قیمتی انجام می شود.
۳. **مرحله پیوسته:** این مرحله پس از انجام مرحله گشایش شروع و در آن به محض تطبیق قیمت سفارش های وارد شده به سامانه معاملاتی، معامله انجام می شود.
۴. **مرحله حراج تک قیمتی پایانی:** این مرحله پس از خاتمه مرحله پیوسته شروع می شود. طی این مرحله امکان ورود، تغییر یا حذف سفارش توسط کارگزاران وجود دارد لیکن معامله ای انجام نمی شود. در پایان این مرحله سفارش های موجود در سامانه معاملات براساس سازوکار حراج تک قیمتی اجرا می شود.
۵. **مرحله معاملات پایانی:** مرحله پایانی جلسه معاملاتی است که طی آن ورود سفارش و انجام معامله صرفاً با قیمت پایانی امکان پذیر است.

تبصره ۱: انجام مراحل یک الی سه فوق در روش حراج پیوسته الزامی است. انجام مراحل چهار و پنج پس از تصویب در هیأت مدیره بورس و اطلاع رسانی آن حداقل سه روز کاری قبل از اعمال، امکان پذیر می باشد.

تبصره ۲: هیأت مدیره بورس می تواند در روش حراج پیوسته، زمانی را خارج از جلسه معاملات، برای ورود سفارش ها تعیین نماید.

تبصره ۳: طول مدت هر یک از مراحل فوق توسط هیأت مدیره بورس تعیین و حداقل ۳ روز کاری قبل از اعمال اطلاع رسانی می گردد. تغییر طول مدت مراحل فوق حین جلسه معاملات مجاز نمی باشد.

ماده ۲۰: سفارش های وارد شده به سامانه معاملات، حداقل باید حاوی موارد زیر باشد:

۱. نماد معاملاتی

۲. تعیین خرید یا فروش بودن سفارش

۳. اعتبار زمانی سفارش

۴. حجم سفارش

۵. نوع سفارش و شرایط قیمتی آن

۶. کد معاملاتی

تبصره ۱: انواع سفارش به لحاظ شرایط قیمتی و اعتبار زمانی توسط هیأت مدیره بورس تعیین و حداقل ۳ روز کاری قبل از اعمال اطلاع رسانی می گردد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره ۲: بورس باید از ورود سفارش‌هایی که در آن شرایط اطلاعیه عرضه رعایت نشده است، جلوگیری نماید.

فصل ششم: ضوابط معاملات تالار

ماده ۲۱: تالار معاملات زیر نظر ناظر معاملات، براساس مقررات و طبق اختیارات و مسئولیتهای محوله اداره خواهد شد.

ماده ۲۲: در صورتی که هیأت مدیره بورس برای یک نماد محدودیت نوسان قیمت مجاز تعریف نماید، کلیه سفارش‌های وارده به سامانه معاملاتی برای آن نماد باید در محدوده نوسان قیمت مجاز باشد. محدوده نوسان قیمت مجاز توسط هیأت مدیره بورس تصویب و تا پایان روز قبل از عرضه اطلاع‌رسانی می‌گردد.

ماده ۲۳: در صورتی که قیمت پایه پیشنهاد شده در اطلاعیه عرضه، خارج از محدوده نوسان قیمت پایه باشد، بورس می‌تواند از انتشار اطلاعیه عرضه جلوگیری کند.

تبصره: محدوده نوسان قیمت پایه توسط هیأت مدیره بورس تعیین و حداقل ۳ روز کاری قبل از اعمال اطلاع‌رسانی می‌گردد.

ماده ۲۴: بورس می‌تواند روش محاسبه قیمت پایه برخی از کالاهای پذیرفته شده را براساس فرمول مشخصی اعلام کند. در این صورت عرضه‌کننده مکلف به عرضه کالای خود با قیمت پایه محاسبه شده براساس فرمول مذکور می‌باشد.

تبصره: فرمول تعیین قیمت پایه به پیشنهاد عرضه‌کننده به تأیید بورس رسیده و حداقل ۳ روز کاری قبل از اعمال توسط بورس اطلاع‌رسانی می‌گردد.

ماده ۲۵: میزان واحد پایه تخصیص، حداقل خرید، حداقل تغییر قیمت سفارش، حداقل عرضه و حداکثر خرید توسط هیأت مدیره بورس مصوب می‌گردد. کارگزاران باید در دریافت، ثبت و تخصیص سفارش‌ها، محدودیت‌های فوق‌الذکر را رعایت نمایند. بورس از ورود سفارش‌ها و یا انجام معاملاتی که محدودیت‌های مذکور را رعایت ننماید، جلوگیری خواهد کرد.

تبصره: اعمال هر گونه محدودیت حجمی یا سهمیه‌بندی در خرید، فروش و یا تخصیص کالا خارج از موارد موضوع این ماده مجاز نمی‌باشد.

ماده ۲۶: در صورتی که سفارش‌های تطبیق یافته یک نماد طی یک جلسه معاملاتی کمتر از حداقل خرید جهت کشف نرخ باشد، تطبیق سفارش‌های مذکور نمی‌تواند مورد تأیید بورس قرار گیرد و معامله‌ای انجام نمی‌شود.

تبصره: حداقل خرید جهت کشف نرخ توسط هیأت پذیرش تعیین و تا پایان روز قبل از عرضه اطلاع‌رسانی می‌گردد.

ماده ۲۷: هرگونه عرضه کالا به صورت یکجا، به لحاظ جلوگیری نمودن از ایجاد انحصار صرفاً با موافقت مدیرعامل بورس و پس از درج در اطلاعیه عرضه امکان‌پذیر است.

ماده ۲۸: در صورتی که برای یک نماد معاملاتی حراج حضوری انجام شود و به دلیل عدم وجود تقاضای کافی معامله‌ای بر روی آن نماد صورت نپذیرد، امکان حراج مجدد نماد تا پایان آن جلسه معاملاتی وجود دارد. در این حالت باید کارگزاران متقاضی خرید، درخواست خود را قبل از پایان جلسه معاملاتی به بورس اعلام نمایند. در صورت موافقت بورس با عرضه مجدد، عرضه‌کننده ملزم به عرضه مجدد در همان جلسه معاملاتی می‌باشد.

ماده ۲۹: کارگزاران می‌توانند جهت شرکت در رقابت برای خرید از یک کد تجمیعی استفاده نمایند. کد تجمیعی صرفاً براساس سفارش‌های ثبت شده مشتریان در سامانه و پس از کنترل مقررات مربوط به ثبت سفارش، استفاده می‌شود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره: کارگزاران موظفند پس از قطعی شدن معامله و براساس سفارش های ثبت شده قبل از معامله، نسبت به تخصیص کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالای خریداری شده برای هر یک از مشتریان، طبق دستورالعمل ثبت سفارش کالا در بورس کالای ایران اقدام نمایند.

ماده ۳۰: مدیرعامل بورس صرفاً در شرایط زیر می تواند تمام یا تعدادی از معاملات را تأیید نماید .

- الف) بر اساس تقاضای کارگزار به دلیل وقوع آن دسته از اشتباهاتی که طبق مقررات مصوب هیئت مدیره سازمان احصاء می شود.
- ب) معاملاتی که با نوسان غیرعادی قیمت همراه باشد.
- ج) خطای معاملاتی متأثر از اشکال سامانه معاملاتی
- د) عدم رعایت محدودیت های حجمی اعلام شده
- ه) عدم رعایت مقررات ثبت سفارش
- و) سایر موارد طبق قوانین و مقررات

تبصره ۱: بورس باید مراتب عدم تایید معامله را به نحو مقتضی به کارگزار خریدار و کارگزار فروشنده اعلام نماید.

تبصره ۲: کلیه مدارک، سوابق و دلایل عدم تایید معاملات طبق این ماده، باید نزد بورس نگهداری و حسب درخواست، به سازمان ارسال گردد.

ماده ۳۱: برای کلیه معاملات قطعی شده توسط بورس گواهینامه انجام معامله صادر و جهت انجام امور تسویه به اتاق پایاپای ارسال می گردد.

فصل هفتم: سایر مقررات

ماده ۳۲: در صورتی که به دلیل حوادث غیرمترقبه تمام یا بخشی از وظائف یا مسئولیت های اشخاص ذیربط در معامله طبق این دستورالعمل امکان پذیر نباشد، با حکم مرجع ذیصلاح، از این بابت مسئولیتی متوجه اشخاص مذکور نمی گردد.

ماده ۳۳: نرخ های خدمات و کارمزدهای بورس و نحوه وصول آن در چارچوب سقف های مصوب هیأت مدیره سازمان، توسط هیأت مدیره بورس تصویب و اعمال می گردد.

ماده ۳۴: کلیه مواردی که مطابق این دستورالعمل باید توسط بورس اعلام، منتشر و یا اطلاع رسانی شود، از طریق سایت رسمی بورس انجام خواهد گرفت.

ماده ۳۵: این دستورالعمل دوماه پس از ابلاغ اجرایی گردیده و آیین نامه معاملات بورس فلزات تهران مصوب ۱۳۸۲/۶/۳ شورای بورس فلزات لغو می گردد. در خصوص کلیه معاملاتی که قبل از لازم الاجرا شدن این دستورالعمل در بورس کالای ایران انجام شده است، ضوابط آیین نامه معاملات بورس فلزات تهران مصوب ۱۳۸۲/۶/۳ شورای بورس فلزات مجری است.

دستورالعمل انتشار اطلاعات معاملات توسط بورس کالای ایران

در اجرای مواد ۹ و ۱۶ آیین نامه اجرایی قانون بازار اوراق بهادار این دستورالعمل در ۱۳ ماده و ۵ تبصره در تاریخ ۱۳۸۸/۱۱/۱۷ به تصویب هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید.

فصل اول - تعاریف و کلیات

ماده ۱- کلیه تعاریف مندرج در قانون بازار اوراق بهادار و آیین نامه معاملات شرکت بورس کالای ایران با همان مفاهیم در این دستورالعمل به کار رفته است. سایر اصطلاحات به کار رفته در این دستورالعمل به شرح زیر است:

۱. بورس: در این دستورالعمل، شرکت بورس کالای ایران (سهامی عام) است.
۲. سازمان: سازمان بورس و اوراق بهادار است.
۳. اطلاعات معاملات: اطلاعات مندرج در ماده ۲ این دستورالعمل است.
۴. انتشار: اعلان عمومی اطلاعات معاملات است.
۵. قیمت پایانی: قیمتی است که برای هر کالا در پایان معاملات روزانه براساس روش مصوب هیأت مدیره بورس، محاسبه و توسط بورس اعلام می شود.
۶. قیمت پایه: قیمتی است که عرضه کننده ملزم است برای عرضه کالا در بورس طبق مقررات اعلام نماید. این قیمت مبنای شروع حراج است.
۷. مقررات: تمامی الزاماتی است که توسط اشخاص ذیصلاح در چارچوب اختیارات قانونی آنها در خصوص بازار اوراق بهادار و فعالان آن به تصویب رسیده و جهت اجرا ابلاغ شده است.

فصل دوم - موارد انتشار

ماده ۲- "اطلاعات معاملات" عبارت است از:

الف) اطلاعات کالاهای پذیرفته شده که باید به تفکیک نماد معاملاتی کالا اعلام شود شامل:

۱. نام کالاهای عرضه شده و بازار، تابلو و رینگ معاملاتی آن؛
 ۲. نام عرضه کننده، تولیدکننده و محل تحویل کالاها و سایر شرایط اعلامی عرضه؛
 ۳. تاریخ و زمان معامله و تاریخ آخرین معامله قبلی؛
 ۴. نوع معامله از جمله نقدی، سلف، نسیه و سایر معاملاتی که در بورس انجام می شود؛
 ۵. سررسید تسویه و نحوه پرداخت برای معاملات نسیه و سررسید تحویل برای معاملات سلف؛
 ۶. قیمت شامل پایه، کمترین، بیشترین، میانگین موزون و پایانی معاملات؛
 ۷. تغییرات قیمت پایانی معامله نسبت به قیمت پایانی آخرین معامله بر حسب ریال و درصد؛
 ۸. حجم و ارزش عرضه و مجموع تقاضای وارده در زمان حراج؛
 ۹. حجم و ارزش معاملات به تفکیک معاملات انجام شده به صورت حراج و مازاد عرضه
 ۱۰. تعداد دفعات معامله یا تعداد قراردادهای اصلی و قراردادهای جزء و تعداد خریداران؛
- ب) اطلاعات معاملات قراردادهای آتی پذیرفته شده که باید به تفکیک نماد معاملاتی قرارداد آتی اعلام شود شامل:

۱. نام و نماد دارایی پایه

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۲. اندازه قرارداد
 ۳. واحد قیمت ها
 ۴. ماه تحویل (سررسید)
 ۵. قیمت شامل آغازین، کمترین، بیشترین، میانگین و آخرین معامله؛
 ۶. قیمت تسویه و میزان تغییرات آن نسبت به روز گذشته در مورد اطلاعات روزانه، هفته گذشته در مورد اطلاعات هفتگی و ماه گذشته در مورد اطلاعات ماهانه بر حسب ریال و درصد؛
 ۷. حداکثر و حداقل قیمت در طول دوره قرارداد؛
 ۸. حجم و ارزش معاملات؛
 ۹. تعداد کل قراردادهای باز و اختلاف آن با روز گذشته در مورد اطلاعات روزانه، هفته گذشته در مورد اطلاعات هفتگی و ماه گذشته در مورد اطلاعات ماهانه به تعداد و درصد؛
 ۱۰. تعداد دفعات معامله، تعداد خریداران و فروشندگان؛
 ۱۱. حجم و ارزش معاملات به تفکیک خریداران و فروشندگان حقیقی و حقوقی؛
- ج) اطلاعات بورس، به تفکیک بازارها و تابلوها شامل:

۱. شاخص ها طبق مقررات مربوطه؛
۲. حجم، ارزش و تعداد دفعات معاملات؛
۳. تعداد خریداران و فروشندگان؛
۴. تعداد کالاها و اوراق بهادار مبتنی بر کالای پذیرفته شده و تعداد کالاها و اوراق بهادار مبتنی بر کالای معامله شده؛

فصل سوم - شیوه انتشار

ماده ۳- "اطلاعات معاملات" باید در زمان های مقرر زیر منتشر شود:

۱. روزانه، حداکثر تا پایان وقت همان روز؛
 ۲. تجمیعی هفته، حداکثر تا ساعت ۱۲ اولین روز کاری هفته بعد؛
 ۳. تجمیعی ماه، حداکثر تا سه روز کاری پس از پایان همان ماه.
- تبصره ۱:** انتشار اطلاعات موضوع این دستورالعمل در فواصل زمانی کوتاه تر و در حین بازار نیز توسط بورس امکان پذیر می باشد.
- تبصره ۲:** یک نسخه از اطلاعات منتشره موضوع بندهای ۱ تا ۳ این ماده باید پس از تأیید بورس، به صورت کاغذی و الکترونیکی در سوابق بورس نگهداری شود.

ماده ۴- به منظور اطمینان از دسترسی هم زمان، منصفانه و عادلانه عموم به اطلاعات معاملات، بورس موظف است این اطلاعات را در مهلت های مقرر در این دستورالعمل، در سایت اینترنتی رسمی خود منتشر نماید.

ماده ۵- بورس مکلف است سابقه اطلاعات معاملات منتشره را پس از تاریخ انتشار، از طریق سایت رسمی خود همواره در دسترس عموم قرار دهد.

فصل چهارم - سایر موارد انتشار

ماده ۶- "بورس" مکلف است نسبت به انتشار موارد زیر نیز از طریق سایت اینترنتی خود اقدام نماید:

۱. اطلاعات مربوط به عرضه کالاها حداقل تا پایان روز کاری قبل از عرضه در بورس؛

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۲. اطلاعیه عرضه رینگ صادراتی حداقل ۳ روز کاری قبل از عرضه در بورس؛
 ۳. اطلاعیه معاملاتی قراردادهای آتی حداقل ۳ روز کاری قبل از آغاز معاملات هر قرارداد؛
 ۴. هرگونه تغییر در حجم عرضه و حد نوسانات قیمت قبل از اعمال آن؛
 ۵. هرگونه تغییر در مقررات معاملاتی و عملیاتی بازار قبل از اعمال آن؛
 ۶. هرگونه تغییر در ساعات، روزهای معاملاتی، زمان شروع، خاتمه و یا طول مدت جلسه معاملاتی حداقل ۳ روز کاری قبل از اعمال؛
 ۷. روش محاسبه قیمت تسویه روزانه قراردادهای آتی و تغییرات بعد از آن حداقل یک روز کاری قبل از اعمال؛
 ۸. هرگونه اطلاعات دیگری که "بورس" بر اساس قوانین و مقررات نسبت به انتشار آنها ملزم گردیده است.
تبصره: در شرایط اضطراری و با هماهنگی سازمان، تغییر مواعید زمانی موضوع این ماده امکان پذیر می باشد.
- ماده ۷-** انتشار اطلاعات مربوط به جزئیات سفارشات ثبت شده در سامانه معاملاتی مجاز نبوده و صرفاً انتشار قیمت و حجم تجمعی برای سفارش هایی با بهترین سه قیمت ثبت شده در سامانه معاملاتی به تفکیک نماد معاملاتی مجاز می باشد.

فصل پنجم - سایر ضوابط

- ماده ۸-** بورس می تواند انتشار اطلاعات معاملات را طبق قراردادهای معین به شخص یا اشخاص دیگری واگذار کند، لیکن مسئولیت های مندرج در این دستورالعمل کماکان بر عهده بورس است.
- ماده ۹-** مفاد این دستورالعمل محدودیتی برای بورس جهت فروش و توزیع اطلاعاتی که مطابق این دستورالعمل و مقررات مجاز به انتشار آن می باشد، ایجاد نمی کند.
- ماده ۱۰-** انتشار هرگونه اطلاعات مربوط به معاملات توسط بورس منحصراً در محدوده مفاد این دستورالعمل و سایر مقررات مجاز می باشد. انتشار هرگونه اطلاعات خارج از موارد مصوب، منوط به محرمانه نبودن این اطلاعات و کسب مجوز از سازمان خواهد بود.
- تبصره:** رعایت مفاد این ماده توسط سایر اشخاص مجاز که به هر نحو اقدام به انتشار اطلاعات معاملات بورس می نمایند نیز الزامی است.
- ماده ۱۱-** نقض ضوابط این دستورالعمل از جمله موارد زیر حسب مورد تخلف مدیرعامل، مدیران و اعضای هیأت مدیره بورس محسوب شده و هیئت مدیره سازمان براساس مقررات به آن رسیدگی خواهد کرد:

۱. تأخیر در انتشار اطلاعات
۲. عدم انتشار اطلاعات
۳. انتشار اطلاعات ناقص
۴. انتشار اطلاعات خلاف واقع
۵. انتشار اطلاعاتی که طبق مقررات، بورس مجاز به انتشار آن نیست

تبصره: در مواردی که تأخیر یا عدم انتشار اطلاعات به تشخیص سازمان، ناشی از اشکالات سیستمی باشد، موارد اشاره شده تخلف محسوب نمی گردد.

ماده ۱۲- در صورتی که بورس نسبت به اصلاح اطلاعات منتشره قبلی موضوع این دستورالعمل اقدام نماید مکلف است دلیل یا دلایل آن را ذیل اطلاعات اصلاح شده ای که منتشر می کند درج نماید.

ماده ۱۳- در صورت لزوم، این دستورالعمل به ترتیب زیر اصلاح خواهد شد:

۱. به پیشنهاد هیأت مدیره بورس و تصویب هیأت مدیره سازمان
۲. به پیشنهاد رئیس سازمان و تصویب هیأت مدیره سازمان

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

دستورالعمل اجرایی رینگ صادراتی بورس کالای ایران (شرکت سهامی عام)

این دستورالعمل براساس پیشنهاد مورخ ۸۸/۴/۲۳ بورس کالای ایران، در تاریخ ۱۳۸۸/۵/۲۴ شامل ۲۱ ماده و ۱۸ تبصره، به تصویب هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید.

ماده ۱- اصطلاحات و واژه‌های بکار گرفته شده در این دستورالعمل دارای معانی زیر می‌باشند:

۱- استانداردهای تجارت بین‌المللی: شامل شرایط انتقال مالکیت، مخاطرات و قیمت کالا و تعهدات طرفین یک معامله براساس آخرین قواعد پذیرفته شده تجارت بین‌المللی می‌باشد.

۲- اطلاعیه عرضه: سندی است که بورس براساس اطلاعات دریافتی عرضه از کارگزار فروشنده تنظیم و از طریق سایت رسمی خود و سامانه معاملاتی به عموم و کارگزاران اطلاع‌رسانی می‌نماید. مجموعه اطلاعات عرضه که کارگزار فروشنده ملزم به ارائه آن به بورس می‌باشد و فرم اطلاعیه عرضه به تصویب هیئت مدیره بورس می‌رسد.

۳- اعلامیه پیش‌گشایش (Pre-advice): سندی است حاوی اطلاعات اولیه اعتبار اسنادی که در مواقع مقتضی توسط بانک گشایش کننده اعتبار اسنادی به بانک طرف فروشنده ارسال می‌گردد.

۴- بازار هدف بین‌المللی: منظور مقصدی خارج از ایران است که فروشنده و خریدار با هدف انتقال کالا به آن مقصد، کالا را در رینگ صادراتی معامله می‌نمایند.

۵- بورس: بورس کالای ایران (شرکت سهامی عام) است.

۶- پیش فاکتور (پرفرما): سندی است تعهدآور که پس از انجام معامله در بورس از سوی فروشنده صادر و کلیه شرایط معامله در آن درج می‌گردد.

۷- تسویه: عبارت است از تأیید انجام فرآیند صدور حواله خرید توسط فروشنده و پرداخت وجه معامله یا تصفیه آن توسط خریدار، از جانب بورس طبق مستندات دریافتی که براساس آن معامله قطعی می‌گردد.

۸- تقاضا: عبارت است از اعلام آمادگی برای خرید مقدار معینی کالا از طرف کارگزار خریدار.

۹- حواله خرید: سندی است که توسط بورس، فروشنده یا کارگزار فروشنده به نام خریدار صادر یا تأیید می‌شود و خریدار می‌تواند با ارائه آن به انبارهای اعلام شده توسط فروشنده و مورد تأیید بورس کالای خریداری شده را تحویل گیرد.

۱۰- خسارت: مبلغی است که هر یک از طرفین قرارداد یا اشخاص ثالث حسب مورد در صورت فعل یا ترک فعل معین طبق مقررات و توافقات فی‌مابین موظف به پرداخت آن می‌باشند.

۱۱- روز کاری: روزهایی است که جزء تعطیلات رسمی کشور جمهوری اسلامی ایران نیست و بورس در آن روز طبق مقررات فعالیت دارد.

۱۲- رینگ صادراتی: جلسه معاملاتی بورس برای معامله کالاهایی می‌باشد که مقصد آنها صرفاً بازار هدف بین‌المللی است.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

- ۱۳ - سازمان: "سازمان بورس و اوراق بهادار" ایران است.
- ۱۴ - سامانه معاملاتی: شبکه الکترونیک یا غیر الکترونیکی است که بورس و کارگزاران از آن برای انجام معاملات استفاده می نمایند.
- ۱۵ - شرایط پرداخت: شرایط تسویه وجه معامله اعم از نقدی، اعتباری، نقدی و اعتباری و یا هر روش پرداخت دیگر که طبق مقررات مورد قبول بورس بوده و در اطلاعیه عرضه اعلام می گردد.
- ۱۶ - شرایط تحویل: شرایطی است شامل کیفیت کالا، نوع بسته بندی، وسیله حمل و نقل، مابه التفاوت حمل، وضعیت اظهارنامه گمرکی و سایر مواردی که طبق مقررات در اطلاعیه عرضه اعلام و فروشنده کالای معامله شده را براساس آن به خریدار تحویل می دهد.
- ۱۷ - شرایط غیر مترقبه (فرس ماژور): شرایطی است خارجی، غیر قابل اجتناب و غیر قابل پیش بینی که در نتیجه وقوع آن متعهد اعم از خریدار و فروشنده قادر به انجام تعهد خود نباشد.
- ۱۸ - عدم رقابت: وضعیتی است که در رینگ صادراتی متقاضیان خرید قیمت پایه عرضه را پذیرفته اند، لیکن جمع تقاضای کالا از عرضه کالا کمتر است.
- ۱۹ - عرضه: عبارت است از اعلام آمادگی برای فروش مقدار معینی کالا از طرف کارگزار فروشنده.
- ۲۰ - عرضه مجدد: منظور عرضه ای است که پس از عدم معامله کالا در عرضه نوبت اول در همان رینگ صادراتی انجام می شود.
- ۲۱ - عرضه نوبت اول: منظور اولین عرضه یک کالا در طی یک رینگ صادراتی بورس است.
- ۲۲ - قیمت پایه: قیمتی است که عرضه کننده ملزم است برای عرضه کالا در بورس طبق مقررات اعلام نماید. این قیمت مبنای شروع حراج در رینگ صادراتی است.
- ۲۳ - قیمت معامله: قیمتی است که معامله در رینگ صادراتی براساس آن صورت می گیرد و علاوه بر ثبت در سیستم معاملاتی بورس توسط بورس اعلام می گردد.
- ۲۴ - قیمت نهایی: قیمتی است که حسب شرایط پرداخت اعلام شده در اطلاعیه عرضه، در زمان تحویل، حمل یا بارگیری کالای معامله شده مشخص می گردد.
- ۲۵ - کارگزار: یکی از کارگزاران مجاز پذیرفته شده در بورس است که کالا را برای دیگران و به حساب آنها معامله می نماید.
- ۲۶ - مابه التفاوت حمل: میزان نوسان وزن یا حجم کالاهای معامله شده در هنگام تحویل که از نظر بورس مجاز می باشد.
- ۲۷ - مشتری: شخصی است که متقاضی خرید یا فروش کالا در بورس است.
- ۲۸ - مقررات: الزاماتی است که توسط مراجع ذیصلاح در چارچوب اختیارات آنها وضع شده و بورس، کارگزار، مشتریان و سایر اشخاص ذیربط بورس موظف به رعایت آنها هستند.
- ۲۹ - هزینه های جانبی: کلیه هزینه هایی است که طبق شرایط پرداخت، خریدار علاوه بر قیمت معامله موظف به پرداخت یا تصفیه آن می باشد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۲- بورس مکلف است با رویه معینی که به تصویب هیئت مدیره بورس می‌رسد، خریداران رینگ صادراتی را قبل از هرگونه معامله در بورس نزد خود ثبت نماید. عرضه کنندگان کالاهای صادراتی، کارگزاران و خریداران موظفند اطلاعات مورد نیاز را حسب درخواست به بورس ارائه نمایند.

تبصره: ثبت سفارش خریدار توسط کارگزار جهت انجام معامله در رینگ صادراتی منوط به ثبت نام خریدار در فهرست خریداران رینگ صادراتی است.

ماده ۳- بورس مکلف است برای کالاهایی که در رینگ صادراتی عرضه می‌شوند شناسه معاملاتی مجزا از شناسه آن کالا در سایر رینگ‌های معاملاتی خود تعریف و از آن استفاده نماید.

ماده ۴- بورس مکلف است قبل از شروع هر رینگ صادراتی آخرین نرخ‌های معادل ریال اعلامی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و یا یکی از بانک‌های دیگر دارای عاملیت از طرف بانک مرکزی برای ارزهای خارجی که عرضه‌های آن روز بر مبنای آنها صورت می‌گیرد را از طریق سایت رسمی خود به اطلاع عموم برساند.

تبصره ۱: نرخ‌های معادل ریال اعلام شده در هر روز براساس این ماده مبنای کلیه محاسبات بورس برای تسویه معاملات آن روز، کارمزدها، خسارت‌ها و سایر هزینه‌ها خواهد بود.

تبصره ۲: در صورت درخواست خریدار و موافقت فروشنده و اعلام کتبی مراتب توسط کارگزار فروشنده مبنی بر تسویه معامله با ارزی غیر از ارز اعلام شده قبلی به بورس، ارز توافق شده جدید می‌تواند مبنای تسویه قرار گیرد. هیئت مدیره بورس موظف است یک مرجع معتبر بین‌المللی یا داخلی اعلام کننده نرخ‌های تبدیل ارز را تعیین نماید.

ماده ۵- بورس موظف است اطلاعات هر عرضه را که به تأیید فروشنده رسیده است از طریق کارگزار فروشنده دریافت و حداقل ۳ روز کاری قبل از عرضه در بورس، از طریق سایت رسمی خود و سامانه معاملاتی در قالب اطلاعیه عرضه به عموم و کارگزاران اطلاع‌رسانی نماید.

تبصره: در صورتیکه کارگزار فروشنده تغییری در اطلاعات عرضه را به بورس اعلام ننماید، اطلاعیه عرضه بورس حداکثر برای ۳ روز کاری پس از روز عرضه نوبت اول معتبر خواهد بود، لیکن بورس موظف است حداقل تا ساعت ۲۴ هر روز، برنامه عرضه‌های نوبت اول رینگ صادراتی روز کاری آینده خود را از طریق سایت رسمی و سامانه معاملاتی خود به عموم و کارگزاران اعلام نماید.

ماده ۶- قیمت نهایی طبق اعلام فروشنده در اطلاعیه عرضه می‌تواند متفاوت با قیمت معامله باشد. به هر ترتیب قیمت نهایی باید بر مبنای قیمت معامله محاسبه گردد.

تبصره: فروشنده مکلف است جزئیات نحوه محاسبه قیمت نهایی را بر اساس قیمت معامله و همچنین هزینه‌های جانبی کالای عرضه شده را از طریق کارگزار خود به بورس اعلام نماید. درج این اطلاعات در اطلاعیه عرضه توسط بورس الزامی است.

ماده ۷- کارگزار خریدار مکلف است هنگام دریافت سفارش خرید حداقل معادل پنج درصد ارزش معامله را، براساس قیمت پایه کالای عرضه شده جهت تأمین هزینه‌ها و خسارت‌های مذکور در این دستورالعمل، از خریدار دریافت و در حساب پیش دریافت از مشتری منظور نماید. در هر صورت جبران تمامی کارمزدها، هزینه‌ها و خسارت‌هایی که طبق مقررات باید از محل پنج درصد مذکور تأمین گردد، بر عهده کارگزار خریدار خواهد بود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۸- کلیه معاملات انجام گرفته در رینگ صادراتی با تأیید بورس قطعی می گردد. بورس مکلف است پس از پرداخت وجه معامله توسط خریدار یا اخذ تأییدیه فروشنده مبنی بر تسویه معامله توسط خریدار نسبت به قطعی کردن معامله طبق رویه خود اقدام نماید و کلیه کارمزدهای متعلقه و خسارت های مربوطه را براساس ارزش کالا به قیمت معامله از طرفین وصول نماید. کارمزدهای اخذ شده مذکور قطعی بوده و قابل استرداد نمی باشد.

ماده ۹- در تسویه نقدی معامله، خریدار حداکثر ۵ روز کاری از تاریخ معامله مهلت خواهد داشت تا معامله را تسویه نماید و این مدت به هیچ وجه قابل تمدید نیست.

تبصره ۱: در صورت تسویه نقدی معامله پس از سپری شدن ۵ روز کاری از تاریخ معامله، کارگزار خریدار مکلف است به ازای هر روز تقویمی تأخیر ۰/۲۵ درصد ارزش کالا به قیمت معامله را به عنوان خسارت از طریق بورس به فروشنده پرداخت نماید. دوره پرداخت خسارت تأخیر حداکثر ۱۰ روز تقویمی است.

تبصره ۲: چنانچه خریدار نتواند از طریق کارگزار خود طی مدت ۱۰ روز تقویمی پس از پایان مهلت تسویه نقدی نسبت به تسویه تعهدات خود اقدام نماید، معامله مورد نظر کن لم یکن تلقی گردیده و کارگزار خریدار مکلف است کلیه کارمزدهای متعلقه و ۲/۵ درصد ارزش کالا به قیمت معامله را به عنوان خسارت از طریق بورس به فروشنده پرداخت نماید.

ماده ۱۰- در صورتی که حسب اطلاعیه عرضه، پرداخت تمام یا بخشی از وجه معامله از طریق اعتبار اسنادی یا ضمانت نامه بانکی مورد قبول فروشنده باشد، خریدار مکلف است حداکثر ظرف مدت ۵ روز کاری پس از تاریخ معامله اعلامیه پیش گشایش و حداکثر ظرف مدت ۱۰ روز کاری پس از تاریخ معامله، اعتبار اسنادی را براساس شرایط اعلامی از طرف فروشنده در اطلاعیه عرضه گشایش یا ضمانت نامه بانکی را ارائه نماید و همزمان به فروشنده، کارگزار فروشنده و بورس اطلاع دهد.

تبصره ۱: مدارک و اسنادی که لازم است خریدار ضمن اعلام گشایش اعتبار اسنادی یا ارائه ضمانت نامه بانکی به فروشنده، کارگزار فروشنده و بورس ارائه گردد، توسط هیئت مدیره بورس تعیین می شود.

تبصره ۲: در صورت گشایش اعتبار اسنادی یا ارائه ضمانت نامه بانکی توسط خریدار پس از سپری شدن ۱۰ روز کاری از تاریخ معامله، کارگزار خریدار مکلف است به ازای هر روز تقویمی تأخیر معادل ۰/۲۵ درصد ارزش کالا به قیمت معامله را به عنوان خسارت تأخیر از طریق بورس به فروشنده پرداخت نماید. دوره پرداخت خسارت تأخیر حداکثر ۱۰ روز تقویمی است.

تبصره ۳: چنانچه خریدار نتواند از طریق کارگزار خود طی مدت ۱۰ روز تقویمی پس از پایان مهلت گشایش اعتبار اسنادی یا ارائه ضمانت نامه بانکی نسبت به تسویه تعهدات موضوع این ماده اقدام نماید، معامله مورد نظر کن لم یکن تلقی گردیده و کارگزار خریدار مکلف است کلیه کارمزدهای متعلقه و ۲/۵ درصد ارزش کالا به قیمت معامله را به عنوان خسارت از طریق بورس به فروشنده پرداخت نماید.

تبصره ۴: از آنجایی که تمام یا بخشی از وجه معاملات موضوع این ماده بصورت اعتباری توسط فروشنده تسویه می گردد، مسئولیت بورس کالا صرفاً تا گشایش اعتبار اسنادی یا ارائه ضمانت نامه بانکی در مهلت های مقرر در این دستورالعمل می باشد و هرگونه شرط لازم از سوی فروشنده جهت ایفای تعهدات بعدی خریدار باید در اعتبار اسنادی یا ضمانت نامه بانکی پیش بینی و قید گردد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۱۱- در صورت درخواست خریدار و موافقت فروشنده، خریدار می تواند معامله ای را که تمام یا بخشی از وجه آن طبق اطلاعیه عرضه باید از طریق گشایش اعتبار اسنادی یا ارائه ضمانت نامه بانکی تسویه گردد، به صورت نقدی تسویه نماید و یا معامله ای را که طبق اطلاعیه عرضه باید بصورت نقدی تسویه گردد، تمام یا بخشی از وجه آن را، از طریق گشایش اعتبار اسنادی یا ارائه ضمانت نامه بانکی تسویه نماید. در این صورت کارگزار خریدار موظف است مراتب را حداکثر ظرف مدت ۵ روز کاری پس از روز معامله به بورس اعلام و معامله را حسب مفاد مواد ۹ و ۱۰ این دستورالعمل حسب مورد تسویه نماید.

ماده ۱۲- کارگزار خریدار مکلف است پس از گشایش اعتبار اسنادی یا ارائه ضمانت نامه بانکی توسط خریدار مطابق شرایط اطلاعیه عرضه، سپرده دریافتی از خریدار موضوع ماده ۷ این دستورالعمل را پس از کسر هزینه ها و خسارت های موضوع این دستورالعمل، به خریدار مسترد نماید.

ماده ۱۳- در کلیه معاملاتی که قیمت نهایی اعلام شده توسط فروشنده معادل قیمت معامله نباشد، کارگزار خریدار مکلف است حداکثر تا ۱۰ روز کاری پس از انجام معامله اسناد لازم جهت تسویه را به کارگزار فروشنده، فروشنده و بورس ارائه نماید.

تبصره ۱: اسنادی که لازم است جهت تسویه معامله ارائه شود، باید در اطلاعیه عرضه قید گردد.

تبصره ۲: در صورت عدم ارائه اسناد لازم طی مهلت ۱۰ روز کاری پس از معامله کارگزار خریدار مکلف است به ازای هر روز تقویمی تأخیر معادل ۰/۲۵ درصد ارزش کالا به قیمت معامله را به عنوان خسارت از طریق بورس به فروشنده پرداخت نماید. دوره پرداخت خسارت تأخیر حداکثر ۱۰ روز تقویمی است.

تبصره ۳: چنانچه خریدار نتواند از طریق کارگزار خود طی مدت ۱۰ روز تقویمی پس از پایان مهلت ارائه مستندات لازم جهت تسویه معامله نسبت به ارائه مستندات مذکور اقدام نماید، معامله مورد نظر کن لم یکن تلقی گردیده و کارگزار خریدار مکلف است کلیه کارمزدهای متعلقه و ۲/۵ درصد ارزش کالا به قیمت معامله را به عنوان خسارت از طریق بورس به فروشنده پرداخت نماید.

ماده ۱۴- خریدار می تواند پس از انجام معامله در بورس تا قبل از پایان مهلت تسویه، از طریق کارگزار خود تقاضای فسخ معامله را بنماید. در این صورت پس از پرداخت کلیه کارمزدهای متعلقه و ۲/۵ درصد ارزش کالا به قیمت معامله به عنوان خسارت فروشنده توسط کارگزار خریدار، معامله مذکور فسخ خواهد گردید.

ماده ۱۵- کارگزار فروشنده مکلف است حسب اعلام بورس، حواله خرید را بطور همزمان به بورس و کارگزار خریدار ارائه نماید. فروشنده مکلف است حداکثر تا ۷۲ ساعت پس از زمان مندرج در اطلاعیه عرضه نسبت به تحویل کالا به خریدار یا حمل آن به مقصد خریدار اقدام نماید.

تبصره ۱: در صورت تحویل کالا پس از پایان مهلت مقرر در این ماده، فروشنده موظف است به ازای هر روز تقویمی تأخیر معادل ۰/۲۵ درصد ارزش کالا به قیمت معامله را به عنوان خسارت به خریدار پرداخت نماید. دوره پرداخت خسارت تأخیر حداکثر ۱۰ روز تقویمی است.

تبصره ۲: چنانچه فروشنده نتواند طی مدت ۱۰ روز تقویمی پس از پایان مهلت مقرر در این ماده نسبت به تحویل کالا اقدام نماید، معامله مورد نظر کن لم یکن تلقی گردیده و فروشنده مکلف است اصل مبلغ دریافتی بابت معامله، ۲/۵ درصد ارزش کالا به قیمت معامله به عنوان خسارت تاخیر، کلیه کارمزدهای متعلقه و سایر هزینه ها و خسارات متعلقه را به خریدار پرداخت نماید.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره ۳: در صورتی که فروشنده و خریدار توافق نمایند که علی رغم تاخیر تحویل بیش از ۱۰ روز تقویمی از سوی فروشنده، معامله به قوت خود باقی بماند، کالای موضوع معامله از نظر بورس تحویل شده تلقی گردیده و کلیه مسئولیت‌های بعدی بر عهده خریدار و فروشنده خواهد بود.

ماده ۱۶- چنانچه در اطلاعیه عرضه قید شود که فروشنده، کالا را نزد گمرک به نام خود اظهار خواهد کرد، فروشنده مکلف است حداکثر ظرف دو هفته پس از تسویه معامله توسط بورس، نسبت به اظهار کالا در گمرک و سپردن ضمانت نامه‌های لازم به نام خود اقدام نماید. در صورت تاخیر در ایفای تعهد موضوع این ماده توسط فروشنده، وی باید به ازای هر روز تقویمی تاخیر معادل ۰/۲۵ درصد ارزش کالا به قیمت معامله را به عنوان خسارت به خریدار پرداخت نماید.

ماده ۱۷- در صورت عدم رقابت، کالای مزاد تا پایان همان رینگ صادراتی با قیمت پایه قابل عرضه مجدد به متقاضیان خواهد بود.

تبصره ۵- در صورت وجود کالای مزاد پس از یک رینگ صادراتی، فروشنده می‌تواند کالای مزاد را با همان قیمت و حداکثر طی مدت زمانی که به تفکیک هر کالا، گروه کالا و یا کل کالاهای پذیرفته شده به تصویب هیئت مدیره بورس می‌رسد، به متقاضیان عرضه نماید. در هر صورت معامله کالای مزاد طبق این ماده حداکثر تا عرضه بعدی کالا در رینگ صادراتی امکان پذیر است.

ماده ۱۸- کالاهای معامله شده در رینگ صادراتی، مختص صادرات و انتقال به بازار هدف بین‌المللی است. کلیه مسئولیت‌های قانونی و خسارت‌های ناشی از تقصیر خریدار در صادرات کالا به بازار هدف بین‌المللی مستقیماً متوجه وی خواهد بود.

ماده ۱۹- حل و فصل هرگونه اختلاف فیما بین خریدار و فروشنده، در چارچوب توافقاتی که اسناد آن قبلاً طبق مقررات به بورس ارائه گردیده، براساس استانداردهای تجارت بین‌المللی و از طریق مراجع قانونی صالح به رسیدگی قابل پیگیری خواهد بود.

ماده ۲۰- در صورتی که عدم ایفای تعهدات ناشی از شرایط غیرمترقبه باشد، خریدار و فروشنده یا هر دوی آنها حسب مورد مسئولیتی درخصوص تادیه خسارات طرف مقابل بر عهده نخواهند داشت.

ماده ۲۱- موارد پیش‌بینی نشده در این دستورالعمل، مشمول سایر مقررات حاکم بر فعالیت بورس خواهد بود.

دستورالعمل وظایف و اختیارات شرکت بورس کالای ایران در خصوص کارگزاری های عضو

به منظور اجرای مفاد بند ۶ ماده ۱ و ماده ۳۵ قانون بازار اوراق بهادار مصوب آذرماه ۱۳۸۴ و به منظور تعیین وظایف و اختیارات شرکت بورس کالای ایران در خصوص کارگزاری های عضو خود، این دستورالعمل به تصویب هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید.

ماده ۱: اصطلاحات به کار رفته در این دستورالعمل به شرح زیر تعریف می شوند:

- **سبا:** سازمان بورس و اوراق بهادار.
- **بورس:** شرکت بورس کالای ایران.
- **کارگزار:** منظور کارگزار عضو بورس کالای ایران است.

ماده ۲: بورس پس از دریافت گزارش های ماهانه مطابق مقررات مربوطه، فرم کنترل مدارک ماهانه کارگزاری ها را مطابق پیوست شماره (۱)، تکمیل می نماید و در صورت مشاهده هرگونه نقص، موضوع را ظرف هفت روز کاری کتباً به کارگزاری مربوطه اطلاع می دهد. وجود هر گونه نقص در گزارش های مذکور براساس این فرم، به منزله عدم دریافت گزارش توسط بورس می باشد.

تبصره (۱): در صورتی که کارگزار در طول یک سال بیش از یکبار در ارسال گزارش های موضوع این ماده، مهلت های تعیین شده در مقررات مربوطه را رعایت ننماید، بورس موظف است موضوع را به مرجع رسیدگی به تخلفات کارگزاری ها و مدیریت نظارت بر کارگزاران سبا گزارش نماید.

ماده ۳: در صورتی که گزارش های ماهانه دریافتی موضوع ماده (۲) دارای نقص نباشد، بورس حداکثر ظرف ۱۵ روز کاری پس از دریافت این گزارش ها، فرم بررسی ماهانه کارگزاری ها را برای هر کارگزاری مطابق پیوست شماره (۲) تکمیل، و در صورتی که پاسخ به هر یک از سؤالات مذکور در این فرم منفی باشد، توضیح کارگزاری را ظرف ۱۰ روز کاری پس از اتمام مهلت تکمیل این فرم، دریافت و در صورت قانع کننده نبودن توضیحات کارگزاری، ظرف هفت روز کاری بعد به همراه نظرات خود به مرجع رسیدگی به تخلفات کارگزاری ها و مدیریت نظارت بر کارگزاران سبا ارسال می نماید. عدم دریافت یا عدم ارائه توضیحات کارگزاری مانع از ارسال این گزارش به مراجع مذکور نخواهد بود.

ماده ۴: بورس یک ماه قبل از آغاز هر سال، برنامه رسیدگی سالانه خود را تهیه و به سبا ارائه می دهد. سبا نظرات اصلاحی خود را در مورد این برنامه به بورس اعلام می نماید و در این صورت بورس موظف است اصلاحات لازم را در برنامه رسیدگی سالانه به موقع انجام دهد به گونه ای که قبل از شروع سال، برنامه رسیدگی به تأیید سبا برسد.

ماده ۵: بورس در هر بازدید از دفاتر مرکزی و شعب و نمایندگی های کارگزاری ها که در برنامه سالانه رسیدگی خود پیش بینی نموده است فرم گزارش بازدید از کارگزاری را مطابق نمونه پیوست شماره (۳) تکمیل می نماید. در صورتی که پاسخ به هر یک از سؤالات مطرح در این فرم منفی باشد، بورس باید توضیحات کارگزاری مربوطه را ظرف ۱۵ روز کاری از تاریخ تکمیل این فرم دریافت و در صورت قانع کننده نبودن این توضیحات به همراه نظرات بورس ظرف مدت ۱۵ روز کاری از اتمام این مهلت به مرجع رسیدگی کننده به تخلفات کارگزاری ها و مدیریت نظارت بر کارگزاران سبا ارسال نماید. عدم دریافت یا عدم ارائه توضیحات کارگزاری مانع از ارسال این گزارش به مراجع مذکور نخواهد بود.

تبصره (۱): چگونگی انتخاب دوره بررسی در فرم مذکور در این ماده در برنامه سالانه رسیدگی شرکت پیش بینی می شود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره (۲): هرگاه در فرم گزارش بازدید از کارگزاری، بررسی نمونه‌ای و تصادفی ذکر شده باشد، بورس باید کاربرگی به همین منظور تهیه نماید که در آن روش‌های رسیدگی شامل نمونه‌ها و نتایج رسیدگی به نحو کافی مستند شود و به ضمیمه فرم مذکور در پرونده کارگزاری نگهداری گردد. سبا می‌تواند موارد مورد نظر خود را در این مورد به بورس اعلام نماید.

تبصره (۳): در مواقعی که بورس توضیحات کارگزاری موضوع این ماده را قانع کننده تشخیص می‌دهد باید موضوع را طی گزارشی حاوی دلایل قانع کننده بودن توضیحات کارگزاری به تأیید مدیریت مربوطه در بورس تهیه کرده و به ضمیمه فرم گزارش بازدید، بایگانی نماید.

ماده ۶: بورس حداکثر ۱۵ روز کاری پس از دریافت صورت‌های مالی کارگزاری که مصوب مجمع عمومی است، فرم بررسی سالانه کارگزاری‌ها را مطابق پیوست شماره (۴) براساس صورت‌های مالی حسابرسی شده و سایر گزارش‌ها و مدارک دریافتی، برای هر کارگزاری تکمیل می‌نماید و گزارش حسابرس و بازرس قانونی آن کارگزاری را مورد بررسی قرار می‌دهد. در صورتیکه جواب هر یک از سؤالات مذکور در این فرم منفی باشد یا کارگزاری براساس گزارش حسابرس و بازرس قانونی از قوانین و مقررات تخلف نموده باشد، بورس ظرف ۱۵ روز کاری پس از پایان این مهلت توضیح کارگزاری را در خصوص هر یک از موارد دریافت و در صورت قانع کننده نبودن این توضیحات به همراه نظرات خود حداکثر ظرف هفت روز کاری بعد به مرجع رسیدگی به تخلفات کارگزاری‌ها و مدیریت نظارت بر کارگزاران سبا، ارسال می‌نماید.

ماده ۷: از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این دستورالعمل، بورس دارای اختیارات زیر است:

- الف) اعطای مجوز ایجاد شعبه یا نمایندگی به کارگزاری‌های عضو خود؛
- ب) اعطای مجوز ایجاد تالار اختصاصی به کارگزاری‌های عضو خود؛
- ج) اعطای حق دسترسی به سامانه معاملاتی بورس به کارگزاری‌های عضو خود؛
- د) صدور مجوز برای کارکنان کارگزاری‌های عضو جهت دسترسی به سامانه معاملاتی و ورود به محل‌های معاملات بورس؛
- هـ) دریافت اطلاعات کارگزاری‌های عضو خود و مدیران و کارکنان آنها در راستای انجام وظایف محوله و ثبت آن در بانک اطلاعات کارگزاران (ستاک)؛
- و) تهیه گزارش‌های کارشناسی درخصوص شکایت مشتریان از کارگزاران به درخواست سبا و کمیته سازش کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار؛

تبصره ۱: بورس در اجرای اختیارات موضوع این ماده مقررات را رعایت می‌نماید. مقررات موجود در رابطه با کارگزاری‌های عضو بورس اوراق بهادار در پیوست شماره ۵ این دستورالعمل فهرست شده‌اند. مقررات بعدی، پس از تصویب به بورس ابلاغ خواهد شد.

تبصره ۲: در اجرای بندهای الف و ب این ماده، بورس بورس موظف است مقررات پیشنهادی خود را حداکثر سه ماه پس از تصویب این دستورالعمل؛ به سبا ارائه کند.

تبصره ۳: بورس باید در اجرای اختیارات موضوع این دستورالعمل، نیروی انسانی صلاحیت دار کافی به تشخیص سبا استخدام نماید.

ماده ۸: تا تصویب مقررات مربوط به پذیرش اعضاء توسط بورس، کارگزاری‌هایی که در حال حاضر مجوز فعالیت در بورس کالا را دارند و کارگزاری‌هایی که از طرف سبا به بورس معرفی می‌شوند، به عنوان عضو بورس پذیرفته می‌شوند.

ماده ۹: بورس موظف است بررسی لازم جهت اطمینان از رعایت قانون و مقررات توسط اعضای خود را انجام داده، و در صورت مشاهده هرگونه تخلف موضوع را به مرجع رسیدگی به تخلفات کارگزاری‌ها و سبا گزارش کند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۱۰: بورس هر ماه گزارشی از وضعیت کارگزاران فعال و غیر فعال و شعبه های آنها، حجم و ارزش معاملات و مشتریان و همچنین هر سه ماه گزارشی از بازرسی انجام شده از شرکت های کارگزاری و شعبه های آنها را تهیه و به سبا ارسال می نماید. شکل و محتوای این گزارش ها توسط مدیریت نظارت بر کارگزاران سبا، تعیین و ابلاغ می گردد.

ماده ۱۱: بورس می تواند برای انجام موارد مذکور در این دستورالعمل از خدمات حسابرسان معتمد سازمان استفاده نماید.

ماده ۱۲: یک نسخه از کلیه فرم ها و مدارک رسیدگی بورس، در پرونده مخصوصی نگهداری می شود.

ماده ۱۳: کلیه بخشنامه ها و اطلاعیه های صادره توسط بورس، باید در چارچوب اختیارات بورس بوده و هم زمان با ابلاغ به کارگزاران، یک نسخه از آن به سبا ارسال گردد.

ماده ۱۴: بورس می تواند اصلاحات لازم در این دستورالعمل را جهت تصویب به سبا پیشنهاد دهد.

ماده ۱۵: بورس یک نسخه از مصوبات خود درخصوص کارگزاری ها را بلافاصله به سبا ارسال می دارد.

ماده ۱۶: این دستورالعمل در شانزده ماده و ۷ تبصره و ۴ پیوست در تاریخ ۱۳۸۸/۳/۲ به تصویب هیأت مدیره سبا رسید و از این تاریخ لازم الاجرا است.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

(پیوست ۱)

نام شرکت کارگزاری :

تاریخ تهیه :

ماه مورد گزارش :

صفحه :

فرم کنترل مدارک ماهانه کارگزاری های بورس کالای ایران

ردیف	سؤال	بلی	خیر	م/ن	توضیحات
۱	آیا تمام صفحات گزارش های ماهانه دریافتی از کارگزاری طبق دستورالعمل مربوطه؛ به ترتیبی که مکاتبات عادی شرکت کارگزاری امضاء می شوند، امضاء شده و به ضمیمه نامه رسمی شرکت کارگزاری ارسال شده است؟				
۲	آیا تراز آزمایشی کل به تاریخ پایان ماه مورد گزارش با ذکر نام شرکت کارگزاری، تاریخ تهیه گزارش، شماره آخرین سند، شماره صفحه و تعداد کل صفحات در بالای هر صفحه، و امضای مقام مجاز در زیر کل صفحات ارسال شده است؟				فقط در صورت وجود نقص عمده به تشخیص بورس، مطابق ماده ۲ دستورالعمل عمل شود.
۳	آیا مجموع مانده حساب های بانکی و وجوه نقد در تراز تفصیلی حساب های بانکی و وجوه نقد با مانده حساب وجوه نقد در تراز کل مطابقت دارد؟				
۴	آیا صورت مغایرت بانکی کلیه حساب های بانکی شرکت کارگزاری که مرتبط به بورس کالا است، تهیه و ارسال گردیده و به همراه صورت مغایرت بانک، صورت حساب بانک در تاریخ پایان ماه گزارش و یک روز بعد از آن، فهرست اقلام باز و توضیح هر یک ارائه شده است؟				
۵	آیا گردش و مانده روزانه کلیه حساب های بانکی مرتبط با بورس کالا در دفاتر شرکت کارگزاری به همراه گردش و مانده روزانه صورت حساب بانکی مذکور، از ابتدا تا پایان ماه، تهیه و ارسال گردیده است؟				
۶	آیا گردش و مانده روزانه حساب سرفصل پیش دریافت از مشتریان (۱۰٪ ارزش کل معاملات) از ابتدا تا پایان ماه، تهیه و ارسال گردیده است؟				
۷	آیا گردش و مانده روزانه حساب کنترل اعتباری اعطایی به مشتریان از ابتدا تا پایان ماه، تهیه و ارسال گردیده است؟				
۸	آیا " گزارش مانده سنی بدهکاران بیش از یک ماه کارگزاری " به تفکیک مشتریان به تاریخ پایان ماه مورد گزارش، با ذکر نام شرکت کارگزاری، تاریخ تهیه گزارش، شماره آخرین سند، شماره صفحه و تعداد کل صفحات در بالای هر صفحه و امضای مقام مجاز در زیر کل صفحات ارسال شده است؟				فقط در صورت وجود نقص عمده به تشخیص بورس، مطابق ماده ۲ دستورالعمل عمل شود.

نام و نام خانوادگی تهیه کننده :

امضاء :

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

(پیوست ۲)

نام شرکت کارگزاری :
ماه مورد گزارش :

تاریخ تهیه :
صفحه :

فرم بررسی گزارش ماهانه کارگزاری های بورس کالای ایران

ردیف	سؤال	بلی	خبر	م/ن	توضیحات
۱	آیا گزارش ماهانه مطابق بخشنامه مربوطه به موقع ارسال شده اند؟				
۲	آیا کلیه حساب های بانکی که به عنوان "حساب جاری معاملاتی مشتریان" یا "حساب های بانکی مرتبط با بورس کالا" در تراز تفصیلی حساب های بانکی و وجوه نقد گزارش شده اند، قبل از تاریخ تهیه گزارش، رسماً به بورس معرفی شده اند؟				
۳	آیا کلیه حساب های بانکی که در تراز تفصیلی حساب های بانکی و وجوه نقد به عنوان حساب جاری معاملاتی مشتریان گزارش شده اند، از نوع حساب جاری هستند؟				
۴	آیا صورت مغایرت بانکی برای "حساب جاری معاملاتی مشتریان و سایر حساب های مرتبط با بورس کالا"، به طور صحیح تهیه گردیده است؟				
۵	آیا حساب پیش دریافت از مشتریان در سطح حساب های کل تعریف شده است؟				
۶	آیا حساب کنترل اعتبار اعطایی به مشتریان در سطح حساب های کل تعریف شده است؟				
۷	آیا کلیه نقل و انتقال وجوه بین کارگزاری و مشتری از طریق انتقال بین حساب های بانکی کارگزاری و مشتری صورت پذیرفته است؟				
۸	آیا با بررسی نمونه ای و تصادفی، حداکثر مجموع ارزش سفارش های خرید کارگزاری در هر روز کمتر یا مساوی ده برابر مجموع مانده حساب پیش دریافت از مشتریان و حساب کنترل اعتبار اعطایی به مشتریان در پایان همان روز می باشد؟				
۹	آیا در طول ماه مورد بررسی، مانده مجموع حساب بانکی که به عنوان "حساب جاری معاملاتی مشتریان" یا "حساب بانکی مرتبط با بورس کالا" معرفی شده اند، در پایان هر روز بزرگتر یا مساوی مجموع مانده "حساب پیش دریافت از مشتریان" و "حساب کنترل اعتبار اعطایی" به مشتریان در پایان همان روز می باشد؟				
۱۰	در صورتی که حساب جاری شرکاء دارای مانده بدهکار باشد، آیا این مانده با توجه به سرمایه کارگزاری، معقول به نظر می رسد؟				
۱۱	آیا توضیحات کارگزاری برای عدم تسویه با بدهکارانی که بیش از یک ماه به کارگزاری بدهکارند معقول و منطقی به نظر می رسد؟				

نام و نام خانوادگی تهیه کننده :

نام و نام خانوادگی تأیید کننده :

امضاء :

امضاء :

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

(پیوست ۳)

دوره بررسی :
تاریخ تهیه :
شماره صفحه : ۱

نام شرکت کارگزاری :
محل بازدید :
نشانی محل بازدید :

فرم گزارش بازدید از کارگزاری های بورس کالای ایران

ردیف	سوال	بلی	خیر	م ان	توضیحات
۱	آیا محل مورد بازدید دارای تابلوی مناسب در رؤیت عمومی حاوی نام و مشخصات شرکت کارگزاری می باشد؟				
۲	آیا نشانی محل مورد بازدید قبلاً به سبب و بورس با ذکر عنوان آن اعلام شده است؟				
۳	آیا محل مورد بازدید، در مالکیت شرکت کارگزاری می باشد یا خیر؟				اسناد مالکیت یا اجاره محل مورد بازدید رویت گردد.
۴	آیا محل مورد بازدید، دارای کاربری اداری یا تجاری است؟				ذکر مترائ کل و تعداد اتاق هاوسالن های در نظر گرفته شده جهت فعالیت برای بورس کالایی ضروری است.
۵	آیا فهرست اسامی شاغلین در محل مورد بازدید، قبلاً به بورس اعلام گردیده است؟				
۶	آیا کلیه کارکنان شاغل کارگزاری در محل مورد بازدید دارای مجوزهای لازم می باشند؟				
۷	آیا با بررسی نمونه ای و تصادفی، فرم مشخصات مشتریان کارگزاری مطابق مقررات مربوطه تنظیم و مدارک مربوط به شکل صحیح دریافت و بایگانی می گردد؟				
۸	آیا با بررسی نمونه ای و تصادفی، اطلاعات مشتریان کارگزاری و سفارشات خرید و فروش آن ها مطابق مقررات مربوطه در فرم سفارش خرید یا فروش کالا ثبت می شود؟				
۹	آیا با بررسی نمونه ای و تصادفی، اطلاعات مشتریان کارگزاری و سفارشات خرید و فروش آن ها مطابق مقررات مربوطه در سیستم کامپیوتری کارگزاری ثبت می گردد؟				
۱۰	آیا در مکان مورد بازدید، کارکنان مسئول می توانند از طریق سیستم حسابداری شرکت کارگزاری، هر آن به درخواست مشتری، اطلاعات تفصیلی گردش حساب وی را به تاریخ پایان روز قبل ارائه دهند؟				
۱۱	آیا شرکت کارگزاری بخش های پذیرش، معاملات و حسابداری را به تفکیک ایجاد کرده و نیروی انسانی کافی به هر یک از بخش ها اختصاص داده است؟				
۱۲	آیا شرکت کارگزاری اختیارات و وظایف مسوولان پذیرش، معاملات و حسابداری را به طور کتبی تهیه و به آن ها ابلاغ نموده است؟				کپی یک نسخه از اختیارات مذکور می بایست به پیوست این گزارش ضمیمه گردد.
۱۳	آیا وسایل و تجهیزات مناسبی در حد متعارف، در اختیار بخش های پذیرش، معاملات و حسابداری گذاشته شده است؟				ذکر تجهیزات مربوطه ضروری است.
۱۴	آیا سیستم حسابداری شرکت کارگزاری در کان مورد بازدید، قادر به ارائه تراز کل آزمایشی، گردش حساب پیش دریافت از مشتریان و اعتبار اعطایی به مشتریان می باشد؟				برای شعبه و نمایندگی مورد ندارد.

نام و نام خانوادگی تأییدکننده :

نام و نام خانوادگی تهیه کننده :

امضاء :

امضاء :

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

(پیوست ۳)

دوره بررسی :
تاریخ تهیه :
شماره صفحه : ۲

نام شرکت کارگزاری :
محل بازدید :
نشانی محل بازدید :

فرم گزارش بازدید از کارگزاری های بورس کالای ایران

ردیف	سوال	بلی	خیر	م/ن	توضیحات
۱۵	آیا با بررسی نمونه ای و تصادفی، مقررات مربوطه در دریافت و اجرای سفارش های خرید، به طور کامل رعایت می شود؟				
۱۶	آیا با بررسی نمونه ای و تصادفی، مقررات مربوطه در دریافت و اجرای سفارش فروش به طور کامل رعایت می شود؟				
۱۷	آیا با بررسی نمونه ای و تصادفی واریزی حساب های بانکی کارگزاری، کلیه وجوه مشتریان جهت انجام معاملات به حساب های جاری معاملاتی معرفی شده کارگزاری واریز می شوند؟				
۱۸	آیا در دوره بررسی مانده حساب ها در دفاتر کارگزاری با مانده حسابهای گزارش شده ماهیانه ارسالی کارگزاری تطابق دارد؟				
۱۹	آیا با بررسی نمونه ای و تصادفی، نقل و انتقال وجوه بین کارگزاری و مشتری از طریق حساب های فی مابین بانکی کارگزاری و مشتری صورت پذیرفته است؟ (۱۰ درصد مبلغ اخذ می گردد؟)				

نام و نام خانوادگی تأییدکننده :

امضاء :

نام و نام خانوادگی تهیه کننده :

امضاء :

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

(پیوست ۴)

نام شرکت کارگزاری :

تهیه کننده :

سال مالی منتهی به :

تاریخ تهیه گزارش :

فرم بررسی سالانه کارگزاری های بورس کالای ایران

ردیف	سؤال	بلی	خیر	م/ن	توضیحات
۱	آیا صورت های مالی حسابرسی شده کارگزاری و سایر مدارک و اطلاعات مربوطه مطابق مقررات به موقع ارسال شده است؟				
۲	آیا در انتخاب یا تغییر حسابرس کارگزاری، مقررات مربوطه رعایت شده است؟				در صورتی که حسابرس شرکت تغییر یافته و علل تغییر از نظر بورس منطقی نباشد، موضوع به مدیریت نظارت بر کارگزاران سبا گزارش شود.
۳	آیا حسابرس در صدور گزارش خود مقررات مربوطه را رعایت نموده است؟				
۴	آیا کلیه حساب های بانکی که در یادداشت پیوست صورت های مالی به عنوان حساب جاری معاملاتی مشتریان گزارش شده اند، از نوع حساب جاری بانکی هستند؟				
۵	آیا مجموع مانده حساب های سرمایه گذاری کارگزاری در سهام سایر شرکت ها، برابر یا کمتر از سرمایه پرداخت شده یا ۷۰ درصد حقوق صاحبان سهام کارگزاری است؟				
۶	در صورتی که مانده حساب جاری شرکاء دارای مانده بدهکار باشد، آیا این مانده با توجه به سرمایه کارگزاری معقول به نظر می رسد؟				
۷	آیا اظهار نظر حسابرس در مورد صورت های مالی کارگزاری مقبول یا مشروط با بندهای شرط قابل قبول است؟				در صورت مشروط بودن اظهار نظر حسابرس، تشخیص قابل قبول بودن بندهای شرط، به عهده بورس است. در صورت غیر قابل قبول بودن ضمن گزارش موضوع به سبا، از شرکت های کارگزاری خواسته شود تا نسبت به اصلاح صورت های مالی و اخذ تأییدیه مقبول از حسابرس و بازرس اقدام نماید.

نام و نام خانوادگی تهیه کننده :

نام و نام خانوادگی تأیید کننده :

امضاء :

امضاء :

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

دستورالعمل ثبت سفارش کالا در بورس کالای ایران

در راستای اجرای مواد ۲۱ آیین نامه معاملات مصوب مورخ ۸۲/۶/۳ شورای بورس و اصلاحات بعدی آن و ۲۲ آیین نامه اتاق پایاپای بورس فلزات مصوب مورخ ۸۴/۳/۹ شورای عالی بورس و با هدف افزایش شفافیت معاملات، حمایت از حقوق سرمایه گذاران و سامان بخشیدن به ثبت سفارش های مشتریان (اعم از خریداران و فروشندگان) در این بورس ها این دستورالعمل تدوین و تصویب می گردد.

ماده ۱: کلیه کارگزاران موظفند سفارش های هریک از مشتریان را در فرم های ثبت سفارش که توسط بورس ابلاغ می گردد، ثبت نمایند.

ماده ۲: کلیه نقل و انتقالات وجوه بین کارگزار و مشتری از طریق انتقال فی مابین حساب های بانکی کارگزاری و مشتری صورت خواهد پذیرفت و انتقال وجه از سایر طرق ممنوع می باشد. بانک یا بانک های مورد نظر و نوع حساب توسط بورس تعیین می گردد.

ماده ۳: درج کد مشتری در فرم ثبت سفارش الزامی است.

ماده ۴: کد مشتری موضوع ماده ۳ این دستورالعمل بایستی قبلاً به درخواست مشتری توسط کارگزار از بورس اخذ شده باشد. شرایط اخذ کد مشتری به شرح زیر می باشد:

۱. اخذ کد خرید کالا در بورس صرفاً توسط اشخاص حقوقی مجاز می باشد. جهت اخذ کد مشتری کارگزاری بایستی مدارک زیر را به بورس ارائه نماید. کلیه مدارک توسط کارگزار کنترل و ضمن تطبیق با اصل آن توسط کارگزار ممهور به مهر "برابر اصل" شده و به بورس ارائه می گردد:

الف - فرم درخواست کد مشتری تکمیل شده که به تأیید کارگزار رسیده است؛

ب - کپی اساسنامه شرکت؛

ج - کپی روزنامه رسمی آخرین تغییرات شرکت؛

د - کپی آخرین آگهی روزنامه رسمی در خصوص اعضای هیأت مدیره و دارندگان امضای مجاز شرکت؛

ه - صورتهای مالی آخرین دوره مالی شرکت به همراه آخرین گزارش حسابر و بازرس قانونی؛

و - کپی شناسنامه اعضای هیأت مدیره و مدیرعامل شرکت؛

ز - سایر مدارک، مجوزها و مستندات مثبت در خصوص فعالیت مشتری در حوزه های مرتبط با کالاهای پذیرفته شده حسب مصوبات "کمیته پذیرش مشتری" که طبق این ضوابط در بورس تشکیل می گردد.

۲. بورس براساس مستندات فوق اقدام به ایجاد کد معاملاتی می نماید. کدهای معاملاتی صادره شامل انواع زیر می باشد:

- **کد معاملاتی عام:** کد معاملاتی است که جهت خرید و فروش کالا یا گروه کالایی خاصی ایجاد نشده و دارنده آن مجاز است به شرط عدم وجود محدودیت اعلامی جهت خرید کالا یا گروه کالایی خاصی در بورس، اقدام به خرید کلیه کالاهای پذیرفته شده در بورس نماید؛

- **کد معاملاتی خاص گروه کالا:** کد معاملاتی است که جهت خرید و فروش یک گروه کالایی خاص ایجاد شده و دارنده آن مجاز است به شرط عدم وجود محدودیت اعلامی جهت خرید یک کالای خاص، از کلیه کالاهای پذیرفته شده آن گروه کالایی نیز خرید نماید؛

- **کد معاملاتی خاص کالا:** کد معاملاتی است که جهت خرید یک یا چند کالای خاص ایجاد شده و دارنده آن مجاز است کالا یا کالاهای خاص را نیز خرید نماید.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۳. بورس برای کلیه اشخاص حقوقی که فرم درخواست اخذ کد و مستندات مربوطه را ارائه می نمایند، کد عام ایجاد می نماید. جهت صدور " کد معاملاتی خاص گروه کالا " و " کد معاملاتی خاص کالا"، درخواست مشتری به همراه مستندات ارائه شده توسط بورس به " کمیته پذیرش مشتری " ارجاع و پس از تصویب کمیته کد مورد نظر صادر می گردد. زمان رسیدگی به درخواست های مشتریان توسط " کمیته پذیرش مشتری " حداکثر ۱۵ روز کاری خواهد بود.

۴. ضوابط اجرایی " کمیته پذیرش مشتری " از جمله تعداد و ترکیب اعضاء، نحوه تشکیل، رسمیت یافتن، اتخاذ تصمیم و مدارک و مستندات مورد نیاز کمیته به تصویب هیأت مدیره بورس خواهد رسید.

۵. کمیته پذیرش مشتری می تواند برای کدهای معاملاتی خاص سقف خرید سالیانه تعیین نماید، در اینصورت سقف خرید کد مذکور طی یکسال نمی تواند از میزان تعیین شده توسط کمیته بیشتر گردد. بورس موظف است محدودیت مذکور را در سامانه معاملاتی خود اعمال و رعایت آن را کنترل نماید.

۶. بورس براساس سوابق معاملاتی خریداران و نحوه ایفای تعهدات و ارزش معاملات نکول شده ایشان می تواند محدودیت یا ممنوعیت هایی بر روی کدهای معاملاتی اعمال نماید. نحوه و شرایط ایجاد محدودیت یا ممنوعیت موضوع این تبصره طبق ضوابطی است که به تصویب هیأت مدیره بورس می رسد.

ماده ۵: کارگزاران مکلفند فرم های ثبت سفارش را برای هر مشتری به ترتیب شماره سریال بایگانی و حسب استعلام به بورس و یا سازمان ارائه نمایند.

ماده ۶: جهت رعایت نوبت مشتریان ثبت زمان و تاریخ دقیق، هنگام تکمیل فرم سفارش الزامی است. این قاعده در مورد سفارتهای الکترونیکی یا تلفنی نیز صادق می باشد. کارگزاران مکلفند براساس اولویت زمانی دریافت سفارش مشتری، نسبت به اجرای سفارش اقدام نمایند.

ماده ۷: خذ سفارش خرید از مشتری توسط کارگزار منوط به واریز وجه به عنوان پیش پرداخت خرید، حداقل به میزان ۱۰ درصد بهای تقریبی معامله به حساب بانکی خاصی که کارگزار طبق شرایط اعلامی بورس جهت دریافت پیش پرداخت مشتریان افتتاح نموده است، می باشد.

تبصره ۱: بورس می تواند حسب شرایط بازار میزان پیش پرداخت را برای عرضه تا ۱۰۰ درصد بهای تقریبی معامله افزایش دهد. بورس موظف است این تغییرات را طی اعلامیه عرضه به عموم اعلام نماید.

تبصره ۲: کارگزار موظف است براساس وجوه واریزی به حساب بانکی پیش پرداخت خرید، سفارش ها را برای مشتری یا مشتریان معین ثبت و اجرا نماید. تخصیص کالای خریداری شده فقط به مشتریانی امکان پذیر است که تا قبل از پایان حراج، پیش پرداخت خود را به حساب بانکی مربوطه واریز و اسامی آنها در سیستم نظارتی بورس ثبت شده باشد.

تبصره ۳: در صورتی که عرضه کننده، تسویه اعتباری معامله توسط مشتری یا مشتریان خاصی را بپذیرد، تأییدیه عرضه کننده باید تا زمان اخذ سفارش، توسط عرضه کننده به بورس و کارگزار خریدار ارائه و در سیستم نظارتی بورس ثبت گردد. در صورت تصدیق تأییدیه مذکور توسط بورس و ثبت آن در سیستم نظارتی بورس، واریز پیش پرداخت خرید توسط مشتری الزامی نخواهد بود.

تبصره ۴: بورس موظف است از ثبت و اجرای سفارش هایی که مقررات این ماده در خصوص آنها رعایت نشده است، در سیستم معاملات، جلوگیری نماید.

ماده ۸: در صورتی که خریدار پس از ارائه سفارش و قبل از انجام معامله از خرید کالا منصرف شود و یا چنانچه کارگزار خریدار به هر علت نتواند نسبت به خرید کالای موضوع سفارش اقدام کند، پیش دریافت مشتری آزاد می شود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره: مراتب انصراف خریدار باید قبل از تحقق معامله ذیل فرم سفارش مربوطه درج و به امضای طرفین برسد.

ماده ۹: چنانچه خریدار پس از اعمال سفارش توسط کارگزار خریدار از پرداخت الباقی وجه موضوع سفارش ظرف مهلت مقرر خودداری نماید معامله مورد نظر محقق نشده و کارگزار خریدار کلیه کارمزدهای انجام معامله را از محل پیش دریافت مشتری یا اعتبار اعطایی به وی کسر و فروشنده برای مطالبه خسارات وارده به خود به کانون کارگزاران مراجعه خواهد کرد.

تبصره: بعد از گذشت ۱۰ روز کاری از احراز عدم تحقق معامله، کارگزار خریدار پس از استعلام از کانون کارگزاران و اطمینان از عدم طرح شکایت بابت مطالبه خسارت، الباقی پیش دریافت مشتری را به وی مسترد خواهد کرد.

ماده ۱۰: در صورتیکه کارگزار هر یک از وظایف و تکالیف مقرر در این دستورالعمل را رعایت نکند در مقابل ادعای طرف مقابل مسئول و پاسخگو بوده و اقدام کارگزاری حسب مورد براساس مقررات انضباطی مربوطه، تخلف محسوب خواهد شد.

ماده ۱۱: کارگزاران مکلفند ظرف حداکثر ۱۵ روز از تاریخ ابلاغ این دستورالعمل عملیات خود را با مفاد آن تطبیق دهند. بدیهی است در پایان مهلت مذکور با کارگزاران متخلف برابر مقررات برخورد خواهد شد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

فرم درخواست کد مشتریان حقیقی

شرکت کارگزاری: تاریخ:/...../.....
شماره:

اطلاعات فردی	نام:
	نام خانوادگی:
	جنسیت: ☐ مرد ☐ زن وضعیت تاهل: ☐ متاهل ☐ مجرد
	نام پدر:
	شماره شناسنامه:
	شماره ازا:
	شماره سریال شناسنامه:
	تاریخ تولد:/...../.....
	کد ملی:
	تحصیلات:
اطلاعات حساب های بانکی	پست الکترونیکی:
	آدرس منزل:
	تلفن منزل:
	تلفن همراه:
	تلفن محل کار:
	کد پستی:
	حساب بانکی ^۱
	نام بانک:
شعبه:	
نوع حساب:	
نام شعبه:	
شماره حساب:	

ضمن تأیید صحت مندرجات فوق اعلام می دارم که هرگونه تغییرات احتمالی را سریعاً به آن شرکت کارگزاری اطلاع دهم.
امضاء: تاریخ:

نمونه امضاء	انرا نگشت

کد صادره توسط بورس	مهر و امضای واحد صدور کد

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

دستورالعمل اجرایی معاملات قراردادهای آتی در شرکت بورس کالای ایران (سهامی عام)

مصوب مورخ ۱۳۸۶/۱۲/۱۹، اصلاحی مورخ ۱۳۸۸/۰۹/۱۰ هیئت مدیره سازمان (شامل ۵۲ ماده و ۲۳ تبصره)

فصل اول - تعاریف و کلیات

ماده ۱ - تعاریف

- کلیه اصطلاحات و واژه هایی که در ماده یک قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی تعریف شده اند، به همان مفاهیم در این دستورالعمل نیز کاربرد دارند. واژه های دیگر دارای معانی ذیل می باشند.
۱. آخرین روز معاملاتی: آخرین روزی که امکان معامله یک "قرارداد آتی" در "بورس" وجود دارد.
 ۲. اتاق پایاپای: واحدی است که وظیفه تسویه و پایاپای "قرارداد آتی" را برعهده دارد.
 ۳. اخطار به افزایش وجه تضمین: اخطاری است که به منظور افزایش وجه تضمین مشتریان تا سطح "وجه تضمین اولیه" داده می شود.
 ۴. ارزش قرارداد: ارزش دارایی تعهد شده در "قرارداد آتی" در زمان اخذ موقعیت تعهدی است.
 ۵. اطلاعیه معاملاتی قرارداد آتی: گزارشی است که برای اطلاع سرمایه گذاران از وضعیت "دارائی پایه" و مشخصات "قرارداد آتی" هر نماد معاملاتی در قالب فرمهایی که به تصویب هیئت مدیره "بورس" می رسد، برای عموم منتشر می شود.
 ۶. اعلامیه تحویل: اعلامیه ای است که توسط اتاق پایاپای جهت اطلاع خریداران از وضعیت تحویل کالا به آنها ارائه می گردد.
 ۷. بازار جبرانی: بازاری است که پس از پایان معاملات روزانه تشکیل می گردد. در این بازار محدودیتهای قیمتی و مقداری معاملات تغییر می یابد و معاملات آن تأثیری در محاسبه "قیمت تسویه روزانه" ندارد.
 ۸. بستن موقعیت: تبدیل تعهد از طریق اتخاذ یک "موقعیت تعهدی" جدید معکوس در مقابل "موقعیت تعهدی باز" مشتری
 ۹. بورس: شرکت بورس کالای ایران (سهامی عام) می باشد.
 ۱۰. به روز رسانی حسابها: فرآیندی است که پس از پایان "جلسه معاملات" توسط "اتاق پایاپای" و به ترتیبی که در این دستورالعمل ذکر گردیده است، با هدف کنترل وجوه تضمین مشتریان انجام می شود.
 ۱۱. بیانیه ریسک: فرمی است که قبل از فعالیت در بازار معاملات آتی باید به امضا مشتری رسیده باشد و حاکی از اقرار شخص مذکور نسبت به آگاهی کامل وی از ریسک موجود در این معاملات می باشد.
 ۱۲. پیش پرداخت تحویل: وجهی است که خریداران باید به عنوان پیش پرداخت جهت تحویل کالا نزد "اتاق پایاپای" تودیع نمایند.
 ۱۳. تحویل: تسلیم دارایی پایه "قرارداد آتی" سررسید شده توسط فروشنده به خریدار.
 ۱۴. تسویه نقدی: توافق طرفین تعهد مبنی بر سقوط تعهدات ایشان است که بر مبنای آن تسویه نهایی بر حسب آخرین "قیمت تسویه روزانه" صورت پذیرفته و مانده وجوه مسترد می گردد.
 ۱۵. دوره عادی معاملاتی: دوره زمانی است که در آن معاملات بر مبنای "حراج پیوسته" انجام می شود.
 ۱۶. جلسه معاملات: دوره زمانی انجام معاملات یک "قرارداد آتی" است که شامل "دوره گشایش"، "جلسه عادی معاملاتی" و "دوره پایانی معاملات" می شود.
 ۱۷. حداقل وجه تضمین: حداقلی از سطح "وجه تضمین اولیه" است که برای هر موقعیت تعهدی باز باید موجود باشد. حداقل مذکور در مشخصات هر "قرارداد آتی" تعیین می شود.
 ۱۸. حراج پیوسته: حراجی است که پس از "دوره گشایش" آغاز و تا پایان جلسه معاملات ادامه می یابد.
 ۱۹. حراج تک قیمتی: حراجی است که پس از "دوره پیش گشایش" جهت کشف یک نرخ برای اجرای سفارشات ثبت شده و شروع حراج پیوسته انجام می شود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۲۰. حساب عملیاتی مشتری: حساب بانکی مشتری است که جهت تسویه وجوه توسط "اتاق پایاپای" مورد استفاده قرار می گیرد.
۲۱. خریدار: شخصی است که تعهد به خرید دارایی پایه در سر رسید می نماید و مطابق عرف بازار خریدار نامیده می شود.
۲۲. دارائی پایه: دارائی موضوع "قرارداد آتی پذیرش شده" است.
۲۳. دوره پایانی معاملات: دوره ای است که بازار با آن پایان می یابد و طی آن ورود سفارش جدید و یا ابطال سفارشات امکان پذیر نمی باشد و صرفاً سفارشات که با تغییر قیمت، شرایط برابری قیمت خرید و فروش را احراز می کنند، در این دوره اجرا می شوند.
۲۴. دوره پیش گشایش: دوره ای است که در آن امکان ثبت، تغییر و حذف سفارش وجود دارد و لیکن سفارشات اجرا نمی شود.
۲۵. دوره تسویه روزانه: مدت زمانی است که طی آن عملیات مربوط به تسویه "قرارداد آتی" صورت می گیرد.
۲۶. دوره گشایش: این دوره شامل دوره "پیش گشایش" و "حراج تک قیمتی" است.
۲۷. دوره معاملات: فاصله زمانی اولین لغایت آخرین روز معاملات هر "قرارداد آتی" که در مشخصات آن قرارداد تعریف می شود.
۲۸. رسید انبار: سندی است که توسط انبارهای مورد تأیید "بورس" صادر شده و مالکیت شخص را بر مقدار مشخصی از یک کالا گواهی می کند.
۲۹. روز کاری: روزهای مجاز معاملاتی که توسط هیئت مدیره "بورس" جهت انجام معاملات آتی تعیین می شود.
۳۰. سفارش: دستور مشتری جهت اتخاذ "موقعیت تعهدی" خرید یا فروش
۳۱. فروشنده: شخصی است که تعهد به فروش "دارایی پایه" در سر رسید می نماید و مطابق عرف بازار فروشنده نامیده می شود.
۳۲. قرارداد آتی: قراردادی است که فروشنده براساس آن متعهد می شود در سر رسید معین، مقدار معینی از کالای مشخص را به قیمتی که الان تعیین می کنند بفروشد و در مقابل طرف دیگر قرارداد متعهد می شود آن کالا را با آن مشخصات خریداری کند و برای جلوگیری از امتناع طرفین از انجام قرارداد، طرفین به صورت شرط ضمن عقد متعهد می شوند مبلغی را به عنوان وجه تضمین نزد اتاق پایاپای بگذارند و متعهد می شوند متناسب با تغییرات قیمت آتی، وجه تضمین را تعدیل کنند و اتاق پایاپای از طرف آنان وکالت دارد متناسب با تغییرات، بخشی از وجه تضمین هر یک از طرفین را به عنوان اباحه تصرف در اختیار دیگری قرار دهد و او حق استفاده از آن را خواهد داشت تا در سر رسید با هم تسویه کنند.
۳۳. قرارداد آتی پذیرش شده: اوراق بهادار مبتنی بر کالایی است که توسط هیئت پذیرش "بورس" به منظور معاملات آتی در "بورس" پذیرش شده است.
۳۴. قیمت تسویه روزانه: قیمتی است که روزانه جهت به روز رسانی حسابها توسط "بورس" محاسبه و اعلام می گردد.
۳۵. کمیته آتی: کمیته ای است که توسط هیئت مدیره "بورس" جهت انجام وظایف مصرح در این دستورالعمل تشکیل می گردد. اعضای این کمیته باید بر اساس مقررات و با رعایت بی طرفی و انصاف عمل کنند. ضوابط اجرایی فعالیت کمیته توسط هیئت مدیره "بورس" تعیین می شود و مدیرعامل "بورس" مسئولیت نظارت بر حسن انجام وظایف این کمیته را بر عهده دارد.
۳۶. گواهی آمادگی تحویل: سندی است که توسط خریدار و فروشنده "قرارداد آتی" و به منظور آگاهی اتاق پایاپای از آمادگی وی جهت تحویل کالا در قالب فرمهای بورس ارائه می گردد.
۳۷. ماه قرارداد: ماهی است که در آن "قرارداد آتی" سر رسید می شود.
۳۸. مشتری: شخصی که به عنوان خریدار یا فروشنده در بازار فعالیت می کند.
۳۹. موقعیت تعهدی: تعهد موضوع یک "قرارداد آتی" در بازار معاملات آتی است.
۴۰. موقعیت تعهدی باز: "موقعیت تعهدی" که در بازار معاملات آتی تسویه نهائی نشده است.
۴۱. موقعیت تعهدی خرید: "موقعیت تعهدی" است که مشتری با اتخاذ آن، متعهد به خرید دارائی پایه ذکر شده در "قرارداد آتی" می گردد.
۴۲. موقعیت تعهدی فروش: موقعیت تعهدی است که مشتری با اتخاذ آن، متعهد به فروش دارائی پایه ذکر شده در "قرارداد آتی" می گردد.
۴۳. وجه تضمین: وجهی است که در قالب شرط ضمن عقد از مشتریان دریافت می شود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۴۴. **وجه تضمین اضافی:** وجه تضمینی است که در صورت عدم کفایت "وجه تضمین اولیه" جهت پوشش ریسک نوسانات قیمت، از کلیه مشتریان دارای "موقعیت تعهدی باز" اخذ می گردد. این وجه با اعلام اتاق پایاپای و طی مهلت اعلام شده از سوی این اتاق باید توسط مشتریان پرداخت گردد. میزان این وجه توسط "بورس" تعیین می شود.

۴۵. **وجه تضمین اولیه:** وجه تضمینی است که جهت تضمین ایفای تعهدات مشتریان برای ایجاد یک "موقعیت تعهدی" اخذ می شود. میزان این وجه در مشخصات هر "قرارداد آتی" تعیین می شود.

۴۶. **وجه تضمین جبرانی:** وجه تضمینی است که مشتریان بعد از دریافت "اخطار به افزایش وجه تضمین"، باید نزد "اتاق پایاپای" تودیع نمایند.

فصل دوم - مشخصات "قرارداد آتی"

ماده ۲- "دارایی پایه" از بین محصولات پذیرفته شده در "بورس" یا کالاهای دارای بازار نقدی قوی به تشخیص هیئت پذیرش، انتخاب می گردد.
ماده ۳- "قرارداد آتی" قابل معامله در بورس بر اساس "قرارداد آتی پذیرش شده" تعیین می شود. مشخصات "قرارداد آتی" به پیشنهاد بورس به تصویب هیئت پذیرش خواهد رسید.

ماده ۴- مشخصات "قرارداد آتی" باید شامل موارد ذیل باشد:

۱- "دارایی پایه"	۱۱- "وجه تضمین اولیه"
۲- "قرارداد آتی پذیرش شده"	۱۲- "حداقل وجه تضمین"
۳- اندازه قرارداد آتی	۱۳- حداکثر هر سفارش
۴- استاندارد تحویل	۱۴- واحد قیمت
۵- ماه قرارداد آتی	۱۵- کارمزد معاملات
۶- حد نوسان قیمت روزانه	۱۶- نماد معاملاتی
۷- "دوره معاملات" شامل:	۱۷- ساعات معامله
- اولین روز معاملاتی	۱۸- مهلت ارائه گواهی آمادگی تحویل
- آخرین روز معاملاتی	۱۹- پیش پرداخت تحویل
۸- تاریخ تحویل	۲۰- سقف مجاز موقعیت های معاملاتی باز
۹- محل تحویل	۲۱- جریمه ها
۱۰- حداقل تغییر قیمت سفارش	

ماده ۵- "بورس" موظف است "اطلاعیه معاملاتی قرارداد آتی" را حداقل ۳ روز کاری قبل از آغاز معاملات هر نماد معاملاتی، از طریق سایت رسمی خود به اطلاع عموم برساند.

فصل سوم - ثبت سفارش مشتریان

ماده ۶- آن دسته از شرکت های کارگزاری یا کارگزار / معامله گران، مجاز به انجام معامله آتی خواهند بود که مجوز انجام معاملات آتی را از "سازمان" اخذ نموده و بدین منظور در "بورس" پذیرش شده باشند. فعالیت در این بازار به منزله پذیرش مفاد این دستورالعمل می باشد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

- ماده ۷-** آن دسته از نمایندگان شرکت های کارگزاری امکان دسترسی به سامانه معاملات برای انجام معاملات آتی را خواهند داشت که صلاحیت های لازم را از نظر "سازمان" و "بورس" احراز نموده باشند.
- ماده ۸-** کد مشتری باید قبل از معاملات به درخواست مشتری، توسط کارگزار اخذ شده باشد. جهت اخذ کد مشتری کارگزار باید مدارک زیر را از مشتری دریافت نماید.
- ۱- برای اشخاص حقیقی کپی شناسنامه و کارت ملی که توسط کارگزار برابر اصل شده باشد و برای اشخاص حقوقی مدارک تأسیس و دارندگان امضای مجاز و کپی شناسنامه صاحبان امضای مجاز که توسط کارگزار برابر اصل شده باشد.
- ۲- فرم تکمیل شده درخواست کد مشتری
- ۳- فرم "بیانیه ریسک" به امضای مشتری
- تبصره ۱:** فرم درخواست کد و "بیانیه ریسک" توسط "بورس" تهیه و ابلاغ می گردد.
- تبصره ۲:** فعالیت مشتریان دارای کد معاملاتی منوط به تکمیل فرم "بیانیه ریسک" می باشد.
- ماده ۹-** فعالیت مشتری در بازار معاملات آتی منوط به افتتاح حساب بانکی توسط مشتری جهت معاملات آتی خواهد بود. بانک یا بانک های مورد نظر و نحوه افتتاح حساب توسط "بورس" اعلام خواهد شد.
- ماده ۱۰-** کارگزاران می توانند سفارش مشتریان را به صورت کتبی، تلفنی، از طریق اینترنت و یا سایر روش های تعیین شده توسط "بورس" دریافت نمایند، لیکن موظفند کلیه سفارش های مذکور را در فرم های ثبت سفارش که توسط "بورس" ابلاغ می گردد، ثبت نمایند.
- ماده ۱۱-** کارگزاران مکلفند فرم های ثبت سفارش را برای هر مشتری به ترتیب شماره سریال بایگانی و حسب درخواست به "بورس" و یا "سازمان" ارائه نمایند.
- ماده ۱۲-** جهت رعایت نوبت مشتریان ثبت زمان دقیق و تاریخ، هنگام تکمیل فرم سفارش الزامی است. این قاعده در مورد سفارش های الکترونیکی یا تلفنی نیز لازم الاجرا است. کارگزاران مکلفند بر اساس اولویت زمانی دریافت سفارش مشتری، نسبت به اجرای سفارش اقدام نمایند.
- ماده ۱۳-** کارگزار مکلف است قبل از ثبت سفارش هر مشتری، واریز "وجه تضمین اولیه" به "حساب عملیاتی مشتری" را احراز نماید. در غیر اینصورت مسئولیت پرداخت وجه تضمین اولیه با کارگزار خواهد بود.
- ماده ۱۴-** انواع سفارشات قابل ارائه توسط مشتری به شرح ذیل می باشد:
- الف) سفارش به قیمت معین: سفارشی است که باید در قیمت تعیین شده یا بهتر معامله شود.
- ب) سفارش به قیمت بازار: سفارشی است که باید با قیمت بازار معامله شود.
- ج) سفارش جلوگیری از زیان: سفارشی است که در صورت رسیدن قیمت بازار به یک قیمت مشخص، اجرا می شود.
- تبصره:** سایر انواع سفارشات به پیشنهاد "بورس" به تصویب "سازمان" می رسد.
- ماده ۱۵-** سفارشات به لحاظ اعتبار به انواع زیر دسته بندی می شود.
- الف) اعتبار روزانه: اعتبار تا پایان روز معاملاتی ثبت سفارش
- ب) اعتبار جلسه معامله: اعتبار تا پایان جلسه معاملاتی ثبت سفارش
- ج) اعتبار همه یا هیچ: اجرای سفارش به شرط انجام تمام آن و در غیر این صورت حذف سفارش
- د) اعتبار تا زمان ابطال: اعتبار تا زمان حذف سفارش
- ه) اعتبار تا زمان تعیین شده: اعتبار تا زمان تعیین شده در سفارش
- ماده ۱۶-** سقف اعتباری معاملات هر مشتری و هر کارگزار توسط هیئت مدیره "بورس" تعیین می گردد.

فصل چهارم - نحوه انجام معاملات

ماده ۱۷- ساعات و روزهای انجام معامله در "بورس" و مدت هریک از مراحل "جلسه معاملات" توسط هیئت مدیره "بورس" تعیین و اعلام می شود. تبصره ۱: تغییرات ساعات و روزهای معامله حداقل ۳ روز کاری قبل از اعمال، باید به اطلاع عموم برسد.

تبصره ۲: در صورت تغییر اضطراری ساعت شروع، خاتمه یا طول مدت جلسه رسمی معاملاتی در اثر اشکالات فنی، بورس باید تغییرات را قبل از اعمال، از طریق سایت رسمی خود اعلام و مستندات مربوط به دلایل بروز شرایط اضطراری را در سوابق خود نگهداری نماید و حسب درخواست، مستندات را به سازمان ارائه نماید.

ماده ۱۸- اجرای سفارشات براساس اولویت قیمت و در صورت تساوی قیمت ها براساس اولویت زمانی ورود سفارش به سامانه معاملاتی خواهد بود. تبصره: هیات مدیره "بورس" می تواند علاوه بر اولویت های مذکور در این ماده، اولویت های دیگری را حسب مورد جهت تصویب به "سازمان" پیشنهاد نماید. این تغییرات حداقل ۳ روز کاری قبل از اعمال، باید به اطلاع عموم برسد.

ماده ۱۹- معاملات "قرارداد آتی" با یک "حراج تک قیمتی" آغاز و با "حراج پیوسته" ادامه می یابد.

ماده ۲۰- "بورس" حداکثر یک ساعت پس از پایان "جلسه معاملات روزانه"، قیمت تسویه را براساس مقررات این دستورالعمل محاسبه و به عموم اعلام می نماید.

ماده ۲۱- دامنه نوسان قیمت روزانه هر "قرارداد آتی" و سقف حجم هر سفارش در زمان پذیرش "قرارداد آتی" مشخص می شود.

تبصره: تغییر دامنه نوسان قیمت و سقف حجم هر سفارش در طول دوره معاملاتی "قرارداد آتی" با پیشنهاد "بورس" و پس از تصویب هیئت پذیرش امکان پذیر می باشد. این تغییرات حداقل ۳ روز کاری قبل از اعمال، باید به اطلاع عموم برسد.

ماده ۲۲- در صورت وجود اطلاعات یا وقوع شرایط اضطراری که تاثیر با اهمیتی بر قیمت "قرارداد آتی" و یا تصمیم سرمایه گذاران دارد "کمیته آتی" می تواند معاملات را حداکثر به مدت یک جلسه معاملاتی متوقف نموده و موضوع را جهت رفع موارد توقف پیگیری نماید.

تبصره: توقف معاملات بیش از یک جلسه معاملاتی تا ۳ روز کاری با دستور مدیرعامل "بورس" و بیش از آن با موافقت "سازمان" امکان پذیر می باشد.

ماده ۲۳- در صورت وقوع موارد موضوع ماده ۲۲ این دستورالعمل، "کمیته آتی" معاملات مبتنی یا متاثر از این موارد را تشخیص داده و به مدیرعامل "بورس" ارائه می کند. مدیرعامل "بورس" عدم وقوع این گونه معاملات را اعلام می نماید.

ماده ۲۴- در صورتی که کارگزار خریدار یا فروشنده نسبت به معاملات انجام شده معترض باشند باید اعتراض خود را با ذکر دلایل برای رسیدگی تا ۲ ساعت قبل از شروع جلسه معاملاتی روز بعد به "بورس" اعلام نماید. تصمیم "بورس" در این خصوص لازم الاجراست.

ماده ۲۵- "بورس" گزارش آماری معاملات بازار را طبق ضوابط "سازمان" منتشر می کند.

ماده ۲۶- "موقعیت های تعهدی باز" هر کارگزار یا مشتری نباید از سقف مجاز تعیین شده برای نامبرده بیشتر باشد.

تبصره: سقف مجاز "موقعیت های تعهدی باز" هر مشتری یا کارگزار طبق ضوابط "بورس" تعیین می شود.

ماده ۲۷- در صورتیکه ظن استفاده از اطلاعات نهانی یا دستکاری قیمت در معاملات وجود داشته باشد و یا تغییرات غیرعادی قیمت مشاهده گردد، "سازمان" می تواند دستور توقف نماد معاملاتی "قرارداد آتی" را صادر نمایند. در این حالت "بورس" باید بلافاصله اقدام به توقف نماد معاملاتی مربوطه نموده و تا رفع دلایل توقف نماد، موضوع را پیگیری نماید. بازگشایی مجدد نماد با موافقت "سازمان" امکان پذیر خواهد بود.

فصل پنجم - تسویه

ماده ۲۸- هر مشتری باید جهت انجام معاملات آتی، حسابی تحت عنوان "حساب عملیاتی مشتری" نزد بانکی که بدین منظور توسط اتاق پایاپای معرفی می شود، افتتاح نماید. در زمان افتتاح حساب، مشتری اذن تصرف در حساب مذکور را جهت انجام عملیات "به روز رسانی حسابها"، مطابق مقررات این دستورالعمل به اتاق پایاپای خواهد داد.

تبصره: نقل و انتقالات وجوه جهت تسویه حساب مشتریان توسط "اتاق پایاپای" انجام می گیرد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۲۹- "اتاق پایاپای" متناسب با تعداد "موقعیت تعهدی باز" هر مشتری و میزان "وجه تضمین اولیه" هر "قرارداد آتی"، اقدام به مسدود نمودن حساب نامبرده می نماید.

ماده ۳۰- "دوره تسویه روزانه" بعد از پایان معاملات آغاز می گردد و تا یک ساعت قبل از پایان جلسه معاملات روز بعد ادامه خواهد یافت.

ماده ۳۱- اتاق پایاپای بر اساس "قیمت تسویه روزانه"، عملیات "به روز رسانی حسابها" را به شرح زیر انجام می دهد:

۱- در مورد "موقعیت های تعهدی باز"، تفاوت ارزش دارایی تعهد شده در "قرارداد آتی" را بر حسب تفاوت "قیمت تسویه روزانه" روز معاملاتی جاری با روز معاملاتی قبل محاسبه و به حساب مشتریان منظور می نماید.

۲- در صورتی که پس از انجام عملیات بند فوق "وجه تضمین اولیه" مشتری از سطح "حداقل وجه تضمین" کمتر شود، اتاق پایاپای "اخطاریه افزایش وجه تضمین" را برای کارگزار مربوطه ارسال می نماید.

ماده ۳۲- کارگزاران موظفند بلافاصله پس از دریافت "اخطاریه افزایش وجه تضمین" مراتب را به اطلاع مشتری مربوطه برسانند تا وی نسبت به پرداخت "وجه تضمین جبرانی" خود ظرف مهلت زمانی مقرر اقدام نماید.

تبصره ۱: "وجه تضمین جبرانی" حداکثر تا یک ساعت قبل از پایان جلسه معاملاتی روز کاری بعد باید پرداخت شود.

تبصره ۲: ایجاد "موقعیت تعهدی باز" جدید برای مشتریانی که "اخطاریه افزایش وجه تضمین" دریافت کرده اند، پس از پرداخت "وجه تضمین جبرانی" مقدور می باشد.

ماده ۳۳- در صورتیکه "مشتری" تا پایان مهلت مقرر نسبت به واریز "وجه تضمین جبرانی" و اصلاح موجودی حساب خود تا سطح "وجه تضمین اولیه" اقدام ننماید، کارگزار مربوطه حسب دستور اتاق پایاپای اقدام به بستن تمام یا بخشی از "موقعیت های تعهدی باز" مشتری جهت تامین "وجه تضمین جبرانی" مورد نیاز می نماید.

ماده ۳۴- در صورتیکه کارگزار نتواند از محل بستن موقعیت معاملاتی مشتری در ساعات معاملات عادی، اقدام به تامین "وجه تضمین جبرانی" نماید، در "بازار جبرانی" نسبت به اجرای آن اقدام خواهد نمود.

تبصره ۱: ضوابط اجرایی "بازار جبرانی" به تصویب هیئت مدیره "بورس" خواهد رسید.

تبصره ۲: در صورتیکه بستن موقعیت های تعهدی مشتری در "بازار جبرانی" پوشش دهنده تعهدات وی نباشد، این تعهدات از محل موجودی کارگزار مربوطه و یا تضمین های وی نزد "اتاق پایاپای" تامین می شود.

ماده ۳۵- در صورتیکه مشتری اقدام به "بستن موقعیت" خود نماید تفاوت "ارزش قرارداد" معکوس با ارزش دارایی تعهد شده در "قرارداد آتی" بر حسب آخرین "قیمت تسویه روزانه" به حساب مشتری منظور می شود.

ماده ۳۶- در پایان هر روز معاملاتی، "قیمت تسویه روزانه" براساس رویه های ذیل محاسبه می گردد:

الف- "قیمت تسویه روزانه"، میانگین وزنی قیمت معاملات انجام شده طی ۳۰ دقیقه پایانی آخرین "جلسه معاملات" آن روز معاملاتی است.

ب- در صورتیکه حجم معاملات در دوره زمانی بند الف کمتر از ۲۰ درصد کل معاملات همان روز باشد، "قیمت تسویه روزانه"، میانگین وزنی قیمت معاملات انجام شده طی یک ساعت پایانی آخرین "جلسه معاملات" آن روز معاملاتی است.

ج- در صورتیکه حجم معاملات در دوره زمانی بند ب کمتر از ۲۰ درصد کل معاملات همان روز باشد، "قیمت تسویه روزانه" میانگین وزنی قیمت کل معاملات روزانه "قرارداد آتی" می باشد.

د- در صورتیکه در یک روز معاملاتی، "قرارداد آتی" معامله انجام نشود، میانگین قیمت بهترین سفارش خرید و فروش ثبت شده در سامانه معاملاتی که در محدوده مجاز نوسان قیمت روزانه قرار داشته باشد، در لحظه اتمام آخرین "جلسه معاملات" آن روز، محاسبه و به عنوان "قیمت تسویه روزانه" در نظر گرفته خواهد شد.

ه- در صورتی که تعیین "قیمت تسویه روزانه" به هیچیک از روش های فوق ممکن نباشد، "قیمت تسویه روزانه" توسط "کمیته آتی" و بصورت تئوریک محاسبه می گردد. روش محاسبه تئوریک "قیمت تسویه روزانه" به پیشنهاد "کمیته آتی" به تصویب هیئت مدیره "بورس" خواهد رسید.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۳۷- اتاق پایاپای پس از اعلام "قیمت تسویه روزانه"، باید تا پایان ساعات کاری همان روز گزارش تسویه را برای کارگزاران ارسال نماید. این گزارش شامل حداقل اطلاعات مربوط به هر کارگزار به تفکیک مشتریان وی به شرح ذیل می باشد:

۱- تعداد "موقعیت های تعهدی باز" موجود

۲- تعداد "موقعیت های تعهدی" بسته شده طی روز

۳- تعداد "موقعیت های تعهدی" باز شده طی روز

۴- میزان وجه تضمین موجود

۵- میزان "وجه تضمین اولیه" مورد نیاز

۶- "وجه تضمین جبرانی"

۷- کارمزدها

ماده ۳۸- کارگزاران باید پس از دریافت گزارش تسویه، آن را بررسی و در صورت هر گونه مغایرت موضوع را تا ۳۰ دقیقه قبل از شروع بازار روز کاری بعد کتباً به "بورس" گزارش کنند. عدم ارائه گزارش طی مهلت مقرر به "بورس" به منزله تأیید گزارش تسویه و اسقاط حق اعتراض به آن از سوی کارگزاران می باشد.

فصل ششم - تحویل کالا و تسویه نهایی

ماده ۳۹- "قرارداد آتی" پس از آخرین روز معاملاتی، وارد دوره تحویل می شود و طرفین "قرارداد آتی" باید نسبت به طی فرایند تحویل اقدام نمایند. **تبصره:** چنانچه دارنده موقعیت تعهدی باز خرید یا فروش تصمیم به تحویل کالا بگیرد، طرف مقابل موظف به تحویل طبق ضوابط این دستورالعمل خواهد بود.

ماده ۴۰- دوره تحویل از روز کاری بعد از آخرین روز معاملاتی شروع و تا پایان "ماه قرارداد" ادامه می یابد.

ماده ۴۱- دارندگان "موقعیت تعهدی فروش" باز، باید طی "مهلت اعلام آمادگی تحویل" توسط کارگزار مربوطه "گواهی آمادگی تحویل" را تحویل اتاق پایاپای دهند.

تبصره: چنانچه مدارک فوق در مهلت مذکور به "بورس" ارائه نگردد، "قرارداد آتی" بر اساس "قیمت تسویه روزانه" روز پایان "مهلت ارائه گواهی آمادگی تحویل"، "تسویه نقدی" شده و دارنده موقعیت تعهدی فروشی که طبق این تبصره "تسویه نقدی" شده است، مشمول جریمه های مقرر در مشخصات "قرارداد آتی" می شود.

ماده ۴۲- دارندگان "موقعیت تعهدی خرید" باز، باید طی "مهلت ارائه گواهی آمادگی تحویل" توسط کارگزار مربوطه "گواهی آمادگی تحویل" را تحویل اتاق پایاپای دهند.

تبصره ۱: در صورتی که هیئت پذیرش در مشخصات قرارداد آتی "پیش پرداخت تحویل" تعیین نموده باشد، دارندگان "موقعیت تعهدی خرید" باز مکلفند پیش پرداخت تعیین شده را به حساب اتاق پایاپای واریز نموده و فیش واریز وجه را به همراه "گواهی آمادگی تحویل" به اتاق پایاپای ارائه نمایند.

تبصره ۲: چنانچه مدارک فوق در مهلت مذکور به "بورس" ارائه نگردد، "قرارداد آتی" بر اساس "قیمت تسویه روزانه" روز پایان "مهلت ارائه گواهی آمادگی تحویل"، "تسویه نقدی" شده و دارنده موقعیت تعهدی خریدی که طبق این تبصره "تسویه نقدی" شده است، مشمول جریمه های مقرر در مشخصات "قرارداد آتی" می شود.

ماده ۴۳- پس از پایان "مهلت ارائه گواهی آمادگی تحویل"، اتاق پایاپای بر اساس اولویت زمانی خریدارانی را که می توانند کالا را تحویل گیرند و فروشنده گانی را که می توانند کالا را تحویل دهند، مشخص نموده و به کارگزاران مربوطه اعلام می نماید.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره: قرارداد آتی آندسته از خریداران و فروشندگانی که علی رغم اعلام آمادگی تحویل، به دلیل عدم اعلام آمادگی تحویل از سوی طرف مقابل امکان تحویل ندارد، بر اساس "قیمت تسویه روزانه" روز پایان "مهلت ارائه گواهی آمادگی تحویل"، "تسویه نقدی" می شود.

ماده ۴۴ - خریداران و فروشندگانی که در روزهای معاملاتی پس از "مهلت اعلام آمادگی تحویل" اقدام به باز نمودن "موقعیت تعهدی" می نمایند باید "گواهی آمادگی تحویل" را نیز همزمان ارائه نمایند. به هر ترتیب باز نمودن موقعیت تعهدی جدید طی دوره مذکور به منزله اعلام آمادگی تحویل کالای موضوع قرارداد از سوی مشتری نیز می باشد.

ماده ۴۵ - دارندگان "موقعیت تعهدی خرید" در پایان آخرین روز معاملاتی، حداکثر تا ساعت ۱۲ روز کاری بعد از آخرین روز معاملاتی باید کل وجه دارایی تعهد شده "قرارداد آتی" بر حسب "قیمت تسویه روزانه" آخرین روز معاملاتی را به حساب "اتاق پایاپای" واریز و فیش واریزی را توسط کارگزار مربوطه به "اتاق پایاپای" ارائه نمایند.

تبصره: چنانچه وجه فوق در مهلت مقرر پرداخت نگردد، "قرارداد آتی" بر حسب "قیمت تسویه روزانه" آخرین روز معاملاتی "تسویه نقدی" شده و دارنده موقعیت تعهدی خریدی که طبق این تبصره "تسویه نقدی" شده است، مشمول جریمه های مقرر در مشخصات "قرارداد آتی" می شود.

ماده ۴۶ - دارندگان "موقعیت تعهدی فروش" در پایان آخرین روز معاملاتی، حداکثر تا ساعت ۱۲ روز کاری بعد از آخرین روز معاملاتی باید "رسید انبار" یا اصل کالای مورد تعهد را حسب تعیین و اعلام بورس، توسط کارگزار مربوطه به "اتاق پایاپای" ارائه نمایند.

تبصره: چنانچه تعهدات موضوع این ماده طی مهلت مقرر انجام نشود، "قرارداد آتی" بر حسب "قیمت تسویه روزانه" آخرین روز معاملاتی "تسویه نقدی" شده و دارنده موقعیت تعهدی فروشی که طبق این تبصره "تسویه نقدی" شده است، مشمول جریمه های مقرر در "قرارداد آتی" می شود.

ماده ۴۷ - اتاق پایاپای حداکثر تا پایان روز کاری پس از "آخرین روز معاملاتی" قرارداد، بر اساس اولویت زمانی، خریدارانی را که می توانند کالا را تحویل گیرند و فروشندگانی را که می توانند کالا را تحویل دهند، مشخص نموده و ضمن واریز وجه معامله به حساب کارگزار فروشنده، "اعلامیه تحویل" را "به کارگزار خریدار ارائه می نماید. کارگزاران مربوطه باید "اعلامیه تحویل" را بلافاصله پس از دریافت از اتاق پایاپای به مشتریان ارائه نمایند. این اعلامیه باید شامل موارد ذیل باشد.

۱- مقدار و مشخصات کالای تحویلی

۲- نام فروشنده کالا

۳- زمان بندی و نحوه تحویل

۴- آدرس انبارهای محل تحویل کالا و مقدار کالا در هر انبار

۵- نام و آدرس نماینده فروشنده که خریدار برای تحویل گرفتن باید با آن در تماس باشد

۶- گزارش معاملات خریدار بر روی "قرارداد آتی" شامل زمان خرید یا فروش و تعداد قراردادهای آتی خریداری شده یا فروخته شده طی دوره

۷- مشخصات "رسید انبار"

۸- هزینه های خدمات و کارمزد تحویل کالا

۹- سایر اطلاعات مورد نیاز به تشخیص "بورس"

تبصره ۱: قرارداد آتی آندسته از خریدارانی که به دلیل عدم ارائه "رسید انبار" از سوی فروشنده یا فروشندگانی که به دلیل عدم واریز وجه از سوی خریدار، امکان تحویل ندارد، بر اساس "قیمت تسویه روزانه" آخرین روز معاملاتی، "تسویه نقدی" می شود.

تبصره ۲: چنانچه خریدار در موعد مقرر نسبت به دریافت کالا از انبار معرفی شده از طرف فروشنده اقدام ننماید، کلیه هزینه ها و خسارات مترتبه بعد از آن تاریخ به عهده خریدار می باشد.

ماده ۴۸ - چنانچه خریدار پس از دریافت کالا هرگونه اختلافی در مورد مشخصات کالای دریافتی با مشخصات "قرارداد آتی" مشاهده نماید، باید مراتب را حداکثر تا پانزده روز کاری بعد از پایان دوره تحویل کتباً به "بورس" و هیئت داور اعلام کند. عدم اعلام مراتب طی مهلت مقرر به منزله تایید ایفای تعهدات فروشنده و اسقاط حق اعتراض به آن از سوی خریدار می باشد.

سایر موارد

ماده ۴۹ - جریمه های مقرر در قراردادها از محل موجودی "حساب عملیاتی مشتری" و در صورت عدم تکافو از محل سپرده‌ها و تضامین کارگزار مربوطه نزد اتاق پایاپای کسر و به حساب طرف مقابل منظور خواهد شد.

ماده ۵۰ - چنانچه مواعد تعیین شده در این دستورالعمل مصادف با روز تعطیل باشد، آن روز به حساب نمی‌آید و روز پس از تعطیل موعده محسوب می‌شود.

ماده ۵۱ - مدیران و کارکنان شرکت‌های کارگزاری، "بورس" و "سازمان"، همسر و فرزندان تحت تکفل ایشان حق خرید و فروش "قرارداد آتی" را ندارند.

ماده ۵۲ - در صورت نقض هر یک از مفاد این دستورالعمل توسط اشخاص ذی‌ربط، "بورس" موظف است براساس مقررات مربوطه به تخلفات آنها رسیدگی یا حسب مورد مراتب را به مرجع ذی‌صلاح گزارش نماید.

دستورالعمل معاملات قرارداد آتی سهام در بورس اوراق بهادار تهران

مصوب هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار مورخ ۱۳۸۹/۴/۱۲ شامل ۵۸ ماده و ۱۳ تبصره

فصل اول: تعاریف و کلیات

- ماده ۱)** همه اصطلاحات و واژگانی که در ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران تعریف شده‌اند، به همان معانی در این دستورالعمل کاربرد دارند. واژگان دیگر، دارای معانی زیر هستند:
- ۱)** آخرین روز معاملاتی: آخرین روزی است که امکان معامله یک قرارداد آتی در بازار آتی وجود دارد؛
- ۲)** اتاق پایاپای: واحدی در شرکت سپرده‌گذاری است که بر اساس این دستورالعمل، وظیفه تسویه و پایاپای قراردادهای آتی را بر عهده دارد؛
- ۳)** اختاریه افزایش وجه تضمین: اختاریه‌ای است که به منظور افزایش وجه تضمین کارگزار تا سطح وجه تضمین اولیه از طرف اتاق پایاپای به کارگزار ارسال می‌شود؛
- ۴)** ارزش بازار قرارداد آتی: ارزش سهام تعهد شده در قرارداد آتی بر اساس آخرین قیمت تسویه روزانه است که به صورت حاصل ضرب اندازه قرارداد آتی در آخرین قیمت تسویه روزانه محاسبه می‌شود.
- ۵)** ارزش معامله: ارزش سهام تعهد شده در قرارداد آتی بر اساس قیمت قرارداد آتی است که به صورت حاصل ضرب اندازه قرارداد آتی در قیمت قرارداد آتی محاسبه می‌شود.
- ۶)** اطلاعیه معاملاتی قرارداد آتی: اطلاعیه‌ای است که قبل از شروع معاملات یک قرارداد آتی به منظور آگاهی سرمایه‌گذاران از اطلاعات مرتبط با هر نماد معاملاتی در قالب فرم‌هایی که به تصویب هیئت مدیره بورس می‌رسد، توسط بورس منتشر می‌شود؛
- ۷)** اقدام شرکتی: تغییرات سرمایه و تقسیم سود توسط ناشر است؛
- ۸)** اندازه قرارداد آتی: تعداد سهامی است که در هر قرارداد آتی، خرید یا فروش آن تعهد می‌شود؛
- ۹)** اولین روز معاملاتی: اولین روزی است که امکان معامله یک قرارداد آتی در بازار آتی وجود دارد؛
- ۱۰)** بازار آتی: بازار معاملات آتی در بورس اوراق بهادار تهران است؛
- ۱۱)** بازار جبرانی: بازاری است که پس از پایان جلسه معاملات به منظور بستن آن دسته از موقعیت‌های تعهدی باز مشتریان که تعهدات وجه تضمین آن‌ها ایفا نشده است، بر اساس ضوابط این دستورالعمل تشکیل می‌شود؛
- ۱۲)** بازار نقدی: در این دستورالعمل، بازار معاملات سهام در بورس اوراق بهادار تهران است؛
- ۱۳)** بانک عامل: بانکی است که عملیات بانکی مربوط به امور تسویه و پایاپای قراردادهای آتی را انجام می‌دهد و توسط شرکت سپرده‌گذاری تعیین می‌شود؛
- ۱۴)** بستن موقعیت: ساقط شدن تعهد با اتخاذ یک موقعیت تعهدی جدید معکوس در مقابل موقعیت تعهدی باز است؛
- ۱۵)** بورس: شرکت بورس اوراق بهادار تهران است؛
- ۱۶)** به‌روزرسانی حساب‌ها: فرآیندی است که پس از پایان جلسه معاملات توسط اتاق پایاپای و به ترتیبی که در این دستورالعمل ذکر شده است، با هدف به‌روزرسانی وجوه تضمین کارگزاران انجام می‌شود؛
- ۱۷)** بیانیه ریسک: فرمی است که پیش از آغاز معاملات در بازار آتی به امضای مشتری می‌رسد و حاکی از آگاهی کامل مشتری از ریسک معاملات آتی است؛

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

- ۱۸) تسویه فیزیکی: تسویه نهایی قرارداد آتی از طریق انتقال سهم پایه و پرداخت ارزش بازار قرارداد آتی است؛
- ۱۹) تسویه نقدی: تسویه نهایی قرارداد آتی به طور نقدی بر اساس آخرین قیمت تسویه روزانه که منجر به سقوط تعهدات طرفین می شود؛
- ۲۰) تعدیل قرارداد آتی: تعدیل آخرین قیمت تسویه روزانه و یا اندازه قرارداد آتی پس از اقدام شرکتی ناشر به تریبی که در این دستورالعمل ذکر شده است؛
- ۲۱) جلسه معاملات: دوره زمانی انجام معاملات طی یک روز کاری است که توسط هیأت مدیره بورس تعیین می شود؛
- ۲۲) حداقل تغییر قیمت: کسری از قیمت قرارداد آتی است که تغییرات قیمت سفارش باید مضرب صحیحی از آن باشد و مقدار آن حداقل یک ریال است؛
- ۲۳) حداقل وجه تضمین: نسبتی از وجه تضمین اولیه است که کاهش موجودی حساب عملیاتی کارگزار به کمتر از این نسبت، منجر به صدور اخطار به افزایش وجه تضمین می شود؛
- ۲۴) حساب عملیاتی کارگزار: حساب بانکی کارگزار است که بر اساس مشخصات اعلامی شرکت سپرده گذاری، به منظور پایاپای و تسویه وجوه معاملات قرارداد آتی افتتاح می شود؛
- ۲۵) خریدار: شخصی است که با اتخاذ موقعیت تعهدی خرید، متعهد به خرید سهم پایه در سررسید قرارداد آتی می شود و بر اساس عرف بازار، خریدار نامیده می شود؛
- ۲۶) خسارت: مبلغ مقطوعی است که بابت عدم ایفای تعهدات تسویه فیزیکی متناسب با موقعیت های تعهدی مشتریان اخذ می شود؛
- ۲۷) دامنه نوسان قیمت روزانه: دامنه نوسان قیمت قرارداد آتی است که نسبت به قیمت تسویه روزانه روز قبل تعیین می شود و ورود سفارش ها در هر روز صرفاً در این دامنه قیمت، مجاز است.
- ۲۸) دوره پایاپای روزانه: دوره زمانی پس از جلسه معاملات است که طی آن عملیات تسویه و پایاپای قرارداد آتی انجام می شود؛
- ۲۹) دوره تحویل: دوره ای است که پس از آخرین روز معاملاتی آغاز و تا انتهای ماه قرارداد آتی ادامه دارد و طی آن تسویه فیزیکی و یا نقدی انجام می شود؛
- ۳۰) دوره معاملاتی: فاصله زمانی اولین روز معاملاتی تا آخرین روز معاملاتی هر قرارداد آتی است؛
- ۳۱) روز آمادگی تحویل: روزی در دوره معاملاتی قرارداد آتی است که سقف موقعیت های تعهدی باز و سقف موقعیت های تعهدی بازار، از آن روز تا پایان دوره معاملاتی قرارداد آتی کاهش می یابد.
- ۳۲) سفارش: درخواست مشتری جهت اتخاذ موقعیت تعهدی خرید یا فروش است؛
- ۳۳) سقف سفارش: حداکثر تعداد مجاز قرارداد آتی به ازای هر سفارش است؛
- ۳۴) سقف موقعیت های تعهدی بازار: حداکثر تعداد مجاز موقعیت های تعهدی باز بازار به ازای هر نماد معاملاتی قرارداد آتی است که در مشخصات قرارداد آتی تعیین می شود؛
- ۳۵) سقف موقعیت های تعهدی باز: حداکثر تعداد مجاز موقعیت های تعهدی باز هر کارگزار و مشتری به ازای هر نماد معاملاتی قرارداد آتی است که در مشخصات قرارداد آتی تعیین می شود؛
- ۳۶) صورت حساب مشتری: اطلاعات و مستندات مربوط به تراکنش های مالی بین مشتری و کارگزار است؛
- ۳۷) سهم پایه: سهمی که قرارداد آتی مبتنی بر آن است؛
- ۳۸) شرکت سپرده گذاری: منظور شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه است؛

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

- ۳۹) فروشنده: شخصی است که با اتخاذ موقعیت تعهدی فروش، متعهد به فروش سهم پایه در سررسید قرارداد آتی می شود و براساس عرف بازار، فروشنده نامیده می شود؛
- ۴۰) قرارداد مشتری-کارگزار: قراردادی است که بین مشتری و کارگزار منعقد و حقوق و تعهدات طرفین بر اساس آن مشخص می شود. مفاد این قرارداد توسط بورس تعیین می شود؛
- ۴۱) قرارداد آتی: قرارداد آتی سهام است که فروشنده تعهد می کند در سررسید تعیین شده، تعداد معینی از سهم پایه را به قیمتی که در زمان انعقاد قرارداد تعیین می شود، بفروشد و در مقابل خریدار متعهد می شود آن سهم را در تاریخ سررسید خریداری کند. برای جلوگیری از امتناع طرفین از عمل به تعهدات قرارداد، طرفین به صورت شرط ضمن عقد متعهد می شوند مبلغی را به عنوان وجه تضمین طبق ضوابط این دستورالعمل نزد کارگزار یا اتاق پایاپای بگذارند و متناسب با تغییرات قیمت آتی، وجه تضمین را تعدیل کنند و کارگزار یا اتاق پایاپای از طرف آنان وکالت دارد متناسب با تغییرات، بخشی از وجه تضمین هر یک از طرفین را به عنوان اباحه تصرف در اختیار دیگری قرار دهد و وی حق استفاده از آن را خواهد داشت تا در دوره تحویل با هم تسویه کنند. متعهد فروش و متعهد خرید می توانند در مقابل مبلغی معین، تعهد خود را به شخص ثالث واگذار کنند که جایگزین او در انجام تعهد خواهد بود؛
- ۴۲) قیمت تسویه روزانه: قیمتی است که پس از پایان جلسه معاملات به منظور به روزرسانی حسابها توسط بورس محاسبه و اعلام می شود؛
- ۴۳) قیمت پایه: قیمتی است که در اولین روز معاملاتی قرارداد آتی توسط بورس تعیین می شود و این قیمت مبنای اعمال دامنه نوسان قیمت روزانه اولین روز معاملاتی است. محاسبه قیمت پایه بر اساس روش محاسبه قیمت تسویه روزانه تئوریک انجام می شود؛
- ۴۴) قیمت قرارداد آتی: قیمتی است که بر اساس آن، سفارش خرید یا فروش اجرا می شود؛
- ۴۵) کارمزد تسویه و تحویل: کارمزدی است که به منظور تسویه فیزیکی و یا نقدی توسط خریدار و فروشنده پرداخت می شود؛
- ۴۶) کارمزد معامله: کارمزدی است که در قبال انجام معامله در بازار آتی از مشتری اخذ می شود؛
- ۴۷) کمیته آتی: کمیته ای است که توسط هیأت مدیره بورس جهت انجام وظایف مصرح در این دستورالعمل تشکیل می شود. اعضای این کمیته باید بر اساس مقررات و با رعایت بی طرفی و انصاف عمل کنند. ضوابط اجرایی فعالیت کمیته به تصویب هیأت مدیره بورس می رسد و مدیرعامل بورس مسؤولیت نظارت بر حسن انجام وظایف این کمیته را بر عهده دارد.
- ۴۸) ماه قرارداد آتی: یکی از ماه های سال شمسی است که در آن، قرارداد آتی سررسید می شود؛
- ۴۹) مشتری: شخصی است که به عنوان خریدار یا فروشنده در بازار معامله می کند؛
- ۵۰) مشخصات قرارداد آتی: به همان شرحی است که در ماده ۲ این دستورالعمل آورده شده است؛
- ۵۱) موقعیت تعهدی: تعهد موضوع قرارداد آتی در بازار آتی است؛
- ۵۲) موقعیت تعهدی باز: موقعیت تعهدی است که مشتری نسبت به ایفای تعهدات موضوع آن همچنان ملتزم است؛
- ۵۳) موقعیت تعهدی خرید: موقعیت تعهدی است که مشتری با اتخاذ آن، متعهد به خرید سهم پایه می شود؛
- ۵۴) موقعیت تعهدی فروش: موقعیت تعهدی است که مشتری با اتخاذ آن، متعهد به فروش سهم پایه می شود؛
- ۵۵) ناشر: در این دستورالعمل، ناشر سهم پایه قرارداد آتی است؛
- ۵۶) وثیقه کارگزار: وجوه یا اسنادی است که هر کارگزار به منظور تضمین ایفای تعهداتش نزد اتاق پایاپای تودیع می کند؛
- ۵۷) وجه تضمین: وجهی است که از طرفین قرارداد آتی برای جلوگیری از امتناع از انجام قرارداد آتی، در قالب شرط ضمن عقد، دریافت می شود؛
- ۵۸) وجه تضمین اضافی: میزان افزایش در وجه تضمین اولیه با هدف پوشش ریسک ناشی از تغییرات سطح قیمت که متناسب با موقعیت تعهدی باز اخذ می شود؛

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۵۹) وجه تضمین اولیه: وجه تضمینی است که برای تضمین ایفای تعهدات متناسب با موقعیت های تعهدی باز دریافت می شود که میزان آن در مشخصات هر قرارداد آتی تعیین می شود؛

۶۰) وجه تضمین جبرانی: وجه تضمینی است که بعد از دریافت اختاریه افزایش وجه تضمین، باید نزد اتاق پایاپای تودیع شود؛

۶۱) هیأت پذیرش: هیأت پذیرش بورس است؛

فصل دوم: مشخصات قرارداد آتی

ماده ۲) مشخصات قرارداد آتی به پیشنهاد بورس به تصویب هیأت پذیرش می رسد و حداقل شامل موارد زیر است:

ناشر	وجه تضمین اولیه	سقف موقعیت های تعهدی بازار
نماد معاملاتی	حداقل وجه تضمین	روز آمادگی تحویل
اندازه قرارداد آتی	سقف سفارش	سقف موقعیت های تعهدی باز و بازار در روز آمادگی تحویل
ماه های قرارداد آتی	واحد پولی قیمت	خسارت ها
دامنه نوسان قیمت روزانه	دوره تحویل	سقف وثیقه قابل دریافت از مشتری
حداقل تغییر قیمت	کارمزد معامله و تسویه و تحویل	
دوره معاملاتی	سقف موقعیت های تعهدی باز	

ماده ۳) بورس اطلاعیه معاملاتی قرارداد آتی را حداقل سه روز کاری پیش از آغاز دوره معاملاتی، از طریق سایت رسمی خود به اطلاع عموم می رساند.

ماده ۴) منظور از روز کاری در این دستورالعمل، روزهایی است که بورس در آن طبق مقررات فعالیت می کند. اگر مواعد تعیین شده در این دستورالعمل با روز تعطیل مصادف باشد، اولین روز کاری پس از روز تعطیل، موعده مقرر محسوب می شود.

فصل سوم: ثبت سفارش مشتریان

ماده ۵) شرکت های کارگزاری یا کارگزار/معامله گرانی مجاز به انجام معاملات در بازار آتی هستند که مجوز لازم را از سازمان اخذ کنند و در بورس پذیرفته شده باشند. فعالیت در بازار آتی به منزله پذیرش مفاد این دستورالعمل است.

ماده ۶) نمایندگان کارگزاران به منظور دسترسی به سامانه معاملات برای انجام معاملات در بازار آتی باید دارای گواهی نامه حرفه ای معامله گر قراردادهای آتی باشند.

ماده ۷) مدیران و کارمندان شرکت های کارگزاری، بورس، شرکت سپرده گذاری و سازمان و اشخاص تحت تکفل ایشان حق خرید و فروش در بازار آتی را ندارند.

ماده ۸) بورس می تواند در مورد تعداد کارگزاری که یک مشتری می تواند از طریق آن ها معامله کند، محدودیت تعیین کند. کارگزار و مشتری مکلف به کنترل و رعایت مفاد این ماده هستند.

ماده ۹) کد مالکیت مشتری باید پیش از معاملات به درخواست وی در سامانه معاملات بازار آتی فعال شود. در صورتی که مشتری فاقد کد مالکیت در بورس باشد، باید کد مذکور توسط کارگزار ایجاد و سپس فعال شود. کارگزار به منظور فعال کردن کد مالکیت در سامانه معاملات بازار آتی، باید مدارک زیر را از مشتری دریافت کند:

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

(۱) در مورد اشخاص حقیقی، کپی برابر اصل شناسنامه و کارت ملی و در مورد اشخاص حقوقی، آخرین تغییرات آگهی روزنامه رسمی حاوی مشخصات و کپی برابر اصل شناسنامه صاحبان امضای مجاز؛

(۲) فرم تکمیل شده درخواست کد مالکیت مشتری؛ و

(۳) فرم بیانیه ریسک که به امضای مشتری رسیده است.

تبصره: فرم درخواست کد مالکیت و بیانیه ریسک توسط بورس تهیه و ابلاغ می شود.

ماده ۱۰) فعالیت کارگزار در بازار آتی منوط به افتتاح حساب عملیاتی کارگزار است. بانک عامل و ضوابط حاکم بر حساب عملیاتی کارگزار توسط هیأت مدیره شرکت سپرده گذاری تعیین می شود.

تبصره: شرکت سپرده گذاری می تواند حسب مورد از یک یا چند بانک عامل برای انجام وظایف خود طبق این دستورالعمل استفاده نماید.

ماده ۱۱) کارگزار باید پیش از دریافت سفارش مشتری، قرارداد مشتری-کارگزار را با وی منعقد کند.

ماده ۱۲) کارگزار موظف است هنگام دریافت سفارش مشتری، وجه تضمین اولیه را در حساب مشتری منظور کند. حساب مشتری از محل وجوه واریزی وی به حساب معاملاتی کارگزار، بستانکاری وی در حساب کارگزاری و یا اعتبار اعطایی به مشتری از محل وجوه متعلق به کارگزار قابل تأمین است.

تبصره: کارگزار موظف است در دفاتر خود برای هر مشتری، سرفصل جداگانه ای ایجاد کند و در زمان اجرای سفارش های مشتری از کفایت وجه تضمین اولیه در حساب وی اطمینان یابد.

ماده ۱۳) در صورتی که مشتری پس از ارائه سفارش و قبل از انجام معامله از اجرای سفارش منصرف شود و یا کارگزار به هر علت نتواند نسبت به اجرای سفارش مشتری اقدام کند، حسب درخواست مشتری وجوه وی باید توسط کارگزار مسترد شود.

تبصره: کارگزاران مجاز نیستند به هیچ وجه از وجوه مشتریان به نفع خود یا سایر اشخاص استفاده نمایند.

ماده ۱۴) کارگزار باید سفارش مشتریان را در فرم های تعیین شده توسط بورس، ثبت و نگهداری کند.

ماده ۱۵) کارگزار باید فرم های ثبت سفارش را برای هر مشتری به ترتیب شماره سریال، بایگانی و حسب درخواست به بورس یا سازمان ارائه کند.

ماده ۱۶) جهت رعایت نوبت مشتریان، ثبت تاریخ و زمان دقیق تکمیل فرم سفارش الزامی است. کارگزار باید بر اساس اولویت زمانی دریافت سفارش مشتری، نسبت به اجرای سفارش اقدام کند.

ماده ۱۷) کارگزار می تواند علاوه بر وجه تضمین اولیه، به منظور اطمینان از ایفای تعهدات مشتری، وثایق یا تضامینی تا سقف تعیین شده در مشخصات قرارداد آتی از مشتری دریافت کند.

ماده ۱۸) انواع سفارش و اعتبار آن در بازار آتی به شرح دستورالعمل نحوه انجام معاملات اوراق بهادار در بورس اوراق بهادار تهران است که بر اساس ملاحظات فنی، توسط هیأت مدیره بورس انتخاب می شود.

ماده ۱۹) کارگزار باید سوابق معاملات و صورت حساب مشتری را به نحوی نگهداری نماید که حسب مورد به سازمان، بورس یا شرکت سپرده گذاری قابل ارائه باشد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

فصل چهارم: نحوه انجام معاملات

ماده ۲۰) ساعات و روزهای انجام معامله قرارداد آتی در بورس، توسط هیأت مدیره بورس تعیین می شود.

تبصره ۱: تغییرات ساعات و روزهای معامله حداقل ۳ روز کاری قبل از اعمال، باید از طریق سایت رسمی بورس به اطلاع عموم برسد.

تبصره ۲: مدیرعامل بورس می تواند ساعات شروع و خاتمه و طول جلسه معاملات را در صورت بروز اشکالات فنی در سامانه معاملاتی تغییر دهد. این تغییرات باید بلافاصله از طریق سایت رسمی بورس و سامانه معاملاتی به اطلاع عموم برسد. بورس باید مستندات مربوط به اشکالات فنی سامانه معاملاتی را در سوابق خود نگهداری و حسب درخواست به سازمان ارائه کند.

ماده ۲۱) مراحل انجام معاملات در بازار آتی بر اساس مقررات نحوه انجام معاملات اوراق بهادار در بورس اوراق بهادار تهران تعیین می شود.

ماده ۲۲) اجرای سفارش های وارد شده در سامانه معاملاتی بر اساس اولویت قیمت و در صورت تساوی قیمت ها، بر اساس اولویت زمانی ورود سفارش انجام می شود.

ماده ۲۳) بورس حداکثر یک ساعت پس از پایان جلسه معاملات، قیمت تسویه روزانه را بر اساس مقررات این دستورالعمل محاسبه و از طریق سایت رسمی خود به اطلاع عموم می رساند.

ماده ۲۴) اگر کارگزار به دلیل خطای کاربری یا سامانه معاملات، نسبت به معاملات انجام شده معترض باشد، باید مراتب اعتراض خود را با ذکر دلایل برای رسیدگی تا پایان وقت اداری همان روز به بورس اعلام کند. تصمیم بورس در این زمینه لازم الاجرا است.

ماده ۲۵) موقعیت های تعهدی باز مشتری و کارگزار نباید از سقف های تعیین شده تجاوز کند. سقف موقعیت های تعهدی باز و سقف موقعیت های تعهدی بازار به ازای هر نماد معاملاتی در مشخصات قرارداد آتی تعیین می شود.

ماده ۲۶) اگر ظن دست کاری قیمت در معاملات وجود داشته باشد یا تغییرات غیرعادی در قیمت مشاهده شود، سازمان یا مدیرعامل بورس، می تواند دستور توقف نماد معاملاتی قرارداد آتی را صادر کند. توقف نماد معاملاتی توسط مدیرعامل بورس حداکثر به مدت سه جلسه معاملاتی امکان پذیر است و توقف نماد برای مدتی بیش از سه جلسه معاملاتی صرفاً با موافقت سازمان امکان پذیر است. بازگشایی مجدد نماد، حسب مورد، براساس دستور متوقف کننده نماد معاملاتی امکان پذیر است. معاملات متأثر از اقدامات فوق به تشخیص مقام دستوردهنده توسط بورس قابل ابطال است.

ماده ۲۷) در صورت درج در مشخصات قرارداد آتی، سقف موقعیت های تعهدی باز و سقف موقعیت های تعهدی بازار در روز آمادگی تحویل کاهش خواهد یافت. موقعیت های تعهدی باز باید پیش از روز آمادگی تحویل، تا سقف تعیین شده در مشخصات قرارداد آتی کاهش یابد. اگر بستن موقعیت های تعهدی باز بر اساس ضوابط بورس در جلسه معاملات امکان پذیر نباشد، در بازار جبرانی نسبت به بستن موقعیت ها اقدام می شود.

فصل پنجم: پایاپای

ماده ۲۸) کارگزار مسئولیت ایفای تعهدات مشتریان در مقابل اتاق پایاپای را به شرحی که در این دستورالعمل ذکر شده است، بر عهده دارد.

ماده ۲۹) کارگزار باید برای انجام معاملات در بازار آتی، حساب ویژه ای تحت عنوان حساب عملیاتی کارگزار نزد بانک عامل افتتاح کند. کارگزار در زمان افتتاح این حساب اجازه برداشت و انسداد آن و همچنین اجازه سایر امور لازم جهت انجام عملیات به روزرسانی حساب ها را مطابق مقررات این دستورالعمل به اتاق پایاپای می دهد.

ماده ۳۰) به ازای هر موقعیت تعهدی باز جدید باید وجه تضمین اولیه در حساب عملیاتی کارگزار موجود باشد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۳۱) اتاق پایاپای می تواند وجه تضمین اضافی از کارگزاران دارنده موقعیت تعهدی باز اخذ کند. این وجه به تشخیص شرکت سپرده گذاری و طی مهلت اعلام شده از سوی اتاق پایاپای، باید توسط کارگزار پرداخت شود.

ماده ۳۲) اتاق پایاپای مازاد موجودی حساب عملیاتی کارگزار نسبت به وجه تضمین های اولیه را پس از جلسه معاملات، حسب درخواست کارگزار پرداخت می کند.

ماده ۳۳) کارگزار باید به منظور پوشش تعهدات خود در قبال اتاق پایاپای، وثیقه ای را تودیع کند. ارزش و انواع وثایق مورد قبول و ضوابط تعیین و اخذ آن، توسط هیأت مدیره شرکت سپرده گذاری تعیین می شود. اگر شرکت سپرده گذاری تشخیص دهد پس از بازگشایی نماد معاملاتی قرارداد آتی، احتمال افزایش ریسک نوسان قیمت وجود دارد، می تواند از کارگزار درخواست افزایش وثیقه کند. کارگزار باید وثیقه مورد نیاز را طی مهلت تعیین شده نزد اتاق پایاپای، تودیع کند.

ماده ۳۴) دوره پایاپای روزانه، پس از پایان جلسه معاملات آغاز شده و در پایان جلسه معاملات روز بعد خاتمه می یابد.

ماده ۳۵) اتاق پایاپای عملیات به روزرسانی حساب ها را برای کلیه موقعیت های تعهدی باز در پایان جلسه معاملات هرروز، به شرح زیر انجام می دهد:

۱) در مورد موقعیت های تعهدی باز منتقل شده از روز قبل، تفاوت ارزش بازار قرارداد آتی در روز معاملاتی جاری با ارزش بازار قرارداد آتی در روز معاملاتی قبل، محاسبه می شود؛

۲) در مورد موقعیت های تعهدی باز ایجاد شده در روز جاری، تفاوت ارزش بازار قرارداد آتی در روز معاملاتی جاری با ارزش معامله محاسبه می شود؛

۳) به میزان جمع ارقام موضوع بندهای ۱ و ۲ فوق، حساب دارندگان موقعیت های تعهدی باز فروش کاهش و حساب دارندگان موقعیت های تعهدی باز خرید افزایش می یابد.

۳) برداشت از حساب عملیاتی کارگزار یا واریز به آن بر اساس خالص حساب وی با احتساب کارمزدهای مربوطه و کسورات قانونی انجام می شود.

۴) اگر پس از انجام عملیات بند فوق، وجه تضمین اولیه کارگزار از حداقل وجه تضمین کمتر شود، اتاق پایاپای، خطریه افزایش وجه تضمین را برای کارگزار ارسال می کند.

ماده ۳۶) اتاق پایاپای پس از اعلام قیمت تسویه روزانه تا پایان ساعات کاری همان روز، گزارشی را که حداقل مشتمل بر موارد زیر است، به اطلاع کارگزار می رساند:

۱) موقعیت های تعهدی باز کارگزار به تفکیک مشتری و نماد معاملاتی؛

۲) معاملات انجام شده توسط کارگزار به تفکیک مشتری و نماد معاملاتی؛

۳) میزان وجه تضمین کارگزار در حساب عملیاتی؛

۴) میزان وجه تضمین اولیه مورد نیاز کارگزار به تفکیک مشتری؛ و

۵) کارمزدهای معاملاتی.

ماده ۳۷) نقل و انتقالات وجوه بین حساب های عملیاتی کارگزاران، بر اساس اعلام اتاق پایاپای، توسط بانک عامل انجام می شود.

ماده ۳۸) افزایش موقعیت های تعهدی باز برای کارگزاری که خطریه افزایش وجه تضمین دریافت کرده است، پس از پرداخت وجه تضمین جبرانی یا بستن آن دسته از موقعیت های تعهدی باز مشتریانی که تعهدات وجه تضمین آن ها ایفا نشده است، متناسب با خطریه افزایش وجه تضمین امکان پذیر است.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۳۹) کارگزار پس از دریافت اخطاریه افزایش وجه تضمین باید تا قبل از پایان جلسه معاملات روز کاری بعد، وجه تضمین جبرانی را پرداخت کند یا آن دسته از موقعیت‌های تعهدی باز مشتریان را که تعهدات وجه تضمین آن ایفا نشده است بپردازد. اگر بستن موقعیت‌های تعهدی باز مربوطه طی جلسه معاملات علی‌رغم ورود سفارش با قیمت بازار توسط کارگزار امکان‌پذیر نباشد، بورس پس از اعلام اتاق پایاپای، در بازار جبرانی نسبت به بستن آن اقدام می‌کند. در این صورت کارگزار باید حداکثر تا نیم ساعت بعد از جلسه معاملات، فهرست آن دسته از موقعیت‌های تعهدی باز مشتریان را که تعهدات وجه تضمین آن ایفا نشده است، به اتاق پایاپای و بورس اعلام کند. بورس بر این اساس در بازار جبرانی، اقدام به بستن موقعیت‌های تعهدی باز مربوطه می‌کند.

ماده ۴۰) عملیات به‌روز رسانی حساب مشتری توسط کارگزار به شرح زیر انجام می‌شود:

۱) پس از دریافت گزارش پایاپای موضوع ماده ۳۶ این دستورالعمل، محاسبات بندهای (۱) و (۲) ماده ۳۵ این دستورالعمل را در مورد حساب مشتری انجام می‌دهد و خالص وجوه پس از کسر کارمزد معامله به حساب مشتری منظور می‌کند؛

۲) اگر پس از انجام عملیات فوق، وجه تضمین اولیه مشتری از حداقل وجه تضمین اولیه کمتر شود، کارگزار این موضوع را تا پیش از آغاز جلسه معاملات روز بعد به اطلاع مشتری می‌رساند؛

۳) اگر مشتری تا یک ساعت قبل از پایان جلسه معاملات روز بعد، از محل واریز وجوه یا بستن موقعیت‌های تعهدی باز، وجه تضمین خود را تا وجه تضمین اولیه افزایش ندهد، کارگزار باید رأساً اقدام به بستن آن دسته از موقعیت‌های تعهدی باز مشتری که تعهدات وجه تضمین آن ایفا نشده است، نماید. اگر بستن موقعیت‌های تعهدی باز مربوطه طی یک ساعت پایانی جلسه معاملات علی‌رغم ورود سفارش با قیمت بازار توسط کارگزار امکان‌پذیر نباشد، بورس پس از اعلام اتاق پایاپای، در بازار جبرانی نسبت به بستن موقعیت‌ها اقدام می‌کند. کارگزار باید حداکثر تا نیم ساعت بعد از جلسه معاملات، فهرست آن دسته از موقعیت‌های تعهدی باز مشتریان را که تعهدات وجه تضمین آن ایفا نشده است، به اتاق پایاپای و بورس اعلام کند. بورس بر این اساس در بازار جبرانی، اقدام به بستن موقعیت‌های تعهدی باز مربوطه می‌کند.

ماده ۴۱) بازار جبرانی، یک ساعت پس از پایان جلسه معاملات همان روز گشایش می‌یابد و شامل ۴ دوره ۵ دقیقه‌ای حراج پیوسته است. دامنه نوسان قیمت روزانه در دوره اول حراج پیوسته دو برابر، در دوره دوم سه برابر و در دوره سوم چهار برابر دامنه نوسان قیمت روزانه جلسه معاملات آن روز است. دوره چهارم نیز بدون محدودیت دامنه نوسان قیمت است.

تبصره: بورس تشکیل بازار جبرانی را قبل از گشایش آن، از طریق سایت رسمی خود و سامانه معاملاتی به اطلاع عموم می‌رساند.

ماده ۴۲) در بازار جبرانی اگر در هر دوره حراج پیوسته، بخشی از سفارش‌های مشتریان بدهکار اجرا نشود، دوره حراج پیوسته بعدی آغاز می‌شود.

ماده ۴۳) معاملات بازار جبرانی، تاثیری در محاسبه قیمت تسویه روزانه ندارد. در بازار جبرانی، محدودیت سقف سفارش اعمال نمی‌شود.

ماده ۴۴) اگر بستن موقعیت‌های مشتریان کارگزار در بازار جبرانی، پوشش‌دهنده تعهدات کارگزار نباشد یا بستن موقعیت‌ها مقدور نباشد، تعهدات کارگزار از محل وثایق وی نزد اتاق پایاپای ایفا می‌شود.

ماده ۴۵) قیمت تسویه روزانه تا پایان هر روز معاملاتی بر اساس رویه زیر محاسبه می‌شود:

الف) قیمت تسویه روزانه، میانگین وزنی قیمت معاملات انجام شده طی ۳۰ دقیقه پایانی جلسه معاملات آن روز معاملاتی است؛

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ب) اگر حجم معاملات در دوره زمانی بند الف فوق، کمتر از ۲۰ درصد کل معاملات همان روز باشد، قیمت تسویه روزانه، میانگین وزنی قیمت معاملات انجام شده طی یک ساعت پایانی جلسه معاملات آن روز معاملاتی است؛

ج) اگر حجم معاملات در دوره زمانی بند ب فوق، کمتر از ۲۰ درصد کل معاملات همان روز باشد، قیمت تسویه روزانه میانگین وزنی قیمت کل معاملات آن جلسه معاملات است؛

د) اگر در یک روز معاملاتی، قراردادی معامله نشود، میانگین قیمت بهترین سفارش خرید و فروش ثبت شده در سامانه معاملاتی که در محدوده مجاز نوسان قیمت روزانه قرار داشته باشد، در پایان جلسه معاملات آن روز، محاسبه و به عنوان قیمت تسویه روزانه در نظر گرفته می شود.

ه) اگر تعیین قیمت تسویه روزانه به هیچ کدام از روش های فوق امکان پذیر نباشد، قیمت تسویه روزانه بر اساس روش تئوریک توسط کمیته آتی محاسبه می شود. روش محاسبه تئوریک قیمت تسویه روزانه توسط هیئت مدیره بورس تعیین می شود.

ماده ۴۶) در صورت بستن موقعیت توسط کارگزار، قرارداد آتی بر اساس قیمت معامله ای که منجر به بستن موقعیت شده است، تسویه می گردد.

فصل ششم: تعدیل قرارداد آتی بر اساس اقدام شرکتی

ماده ۴۷) توقف و بازگشایی نماد معاملاتی همه قراردادهای آتی مبتنی بر سهم پایه به طور همزمان با توقف و بازگشایی سهم پایه در بازار نقدی و به یک روش انجام می شود.

ماده ۴۸) افزایش سرمایه ناشر سهم پایه منجر به تعدیل آخرین قیمت تسویه روزانه و اندازه قرارداد آتی می شود. در این صورت، بورس پیش از بازگشایی نماد معاملاتی قراردادهای سهم پایه، تعدیلات لازم را به شرح زیر انجام می دهد.

$$\frac{\text{قیمت تئوریک سهم پایه بعد از اقدام شرکتی}}{\text{قیمت پایانی سهم پایه در آخرین روز قبل از موثر شدن اقدام شرکتی}} = \frac{\text{آخرین قیمت تسویه روزانه تعدیل شده قرارداد آتی}}{\text{آخرین قیمت تسویه روزانه قرارداد آتی}}$$
$$\text{آخرین قیمت تسویه روزانه تعدیل شده قرارداد آتی} = \text{اندازه قرارداد آتی} \times \frac{\text{آخرین قیمت تسویه روزانه قرارداد آتی}}{\text{آخرین قیمت تسویه روزانه تعدیل شده قرارداد آتی}}$$

تبصره ۱: اگر اندازه تعدیل شده قرارداد آتی شامل جزء اعشاری باشد، عدد حاصل به نزدیکترین عدد صحیح گرد می شود.

تبصره ۲: پس از اقدام شرکتی و قبل از بازگشایی نماد معاملاتی، اندازه تعدیل شده قرارداد آتی در مشخصات قرارداد آتی اعمال و از طریق سایت رسمی بورس به اطلاع عموم می رسد.

ماده ۴۹) تقسیم سود ناشر سهم پایه منجر به تعدیل آخرین قیمت تسویه روزانه می شود. در این صورت، بورس پیش از بازگشایی نماد معاملاتی قراردادهای آتی سهم پایه، تعدیلات لازم را به شرح زیر انجام می دهد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

سود تقسیمی مصوب مجمع بازاری تعداد سهام موضوع قرارداد - آخرین قیمت تسویه روزانه قرارداد آتی = آخرین قیمت تسویه روزانه تعدیل شده قرارداد آتی

فصل هفتم: تسویه نهایی

ماده ۵۰) قرارداد آتی پس از آخرین روز معاملاتی، وارد دوره تحویل می شود و کارگزاران طرفین قرارداد آتی باید نسبت به انجام فرآیند تحویل اقدام کنند.

تبصره: چنانچه دارنده موقعیت تعهدی باز خرید یا فروش تصمیم به تسویه فیزیکی سهم بگیرد، طرف مقابل موظف به انجام تعهدات تسویه فیزیکی بر اساس ضوابط این دستورالعمل است.

ماده ۵۱) در مورد موقعیت های تعهدی باز خرید در پایان آخرین روز معاملاتی، حداکثر تا ساعت ۱۲ اولین روز دوره تحویل، باید ارزش بازار قرارداد آتی در آخرین روز معاملاتی توسط کارگزار به حساب اتاق پایاپای واریز شود.

تبصره: اگر وجه فوق در مهلت مقرر پرداخت نشود، قرارداد آتی بر حسب قیمت تسویه روزانه آخرین روز معاملاتی، تسویه نقدی می شود و کارگزار متناسب با موقعیت های تعهدی خریدی که طبق این تبصره تسویه نقدی شده است، مشمول خسارت های مقرر در مشخصات قرارداد آتی می شود.

ماده ۵۲) در مورد موقعیت های تعهدی باز فروش در پایان آخرین روز معاملاتی، باید تا پایان همان روز سهم پایه موضوع قرارداد آتی در کد مالکیت فروشنده در شرکت سپرده گذاری موجود باشد.

تبصره ۱: سهم پایه موجود در کد مالکیت فروشنده به میزان تعهد وی در قرارداد آتی در پایان آخرین روز معاملاتی توسط شرکت سپرده گذاری مسدود می گردد.

تبصره ۲: اگر تمام یا بخشی از سهم پایه تعهد شده در کد مالکیت فروشنده وجود نداشته باشد، آن بخش از قرارداد آتی بر حسب قیمت تسویه روزانه آخرین روز معاملاتی، تسویه نقدی می شود و کارگزار متناسب با موقعیت های تعهدی فروشی که طبق این تبصره تسویه نقدی شده است، مشمول خسارت های مقرر در مشخصات قرارداد آتی می شود.

ماده ۵۳) اتاق پایاپای در پایان اولین روز دوره تحویل، فرآیند تسویه فیزیکی را بین موقعیت های تعهدی خریدی که ارزش بازار قرارداد آن ها پرداخت شده است و موقعیت های تعهدی فروشی که سهم پایه موضوع قرارداد آتی را در کد مالکیت فروشنده در شرکت سپرده گذاری موجود دارد، بر اساس اولویت زمانی انجام می دهد. بر این اساس سهم پایه موضوع قرارداد آتی توسط شرکت سپرده گذاری به خریدار منتقل گردیده و وجه آن به حساب فروشنده منظور می گردد.

تبصره: قرارداد آتی آن دسته از مشتریانی که علی رغم انجام تعهدات مربوط به تسویه فیزیکی موضوع مواد ۵۱ و ۵۲ این دستورالعمل، به دلیل عدم ایفای تعهدات طرف مقابل، امکان تسویه فیزیکی ندارد، بر اساس قیمت تسویه روزانه در آخرین روز معاملاتی، تسویه نقدی می شود.

ماده ۵۴) اگر تا پایان جلسه معاملات آخرین روز معاملاتی، نماد معاملاتی قرارداد آتی متوقف باشد، همه موقعیت های تعهدی باز بر اساس آخرین قیمت تسویه روزانه، تسویه نقدی می شود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۵۵) خسارت های مقرر در این دستورالعمل از محل حساب عملیاتی کارگزار و در صورت عدم کفایت، از محل وثایق کارگزار نزد اتاق پایاپای تأمین می شود. کارگزار موظف است حسب دستور اتاق پایاپای، خسارت های مربوطه را پرداخت کند.

فصل هشتم: سایر موارد

ماده ۵۶) کارمزدهای بازار آتی شامل کارمزد معاملات و کارمزد تسویه و تحویل است. کارمزد تسویه و تحویل به همه موقعیت های تعهدی باز که وارد دوره تحویل می شوند، تعلق می گیرد.

ماده ۵۷) دارندگان اطلاعات نهانی سهم پایه کلیه تکالیفی را که طبق قانون و مقررات در خصوص سهم پایه دارند، در مورد معاملات قرارداد آتی آن نیز خواهند داشت.

ماده ۵۸) در صورت نقض هر یک از مفاد این دستورالعمل توسط اشخاص ذی ربط، بورس نیز موظف است بر اساس مقررات مربوطه به تخلفات آنها رسیدگی یا حسب مورد مراتب را به مرجع ذی صلاح گزارش کند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

مصوبه ابزار مالی قراردادهای آتی و مقررات مربوط به معاملات قرارداد آتی

مصوب ۸۶/۱۱/۱ شورای عالی بورس

شورا براساس بند ۴ ماده ۴ قانون بازار اوراق بهادار ابزار مالی قراردادهای آتی را در قالب «مبادله تعهد در مقابل تعهد» تصویب نموده و در اجرای ماده (۲) آیین نامه اجرایی قانون بازار اوراق بهادار، مقررات مربوط به معاملات قرارداد آتی را بدین شرح بیان نمود: «فروشنده براساس قرارداد آتی متعهد می شود در سررسید معین مقدار معینی از کالای مشخص را به قیمتی که الان تعیین می کنند بفروشد و در مقابل طرف دیگر قرارداد متعهد می شود آن کالا را با آن مشخصات خریداری کند. و برای جلوگیری از امتناع طرفین از انجام قرارداد، طرفین به صورت شرط ضمن عقد متعهد می شوند مبلغی را به عنوان وجه تضمین نزد کارگزار بورس یا اتاق پایاپای بگذارند و متعهد می شوند متناسب با تغییرات قیمت آتی وجه تضمین را تعدیل کنند و کارگزار بورس یا اتاق پایاپای از طرف آنان وکالت دارد متناسب با تغییرات، بخشی از وجه تضمین هر یک از طرفین را به عنوان اباحه تصرف در اختیار دیگری قرار دهد و او حق استفاده از آن را خواهد داشت تا در سررسید با هم تسویه کنند. هر یک از متعهد فروش یا متعهد خرید می توانند در مقابل مبلغی معین تعهد خود را به شخص ثالث واگذار کنند که وی جایگزین او در انجام تعهد خواهد بود.» همچنین مقرر گردید سازمان بورس دستورالعمل مربوطه را تصویب و نسبت به راه اندازی معاملات قراردادهای آتی اقدام نماید. کلیه مقررات مغایر با این مصوبه درخصوص قراردادهای آتی و معاملات آتی ملغی می گردد. مرجع تشخیص مغایر بودن مقررات سابق با این مصوبه سازمان است.

ضوابط اجرایی بازار جبرانی

- ماده ۱- بازار جبرانی طبق بند ۷ دستورالعمل اجرایی معاملات قراردادهای آتی در شرکت بورس کالای ایران و جهت تأمین وجه تضمین جبرانی موضوع ماده ۳۴ این دستورالعمل در دوره زمانی یک ساعت پس از پایان جلسه معاملات روزانه گشایش می یابد.
- ماده ۲- بازار جبرانی جهت بستن موقعیت تعهدی با خرید و موقعیت تعهدی با فروش مشتریان بدهکار به صورت جداگانه گشایش می یابد.
- ماده ۳- بازار جبرانی متشکل از ۴ دوره ۵ دقیقه ای حراج تک قیمتی می باشد.
- ماده ۴- دامنه نوسان قیمت در دوره اول حراج تک قیمتی دو برابر، در دوره دوم ۳ برابر و در دوره سوم چهار برابر دامنه نوسان روزانه قیمت بازار می باشد. دوره چهارم بدون محدودیت نوسان قیمت می باشد.
- ماده ۵- دوره حراج تک قیمتی شامل یک دوره پیش گشایش و یک حراج تک قیمتی می باشد.
- ماده ۶- در ابتدای هر دوره حراج تک قیمتی سامانه معاملاتی سفارش مربوط به قراردادهای مشتریان بدهکار براساس لیست اعلامی اتاق پایاپای و به ترتیب اولویت زمانی بازکردن موقعیت تعهدی، با قیمت حداقل مجاز دامنه نوسان قیمت آن دوره در سامانه معاملاتی قرار می دهد.
- ماده ۷- کارگزاران جهت معامله سفارشات موضوع ماده ۶ می توانند طی مدت ۵ دقیقه ای دوره پیش گشایش رقابت نمایند. در پایان ۵ دقیقه، سامانه معاملاتی عملیات حراج تک قیمتی را انجام خواهد داد.
- ماده ۸- تنها در صورتی که در پایان هر دوره، تمام یا قسمتی از سفارشات مشتریان بدهکار معامله نگردد، دوره حراج تک قیمتی بعدی آغاز می گردد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ضوابط وجه تضمین قرارداد اختیار معامله سهام در بورس اوراق بهادار تهران

۱. اتاق پایایی، وجوه تضمین قراردادهای اختیار معامله را بر اساس راهبردهای معاملاتی بند ۶ این ضوابط محاسبه می کند.
۲. وجه تضمین اولیه دریافتی توسط کارگزار جهت اتخاذ موقعیت فروش بر اساس جدول زیر تعیین می شود:

ردیف	عنوان راهبرد	وجه تضمین اولیه
۱	موقعیت فروش قرارداد اختیار معامله فروش ^۱	مبلغ حاصل از فروش قرارداد اختیار معامله ^۲ بعلاوه A درصد قیمت پایانی لحظه ای سهم پایه ضربدر اندازه قرارداد منهای مقدار در زیان بودن قرارداد اختیار معامله ✓ در هر صورت، وجه تضمین اولیه نباید از «مبلغ حاصل از فروش قرارداد اختیار معامله بعلاوه B درصد قیمت اعمال ضربدر اندازه قرارداد» کمتر باشد.
۲	موقعیت فروش قرارداد اختیار معامله خرید ^۳	مبلغ حاصل از فروش قرارداد اختیار معامله بعلاوه A درصد قیمت پایانی لحظه ای سهم پایه ضربدر اندازه قرارداد منهای مقدار در زیان بودن قرارداد اختیار معامله ✓ در هر صورت، وجه تضمین اولیه نباید از «مبلغ حاصل از فروش قرارداد اختیار معامله بعلاوه B درصد قیمت اعمال ضربدر اندازه قرارداد» کمتر باشد.

در مواردی که اتخاذ موقعیت فروش منجر به بستن یک موقعیت باز خرید می شود، وجه تضمین اولیه به شرح زیر تعیین می شود:

۲-الف) اگر اتخاذ موقعیت فروش، منجر به بستن موقعیت های باز خرید مربوط به راهبردهای ردیف (۱) و (۲) بند ۶ این ضوابط شود، وجه تضمین اولیه نیاز ندارد؛

۲-ب) اگر اتخاذ موقعیت فروش، منجر به بستن موقعیت های باز خرید مربوط به راهبردهای دیگر بند ۶ این ضوابط شود، وجه تضمین اولیه به شرح جدول فوق تعیین می شود.

۳. مبنای محاسبه وجه تضمین لازم کارگزار در پایان معاملات روزانه، خالص موقعیت های معاملاتی مشتریان وی در هر نماد معاملاتی است.

۴. راهبردهای معاملاتی در نظر گرفته شده در این ضوابط، صرفاً در یک زیرگروه هم ماه شناسایی می شوند.

۵. راهبردهای معاملاتی بر اساس اولویت های زیر شناسایی می شوند:

اولویت اول: راهبرد شماره ۵؛

اولویت دوم: راهبردهای شماره ۱۲ و ۱۳؛

اولویت سوم: راهبردهای شماره ۱۴ و ۱۵؛

اولویت چهارم: راهبردهای شماره ۹ و ۱۱؛

اولویت پنجم: راهبردهای شماره ۸ و ۱۰؛

اولویت ششم: راهبرد شماره ۶؛

اولویت هفتم: راهبرد شماره ۷؛

اولویت هشتم: راهبردهای شماره ۱، ۲، ۳ و ۴.

۶. راهبردهای معاملاتی و نحوه محاسبه وجه تضمین در هر زیرگروه هم ماه به شرح جدول زیر است:

1. Short Put

^۲. قیمت قرارداد اختیار معامله × اندازه قرارداد

3. Short Call

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ردیف	عنوان راهبرد	وجه تضمین لازم
۱	موقعیت باز خرید قرارداد اختیار معامله خرید ^۱	وجه تضمین نیاز ندارد.
۲	موقعیت باز خرید قرارداد اختیار معامله فروش ^۲	وجه تضمین نیاز ندارد.
۳	موقعیت باز فروش قرارداد اختیار معامله فروش	قیمت پایانی قرارداد اختیار معامله ضربدر اندازه قرارداد بعلاوه A درصد قیمت پایانی سهم پایه ضربدر اندازه قرارداد منهای مقدار در زیان بودن قرارداد اختیار معامله ✓ در هر صورت، وجه تضمین اولیه نباید از «قیمت پایانی قرارداد اختیار معامله ضربدر اندازه قرارداد بعلاوه B درصد قیمت اعمال ضربدر اندازه قرارداد» کم تر باشد.
۴	موقعیت باز فروش قرارداد اختیار معامله خرید	قیمت پایانی قرارداد اختیار معامله ضربدر اندازه قرارداد بعلاوه A درصد قیمت پایانی سهم پایه ضربدر اندازه قرارداد منهای مقدار در زیان بودن قرارداد اختیار معامله ✓ در هر صورت، وجه تضمین اولیه نباید از «قیمت پایانی قرارداد اختیار معامله ضربدر اندازه قرارداد بعلاوه B درصد قیمت اعمال ضربدر اندازه قرارداد» کم تر باشد.
۵	موقعیت باز خرید قرارداد اختیار معامله خرید پوشش داده شده ^۳ با خرید سهم پایه	وجه تضمین نیاز ندارد.
۶	موقعیت باز فروش دوپایه ای متقارن ^۴ الف) موقعیت باز فروش در یک قرارداد اختیار معامله خرید؛ و ب) موقعیت باز فروش در یک قرارداد اختیار معامله فروش با قیمت اعمال یکسان با بند الف.	۱) وجه تضمین لازم موقعیت باز فروش قرارداد اختیار معامله خرید؛ یا ۲) وجه تضمین لازم موقعیت باز فروش قرارداد اختیار معامله فروش هر کدام که بیش تر است بعلاوه قیمت پایانی قرارداد اختیار معامله ضربدر اندازه قرارداد اختیار معامله با وجه تضمین اولیه کم تر
۷	موقعیت باز فروش دو پایه ای نامتقارن ^۵ الف) موقعیت باز فروش در یک قرارداد اختیار معامله فروش؛ و ب) موقعیت باز فروش در یک قرارداد اختیار معامله خرید با قیمت اعمال بیش تر نسبت به بند الف.	۱) وجه تضمین لازم موقعیت باز فروش قرارداد اختیار معامله خرید؛ یا ۲) وجه تضمین لازم موقعیت باز فروش قرارداد اختیار معامله فروش هر کدام که بیش تر است بعلاوه قیمت پایانی قرارداد اختیار معامله ضربدر اندازه قرارداد اختیار معامله با وجه تضمین اولیه کم تر
۸	نامتقارن خوش بینانه قرارداد اختیار معامله فروش ^۶ الف) موقعیت باز خرید در یک قرارداد اختیار معامله فروش؛ و ب) موقعیت باز فروش در یک قرارداد اختیار معامله فروش با قیمت اعمال بیش تر نسبت به بند الف.	قیمت اعمال بند ب ضربدر اندازه قرارداد منهای قیمت اعمال بند الف ضربدر اندازه قرارداد

¹ Long Call

² Long Put

³ Covered

⁴ Short Straddle

⁵ Short Strangle

⁶ Bull Put Spread

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ردیف	عنوان راهبرد	وجه تضمین لازم
۹	نامتقارن خوش بینانه قرارداد اختیار معامله خرید ^۱ الف) موقعیت باز خرید در یک قرارداد اختیار معامله خرید؛ و ب) موقعیت باز فروش در یک قرارداد اختیار معامله خرید با قیمت اعمال بیش تر نسبت به بند الف.	وجه تضمین نیاز ندارد.
۱۰	نامتقارن بدبینانه قرارداد اختیار معامله خرید ^۲ الف) موقعیت باز فروش در یک قرارداد اختیار معامله خرید؛ و ب) موقعیت باز خرید در یک قرارداد اختیار معامله خرید با قیمت اعمال بیش تر نسبت به بند الف.	قیمت اعمال بند ب ضربدر اندازه قرارداد منهای قیمت اعمال بند الف ضربدر اندازه قرارداد
۱۱	نامتقارن بدبینانه قرارداد اختیار معامله فروش ^۳ الف) موقعیت باز فروش در یک قرارداد اختیار معامله فروش؛ و ب) موقعیت باز خرید در یک قرارداد اختیار معامله فروش با قیمت اعمال بیش تر نسبت به بند الف.	وجه تضمین نیاز ندارد.
۱۲	موقعیت باز خرید نامتقارن پروانه ای خرید ^۴ الف) موقعیت باز فروش در دو قرارداد اختیار معامله خرید با قیمت اعمال یکسان؛ ب) موقعیت باز خرید در یک قرارداد اختیار معامله خرید با قیمت اعمال بیش تر نسبت به بند الف؛ و ج) موقعیت باز خرید در یک قرارداد اختیار معامله خرید با قیمت اعمال کم تر نسبت به بند الف. تفاوت قیمت های اعمال یکسان است.	وجه تضمین نیاز ندارد.
۱۳	موقعیت باز خرید نامتقارن پروانه ای فروش ^۵ الف) موقعیت باز فروش در دو قرارداد اختیار معامله فروش با قیمت اعمال یکسان؛ ب) موقعیت باز خرید در یک قرارداد اختیار معامله فروش با قیمت اعمال بیش تر نسبت به بند الف؛ و ج) موقعیت باز خرید در یک قرارداد اختیار معامله فروش با قیمت اعمال کم تر نسبت به بند الف. تفاوت قیمت های اعمال یکسان است.	وجه تضمین نیاز ندارد.
۱۴	موقعیت باز فروش نامتقارن پروانه ای خرید ^۶ الف) موقعیت باز خرید در دو قرارداد اختیار معامله خرید با قیمت اعمال یکسان؛	قیمت اعمال بند ب ضربدر اندازه قرارداد منهای قیمت اعمال بند الف ضربدر اندازه قرارداد

1. Bull Call Spread

2. Bear Call Spread

3. Bear Put Spread

4. Long Butterfly Call Spread

5. Long Butterfly Put Spread

6. Short Butterfly Call Spread

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ردیف	عنوان راهبرد	وجه تضمین لازم
	(ب) موقعیت باز فروش در یک قرارداد اختیار معامله خرید با قیمت اعمال بیش تر نسبت به بند الف؛ و (ج) موقعیت باز فروش در یک قرارداد اختیار معامله خرید با قیمت اعمال کم تر نسبت به بند الف. تفاوت قیمت های اعمال یکسان است.	
۱۵	موقعیت باز فروش نامتقارن پروانه ای فروش^۱ الف) موقعیت باز خرید در دو قرارداد اختیار معامله فروش با قیمت اعمال یکسان؛ ب) موقعیت باز فروش در یک قرارداد اختیار معامله فروش با قیمت اعمال بیش تر نسبت به بند الف؛ و ج) موقعیت باز فروش در یک قرارداد اختیار معامله فروش با قیمت اعمال کم تر نسبت به بند الف. تفاوت قیمت های اعمال یکسان است.	قیمت اعمال بند الف ضربدر اندازه قرارداد منهای قیمت اعمال بند ج ضربدر اندازه قرارداد

۱-۶) هیأت پذیرش، درصدهای A و B ذکر شده در این ضوابط را در قالب مشخصات قرارداد تعیین می کند.

۲-۶) در راهبردهای معاملاتی که مبلغ حاصل از فروش، بخشی از وجه تضمین اولیه را تشکیل می دهد، این مبلغ از محل تسویه معامله تأمین می شود.

۳-۶) اگر قرارداد اختیار معامله ای طی یک روز معاملاتی، معامله نشود و تغییر قیمت سهم پایه نسبت به آخرین روز معامله بر روی قرارداد اختیار معامله بیش از ۱۰ درصد باشد، افاق پایاپای می تواند در صورتی که هر دو سفارش خرید و فروش در سامانه معاملاتی ثبت شود از میانگین قیمت بهترین سفارش خرید و فروش ثبت شده در سامانه معاملاتی در پایان معاملات آن روز به جای قیمت پایانی قرارداد اختیار معامله استفاده و در غیر این صورت از قیمت تئوریک استفاده نماید.

۴-۶) در مورد قراردادهای اختیار معامله پوشش داده شده، موارد زیر باید لحاظ شود:

الف) استفاده از راهبردهای پوششی با اعلام مشتری انجام می شود؛

ب) همزمان با اتخاذ موقعیت پوششی، سهم پایه مسدود می شود؛

ج) رفع مسدودی سهم پایه منوط به اعلام مشتری و تأمین وجه تضمین اولیه است.

دستورالعمل معاملات قرارداد اختیار معامله سهام در بورس اوراق بهادار تهران

مصوب ۱۳۹۰/۱۲/۱۳ هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار

فصل اول: تعاریف و کلیات

- ماده ۵۹) همه اصطلاحات و واژگانی که در ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران تعریف شده اند، به همان معانی در این دستورالعمل کاربرد دارند. واژگان دیگر، دارای معانی زیر هستند:
- ۱) آخرین روز معاملاتی: آخرین روزی که امکان معامله قرارداد اختیار معامله یک زیرگروه هم ماه در بازار مشتقه وجود دارد؛
 - ۲) اتاق پایاپای: واحدی در شرکت سپرده گذاری است که براساس این دستورالعمل، وظیفه انجام امور تسویه، پایاپای و اعمال قرارداد اختیار معامله را بر عهده دارد؛
 - ۳) اختاریه افزایش وجه تضمین: اختاریه ای است که به منظور افزایش وجه تضمین کارگزار تا وجه تضمین لازم از طرف اتاق پایاپای به کارگزار ارسال می شود؛
 - ۴) ارزش اعمال قرارداد اختیار معامله: حاصل ضرب اندازه قرارداد در قیمت اعمال است؛
 - ۵) ارزش بازار سهم پایه قرارداد اختیار معامله: حاصل ضرب اندازه قرارداد در قیمت پایانی سهم پایه در بازار نقدی است؛
 - ۶) ارزش معاملاتی قرارداد اختیار معامله: حاصل ضرب اندازه قرارداد در قیمت قرارداد اختیار معامله است؛
 - ۷) اعمال: استفاده از اختیار موضوع قرارداد اختیار معامله براساس ضوابط این دستورالعمل است؛
 - ۸) اقدام شرکتی: تغییر سرمایه یا تقسیم سود توسط ناشر است؛
 - ۹) اندازه قرارداد: تعداد سهمی که فروشنده در قرارداد اختیار معامله، خرید یا فروش آن را تعهد می کند؛
 - ۱۰) اولین روز معاملاتی: اولین روزی که امکان معامله قرارداد اختیار معامله یک زیرگروه هم ماه در بازار مشتقه وجود دارد؛
 - ۱۱) بازار مشتقه: بازار معاملات قراردادهای آتی و اختیار معامله در بورس اوراق بهادار تهران است؛
 - ۱۲) بازار نقدی: در این دستورالعمل، بازارهای معاملات سهام در بورس اوراق بهادار تهران است؛
 - ۱۳) بانک عامل: بانکی که شرکت سپرده گذاری به منظور انجام عملیات بانکی مربوط به امور پایاپای، تسویه و اعمال قرارداد اختیار معامله تعیین می کند؛
 - ۱۴) بستن موقعیت: سقوط تعهد دارنده موقعیت باز فروش با اتخاذ موقعیت خرید در همان نماد معاملاتی یا سلب اختیار(حق) دارنده موقعیت باز خرید با اتخاذ موقعیت فروش در همان نماد معاملاتی است؛
 - ۱۵) بورس: بورس اوراق بهادار تهران (شرکت سهامی عام) است؛
 - ۱۶) به روز رسانی حسابها: فرآیندی است که اتاق پایاپای پس از پایان جلسه معاملاتی با هدف تعیین وجه تضمین لازم انجام می دهد و حسب مورد، اختاریه افزایش وجه تضمین را صادر می کند؛
 - ۱۷) بیانیه ریسک: فرمی است که پیش از آغاز معاملات در بازار مشتقه به امضای مشتری می رسد و حاکی از آگاهی کامل مشتری از ریسک معامله در آن بازار می باشد؛
 - ۱۸) تخصیص: فرآیندی پس از پایان معاملات روزانه است که طی آن اتاق پایاپای، برخی از دارندگان موقعیت های باز فروش را برای انجام تعهدات مربوط به قراردادهای اختیار معامله اعمال شده براساس ضوابط این دستورالعمل تعیین می کند؛
 - ۱۹) تسویه فیزیکی: تسویه قرارداد اختیار معامله اعمال شده شامل انتقال سهم پایه و پرداخت ارزش اعمال قرارداد اختیار معامله است؛
 - ۲۰) تسویه نقدی: تسویه قرارداد اختیار معامله در حالتی که دارنده موقعیت باز فروش پس از اعمال، تعهدات موضوع قرارداد را ایفا نکند. در این حالت مابه التفاوت ارزش اعمال قرارداد اختیار معامله و ارزش بازار سهم پایه قرارداد اختیار معامله براساس ضوابط این دستورالعمل به حساب طرفین معامله منظور می شود؛

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

- ۲۱) تعدیل: تغییر قیمت اعمال و یا اندازه قرارداد پس از اقدام شرکتی ناشر به ترتیبی که در این دستورالعمل ذکر شده است؛
- ۲۲) جلسه معاملاتی: دوره زمانی پیوسته انجام معاملات طی یک روز کاری است که توسط هیئت مدیره بورس تعیین می شود. بورس می تواند در یک روز کاری، چند جلسه معاملاتی داشته باشد؛
- ۲۳) حداقل تغییر قیمت: کسری از قیمت قرارداد اختیار معامله که تغییرات قیمت سفارش باید مضرب صحیحی از آن باشد و مقدار آن حداقل یک ریال است؛
- ۲۴) حداقل وجه تضمین: نسبتی از وجه تضمین لازم که اگر موجودی حساب عملیاتی کارگزار کمتر از آن شود، منجر به صدور اخطاریه افزایش وجه تضمین می شود؛
- ۲۵) حساب اعمال کارگزار: حساب بانکی کارگزار که براساس مشخصات اعلامی شرکت سپرده گذاری، به منظور تسویه وجوه مربوط به اعمال قرارداد اختیار معامله معرفی می شود؛
- ۲۶) حساب عملیاتی کارگزار: حساب بانکی کارگزار است که براساس مشخصات اعلامی شرکت سپرده گذاری، به منظور تودیع وجوه تضمین و تسویه و پاپای معاملات قراردادهای اختیار معامله معرفی می شود؛
- ۲۷) خسارت: مبلغی است که به عنوان وجه التزام بابت عدم ایفای تعهدات دارندگان موقعیت های باز فروش متناسب با موقعیت های ایشان براساس شرایط مندرج در مشخصات قرارداد اخذ می شود؛
- ۲۸) دوره معاملاتی: فاصله بین اولین روز معاملاتی و آخرین روز معاملاتی قرارداد اختیار معامله است؛
- ۲۹) روز کاری: روزهای مجاز معاملاتی قراردادهای اختیار معامله است که توسط هیئت مدیره بورس تعیین می شود؛
- ۳۰) روش تسهیم به نسبت: یکی از روش های تخصیص است که براساس آن قراردادهای اختیار معامله اعمال شده به نسبت تعداد موقعیت های باز فروش، بین دارندگان آن تسهیم می گردد؛
- ۳۱) روش تصادفی: یکی از روش های تخصیص است که براساس آن قراردادهای اختیار معامله اعمال شده بصورت تصادفی به دارندگان موقعیت باز فروش تخصیص می یابد؛
- ۳۲) روش ردگیری موقعیت: یکی از روش های تخصیص است که براساس آن سابقه معاملاتی قرارداد اختیار معامله اعمال شده پیمایش شده و قرارداد اعمال شده به ناشر آن قرارداد تخصیص می یابد؛
- ۳۳) روش زمانی: یکی از روش های تخصیص است که براساس آن قراردادهای اختیار معامله اعمال شده براساس اولویت زمانی به دارندگان موقعیت باز فروش تخصیص می یابد؛
- ۳۴) زمان سررسید: تاریخی است که پس از آن قرارداد اختیار معامله منقضی می شود؛
- ۳۵) زیرگروه هم ماه: مجموعه قراردادهای اختیار معامله یک گروه اختیار معامله که زمان سررسید آنها یکسان است؛
- ۳۶) سبک اعمال: یکی از روش های مختلف اعمال است که تعیین کننده مواعد زمانی مجاز اعمال می باشد؛
- ۳۷) سفارش: درخواست مشتری برای خرید یا فروش قرارداد اختیار معامله است؛
- ۳۸) سقف سفارش: حداکثر تعداد مجاز قرارداد اختیار معامله به ازای هر سفارش است؛
- ۳۹) سقف موقعیت های باز: حداکثر تعداد مجاز موقعیت های باز مشتری، کارگزار یا بازار در هر زیرگروه هم ماه است که در مشخصات قرارداد تعیین می شود؛
- ۴۰) سقف موقعیت های هم جهت: حداکثر تعداد مجاز موقعیت های هم جهت مشتری و کارگزار در هر زیرگروه هم ماه است که در مشخصات قرارداد تعیین می شود؛
- ۴۱) سهم پایه: سهمی که قرارداد اختیار معامله مبتنی بر آن است؛
- ۴۲) شرکت سپرده گذاری: شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه است؛
- ۴۳) صورت حساب مشتری: اطلاعات و مستندات مربوط به تراکنش های مالی فی مابین مشتری و کارگزار است؛
- ۴۴) ضوابط وجه تضمین: ضوابط پیوست این دستورالعمل است که براساس آن وجوه تضمین محاسبه می گردد؛

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

- (۴۵) فاصله قیمت اعمال^۱: فاصله بین قیمت اعمال نمادهای معاملاتی یک زیرگروه هم ماه است که در مشخصات قرارداد تعیین می شود؛
- (۴۶) قرارداد اختیار معامله: اوراق بهاداری است که به موجب آن فروشنده اوراق متعهد می شود در صورت درخواست خریدار، تعداد مشخصی از سهم پایه را به قیمت اعمال معامله کند. خریدار اوراق می تواند در زمان یا زمان های معینی در آینده طبق قرارداد، معامله را انجام دهد. فروشنده اوراق اختیار معامله در قبال این تعهد، مبلغ معینی از خریدار اوراق دریافت می کند. برای جلوگیری از امتناع فروشنده اوراق از انجام قرارداد، فروشنده ضمن قرارداد متعهد می شود مبلغی را به عنوان وجه تضمین نزد کارگزار بورس یا اتاق پایاپای قرار دهد و متناسب با تغییرات قیمت اوراق اختیار معامله، آن را تعدیل کند. هر یک از خریدار و فروشنده می توانند در مقابل مبلغی معین، اختیار یا تعهد خود را به شخص ثالثی واگذار کنند که وی جایگزین آنها خواهد بود. اوراق اختیار معامله می تواند به صورت اختیار فروش یا خرید باشد؛
- (۴۷) قرارداد اختیار معامله بی تفاوت^۲: قرارداد اختیار معامله ای در هر زیرگروه هم ماه است که قیمت اعمال آن با قیمت پایانی سهم پایه در بازار نقدی برابر است؛
- (۴۸) قرارداد اختیار معامله در زبان^۳: در مورد قرارداد اختیار معامله فروش، به هر قرارداد اختیار معامله یک زیرگروه هم ماه که قیمت اعمال آن از قیمت پایانی سهم پایه در بازار نقدی کمتر است و در مورد قرارداد اختیار معامله خرید، به هر قرارداد اختیار معامله یک زیرگروه هم ماه که قیمت اعمال آن از قیمت پایانی سهم پایه در بازار نقدی بیشتر است، گفته می شود؛
- (۴۹) قرارداد اختیار معامله در سود^۴: در مورد قرارداد اختیار معامله فروش، به هر قرارداد اختیار معامله یک زیرگروه هم ماه که قیمت اعمال آن از قیمت پایانی سهم پایه در بازار نقدی بیشتر است و در مورد قرارداد اختیار معامله خرید، به هر قرارداد اختیار معامله یک زیرگروه هم ماه که قیمت اعمال آن از قیمت پایانی سهم پایه در بازار نقدی کمتر است، گفته می شود؛
- (۵۰) قرارداد فی مابین مشتری و کارگزار: قراردادی که بین مشتری و کارگزار منعقد و حقوق و تعهدات طرفین براساس آن مشخص می شود. مفاد این قرارداد توسط هیئت مدیره بورس تعیین می شود؛
- (۵۱) قیمت اعمال^۵: قیمت توافقی خریدار و فروشنده در قرارداد اختیار معامله برای خرید یا فروش سهم پایه است؛
- (۵۲) قیمت پایانی قرارداد اختیار معامله: قیمت پایانی هر قرارداد اختیار معامله که بورس پس از پایان روز معاملاتی محاسبه و اعلام می کند؛
- (۵۳) قیمت قرارداد اختیار معامله^۶: قیمت قرارداد اختیار معامله به ازای یک سهم که سفارش خرید یا فروش براساس آن اجرا می شود؛
- (۵۴) کارمزد اعمال: کارمزدی که از طرفین قرارداد اختیار معامله در صورت اعمال قرارداد اختیار معامله دریافت می شود؛
- (۵۵) کارمزد معامله: کارمزدی که در قبال انجام معامله قرارداد اختیار معامله از مشتری اخذ می شود؛
- (۵۶) کد مالکیت: شناسه مشتری جهت انجام معاملات اوراق بهادار است؛
- (۵۷) کلاس اختیار معامله^۷: مجموعه قراردادهای اختیار معامله یک گروه اختیار معامله که از یک نوع (خرید یا فروش) هستند؛
- (۵۸) گروه اختیار معامله: همه قراردادهای اختیار معامله خرید و فروش مبتنی بر یک سهم پایه است؛
- (۵۹) ماه قرارداد: یکی از ماه های سال هجری شمسی است که زمان سررسید قرارداد اختیار معامله در آن قرار دارد؛
- (۶۰) موقعیت باز: خالص موقعیت های مشتری در هر نماد معاملاتی است که می تواند خرید یا فروش باشد. موقعیت باز خرید، نشان دهنده تداوم امکان استفاده از اختیار موضوع قرارداد اختیار معامله و موقعیت باز فروش، نشان دهنده تداوم تعهد موضوع قرارداد اختیار معامله است؛
- (۶۱) موقعیت های هم جهت^۸: موقعیت های باز فروش قرارداد اختیار معامله خرید و موقعیت های باز خرید قرارداد اختیار معامله فروش یا موقعیت های باز خرید قرارداد اختیار معامله خرید و موقعیت های باز فروش قرارداد اختیار معامله فروش در هر زیرگروه هم ماه قرارداد اختیار معامله است؛

1. Strike Price Intervals
2. At-The-Money (ATM)
3. Out-of-The-Money (OTM)
4. In-The-Money (ITM)
5. Strike Price
6. Premium
7. Option Class
8. Position in The Same Direction

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

- ۶۲) نحوه درج قرارداد اختیار معامله: تعداد قراردادهای اختیار معامله اولین روز معاملاتی یک زیرگروه هم ماه، نحوه تعیین قیمت های اعمال براساس فاصله قیمت اعمال و شرایط درج قراردادهای اختیار معامله جدید است که در مشخصات قرارداد اعلام می شود؛
- ۶۳) وجه تضمین: وجهی است که برای جلوگیری از امتناع از انجام تعهدات قرارداد، در قالب شرط ضمن عقد، از دارنده موقعیت باز فروش دریافت می شود؛
- ۶۴) وجه تضمین اضافی: میزان افزایش در وجه تضمین لازم با هدف پوشش ریسک ناشی از تغییرات قیمت است که متناسب با موقعیت های باز و براساس ضوابط وجه تضمین تعیین می شود؛
- ۶۵) وجه تضمین اولیه: وجه تضمینی که برای تضمین ایفای تعهدات در زمان اتخاذ موقعیت باز فروش، متناسب با موقعیت های باز (اعم از خرید و فروش) و براساس ضوابط وجه تضمین، از دارنده موقعیت باز فروش دریافت می شود؛
- ۶۶) وجه تضمین جبرانی: وجه تضمینی که پس از دریافت اختاریه افزایش وجه تضمین، باید نزد اتاق پایاپای تودیع شود؛
- ۶۷) وجه تضمین لازم: وجه تضمینی است که به طور روزانه متناسب با موقعیت های باز (اعم از خرید و فروش) و براساس ضوابط وجه تضمین، تعیین می شود. اگر وجه تضمین پرداخت شده از حداقل وجه تضمین کمتر باشد، باید تا وجه تضمین لازم افزایش یابد؛
- ۶۸) هیئت پذیرش: هیئت پذیرش بورس است؛

فصل دوم: مشخصات قرارداد

ماده ۶۰) مشخصات قرارداد یک گروه اختیار معامله شامل موارد زیر است:

۱) سهم پایه؛	۱۱) واحد پولی قیمت؛
۲) نماد معاملاتی متشکل از سهم پایه - ماه قرارداد - قیمت اعمال - نوع قرارداد اختیار معامله؛	۱۲) سقف موقعیت های باز و هم جهت؛
۳) اندازه قرارداد؛	۱۳) خسارت ها؛
۴) فاصله قیمت اعمال؛	۱۴) سقف وثیقه قابل دریافت از مشتری؛
۵) وجه تضمین شامل وجه تضمین اولیه، وجه تضمین لازم، حداقل وجه تضمین و وجه تضمین اضافی؛	۱۵) نحوه درج قرارداد اختیار معامله؛
۶) سبک اعمال؛	۱۶) نحوه اعمال؛
۷) روش تخصیص؛	۱۷) ساعات و روزهای معاملاتی؛
۸) حداقل تغییر قیمت؛	۱۸) کارمزدها؛
۹) ماه های قرارداد؛	۱۹) تسویه پس از اعمال؛
۱۰) دوره معاملاتی؛	۲۰) سقف سفارش؛

تبصره ۱: بندهای (۱) تا (۱۴) مشخصات قرارداد به پیشنهاد بورس به تصویب هیئت پذیرش می رسد و بندهای (۱۵) تا (۲۰) آن براساس ضوابط این دستورالعمل تعیین می شود.

تبصره ۲: کلیه بندها در قالب مشخصات قرارداد به اطلاع عموم می رسد.

ماده ۶۱) بورس اطلاعاتی معاملاتی قرارداد اختیار معامله را حداقل سه روز کاری پیش از اولین روز معاملاتی هر زیرگروه هم ماه در قالب فرم های مصوب هیئت مدیره بورس از طریق سایت رسمی خود به اطلاع عموم می رساند.

ماده ۶۲) دارنده موقعیت باز خرید می تواند، براساس سبک اعمال تعیین شده در مشخصات قرارداد، قرارداد اختیار معامله خود را اعمال کند. اعمال می تواند براساس ضوابط این دستورالعمل تا آخرین روز معاملاتی^۱، صرفاً در آخرین روز معاملاتی^۲ یا در برخی از روزهای معاملاتی^۳ صورت پذیرد.

1. American Style
2. European Style
3. Bermudan Style

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۶۳) موقعیت های باز و هم جهت نباید از سقف های تعیین شده تجاوز کند. سقف موقعیت های باز در سطح مشتری، کارگزار و بازار و سقف موقعیت های هم جهت در سطح مشتری و کارگزار در مشخصات قرارداد تعیین می شود.

ماده ۶۴) خسارت های مقرر در مشخصات قرارداد از محل حساب عملیاتی کارگزار و در صورت عدم کفایت، از محل وثایق کارگزار نزد اتاق پایاپای تأمین و رأساً برداشت می شود. در صورت عدم کفایت وثایق، کارگزار مکلف است حسب دستور اتاق پایاپای خسارت های مربوطه را پرداخت کند. بدیهی است کارگزار می تواند این خسارات را راساً از محل وثایق یا تضامین مشتری برداشت کند و در صورت عدم کفایت از مشتری مطالبه کند. مستندات این اقدامات باید در سوابق کارگزاری نگهداری شود.

ماده ۶۵) در اولین روز معاملاتی هر زیرگروه هم ماه، حداقل دو قرارداد اختیار معامله در سود، یک قرارداد اختیار معامله بی تفاوت و دو قرارداد اختیار معامله در زیان درج می شود. این موضوع تحت عنوان نحوه درج قرارداد اختیار معامله در مشخصات قرارداد اعلام می شود.

ماده ۶۶) درج قراردادهای اختیار معامله براساس قیمت پایانی سهم پایه در بازار نقدی، در روز معاملاتی قبل و با لحاظ فاصله قیمت اعمال انجام می شود.

ماده ۶۷) بورس باید از اولین روز معاملاتی تا پنج روز کاری پیش از آخرین روز معاملاتی هر زیرگروه هم ماه، در صورت وقوع شرایط زیر، پیش از آغاز معاملات روزانه، حداقل دو قرارداد اختیار معامله جدید در آن زیرگروه هم ماه معرفی و از طریق سامانه معاملاتی اعلام کند:

- الف) قیمت پایانی سهم پایه در بازار نقدی در روز معاملاتی قبل، بزرگتر یا مساوی بیشترین قیمت اعمال قراردادهای اختیار معامله شود؛ یا
- ب) قیمت پایانی سهم پایه در بازار نقدی در روز معاملاتی قبل، کوچکتر یا مساوی کمترین قیمت اعمال قراردادهای اختیار معامله شود.

تبصره: در هر صورت قراردادهای جدید باید به نحوی معرفی شوند که همواره امکان معامله حداقل دو قرارداد اختیار معامله در سود و دو قرارداد اختیار معامله در زیان که قیمت اعمال آنها به میزان یک و دو فاصله قیمت اعمال با قیمت پایانی سهم پایه در بازار نقدی در روز معاملاتی قبل تفاوت دارد، وجود داشته باشد.

ماده ۶۸) اعمال قرارداد اختیار معامله تنها به درخواست دارنده موقعیت باز خرید و براساس ضوابط این دستورالعمل انجام می شود که تحت عنوان نحوه اعمال در مشخصات قرارداد اعلام می شود.

ماده ۶۹) تخصیص قراردادهای اختیار معامله اعمال شده به موقعیت های باز فروش، براساس روش ردگیری موقعیت انجام می شود. در صورتی که بنا به تشخیص هیئت پذیرش به دلیل هزینه های بالا یا اشکالات فنی اجرای روش ردگیری موقعیت امکان پذیر نباشد، استفاده از یکی از روش های تخصیص تسهیم به نسبت، زمانی یا تصادفی نیز بلامانع است. روش تخصیص قراردادهای اختیار معامله در مشخصات قرارداد ذکر می گردد.

تبصره: در صورت تعیین سایر روش های تخصیص غیر از روش ردگیری موقعیت، فروشندگان اختیار معامله باید حین انعقاد قرارداد به اتاق پایاپای وکالت و اجازه دهند که اتاق پایاپای مشتری طرف قرارداد آنان یا هر دارنده اختیار معامله را برای اعمال اختیار به آنان حواله دهد.

ماده ۷۰) ساعات و روزهای انجام معامله در بازار مشتقه، توسط هیئت مدیره بورس تعیین می شود.

تبصره ۱: تغییرات ساعات و روزهای معامله حداقل ۳ روز کاری قبل از اجرا، باید از طریق سایت رسمی بورس به اطلاع عموم برسد.

تبصره ۲: مدیرعامل بورس می تواند ساعات شروع و خاتمه و طول جلسه معاملاتی را در صورت بروز اشکالات فنی در سامانه معاملاتی تغییر دهد. این تغییرات باید بلافاصله از طریق سایت رسمی بورس و سامانه معاملاتی به اطلاع عموم برسد. بورس باید مستندات مربوط به اشکالات فنی سامانه معاملاتی را در سوابق خود نگهداری و حسب درخواست به سازمان ارائه کند.

ماده ۷۱) کارمزدهای بازار قراردادهای اختیار معامله، شامل کارمزد معاملات و کارمزد اعمال است. کارمزد اعمال از همه دارندگان موقعیت بازی که قرارداد اختیار معامله آنها تسویه نقدی ویا فیزیکی شده است، اخذ می شود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۷۲) اگر دارنده موقعیت باز خرید، قرارداد اختیار معامله را اعمال کند، دارنده موقعیت باز فروش موظف به انجام تعهدات تسویه فیزیکی براساس مقررات است. اگر دارنده موقعیت باز فروش به تعهدات تسویه فیزیکی عمل نکند، قرارداد اختیار معامله براساس قیمت پایانی سهم پایه در روز اعمال تسویه نقدی و خسارت های مقرر دریافت می شود.

ماده ۷۳) بورس می تواند حداکثر تعداد مجاز قرارداد اختیار معامله به ازای هر سفارش را تحت عنوان سقف سفارش تعیین و در مشخصات قرارداد اعلام کند.

فصل سوم: ثبت سفارشات مشتریان

ماده ۷۴) کارگزاران یا کارگزار/معامله گرانی مجاز به انجام معاملات در بازار مشتقه هستند که مجوز لازم را از سازمان اخذ کرده باشند، در بورس پذیرفته شده باشند و به تشخیص سازمان نرم افزارهای آن کارگزاری امکانات لازم برای انجام معاملات قراردادهای اختیار معامله را داشته باشد. فعالیت در بازار مشتقه به منزله پذیرش مفاد این دستورالعمل توسط کارگزار یا کارگزار/معامله گر می باشد.

ماده ۷۵) نمایندگان کارگزاران به منظور دسترسی به سامانه معاملاتی برای انجام معاملات در بازار مشتقه باید دارای گواهی نامه حرفه ای معامله گری ابزارهای مشتقه باشند و دوره های آموزشی مربوطه را گذرانده باشند.

ماده ۷۶) بورس می تواند در مورد تعداد کارگزاری که یک مشتری می تواند از طریق آنها معامله کند، محدودیت تعیین کند. کارگزار و مشتری مکلف به کنترل و رعایت مفاد این ماده هستند.

ماده ۷۷) همه مشتریان به منظور فعالیت در بازار مشتقه باید فرم بیانیه ریسک و قرارداد فی مابین مشتری و کارگزار را نزد کارگزار تکمیل و امضا کنند. فرم بیانیه ریسک توسط بورس تهیه و ابلاغ می شود.

ماده ۷۸) کارگزار باید در زمان اخذ سفارش خرید یا فروش، هزینه های معاملاتی علاوه ارزش معاملاتی قرارداد اختیار معامله یا وجه تضمین مورد نیاز را، حسب مورد، به حساب مشتری منظور کند. حساب مشتری از محل وجوه واریزی وی به حساب عملیاتی کارگزار، بستنکاری وی در دفاتر کارگزاری و وجوه متعلق به کارگزار قابل تأمین است.

تبصره ۵: کارگزار باید در دفاتر خود برای هر مشتری، سرفصل جداگانه ای ایجاد کند و در زمان اجرای سفارش های مشتری از کفایت وجوه در حساب وی اطمینان یابد.

ماده ۷۹) کارگزار می تواند در مورد سفارش های فروش، علاوه بر وجه تضمین اولیه، به منظور اطمینان از ایفای تعهدات مشتری، وثایق یا تضامینی تا سقف تعیین شده در مشخصات قرارداد از مشتری دریافت کند.

ماده ۸۰) انواع سفارش و اعتبار آن در بازار مشتقه به شرح "دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات در بورس اوراق بهادار تهران، مصوب هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار" است که براساس ملاحظات فنی، توسط هیئت مدیره بورس انتخاب می شود.

ماده ۸۱) احراز هویت، دریافت و ثبت سفارش مشتریان و نگهداری سوابق معاملات و تسویه آنها براساس مقررات مصوب سازمان انجام می شود.

فصل چهارم: نحوه انجام معاملات

ماده ۸۲) مراحل انجام معاملات در بازار مشتقه براساس "دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات در بورس اوراق بهادار تهران، مصوب هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار" تعیین می شود.

ماده ۸۳) اجرای سفارش های ثبت شده در سامانه معاملاتی براساس اولویت قیمت و در صورت برابری قیمت ها، براساس اولویت زمانی ثبت سفارش انجام می شود.

ماده ۸۴) بورس قیمت پایانی قرارداد اختیار معامله هر نماد معاملاتی را حداکثر یک ساعت پس از پایان معاملات روزانه براساس رویه زیر محاسبه و اعلام می کند:

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

الف) اگر قرارداد اختیار معامله ای در یک روز معاملاتی معامله شود، قیمت پایانی قرارداد اختیار معامله، میانگین وزنی قیمت معاملات انجام شده طی آن روز معاملاتی است؛

ب) اگر قرارداد اختیار معامله ای در یک روز معاملاتی معامله نشود، قیمت پایانی روز معاملاتی قبل به عنوان قیمت پایانی در نظر گرفته می شود.

ماده ۸۵) اگر کارگزار به دلیل خطای کاربری یا سامانه معاملاتی، نسبت به معاملات معترض باشد، باید مراتب اعتراض خود را با ذکر دلیل برای رسیدگی تا پایان معاملات همان روز به بورس اعلام کند. تصمیم مدیرعامل بورس در این زمینه لازم الاجرا است.

ماده ۸۶) اگر ظن دستکاری قیمت در معاملات وجود داشته باشد یا تغییرات غیرعادی در قیمت قرارداد اختیار معامله مشاهده شود، سازمان یا مدیرعامل بورس، می تواند دستور توقف نماد معاملاتی قرارداد اختیار معامله را صادر کند. توقف نماد معاملاتی توسط مدیرعامل بورس حداکثر به مدت سه جلسه معاملاتی امکان پذیر است و توقف نماد برای مدتی بیش از سه جلسه معاملاتی صرفاً با موافقت سازمان امکان پذیر است. بازگشایی مجدد نماد، حسب مورد، براساس دستور متوقف کننده نماد معاملاتی امکان پذیر است. معاملات متأثر از اقدامات فوق به تشخیص مقام دستوردهنده توسط بورس ابطال می گردد.

ماده ۸۷) مشتری تا پیش از پایان معاملات آخرین روز معاملاتی می تواند اقدام به بستن موقعیت باز خود کند.

فصل پنجم: تسویه و پایاپای

ماده ۸۸) کارگزار مسئولیت ایفای تعهدات مشتریان را در قبال اتاق پایاپای، به شرحی که در این دستورالعمل ذکر شده است، بر عهده دارد. بدیهی است مسئولیت کارگزار رافع تعهدات مشتری در مقابل کارگزار نمی باشد.

ماده ۸۹) کارگزار برای انجام معاملات در بازار قراردادهای اختیار معامله، باید حساب عملیاتی و حساب اعمال را نزد بانک عامل افتتاح کند. کارگزار در زمان افتتاح هر حساب اجازه برداشت، انسداد و سایر امور لازم برای انجام عملیات تعیین وجه تضمین لازم، تسویه و پایاپای معاملات و تسویه قراردادهای اختیار معامله اعمال شده را مطابق مقررات این دستورالعمل به اتاق پایاپای می دهد.

ماده ۹۰) ثبت سفارش در سامانه معاملاتی منوط به وجود وجه تضمین یا ارزش معاملاتی قرارداد، حسب مورد، در حساب عملیاتی کارگزار است.

ماده ۹۱) اگر موجودی حساب عملیاتی کارگزار از وجه تضمین لازم بیشتر باشد، کارگزار می تواند حداکثر تا پایان معاملات روزانه، درخواست خود را برای دریافت مبلغ مازاد به اتاق پایاپای ارائه کند. اتاق پایاپای حداکثر تا پایان روز کاری بعد وجه مذکور را به کارگزار پرداخت می کند.

ماده ۹۲) کارگزار باید به منظور پوشش تعهدات خود در قبال اتاق پایاپای، وثیقه ای را نزد شرکت سپرده گذاری تودیع کند. هیئت مدیره شرکت سپرده گذاری، ارزش و انواع وثایق مورد قبول و ضوابط تعیین و اخذ آن را تعیین می کند.

ماده ۹۳) تسویه و پایاپای قراردادهای اختیار معامله پس از پایان معاملات روزانه به شرح زیر انجام می شود:

الف) معاملات کارگزار براساس ارزش معاملاتی قراردادهای اختیار معامله و با احتساب کارمزدهای مربوطه و کسورات قانونی تسویه می شود. بر

این اساس، خالص بستنکاری یا بدهکاری کارگزار محاسبه و به حساب وی منظور می شود؛

ب) اتاق پایاپای براساس ضوابط وجه تضمین، وجه تضمین لازم کارگزار را محاسبه می کند؛

ج) اگر موجودی حساب عملیاتی کارگزار از حداقل وجه تضمین کمتر شود، اتاق پایاپای اختاریه افزایش وجه تضمین را حداکثر تا پایان همان روز معاملاتی به کارگزار ارسال می کند؛

د) کارگزار پس از دریافت اختاریه افزایش وجه تضمین باید تا قبل از پایان جلسه معاملاتی روز کاری بعد، وجه تضمین جبرانی را پرداخت کند یا نسبت به بستن موقعیت های باز فروش مشتریان که تعهدات وجه تضمین آن ایفا نشده است، براساس ضوابط این دستورالعمل اقدام نماید.

تبصره: اگر به هر دلیلی طی مهلت های موضوع این ماده، کارگزار تعهدات خود را ایفا نکند، اتاق پایاپای تعهدات وی را از محل وثایق تودیع شده تأمین می کند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۹۴) افزایش موقعیت های باز فروش برای کارگزاری که اختطاریه افزایش وجه تضمین دریافت کرده است، پس از پرداخت وجه تضمین جبرانی یا بستن آن دسته از موقعیت های باز مشتریانی که تعهدات وجه تضمین آنها ایفا نشده است، متناسب با اختطاریه افزایش وجه تضمین امکان پذیر است.

ماده ۹۵) اتاق پایاپای پس از اعلام قیمت پایانی قرارداد اختیار معامله تا پایان همان روز معاملاتی، گزارشی را که حداقل مشتمل بر موارد زیر است، به اطلاع کارگزار می‌رساند:

- ۱) موقعیت های باز کارگزار به تفکیک مشتری و نماد معاملاتی؛
- ۲) معاملات انجام شده توسط کارگزار به تفکیک مشتری و نماد معاملاتی؛
- ۳) موجودی حساب عملیاتی کارگزار؛
- ۴) میزان وجه تضمین لازم کارگزار و مشتری به تفکیک؛
- ۵) بدهکاری یا بستانکاری کارگزار بابت معاملات انجام شده به تفکیک مشتری؛
- ۶) کارمزدهای معاملاتی و کسورات قانونی.

ماده ۹۶) وجه تضمین اضافی توسط اتاق پایاپای و براساس ضوابط وجه تضمین، محاسبه و در وجه تضمین لازم لحاظ می‌گردد. پس از اعمال وجه تضمین اضافی اگر موجودی حساب عملیاتی کارگزار از حداقل وجه تضمین کمتر شود، اختطاریه افزایش وجه تضمین برای وی ارسال می‌شود.

ماده ۹۷) کارگزار عملیات تعیین وجه تضمین لازم را در مورد مشتریان دارای موقعیت باز به شرح زیر انجام می‌دهد:

- ۱) پس از دریافت گزارش پایاپای موضوع ماده ۹۵ این دستورالعمل، وجه تضمین لازم مشتری را براساس ضوابط وجه تضمین محاسبه و خالص وجوه را پس از کسر کارمزدها و کسورات قانونی به حساب وی منظور می‌کند؛
- ۲) اگر پس از انجام عملیات فوق، موجودی وجه تضمین مشتری نزد کارگزار از حداقل وجه تضمین مشتری کمتر شود، کارگزار این موضوع را به روش تعیین شده در قرارداد فی مابین مشتری و کارگزار تا پیش از آغاز جلسه معاملاتی روز بعد به اطلاع مشتری می‌رساند؛
- ۳) اگر مشتری تا یک ساعت پس از شروع معاملات روز بعد، وجه تضمین خود را تا وجه تضمین لازم روز معاملاتی قبل افزایش ندهد، کارگزار باید در همان روز معاملاتی، با ثبت سفارش به قیمت بازار راساً اقدام به بستن آن دسته از موقعیت های باز مشتری که تعهدات وجه تضمین آن ایفا نشده است، کند.

فصل نهم: اعمال

ماده ۹۸) اعمال قرارداد اختیار معامله صرفاً در روزهای مجاز براساس سبک اعمال امکان پذیر است.

ماده ۹۹) دارنده موقعیت باز خرید در صورت تمایل به اعمال قرارداد اختیار معامله، باید درخواست اعمال خود را به روش تعیین شده در قرارداد فی مابین مشتری و کارگزار، حداکثر تا ۵ دقیقه پس از پایان معاملات روزانه به کارگزار ارائه کند.

تبصره ۱: پذیرش درخواست اعمال قرارداد اختیار معامله خرید، مستلزم تامین ارزش اعمال قرارداد اختیار معامله توسط دارنده موقعیت باز خرید و پذیرش درخواست اعمال قرارداد اختیار معامله فروش، مستلزم وجود سهم پایه به تعداد اندازه قرارداد در کد مالکیت دارنده موقعیت باز خرید است.

تبصره ۲: امکان اعمال قرارداد اختیار معامله به میزان کسری از اندازه قرارداد وجود ندارد.

تبصره ۳: اگر پس از ارائه درخواست اعمال، امکان اعمال تعدادی از قراردادهای یک مشتری وجود داشته باشد، اعمال براساس همان تعداد قرارداد انجام می‌شود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۱۰۰) کارگزار باید حداکثر تا ۱۵ دقیقه پس از پایان معاملات روزانه، درخواست های اعمال موضوع ماده ۹۹ این دستورالعمل را به اتاق پایاپای ارائه کند. اعلام کارگزار مبنای تخصیص وجوه موجود در حساب اعمال کارگزار به تفکیک مشتری است.

ماده ۱۰۱) اتاق پایاپای پس از پایان مهلت ارائه درخواست های اعمال توسط کارگزار، اقدامات زیر را انجام می دهد:

- الف) تطبیق تعداد موقعیت های درخواست شده برای اعمال با موقعیت های باز خرید مشتری در هر نماد معاملاتی؛
- ب) بررسی کفایت موجودی حساب اعمال کارگزار بابت قراردادهای اختیار معامله خرید اعمال شده؛
- ج) بررسی کفایت سهم پایه موجود در کد مالکیت دارنده موقعیت باز خرید بابت قراردادهای اختیار معامله فروش اعمال شده؛
- د) پس از انجام بررسی های بندهای الف، ب و ج این ماده، دارندگان موقعیت باز خریدی که امکان اجرای درخواست اعمال آنها وجود دارد، مشخص می شوند و صرفاً در مورد این اشخاص، به روش تخصیص ذکر شده در مشخصات قرارداد، دارندگان موقعیت باز فروش مقابل آنها تعیین می شوند؛
- ه) اتاق پایاپای فهرست آن دسته از موقعیت های باز فروش کارگزاران به تفکیک مشتری که باید به تعهدات خود عمل کنند و میزان تعهدات را، تا یک ساعت پس از پایان معاملات روزانه به اطلاع کارگزار می رساند.
- تبصره:** اگر درخواست اعمال ارائه شده توسط کارگزار به دلیل عدم وجود شرایط موضوع بندهای الف، ب و ج این ماده اجرا نشود، علیرغم عدم اجرای درخواست اعمال، کارگزار مکلف به پرداخت کارمزدهای اعمال می باشد.
- و) کارگزار باید حداکثر تا یک ساعت و نیم پس از پایان معاملات روزانه به روش تعیین شده در قرارداد فی مابین مشتری و کارگزار، تعهدات مربوط به اعمال دارندگان موقعیت باز فروش تخصیص یافته را به اطلاع ایشان برساند.
- ز) دارندگان موقعیت باز فروش تخصیص یافته در مورد قرارداد اختیار معامله فروش، تا دو ساعت پس از پایان معاملات روزانه فرصت دارند وجهی معادل ارزش اعمال قرارداد اختیار معامله را نزد کارگزار تأمین کنند.
- ح) کارگزار باید حداکثر تا دو ساعت و نیم پس از پایان معاملات روزانه، فهرست دارندگان موقعیت باز فروش را که ارزش اعمال قرارداد اختیار معامله را تأمین کرده اند، به اطلاع اتاق پایاپای برساند و وجوه لازم جهت اعمال قراردادهای اختیار معامله را در حساب اعمال خود تأمین کنند.
- ط) قراردادهای اختیار معامله تخصیص یافته قابل اعمال شامل موارد زیر است:
- ۱) موقعیت های باز فروش قراردادهای اختیار معامله فروش که براساس فهرست اعلامی کارگزار به اتاق پایاپای، ارزش اعمال قرارداد اختیار معامله را تأمین کرده اند؛
 - ۲) موقعیت های باز فروش قرارداد اختیار معامله خرید که براساس بررسی اتاق پایاپای، سهم پایه در کد مالکیت آنها در شرکت سپرده گذاری موجود است.
- ی) اتاق پایاپای تا پایان روز اعمال، قراردادهای اختیار معامله تخصیص یافته قابل اعمال را تسویه فیزیکی می کند. شرکت سپرده گذاری بر این اساس، سهم پایه موضوع قرارداد اختیار معامله را حسب نوع قرارداد اختیار معامله (خرید یا فروش) به کد مالکیت دارنده موقعیت باز خرید یا فروش منتقل و وجه آن را به حساب طرف مقابل منظور می کند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ک) قراردادهای اختیار معامله تخصیص یافته غیر قابل اعمال تسویه نقدی می شود و کارگزار متناسب با موقعیت های باز فروش مشتریان خود که تسویه نقدی شده است، مشمول خسارت های مقرر در مشخصات قرارداد می شود.

ماده ۱۰۲) اعمال قرارداد اختیار معامله در زمان توقف نماد معاملاتی آن امکان پذیر نیست. صرفاً قرارداد اختیار معامله ای که تا پایان دوره معاملاتی متوقف باشد، در آخرین روز معاملاتی می تواند اعمال شود که در این صورت قرارداد اختیار معامله براساس آخرین قیمت پایانی سهم پایه در بازار نقدی، تسویه نقدی می شود.

فصل هفتم: تعدیل قرارداد اختیار معامله براساس اقدام شرکتی ناشر

ماده ۱۰۳) توقف و بازگشایی نماد معاملاتی قراردادهای اختیار معامله به طور همزمان با توقف و بازگشایی سهم پایه در بازار نقدی و به یک روش انجام می شود.

ماده ۱۰۴) افزایش سرمایه ناشر سهم پایه منجر به تعدیل قیمت اعمال، اندازه قراردادهای اختیار معامله و سقف موقعیت های یک گروه اختیار معامله می شود. در این صورت، بورس پیش از بازگشایی نماد معاملاتی قراردادهای اختیار معامله، تغییرات لازم را به شرح زیر انجام می دهد:

$$\frac{\text{قیمت تعدیل شده}}{\text{قیمت تئوریک سهم پایه پس از اقدام شرکتی}} = \frac{\text{قیمت اعمال تعدیل شده}}{\text{قیمت پایانی سهم پایه در آخرین روز قبل از مؤثر شدن اقدام شرکتی}}$$

$$\frac{\text{قیمت اعمال اختیار معامله}}{\text{قیمت اعمال تعدیل شده}} = \text{اندازه قرارداد} \times \text{اندازه قرارداد تعدیل شده}$$

تبصره ۱: اگر اندازه قرارداد تعدیل شده شامل جزء اعشاری باشد، عدد حاصل به نزدیک ترین عدد صحیح گرد می شود.

تبصره ۲: پس از اقدام شرکتی و قبل از بازگشایی نماد معاملاتی قرارداد اختیار معامله، تغییرات از طریق سایت رسمی بورس به اطلاع عموم می رسد.

ماده ۱۰۵) تصویب تقسیم سود توسط مجمع ناشر سهم پایه منجر به تعدیل قیمت اعمال قراردادهای اختیار معامله یک گروه اختیار معامله می شود. در این صورت، بورس پیش از بازگشایی نماد معاملاتی قراردادهای اختیار معامله یک گروه اختیار معامله، تغییرات لازم را به شرح زیر انجام می دهد:

$$\text{سود تقسیمی مصوب مجمع} - \text{قیمت اعمال} = \text{قیمت اعمال تعدیل شده}$$

فصل هشتم: سایر موارد

ماده ۱۰۶) دارندگان اطلاعات نهانی سهم پایه همه تکالیفی را که طبق قانون و مقررات در مورد سهم پایه دارند، در مورد معاملات قراردادهای اختیار معامله مبتنی بر آن نیز دارند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

دستورالعمل ثبت و سپرده گذاری کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا و تسویه و پایاپای معاملات در بورس انرژی

مصوب ۱۳۹۱/۱۰/۱۷ هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار

بخش اول: تعاریف

ماده ۱-

اصطلاحات و واژه‌هایی که در این دستورالعمل به کار رفته‌اند دارای معانی زیر می‌باشند. معانی اصطلاحات و واژه‌های تعریف نشده در این دستورالعمل حسب مورد مطابق تعاریف موجود در ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی، دستورالعمل معاملات کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا در بورس انرژی مصوب ۱۳۹۱/۷/۱۰ شورای عالی بورس و اوراق بهادار و دستورالعمل پذیرش کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا در بورس انرژی مصوب ۱۳۹۱/۷/۲۹ هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار خواهد بود.

- ۱- **اتاق پایاپای:** واحد سازمانی از شرکت سپرده گذاری مرکزی است که وظیفه تسویه و پایاپای کردن معاملات انجام شده در بورس را بر عهده دارد.
- ۲- **اختیار فروش تبعی:** اختیار معامله‌ای است که همراه با معامله سلف، از سوی عرضه کننده به خریدار داده می‌شود و براساس آن، اختیار فروش تعداد مشخصی از دارایی پایه به قیمت اعمال تعیین شده در مشخصات قرارداد در تاریخ سررسید به خریدار داده می‌شود. این اختیار به موجب قرارداد سلف موازی استاندارد منحصراً به خریدار سلف موازی استاندارد انتقال می‌یابد.
- ۳- **اختیار خرید تبعی:** اختیار معامله‌ای است که همراه با معامله سلف، از سوی خریدار به عرضه کننده داده می‌شود و براساس آن اختیار خرید تعداد مشخصی از دارایی پایه به قیمت اعمال تعیین شده در مشخصات قرارداد در تاریخ سررسید به عرضه کننده داده می‌شود. تعهد موضوع قرارداد اختیار خرید تبعی به موجب قرارداد سلف موازی استاندارد، منحصراً به خریدار سلف موازی استاندارد انتقال می‌یابد.
- ۴- **اخطاریه افزایش وجه تضمین:** اخطاریه‌ای است که به منظور افزایش وجه تضمین کارگزار تا سطح وجه تضمین اولیه از طرف اتاق پایاپای به کارگزار ارسال می‌شود.
- ۵- **ارزش بازار قرارداد آتی:** ارزش دارایی پایه تعهد شده در قرارداد آتی براساس آخرین قیمت تسویه روزانه است که به صورت حاصل ضرب اندازه قرارداد آتی در آخرین قیمت تسویه روزانه محاسبه می‌شود.
- ۶- **ارزش معامله قرارداد آتی:** ارزش دارایی پایه تعهد شده در قرارداد آتی براساس قیمت قرارداد آتی است که به صورت حاصل ضرب اندازه قرارداد آتی در قیمت معامله قرارداد آتی محاسبه می‌شود.
- ۷- **اطلاعیه عرضه:** سندی است که بورس براساس اطلاعات دریافتی عرضه از کارگزار فروشنده، تنظیم و از طریق سایت رسمی خود و سامانه معاملاتی به عموم و کارگزاران اطلاع رسانی می‌نماید.
- ۸- **عضو اتاق پایاپای:** کارگزار، کارگزار/ معامله گر و هر شخص حقوقی دیگری است که تحت این عنوان مطابق دستورالعمل پذیرش اعضاء در اتاق پایاپای، به عنوان عضو اتاق پایاپای پذیرفته شده است.
- ۹- **اعلامیه تسویه وجوه:** سندی است که پس از تسویه معامله توسط اتاق پایاپای صادر و به کارگزار خریدار و فروشنده ارائه می‌شود.
- ۱۰- **امور تسویه:** عبارت است از اقدامات لازم جهت تسویه معاملات از جمله واریز وجه قرارداد در تسویه نقدی، ارائه اسناد در تسویه اعتباری و معاملات نسبه طبق فرمت شرکت سپرده گذاری مرکزی و همچنین واریز کارمزدها و سایر کسورات مربوطه طبق مقررات.
- ۱۱- **انفساخ:** عبارت است از انحلال قهری قرارداد به گونه‌ای که قرارداد فاقد هرگونه آثاری می‌گردد.
- ۱۲- **بستن موقعیت:** ساقط شدن تعهد با اتخاذ یک موقعیت تعهدی جدید معکوس در مقابل موقعیت تعهدی باز مشتری است.
- ۱۳- **به روزرسانی حسابها:** فرآیندی است که پس از پایان جلسه معاملات توسط اتاق پایاپای و به ترتیبی که در این دستورالعمل ذکر شده است، با هدف به روزرسانی وجوه تضمین انجام می‌شود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

- ۱۴- **بورس:** شرکت بورس انرژی (سهامی عام) است.
- ۱۵- **بیانیه ریسک:** فرمی است که پیش از آغاز معاملات در بازار مشتقه به امضای مشتری می‌رسد و حاکی از آگاهی کامل مشتری از ریسک معاملات مشتقه و پذیرش مقررات این بازار است. فرمت بیانیه ریسک به تصویب هیئت مدیره بورس می‌رسد.
- ۱۶- **تسویه و پایاپای:** فرآیندی است که طی آن حقوق و تعهدات طرفین معامله محاسبه و به ترتیبی که در این دستورالعمل ذکر شده است، تسویه می‌شود.
- ۱۷- **تسویه نهایی:** تسویه نقدی یا تحویل فیزیکی دارایی پایه قرارداد آتی یا قرارداد سلف موازی استاندارد که طبق ضوابط این دستورالعمل انجام می‌شود.
- ۱۸- **تسویه نقدی:** تسویه نهایی قرارداد آتی به طور نقدی براساس آخرین قیمت تسویه روزانه یا قرارداد سلف موازی استاندارد به طور نقدی براساس قیمت پایانی آخرین روز معاملاتی که منجر به سقوط تعهدات طرفین می‌شود.
- ۱۹- **تلورانس تحویل:** عبارت است از مقدار مجاز تفاوت میزان کالای تحویلی نسبت به کالای معامله شده که توسط هیأت پذیرش بورس تعیین و در قالب امیدنامه منتشر می‌گردد.
- ۲۰- **ثبت کالای عرضه کننده:** عبارت است از ثبت کالا و عرضه کننده آن و همچنین در صورت تفاوت عرضه کننده و تولیدکننده، ثبت اطلاعات تولیدکننده کالا.
- ۲۱- **حداقل وجه تضمین:** نسبتی از وجه تضمین اولیه قرارداد آتی است که کاهش موجودی حساب و جوجه تضمین به کمتر از این نسبت، منجر به صدور اخطاریه افزایش وجه تضمین می‌شود.
- ۲۲- **حساب بستانکاران موقت:** حسابی است که جهت واریز خسارت ناشی از فسخ یا انفساخ معامله یا تأخیر در تسویه و تحویل طبق ضوابط این دستورالعمل توسط اتاق پایاپای مورد استفاده قرار می‌گیرد.
- ۲۳- **حساب تسویه:** حساب یا حساب‌های بانکی که اتاق پایاپای و نیز هر یک از اعضاء جهت دریافت‌ها، پرداخت‌ها و کسورات مربوط به معاملات کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالای معامله شده به نام خود افتتاح می‌نمایند.
- ۲۴- **حساب وجوه تضمین:** حساب بانکی است که توسط هر یک از اعضاء جهت نگهداری وجوه تضمین معاملات آتی افتتاح می‌شود.
- ۲۵- **حوادث غیرمترقبه (فورس ماژور):** حوادثی است خارجی، غیرقابل اجتناب و غیرقابل پیش‌بینی که در نتیجه وقوع آن متعهد اعم از خریدار و فروشنده قادر به انجام تعهد خود نباشند.
- ۲۶- **حواله خرید کالا:** سندی است که توسط کارگزار فروشنده یا فروشنده به اتاق پایاپای ارائه می‌شود. این سند توسط فروشنده یا کارگزار فروشنده حسب مورد طبق فرمت شرکت سپرده‌گذاری مرکزی، به نام خریدار صادر می‌شود و خریدار می‌تواند با ارائه آن به فروشنده، کالای خریداری شده را تحویل گیرد.
- ۲۷- **دوره تحویل قراردادهای آتی:** دوره‌ای است که پس از آخرین روز معاملاتی آغاز و تا انتهای ماه قرارداد آتی ادامه دارد و طی آن تسویه نهایی انجام می‌شود.
- ۲۸- **زمان تحویل:** مدت زمانی است که در آن، کالای موضوع قرارداد طبق زمان‌های تعیین شده در اطلاعیه عرضه و مهلت‌های مقرر در این دستورالعمل تحویل داده می‌شود.
- ۲۹- **سقف اعتباری:** حداکثر ارزش معاملاتی است که متناسب با تضمین ارائه شده برای هر عضو اتاق پایاپای، توسط هیأت مدیره شرکت سپرده‌گذاری مرکزی تعیین و ابلاغ می‌شود.
- ۳۰- **سقف مجاز عرضه:** حداکثر میزان مجاز عرضه توسط هر عرضه کننده است که براساس تضمین تودیی وی نزد اتاق پایاپای طبق مقررات توسط شرکت سپرده‌گذاری مرکزی تعیین می‌شود.
- ۳۱- **شرکت سپرده‌گذاری مرکزی:** شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه (سهامی عام) است.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

- ۳۲- **صندوق ضمانت تسویه (صندوق تضمین):** صندوقی است که به منظور تضمین تسویه وجوه ناشی از انجام معاملات، در شرکت سپرده گذاری مرکزی ایجاد می شود. ضوابط تشکیل و فعالیت این صندوق به پیشنهاد شرکت سپرده گذاری مرکزی به تصویب هیأت مدیره سازمان خواهد رسید.
- ۳۳- **صورت وضعیت حساب:** گزارشی از وضعیت حساب معاملات هر عضو اتاق پایاپای است که طبق ضوابط این دستورالعمل توسط اتاق پایاپای به تفکیک هر عضو صادر و به وی اعلام می شود.
- ۳۴- **گواهی آمادگی تحویل:** سندی است که از سوی خریدار و فروشنده قرارداد آتی و به منظور آگاهی اتاق پایاپای از آمادگی وی جهت تحویل کالا در قالب فرم های بورس ارائه می گردد.
- ۳۵- **گواهینامه انجام معامله:** سندی کاغذی یا الکترونیکی است که پس از قطعی شدن معامله، توسط بورس صادر و برای اتاق پایاپای ارسال می گردد.
- ۳۶- **قیمت اعمال:** قیمت توافقی خریدار و فروشنده در اختیار معامله برای خرید یا فروش دارایی پایه است که در مشخصات قرارداد قید می گردد.
- ۳۷- **قیمت تسویه روزانه:** قیمتی است که پس از آخرین جلسه معاملات هر روز به منظور به روزرسانی حسابها توسط بورس محاسبه و اعلام می شود.
- ۳۸- **وجه تضمین:** وجهی است که از طرفین قرارداد آتی برای جلوگیری از امتناع از انجام قرارداد آتی، در قالب شرط ضمن عقد، دریافت می شود.
- ۳۹- **وجه تضمین اولیه:** وجه تضمینی است که برای تضمین ایفای تعهدات متناسب با موقعیت های تعهدی باز دریافت می شود که میزان آن در مشخصات هر قرارداد آتی تعیین می شود.
- ۴۰- **وجه تضمین جبرانی:** وجه تضمینی است که بعد از دریافت اخطار به افزایش وجه تضمین، باید نزد اتاق پایاپای تودیع شود.
- ۴۱- **وجه تضمین اضافی:** میزان افزایش در وجه تضمین اولیه است که با هدف پوشش ریسک ناشی از تغییرات سطح قیمت متناسب با موقعیت تعهدی باز از مشتری اخذ می شود.

بخش دوم: عضویت در اتاق پایاپای

فصل اول: شرایط عضویت

- ماده ۲-** شرکت های کارگزاری دارای مجوز از سازمان که در بورس پذیرفته شده اند در صورت احراز شرایط عضویت در اتاق پایاپای، عضو اتاق پایاپای محسوب می شوند. عضویت سایر اشخاص حقوقی در اتاق پایاپای حسب ضوابط مصوب سازمان امکان پذیر خواهد بود.
- تبصره:** ضوابط نحوه عضویت اعضاء در اتاق پایاپای با پیشنهاد هیأت مدیره شرکت سپرده گذاری مرکزی، به تصویب هیأت مدیره سازمان می رسد.
- ماده ۳-** عضو اتاق پایاپای موظف است موافقت نامه عضویت در اتاق پایاپای را امضاء نموده و حق عضویت خود را طبق مقررات به شرکت سپرده گذاری مرکزی پرداخت نماید.
- تبصره:** میزان حق عضویت اتاق پایاپای توسط هیأت مدیره شرکت سپرده گذاری مرکزی در چارچوب سقف های مصوب هیأت مدیره سازمان بصورت سالانه تعیین می گردد.
- ماده ۴-** عضو اتاق پایاپای مکلف است اطلاعات زیر را به ترتیبی که مشخص شده است به شرکت سپرده گذاری مرکزی ارائه نماید:

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۱. هر نوع مجازات یا وضعیتی که موجب ممنوعیت عضو اتاق پایاپای و یا مدیرعامل و یا هر یک از اعضای هیأت مدیره اشخاص حقوقی عضو اتاق پایاپای از تصرف در اموال و یا محرومیت از انجام معاملات می شود (از قبیل ورشکستگی، توقیف اموال یا منع شرکت در معاملات ویژه)

۲. تغییرات ثبتی عضو اتاق پایاپای اعم از تغییر در مدیران، اقامتگاه شرکت و سایر موارد پس از ثبت تغییرات

۳. سایر اطلاعات مورد درخواست از اعضاء اتاق پایاپای طبق مصوبات هیأت مدیره شرکت سپرده گذاری مرکزی

تبصره: نقض مقررات فوق تخلف محسوب شده و موضوع توسط شرکت سپرده گذاری مرکزی جهت رسیدگی به مرجع رسیدگی به تخلفات ارجاع خواهد شد.

ماده ۵- در صورت وقوع هر یک از موارد ذیل شرکت سپرده گذاری مرکزی براساس ضوابط مربوط به عضویت نسبت به تعلیق عضویت اعضاء تا زمان رفع دلایل تعلیق اقدام و موضوع را فوراً به سازمان و بورس اطلاع می دهد. بورس باید از انجام معامله اشخاصی که عضویت ایشان نزد اتاق پایاپای تعلیق شده است، جلوگیری نماید:

۱. عدم ارائه تضامین و سپرده ها طبق مقررات

۲. عدم ایفای تعهدات مالی اعم از پرداخت مبلغ معامله، کارمزدها، جریمه ها و خسارات مترتبه طبق مقررات

تبصره: در صورت تداوم تعلیق عضویت بیش از پنج روز کاری، پرونده عضو توسط شرکت سپرده گذاری مرکزی به کمیته رسیدگی به تخلفات ارجاع می شود.

ماده ۶- در صورتی که عضو اتاق پایاپای تعهدات خود را ظرف مهلت مقرر ایفا ننماید، اتاق پایاپای می تواند یک یا تمام اقدامات زیر را حسب مورد بصورت مجزا یا توأم انجام دهد:

۱. توقف موقت فعالیت عضو اتاق پایاپای و اعلام به بورس جهت جلوگیری از تداوم معاملات وی

۲. تامین تعهدات از سپرده ها و تضامین عضو نزد اتاق پایاپای

۳. تامین تعهدات از محل وجوه صندوق تضمین طبق مقررات مربوطه

فصل دوم: حساب اعضاء

ماده ۷- حساب های مورد استفاده توسط اتاق پایاپای شامل حساب تسویه، حساب وجوه تضمین و حساب بستانکاران موقت می باشد. استفاده از سایر حساب ها با تصویب هیأت مدیره شرکت سپرده گذاری مرکزی امکان پذیر می باشد.

تبصره: فعالیت اعضا یا مشتریان حسب مورد، در هریک از بازارهای بورس منوط به افتتاح حساب های بانکی لازم توسط آنها جهت

انجام معاملات در بازار مربوطه خواهد بود. بانک یا بانک های مورد نظر و نحوه افتتاح حساب توسط شرکت سپرده گذاری مرکزی اعلام خواهد شد.

ماده ۸- به منظور انجام امور تسویه، هر عضو اتاق پایاپای موظف است حساب تسویه را طبق شرایطی که اتاق پایاپای مشخص می کند، افتتاح نماید.

تبصره: اتاق پایاپای حق نظارت، دریافت گزارش نقل و انتقالات و به عنوان وکیل عضو اتاق پایاپای حق برداشت از حساب یاد شده به منظور

انجام عملیات تسویه و پایاپای از جمله برداشت وجوه معامله، خسارات، کارمزدها و انجام سایر وظایفی که طبق مقررات بر عهده اتاق پایاپای می باشد را خواهد داشت.

ماده ۹- هر عضو اتاق پایاپای باید جهت انجام معاملات آتی، حسابی جداگانه تحت عنوان حساب وجوه تضمین نزد بانکی که بدین منظور توسط اتاق

پایاپای معرفی می شود، افتتاح نماید. در زمان افتتاح حساب، عضو ضمن سلب حق برداشت از خود اباحه تصرف در حساب مذکور را جهت انجام عملیات به روزرسانی حساب ها، مطابق مقررات این دستورالعمل به اتاق پایاپای خواهد داد.

فصل سوم: تضامین و سپرده‌ها

ماده ۱۰- کلیه اعضای اتاق پایاپای مکلفند جهت تضمین ایفای تعهداتشان نزد اتاق پایاپای، تضامین لازم را به صورت نقدی، ضمانت‌نامه بانکی (بدون قید و شرط) یا اوراق مشارکت تودیع نمایند. ضوابط اخذ و همچنین سایر تضامین مورد قبول توسط هیأت مدیره شرکت سپرده‌گذاری مرکزی تعیین می‌شود.

ماده ۱۱- جهت عرضه کالا در بازار فیزیکی و همچنین عرضه اولیه قراردادهای سلف موازی استاندارد، عرضه کنندگان مکلف به تودیع تضامین لازم طبق ضوابط تضمین مصوب هیأت مدیره شرکت سپرده‌گذاری مرکزی می‌باشند.

ماده ۱۲- انجام معاملات قراردادهای آتی در بورس، مستلزم تودیع وجوه تضمین حسب ضوابط این دستورالعمل می‌باشد. وجوه تضمین موضوع قراردادهای آتی شامل وجه تضمین اولیه، وجه تضمین جبرانی، و وجه تضمین اضافی است.

تبصره: وجوه تضمین مورد استفاده در سایر اوراق بهادار مبتنی بر کالا حسب دستورالعمل‌های مربوطه تعریف و ابلاغ می‌گردد.

بخش سوم: اقدامات قبل از معامله

فصل اول: ثبت کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا

ماده ۱۳- کلیه کالاها یا اوراق بهادار مبتنی بر کالای پذیرفته شده در بورس قبل از شروع معامله، باید به ترتیبی که در این فصل از دستورالعمل ذکر شده است نزد شرکت سپرده‌گذاری مرکزی ثبت شوند.

ماده ۱۴- ثبت کالای عرضه‌کننده پذیرفته شده در بازار فیزیکی بورس حداقل ۵ روز کاری قبل از اولین عرضه کالای مذکور به شرح زیر صورت می‌پذیرد:

۱- کارگزار عرضه‌کننده اقدام به ارائه مستندات زیر جهت ثبت کالای عرضه‌کننده به شرکت سپرده‌گذاری مرکزی می‌نماید:

- تقاضای کتبی عرضه‌کننده

- تأییدیه کتبی بورس مبنی بر پذیرش کالا و عرضه‌کننده آن

- نام، نوع و سقف عرضه کالا

۲- در صورتیکه طبق مقررات مجاز بودن اشخاص به عرضه و یا میزان سقف عرضه مجاز توسط ایشان منوط به تأییدیه مراجع ذیصلاح باشد، شرکت سپرده‌گذاری مرکزی کنترل‌های لازم را در این خصوص انجام می‌دهد.

۳- شرکت سپرده‌گذاری مرکزی براساس اطلاعات مندرج در تقاضای عرضه‌کننده و اطلاعات بند ۲ این ماده حسب مورد، اقدام به تعیین تضامین لازم جهت عرضه‌کننده طبق ضوابط تضمین نموده و میزان تضامین را به کارگزار اعلام می‌نماید.

۴- عرضه‌کننده تضامین لازم را از طریق کارگزار نزد شرکت سپرده‌گذاری مرکزی تودیع می‌نماید.

۵- شرکت سپرده‌گذاری مرکزی حداکثر یک روز کاری پس از تودیع تضامین، اقدام به ثبت کالای عرضه‌کننده جهت عرضه در بورس نموده و موضوع را به کارگزار و بورس اعلام می‌نماید.

تبصره ۱: ثبت کالای عرضه‌کننده صرفاً در صورت تکمیل اطلاعات ارائه شده موضوع این ماده انجام می‌شود. مسئولیت صحت، دقت و کامل بودن اطلاعات ارائه شده به عهده کارگزار عرضه‌کننده می‌باشد و اتاق پایاپای مسئولیت درج صحیح اطلاعات فوق را بر عهده خواهد داشت.

تبصره ۲: تضامین دریافتی از عرضه‌کننده براساس میزان عرضه اعلامی وی در زمان ثبت کالای عرضه‌کننده بوده و مبنای سقف مجاز عرضه وی خواهد بود. در صورتیکه عرضه‌کننده تمایل به افزایش سقف مذکور داشته باشد، باید درخواست خود را که به تأیید بورس رسیده است، از طریق کارگزار به شرکت سپرده‌گذاری مرکزی ارائه دهد تا در صورت افزایش تضامین، سقف مجاز عرضه وی را افزایش یابد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۱۵ - ثبت قراردادهای سلف موازی استاندارد پذیرفته شده و عرضه کنندگان مجاز آن در بازار مشتقه بورس حداقل ۵ روز کاری قبل از عرضه اولیه قراردادهای مذکور به شرح زیر صورت می‌پذیرد:

- ۱- پس از پذیرش قرارداد سلف موازی استاندارد در بورس، نامه بورس مبنی بر درخواست ثبت قرارداد پذیرفته شده به همراه مشخصات قرارداد به شرکت سپرده‌گذاری مرکزی ارائه می‌شود. قراردادهای سلف موازی استاندارد براساس درخواست بورس ثبت می‌گردند.
- ۲- عرضه‌کننده یا عرضه‌کنندگان قرارداد سلف موازی استاندارد (که نام یا ویژگی‌های ایشان در مشخصات قرارداد ذکر شده است) از طریق کارگزار خود درخواست ثبت دارایی خود در قرارداد سلف موازی استاندارد پذیرفته شده را به شرکت سپرده‌گذاری مرکزی ارائه می‌نمایند.
- ۳- در صورتیکه که طبق مشخصات قرارداد، مجاز بودن اشخاص به عرضه ویا میزان سقف عرضه مجاز ایشان منوط به تاییدیه مراجع ذیصلاح باشد، شرکت سپرده‌گذاری مرکزی کنترل‌های لازم را در این خصوص انجام می‌دهد.
- ۴- شرکت سپرده‌گذاری مرکزی براساس درخواست عرضه‌کننده و اطلاعات بند ۳ فوق اقدام به تعیین تضامین لازم جهت عرضه عرضه‌کننده نموده و میزان تضامین را به کارگزار اعلام می‌نماید.
- ۵- شرکت سپرده‌گذاری مرکزی حداکثر یک روز کاری پس از تودیع تضامین، اقدام به ثبت قراردادهای سلف موازی استاندارد عرضه‌کننده می‌نماید.

تبصره ۱: در صورت عرضه مداوم یک کالا که تنها تفاوت در سررسید تحویل موجب تفاوت نماد است، انجام اقدامات موضوع این ماده قبل از اولین عرضه صورت پذیرفته و در عرضه‌های بعدی ضرورت ندارد.

تبصره ۲: در صورتی که طبق مشخصات قرارداد و یا اطلاعیه عرضه، قراردادهای سلف موازی استاندارد دارای تعهد بازارگردانی باشد، بازارگردان باید جهت تضمین ایفای تعهدات خود تضامین لازم را حسب تصویب هیأت مدیره شرکت سپرده‌گذاری مرکزی نزد آن شرکت تودیع نماید.

ماده ۱۶ - ثبت قراردادهای آتی پذیرفته شده در بورس حداقل ۵ روز کاری قبل از اولین روز معاملاتی با نامه بورس مبنی بر درخواست ثبت قرارداد پذیرفته شده به شرکت سپرده‌گذاری مرکزی، انجام می‌شود.

فصل دوم: ضوابط اخذ کد معاملاتی

ماده ۱۷ - جهت خرید و فروش کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا در بورس اخذ کد معاملاتی الزامیست. جهت اخذ کد معاملاتی، مشتری باید درخواست کتبی خود را به همراه مدارک زیر به کارگزار ارائه نماید:

۱. مدارک و مستندات لازم جهت احراز هویت مشتری که در فصل پنجم دستورالعمل معاملات کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا در بورس انرژی (مصوب شورای عالی بورس) برشمرده شده است.
۲. قرارداد تکمیل شده مشتری و کارگزار مطابق فرمت ابلاغی سازمان
۳. مدارک، مجوزها و مستندات مثبتی در خصوص فعالیت مشتری حسب درخواست شرکت سپرده‌گذاری مرکزی

تبصره ۱: در خصوص معاملات بازار مشتقه علاوه بر موارد ذکر شده در این ماده تکمیل، تأیید و امضای فرم بیانیه ریسک توسط مشتریان جهت اخذ کد معاملاتی الزامیست.

تبصره ۲: کلیه مدارک تکمیل شده توسط کارگزار یا سایر مراجع ذیصلاح حسب اعلام سازمان، کنترل و ضمن تطبیق با اصل آن مبنای صدور کد معاملاتی مشتری قرار می‌گیرد.

تبصره ۳: مسوولیت احراز هویت طبق مقررات، بر عهده کارگزار می‌باشد.

ماده ۱۸ - کد معاملاتی صادره جهت خرید یا فروش در بازار فیزیکی یا معاملات قراردادهای سلف موازی استاندارد، می‌تواند شامل محدودیت‌هایی در خصوص حجم مجاز خرید یا فروش باشد. در این صورت شرکت سپرده‌گذاری مرکزی براساس اطلاعات دریافتی از کارگزار و اعلام مراجع

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ذی صلاح حسب مورد، نسبت به تعیین میزان مجاز خرید یا فروش هر کد معاملاتی براساس ضوابط مربوطه اقدام و شرایط مذکور را در کد معاملاتی مشتری لحاظ می نماید.

تبصره ۱: ضوابط حاکم بر تعیین محدودیت های خرید یا فروش کدهای معاملاتی، از سوی بورس به شرکت سپرده گذاری مرکزی اعلام می شود.

تبصره ۲: کلیه کارگزاران باید در زمان ثبت سفارش مشتریان، محدودیت هایی که توسط شرکت سپرده گذاری مرکزی برای هر کد معاملاتی منظور می شود را رعایت نمایند.

فصل سوم: کنترل های پیش از عرضه

ماده ۱۹- جهت عرضه کالاها در حراج حضوری بازار فیزیکی، بورس باید اطلاعیه عرضه را که قبلاً تایید نموده است، حداکثر تا ساعت ۱۴/۰۰ روز موعده انتشار اطلاعیه عرضه به اتاق پایاپای ارائه نماید.

تبصره: در صورت عدم کفایت تضامین تودیع شده توسط عرضه کننده در زمان ثبت کالا نزد شرکت سپرده گذاری مرکزی، افزایش میزان تضامین تا سطحی که طبق ضوابط تضمین جهت عرضه مورد درخواست کافی باشد، نیز الزامی است.

ماده ۲۰- در صورتی که مستندات و مدارک موضوع ماده ۱۹ این دستورالعمل طی مهلت مقرر و بصورت کامل به اتاق پایاپای ارائه گردد، اتاق پایاپای موظف است پس از بررسی رعایت ضوابط مربوط به تعهدات، تضامین و سایر مقررات مربوطه، حداکثر تا ساعت ۱۵/۳۰ همان روز مراتب موافقت یا عدم موافقت خود را در خصوص عرضه، به بورس اعلام نماید.

ماده ۲۱- در خصوص معاملات تمام الکترونیکی بازار فیزیکی و قراردادهای سلف موازی استاندارد اقدامات پیش از عرضه از جمله انتشار اطلاعیه عرضه و ثبت میزان مجاز عرضه برای عرضه کنندگان در زمان ثبت کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا نزد شرکت سپرده گذاری مرکزی و قبل از شروع معاملات یک نماد معاملاتی انجام خواهد شد.

تبصره ۱: در صورتی که پس از ثبت کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا، عرضه کننده درخواست ایجاد یا افزایش میزان دارایی ثبت شده را نماید، باید درخواست خود را از طریق کارگزاران به شرکت سپرده گذاری مرکزی ارائه نماید. شرکت سپرده گذاری مرکزی درخواست عرضه کننده را بررسی نموده و در صورتی که براساس ضوابط یا تایید مراجع ذی صلاح حسب مورد، امکان ایجاد یا افزایش دارایی وجود داشته باشد، پس از اخذ تضامین لازم اقدام به ثبت دارایی جدید می نماید. دارایی ثبت شده از روز کاری بعد از ثبت، قابل معامله خواهد بود.

تبصره ۲: در صورتی که پس از ثبت کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا، مراجع ذیصلاح تاییدکننده سقف عرضه مجاز اشخاص در قراردادهای سلف موازی استاندارد، به دلیل مسائل فنی مراتب کاهش سقف عرضه مجاز یک یا چند عرضه کننده را به شرکت سپرده گذاری مرکزی اعلام نمایند، شرکت سپرده گذاری مرکزی در صورتی که میزان دارایی عرضه کننده در پایان روز اعلام، بزرگتر یا مساوی مقدار اعلامی باشد، اقدام به کاهش دارایی ثبت شده به میزان اعلامی خواهد نمود. در صورتی که مقدار دارایی باقیمانده کمتر از میزان کاهش درخواستی باشد، شرکت سپرده گذاری مرکزی، دارایی عرضه کننده را صفر کرده و مسئولیتی در قبال بخش اعمال شده نخواهد داشت.

بخش چهارم: تسویه و پایاپای معاملات

فصل اول: ضوابط عمومی

ماده ۲۲- اتاق پایاپای در پایان هر روز معاملاتی براساس معاملات کارگزاران، گزارش تسویه معاملات را به عضو مربوطه ارائه می دهد. این گزارش مشتمل بر اطلاعات زیر می باشد:

الف - اطلاعیه در خصوص پایاپای روزانه عضو اتاق پایاپای

۱. روز انجام معامله

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۲. نام و کد عضو اتاق پایاپای

۳. شماره اطلاعیه

۴. اقلام بدهکار و بستانکار عضو اتاق پایاپای

۵. تاریخ تسویه و شرایط تسویه

۶. وجوهی که اتاق پایاپای باید به هر کارگزار عضو اتاق پایاپای پرداخت یا از او دریافت کند.

ب - اطلاعیه در خصوص هریک از معاملات به صورت جداگانه:

۱. تاریخ و ساعت انجام معامله

۲. نام و کد مشتری

۳. شناسه معامله

۴. اقلام بدهکار و بستانکار مشتری

۵. تاریخ تسویه

۶. اطلاعات معامله به تفکیک قرارداد حسب مورد

ماده ۲۳ - اعضای اتاق پایاپای مکلفند براساس اطلاعیه تسویه موضوع ماده ۲۲ این دستورالعمل نسبت به تسویه وجوه معاملات طی مهلت تسویه اقدام نمایند.

ماده ۲۴ - در صورتی که امور تسویه هر معامله به طور کامل توسط کارگزار خریدار انجام شده باشد، اتاق پایاپای اقدام به صدور اعلامیه تسویه وجوه آن معامله می نماید.

ماده ۲۵ - در صورتی که طبق اعلام بورس در اطلاعیه عرضه، واحد پولی قیمت و واحد پولی مبنای تسویه با یکدیگر متفاوت باشند، اتاق پایاپای وجه مورد نیاز جهت تسویه را براساس نرخ تسعیر واحد پولی تسویه نسبت به واحد پولی قیمت، تعیین می نماید.

تبصره ۱: مرجع یا مراجعی را که براساس اعلام آن نرخ تسعیر واحد پولی مبنای تسویه مشخص می گردد، توسط هیأت مدیره بورس تعیین و در اطلاعیه عرضه به صورت دقیق و شفاف مشخص گردد.

تبصره ۲: در این حالت کارمزدهای انجام معامله و کسورات قانونی براساس ریال دریافت می شود.

ماده ۲۶ - انواع روش های تسویه معاملات به شرح زیر می باشد:

۱. **تسویه نقد:** در این روش وجه قرارداد ظرف مهلت تسویه به صورت نقدی توسط کارگزار خریدار به حساب تسویه واریز می گردد.

۲. **تسویه خارج از پایاپای:** در این روش ظرف مهلت تسویه، سند تسویه خارج از پایاپای طبق فرمت شرکت سپرده گذاری مرکزی به تأیید فروشنده و کارگزار فروشنده رسیده و به همراه سایر مستندات لازم توسط کارگزار خریدار به اتاق پایاپای ارائه می شود.

۳. **تسویه با تضمین:** تسویه ای که با ضمانت نامه بانکی یا از طریق گشایش اعتبار اسنادی انجام می شود و صرفاً در خصوص معاملات نسبه است.

تبصره ۱: در تسویه معاملات به هر یک از روش های فوق، کارمزدها، مالیات های متعلقه و خسارت های تعیین شده در این دستورالعمل باید به صورت نقد و طی مهلت های مقرر در این دستورالعمل به حساب اتاق پایاپای واریز شود.

تبصره ۲: ارائه سند تسویه خارج از پایاپای به اتاق پایاپای به منزله تأیید تسویه و احراز اسناد مربوطه توسط فروشنده و همچنین کارگزاران خریدار و فروشنده می باشد و طی این سند فروشنده به دریافت ثمن معامله اقرار می نماید.

تبصره ۳: روش تسویه معامله باید در اطلاعیه عرضه قید گردد. پس از انتشار اطلاعیه عرضه فقط تغییر روش تسویه خارج از پایاپای به روش تسویه نقد یا تغییر روش تسویه با تضمین به روش تسویه نقد با درخواست خریدار و موافقت اتاق پایاپای امکان پذیر است.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره ۴: حسب اعلام در اطلاعیه عرضه، قرارداد نقدی و سلف می تواند صرفاً به روش نقد و یا خارج از پایاپای تسویه شود.

تسویه قرارداد نسبه علاوه بر دو روش فوق به روش تسویه با تضمین نیز امکان پذیر است.

ماده ۲۷- فرآیند اجرایی تسویه معاملات با ارزشهای مختلف، مطابق ضوابطی است که به تصویب هیأت مدیره شرکت سپرده گذاری مرکزی می رسد.

ماده ۲۸- مهلت تسویه معاملات قراردادها در رینگ داخلی سه روز کاری و در رینگ بین المللی پنج روز کاری بعد از روز معامله است.

ماده ۲۹- انجام امور تسویه معاملات به شرح زیر می باشد:

۱- معاملاتی که به روش نقد تسویه می شوند: واریز وجه قرارداد، کارمزدها و کسورات و حسب مورد ثبت تسویه توسط کارگزار

۲- معاملاتی که به روش خارج از پایاپای تسویه می شوند: ارایه سند تسویه خارج از پایاپای مطابق فرمت شرکت سپرده گذاری مرکزی و مستندات ضمیمه آن و واریز کارمزدها، کسورات و پیش پرداخت معامله در صورت وجود

۳- معاملاتی که به روش تسویه با تضمین تسویه می شوند: ارایه ضمانت نامه، سند اعتبار اسنادی و سایر مستندات مطابق فرمت شرکت سپرده گذاری مرکزی به همراه واریز کارمزدها و کسورات

تبصره ۱: در صورتی که در معاملات نسبه و طبق اعلام فروشنده در اطلاعیه عرضه، بخشی از ثمن معامله به صورت نقدی به عنوان پیش پرداخت تعیین شده باشد، کارگزار خریدار مکلف است حداکثر تا پایان مهلت تسویه و همزمان با ارائه اسناد موضوع این ماده، وجه پیش پرداخت را واریز نماید.

تبصره ۲: در معاملات کشف پرمیموم علاوه بر ارائه سند تسویه خارج از پایاپای مطابق فرمت شرکت سپرده گذاری مرکزی، مبلغ پیش دریافت معامله نیز حسب اعلام در اطلاعیه عرضه باید طی مهلت تسویه واریز گردد.

فصل دوم: ضوابط عمومی تسویه معاملات حراج حضوری

ماده ۳۰- پس از صدور اعلامیه تسویه وجوه، کارگزار فروشنده یا فروشنده حسب اعلام در اطلاعیه عرضه، حواله خرید کالا را طبق ضوابط این دستورالعمل صادر می نماید.

ماده ۳۱- در قراردادهای نقد، نسبه و سلف کارگزار فروشنده یا فروشنده حسب اعلام در اطلاعیه عرضه، مکلف است حداکثر تا پایان روز کاری انجام امور تسویه براساس مستندات ارائه شده از سوی کارگزار خریدار نسبت به صدور حواله خرید کالا و ارائه آن به اتاق پایاپای اقدام نماید.

تبصره: کارگزار خریدار مکلف است اطلاعات لازم جهت صدور حواله خرید کالا را تا زمان انجام امور تسویه ارائه نماید. در هر صورت کارگزار فروشنده یا فروشنده حسب اعلام در اطلاعیه عرضه، در مهلت مقرر در این ماده براساس اطلاعات ارائه شده توسط کارگزار خریدار، اقدام به صدور حواله خرید کالا خواهد نمود.

ماده ۳۲- اتاق پایاپای پس از صدور حواله خرید کالا توسط کارگزار فروشنده یا فروشنده حسب اعلام در اطلاعیه عرضه، نسبت به واریز وجوه مربوط و کارمزدها به حساب ذینفعان اعم از فروشنده، بورس، شرکت سپرده گذاری مرکزی، سازمان و کارگزاران طرف معامله و همچنین ارایه حواله خرید کالا به کارگزار خریدار اقدام می نماید.

تبصره: در صورت بروز اشکالات فنی یا عملیاتی از جمله محدودیت های شبکه بانکی واریز وجوه موضوع این ماده حداکثر تا یک روز کاری پس از صدور حواله خرید کالا بلامانع است. اتاق پایاپای باید مستندات مربوط به اشکالات فنی یا عملیاتی را در سوابق خود نگهداری و حسب درخواست سازمان، آن را ارائه نماید. به هر ترتیب کارگزاران موظف به تسویه در مهلت های مقرر در این دستورالعمل می باشند و شرایط موضوع این تبصره صرفاً شامل اتاق پایاپای می باشد.

ماده ۳۳- در صورتی که انجام امور تسویه با تأخیر و حداکثر تا ۵ روز کاری پس از مهلت تسویه انجام شود، کارگزار خریدار به ازای هر روز تأخیر موظف به پرداخت ۰/۲۵ درصد ارزش معامله می باشد. این مبلغ باید در هنگام تسویه به صورت یکجا به حساب بستانکاران موقت شرکت سپرده گذاری مرکزی و به نفع فروشنده واریز شود. پرداخت این وجه به فروشنده، از طریق کارگزار فروشنده و پس از کسر تعهدات فروشنده در مقابل اتاق پایاپای صورت می گیرد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره: مبنای محاسبه جرایم تأخیر موضوع این ماده، زمان و تاریخی است که اعلامیه تسویه وجوه توسط اتاق پایاپای صادر شده است.

ماده ۳۴- چنانچه کارگزار خریدار تا پایان ۵ روز کاری پس از مهلت تسویه امور تسویه را انجام ندهد، معامله وی منفسخ گردیده و کارگزار خریدار مکلف است ۵ درصد ارزش معامله را به عنوان خسارت انفساخ به همراه سایر هزینه های مصوب اعم از دو سر کارمزد بورس، کارمزد کارگزار خریدار و فروشنده، دو سر کارمزد تسویه و دو سر حق نظارت سازمان، پرداخت نماید. خسارت انفساخ معامله باید حداکثر یک روز کاری پس از اعلام اتاق پایاپای و به صورت یکجا به نفع فروشنده و به حساب بستانکاران موقت شرکت سپرده گذاری مرکزی واریز شود. در صورت پرداخت جریمه های تأخیر معامله قبل از زمان انفساخ، کارگزار خریدار باید مابه التفاوت خسارت انفساخ و خسارت تأخیر پرداخت شده را به حساب بستانکاران موقت پرداخت نماید. پرداخت خسارت انفساخ به فروشنده از طریق کارگزار فروشنده و پس از کسر تعهدات فروشنده در مقابل اتاق پایاپای صورت می گیرد.

ماده ۳۵- پرداخت خسارت های ذکر شده و سایر هزینه های مصوب در مواد ۳۳ و ۳۴ این دستورالعمل توسط کارگزار خریدار، از محل پیش پرداخت خریداران صورت می گیرد. در صورت عدم دریافت پیش پرداخت از خریداران، کارگزار خریدار رأساً مکلف به پرداخت خسارت ها و سایر هزینه های مصوب در مواد مذکور می باشد. به هر ترتیب مسئولیت واریز وجوه یاد شده، به عهده کارگزار خریدار است.

تبصره: در صورتی که فروشنده تسویه خارج از پایاپای معامله توسط خریدار یا خریداران خاصی را بپذیرد، واریز پیش پرداخت خرید و خسارت موضوع ماده ۳۴ این دستورالعمل توسط خریدار الزامی نخواهد بود. در این حالت هزینه های مصوب موضوع ماده ۳۴ دستورالعمل از محل وثایق یا مطالبات فروشنده نزد اتاق پایاپای تأمین می گردد.

ماده ۳۶- شرکت سپرده گذاری مرکزی در دوره های سه ماهه نسبت به بررسی دلایل و عوامل انفساخ معاملات اقدام و براساس آن محدودیت هایی را برای معاملات مشتریان یا کارگزاری که فعل یا ترک فعل آنان منجر به انفساخ معامله شده است، وضع و جهت اجرا به بورس اعلام می نماید. ضوابط اجرایی موضوع این ماده توسط هیأت مدیره شرکت سپرده گذاری مرکزی تصویب می شود.

ماده ۳۷- در معاملاتی که تمام یا بخشی از وجه معامله با روش تسویه با تضمین تسویه می گردد، مسئولیت اتاق پایاپای صرفاً تا گشایش اعتبار اسنادی یا ارائه ضمانت نامه بانکی در مهلت های مقرر در این دستورالعمل می باشد و هرگونه شرط لازم از سوی فروشنده جهت ایفاء تعهدات بعدی خریدار باید در اعتبار اسنادی یا ضمانت نامه بانکی پیش بینی و قید گردد.

تبصره: کارگزار خریدار مکلف است پس از گشایش اعتبار اسنادی یا ارائه ضمانت نامه بانکی توسط خریدار مطابق شرایط اطلاعیه عرضه، پیش پرداخت دریافتی از خریدار را پس از کسر هزینه ها و خسارت های موضوع این دستورالعمل، به خریدار مسترد نماید.

ماده ۳۸- در معاملات کشف پرمیوم مبلغ پیش دریافت و اسنادی که لازم است جهت تسویه معامله ارائه شود، در اطلاعیه عرضه قید می گردد.

فصل سوم: ضوابط اختصاصی تسویه معاملات تمام الکترونیکی بازار فیزیکی

ماده ۳۹- تسویه معاملات تمام الکترونیکی در بازار فیزیکی به روش نقد انجام می شود. اعضای اتاق پایاپای معاملات مشتریان خود را بصورت خالص طی مهلت تسویه با اتاق پایاپای تسویه می نمایند.

فصل چهارم: ضوابط اختصاصی تسویه معاملات سلف موازی استاندارد

ماده ۴۰- تسویه وجوه معاملات قرارداد سلف موازی استاندارد طی مهلت تسویه به روش نقد انجام می شود.

تبصره: در صورتی که عرضه اولیه از روش حراج حضوری انجام شود، تسویه معاملات عرضه اولیه تابع ضوابط اختصاصی تسویه معاملات حراج حضوری خواهد بود. تسویه معاملات عرضه اولیه در روش حراج ناپیوسته و روش عرضه گسترده با قیمت ثابت و همچنین معاملات ثانویه قرارداد سلف موازی استاندارد تابع ضوابط این فصل دستورالعمل می باشند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۴۱- در عرضه اولیه به روش عرضه گسترده با قیمت ثابت، پرداخت وجه معامله برای بخشی از عرضه اولیه که از طریق بانک انجام می شود، طبق ترتیباتی است که در مشخصات قرارداد ذکر شده است. تسویه این بخش از معامله با اتاق پایاپای می تواند با موافقت شرکت سپرده گذاری مرکزی توسط کارگزار عامل عرضه گسترده، به صورت خارج از پایاپای انجام شود.

ماده ۴۲- معاملات سلف موازی استاندارد پس از تأیید بورس قطعی است و تسویه وجوه قراردادهای معامله شده، طی مهلت تسویه به صورت خالص توسط اعضای اتاق پایاپای انجام خواهد شد.

ماده ۴۳- تسویه معاملات مشتریان تحت نظارت ویا مدیریت شرکت مادر تخصصی مدیریت تولید، انتقال و توزیع نیروی برق ایران (توانیر) در صورت تأیید بورس، از طریق وجوه تحت مدیریت شرکت توانیر امکان پذیر است. تسویه معاملات فوق الذکر در چارچوب ضوابط این دستورالعمل و بر اساس رویه تخصیص وجوه اعلامی توسط شرکت توانیر، انجام خواهد شد. به هر ترتیب مسئولیت تسویه معاملاتی که با تعهد توانیر انجام می شود، با آن شرکت خواهد بود.

فصل پنجم: ضوابط اختصاصی تسویه معاملات آتی

ماده ۴۴- اتخاذ موقعیت تعهدی در بازار آتی مستلزم تودیع وجه تضمین طبق ضوابط این دستورالعمل است. در صورتی که اتخاذ موقعیت تعهدی جدید توسط کارگزار منجر به افزایش بیشینه موقعیت های تعهدی باز وی گردد، کارگزار باید به میزان افزایش بیشینه نسبت به تودیع وجه تضمین اولیه اقدام نماید.

ماده ۴۵- اتاق پایاپای می تواند وجه تضمین اضافی از کارگزاران دارنده موقعیت تعهدی باز اخذ کند. این وجه به تشخیص شرکت سپرده گذاری مرکزی و طی مهلت اعلام شده از سوی اتاق پایاپای، باید توسط کارگزار پرداخت شود.

ماده ۴۶- مازاد موجودی حساب وجه تضمین کارگزار نسبت به وجه تضمین های اولیه با درخواست کارگزار طبق مقررات قابل پرداخت است. در این صورت اتاق پایاپای مازاد مذکور را حداکثر تا پایان روز کاری بعد قابل برداشت خواهد کرد.

ماده ۴۷- کارگزار باید به منظور پوشش تعهدات خود در قبال اتاق پایاپای، وثیقه ای را تودیع نماید. ارزش و انواع وثایق مورد قبول و ضوابط تعیین و اخذ آن، توسط هیأت مدیره شرکت سپرده گذاری مرکزی تعیین می شود. اگر شرکت سپرده گذاری مرکزی تشخیص دهد پس از بازگشایی نماد معاملاتی قرارداد آتی، احتمال افزایش ریسک نوسان قیمت وجود دارد، می تواند از کارگزار درخواست افزایش وثیقه نماید. در مقابل کارگزار نیز باید نسبت به افزایش وثیقه اخذ شده از مشتری تا سقف تعیین شده در مشخصات قرارداد، اقدام و وثیقه مورد نیاز را طی مهلت تعیین شده نزد اتاق پایاپای، تودیع نماید.

ماده ۴۸- دوره تسویه روزانه، پس از پایان جلسه معاملات آغاز شده و در پایان جلسه معاملات روز بعد خاتمه می یابد.

ماده ۴۹- اتاق پایاپای عملیات به روزرسانی حساب کارگزاران را در پایان جلسه معاملات هرروز، به شرح زیر انجام می دهد:

(۱) در مورد موقعیت های تعهدی باز منتقل شده از روز قبل، تفاوت ارزش بازار قرارداد آتی در روز معاملاتی جاری با ارزش بازار قرارداد آتی در روز معاملاتی قبل، محاسبه و اعمال می شود.

(۲) در مورد موقعیت های تعهدی اتخاذ شده طی روز جاری، تفاوت ارزش بازار قرارداد آتی در روز معاملاتی جاری با ارزش معامله قرارداد آتی متناسب با نوع موقعیت تعهدی محاسبه و اعمال می شود.

(۳) به میزان جمع ارقام موضوع بندهای ۱ و ۲ فوق، عملیات بروزرسانی حسابها در خصوص موقعیت های تعهدی باز انجام می شود.

(۴) برداشت از حساب وجه تضمین کارگزار یا واریز به آن براساس خالص حساب وی با احتساب کارمزدهای مربوطه و کسورات قانونی انجام می شود.

(۵) اگر پس از انجام عملیات بند فوق، وجه تضمین اولیه کارگزار از حداقل وجه تضمین کمتر شود، اتاق پایاپای، خطریه افزایش وجه تضمین را حداکثر تا پایان ساعت کاری همان روز برای کارگزار ارسال می کند.

ماده ۵۰- اتاق پایاپای پس از اعلام قیمت تسویه روزانه تا پایان ساعات کاری همان روز، گزارشی را که حداقل مشتمل بر موارد زیر است، به اطلاع کارگزار می رساند:

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

- (۱) آخرین وضعیت موقعیت های تعهدی باز کارگزار به تفکیک مشتری و نماد معاملاتی
- (۲) معاملات انجام شده توسط کارگزار به تفکیک مشتری و نماد معاملاتی طی آن روز
- (۳) آخرین وضعیت میزان وجه تضمین کارگزار در حساب وجه تضمین
- (۴) میزان وجه تضمین اولیه مورد نیاز کارگزار به تفکیک مشتری
- (۵) کارمزدهای معاملاتی و سایر کسورات مصوب

- ماده ۵۱-** نقل و انتقالات وجوه بین حساب های وجوه تضمین کارگزاران، براساس اعلام اتاق پایاپای، توسط بانک یا بانک های عامل تسویه انجام می شود.
- ماده ۵۲-** افزایش موقعیت های تعهدی باز برای کارگزاری که اخطار به افزایش وجه تضمین دریافت کرده است، در صورت پرداخت وجه تضمین جبرانی یا بستن آن دسته از موقعیت های تعهدی باز مشتریانی که تعهدات وجه تضمین آنها ایفا نشده است، امکان پذیر است.
- ماده ۵۳-** کارگزار پس از دریافت اخطار به افزایش وجه تضمین باید تا قبل از پایان جلسه معاملات روز کاری بعد، وجه تضمین جبرانی را پرداخت کند و یا نسبت به بستن آن دسته از موقعیت های تعهدی باز که تعهدات وجه تضمین آن ایفا نشده است، اقدام نماید. چنانچه بستن موقعیت های تعهدی باز مربوطه طی جلسه معاملات علی رغم ورود سفارش با قیمت بازار توسط کارگزار امکان پذیر نباشد، بورس پس از اعلام اتاق پایاپای، در بازار جبرانی نسبت به بستن آن اقدام می کند. در این صورت کارگزار باید حداکثر تا نیم ساعت بعد از جلسه معاملات، فهرست آن دسته از موقعیت های تعهدی باز مشتریان را که تعهدات وجه تضمین آن ایفا نشده است، به اتاق پایاپای و بورس اعلام کند. بورس بر این اساس در بازار جبرانی، اقدام به بستن موقعیت های تعهدی باز مربوطه می کند.
- ماده ۵۴-** عملیات به روزرسانی حساب مشتری توسط کارگزار به شرح زیر انجام می شود:

- (۱) پس از دریافت گزارش پایاپای موضوع ماده ۵۰ این دستورالعمل، محاسبات بندهای (۱) و (۲) ماده ۴۹ این دستورالعمل را در مورد حساب مشتری انجام می دهد و خالص وجوه پس از کسر کارمزد معامله به حساب مشتری منظور می گردد.
- (۲) اگر پس از انجام عملیات فوق، وجه تضمین اولیه مشتری از حداقل وجه تضمین اولیه کمتر شود، کارگزار این موضوع را تا پیش از آغاز جلسه معاملات روز بعد به اطلاع مشتری می رساند.
- (۳) اگر مشتری تا یک ساعت پس از شروع جلسه معاملات روز بعد، از محل واریز وجوه یا بستن موقعیت های تعهدی باز، وجه تضمین خود را تا وجه تضمین اولیه افزایش ندهد، کارگزار باید راساً اقدام به بستن آن دسته از موقعیت های تعهدی باز مشتری که تعهدات وجه تضمین آن ایفا نشده است، نماید. اگر بستن موقعیت های تعهدی باز مربوطه تا پایان جلسه معاملات علی رغم ورود سفارش با قیمت بازار توسط کارگزار امکان پذیر نباشد، بورس پس از اعلام اتاق پایاپای، در بازار جبرانی نسبت به بستن موقعیت ها اقدام می کند. کارگزار باید حداکثر تا نیم ساعت بعد از جلسه معاملات، فهرست آن دسته از موقعیت های تعهدی باز مشتریان را که تعهدات وجه تضمین آن ایفا نشده است، به اتاق پایاپای و بورس اعلام کند. بورس بر این اساس در بازار جبرانی، اقدام به بستن موقعیت های تعهدی باز مربوطه می کند.

بخش پنجم: تسویه نهایی قراردادهای و تحویل کالا

فصل اول: ضوابط عمومی تسویه نهایی و تحویل کالا

- ماده ۵۵-** در کلیه قراردادهای منعقد در بورس چنانچه خریدار نسبت به کیفیت کالای تحویل گرفته شده معترض باشد، می بایست اعتراض خود را حداکثر تا سه ماه پس از تحویل کالا به همراه مستندات مربوطه، کتباً به کارگزار و اتاق پایاپای اعلام نماید. پس از انقضای مهلت مذکور هیچگونه اعتراضی از سوی خریدار پذیرفته نمی شود. ضوابط مربوط به رسیدگی به شکایت کیفی ناشی از تحویل کالا به پیشنهاد مشترک بورس و شرکت سپرده گذاری مرکزی به تصویب هیأت مدیره سازمان خواهد رسید.
- ماده ۵۶-** هرگونه شرایط اعلامی از سوی فروشنده در زمان انجام معامله که بر قیمت یا تصمیم خریداران تأثیرگذار است، در خصوص تحویل کالای موضوع آن معامله قابل تغییر نمی باشد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۵۷- کارگزار فروشنده موظف است حسب درخواست شرکت سپرده گذاری مرکزی، اطلاعات و مستندات مربوط به تحویل کالای موضوع قراردادهای معامله شده در بورس را طبق فرمت مصوب هیأت مدیره آن شرکت، حداکثر تا ۲ روز کاری از فروشنده دریافت و به شرکت سپرده گذاری مرکزی ارائه نماید.

تبصره: در صورت عدم ارایه اطلاعات موضوع این ماده توسط فروشنده شرکت سپرده گذاری مرکزی می تواند با اعلام موضوع به شرکت بورس از تداوم عرضه توسط فروشنده جلوگیری نماید.

ماده ۵۸- در صورتی که طبق قوانین و مقررات نهاد یا نهادهای خاصی مسئولیت کامل نقل و انتقال کالای معامله شده را در کشور بر عهده داشته باشند، مسئولیت شرکت سپرده گذاری مرکزی صرفاً محدود به اعلام فهرست خریداران به نهاد یا نهادهای مذکور بوده و مسئولیتی در خصوص تحویل کالا پس از اعلام نخواهد داشت.

تبصره: نهاد مسئول نقل و انتقال طی تفاهم نامه ای با شرکت سپرده گذاری مرکزی قبول این مسئولیت را گواهی خواهد نمود.

فصل دوم: ضوابط اختصاصی تحویل در بازار فیزیکی

ماده ۵۹- تحویل کالای موضوع قراردادهای نقد، نسیه و سلف طبق زمان تحویل اعلام شده در اطلاعیه عرضه توسط کارگزار فروشنده انجام می گیرد. حداکثر زمان تحویل به شرح ذیل می باشد:

۱. در قراردادهای نقدی و نسیه، حداکثر تا سه روز کاری پس از مهلت تسویه، در صورتی که انجام امور تسویه با تأخیر صورت پذیرد، به میزان روزهای تأخیر به این مهلت اضافه می شود.

۲. در قراردادهای سلف با سررسید کمتر از ۳۰ روز، حداکثر تا ۵ روز پس از سررسید تحویل

۳. در قراردادهای سلف با سررسید ۳۰ روز و بیشتر، حداکثر تا ۱۵ روز پس از سررسید تحویل

ماده ۶۰- در قراردادهای نقد، نسیه و سلف در صورت عدم صدور حواله خرید کالا طی مهلت مقرر در این دستورالعمل، قرارداد منفسخ می گردد و اصل وجه و خسارتها و کارمزدها به شرح زیر پرداخت می شود:

۱. در صورتی که فروشنده به هر نحو از صدور حواله خرید کالا خودداری نماید، وی مکلف است ۵ درصد ارزش معامله را به عنوان خسارت انفساخ به همراه کلیه هزینه های مصوب اعم از دو سرکارمزد بورس، کارمزد کارگزار خریدار و فروشنده، دو سرکارمزد تسویه و دو سر حق نظارت سازمان را پرداخت نماید. در این حالت خسارت و کارمزدهای موضوع این بند از محل وثایق یا مطالبات فروشنده نزد اتاق پایاپای و در صورت عدم تکافوی وثایق و مطالبات مذکور، از محل وثایق کارگزار فروشنده نزد اتاق پایاپای تأمین می گردد.

۲. در صورتی که عدم صدور حواله خرید کالا ناشی از فعل یا ترک فعل کارگزار فروشنده باشد، وی باید ۵ درصد ارزش معامله را به عنوان خسارت انفساخ به همراه سایر هزینه های مصوب اعم از دو سرکارمزد بورس، کارمزد کارگزار خریدار، دو سرکارمزد تسویه و دو سر حق نظارت سازمان را پرداخت نماید. خسارت انفساخ معامله باید حداکثر یک روز کاری پس از اعلام اتاق پایاپای و به صورت یکجا به نفع خریدار و به حساب بستانکاران موقت شرکت سپرده گذاری مرکزی واریز شود.

تبصره: در صورت انفساخ معامله، اصل وجه و خسارت های متعلقه از طریق کارگزار خریدار و پس از کسر تعهدات وی در مقابل اتاق پایاپای به خریدار پرداخت می شود.

ماده ۶۱- فروشنده مکلف است کالای معامله شده را در محدوده تلورانس تحویل مجاز، به خریدار تحویل دهد.

تبصره ۱: در صورتی که حجم کالای تحویل شده در محدوده تلورانس تحویل مثبت باشد، تسویه وجوه ناشی از تلورانس تحویل، قبل از تحویل آخرین محموله کالا توسط خریدار به فروشنده پرداخت می شود. در صورت تحویل کالا با تلورانس مثبت و عدم دریافت وجه، مسئولیت تحویل آخرین محموله با فروشنده بوده و بورس، شرکت سپرده گذاری مرکزی و کارگزاران طرف معامله در این خصوص مسئولیتی ندارند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره ۲: در صورتی که حجم کالای تحویل شده در محدوده تلورانس تحویل منفی باشد، فروشنده مکلف است حداکثر ظرف یک ماه از تاریخ تحویل آخرین محموله نسبت به تسویه حساب با خریدار اقدام نماید. در غیر این صورت خریدار می تواند حداکثر تا ۲ ماه پس از تحویل آخرین محموله از طریق کارگزار خود درخواست دریافت وجه مربوطه را به اتاق پایاپای ارائه نماید. این مبلغ از محل وجوه یا وثایق فروشنده نزد اتاق پایاپای و در صورت عدم تکافوی وجوه و وثایق مذکور، از محل وجوه یا وثایق کارگزار فروشنده پرداخت خواهد شد. پرداخت این وجه به خریدار، از طریق کارگزار خریدار و پس از کسر تعهدات وی در مقابل اتاق پایاپای صورت می گیرد.

ماده ۶۲- در صورت عدم تحویل تمام یا بخشی از کالا طبق زمان تحویل اعلامی در اطلاعیه عرضه و شرایط مندرج در ماده ۵۹ این دستورالعمل، خریدار می تواند درخواست مکتوب خود را طبق فرمت شرکت سپرده گذاری مرکزی به همراه اسناد مثبت مبنی بر تأخیر در تحویل کالا توسط فروشنده از طریق کارگزار خریدار به اتاق پایاپای ارائه نماید و براساس آن در خواست تحویل با تأخیر یا فسخ بخش تحویل نشده قرارداد را بنماید.

تبصره: در صورت عدم ارائه درخواست مکتوب موضوع این ماده به اتاق پایاپای حداکثر تا ۳۰ روز پس از پایان مهلت تسویه برای قراردادهای نقدی و نسیه و پس از تاریخ سررسید قرارداد سلف، از نظر شرکت سپرده گذاری مرکزی، تعهدات طرفین ایفا شده تلقی می گردد.

ماده ۶۳- در صورت ارائه درخواست فسخ معامله طبق ماده ۶۲ این دستورالعمل و احراز عدم تحویل کالا از سوی فروشنده توسط اتاق پایاپای، فروشنده مکلف است علاوه بر پرداخت اصل مبلغ مقادیر تحویل نشده قرارداد، خسارت فسخ و سایر هزینه های مصوب اعم از دو سر کارمزد بورس، کارمزد کارگزار خریدار و فروشنده، دو سر کارمزد تسویه و دو سر حق نظارت سازمان را پرداخت نماید. این مبلغ از محل وجوه یا وثایق فروشنده نزد اتاق پایاپای و در صورت عدم تکافوی وجوه و وثایق مذکور، از محل وجوه یا وثایق کارگزار فروشنده تأمین خواهد شد. پرداخت این وجه به خریدار، از طریق کارگزار خریدار و پس از کسر تعهدات وی در مقابل اتاق پایاپای صورت می گیرد.

تبصره: خسارت فسخ موضوع این ماده عبارت از ۵ درصد ارزش کالای تحویل نشده به قیمت معامله به علاوه ۰/۲۵ درصد مبلغ مقادیر تحویل نشده به صورت روزشمار و به ازای روزهای بین زمان واریز وجه معامله به حساب فروشنده یا کارگزار وی و زمان بازپرداخت مبلغ مقادیر تحویل نشده از سوی کارگزار فروشنده می باشد.

ماده ۶۴- در صورت ارائه درخواست تحویل با تأخیر، طبق ماده ۶۲ این دستورالعمل و احراز عدم تحویل کالا از سوی فروشنده توسط اتاق پایاپای فروشنده مکلف است ۰/۲۵ درصد مبلغ مقادیر تحویل نشده قرارداد را بصورت روزشمار به ازای روزهای تأخیر بین پایان زمان تحویل و تاریخ تحویل کالا به عنوان خسارت تأخیر پرداخت نماید. این مبلغ از محل وجوه یا وثایق فروشنده نزد اتاق پایاپای و در صورت عدم تکافوی وجوه و وثایق مذکور، از محل وجوه یا وثایق کارگزار فروشنده تأمین خواهد شد. پرداخت این وجه به خریدار از طریق کارگزار خریدار و پس از کسر تعهدات وی در مقابل اتاق پایاپای صورت می گیرد.

تبصره ۱: تحویل با تأخیر حداکثر تا ۶۰ روز پس از مهلت تسویه برای معاملات نقدی و نسیه و پس از سررسید برای معاملات سلف امکان پذیر است. در صورت عدم تحویل کالا توسط فروشنده، خریدار می تواند از طریق کارگزار خریدار درخواست فسخ معامله را تا پایان آخرین روز مهلت ۶۰ روزه مذکور به اتاق پایاپای ارائه نماید. در این صورت معامله مطابق ماده ۶۳ این دستورالعمل فسخ خواهد گردید و وجوه پرداخت شده جهت خسارت تأخیر به عنوان بخشی از وجوه خسارت فسخ لحاظ خواهد شد.

تبصره ۲: در صورت عدم ارائه درخواست فسخ به اتاق پایاپای تا پایان آخرین روز مهلت ۶۰ روزه موضوع این ماده از نظر شرکت سپرده گذاری مرکزی، تعهدات طرفین ایفا شده تلقی می گردد.

تبصره ۳: خسارت تأخیر موضوع این ماده تا زمان اعلام کارگزار خریدار و یا فروشنده مبنی بر تحویل کالا و احراز آن توسط اتاق پایاپای محاسبه خواهد شد. به هر ترتیب این خسارات حداکثر تا پایان مهلت ۶۰ روزه موضوع این ماده پرداخت خواهد شد. شرایطی که بر طبق آن تحویل کالا احراز می گردد، به تصویب هیأت مدیره شرکت سپرده گذاری مرکزی خواهد رسید.

تبصره ۴: در صورت عدم تحویل تمام یا بخشی از کالا، کارمزدهای اخذ شده به فروشنده مسترد نمی گردد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

فصل سوم: ضوابط اختصاصی تسویه نهایی و تحویل قراردادهای سلف موازی استاندارد

ماده ۶۵- قراردادهای سلف موازی استاندارد پس از آخرین روز معاملاتی، وارد دوره تحویل می شود و فرآیند تسویه نهایی به شرح مفاد این فصل دستورالعمل انجام می شود.

ماده ۶۶- در خصوص آن دسته از قراردادهای سلف موازی استاندارد که حسب مشخصات قرارداد امکان تسویه نقدی آن وجود ندارد، تحویل دارایی پایه به دارندگان قراردادهای سلف موازی استاندارد در پایان آخرین روز معاملاتی حسب ضوابط تحویل فیزیکی دارایی پایه موضوع فصل دوم این بخش از دستورالعمل انجام خواهد شد.

تبصره: در خصوص قراردادهای موضوع این ماده در صورتی که طبق مشخصات قرارداد شرایطی جهت تحویل فیزیکی کالا تعیین شده باشد، عدم احراز شرایط مذکور تا پایان آخرین روز معاملاتی از سوی دارندگان قراردادهای سلف موازی استاندارد منجر به عدم تحویل فیزیکی دارایی پایه موضوع قرارداد خواهد شد. در اینصورت بورس، شرکت سپرده گذاری مرکزی، کارگزاران طرف معامله و فروشنده مسئولیتی در خصوص عدم تحویل فیزیکی دارایی پایه نخواهد داشت.

ماده ۶۷- در خصوص آن دسته از قراردادهای سلف موازی استاندارد که حسب مشخصات قرارداد امکان تسویه نقدی آن وجود داشته باشد، شرایط تسویه نهایی به شرح زیر است:

۱- تحویل فیزیکی دارایی پایه قراردادهای موضوع این ماده منوط به اعلام آمادگی تحویل از سوی دارندگان قراردادهای سلف موازی استاندارد (به ترتیبی که هیأت مدیره شرکت سپرده گذاری مرکزی تعیین و اعلام می کند) حداکثر تا ساعت ۱۶ روز کاری پس از آخرین روز معاملاتی به اتاق پایاپای خواهد بود. عدم اعلام آمادگی تحویل طی مهلت مذکور به منزله انصراف از تحویل گرفتن دارایی پایه و درخواست تسویه نقدی قرارداد است.

۲- جهت تسویه نقدی قراردادها، اتاق پایاپای ارزش قراردادهای سلف موازی استاندارد را براساس قیمت پایانی آخرین روز معامله (حاصل ضرب اندازه قرارداد در قیمت پایانی آخرین روز معاملاتی) محاسبه و معادل آن را از عرضه کننده اخذ و به حساب کارگزاران یا مشتریان (حسب شرایط اعلامی شرکت سپرده گذاری مرکزی) واریز می نماید.

تبصره ۱: در خصوص قراردادهای موضوع این ماده در صورتی که طبق مشخصات قرارداد شرایطی جهت تحویل فیزیکی کالا تعیین شده باشد، عدم احراز شرایط مذکور تا پایان آخرین روز معاملاتی به منزله انصراف خریدار از تحویل فیزیکی دارایی پایه و درخواست تسویه نقدی قرارداد است.

تبصره ۲: در صورتی که به تشخیص سازمان، ظن دستکاری در قیمت ها در خصوص قیمت پایانی آخرین روز معاملاتی وجود داشته باشد، قیمت پایانی براساس روش محاسبه قیمت تئوریک مصوب هیأت پذیرش تعیین می گردد.

تبصره ۳: در صورت امکان خرید از چند کارگزاری یا از طریق درگاه های سیستم بانکی توسط خریدار، نحوه واریز وجوه ناشی از تسویه نقدی به حساب خریدار توسط شرکت سپرده گذاری مرکزی تعیین و حداکثر سه روز کاری قبل از آخرین روز معاملاتی اطلاع رسانی خواهد شد.

ماده ۶۸- دارندگان قراردادهای سلف موازی استاندارد که توسط اتاق پایاپای جهت تحویل فیزیکی دارایی پایه اعلام شده اند، باید اطلاعات و مستندات لازم جهت انجام امور مربوط به تحویل فیزیکی را طی مهلت مقرر به عرضه کننده ارائه نمایند.

تبصره: اطلاعات و مستندات لازم و مهلت مقرر موضوع این ماده در مشخصات قرارداد سلف موازی استاندارد قید می گردد.

ماده ۶۹- در صورتی که طبق مشخصات قرارداد، قرارداد سلف موازی استاندارد دارای اختیارات خرید یا فروش تبعی باشد باید اقدامات زیر در آخرین روز معاملاتی انجام شود:

۱. دارنده اختیار خرید تبعی یا اختیار فروش تبعی موضوع قرارداد سلف موازی استاندارد باید مراتب اعمال اختیار خود را حداکثر تا پایان آخرین روز معاملاتی قرارداد طبق رویه ای که هیأت مدیره شرکت سپرده گذاری مرکزی تعیین می کند به اتاق پایاپای اعلام نماید.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۲. اتاق پایاپای پس از تطبیق درخواست های اعمال ارائه شده با میزان دارایی مشتریان در پایان آخرین روز معاملاتی، لیست معاملات منتج از اعمال اختیارات تبعی را به بورس ارائه می نماید.
۳. معاملات موضوع بند قبل این ماده در سامانه معاملاتی بورس ثبت و طبق ضوابط تسویه معاملات در این دستورالعمل تسویه می گردد.
۴. قراردادهایی که اختیار تبعی آن اعمال نشده است فرآیند تسویه نهایی را مطابق مواد ۶۶، ۶۷ و ۶۸ انجام می شود.
- تبصره:** امکان اعمال قرارداد اختیار معامله به میزان کسری از اندازه قرارداد وجود ندارد.

فصل چهارم: ضوابط اختصاصی تسویه نهایی و تحویل قراردادهای آتی

- ماده ۷۰-** قرارداد آتی پس از آخرین روز معاملاتی، وارد دوره تحویل می شود و طرفین قرارداد آتی باید نسبت به طی فرایند تحویل اقدام نمایند.
- تبصره:** چنانچه دارنده موقعیت تعهدی باز خرید یا فروش تصمیم به تحویل کالا بگیرد، طرف مقابل موظف به تحویل طبق ضوابط این دستورالعمل خواهد بود.
- ماده ۷۱-** دوره تحویل از روز کاری بعد از آخرین روز معاملاتی شروع و تا پایان ماه قرارداد ادامه می یابد.
- ماده ۷۲-** دارندگان موقعیت تعهدی فروش باز، باید طی مهلت اعلام آمادگی تحویل توسط کارگزار مربوطه گواهی آمادگی تحویل را تحویل اتاق پایاپای دهند.
- تبصره:** چنانچه مدارک فوق در مهلت مذکور به اتاق پایاپای ارائه نگردد، قرارداد آتی براساس قیمت تسویه روزانه روز پایان مهلت ارائه گواهی آمادگی تحویل، تسویه نقدی شده و دارنده موقعیت تعهدی فروشی که طبق این تبصره تسویه نقدی شده است، مشمول جریمه های مقرر در مشخصات قرارداد آتی می شود.
- ماده ۷۳-** دارندگان موقعیت تعهدی خرید باز، باید طی مهلت ارائه گواهی آمادگی تحویل توسط کارگزار مربوطه گواهی آمادگی تحویل را تحویل اتاق پایاپای دهند.
- تبصره ۱:** در صورتی که هیأت پذیرش در مشخصات قرارداد آتی پیش پرداخت تحویل تعیین نموده باشد، دارندگان موقعیت تعهدی خرید باز مکلفند پیش پرداخت تعیین شده را به حساب اتاق پایاپای واریز نموده و فیش واریز وجه را به همراه گواهی آمادگی تحویل به اتاق پایاپای ارائه نمایند.
- تبصره ۲:** چنانچه مدارک فوق در مهلت مذکور به اتاق پایاپای ارائه نگردد، قرارداد آتی براساس قیمت تسویه روزانه روز پایان مهلت ارائه گواهی آمادگی تحویل، تسویه نقدی شده و دارنده موقعیت تعهدی خریدی که طبق این تبصره تسویه نقدی شده است، مشمول جریمه های مقرر در مشخصات قرارداد آتی می شود.
- ماده ۷۴-** پس از پایان مهلت ارائه گواهی آمادگی تحویل، اتاق پایاپای براساس اولویت زمانی خریدارانی را که می توانند کالا را تحویل گیرند و فروشندگانی را که می توانند کالا را تحویل دهند، مشخص نموده و به کارگزاران مربوطه اعلام می نماید.
- تبصره:** قرارداد آتی آندسته از خریداران و فروشندگانی که علی رغم ارائه گواهی آمادگی تحویل، به دلیل عدم ارائه گواهی آمادگی تحویل از سوی طرف مقابل امکان تحویل ندارد، براساس قیمت تسویه روزانه روز پایان مهلت ارائه گواهی آمادگی تحویل، تسویه نقدی می شود.
- ماده ۷۵-** خریداران و فروشندگانی که در روزهای معاملاتی پس از مهلت ارائه گواهی آمادگی تحویل اقدام به باز نمودن موقعیت تعهدی می نمایند باید گواهی آمادگی تحویل را نیز همزمان ارائه نمایند. به هر ترتیب باز نمودن موقعیت تعهدی جدید طی دوره مذکور به منزله اعلام آمادگی تحویل کالای موضوع قرارداد از سوی مشتری نیز می باشد.
- ماده ۷۶-** دارندگان موقعیت تعهدی خرید در پایان آخرین روز معاملاتی، حداکثر تا ساعت ۱۲ روز کاری بعد از آخرین روز معاملاتی باید کل وجه دارایی تعهد شده قرارداد آتی بر حسب قیمت تسویه روزانه آخرین روز معاملاتی را به حساب اتاق پایاپای واریز و فیش واریزی را توسط کارگزار مربوطه به اتاق پایاپای ارائه نمایند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره ۱: چنانچه وجه فوق در مهلت مقرر پرداخت نگردد، قرارداد آتی بر حسب قیمت تسویه روزانه آخرین روز معاملاتی تسویه نقدی شده و دارنده موقعیت تعهدی خریدی که طبق این تبصره تسویه نقدی شده است، مشمول جریمه های مقرر در مشخصات قرارداد آتی می شود.

تبصره ۲: جریمه های مقرر در قراردادها از محل موجودی حساب وجه تضمین کارگزار و در صورت عدم تکافوی موجودی حساب مذکور از محل سپرده ها و تضامین کارگزار مربوطه نزد اتاق پایاپای کسر و به حساب طرف مقابل منظور خواهد شد.

ماده ۷۷- دارندگان موقعیت تعهدی فروش در پایان آخرین روز معاملاتی، حداکثر تا ساعت ۱۲ روز کاری بعد از آخرین روز معاملاتی باید رسید انبار یا اصل کالای مورد تعهد یا سایر اسناد به تشخیص شرکت سپرده گذاری مرکزی را حسب تعیین و اعلام بورس، توسط کارگزار مربوطه به اتاق پایاپای ارائه نمایند.

تبصره: چنانچه تعهدات موضوع این ماده طی مهلت مقرر انجام نشود، قرارداد آتی بر حسب قیمت تسویه روزانه آخرین روز معاملاتی تسویه نقدی شده و دارنده موقعیت تعهدی فروشی که طبق این تبصره تسویه نقدی شده است، مشمول جریمه های مقرر در قرارداد آتی می شود.

ماده ۷۸- اتاق پایاپای حداکثر تا پایان روز کاری پس از آخرین روز معاملاتی قرارداد، براساس اولویت زمانی، خریدارانی را که می توانند کالا را تحویل گیرند و فروشندگانی را که می توانند کالا را تحویل دهند، مشخص نموده و ضمن واریز وجه معامله به حساب کارگزار فروشنده، اعلامیه تحویل را به کارگزار خریدار ارائه می نماید. کارگزاران مربوطه باید اعلامیه تحویل را بلافاصله پس از دریافت از اتاق پایاپای به مشتریان ارائه نمایند. این اعلامیه باید شامل موارد ذیل باشد:

۱. مقدار و مشخصات کالای تحویلی
۲. نام فروشنده کالا
۳. زمان بندی و نحوه تحویل
۴. آدرس انبارهای محل تحویل کالا و مقدار کالا در هر انبار
۵. نام و آدرس نماینده فروشنده که خریدار برای تحویل گرفتن باید با آن در تماس باشد
۶. گزارش معاملات خریدار بر روی قرارداد آتی شامل زمان خرید یا فروش و تعداد قراردادهای آتی خریداری شده یا فروخته شده طی دوره
۷. مشخصات رسید انبار
۸. هزینه های خدمات و کارمزد تحویل کالا
۹. سایر اطلاعات مورد نیاز به تشخیص شرکت سپرده گذاری مرکزی

تبصره ۱: قرارداد آتی آندسته از خریدارانی که به دلیل عدم ارائه رسید انبار از سوی فروشنده یا فروشندگانی که به دلیل عدم واریز وجه از سوی خریدار، امکان تحویل ندارد، براساس قیمت تسویه روزانه آخرین روز معاملاتی، تسویه نقدی می شود.

تبصره ۲: چنانچه خریدار در موعد مقرر نسبت به دریافت کالا از انبار معرفی شده از طرف فروشنده اقدام ننماید، کلیه هزینه ها و خسارات مترتبه بعد از آن تاریخ به عهده خریدار می باشد.

بخش هشتم: سایر موارد

ماده ۷۹- کارگزار مسئولیت ایفای تعهدات مشتریان در مقابل اتاق پایاپای را به شرحی که در این دستورالعمل ذکر شده است، بر عهده دارد.

ماده ۸۰- اتاق پایاپای موظف به حفظ اطلاعاتی است که اعضاء در اختیار اتاق قرار داده اند و ارائه اطلاعات مزبور صرفاً با تقاضای مراجع ذیصلاح قانونی انجام خواهد گرفت.

ماده ۸۱- در صورتی که عدم ایفای تعهدات هر یک از طرفین ناشی از حوادث غیرمترقبه باشد، خریدار و فروشنده یا هر دوی آنها حسب مورد با حکم مرجع ذیصلاح مسئولیتی در خصوص تأدیه مبالغ، خسارتها و جریمه های موضوع این دستورالعمل به عهده نخواهند داشت.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۸۲- در صورتیکه میان خریدار و فروشنده و یا نمایندگان قانونی آنها در خصوص نحوه پرداخت وجه معامله، تحویل کالا و یا سایر شرایط معامله توافقی خارج از شرایط اعلامی در اطلاعیه عرضه و ضوابط و مقررات بورس و شرکت سپرده گذاری مرکزی صورت گرفته باشد، توافقات مذکور از نظر این مقررات فاقد اعتبار بوده و صرفاً بر اساس مقررات و طبق شرایط مندرج در اطلاعیه عرضه، تسویه معاملات، تسویه نهایی و تحویل قراردادها انجام می شود.

تبصره: در صورت وقوع هرگونه اختلاف در خصوص توافق مندرج در این ماده فیما بین طرفین، شرکت سپرده گذاری مرکزی می تواند کلیه تضامین و وثایق طرفین را تا تعیین تکلیف موضوع در مراجع ذیصلاح، نزد خود نگهداری نماید.

ماده ۸۳- چنانچه مواعد تعیین شده در این دستورالعمل مصادف با روز یا روزهای تعطیل باشد، آن روز یا روزها به حساب نمی آید و اولین روز کاری پس از تعطیلی موعده محسوب می شود.

تبصره: در محاسبه جریمه های روز شمار، روزهای تعطیل نیز مانند روزهای غیر تعطیل منظور می گردد. شرکت سپرده گذاری مرکزی و یا بورس می توانند در چهارچوب مفاد این دستورالعمل ضوابط اجرایی لازم را به سازمان پیشنهاد و پس از تصویب هیئت مدیره سازمان اجرا نمایند.

دستورالعمل پذیرش کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا در بورس انرژی

مصوب مورخ ۱۳۹۱/۰۷/۲۹ هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار

فصل اول - کلیات

بخش اول: تعاریف

- ماده ۱)** اصطلاحات و واژه‌های تعریف شده در ماده یک قانون بازار اوراق بهادار و اساسنامه بورس با همان تعاریف در این دستورالعمل به کار رفته است. سایر اصطلاحات به شرح زیر تعریف می‌شوند:
- امیدنامه:** مجموعه اطلاعاتی است که بورس ملزم است در زمان درج نام یک کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا در فهرست نرخ‌های بورس، جهت اطلاع عموم در سایت رسمی خود منتشر نماید. فرم نمونه این گزارش به تصویب هیئت مدیره بورس می‌رسد.
 - پذیرش:** تطبیق کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا با شرایط مندرج در این دستورالعمل و پذیرش عرضه کننده کالا جهت درج آن در فهرست نرخ‌های بورس و فراهم شدن امکان معامله آن در بورس است.
 - تعلیق پذیرش:** توقف موقت معاملات کالای یک عرضه کننده یا اوراق بهادار مبتنی بر کالای درج شده در فهرست نرخ‌های بورس ناشی از نقض مفاد این دستورالعمل است.
 - دارائی پایه:** دارائی موضوع اوراق بهادار مبتنی بر کالا است.
 - عرضه کننده:** شخصی است که کالای وی در فهرست نرخ‌های بورس درج شده است.
 - فرم تطابق کالا:** فرمی است که بر اساس فرم نمونه بورس، جهت تطبیق مشخصات و استاندارد کالای مشابه با مشخصات و استاندارد یکی از کالاهای پذیرفته شده پس از تایید توسط مشاور پذیرش، به بورس ارائه می‌شود.
 - کالای مشابه:** کالای منطبق بر مشخصات و استاندارد یکی از کالاهای پذیرش شده در بورس با تولیدکننده متفاوت است.
 - کالای خارج از گونه (Off-grade):** کالائی است که مشخصات اصلی آن منطبق بر یکی از کالاهای پذیرفته شده در بورس می باشد لیکن یک یا چند مشخصه آن با کالای اصلی متفاوت است به گونه ای که تفاوت مزبور موجب تغییر در ماهیت، نوع یا کاربرد آن نمی شود.
 - کمیته عرضه:** کمیته‌ای است که به شرح ماده ۲۱ این دستورالعمل تشکیل می‌گردد و وظایف مندرج در این دستورالعمل را ایفا می نماید.
 - لغو پذیرش:** حذف قطعی کالای یک عرضه کننده یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا از فهرست نرخ‌های بورس است.
 - متقاضی:** شخصی است که تقاضای پذیرش کالا را به بورس ارائه می‌کند.
 - مشاور پذیرش:** شخصی است که به عنوان رابط متقاضی و بورس، تمام یا بخشی از وظایف متقاضی در فرآیند پذیرش، درج و یا عرضه را به نمایندگی از طرف وی انجام می‌دهد.
 - هیئت پذیرش:** هیئتی است که به شرح ماده ۲ این دستورالعمل تشکیل می‌گردد و وظایف مندرج در این دستورالعمل را ایفا می‌نماید.
 - کالای تک محموله‌ای:** کالایی است که تداوم عرضه ندارد و صرفاً در بازار فرعی عرضه می‌شود.
 - کالای اصلی:** کالای عرضه کننده ای است که توسط هیئت پذیرش و بر اساس این دستورالعمل پذیرش شده و کالای مشابه با آن تطابق می‌یابد.
 - بیانیه عرضه:** مجموعه اطلاعاتی است که متقاضی عرضه کالا در بازار فرعی ملزم است در اختیار بورس قراردهد تا قبل از عرضه کالا، جهت اطلاع عموم از طریق سایت رسمی بورس منتشر گردد. فرم نمونه بیانیه عرضه به تصویب هیئت مدیره بورس می‌رسد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

بخش دوم: هیئت پذیرش

ماده ۲) هیئت پذیرش دارای پنج عضو و یک دبیر به شرح زیر است:

۱. رئیس هیئت مدیره سازمان یا یکی از اعضای هیئت مدیره سازمان به نمایندگی از رئیس هیئت مدیره سازمان؛
 ۲. رئیس هیئت مدیره بورس یا یکی از اعضای هیئت مدیره بورس به نمایندگی از رئیس هیئت مدیره بورس؛
 ۳. یک نفر خبره مالی آشنا به صنعت، به پیشنهاد هیئت مدیره کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار و تأیید هیئت مدیره سازمان؛
 ۴. یک نفر خبره مالی آشنا به صنعت، به انتخاب هیئت مدیره سازمان؛
 ۵. یک نفر خبره مالی آشنا به صنعت، به انتخاب هیئت مدیره بورس؛
 ۶. مدیرعامل بورس، به عنوان دبیر هیئت پذیرش و بدون حق رأی یا یکی از مدیران بورس به نمایندگی وی.
- تبصره (۱):** رئیس هیئت مدیره سازمان، رئیس هیئت پذیرش خواهد بود.

تبصره (۲): مدت عضویت اشخاص بندهای ۳ تا ۵ این ماده یک دوره دو ساله می باشد. انتخاب این اشخاص حداکثر تا ۳ دوره متوالی بلامانع است.

تبصره (۳): اشخاص موضوع بندهای ۴ و ۵ این ماده، پیش از پایان دوره تصدی به تشخیص مقام انتخاب کننده و شخص موضوع بند ۳ این ماده پیش از پایان دوره تصدی، بنا به تشخیص مقام پیشنهاد کننده یا سازمان، با رعایت تشریفات مقرر در بند ۳ این ماده قابل تغییر خواهند بود.

تبصره (۴): هیئت پذیرش می تواند در صورت لزوم از سایر کارشناسان و مدیران متقاضی برای حضور در جلسات دعوت کند. این اشخاص حق رأی نخواهند داشت.

ماده ۳) جلسات هیئت پذیرش با حضور حداقل سه عضو، که رئیس سازمان یا نماینده وی یکی از آنهاست، رسمیت می یابد. تصمیمات هیئت پذیرش با رأی موافق حداقل سه نفر، که یکی از آنها باید رئیس سازمان یا نماینده وی باشد، معتبر خواهد بود.

بخش سوم: بازارها

ماده ۴) بورس انرژی دارای سه بازار فیزیکی، مشتقه و فرعی می باشد. بازار فیزیکی شامل سه تابلوی برق، نفت و گاز، و تابلوی سایر حامل های انرژی و بازار مشتقه شامل سه تابلوی قرارداد سلف موازی استاندارد، قرارداد آتی و قرارداد اختیار معامله می باشد.

تبصره ۱: ایجاد بازارها و تابلوهای جدید با پیشنهاد بورس و تصویب هیئت مدیره سازمان امکان پذیر است.

تبصره ۲: بورس می تواند برای هریک از بازارها و تابلوها علاوه بر رینگ داخلی، با رعایت مقررات رینگ بین المللی نیز راه اندازی نماید.

فصل دوم - پذیرش کالا در بازار فیزیکی

بخش اول: مشاور پذیرش

ماده ۵) درخواست پذیرش کالا، به همراه مدارک و مستندات موضوع ماده ۸ این دستورالعمل، باید توسط مشاور پذیرش به بورس ارائه شده و پس از احراز کامل بودن مدارک در بورس ثبت شوند.

ماده ۶) مشاور پذیرش از میان اشخاص حقوقی دارای مجوز و شرکت های تأمین سرمایه انتخاب می شود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۷)

وظایف و مسئولیت‌های مشاور پذیرش به شرح ذیل است:

۱- ارائه مشاوره به متقاضی درخصوص فرایند پذیرش و عرضه کالا؛

۲- سنجش میزان آمادگی متقاضی برای پذیرش؛

۳- ارائه مدارک و اطلاعات درخواستی به بورس به نمایندگی متقاضی در فرایند پذیرش؛

۴- کنترل رعایت مقررات پذیرش توسط متقاضی در فرایند پذیرش؛

تبصره (۱): مشاور پذیرش باید کلیه مدارک، اسناد و اطلاعات ارائه شده توسط متقاضی را بررسی و تأیید نماید که مدارک کامل بوده و به امضای صاحبان امضای مجاز رسیده و ممهور به مهر متقاضی است.

تبصره (۲): روابط مشاور پذیرش و متقاضی و حدود وظایف و مسئولیت‌های هریک در قرارداد فی‌مابین که در چارچوب نمونه مصوب هیئت مدیره بورس تنظیم می‌شود، پیش‌بینی شده و یک نسخه از آن به بورس ارسال می‌شود.

تبصره (۳): بورس بر حسن انجام وظایف مشاورین پذیرش نظارت داشته و موارد عدم رعایت وظایف و مسئولیت‌ها را حسب مورد به سازمان گزارش می‌نماید.

بخش دوم : فرایند پذیرش کالای اصلی در بازار فیزیکی

ماده ۸)

فرم درخواست پذیرش به همراه مدارک ذیل به بورس ارائه می‌شود:

۱) پرسشنامه پذیرش،

۲) امیدنامه،

۳) فرم شناسه کالا،

۴) کپی برابر اصل گواهی استاندارد کالا،

۵) رسید پرداخت حق پذیرش،

۶) تعهد نامه شرکت تولیدکننده مبنی بر فراهم نمودن شرایط جهت بازدید از خط تولید و انبارها حسب درخواست هیئت پذیرش یا بورس،

۷) اصل یا کپی برابر اصل اسناد زیر در خصوص کالاهای وارداتی:

۷-۱) جهت کالاهای وارداتی که به صورت نقدی عرضه می‌شوند و در زمان ارائه درخواست پذیرش ترخیص شده یا در شرف ترخیص می‌باشند:

الف) برگ سبز گمرکی

ب) گواهی بازرسی مبدا یا مقصد حسب درخواست بورس

ج) قبض انبار برای کالاهایی که از گمرکات ترخیص و به انبارهای داخلی حمل شده‌اند

۷-۲) جهت کالاهای وارداتی که به صورت سلف عرضه می‌شوند و در زمان ارائه درخواست پذیرش ترخیص نشده‌اند :

الف) پروفرمای کالای وارداتی

ب) گواهی کیفیت صادر شده توسط تولید کننده به همراه تعهدنامه واردکننده مبنی بر تحویل کالا بر اساس گواهی کیفیت ارائه شده

ج) تعهدنامه واردکننده مبنی بر ارائه مستندات بند (۷-۱) این ماده به بورس پس از ترخیص و قبل از تحویل کالا به مشتری

۸) تأییدیه مراجع ذیصلاح در خصوص کالاهائی که مشمول رعایت ضوابط خاص یا اخذ مجوزهای قانونی باشد،

۹) سایر اطلاعات مهم به تشخیص متقاضی یا درخواست بورس یا هیئت پذیرش.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره: در خصوص کالاهایی که مشمول استاندارد اجباری نمی باشند، متقاضیان باید گواهی کنترل کیفیت از آزمایشگاه های مورد تأیید موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ارائه نمایند. در مواردی که ارائه این گواهی از سوی مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ممکن نباشد، ارائه گواهی آزمایشگاه مورد تأیید بورس الزامی است.

بخش سوم: شرایط پذیرش و تداوم پذیرش کالای اصلی در بازار فیزیکی

ماده ۹) جهت پذیرش کالای اصلی باید حداقل شرایط زیر احراز گردد:

(۱) متقاضی باید سابقه فعالیت قابل اتکاء در بازار کالای مورد پذیرش داشته باشد و همچنین چشم انداز روشنی از تداوم فعالیت متقاضی وجود داشته باشد.

(۲) میزان عرضه کالا توسط متقاضی به گونه ای باشد که امکان کشف عادلانه قیمت را در بورس فراهم آورد.

(۳) کالا نباید مشمول محدودیت هایی از جمله محدودیت قیمت گذاری قانونی و انحصار در عرضه یا تقاضا باشد که مانع از کشف عادلانه قیمت کالا گردد.

ماده ۱۰) هیئت پذیرش در زمان پذیرش هر کالا، حداقل عرضه سالانه و حداقل درصد عرضه در بورس از کل تولید سالانه برای تولیدکنندگان و از کل واردات سالانه برای وارد کنندگان را مشخص می کند.

تبصره: تغییر حداقل های موضوع این ماده به پیشنهاد بورس و تأیید هیئت پذیرش امکان پذیر است.

ماده ۱۱) عرضه کننده کالا در بورس، موظف است مقررات مربوطه از جمله الزامات این دستورالعمل و ضوابط مربوط در خصوص افشای اطلاعات عرضه کالا را رعایت نماید.

تبصره: ضوابط افشای اطلاعات عرضه کالا به پیشنهاد هیئت مدیره بورس به تصویب هیئت مدیره سازمان خواهد رسید.

بخش چهارم: بررسی درخواست پذیرش کالای اصلی در بازار فیزیکی

ماده ۱۲) بورس حداکثر ظرف ۳۰ روز پس از تاریخ ثبت درخواست، گزارش کارشناسی خود در خصوص شرایط پذیرش را به انضمام مستندات مربوط به هیئت پذیرش ارسال می نماید. چارچوب گزارش کارشناسی مزبور، به پیشنهاد بورس و تصویب هیئت پذیرش تعیین می شود.

تبصره: ثبت درخواست پذیرش موضوع این ماده منوط به تکمیل بودن اطلاعات، مدارک و مستندات به تشخیص بورس می باشد.

ماده ۱۳) هیئت پذیرش حداکثر ظرف ۳۰ روز پس از دریافت گزارش و مستندات مربوط از بورس، نظر کتبی خود را با ذکر دلایل مبنی بر تأیید یا رد پذیرش کالا، از طریق بورس به متقاضی اعلام می کند. در صورت رد درخواست، متقاضی می تواند مراتب اعتراض خود را حداکثر ظرف مدت ۱۰ روز پس از ابلاغ تصمیم هیئت پذیرش، به دبیرخانه سازمان اعلام نماید. رأی هیئت مدیره سازمان در خصوص بررسی مجدد موضوع یا تأیید نظر هیئت پذیرش، برای متقاضی، هیئت پذیرش و بورس لازم الاجراست.

ماده ۱۴) در صورتی که هیئت مدیره سازمان اعتراض متقاضی را موجه تشخیص دهد، درخواست متقاضی باید در اولین جلسه هیئت پذیرش مجدداً طرح گردد.

ماده ۱۵) در صورتی که درخواست متقاضی رد شود و به آن اعتراض ننماید یا پس از اجرای رأی تجدیدنظر هیئت مدیره سازمان، در هیئت پذیرش رد گردد، طرح مجدد درخواست متقاضی در هیئت پذیرش حداقل پس از شش ماه و انجام مجدد کلیه مراحل و پرداخت حق پذیرش، امکان پذیر خواهد بود.

ماده ۱۶) درج نام کالای پذیرفته شده در فهرست نرخ های بورس، منوط به احراز تمامی موارد تعیین شده توسط هیئت پذیرش می باشد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۱۷) در صورت عدم عرضه کالای یک عرضه کننده در بورس ظرف مدت ۶ ماه از درج آن در فهرست نرخ های بورس، پذیرش آن در بورس لغو گردیده و پذیرش مجدد آن منوط به طی فرایند پذیرش خواهد بود.

ماده ۱۸) بورس پس از پذیرش کالا در هیئت پذیرش یا کمیته عرضه حسب مورد اقدام به اعلام موضوع به مشاور پذیرش و شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه نموده و اطلاعات کالا را در سامانه معاملاتی ثبت می نماید.

بخش پنجم: پذیرش کالاهای مشابه در بازار فیزیکی

ماده ۱۹) جهت بررسی پذیرش کالاهای مشابه، مشاور پذیرش باید مدارک و مستندات پذیرش را به شرح زیر به بورس ارائه نماید.

الف) جهت کالاهای داخلی، کلیه مدارک و اطلاعات موضوع ماده ۸ این دستورالعمل و فرم تطابق کالا

ب) جهت کالاهای وارداتی مدارک و اطلاعات موضوع بندهای ۷، ۸، ۹ و ماده ۸ این دستورالعمل و فرم تطابق کالا.

ماده ۲۰) درخواست پذیرش کالاهای مشابه و پذیرش عرضه کننده آن در کمیته عرضه مورد بررسی قرار می گیرد. کمیته عرضه موافقت یا عدم موافقت با پذیرش را ظرف مدت حداکثر ۷ روز کاری پس از تکمیل مدارک، به مشاور پذیرش ابلاغ می نماید.

ماده ۲۱) کمیته عرضه دارای ۳ عضو و یک دبیر به شرح زیر می باشد:

۱. یک عضو هیئت مدیره بورس با تایید هیئت مدیره بورس؛

۲. مدیرعامل بورس؛

۳. یک نفر خبره صنعت به پیشنهاد مدیرعامل بورس و تایید هیئت مدیره بورس؛

۴. مدیر پذیرش بورس به عنوان دبیر کمیته و بدون حق رأی.

تبصره: جلسات کمیته با حضور اکثریت اعضاء رسمیت می یابد و تصمیم گیری با موافقت حداقل ۲ عضو حاضر صورت می پذیرد.

ماده ۲۲) کمیته عرضه مکلف است جهت پذیرش کالاهای مشابه شرایط زیر را احراز نماید:

۱) متقاضی باید سابقه فعالیت قابل اتکاء در بازار کالای مورد پذیرش داشته باشد.

۲) کالا نباید مشمول محدودیت هایی از جمله محدودیت قیمت گذاری قانونی و انحصار در عرضه یا تقاضا باشد.

۳) مشخصات و استاندارد کالاهای مشابه با مشخصات و استاندارد کالای اصلی پذیرفته شده مطابقت داشته باشد.

ماده ۲۳) کمیته عرضه در زمان موافقت با پذیرش هر کالای مشابه و عرضه کننده آن، حداقل عرضه سالانه و حداقل درصد عرضه در بورس از کل تولید سالانه برای تولیدکنندگان و از کل واردات کالا برای وارد کنندگان را مشخص می کند.

ماده ۲۴) در صورت موافقت کمیته عرضه با درج و عرضه کالای مشابه، بورس موظف است امیدنامه مربوط به عرضه کننده کالای پذیرش شده را به سازمان ارسال نماید. در صورتی که سازمان ظرف ۳ روز کاری نظر خود را مبنی بر عدم عرضه به بورس اعلام نکند بورس می تواند نسبت به انتشار عمومی امیدنامه اقدام نماید. بورس موظف است حداقل سه روز قبل از عرضه، امیدنامه مذکور را جهت اطلاع عموم از طریق سایت رسمی بورس منتشر نماید.

تبصره ۱: کلیه مدارک و مستنداتی که در جریان بررسی عرضه کالای مشابه و پذیرش عرضه کننده آن به بورس ارائه می گردد، باید مستقلاً در سوابق بورس نگهداری شده و حسب درخواست سازمان بلافاصله ارائه گردد.

تبصره ۲: در صورتیکه سازمان تشخیص دهد که در جریان بررسی و موافقت با پذیرش کالای مشابه یا نحوه و میزان اطلاعات ارائه شده، مقررات رعایت نشده است، می تواند از عرضه کالای مشابه جلوگیری نماید.

فصل سوم - پذیرش کالا در بازار فرعی

ماده ۲۵) کالاهای خارج از گونه و تک محموله ای در بازار فرعی پذیرش و عرضه می گردند.

ماده ۲۶) برای پذیرش کالا در بازار فرعی، آن کالا باید حداقل دارای شرایط زیر باشد:

- ۱) مقدار و مشخصات کالا به گونه ای باشد که امکان کشف عادلانه قیمت را در بورس فراهم آورد.
- ۲) ممنوعیت یا محدودیت قانونی برای نقل و انتقال کالا وجود نداشته باشد،
- ۳) کالای مذکور در سایر بازارهای بورس پذیرفته نشده باشد.
- ۴) کالا دارای مشخصات فیزیکی و یا شیمیایی قابل احراز بوده و امکان تطبیق کیفیت کالا با شرایط اعلامی در بیانیه عرضه برای بورس و خریداران وجود داشته باشد.
- ۵) عرضه کننده کالا دارای حسن شهرت و اعتبار بوده و توانایی تودیع وثایق لازم را جهت تضمین تحویل کالا نزد شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه داشته باشد.

ماده ۲۷) درخواست پذیرش کالا در بازار فرعی به همراه مدارک زیر باید توسط مشاور پذیرش به بورس ارائه شده و پس از احراز کامل بودن مدارک در بورس ثبت و به کمیته عرضه جهت تصمیم گیری ارائه گردد:

- ۱) پرسشنامه پذیرش و فرم شناسه کالا ،
 - ۲) بیانیه عرضه،
 - ۳) رسید پرداخت حق پذیرش،
 - ۴) مستندات لازم جهت احراز مالکیت عرضه کننده کالای مورد معامله؛
 - ۵) اصل یا کپی برابر اصل اسناد زیر در خصوص کالاهای وارداتی :
- ۱-۵) جهت کالاهای وارداتی که به صورت نقدی عرضه می شوند و در زمان ارائه درخواست پذیرش ترخیص شده یا در شرف ترخیص می باشند :
- الف) برگ سبز گمرکی

ب) گواهی بازرسی مبدا یا مقصد حسب درخواست بورس

ج) قبض انبار برای کالاهایی که از گمرکات ترخیص و به انبارهای داخلی حمل شده اند

۲-۵) جهت کالاهای وارداتی که به صورت سلف عرضه می شوند و در زمان ارائه درخواست پذیرش ترخیص نشده اند :

الف) پروفرمای کالای وارداتی

ب) گواهی کیفیت صادر شده توسط تولید کننده به همراه تعهدنامه واردکننده مبنی بر تحویل کالا بر اساس گواهی کیفیت ارائه شده

ج) تعهدنامه واردکننده مبنی بر ارائه مستندات بند (۵-۱) این ماده به بورس پس از ترخیص و قبل از تحویل کالا به مشتری

۶) تائیدیه مراجع ذیصلاح در خصوص کالاهائی که مشمول رعایت ضوابط خاص یا اخذ مجوزهای قانونی باشد،

۷) سایر اطلاعات مهم به تشخیص متقاضی یا درخواست کمیته عرضه.

تبصره ۱: بورس موظف است مستندات مربوط به مشخصات و یا استاندارد کالای موضوع این ماده را اخذ و به همراه بیانیه عرضه منتشر نماید.

تبصره ۲: در صورت تشخیص کمیته عرضه، بورس باید گزارش ارزیابی و یا ارزشیابی کالا را که توسط مراجع ذیصلاح تائید شده است از عرضه کننده اخذ و به کمیته عرضه ارائه نماید.

ماده ۲۸) برای هر نوبت عرضه کالا در بازار فرعی باید درخواستی مجزا به بورس ارائه و با رعایت ترتیبات این فصل، موافقت کمیته عرضه اخذ شود.

عرضه یک کالا در بازار فرعی به هر تعداد دفعه، دلیلی بر امکان تداوم عرضه آن بدون طی ترتیبات اجرایی فصل سوم این دستورالعمل نمی باشد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۲۹: در صورت موافقت کمیته عرضه با پذیرش کالا در بازار فرعی، بورس موظف است بیانیۀ عرضه آن کالا و سایر مستندات مربوطه را به سازمان ارسال نماید. در صورتی که سازمان ظرف ۳ روز کاری نظر خود را مبنی بر عدم عرضه به بورس اعلام نکند بورس می تواند نسبت به انتشار عمومی بیانیۀ عرضه اقدام نماید. بورس موظف است حداقل ۷ روز کاری قبل از عرضه، بیانیۀ مذکور را جهت اطلاع عموم از طریق سایت رسمی بورس منتشر نماید.

تبصره ۱: کلیه مدارک و مستندات مربوط به بررسی و موافقت با هر بار پذیرش کالا در بازار فرعی، باید مستقلاً در سوابق بورس نگهداری شده و حسب درخواست سازمان بلافاصله ارائه گردد.

تبصره ۲: در صورتیکه سازمان تشخیص دهد که در جریان بررسی و موافقت با پذیرش کالا در بازار فرعی یا نحوه و میزان اطلاعات ارائه شده، مقررات رعایت نشده است، می تواند از عرضه کالا در بازار فرعی جلوگیری نماید.

فصل چهارم - تعلیق و لغو پذیرش کالا در بازار فیزیکی

بخش اول: تعلیق پذیرش کالا

ماده ۳۰: پذیرش کالای یک عرضه کننده به موجب هر یک از موارد ذیل تعلیق می شود:

۱- عدم ایفای تعهدات عرضه

۲- عدم رعایت مقررات، از جمله الزامات این دستورالعمل و ضوابط افشای اطلاعات عرضه کنندگان

۳- عدم ایفای تعهدات مربوط به تسویه و تحویل کالا از سوی عرضه کننده

۴- توقف کامل تولید عرضه کننده کالا به مدت بیش از ۳ ماه

تبصره: بورس مکلف است در پایان هر ماه نسبت به بررسی موارد فوق اقدام نماید و نتایج را به سازمان و هیئت پذیرش ارائه نماید.

ماده ۳۱: در صورت وقوع هر یک از بندهای ماده ۳۰ این دستورالعمل، بورس می تواند پذیرش کالای یک عرضه کننده را برای مدت حداکثر ۳ ماه به حال تعلیق درآورد. تعلیق یک کالا برای مدتی بیش از ۳ ماه منوط به موافقت هیئت پذیرش خواهد بود. در هر صورت مدت تعلیق موضوع این ماده حداکثر ۶ ماه خواهد بود.

ماده ۳۲: در صورت وقوع هر یک از بندهای ماده ۳۰ این دستورالعمل، سازمان نیز می تواند دستور تعلیق پذیرش کالای عرضه کننده را به بورس صادر نماید. تشخیص مدت تعلیق با سازمان خواهد بود.

ماده ۳۳: رفع تعلیق پذیرش کالای یک عرضه کننده، منوط به رفع موجبات تعلیق، مطابق نظر سازمان، هیئت پذیرش یا بورس، حسب مورد می باشد. **تبصره (۱):** در صورت تعلیق پذیرش مطابق ماده ۳۱ این دستورالعمل، چنانچه موجبات تعلیق اعلام شده توسط بورس یا هیئت پذیرش مرتفع گردد، بورس رأساً نسبت به رفع تعلیق اقدام نموده و مراتب را به همراه گزارش رفع دلایل تعلیق به سازمان و هیئت پذیرش اعلام می نماید.

تبصره (۲): در صورت تعلیق پذیرش مطابق ماده ۳۲ این دستورالعمل، رفع تعلیق پذیرش توسط سازمان به بورس اعلام خواهد شد.

ماده ۳۴: در صورت تعلیق پذیرش کالای اصلی که کالای مشابه آن نیز پذیرش شده است، مطابق ترتیبات این فصل، مرجع تصمیم گیری حسب مورد باید در خصوص تعلیق یا عدم تعلیق پذیرش کالاهای مشابه کالای اصلی موضوع این ماده نیز تصمیم گیری نماید.

بخش دوم: لغو پذیرش کالا

ماده ۳۵: پذیرش کالای یک عرضه کننده به موجب هر یک از موارد زیر لغو می شود:

۱- در صورت تداوم تعلیق پذیرش بیش از شش ماه و عدم رفع موجبات تعلیق؛

۲- در صورت انحلال یا ورشکستگی عرضه کننده کالا؛

ماده ۳۶ در صورت وقوع هریک از بندهای ماده ۳۵ این دستورالعمل، بورس ضمن ارائه گزارش به هیئت پذیرش مراتب را به عرضه کننده اعلام می کند. عرضه کننده موظف است ظرف ۳۰ روز توضیحات خود را به هیئت پذیرش ارائه نماید. در صورتی که هیئت پذیرش تشخیص دهد عرضه کننده قادر به برطرف کردن موارد منجر به لغو پذیرش است، مهلت مشخصی را حسب مورد برای وی در نظر می گیرد. این مدت قابل تمدید نمی باشد.

ماده ۳۷ هیئت پذیرش می تواند پذیرش کالای یک عرضه کننده را در دوره ای که به عرضه کننده برای رفع موارد لغو مهلت داده می شود، به حالت تعلیق در آورد.

ماده ۳۸ در صورت برطرف شدن موجبات لغو پذیرش در مهلت در نظر گرفته شده، عرضه کننده کالا موظف است گزارش اقدامات خود و همچنین سایر اطلاعات مورد نیاز را به بورس ارائه نماید.

ماده ۳۹ چنانچه در مهلت پیش بینی شده موارد لغو پذیرش رفع نگردد، کالای آن عرضه کننده با تصویب هیئت پذیرش لغو پذیرش خواهد شد.

ماده ۴۰ بورس، لغو پذیرش کالا را حداکثر ظرف یک هفته از تاریخ تصویب، طی گزارشی با ذکر دلایل مربوط، به عرضه کننده و سازمان اطلاع می دهد. عرضه کننده کالا می تواند مراتب اعتراض خود را حداکثر ظرف مدت ۱۰ روز پس از ابلاغ تصمیم هیئت پذیرش، به دبیرخانه سازمان اعلام کند. رأی هیئت مدیره سازمان در خصوص بررسی مجدد موضوع یا تأیید نظر هیئت پذیرش، برای هیئت پذیرش، بورس و عرضه کننده لازم الاجراست.

ماده ۴۱ پذیرش مجدد کالایی که پذیرش آن در بورس لغو شده است، پس از گذشت یک سال از تاریخ لغو پذیرش با ارائه درخواست و احراز شرایط پذیرش امکان پذیر خواهد بود.

ماده ۴۲ در صورت لغو پذیرش کالای اصلی که کالای مشابه آن نیز پذیرش شده است، هیئت پذیرش در خصوص تداوم یا لغو پذیرش و عرضه کالاهای مشابه کالای اصلی موضوع این ماده نیز تصمیم گیری می نماید.

فصل پنجم - پذیرش اوراق بهادار مبتنی بر کالا در بازار مشتقه

بخش اول: فرایند پذیرش در بازار مشتقه

ماده ۴۳ پذیرش اوراق بهادار مبتنی بر کالا از جمله قرارداد سلف موازی استاندارد، قرارداد آتی و قرارداد اختیار معامله در بازار مشتقه به پیشنهاد بورس به تصویب هیئت پذیرش می رسد.

تبصره: پیشنهاد پذیرش اوراق بهادار مبتنی بر کالا می تواند از سوی مشاورین پذیرش نیز ارائه گردد. در این صورت بورس باید درخواست مشاور پذیرش را به همراه گزارش موضوع ماده ۴۶ این دستورالعمل از مشاور پذیرش دریافت و در صورت تکمیل بودن به همراه اظهار نظر خود به هیئت پذیرش ارائه نماید.

ماده ۴۴ مشخصات قرارداد برای هریک از اوراق بهادار مبتنی بر کالا، مطابق فرمت های مصوب هیئت پذیرش، به تصویب آن هیأت می رسد.

ماده ۴۵ دارایی پایه از بین کالاهای پذیرفته شده در بورس یا کالاهای دارای بازار نقدی قوی انتخاب شده و باید به تشخیص هیئت پذیرش حداقل حائز شرایط زیر باشد:

- ۱- محدودیت قانونی موثر جهت نقل و انتقال دارایی پایه وجود نداشته باشد.
- ۲- مرجع قیمتی روزانه قابل اتکا برای بازار نقدی دارایی پایه وجود داشته باشد.
- ۳- امکان تحویل فیزیکی دارایی پایه وجود داشته باشد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۴۶) جهت پذیرش اوراق بهادار مبتنی بر کالا، گزارش پذیرش اوراق بهادار مبتنی بر کالا شامل موارد زیر توسط بورس به هیئت پذیرش ارائه می‌گردد:

۱- امیدنامه شامل:

۱-۱- نام، مشخصات و استانداردهای دارایی پایه

۲-۱- معرفی و شرح ویژگی‌های بازار نقدی دارایی پایه

۴-۱- آمار تولید، مصرف، واردات و صادرات دارایی پایه

۵-۱- تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان عمده داخلی و خارجی

۳-۱- قوانین خاص حاکم بر تولید، مصرف، قیمت گذاری، واردات یا صادرات دارایی پایه

۴-۱- روند تغییرات قیمت داخلی و بین المللی دارایی پایه طی ۳ سال گذشته

۵-۱- معرفی و مشخصات عرضه کننده اوراق بهادار مبتنی بر کالا حسب مورد

۲- مشخصات قرارداد

۳- اظهار نظر کارشناسی بورس در خصوص قابلیت پذیرش اوراق بهادار پیشنهادی طبق مفاد این دستورالعمل

۴- سایر اسناد یا اطلاعات مهم به تشخیص بورس یا درخواست هیئت پذیرش.

ماده ۴۷) هیئت پذیرش حداکثر ظرف ۴۵ روز پس از دریافت گزارش و مستندات مربوط از بورس، نظر کتبی خود را با ذکر دلایل مبنی بر تأیید یا رد پذیرش اوراق بهادار مبتنی بر کالا، اعلام می‌کند.

ماده ۴۸) در صورت تأیید پذیرش، بورس موظف است حداکثر ظرف مدت ۶ ماه از تاریخ اعلام هیئت پذیرش اقدام به درج اوراق بهادار مبتنی بر کالا در فهرست نرخ‌های رسمی بورس، انتشار امیدنامه و گشایش نماد معاملاتی ورقه بهادار مبتنی بر کالا نماید. در صورت عدم انجام هر یک از اقدامات مذکور طی مهلت مقرر، اخذ تأییدیه مجدد از هیئت پذیرش الزامی است.

ماده ۴۹) تغییر در شرایط و مشخصات قرارداد اوراق بهادار مبتنی بر کالای پذیرفته شده، با پیشنهاد بورس و تصویب هیئت پذیرش امکان پذیر است.

بخش دوم: لغو پذیرش در بازار مشتقه

ماده ۵۰) بورس مکلف است در صورت وقوع هر یک از موارد زیر، موضوع را در اولین جلسه هیئت پذیرش جهت تصمیم گیری در خصوص لغو یا تداوم پذیرش اوراق بهادار مبتنی بر کالا طرح نماید.

۱. عدم انجام معامله در بازار مشتقه به مدت ۲ ماه در تمامی سررسیدهای آن

۲. در صورت از دست دادن هر یک از شرایط پذیرش

فصل ششم - سایر موارد

بخش اول: کارمزدها

ماده ۵۱) بورس کارمزدهای زیر را دریافت می‌کند:

۱- کارمزد پذیرش کالا، که به همراه درخواست پذیرش و تکمیل مدارک اولیه از متقاضی دریافت می‌شود.

۲- کارمزد درج کالا، که براساس آمار سالانه عرضه کالا در بورس از عرضه کننده برای هر سال دریافت می‌شود.

تبصره (۱): متقاضی و عرضه کننده، موظف اند حسب مورد کارمزدهای فوق را بر اساس مصوبه هیئت مدیره بورس و حداکثر تا میزان سقف‌های تعیین شده توسط هیئت مدیره سازمان، در مهلت مقرر پرداخت نمایند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره (۲): در صورت عدم پرداخت کارمزد توسط عرضه کننده در مهلت مقرر، این مبلغ از محل مطالبات و یا موجودی عرضه کننده نزد شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه، توسط آن شرکت به بورس قابل پرداخت است.

بخش دوم: سایر مقررات

ماده ۵۲) تمام عرضه کنندگان، مادام که کالای آنها در بورس پذیرفته شده است، موظف به رعایت مقررات از جمله مفاد این دستورالعمل می باشند. در صورت نقض هر یک از مفاد این دستورالعمل توسط اشخاص ذیربط، بورس موظف است براساس مقررات انضباطی خود به تخلفات آنها رسیدگی یا حسب مورد موضوع را به مرجع ذیصلاح گزارش نماید.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

دستورالعمل معاملات کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا در بورس انرژی

مصوب ۱۳۹۱/۰۷/۱۰ شورای عالی بورس و اوراق بهادار

بخش اول: کلیات

فصل اول: تعاریف و اصطلاحات

- ماده ۱** اصطلاحات و واژه‌هایی که در ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای تعریف شده‌اند، به همان مفاهیم در این دستورالعمل به کار رفته‌اند. واژه‌های دیگر دارای معانی زیر می‌باشند:
۱. **اتاق پایاپای:** واحدی از شرکت سپرده‌گذاری مرکزی است که وظیفه تسویه و پایاپای کردن قراردادهای معامله شده در بورس را بر عهده دارد.
 ۲. **اطلاعیه عرضه:** اطلاعیه‌ای است جهت اطلاع مشتریان از عرضه کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا در بورس، که طبق فرمت مصوب هیئت مدیره بورس و براساس ضوابط این دستورالعمل منتشر می‌گردد.
 ۳. **اطلاعیه معاملاتی:** اطلاعیه‌ای است جهت اطلاع مشتریان از شرایط معاملات اوراق بهادار مبتنی بر کالا در بورس، که طبق فرمت مصوب هیئت مدیره بورس و براساس ضوابط این دستورالعمل منتشر می‌گردد.
 ۴. **بورس:** شرکت بورس انرژی (سهامی عام) است.
 ۵. **بازار فیزیکی:** بازاری است که در آن کالاهای پذیرفته شده در بورس معامله می‌گردد.
 ۶. **بازار مشتقه:** بازاری است که در آن اوراق بهادار مبتنی بر کالای پذیرفته شده در بورس معامله می‌گردد.
 ۷. **بهترین سفارش خرید:** سفارش خرید با بیشترین قیمت است.
 ۸. **بهترین سفارش فروش:** سفارش فروش با کمترین قیمت است.
 ۹. **تقاضا:** اعلام آمادگی برای خرید کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا از طریق کارگزار خریدار طبق مقررات بورس است.
 ۱۰. **جلسه رسمی معاملات:** دوره زمانی معینی است که معاملات کالاها و یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا طبق مقررات این دستورالعمل در آن انجام می‌شود.
 ۱۱. **حداقل تغییر قیمت سفارش:** کمترین مقدار مجاز تغییر قیمتی سفارش‌های ثبت شده در سامانه معاملات است.
 ۱۲. **حداقل خرید:** کمترین مقدار از هر کالا است که یک کارگزار می‌تواند در بورس خریداری نماید.
 ۱۳. **حداقل خرید جهت کشف نرخ:** مقدار یا درصدی از عرضه هر نماد معاملاتی در بورس است که طبق مقررات باید معامله گردد تا نرخ کشف شده مورد تأیید بورس قرار گیرد.
 ۱۴. **حداقل عرضه:** کمترین مقدار مجاز عرضه در هر نماد معاملاتی طبق مقررات است.
 ۱۵. **حداقل سفارش انباشته:** حداقل مقدار سفارش خرید و فروشی است که بازارگردان موظف است طبق قرارداد بازارگردانی، جهت نماد معاملاتی مورد بازارگردانی در سامانه معاملات به صورت فعال نگه دارد.
 ۱۶. **حداقل معاملات روزانه:** حداقل میزان معاملات در نماد معاملاتی مورد بازارگردانی است که بازارگردان موظف به انجام آن در یک روز معاملاتی می‌باشد تا تعهدات وی طبق این دستورالعمل در آن روز معاملاتی ایفاء شده تلقی شود.
 ۱۷. **حداکثر افزایش عرضه:** میزان معینی از حجم کالا است که عرضه‌کننده مجاز به افزایش عرضه خود طی جلسه معاملاتی، حداکثر تا آن میزان می‌باشد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۱۸. **حداکثر خرید:** بیشترین مقدار مجاز خرید از هر نماد معاملاتی توسط یک کارگزار و یا یک مشتری طی یک جلسه معاملاتی، حسب مقررات است.
۱۹. **حراج:** سازوکاری برای دادوستد کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا است که برپایه انطباق سفارش های خرید و فروش مشتریان و با در نظر گرفتن اولویت های مقرر در این دستورالعمل انجام می شود.
۲۰. **حراج ناپیوسته:** شیوه ای است که بر اساس آن، پس از ورود سفارش ها به سامانه معاملات، معامله بر اساس قیمت نظری گشایش (TOP) انجام می شود.
۲۱. **حوادث غیر مترقبه:** وقایعی است خارجی، غیرقابل اجتناب و غیرقابل پیش بینی که در نتیجه وقوع آن متعهد اعم از خریدار و فروشنده قادر به انجام تعهد خود نیست.
۲۲. **خطای مجاز^۱ تحویل:** عبارت است از میزان مجاز تفاوت وزن یا مقدار کالای تحویلی نسبت به کالای معامله شده که برای هر کالا توسط هیأت پذیرش تعیین و در قالب امیدنامه منتشر می گردد.
۲۳. **سامانه معاملات:** سیستم رایانه ای است که عملیات مربوط به معاملات از قبیل ورود و ثبت سفارش های خرید و فروش، تطبیق سفارش ها و در نهایت انجام معاملات از طریق آن صورت می گیرد.
۲۴. **سفارش:** درخواست خرید یا فروش کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا است که توسط مشتری به کارگزار ارایه می شود.
۲۵. **شرکت سپرده گذاری مرکزی:** شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه است.
۲۶. **دامنه مظنه:** حداکثر اختلاف بین قیمت سفارش خرید و سفارش فروش در هر نماد معاملاتی در بازار مشتقه به درصد است که بازارگردان آن نماد، در سامانه معاملات بورس وارد می نماید. این درصد نسبت به قیمت سفارش خرید محاسبه می شود.
۲۷. **دامنه نوسان روزانه قیمت:** دامنه نوسان قیمت اوراق بهادار مبتنی بر کالا است که نسبت به قیمت پایانی تعیین می شود و ورود سفارش ها در هر روز صرفاً در این دامنه قیمت مجاز است و مقدار آن در مشخصات قرارداد تعیین می شود.
۲۸. **رینگ بین المللی:** جلسه معاملاتی بورس برای معامله کالاهای صادراتی است که مقصد آنها بازار خارج از ایران است یا کالاهای وارداتی که عرضه کنندگان آن شرکت های خارجی هستند.
۲۹. **رینگ داخلی:** جلسه معاملاتی بورس برای کالاهایی است که مقصد آنها بازار داخلی بوده و توسط عرضه کنندگان داخلی عرضه می شوند.
۳۰. **رویه تسهیم به نسبت:** شیوه تخصیص کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا است که مطابق آن کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالای تخصیص یافته به هر سفارش، معادل حجم سفارش ثبت شده تقسیم بر کل سفارش های ثبت شده، ضربدر کل کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالای قابل عرضه است.
۳۱. **عرضه:** اعلام آمادگی برای فروش کالا و یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا از طریق کارگزار فروشنده طبق مقررات بورس است.
۳۲. **قرارداد:** توافقی مبتنی بر خرید و فروش مقدار معینی کالا یا تعداد معینی اوراق بهادار مبتنی بر کالا میان خریدار و فروشنده که از طریق کارگزاران فروشنده و خریدار در بورس انجام می شود.
۳۳. **قرارداد نقدی:** قراردادی است که در بازار فیزیکی معامله می شود و براساس آن، پرداخت بهای کالای مورد معامله و تحویل آن در هنگام معامله و براساس دستورالعمل تسویه و پایاپای بورس انرژی (مصوب هیئت مدیره سازمان) انجام می شود.
۳۴. **قرارداد نسبی:** قراردادی است که در بازار فیزیکی معامله می شود و براساس آن، کالا در هنگام معامله تحویل و بهای آن در تاریخ سررسید و براساس دستورالعمل تسویه و پایاپای پرداخت می گردد.
۳۵. **قرارداد سلف:** قراردادی است که در بازار فیزیکی معامله می شود و براساس آن، کالا در زمانی مشخص در آینده تحویل گردیده و بهای آن در هنگام معامله و براساس دستورالعمل تسویه و پایاپای بورس انرژی (مصوب هیئت مدیره سازمان) پرداخت می گردد.

^۱ تلورانس

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۳۶. **قرارداد کشف پريميوم:** قراردادی است که در بازار فیزیکی معامله می شود و طی آن مابه التفاوتی، مورد توافق طرفین معامله قرار می گیرد و طرفین متعهد می شوند که در زمان مشخصی در آینده (تحویل، حمل یا بارگیری) کالا را بر اساس قیمت نهایی (قیمت مبنا بعلاوه مابه التفاوت توافق شده) معامله نمایند. خریدار بخشی از ثمن معامله را در زمان توافق، به فروشنده پرداخت و تسویه مابقی وجه متعاقباً و بر اساس شرایطی انجام می شود که در زمان عقد قرارداد مشخص می گردد.
۳۷. **قرارداد سلف موازی استاندارد:** قراردادی است که در بازار مشتقه معامله می شود و براساس آن مقدار معینی از دارایی پایه براساس مشخصات قرارداد سلف موازی استاندارد به فروش می رسد. وجه قرارداد مذکور باید در هنگام معامله و طبق زمانبندی تعیین شده در مشخصات قرارداد پرداخت و دارایی پایه در سررسید تحویل شود. در طول دوره معاملاتی قرارداد، خریداران می توانند به فروش قرارداد سلف موازی استاندارد به میزان خریداری شده به شخص دیگری اقدام نمایند. این دو قرارداد از هم مستقل هستند و فروشنده به استناد گواهی سلف موازی استاندارد، خریدار را به فروشنده اولیه جهت تحویل فیزیکی حواله می دهد. در این حالت پذیرنده حواله مسئولیت مراجعه به فروشنده اولیه را پذیرفته و حق رجوع به فروشنده در معامله ثانویه را ندارد.
۳۸. **قرارداد آتی:** قراردادی است که در بازار مشتقه معامله می شود و فروشنده براساس آن متعهد می شود در سررسید معین، مقدار معینی از کالای مشخص را به قیمتی که الان تعیین می کنند بفروشد و در مقابل طرف دیگر قرارداد متعهد می شود آن کالا را با آن مشخصات خریداری کند و برای جلوگیری از امتناع طرفین از انجام قرارداد، طرفین به صورت شرط ضمن عقد متعهد می شوند مبلغی را به عنوان وجه تضمین نزد اتناق پایاپای بگذارند و متعهد می شوند متناسب با تغییرات قیمت آتی، وجه تضمین را تعدیل کنند و اتناق پایاپای از طرف آنان وکالت دارد متناسب با تغییرات، بخشی از وجه تضمین هر یک از طرفین را به عنوان اباحه تصرف در اختیار دیگری قرار دهد و او حق استفاده از آن را خواهد داشت تا در سررسید با هم تسویه کنند.
۳۹. **قرارداد اختیار معامله:** اوراق بهاداری است که به موجب آن فروشنده اوراق متعهد می شود در صورت درخواست خریدار، مقدار مشخصی از دارایی پایه را به قیمت اعمال معامله کند. خریدار اوراق می تواند در زمان یا زمان های معینی در آینده طبق قرارداد، معامله را انجام دهد. فروشنده اوراق اختیار معامله در قبال این تعهد، مبلغ معینی از خریدار اوراق دریافت می کند. برای جلوگیری از امتناع فروشنده اوراق از انجام قرارداد، فروشنده ضمن قرارداد متعهد می شود مبلغی را به عنوان وجه تضمین نزد کارگزار بورس یا اتناق پایاپای قرار دهد و متناسب با تغییرات قیمت اوراق اختیار معامله، آن را تعدیل کند. هر یک از خریدار و فروشنده می توانند در مقابل مبلغی معین، اختیار یا تعهد خود را به شخص ثالثی واگذار کنند که وی جایگزین آنها خواهد بود. اوراق اختیار معامله می تواند به صورت اختیار فروش یا خرید باشد.
۴۰. **قیمت پایه:** قیمت مشخصی است که کارگزار فروشنده در درخواست خود برای عرضه هر کالا اعلام می نماید و پس از تأیید بورس در اطلاعاتیه عرضه قید می گردد.
۴۱. **قیمت پیشنهادی:** قیمتی است که توسط کارگزار در جریان حراج وارد سامانه معاملات می گردد.
۴۲. **قیمت پایانی:** قیمتی است که طبق ضوابط این دستورالعمل برای هر نماد معاملاتی در پایان هر جلسه رسمی معاملاتی توسط بورس محاسبه و اعلام می گردد.
۴۳. **قیمت مبنا:** قیمتی است که حسب مورد در زمان حمل، انتقال، تحویل یا بارگیری کالای موضوع قراردادهای کشف پريميوم، توسط مرجع مورد قبول بورس اعلام می گردد.
۴۴. **قیمت نظری گشایش (TOP):** قیمتی است که در مرحله گشایش، بر اساس سفارش ثبت شده با استفاده از سازوکار حراج، توسط سامانه معاملات محاسبه و معاملات مرحله گشایش با آن قیمت انجام می شود.
۴۵. **قیمت نهایی:** در قراردادهای کشف پريميوم حاصل جمع پريميوم و قیمت مبناست که تسویه نهایی معامله بر اساس آن انجام می شود.
۴۶. **کارگزار:** شخص حقوقی است که پس از اخذ مجوزهای لازم و پذیرش در بورس طبق مقررات، کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا را برای دیگران و به حساب آنها معامله می نماید.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۴۷. **کارگزار / معامله گر:** شخص حقوقی است که پس از اخذ مجوزهای لازم و پذیرش در بورس طبق مقررات، کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا را برای دیگران و به حساب آنها و یا به نام و حساب خود معامله می نماید.
۴۸. **کد تجمیعی:** کد معاملاتی مجازی است که برای ورود همزمان سفارش های خرید یا فروش هم قیمت چند مشتری توسط کارگزار، در سامانه معاملات تعریف می گردد.
۴۹. **کشف پرمیموم:** معاملاتی است که طی آن مابه التفاوت قیمت نهایی با قیمت مبنا کشف می گردد.
۵۰. **گواهینامه انجام معامله:** سندی است که در پایان معاملات، پس از تأیید کارگزار خریدار و فروشنده و بورس از طریق سامانه معاملات به اتاق پایاپای ارسال می گردد.
۵۱. **محدوده نوسان قیمت پایه:** حداکثر مجاز تغییر قیمت پایه یک نماد معاملاتی نسبت به آخرین قیمت کشف شده برای آن است.
۵۲. **محدوده نوسان قیمت مجاز:** حداکثر تغییرات قیمت سفارش ها و معاملات نسبت به قیمت پایه است.
۵۳. **مشتری:** شخصی است که متقاضی خرید یا فروش کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا در بورس می باشد.
۵۴. **مقررات:** اعم است از مصوبات هیئت وزیران، شورا، سازمان و نیز مصوبات سایر مراجع در حدود اختیارات تفویض شده به آنان تحت هر عنوان (از قبیل آیین نامه، دستورالعمل، رویه اجرایی و بخشنامه) در خصوص بازار اوراق بهادار، اوراق بهادار مبتنی بر کالا، بورس انرژی و فعالان آن که توسط مراجع ذیصلاح و در چارچوب قانون جهت اجرا ابلاغ شده باشند.
۵۵. **موعد انتشار اطلاعیه عرضه:** آخرین مهلت انتشار اطلاعیه عرضه جهت عرضه کالا در بازار فیزیکی بورس است.
۵۶. **نماد معاملاتی:** شناسه ای است که توسط بورس برای هر یک از کالاها یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا به صورت منحصر به فرد در سامانه معاملات تعریف می شود. این شناسه می تواند به صورت حرف، عدد یا ترکیبی از هر دو باشد.
۵۷. **واحد پایه تخصیص:** کمترین مقدار جهت تخصیص در هر نماد معاملاتی است که تخصیص های کارگزار به مشتریان باید مضرب صحیحی از آن باشد.

فصل دوم: ضوابط عمومی انجام معامله

- ماده ۲:** کلیه معاملات در بورس باید براساس ضوابط این دستورالعمل و در جلسه رسمی معاملات انجام شود.
- تبصره:** انجام معاملات در خارج از جلسه رسمی معاملات منحصراً با تصویب هیأت مدیره سازمان و طبق شرایط تعیین شده توسط آن امکان پذیر است.
- ماده ۳:** روزهای انجام معامله، ساعات شروع و پایان و تعداد جلسات رسمی معاملات برای کلیه کالاها و اوراق بهادار مبتنی بر کالای پذیرفته شده توسط هیأت مدیره بورس تعیین می گردد.
- تبصره:** تغییرات در موارد موضوع این ماده، حداقل ۳ روز کاری قبل از اعمال باید توسط بورس اطلاع رسانی شود.
- ماده ۴:** مدیرعامل بورس می تواند ساعات شروع، پایان و تعداد جلسات رسمی معاملات را در صورت بروز اشکالات فنی و تا رفع آن تغییر دهد. این تغییرات باید به نحو مقتضی اطلاع رسانی شود. بورس باید مستندات مربوط به اشکالات فنی را در سوابق معاملات خود نگهداری نموده و حسب درخواست به سازمان ارائه نماید.
- تبصره:** بروز اشکالات فنی در سامانه معاملات به صورت الکترونیکی توسط شرکت مدیریت فن آوری بورس تهران بطور همزمان به سازمان، بورس و شرکت سپرده گذاری مرکزی اعلام می شود.
- ماده ۵:** معاملات بورس باید همواره بر مبنای رقابت و به یکی از روش های حراج انجام شود. اجرای سفارش ها براساس اولویت قیمت و در صورت تساوی قیمت ها براساس اولویت زمانی ورود سفارش به سامانه معاملات خواهد بود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره: هیأت مدیره بورس می تواند علاوه بر اولویت های مذکور در این ماده، اولویت های دیگری را جهت تصویب به هیأت مدیره سازمان پیشنهاد نماید. اولویت های مذکور نباید اصول منصفانه و رقابتی بودن معاملات در بورس را نقض نماید. در صورت تصویب سازمان تغییر مذکور حداقل ۳ روز کاری قبل از اعمال باید توسط بورس اطلاع رسانی شود.

ماده ۶: معاملات کالاها و اوراق بهادار مبتنی بر کالا در رینگ داخلی بر مبنای واحد پول ملی ایران و در رینگ بین المللی بر مبنای ارزهای خارجی یا واحد پول ملی ایران طبق تصویب هیأت مدیره بورس انجام می شود. تغییر واحد پولی معاملات با تصویب هیأت مدیره بورس و اطلاع رسانی آن در اطلاعیه عرضه و مشخصات قرارداد حسب مورد، امکان پذیر می باشد.

ماده ۷: معاملات کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا در بورس، صرفاً از طریق سامانه معاملات بورس و توسط کارگزاران پذیرفته شده در بورس انجام می شود.

ماده ۸: بورس باید به تفکیک کالاها و یا اوراق بهادار مبتنی بر کالاهایی که در بورس عرضه می شود نماد معاملاتی مجزا تعریف نموده و بازار و تابلو و رینگ معاملاتی مربوط به هر یک را مشخص نماید. معاملات نمادهای معاملاتی صرفاً در بازار، تابلو و رینگ معاملاتی معین شده قابل انجام است.

تبصره: ضوابط تعریف نماد معاملاتی در بورس به تصویب هیأت مدیره بورس خواهد رسید.

ماده ۹: کلیه قراردادهای قابل معامله در بورس صرفاً براساس کالاها یا اوراق بهادار مبتنی بر کالای پذیرفته شده تعریف می گردد. انجام معاملات کالاها یا اوراق بهادار مبتنی بر کالایی که طبق مقررات پذیرفته نشده اند، به هیچ وجه مجاز نمی باشد.

ماده ۱۰: معاملات در بورس به یکی از سه روش حراج حضوری، تمام الکترونیکی و عرضه یکجا و بر اساس مراحل که در این دستورالعمل ذکر شده، انجام می شود.

ماده ۱۱: کارگزاران می توانند جهت ثبت سفارش در سامانه معاملات از یک کد تجمیعی استفاده نمایند. کد تجمیعی صرفاً براساس سفارش های ثبت شده مشتریان نزد کارگزار و پس از کنترل مقررات مربوط به ثبت سفارش، استفاده می شود.

ماده ۱۲: تمامی معاملات در بورس، در صورتی قطعیت می یابد که به تأیید بورس رسیده باشد.

ماده ۱۳: مدیرعامل بورس صرفاً در شرایط زیر، می تواند بخشی از معاملات را حداکثر تا پایان روز انجام معامله تأیید نماید:

۱. براساس تقاضای کارگزار به دلیل وقوع آن دسته از اشتباهاتی که طبق مقررات مصوب هیأت مدیره سازمان احصاء می شود؛
۲. خطای معاملاتی متأثر از اشکال سامانه معاملات؛
۳. تمام معاملات سهمیه بندی شده یا صرفاً معاملات بیش از سهمیه، در صورت عدم رعایت سهمیه اعلام شده توسط بورس؛
۴. عدم رعایت محدودیت های حجمی اعلام شده؛
۵. عدم رعایت مقررات ثبت سفارش؛
۶. سایر موارد طبق قوانین و مقررات؛

تبصره ۱: در صورتی که ظن دستکاری قیمت یا استفاده از اطلاعات نهانی وجود داشته باشد، بورس می تواند معاملاتی را که با نوسان غیرعادی قیمت یا حجم غیرعادی انجام می شود، تأیید ننماید.

تبصره ۲: بورس باید مراتب عدم تایید معامله را به نحو مقتضی به کارگزار خریدار و کارگزار فروشنده اعلام نماید.

تبصره ۳: کلیه مدارک، سوابق و دلایل عدم تایید معاملات طبق این ماده، باید نزد بورس نگهداری و حسب درخواست، به سازمان ارسال گردد.

ماده ۱۴: برای کلیه معاملات قطعی شده توسط بورس گواهینامه انجام معامله صادر و جهت انجام امور تسویه به اتاق پایاپای ارسال می گردد.

ماده ۱۵: بورس در پایان هر روز معاملاتی قیمت پایانی را به تفکیک هر نماد معاملاتی به شرح زیر تعیین و از طریق سایت رسمی خود اعلام می نماید.

۱- در صورت انجام معامله روی نماد معاملاتی طی آن روز، میانگین وزنی معاملات انجام شده طی روز

۲- در صورت عدم انجام معامله، قیمت پایانی محاسبه شده در روز معاملاتی قبل.

فصل سوم: انواع قراردادهای قابل معامله در بورس

ماده ۱۶: انواع قراردادهای قابل معامله در بورس به شرح زیر می‌باشند.

- ۱- قرارداد نقدی
- ۲- قرارداد نسبه
- ۳- قرارداد سلف
- ۴- قرارداد کشف پیرمیوم
- ۵- قرارداد سلف موازی
- ۶- قرارداد آتی
- ۷- قرارداد اختیار معامله

تبصره ۱: سایر قراردادهای قابل معامله در بورس انرژی به پیشنهاد هیئت مدیره سازمان به تصویب شورای عالی بورس خواهد رسید.
تبصره ۲: سایر ضوابط اجرایی معاملات و همچنین ضوابط اجرایی تسویه و پایاپای قراردادهای موضوع این ماده، به تصویب هیئت مدیره سازمان خواهد رسید.

فصل چهارم: انواع سفارشات در بورس

ماده ۱۷: سفارش‌های وارد شده به سامانه معاملات، حداقل باید حاوی موارد زیر باشد:

۱. نماد معاملاتی
۲. تعیین خرید یا فروش بودن
۳. اعتبار زمانی سفارش
۴. حجم سفارش
۵. نوع سفارش و شرایط قیمتی آن
۶. کد معاملاتی مشتری

تبصره ۱: انواع سفارش به لحاظ شرایط قیمتی و اعتبار زمانی توسط هیئت مدیره بورس تعیین و حداقل ۳ روز کاری قبل از اعمال اطلاع‌رسانی می‌گردد.

تبصره ۲: بورس باید از ورود سفارش‌هایی که در آن شرایط اطلاعیه عرضه رعایت نشده است، جلوگیری نماید.

ماده ۱۸: انواع سفارش‌ها در سامانه معاملات به شرح زیر است:

۱. سفارش محدود (**Limit order**): سفارش خرید یا فروشی است که در قیمت تعیین شده توسط مشتری، یا بهتر از آن انجام می‌شود؛
۲. سفارش با قیمت باز (**Market order**): سفارشی است که بدون تعیین قیمت وارد سامانه معاملات شده و با قیمت بهترین سفارش طرف مقابل اجرا می‌شود. در صورت اجرا نشدن بخشی از سفارش، باقیمانده به صورت یک سفارش با قیمت باز در سامانه باقی خواهد ماند؛
۳. سفارش باز- محدود (**Market to limit order**): سفارشی است که فقط در مرحله حراج پیوسته می‌تواند وارد سامانه معاملات شود. این سفارش بدون تعیین قیمت وارد سامانه معاملات شده و با قیمت بهترین سفارش طرف مقابل اجرا می‌شود. در صورت اجرا نشدن بخشی از سفارش، باقیمانده به صورت یک سفارش محدود به قیمت آخرین معامله انجام شده در سیستم باقی می‌ماند؛

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۴. سفارش به قیمت گشایش (**Market on opening order**): سفارشی است که فقط در مرحله گشایش می تواند وارد سامانه معاملات شود. این سفارش بدون تعیین قیمت وارد سامانه معاملات شده و در مرحله گشایش با قیمت گشایش معامله خواهد شد. در صورت اجرا نشدن بخشی از سفارش، باقیمانده به صورت یک سفارش محدود با قیمت گشایش در سیستم باقی می ماند؛
۵. سفارش متوقف به باز (**Stop loss order**): سفارش متوقفی است که پس از فعال شدن، به سفارش با قیمت باز تبدیل می شود؛
۶. سفارش متوقف به محدود (**stop limit order**): سفارش متوقفی است که پس از فعال شدن به سفارش محدود با قیمتی که از قبل در سفارش مشخص شده است، تبدیل می شود.

ماده ۱۹: سفارش ها به لحاظ نحوه اجرا به شرح زیر می باشند:

۱. اجرای دو طرفه سفارش (**Cross order**): سفارشی است که با استفاده از آن، کارگزار می تواند اقدام به ورود همزمان سفارش خرید و فروش با حجم و قیمت یکسان نموده و معامله نماید. قیمت وارده به سامانه معاملات باید بیشتر یا مساوی قیمت بهترین سفارش خرید ثبت شده در سامانه معاملات و کمتر یا مساوی قیمت بهترین سفارش فروش ثبت شده در سامانه معاملات باشد. این سفارش فقط در مرحله حراج پیوسته می تواند وارد سامانه معاملات شده و اجرا شود؛
۲. سفارش دو بخشی (**Iceberg order**): سفارش خرید یا فروشی است که دارای دو بخش پنهان و آشکار است. بخش آشکار سفارش در صف خرید یا فروش قرار گرفته و قابل رویت می باشد و بخش پنهان آن به صورت غیرفعال است. حجم قسمت آشکار و پنهان سفارش توسط کارگزار تعیین می شود. در صورتی که کل بخش آشکار سفارش معامله شود، به میزان حجم قسمت آشکار، سفارش پنهان فعال شده و در نوبت قرار می گیرد. حداقل کل سفارش و حداقل حجم قسمت آشکار در سفارش های دو بخشی، توسط بورس تعیین می شود؛
۳. سفارش انجام و ابطال (**Fill & Kill**): سفارش محدودی است که بلافاصله پس از ورود باید اجرا شود و در صورت عدم اجرای تمام یا بخشی از آن، مقدار باقیمانده به صورت خودکار از سامانه معاملات حذف خواهد شد. امکان ورود این سفارش در مرحله گشایش وجود ندارد؛
۴. سفارش همه یا هیچ (**All or None**): سفارش محدودی است که اجرای آن منوط به معامله کل سفارش است. در صورت عدم امکان معامله کل سفارش بلافاصله بعد از ورود، سفارش به صورت خودکار از سامانه معاملات حذف می شود. امکان ورود این سفارش در مرحله پیش گشایش وجود ندارد.

ماده ۲۰: اعتبار زمانی سفارش ها به شرح ذیل می باشد:

۱. سفارش روز (**Day**): سفارشی است که اعتبار آن در پایان روز معاملاتی به اتمام می رسد و به صورت خودکار از سامانه معاملات حذف می شود؛
۲. سفارش جلسه (**Session**): سفارشی است که اعتبار آن در پایان جلسه رسمی معاملاتی به اتمام می رسد و به صورت خودکار از سامانه معاملات حذف می شود؛
۳. سفارش بدون محدودیت زمانی (**Good Till Cancelled**): این سفارش تا زمانی که توسط کارگزار حذف نشود در سامانه معاملات باقی مانده و معتبر می باشد؛
۴. سفارش مدت دار (**Good Till Date**): سفارشی است که اعتبار آن در پایان تاریخی که در زمان ورود سفارش مشخص شده به اتمام می رسد و پس از آن به صورت خودکار از سامانه معاملات حذف می شود؛
۵. سفارش زمانی (**Sliding Validity**): کارگزار در زمان ورود این سفارش، تعداد روزهای مشخصی (T) را جهت اعتبار سفارش مشخص می کند. این سفارش تا تاریخی که معادل تاریخ ورود سفارش به علاوه تعداد روزهای تعیین شده (T) است، معتبر بوده و پس از آن به صورت خودکار از سامانه معاملات حذف می شود.
- تبصره: تداوم اعتبار زمانی سفارش های فروش در بازار فیزیکی پس از پایان جلسه رسمی معاملاتی منوط به تأیید بورس می باشد.

فصل پنجم: شرایط دریافت و اجرای سفارش ها

ماده ۲۱: مسئولیت احراز هویت مشتری بر عهده کارگزار است. کارگزار باید جهت انجام معاملات کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا در بورس، نسبت به احراز هویت و شناسایی مشتریان به شرح زیر اقدام نماید:

الف) احراز هویت و شناسایی شخص حقیقی:

- ۱- اخذ اصل مدرک شناسایی مشتری شامل شناسنامه و کارت ملی و در مورد اشخاص خارجی، گذرنامه معتبر و نگهداری کپی مصدق تمامی صفحات مدارک مزبور؛
- ۲- اخذ اطلاعات در مورد آدرس محل سکونت و کار و کد پستی؛
- ۳- اخذ اطلاعات در مورد حساب بانکی مرتبط با معاملات کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالای مشتری؛
- ۴- اخذ اطلاعات در مورد حجم معاملات قبلی مشتری؛
- ۵- اخذ اطلاعات در مورد هدف از انجام معاملات کالا و اوراق بهادار مبتنی کالا در بورس انرژی.

ب) احراز هویت و شناسایی شخص حقوقی:

- ۱- اخذ اطلاعات در خصوص اساسنامه، شناسه ملی، شرکت نامه، آگهی روزنامه رسمی در خصوص تأسیس و آخرین تغییرات آن، آگهی آخرین تغییرات مدیران و صاحبان امضای مجاز، ترکیب سهامداران، مالکان یا شرکاء بالای ده درصد، مؤسسان، اعضای هیأت مدیره و مدیر عامل، بازرسان، حسابرسان و نشانی اقامتگاه آنان؛
 - ۲- اخذ اطلاعات مربوط به حساب بانکی مرتبط با معاملات کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا؛
 - ۳- اخذ اطلاعات در مورد حجم معاملات قبلی؛
 - ۴- اخذ اصل مدرک شناسایی صاحبان امضای مجاز شامل شناسنامه و کارت ملی و نگهداری کپی مصدق تمامی صفحات مدارک مذکور.
- تبصره ۱:** کلیه مستندات اخذ شده موضوع این ماده باید توسط کارگزار برابر با اصل شوند.
- تبصره ۲:** کلیه اطلاعات موضوع این ماده براساس فرمت های ابلاغی بورس اخذ خواهد شد.
- تبصره ۳:** در صورتی که سایر مقررات لازم الاجرا از جمله مقررات مبارزه با پولشویی، الزامات بیشتری نسبت به مفاد این ماده به منظور احراز هویت و شناسایی مشتریان مقرر نماید، مفاد آن مقررات نیز باید رعایت شود.

ماده ۲۲: کارگزاران مکلف به ثبت و نگهداری مدارک مربوط به سوابق شناسایی مشتریان و اطلاعات، مستندات و سوابق مربوط به معاملات می باشند. **تبصره:** اسناد مربوط باید به گونه ای ثبت و نگهداری شود که امکان ارایه آن حسب درخواست سازمان و بورس وجود داشته باشد.

ماده ۲۳: در صورتی که مشتری از ارایه اطلاعات و مدارک مورد نظر موضوع ماده ۲۱ امتناع کند یا کارگزار اطلاعاتی برخلاف اطلاعات ارایه شده توسط مشتری احراز نماید، کارگزار باید از انجام معامله برای مشتری خودداری نموده و مراتب را به بورس اعلام نماید.

ماده ۲۴: کارگزار موظف است برای دریافت درخواست مشتریان از فرم های کاغذی یا الکترونیک، طبق فرمت ابلاغی بورس استفاده کند.

تبصره: دریافت درخواست مشتریان به صورت الکترونیک اعم از تلفنی و اینترنتی براساس دستورالعمل مصوب هیئت مدیره سازمان صورت می گیرد.

ماده ۲۵: کارگزاران نمی توانند از دریافت درخواست های مشتریان که با رعایت مقررات ارایه می شود، خودداری نمایند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۲۶ : کارگزاران مکلفند از دفاتر ثبت سفارش مورد تأیید سازمان استفاده نمایند. سفارش های مشتریان به ترتیب زمان دریافت، در این دفاتر ثبت می شود. در این دفتر باید استانداردهای وضع شده توسط سازمان در خصوص ثبت و اجرای درخواست های مشتریان رعایت شود. کارگزارانی مجاز به استفاده از کد معاملات گروهی و ثبت سفارش های گروهی هستند که مقررات موضوع این ماده را رعایت نمایند.

ماده ۲۷ : کارگزاران در دریافت سفارش ها از وکیل یا نماینده قانونی مشتریان موظفند مقررات انجام معاملات وکالتی را رعایت نمایند.

ماده ۲۸ : کارگزاران موظفند سفارش مشتریان را همواره با رعایت صرفه و صلاح ایشان اجرا نمایند.

ماده ۲۹ : در صورتی که اجرای سفارشات مشتریان منجر به نقض مقررات، دستکاری بازار یا معاملات متکی به اطلاعات نهانی گردد، کارگزار مکلف است از اجرای سفارش مشتریان خودداری نموده و مراتب را به سازمان و بورس گزارش دهد.

ماده ۳۰ : در صورتی که طبق مقررات، واریز پیش پرداخت توسط خریدار قبل از معامله الزامی باشد، کارگزار مکلف است در زمان دریافت سفارش از مشتریان خود از واریز وجه مذکور اطمینان حاصل نماید.

تبصره ۱: میزان پیش پرداخت توسط هیئت مدیره بورس تعیین و حداقل ۲ روز کاری پیش از اعمال اطلاع رسانی می شود.

تبصره ۲: بورس موظف است از ثبت و اجرای سفارش هایی که مقررات این ماده در خصوص آنها رعایت نشده است در سیستم معاملات، جلوگیری نماید.

ماده ۳۱ : در صورتی که طبق مصوبات هیئت مدیره سازمان یا هیئت پذیرش، محدودیتی جهت انجام معاملات کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا برای شخص یا گروهی از اشخاص تعیین گردد، کارگزار و بورس مکلفند در زمان دریافت و اجرای سفارش محدودیت های مذکور را رعایت نمایند.

بخش دوم: ضوابط اختصاصی بازار فیزیکی

فصل ششم: ضوابط معاملات کالا به روش حراج حضوری

ماده ۳۲ : عرضه کالا به روش حراج حضوری صرفاً برای کالاهای دارای یک عرضه کننده انجام می شود، شرایط عرضه در این روش حسب هر عرضه توسط بورس تعیین می گردد.

ماده ۳۳ : قبل از عرضه کالا به روش حراج حضوری باید اطلاعاتی عرضه توسط بورس منتشر گردد. این اطلاعات شامل موارد زیر می باشد.

۱. مشخصات کالای قابل عرضه

۲. حجم کالای قابل عرضه

۳. حداکثر افزایش عرضه توسط عرضه کننده

۴. نوع معامله (در معامله سلف ذکر سررسید تحویل کالا و در معامله نسبه ذکر شرایط پرداخت)

۵. قیمت پایه

۶. تاریخ عرضه

۷. نام عرضه کننده و تولیدکننده

۸. شرایط پرداخت وجه معامله و در صورت تسویه غیرنقدی تعیین میزان دقیق بخش غیر نقدی و همچنین ذکر اسناد مورد نیاز جهت تسویه.

۹. زمان بندی، مکان و شرایط تحویل

۱۰. نوع بسته بندی (در صورت وجود)

۱۱. در خصوص قراردادهای سلف امکان انجام یا عدم انجام معاملات سلف موازی استاندارد بر روی آن

۱۲. بازار هدف بین المللی در خصوص کالاهای صادراتی مورد عرضه در رینگ بین المللی

۱۳. قیمت مینا و جزئیات محاسبه قیمت نهایی در معاملات کشف پرمیوم

۱۴. محدودیت نوسان قیمت پایه

۱۵. محدودیت نوسان قیمت مجاز در صورت وجود

۱۶. واحد پایه تخصیص

۱۷. حداقل خرید

۱۸. حداقل خرید جهت کشف نرخ

۱۹. حداقل تغییر قیمت سفارش

۲۰. حداکثر خرید در صورت وجود

تبصره ۱: فرمت فرمهای سفارش فروش و اطلاعیه عرضه توسط هیئت مدیره بورس تصویب می شود.

تبصره ۲: بندهای ۱ الی ۱۲ اطلاعیه عرضه توسط کارگزار فروشنده و بندهای ۱۳ الی ۲۰ توسط بورس تعیین می شود.

تبصره ۳: بورس قبل از شروع هر جلسه رسمی معاملات ترتیب زمانی عرضه های آن جلسه را اعلام می نماید.

ماده ۳۴ : موعده انتشار اطلاعیه عرضه به شرح زیر است:

الف) در حراج حضوری

الف-۱) برای رینگ داخلی یک روز کاری قبل از عرضه

الف-۲) برای رینگ بین المللی ۳ روز کاری قبل از عرضه

ب) در معاملات تمام الکترونیکی روز کاری قبل از شروع معاملات هر نماد معاملاتی

ج) در عرضه یکجا ۵ روز کاری قبل از عرضه

ماده ۳۵ : اطلاعیه عرضه کالا در بازار فیزیکی باید حداکثر تا ساعت ۱۶ موعده انتشار اطلاعیه عرضه توسط بورس منتشر گردد. بدین منظور باید اقدامات زیر انجام گردد:

۱- فرم درخواست عرضه باید حداکثر تا ساعت ۱۲ موعده انتشار اطلاعیه عرضه توسط کارگزار عرضه کننده به بورس ارائه شود.

۲- بورس اطلاعیه عرضه را حداکثر تا ساعت ۱۴ موعده انتشار اطلاعیه عرضه، بررسی و در صورت تأیید به اتاق پایاپای ارائه می نماید.

۳- اتاق پایاپای پس از احراز شرایط عرضه کننده از حیث تضامین و سپرده های مورد نیاز جهت عرضه، تأیید یا عدم تأیید خود را درخصوص عرضه حداکثر تا ساعت ۱۵/۳۰ موعده انتشار اطلاعیه عرضه به بورس اعلام می نماید.

۴- بورس حداکثر تا ساعت ۱۶ موعده انتشار اطلاعیه عرضه، اقدام به انتشار اطلاعیه عرضه از طریق سایت رسمی خود می نماید.

تبصره ۱: در صورت عدم تأیید اطلاعیه عرضه، بورس مراتب را حداکثر تا ساعت ۱۶ همان روز کاری به کارگزار عرضه کننده اعلام می نماید.

تبصره ۲: سایر اطلاعات عمومی کالا از جمله خطای مجاز تحویل، استاندارد کالا و هزینه انبارداری در قالب امیدنامه منتشر می شود. اطلاعات منتشره در قالب امیدنامه جزء لاینفک اطلاعیه عرضه است.

ماده ۳۶ : کلیه وظایف و تعهدات طرفین معامله صرفاً در چارچوب شرایط مندرج در اطلاعیه عرضه و مقررات می باشد و شرایط معامله پس از انتشار اطلاعیه عرضه قابل تغییر نمی باشد.

ماده ۳۷ : پس از انتشار اطلاعیه عرضه توسط بورس، فروشنده نمی تواند از عرضه کالای تعیین شده در اطلاعیه عرضه، خودداری نماید، مگر اینکه مراتب و دلایل انصراف خود را قبل از عرضه به بورس اعلام و موافقت بورس را اخذ نماید. در صورت عدم موافقت بورس با انصراف و عدم عرضه از سوی عرضه کننده، وی مکلف به پرداخت یک در هزار ارزش عرضه به قیمت پایه به عنوان وجه التزام به خریدارانی است که اقدام به واریز پیش پرداخت موضوع عرضه مذکور نموده اند. وجه التزام مذکور توسط اتاق پایاپای و به نسبت میزان پیش پرداخت واریز شده، بین خریداران تقسیم می گردد.

ماده ۳۸ : در صورت انتشار آگهی فروش یا اعلام شرایط فروش کالا توسط عرضه کننده به هر نحو، اطلاعات مندرج در آن نباید با اطلاعیه عرضه منتشره توسط بورس مغایرت داشته باشد. در صورت مغایرت، اطلاعیه عرضه منتشره در سایت رسمی بورس مبنای انجام معامله می باشد.

ماده ۳۹ : مراحل انجام معاملات کالا به روش حراج حضوری به شرح زیر می باشد:

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

- ۱- **پیش گشایش:** در این مرحله امکان ورود، تغییر یا حذف سفارش برای کارگزار خریدار وجود دارد و کارگزار فروشنده فقط باید عرضه خود را با قیمت پایه و حجم مندرج در اطلاعیه عرضه وارد نماید، لیکن در این مرحله معامله‌ای انجام نمی‌شود.
- ۲- **مظنه یابی:** کلیه سفارش‌های فعال در پایان مرحله پیش‌گشایش به این مرحله منتقل می‌شود. شرایط این مرحله به شرح زیر می‌باشد:
- ۱-۲ امکان ورود و حذف سفارش‌ها وجود ندارد.
 - ۲-۲ امکان افزایش حجم تقاضای خریداران و کاهش حجم عرضه فروشندگان وجود ندارد.
 - ۳-۲ فروشندگان صرفاً در زمان یک سوم ابتدایی دوره مظنه یابی، امکان افزایش میزان عرضه را دارند.
 - ۴-۲ فروشندگان می‌توانند قیمت خود را حداکثر تا سطح قیمت بهترین سفارش خرید ثبت شده کاهش دهند.
 - ۵-۲ خریداران می‌توانند قیمت خود را حداکثر تا سطح قیمت بهترین سفارش فروش ثبت شده افزایش دهند.
 - ۶-۲ کاهش حجم هر سفارش خرید صرفاً قبل از برابری قیمت آن با قیمت بهترین سفارش فروش ثبت شده امکان‌پذیر است.
 - ۷-۲ چنانچه حجم عرضه بیشتر از مجموع تقاضاهایی باشد که قیمت فروشنده را پذیرفته‌اند، معاملات با قیمت فروشنده و به میزان مجموع تقاضاهای خریداری که قیمت فروشنده را پذیرفته‌اند، انجام می‌شود.
 - ۸-۲ چنانچه در پایان این مرحله هیچ خریداری قیمت فروشنده را نپذیرد امکان تجدید مرحله مظنه یابی صرفاً برای یکبار دیگر توسط بورس وجود دارد.
- ۳- **رقابت:** در صورتی که در پایان زمان مظنه یابی مجموع تقاضاهای خریداری که قیمت فروشنده را پذیرفته‌اند بیش از کل میزان عرضه باشد، سفارش خریداران مذکور وارد مرحله رقابت می‌گردد. شرایط این مرحله به شرح زیر می‌باشد:
- ۱-۳ سفارش‌های فروشندگان قابل تغییر نمی‌باشد.
 - ۲-۳ خریداران حق تغییر حجم تقاضای وارده را ندارند.
 - ۳-۳ خریداران صرفاً می‌توانند قیمت تقاضای خود را افزایش دهند.
 - ۴-۳ در پایان مرحله رقابت، معاملات براساس اولویت‌های موضوع ماده ۵ این دستورالعمل انجام خواهد شد.
 - ۵-۳ در صورتی که به دلیل وجود محدودیت نوسان قیمت مجاز، حجم تقاضاهایی که سقف قیمت مجاز را پذیرفته‌اند بیش از کل حجم عرضه باشد، عرضه به روش تسهیم به نسبت انجام خواهد شد. پس از تسهیم به نسبت، مقادیر تخصیص یافته به هر یک از کارگزاران نسبت به واحد پایه تخصیص، گرد می‌شوند.
- ۳-۶ در زمان اعمال رویه تسهیم به نسبت در صورتیکه به دلیل محدودیت‌های ناشی از واحد پایه تخصیص، امکان تخصیص کالا به میزان مندرج در اطلاعیه عرضه وجود نداشته باشد، میزان عرضه می‌تواند به تشخیص مدیرعامل بورس تا سطح حداکثر ۱۰ درصد میزان عرضه مندرج در اطلاعیه عرضه کاهش یا افزایش یابد و عرضه کنندگان ملزم به تبعیت از تصمیم مدیرعامل بورس در این خصوص هستند.
- ۴- **نظارت:** این مرحله پس از پایان زمان معاملات، جهت انجام اقدامات بورس از جمله تأیید معاملات می‌باشد.
- ۵- **عرضه مازاد:** در صورتی که حجم عرضه در پایان مرحله مظنه یابی از تقاضاهایی که قیمت عرضه‌کننده را پذیرفته‌اند بیشتر باشد، مازاد عرضه در این مرحله قابل معامله می‌باشد. خریداران می‌توانند با ارایه تقاضای خرید با قیمت معاملات انجام شده در پایان مرحله مظنه یابی، اقدام به خرید عرضه‌های مازاد نمایند. مرحله عرضه مازاد از پایان مرحله نظارت آغاز و حداکثر تا پایان زمانی از روز جاری معاملاتی که هیئت مدیره بورس تعیین می‌کند ادامه می‌یابد.
- شرایط معاملات عرضه مازاد به شرح ذیل می‌باشد:
- ۱-۵ در صورتی که قسمتی از حجم عرضه اعلامی طبق اطلاعیه عرضه یا عرضه افزایش یافته در مرحله مظنه یابی معامله نگردد، این مازاد در سامانه معاملات باقیمانده و تا پایان مرحله عرضه مازاد قابل معامله می‌باشد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

- ۲-۵ عرضه مازاد با پیشنهاد عرضه کننده و موافقت بورس می تواند تا پایان روز کاری قبل از روز عرضه بعدی نماد معاملاتی یا یک هفته پس از روز عرضه، هر کدام که کمتر باشد، معامله شود.
- ۳-۵ در صورت منتقل شدن عرضه مازاد به روزهای کاری بعد کارگزار عرضه کننده صرفاً تا ساعت ۹ صبح روز کاری بعد می تواند عرضه مازاد را از سامانه معاملات حذف نماید. در غیر اینصورت عرضه مازاد تا پایان مرحله عرضه مازاد آن روز معاملاتی قابل معامله خواهد بود.
- ۴-۵ در صورتی که در پایان مرحله نظارت کارگزار عرضه کننده درخواست افزایش مازاد عرضه را بدهد، افزایش مازاد با تأیید بورس امکان پذیر است. تبصره: طول مدت هر یک از مراحل فوق توسط هیأت مدیره بورس تعیین و حداقل ۳ روز کاری قبل از اعمال اطلاع رسانی می گردد. تغییر طول مدت مراحل فوق حین جلسه معاملاتی مجاز نمی باشد.
- ماده ۴۰: در صورتی که هیأت مدیره بورس برای یک نماد، محدودیت نوسان قیمت مجاز تعریف نماید، کلیه سفارش های وارده به سامانه معاملات برای آن نماد باید در محدوده نوسان قیمت مجاز باشد. محدوده نوسان قیمت مجاز برای نماد، تابلو یا بازار توسط هیأت مدیره بورس تصویب و تا پایان روز قبل از عرضه اطلاع رسانی می گردد.
- ماده ۴۱: در صورتی که قیمت پایه پیشنهاد شده در اطلاعیه عرضه، خارج از محدوده نوسان قیمت پایه باشد، بورس باید از انتشار اطلاعیه عرضه جلوگیری کند.
- تبصره: رویه تعیین محدوده نوسان قیمت پایه توسط هیأت مدیره بورس تعیین و حداقل ۳ روز کاری قبل از اعمال اطلاع رسانی می گردد.
- ماده ۴۲: بورس می تواند روش محاسبه قیمت پایه برخی از کالاها پذیرفته شده را براساس فرمول مشخصی اعلام کند. در این صورت عرضه کالای عرضه کننده صرفاً با قیمت پایه محاسبه شده براساس فرمول مذکور امکان پذیر می باشد.
- تبصره: فرمول تعیین قیمت پایه به پیشنهاد عرضه کننده به تأیید بورس رسیده و حداقل ۳ روز کاری قبل از اعمال توسط بورس اطلاع رسانی می گردد.
- ماده ۴۳: میزان واحد پایه تخصیص، حداقل خرید، حداقل تغییر قیمت سفارش، حداقل عرضه و حداکثر خرید توسط هیأت مدیره بورس مصوب می گردد. کارگزاران باید در دریافت، ثبت و تخصیص سفارش ها، محدودیت های فوق الذکر را رعایت نمایند. بورس از ورود سفارش ها و یا انجام معاملاتی که محدودیت های مذکور را رعایت ننماید، جلوگیری خواهد کرد.
- تبصره: اعمال هر گونه محدودیت حجمی یا سهمیه بندی در خرید، فروش و یا تخصیص کالا خارج از موارد موضوع این ماده مجاز نمی باشد.
- ماده ۴۴: در صورتی که سفارش های تطبیق یافته یک نماد طی یک جلسه معاملاتی کمتر از حداقل خرید جهت کشف نرخ باشد، تطبیق سفارش های مذکور نمی تواند مورد تأیید بورس قرار گیرد و معامله ای انجام نمی شود.
- تبصره: حداقل خرید جهت کشف نرخ توسط هیأت پذیرش تعیین و تا پایان روز قبل از عرضه اطلاع رسانی می گردد.
- ماده ۴۵: در صورتی که برای یک نماد معاملاتی حراج حضوری انجام شود و به دلیل عدم وجود تقاضای کافی معامله ای بر روی آن نماد صورت نپذیرد، امکان حراج مجدد نماد تا پایان آن جلسه معاملاتی وجود دارد. در این حالت باید کارگزاران متقاضی خرید، درخواست خود را قبل از پایان جلسه معاملاتی به بورس اعلام نمایند. در صورت موافقت بورس با عرضه مجدد، عرضه کننده ملزم به عرضه مجدد در همان جلسه معاملاتی می باشد.

فصل هفتم: ضوابط معاملات کالا به روش تمام الکترونیکی

- ماده ۴۶: در صورتی که کالایی به تشخیص بورس در بازار فیزیکی دارای عرضه کنندگان و خریداران متعدد باشد، معاملات آن به روش تمام الکترونیکی انجام می شود.
- ماده ۴۷: معاملات به روش تمام الکترونیکی طی مراحل به شرح زیر انجام می شود:
۱. پیش گشایش: مرحله ابتدایی معاملات است که در آن امکان ورود، تغییر یا حذف سفارش وجود دارد لیکن معامله ای انجام نمی شود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

۲. **مرحله گشایش:** این مرحله بلافاصله پس از مرحله پیش گشایش است و در آن، سفارش های موجود در سامانه معاملات براساس ساز و کار حراج ناپیوسته انجام می شود.
۳. **مرحله پیوسته:** این مرحله پس از انجام مرحله گشایش شروع و در آن به محض تطبیق قیمت سفارش های وارد شده به سامانه معاملات، معامله انجام می شود.
۴. **مرحله حراج ناپیوسته پایانی:** این مرحله پس از خاتمه مرحله پیوسته شروع می شود. طی این مرحله امکان ورود، تغییر یا حذف سفارش توسط کارگزاران وجود دارد لیکن معامله ای انجام نمی شود. در پایان این مرحله سفارش های موجود در سامانه معاملات براساس ساز و کار حراج ناپیوسته اجرا می شود.
۵. **مرحله معاملات پایانی:** مرحله پایانی جلسه معاملاتی است که طی آن ورود سفارش و انجام معامله صرفاً با قیمت پایانی امکان پذیر است.
- تبصره ۱:** هیئت مدیره بورس می تواند یک یا چند مورد از مراحل فوق را جهت انجام معاملات تعیین نماید، لیکن باید حداقل ۳ روز کاری قبل از اعمال موضوع را اطلاع رسانی نماید.
- تبصره ۲:** هیأت مدیره بورس می تواند در روش تمام الکترونیکی، زمانی را خارج از جلسه معاملات، برای ورود سفارش ها تعیین نماید.
- تبصره ۳:** طول مدت هر یک از مراحل فوق توسط هیأت مدیره بورس تعیین و حداقل ۳ روز کاری قبل از اعمال اطلاع رسانی می گردد. تغییر طول مدت مراحل فوق حین جلسه معاملات مجاز نمی باشد.
- ماده ۴۸:** اطلاعیه عرضه معاملات کالای فیزیکی به روش تمام الکترونیکی باید روز کاری قبل از شروع معاملات هر نماد معاملاتی منتشر گردد. در این اطلاعیه حداقل اطلاعات زیر درج می شود:
۱. مشخصات کالای قابل عرضه
 ۲. نوع معامله، در معامله سلف ذکر سررسید تحویل کالا و در معامله نسبه ذکر شرایط پرداخت
 ۳. قیمت پایه
 ۴. تاریخ شروع معاملات نماد
 ۵. شرایط پرداخت وجه معامله و در صورت تسویه غیرنقدی تعیین میزان دقیق بخش غیر نقدی و همچنین ذکر اسناد مورد نیاز جهت تسویه.
 ۶. شرایط تحویل
 ۷. بازار هدف بین المللی درخصوص کالاهای صادراتی مورد عرضه در رینگ بین المللی
 ۸. محدودیت نوسان قیمت مجاز
 ۹. واحد پایه تخصیص حسب مورد
 ۱۰. حداقل خرید
 ۱۱. حداقل خرید جهت کشف نرخ
 ۱۲. حداقل تغییر قیمت سفارش
- تبصره ۱:** فرمت فرم های سفارش فروش و اطلاعیه عرضه توسط هیئت مدیره بورس تصویب می شود.
- تبصره ۲:** بندهای ۱ الی ۷ اطلاعیه عرضه توسط کارگزار فروشنده و بندهای ۸ الی ۱۲ توسط بورس تعیین می شود.

فصل هشتم: ضوابط معاملات کالا به روش عرضه یکجا

- ماده ۴۹:** عرضه یکجای کالاهای پذیرفته شده در بورس صرفاً با موافقت هیئت مدیره بورس امکان پذیر است.
- ماده ۵۰:** عرضه یکجای کالا توسط یک عرضه کننده انجام می شود و کالای مورد عرضه بصورت یکجا معامله خواهد شد.
- ماده ۵۱:** ضوابط انتشار اطلاعیه عرضه و اطلاعات آن در روش عرضه یکجا، مانند ضوابط مربوطه در روش حراج حضوری موضوع فصل ششم این دستورالعمل می باشد.
- ماده ۵۲:** انجام رقابت و تطبیق سفارشات در عرضه یکجا به روش تمام الکترونیکی انجام می شود.
- ماده ۵۳:** در صورت تمایل فروشنده به انتشار آگهی فروش در جراید، اطلاعات مندرج در آن نباید با اطلاعات ارایه شده به بورس مغایرت داشته باشد. در صورت مغایرت، اطلاعات منتشر شده در سایت رسمی بورس قابل استناد می باشد.
- ماده ۵۴:** در عرضه یکجا مدیرعامل بورس می تواند براساس وضعیت بازار، حداقل تغییر قیمت مجاز هر سفارش را که در اطلاعیه عرضه اعلام شده است، برای جلسات معاملاتی بعد تغییر دهد، لیکن باید قبل از شروع جلسه معاملاتی، مراتب را از طریق درج در سایت رسمی بورس به اطلاع عموم برساند.
- ماده ۵۵:** سفارش خرید باید برابر کل کالای عرضه شده باشد. همچنین قیمت تعیین شده در سفارش های خرید نباید کمتر از قیمت پایه ای باشد که در اطلاعیه عرضه اعلام شده است.
- ماده ۵۶:** کاهش قیمت سفارش خرید ثبت شده در سامانه معاملات یا ورود سفارش با قیمتی کمتر از بالاترین سفارش خرید ثبت شده در سامانه معاملات، مجاز نمی باشد و حذف سفارش خرید فقط در صورت ثبت سفارش خرید با قیمت بالاتر در سامانه معاملات مجاز است.
- ماده ۵۷:** کارگزار فروشنده مکلف است در صورت ثبت سفارش خرید در سامانه معاملات با قیمت پایه یا بیشتر از آن قبل از ۱۰ دقیقه پایانی جلسه معاملاتی، اقدام به عرضه نماید. عرضه توسط کارگزار فروشنده تنها در صورتی امکان پذیر است که از زمان ثبت بهترین سفارش خرید در سامانه معاملات حداقل ۳ دقیقه گذشته باشد.
- تبصره ۱:** در صورت ثبت سفارش خرید در ۱۰ دقیقه پایانی بازار، ادامه رقابت به جلسه معاملاتی بعد موکول شده و کارگزار دارای بهترین سفارش خرید موظف است سفارش خود را با همان قیمت در ابتدای جلسه معاملاتی بعد وارد سامانه نماید.
- تبصره ۲:** عدم رعایت ضوابط این ماده از سوی کارگزار خریدار یا کارگزار فروشنده تخلف محسوب شده و بورس مکلف است موضوع را جهت رسیدگی به مرجع رسیدگی به تخلفات کارگزاران ارجاع نماید.
- ماده ۵۸:** در صورتی که تخلفات طرفین مانع انجام معامله در عرضه یکجا شود، متخلف مکلف به پرداخت یک درصد ارزش معامله به قیمت پایه به عنوان خسارت به طرف مقابل خواهد بود. در این خصوص کارگزار و تائق و تضامین لازم را حسب مورد از خریدار یا فروشنده دریافت می نماید. همچنین در صورت عدم انجام معامله مطابق این ماده، شخص متخلف مکلف است کارمزدهای انجام معامله را بر حسب ارزش معامله به قیمت پایه پرداخت نماید.
- ماده ۵۹:** در عرضه یکجا، عرضه کننده باید شرایط تسویه معاملات را شامل موارد زیر به طور دقیق در اطلاعیه عرضه اعلام نماید:
- ۱- نحوه تسویه معامله و میزان بخش نقدی و بخش غیر نقد معامله
 - ۲- مهلت پرداخت بخش نقدی و تنظیم فرم خارج از پایاپای که طی آن خریدار باید بخش نقدی معامله را واریز نماید، اقدامات لازم جهت امضای فرم خارج از پایاپای توسط فروشنده برای بخش غیر نقد معامله را انجام و فروشنده باید فرم خارج از پایاپای را از طریق کارگزار فروشنده به بورس ارائه دهد. این مهلت حداکثر ۳۰ روز تقویمی پس از انجام معامله خواهد بود.
 - ۳- مهلت زمانی انجام اقدامات و ارائه مستندات لازم از سوی خریدار به فروشنده جهت ارائه فرم خارج از پایاپای

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۶۰ : در عرضه یکجا، کارگزار عرضه کننده در صورتی مجاز به عرضه خواهد بود که معادل یک درصد ارزش کالای موضوع معامله براساس قیمت پایه را به صورت نقد یا ضمانت نامه بانکی بدون قید و شرط به عنوان وجه التزام از عرضه کننده دریافت و حسب مورد به حساب اتاق پایاپای واریز یا به این اتاق تحویل دهد و تأییدیه اتاق پایاپای را مبنی بر اخذ تضامین مربوطه به بورس ارایه کند. سپرده موضوع این ماده علاوه بر تضامینی است که طبق مقررات جهت عرضه کالا در بورس اخذ می شود و صرفاً جهت تضمین تعهدات عرضه کننده در فرایند انجام رقابت تا قطعی شدن معامله عرضه یکجا است.

تبصره ۱: در صورت عدم ایفای تعهدات معامله توسط فروشنده، سپرده موضوع این ماده پس از کسر کارمزدها و هزینه های معامله به کارگزار خریدار پرداخت می شود.

تبصره ۲: در صورتی که کارگزار فروشنده پس از انتشار اطلاعیه عرضه و قبل از شروع رقابت، انصراف کتبی خود را از ادامه رقابت اعلام و بورس با انصراف وی موافقت نماید یا چنانچه به دلیل عدم وجود خریدار معامله انجام نشود، سپرده موضوع این ماده با تأیید بورس مبنی بر عدم مغایرت اقدامات کارگزار با مقررات در جریان معامله مذکور، حداکثر تا دو روز کاری پس از زمان انصراف یا پایان رقابت مسترد می شود.

ماده ۶۱ : در عرضه یکجا، کارگزار خریدار در صورتی مجاز به ورود سفارش به سامانه معاملات است که معادل ۳ درصد ارزش کالای موضوع معامله براساس قیمت پایه را به صورت نقد یا ضمانت نامه بانکی بدون قید و شرط از مشتری دریافت و حسب مورد به حساب اتاق پایاپای واریز یا به این اتاق تحویل دهد و تأییدیه اتاق مزبور را مبنی بر اخذ تضامین مربوطه به بورس ارایه کند.

تبصره ۱: در صورت عدم ایفای تعهدات تسویه از سوی کارگزار خریدار، سپرده موضوع این ماده پس از کسر کارمزدها و هزینه های معامله به کارگزار فروشنده پرداخت می شود.

تبصره ۲: در صورتی که کارگزار خریدار پس از ارایه درخواست خرید و قبل از انجام معامله، انصراف کتبی خود را از ادامه رقابت اعلام نماید یا چنانچه کارگزار خریدار موفق به انجام معامله نگردد، سپرده وی با تأیید بورس مبنی بر عدم مغایرت اقدامات کارگزار با مقررات در جریان معامله مذکور، حداکثر تا دو روز کاری پس از زمان انصراف یا انجام معامله مسترد می شود.

ماده ۶۲ : کارگزار خریدار مکلف است پس از انجام معامله حداکثر طی مهلت واریز بخش نقدی و تنظیم فرم خارج از پایاپای که در اطلاعیه عرضه مشخص شده است، نسبت به تسویه بخش نقدی معامله از طریق اتاق پایاپای اقدام نماید و مستندات لازم جهت تنظیم فرم تسویه خارج از پایاپای بخش غیرنقدی را به فروشنده ارایه کند. کارگزار فروشنده مکلف است پس از انجام اقدامات و دریافت مستندات لازم جهت تنظیم فرم تسویه خارج از پایاپای از سوی خریدار طی مهلت تنظیم فرم خارج از پایاپای، نسبت به ارایه فرم تسویه خارج از پایاپای به اتاق پایاپای اقدام نماید. در صورت واریز بخش نقدی و ارایه سند تسویه خارج از پایاپای به اتاق پایاپای طی مهلت های مقرر، معامله از نظر بورس قطعی خواهد شد.

تبصره: در صورت خودداری کارگزار فروشنده یا فروشنده از دریافت مستندات لازم جهت تنظیم فرم خارج از پایاپای، خریدار یا کارگزار وی می تواند اسناد فوق را جهت ثبت در سوابق به اتاق پایاپای ارایه و رسید دریافت نماید.

ماده ۶۳ : در خصوص معامله عرضه یکجا، کارگزار خریدار می تواند از کد تجمیعی جهت شرکت در رقابت برای چند خریدار استفاده نماید لیکن باید نام خریدار و درصد تخصیص به هریک بر اساس سفارشات ثبت شده نزد کارگزار مشخص بوده و قبل از شروع رقابت به بورس اعلام شود. تخصیص کالا به خریداران پس از قطعی شدن معامله، بر اساس اطلاعات موضوع این ماده انجام خواهد شد.

ماده ۶۴ : در صورت عدم تسلیم سند تسویه خارج از پایاپای توسط کارگزار فروشنده یا عدم تسویه بخش نقدی معامله توسط کارگزار خریدار در مهلت مقرر، انجام معامله توسط بورس قطعی نمی شود.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۶۵: در صورت عدم امضای سند تسویه خارج از پایاپای از سوی خریدار یا فروشنده یا عدم ارائه آن به بورس، به اختلاف طرفین بر اساس ترتیبات مقرر در ماده ۳۶ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران رسیدگی خواهد شد. در صورتی که براساس رأی صادره قطعی عرضه کننده و یا کارگزار عرضه کننده متخلف شناخته شوند، کارمزد کارگزار فروشنده، سازمان، بورس و شرکت سپرده گذاری مرکزی از محل سپرده موضوع ماده ۶۰ این دستورالعمل کسر و مابقی به حساب کارگزار خریدار واریز خواهد شد و در صورتی که خریدار متخلف شناخته شود، کارمزد کارگزار خریدار، سازمان و بورس از محل سپرده موضوع ماده ۶۱ این دستورالعمل کسر و مابقی به حساب کارگزار فروشنده واریز خواهد شد. کارگزار فروشنده پس از کسر کارمزد خود مکلف به پرداخت مابقی مبلغ مذکور به عنوان خسارت به فروشنده خواهد بود.

ماده ۶۶: در صورت عدم واریز بخش نقدی توسط خریدار، کارمزد کارگزار خریدار، سازمان و بورس از محل سپرده موضوع ماده ۶۱ این دستورالعمل کسر و مابقی به حساب کارگزار فروشنده واریز خواهد شد. کارگزار فروشنده پس از کسر کارمزد خود مکلف به پرداخت مابقی مبلغ مذکور به عنوان خسارت به فروشنده خواهد بود.

ماده ۶۷: ارائه فرم تسویه خارج از پایاپای به بورس به منزله پایان فرایند معامله و تسویه معامله در بورس محسوب شده و بورس در خصوص تسویه بخش غیر نقدی معامله مسئولیتی نخواهد داشت. ضوابط مربوط به تحویل کالا تابع مقررات عمومی تحویل کالای مورد معامله در بازار فیزیکی مندرج در دستورالعمل تسویه و پایاپای خواهد بود.

بخش سوم: ضوابط اختصاصی بازار مشتقه

فصل نهم: ضوابط کلی معاملات در بازار مشتقه

ماده ۶۸: گشایش نماد معاملاتی قراردادهای مورد معامله در بازار مشتقه منوط به انجام اقدامات زیر است:

۱- پذیرش و درج اوراق مربوطه

۲- انتشار اطلاعیه معاملاتی و مشخصات قرارداد حداقل ۳ روز کاری قبل از معامله

۳- ایجاد فایل دارایی مشتریان حسب مورد توسط شرکت سپرده گذاری مرکزی

ماده ۶۹: گشایش نماد معاملاتی از طریق حراج ناپیوسته با اعمال یک مرحله پیش گشایش شروع و با اجرای حراج ناپیوسته پایان می یابد. پس از این مرحله، معاملات به صورت پیوسته در زمان باقیمانده تا پایان جلسه معاملاتی و در دامنه نوسان مجاز روزانه قیمت انجام می شود. قیمت مرجع در مرحله پیوسته، قیمت کشف شده از طریق حراج ناپیوسته است.

تبصره: در صورتی که در دوره حراج ناپیوسته معامله ای صورت نپذیرد یا به دلیل غیر عادی بودن قیمت کشف شده یا حجم اوراق بهادار معامله شده، معاملات انجام شده در دوره حراج ناپیوسته توسط بورس تایید نگردد، به تشخیص بورس و پس از اطلاع رسانی، حراج ناپیوسته تا کشف قیمت تکرار می گردد. در صورتیکه پس از ۳ روز کاری کشف قیمت انجام نگردد قیمت تئوریک توسط بورس محاسبه و به عنوان قیمت گشایش لحاظ می شود.

ماده ۷۰: معاملات در بازار مشتقه به روش تمام الکترونیکی و طی مراحل و شرایطی که در ماده ۴۷ این دستورالعمل و تبصره های ذیل آن تصریح شده است، انجام می شود.

ماده ۷۱: در صورتی که معاملات اوراق بهادار مظنون به استفاده از اطلاعات نهانی یا دستکاری قیمت باشد، بورس می تواند رأساً یا به موجب اعلام سازمان نماد معاملاتی اوراق بهادار را متوقف نماید. بازگشایی نماد معاملاتی پس از بررسی های لازم و حداکثر تا پایان روز معاملاتی بعد حسب مورد به تشخیص بورس یا سازمان خواهد بود.

ماده ۷۲: بورس باید دلیل توقف نمادهای معاملاتی را حداکثر تا پایان روز کاری توقف نماد معاملاتی اطلاع رسانی نماید. همچنین بورس مکلف است حداقل ۱۵ دقیقه قبل از بازگشایی نماد معاملاتی مراتب را به اطلاع عموم برساند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۷۳ : قیمت پایانی اوراق بهادار مبتنی بر کالا در پایان هر جلسه معاملاتی توسط بورس به شرح زیر تعیین و از طریق سایت رسمی بورس منتشر می شود.

- ۱- در صورت انجام معاملات روی نماد معاملاتی طی روز میانگین وزنی معاملات انجام شده طی آن روز.
 - ۲- در صورت عدم انجام معامله طی روز، قیمت پایانی براساس روش محاسبه قیمت تئوریک که توسط هیئت پذیرش تعیین می گردد محاسبه خواهد شد.
- تبصره: در تسویه معاملات اوراق بهادار مبتنی بر کالا قیمت پایانی به عنوان قیمت تسویه در نظر گرفته می شود.

فصل دهم: ضوابط اختصاصی معاملات قراردادهای سلف موازی استاندارد

ماده ۷۴ : نماد معاملاتی قراردادهای سلف موازی استاندارد پذیرفته شده در هیئت پذیرش، حداکثر ۱۰ کاری روز پس از درج قرارداد و انتشار امیدنامه پذیرش در بازار مشتقه ایجاد می گردد. معاملات ثانویه قرارداد سلف موازی استاندارد پس از عرضه اولیه در بورس انجام خواهد داشت.

ماده ۷۵ : قراردادهای سلف موازی استاندارد به یکی از روش های زیر عرضه اولیه می شوند:

- ۱- عرضه اولیه از طریق حراج حضوری
 - ۲- عرضه اولیه از طریق حراج ناپیوسته
 - ۳- عرضه اولیه از طریق عرضه گسترده با قیمت ثابت
- تبصره: جهت عرضه اولیه قراردادهای سلف موازی استاندارد می توان از یک یا چند روش استفاده نمود. روش های عرضه اولیه برای هر قرارداد سلف موازی استاندارد در مشخصات قرارداد و توسط هیئت پذیرش تعیین می گردد.

ماده ۷۶ : عرضه اولیه از طریق حراج حضوری به شرح زیر است:

- ۱- عرضه کالا در قالب قراردادهای سلف در بازار فیزیکی به روش حراج حضوری
- ۲- تکمیل امور تسویه معامله و قطعی شدن معاملات انجام شده در بازار فیزیکی
- ۳- ایجاد فایل دارایی مشتریان روی نماد معاملاتی مربوط به قراردادهای سلف موازی استاندارد به نام خریداران
- ۴- انتشار اطلاعیه عرضه اولیه در اولین روز کاری پس از تکمیل امور تسویه معامله در بازار فیزیکی
- ۵- گشایش نماد معاملاتی قرارداد سلف موازی استاندارد به روش حراج ناپیوسته در بازار مشتقه، دو روز کاری پس از انتشار اطلاعیه عرضه اولیه

ماده ۷۷ : عرضه اولیه به روش حراج ناپیوسته به شرح زیر است:

- ۱- ایجاد و تکمیل فایل دارایی مشتریان از طریق فرایند پذیرش مشتری
- ۲- انتشار اطلاعیه عرضه اولیه
- ۳- گشایش نماد معاملاتی قرارداد سلف موازی استاندارد به روش حراج ناپیوسته در بازار مشتقه، دو روز کاری پس از انتشار اطلاعیه عرضه اولیه

ماده ۷۸ : عرضه اولیه از طریق عرضه گسترده با قیمت ثابت به شرح زیر است:

- ۱- کارگزار عرضه کننده موظف است اطلاعیه عرضه اولیه و مستندات لازم را حداکثر تا ۱۰ روز کاری قبل از عرضه به بورس ارائه نماید. بورس موظف است پس از بررسی رعایت مقررات مربوطه، مراتب موافقت یا عدم موافقت خود را حداکثر تا ۳ روز کاری بعد به کارگزار عرضه کننده و اتاق پایاپای اعلام نماید.
- ۲- کارگزار عرضه کننده موظف است پس از اخذ موافقت نامه بورس در خصوص عرضه، جهت ثبت و سپرده گذاری قراردادهای سلف موازی استاندارد، مستندات زیر را حداکثر تا ۶ روز کاری قبل از عرضه به اتاق پایاپای ارائه نماید. در صورتی که مستندات و مدارک موضوع این بند طی مهلت مقرر و بصورت کامل به اتاق پایاپای ارائه گردد، اتاق پایاپای موظف است پس از بررسی رعایت ضوابط مربوط به تعهدات،

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تضامین و سایر مقررات مربوطه، مراتب موافقت یا عدم موافقت خود را حداکثر تا ۲ روز کاری بعد به کارگزار عرضه کننده و بورس اعلام نماید.

الف) تضامین و سپرده های مورد نیاز جهت عرضه کالا طبق ضوابط تضمین مصوب هیئت مدیره شرکت سپرده گذاری مرکزی؛

ب) تضامین مربوط به بازارگردانی قراردادها حسب مورد؛

ج) اطلاعیه عرضه اولیه که به تایید بورس رسیده است.

۳- بورس اطلاعیه عرضه اولیه قراردادهای سلف موازی استاندارد را که مشتمل بر موارد زیر است حداکثر تا ۲ روز کاری پیش از عرضه اولیه از طریق سایت رسمی خود منتشر می نماید:

الف) مشخصات قرارداد سلف موازی استاندارد

ب) تاریخ شروع و پایان دوره عرضه اولیه

ج) قیمت ثابت عرضه اولیه

د) تاریخ گشایش نماد معاملاتی قرارداد سلف موازی استاندارد در بورس

ه) عاملین عرضه شامل شبکه کارگزاری و یا شبکه بانکی

۴- ایجاد و تکمیل فایل دارایی مشتریان بر اساس نتایج عرضه اولیه

۵- گشایش نماد معاملاتی قرارداد سلف موازی استاندارد به روش حراج ناپیوسته در بازار مشتقه، حداکثر ۱۰ روز کاری پس از پایان عرضه اولیه

ماده ۷۹: پس از عرضه اولیه قراردادهای سلف موازی استاندارد تا آخرین روز معاملاتی مندرج در مشخصات قرارداد معامله خواهند شد و در پایان آخرین روز معاملاتی نماد معاملاتی قرارداد جهت انجام امور تحویل و تسویه نهایی متوقف خواهد شد.

ماده ۸۰: در صورت تصویب هیئت پذیرش و درج در مشخصات قرارداد، بورس می تواند خرید و یا فروش قراردادهای سلف موازی استاندارد را در روز یا روزهای خاصی از دوره معاملاتی، برای بخشی از مشتریان محدود نماید.

فصل یازدهم: بازارگردانی در بازار مشتقه

ماده ۸۱: متقاضی دریافت مجوز بازارگردانی باید تقاضای خود را برای بازارگردانی معاملات بازار مشتقه، به بورس ارائه کند. این تقاضا باید بر اساس فرم مصوب بورس و حاوی تعهدات متقاضی در مورد دامنه مظنه، حداقل سفارش انباشته، حداقل معاملات روزانه و دوره زمانی بازارگردانی باشد.

ماده ۸۲: شروع فعالیت بازارگردانی در هر نماد معاملاتی، منوط به صدور مجوز فعالیت بازارگردانی توسط بورس خواهد بود.

ماده ۸۳: کلیه شرکت های کارگزاری که صلاحیت انجام فعالیت بازارگردانی را دارند، توسط سازمان به بورس اعلام خواهند شد.

ماده ۸۴: بورس ظرف حداکثر ۱۵ روز پس از دریافت درخواست متقاضی، نظر خود را جهت اجازه شروع فعالیت بازارگردان به متقاضی اعلام می کند. در صورت موافقت با شروع بازارگردانی، شرایط بازارگردانی و تاریخ آغاز و پایان فعالیت مزبور در مجوز اعطایی ذکر خواهد شد.

ماده ۸۵: بازارگردان کلیه فعالیت های بازارگردانی را در کد بازارگردانی انجام می دهد.

ماده ۸۶: بازارگردان موظف است برای انجام امور بازارگردانی در بازارمشتقه، حداقل یک ایستگاه معاملاتی و یک مسئول انجام معاملات جداگانه را طبق مقررات اختصاص دهد. بازارگردان همچنین موظف است کلیه معاملات در هر نماد معاملاتی بازارمشتقه، دریافت ها، پرداخت ها، هزینه ها و درآمدهای مرتبط با بازارگردانی را در سر فصل حساب های جداگانه ثبت و در مقاطع سه ماهه به سازمان گزارش نماید.

ماده ۸۷: بازارگردان موظف است، سفارش های خرید و فروش خود را با رعایت شرایط زیر وارد سامانه معاملات بورس کند:

الف) قیمت های پیشنهادی در این سفارش ها باید در دامنه مجاز نوسان باشند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ب) تفاوت بین کمترین قیمت خرید در سفارش های خرید و بیشترین قیمت فروش در سفارش های فروش بازارگردان، حداکثر برابر دامنه مظنه باشد.

ج) حجم سفارش های خرید و فروش باید با یکدیگر برابر و هر یک معادل یا بیش از حداقل سفارش انباشته تعیین شده طبق قرارداد باشد.

تبصره: در صورتی که در اثر انجام معامله، حجم سفارش خرید یا فروش کمتر از حداقل سفارش انباشته شود یا تساوی میان آنها از بین برود، بازارگردان موظف است حداکثر ظرف دو دقیقه، حجم سفارش های مزبور را با یکدیگر برابر و معادل یا بیش از حداقل سفارش انباشته نماید.

ماده ۸۸: بورس قبل از اعطای مجوز شروع فعالیت بازارگردانی، قرارداد بازارگردانی در خصوص هر نماد معاملاتی، شامل حداقل سفارش انباشته، حداقل معاملات روزانه و حداقل دوره زمانی مورد قبول برای بازارگردانی را به تائید سازمان می‌رساند.

ماده ۸۹: در صورتی که بنا به پیشنهاد بازارگردان و تایید بورس جهت انجام فعالیت بازارگردانی افزایش دامنه نوسان قیمت روزانه نماد معاملاتی ضرورت داشته باشد، این پیشنهاد باید توسط بورس به هیئت پذیرش ارائه و در صورت تصویب هیئت پذیرش، مشخصات قرارداد تغییر و دامنه جدید نوسان روزانه قیمت نماد معاملاتی طبق مقررات اعمال خواهد شد.

ماده ۹۰: در صورت تقاضای بازارگردان مبنی بر توقف نماد معاملاتی، بورس می تواند دلایل بازارگردان را بررسی و در صورت توافق و تطابق با مقررات مربوطه، نماد معاملاتی را حداکثر به مدت یک ساعت متوقف نماید.

ماده ۹۱: در صورتیکه بازارگردان هر یک از تعهدات خود در قرارداد بازارگردانی را طی جلسه معاملاتی ایفا نکند، بورس می‌تواند طبق شرایط مندرج در قرارداد بازارگردانی جریمه های مربوطه را اخذ نماید.

ماده ۹۲: بورس موظف است بر چگونگی انجام وظایف بازارگردان و همچنین احراز و شرایط در نظر گرفته شده در این دستورالعمل نظارت نماید.

ماده ۹۳: بورس موظف است اطلاعیه شروع بازارگردانی و همچنین اتمام دوره بازارگردانی در هر نماد معاملاتی را به همراه ذکر نام بازارگردان، حداقل سه روز کاری قبل در پایگاه اطلاع رسانی رسمی خود منتشر کند.

ماده ۹۴: بورس موظف است فهرست نمادهای معاملاتی دارای بازارگردان و همچنین نمادهایی که مجوز فعالیت بازارگردانی آنها لغو یا تمام شده است را به همراه ذکر نام بازار گردان و تاریخ شروع و خاتمه بازار گردانی، تهیه و در پایگاه اطلاع رسانی رسمی خود منتشر کند. تغییرات این فهرست باید روزانه، به هنگام شود.

ماده ۹۵: هرگاه حجم معاملات بازارگردان بر روی هر نماد معاملاتی قراردادهای مشتق کالایی در یک روز معاملاتی، برابر یا بیش از حداقل معاملات روزانه شود، تعهد بازارگردان در آن روز معاملاتی ایفا شده تلقی می‌شود.

ماده ۹۶: در شرایطی که قیمت هر نماد معاملاتی طی چهار جلسه معاملاتی متوالی مجموعاً بیش از ۳ برابر دامنه مجاز نوسان روزانه قیمت در یک جهت تغییر کند و در عین حال عرضه و تقاضای آن نماد معاملاتی به تعادل نرسیده باشد، آنگاه بازارگردان از ایفای تعهدات خود معاف خواهد بود.

تبصره: مدت زمان معافیت بازارگردان توسط بورس بر اساس شرایط بازار تعیین می‌شود.

ماده ۹۷: در صورتیکه مقررات انجام معامله در بازار مشتقه تغییر کند، مخصوصاً چنانچه دامنه نوسان روزانه قیمت در نماد معاملاتی محدودتر شود، بازارگردان می‌تواند تقاضای انصراف از فعالیت بازارگردانی خود را حداکثر تا موعد مقرر شده در قرارداد بازارگردانی به بورس ارائه نماید. در صورت موافقت بورس با تقاضای انصراف بازارگردان، بورس موظف است موضوع را به سازمان گزارش نموده و نسبت به اعلام عمومی آن در پایگاه اطلاع رسانی رسمی خود اقدام کند.

ماده ۹۸: بورس برای بازارگردانی در هر نماد معاملاتی قراردادهای مشتق کالایی یک ایستگاه معاملاتی جداگانه، بدون دریافت هیچ‌گونه هزینه‌ای از این بابت در اختیار بازارگردان خواهد گذاشت. انجام سایر معاملات از ایستگاه معاملاتی مخصوص بازارگردانی مجاز نیست.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۹۹ : اولویت اجرای سفارش های خرید و فروش بازارگردان در هر نماد معاملاتی از نظر اولویت انجام با سایر مشتریان برابر است.

فصل دوازدهم : سایر مقررات

ماده ۱۰۰ : در صورتی که به دلیل حوادث غیرمترقبه تمام یا بخشی از وظائف یا مسئولیت های اشخاص ذیربط در معامله طبق این دستورالعمل امکان پذیر نباشد، با حکم مرجع ذیصلاح، از این بابت مسئولیتی متوجه اشخاص مذکور نمی گردد.

ماده ۱۰۱ : نرخ های خدمات و کارمزدهای بورس و نحوه وصول آن در چارچوب سقف های مصوب هیأت مدیره سازمان، توسط هیأت مدیره بورس تصویب و اعمال می گردد.

ماده ۱۰۲ : کلیه مواردی که مطابق این دستورالعمل توسط بورس اعلام، منتشر و یا اطلاع رسانی می شود، باید از طریق پایگاه اطلاع رسانی رسمی بورس انجام گیرد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

دستورالعمل اجرایی دریافت سفارشات تلفنی با استفاده از مرکز تماس کارگزاری

این دستورالعمل به منظور دریافت سفارش های تلفنی جهت انجام معاملات اوراق بهادار و کالا در بورس ها و بازارهای خارج از بورس با استفاده از مرکز تماس کارگزاری در تاریخ ۱۳۹۰/۰۲/۳۱ شامل ۲۸ ماده و ۱۰ تبصره و یک پیوست به تصویب هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید.

ماده ۱: اصطلاحات و واژه هایی که در ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی، تعریف شده اند، به همان مفاهیم در این دستورالعمل و قرارداد پیوست به کار رفته اند. واژه های دیگر دارای معانی زیر می باشند:

۱. **بورس:** شرکت بورس اوراق بهادار تهران و شرکت بورس کالای ایران است.
۲. **فرا بورس:** شرکت فرا بورس ایران است.
۳. **عضو:** کارگزار پذیرفته شده در بورس یا فرا بورس است که امکان دریافت سفارش های تلفنی مشتریان را با استفاده از مرکز تماس فراهم نموده است.
۴. **مرکز تماس:** عبارت است از سخت افزارها و نرم افزارهایی که به واسطه آن امکان ثبت سفارش های تلفنی مشتری توسط عضو فراهم می شود.
۵. **سفارش تلفنی:** درخواست خرید یا فروش اوراق بهادار و کالا و اخذ سایر اطلاعات مربوط به آن طبق مقررات است که توسط مشتری با استفاده از مرکز تماس، جهت اجرا به عضو ارسال می شود.
۶. **مشتری:** شخص حقیقی یا حقوقی است که متقاضی خرید یا فروش اوراق بهادار و کالا از طریق مرکز تماس می باشد.
۷. **کاربر پاسخگوی عضو:** کاربری از کارکنان عضو است که وظیفه دریافت تماس های تلفنی و ثبت آن در سامانه معاملات را بر عهده دارد.

ماده ۲: مرکز تماس مورد استفاده عضو باید قبلاً از حیث مواردی از قبیل امنیت و قابلیت های فنی بویژه جهت تعیین صحیح هویت مشتری و حفظ تمامیت پیام های مورد مبادله و نگهداری سوابق بصورت مطمئن در یک سطح معقول و متعارف به تأیید سازمان رسیده و امکانات مناسبی را جهت کنترل و نظارت مستمر بر حفظ شرایط فوق در اختیار سازمان قرار دهد.

- تبصره ۱:** صدور تأییدیه مندرج در صدر این ماده رافع مسئولیت عضو در خصوص تأمین امنیت و قابلیت های فنی مرکز تماس نمی باشد.
- تبصره ۲:** بهره برداری از مرکز تماس تأیید شده موضوع این ماده پس از پلمب آن توسط سازمان امکان پذیر است و هرگونه تغییر در آن مستلزم اخذ تأییدیه مجدد از سازمان می باشد.

ماده ۳: درخواست اخذ تأییدیه موضوع ماده ۲ این دستورالعمل باید توسط عضو کتبی و به همراه مستندات مورد نیاز به سازمان ارایه شود. در صورت کامل بودن اطلاعات و مستندات فوق، سازمان نظر خود را مبنی بر پذیرش یا رد درخواست ارایه شده به عضو متقاضی اعلام می نماید.

ماده ۴: عضو می تواند خدمات مرکز تماس خود را در اختیار مشتریانی که حائز شرایط زیر باشند، قرار دهد:

۱. داشتن ۱۸ سال تمام؛
 ۲. نداشتن منع معاملات اوراق بهادار و کالا که توسط سازمان یا سایر مراجع ذیصلاح اعلام شده باشد.
- تبصره:** در مورد مشتریان حقوقی، شخص معرفی شده از سوی وی باید حائز شرایط موضوع این ماده باشد.
- ماده ۵:** عضو باید قراردادی را مطابق نمونه پیوست این دستورالعمل، با مشتریان در خصوص استفاده از خدمات مرکز تماس منعقد نماید.
- ماده ۶:** مشتری موظف است شماره تلفن یا تلفن های خود را جهت دریافت خدمات از طریق مرکز تماس به عضو اعلام نماید.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره ۱: در صورتی که مشتری از شماره تلفن های خارج از شماره های اعلامی موضوع این ماده با تلفن های اعلامی عضو در قرارداد تماس حاصل نماید، کاربر پاسخگوی عضو مکلف است یک تا پنج سؤال امنیتی شخصی مندرج در صفحه اطلاعات مشتری را قبل از گرفتن دستورات وی، به طور تصادفی از مشتری پرسش نماید و در صورت پاسخ اشتباه قرارداد را معلق و مراتب را به طور رسمی به مشتری جهت تعیین وضعیت آتی قرارداد اطلاع دهد.

تبصره ۲: هر یک از عضو و مشتری می تواند در قالب قرارداد فیما بین، ارایه خدمات را صرفاً به شماره تلفن های اعلامی مشتری محدود نماید. در این صورت عضو نباید در صورت تماس از طریق سایر خطوط به مشتری مذکور خدمات ارائه کند.

ماده ۷: ساعت و روزهای ارایه خدمات از طریق مرکز تماس باید در قرارداد فیما بین عضو و مشتری مشخص شده و عضو متعهد است در زمان های توافق شده در قرارداد نسبت به دریافت سفارش های تلفنی و اجرای آنها اقدام نماید. در خارج از زمان های تعیین شده در قرارداد، عضو مسئولیتی در قبال دریافت و اجرای سفارش های تلفنی نخواهد داشت.

تبصره: در صورتی که در زمان ارایه سفارش های تلفنی نماد معاملاتی اوراق بهاداری متوقف و یا اطلاعیه عرضه کالایی منتشر نشده باشد، چنانچه تا یک هفته نماد مذکور باز نشده و یا اطلاعیه عرضه کالای مورد نظر منتشر نگردد، سفارش مذکور ملغی الاثر خواهد شد.

ماده ۸: عضو باید نام کاربر و رمز عبور استفاده از خدمات مرکز تماس را به صورت محرمانه و چاپی ظرف حداکثر یک هفته پس از امضای قرارداد، در اختیار مشتری قرار دهد و ارایه خدمات آغاز گردد.

ماده ۹: در صورتی که رمز عبور استفاده از خدمات مرکز تماس حداقل سه بار به صورت متوالی اشتباه وارد شود، خدمات مرکز تماس برای شخص مزبور غیرفعال شده و ارایه خدمات به وی مشروط به مراجعه مجدد به عضو می باشد.

ماده ۱۰: عضو در زمان ارایه نام کاربر و رمز عبور مشتری باید کارمندان پذیرش را به عنوان کاربر یا کاربران پاسخگوی عضو مرکز تماس به مشتری معرفی نماید. ارتباط مشتری با کاربر یا کاربران پاسخگوی عضو به طور خودکار توسط مرکز تماس انجام می شود.

ماده ۱۱: عضو مکلف است ترتیباتی اتخاذ نماید که در هر تماس مشتری و پس از برقراری ارتباط، نام عضو، در شروع هر مکالمه از طریق مرکز تماس اعلام شود.

ماده ۱۲: سفارش های تلفنی دریافتی با استفاده از خدمات مرکز تماس عضو تفاوتی با سفارش های کتبی حضوری ندارد و کلیه مقررات مربوط به دریافت، ثبت و اجرای سفارش ها، در خصوص سفارش های تلفنی نیز لازم الاجرا می باشند. سفارش دریافتی از مشتریان از طریق مرکز تماس صرفاً در صورت رعایت مقررات مربوط اجرا می شود.

ماده ۱۳: مشتری می تواند در چارچوب مقررات و قرارداد منعقد شده با عضو، نسبت به ارسال، تغییر یا لغو سفارش تلفنی از طریق مرکز تماس اقدام نماید.

ماده ۱۴: تنها دارنده نام کاربری و رمز عبور، مشتری است. مسئولیت استفاده و حفاظت از رمز عبور و نام کاربری و نیز مسئولیت انجام هرگونه معامله که دریافت سفارش آن از طریق نام کاربری و یا رمز عبور مشتری صورت می گیرد بر عهده وی می باشد. مشتری همچنین مسئول خسارت هایی است که در نتیجه عدم رعایت قوانین و مقررات و مفاد این قرارداد توسط وی حادث شود. در صورتی که مشتری ثابت نماید نام کاربری و رمز عبور وی به واسطه تقصیر عضو یا کارمندان آن توسط شخص دیگری مورد استفاده قرار گرفته مسئولیتی نداشته و می تواند جهت دریافت خسارات احتمالی وارده به عضو رجوع نماید.

ماده ۱۵: عضو باید در هنگام دریافت سفارشات مشتری بطور متعارف عمل کرده و در صورت وجود تردید موجه در هویت مشتری، به جهت عواملی از قبیل تفاوت فاحش در صوت و امثال آن از اجرای سفارش خودداری کرده و مراتب را به طریق مقتضی به اطلاع مشتری برساند.

ماده ۱۶: در صورتی که محتوای صوت و پیام مشتری به هر علت مبهم، مجمل، نارسا یا مخدوش باشد، عضو مکلف است از ترتیب اثر دادن به آن سفارش یا درخواست خودداری نموده و مراتب را به طریق مقتضی به اطلاع مشتری برساند.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۱۷: عضو مسئول حوادثی که خارج از حیطه اختیار و بدون تقصیر وی رخ می دهد، نمی باشد.

ماده ۱۸: در صورتی که به واسطه اعمال حقوق متعلق به عضو در قرارداد، مشتری متحمل ضرر و زیان گردد، عضو مسئول جبران خسارت های وارده نخواهد بود.

ماده ۱۹: عضو باید شخصی را به عنوان مسئول مرکز تماس منصوب نماید. این شخص موظف به نظارت مستمر بر رعایت مقررات و الزامات ویژه ارسال و دریافت سفارش های تلفنی با استفاده از مرکز تماس و انجام اقدامات کنترلی و نظارتی لازم از جمله احراز هویت مشتری و رعایت الزامات ابلاغی توسط سازمان می باشد.

ماده ۲۰: تمامی تماس های تلفنی که با استفاده از مرکز تماس دریافت می گردد، طبق شرایط ابلاغی توسط سازمان، ثبت و سفارش های تلفنی توسط کاربر پاسخگوی عضو از طریق سامانه مدیریت سفارش (OMS) به سامانه معاملات ارسال خواهد شد.

تبصره ۱: تا زمان استفاده از PAM به جای OMS، کلیه تماس های مشتری از طریق PAM نیز قابل اجرا خواهد بود.

تبصره ۲: ارسال سفارش های تلفنی به صورت مستقیم توسط مشتری به سامانه معاملات از طریق سامانه مدیریت سفارش (OMS) تابع مقررات معاملات برخط می باشد.

ماده ۲۱: عضو موظف است کلیه تماس های تلفنی بین مشتری و عضو را در مرکز تماس خود طبق ضوابط اعلامی سازمان به صورت مطمئن ثبت و نگهداری و حسب درخواست به سازمان ارایه نماید.

ماده ۲۲: عضو باید رویه های قابل اتکایی را جهت شناسایی مشتری در هر تماس در قالب قرارداد فیما بین با مشتری مشخص نماید.

تبصره: فایل های صوتی مزبور با مشخصات شماره تلفن مشتری، نام کاربری مشتری، مدت زمان انتظار مکالمه، نام کاربر پاسخگوی عضو، تاریخ تماس، ساعت شروع، پایان و مدت تماس و شماره سریال مربوطه ایجاد شده در (OMS) به صورت خودکار، به طریق مطمئن و غیر قابل تغییر بایگانی می گردند.

ماده ۲۳: سفارش های تلفنی خلاف مقررات نباید با استفاده از مرکز تماس پذیرفته و به سامانه معاملات ارسال شود. در این خصوص ضروری است سوابق این موضوع ثبت و نگهداری شده و نسبت به اطلاع رسانی به مشتری در خصوص عدم پذیرش سفارش تلفنی به نحو مقتضی اقدام گردد.

ماده ۲۴: عضو نمی تواند بابت ارایه خدمات مرکز تماس، وجهی علاوه بر کارمزدهای مصوب سازمان از مشتری دریافت نماید.

ماده ۲۵: عضو باید رویه های ارسال دستور معاملات مشتریان با استفاده از خدمات مرکز تماس، محدودیت ها، شرایط و مخاطرات مربوط به این نوع معاملات اوراق بهادار و کالا را از طریق سایت رسمی خود به اطلاع عموم رسانده و هرگونه تغییر در موارد فوق را بلافاصله اعلام نماید.

ماده ۲۶: عضو جهت مدیریت حوادث پیش بینی نشده در خصوص دریافت دستور معاملات تلفنی اوراق بهادار و کالا با استفاده از خدمات مرکز تماس، از جمله قطعی برق و شبکه مخابراتی باید رویه های مشخصی را اتخاذ نموده و به اطلاع مشتریان خود برساند.

ماده ۲۷: در صورت وقوع هرگونه تخلف از قوانین و مقررات بازار اوراق بهادار و کالا از جمله مواد این دستورالعمل و یا در صورت از بین رفتن شرایط لازم برای ارایه خدمات مرکز تماس، سازمان می تواند اقدامات زیر را به تنهایی یا توأمان انجام دهد:

۱. تعلیق و یا توقف خدمات مرکز تماس متعلق به عضو؛

۲. الزام عضو به تعلیق و یا توقف امکان استفاده از خدمات مرکز تماس برای یک یا چند مشتری و یا نمایندگان آنها.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۲۸: داده پیامها و سوابق کلیه تراکنش های دریافتی از مشتری و ارسالی به وی که با رعایت قوانین و مقررات و در چارچوب مفاد این دستورالعمل ایجاد، ثبت و نگهداری شده است در حکم اسناد معتبر و قابل استناد در مراجع ذیصلاح می باشد. در صورت بروز اختلاف بین عضو و مشتری در خصوص این سوابق و داده پیامها، اطلاعات ثبت شده در مرکز تماس، معتبر و برای طرفین لازم الاتباع است.

تبصره: حل اختلاف در صورت عدم حصول توافق از طریق مذاکره فیما بین، با توجه به حاکمیت قانون بازار اوراق بهادار بر اختلافات ناشی از معاملات در این بازار، مطابق ماده ۳۶ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴ صورت می گیرد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

پیوست - قرارداد استفاده از خدمات مرکز تماس کارگزاری جهت انجام معاملات

ماده ۱: طرفین قرارداد:

این قرارداد بین عضو با مشخصات زیر:

نام عضو:	شماره ثبت:
تاریخ ثبت:	محل ثبت:
شماره ثبت نزد سازمان بورس:	شماره تلفن دفتر مرکزی:
شماره فاکس دفتر مرکزی:	کدپستی:
نام، نام خانوادگی و سمت آخرین صاحبان امضاء مجاز:	شماره و تاریخ روزنامه رسمی:
۱- خانم / آقای	روزنامه رسمی شماره مورخ / / ۱۳
سمت:	
۱- خانم / آقای	سمت:
سمت:	
آدرس دفتر مرکزی:	

و مشتری با مشخصات جدول زیر:

الف) برای اشخاص حقیقی:

نام و نام خانوادگی:	جنسیت: ☐ مرد ☐ زن
کد مالکیت:	تاریخ دریافت کد مالکیت:
نام پدر:	تاریخ تولد: روز / ماه / سال:
محل تولد:	کد ملی:
شماره شناسنامه:	محل صدور شناسنامه:
شماره سریال شناسنامه:	شماره تلفن منزل با کد شهر:
شماره تلفن محل کار با کد شهر:	شماره تلفن همراه:
آدرس پست الکترونیکی:	
آدرس منزل:	
آدرس محل کار:	

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ب) برای اشخاص حقوقی:

نام:	شماره ثبت:
تاریخ ثبت:	محل ثبت:
کد مالکیت:	شناسه ملی:
شماره تلفن دفتر مرکزی:	شماره فاکس دفتر مرکزی:
نام، نام خانوادگی و سمت آخرین صاحبان امضاء مجاز:	شماره و تاریخ روزنامه رسمی:
۱- خانم / آقای	روزنامه رسمی شماره
سمت:	مورخ / / ۱۳
۱- خانم / آقای	سمت:
سمت:	
آدرس پست الکترونیکی:	
نوع شخصیت حقوقی:	
آدرس دفتر مرکزی:	

تبصره: برای مشتریان حقوقی، باید اطلاعات بند الف در مورد نماینده معرفی شده توسط وی نیز تکمیل شود.

به شرح مواد آتی منعقد شد.

ماده ۲: موضوع قرارداد:

موضوع قرارداد عبارتست از ثبت و اجرای سفارشات تلفنی مشتری به منظور خرید و فروش اوراق بهادار و کالا در بورس ها و بازارهای خارج از بورس توسط عضو با استفاده از مرکز تماس کارگزاری

ماده ۳: مدت قرارداد:

این قرارداد از تاریخ انعقاد به مدت نامحدود اعتبار دارد. طرفین هر زمان بخواهند می توانند با اطلاع رسمی به طرف مقابل نسبت به فسخ آن اقدام نمایند. فسخ قرارداد مانع از اجرای تعهداتی که قبل از آن اخذ شده است نخواهد بود.

ماده ۴: حقوق و تعهدات عضو:

۱-۴ شماره تلفن های مرکز تماس کارگزاری می باشند. عضو موظف است هرگونه تغییر در شماره های مزبور را از طریق سایت رسمی خود و حتی المقدور سایر روش های مقتضی به اطلاع مشتری برساند.

۲-۴ زمان دریافت سفارش های تلفنی از طریق مرکز تماس روزهای تا از ساعت لغایت می باشد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

- ۳-۴ عضو باید نام کاربر و رمز عبور استفاده از خدمات مرکز تماس کارگزاری را به صورت محرمانه و چاپی ظرف حداکثر یک هفته پس از امضای این قرارداد، در اختیار مشتری قرار دهد و ارایه خدمات آغاز گردد.
- ۴-۴ کلیه تماس های مشتری با مرکز تماس ثبت می گردد و در زمان متعارف توسط کاربر پاسخگوی عضو وارد سامانه جامع درخواست های کارگزاری (OMS) گردیده و در نوبت اجرا در سامانه معاملاتی قرار می گیرد. شماره پیگیری سفارش دریافت شده قبل از قطع مکالمه توسط کاربر به مشتری اطلاع داده می شود.
- تبصره: تا زمان استفاده از PAM به جای OMS، کلیه تماس های مشتری از طریق PAM نیز قابل اجرا خواهد بود.
- ۵-۴ عضو مکلف است ترتیباتی اتخاذ نماید تا مشتری بتواند در هر لحظه با استفاده از شماره پیگیری، از آخرین وضعیت سفارش خود مطلع گردیده و در صورت لزوم نسبت به ویرایش سفارش یا حذف آن اقدام نماید.
- ۶-۴ فایل های صوتی با مشخصات شماره تلفن مشتری، نام کاربری مشتری، مدت زمان انتظار مکالمه، نام کاربر پاسخگوی عضو، تاریخ تماس، ساعت شروع، پایان و مدت تماس و شماره سریال مربوطه ایجاد شده در (OMS) به صورت خودکار بایگانی می گردند.
- تبصره: تا زمان استفاده از PAM به جای OMS، فایل های صوتی با مشخصات موضوع این ماده که در سرور ضبط مرکز تماس به صورت خودکار بایگانی می شوند قابل استناد خواهند بود.
- ۷-۴ در صورتی که صوت مشتری با مشخصات اعلامی توسط وی به صورت فاحش تطبیق ننماید، عضو باید از ارایه خدمات به وی امتناع نموده و به طرق متعارف کنترل های لازم جهت حصول اطمینان از هویت مشتری را انجام دهد.
- ۸-۴ عضو مکلف است حسب درخواست مشتری، وضعیت حساب مشتری و عملیات انجام شده را در بازه زمانی مورد درخواست، به روش مقتضی در اختیار مشتری قرار دهد.

ماده ۵: تعهدات مشتری:

- ۱-۵ شماره تلفن های مشتری جهت تماس با مرکز تماس کارگزاری می باشد. مشتری موظف است تغییر شماره های مزبور را از طریق مرکز تماس کارگزاری یا به صورت کتبی به اطلاع عضو برساند.
- ۲-۵ مشتری متعهد به تغییر رمز عبور و سایر کدهای دسترسی قابل تغییر خود در فواصل زمانی حداکثر ماهه (حداکثر سه ماهه) می باشد. در صورت عدم تغییر، هرگونه مسئولیت ناشی از افشای رمز عبور بر عهده مشتری می باشد.
- مشتری باید اطلاعات و مستندات لازم را جهت احراز هویت به عضو ارائه نماید.
- ۳-۵ وجوه مشتری به منظور خرید اوراق بهادار و کالا و پرداخت هزینه های معاملات به یکی از حساب های بانکی عضو واریز و از طریق مرکز تماس به اطلاع عضو خواهد رسید:
- وجوه حاصل از فروش اوراق بهادار و کالای مشتری توسط عضو به حساب بانکی مشتری با مشخصات زیر واریز و از طریق مرکز تماس به اطلاع مشتری خواهد رسید:

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

نام بانک:	شهر محل شعبه:
نوع حساب:	نام شعبه:
کد شعبه:	شماره حساب:

۴-۵ مشتری متعهد به پرداخت وجه معامله و کارمزدهای مربوطه در چارچوب قوانین و مقررات می باشد.

۵-۵ مشتری باید گواهینامه های موقت صادره اوراق بهادار که قصد فروش آنها را دارد، در اختیار وی قرار دهد.

۶-۵ در مورد اشخاص حقوقی، کلیه تکالیف مذکور در این قرارداد نسبت به مشتری، برای نماینده معرفی شده توسط شخص حقوقی نیز لازم الاجرا است.

ماده ۶: حدود مسئولیت طرفین:

۱-۶ تنها دارنده نام کاربری و رمز عبور، مشتری است. مسئولیت استفاده و حفاظت از رمز عبور و نام کاربری و نیز مسئولیت انجام هرگونه معامله که دریافت سفارش آن از طریق نام کاربری و یا رمز عبور مشتری صورت می گیرد بر عهده وی می باشد. مشتری همچنین مسئول خسارت هایی است که در نتیجه عدم رعایت قوانین و مقررات و مفاد این قرارداد توسط وی حادث شود. در صورتی که مشتری ثابت نماید نام کاربری و رمز عبور وی به واسطه تقصیر کارگزار یا کارمندان آن توسط شخص دیگری مورد استفاده قرار گرفته مسئولیتی نداشته و می تواند جهت دریافت خسارات احتمالی وارده به کارگزار رجوع نماید.

۲-۶ طرفین قرارداد مجاز نمی باشند اسرار طرف دیگر را که بر حسب وظیفه در اجرای این قرارداد از آن مطلع شده یا در اختیار دارند بدون مجوز قانونی افشا نمایند، مگر حسب درخواست مراجع ذیصلاح.

۳-۶ طرفین قرارداد باید در اجرای موضوع قرارداد کلیه قوانین و مقررات مربوط به انجام معاملات اوراق بهادار مصوب ارکان ذیصلاح بازار سرمایه ایران، را رعایت کنند.

ماده ۷: قابلیت استناد داده پیام ها:

داده پیام ها و سوابق کلیه تراکنش های دریافتی از مشتری و ارسالی به وی که با رعایت قوانین و مقررات و در چارچوب مفاد این قرارداد ایجاد، ثبت و نگهداری شده است در حکم اسناد معتبر و قابل استناد در مراجع ذیصلاح می باشد. در صورت بروز اختلاف بین عضو و مشتری در خصوص این سوابق و داده پیام ها، اطلاعات ثبت شده در مرکز تماس، معتبر و برای طرفین لازم الاتباع است.

ماده ۸: بروز حوادث قهری:

در صورت بروز حوادث قهری مسئولیتی متوجه عضو نخواهد بود.

ماده ۹: حل اختلافات:

با توجه به حاکمیت قانون بازار اوراق بهادار بر اختلافات ناشی از معاملات در این بازار، حل اختلاف طرفین این قرارداد در صورت عدم حصول توافق از طریق مذاکره فیما بین، مطابق ماده ۳۶ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴ صورت می گیرد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۱۰: سایر موارد:

در صورتی که نشانی هر یک از طرفین قرارداد که در ماده (۱) ذکر شده تغییر یابد، وی موظف است نشانی جدید خود را کتباً به طرف مقابل اطلاع دهد. هرگونه مراسلات که در ارتباط با این قرارداد با پست سفارشی به آخرین نشانی اعلامی مطابق این ماده ارسال شود، به منزله ابلاغ رسمی تلقی می شود.

ماده ۱۱: تغییر قرارداد:

این قرارداد با استناد به دستورالعمل اجرایی دریافت سفارش های تلفنی با استفاده از مرکز تماس کارگزاری در ۱۱ ماده در دو نسخه واحد اعتبار در تاریخ توسط طرفین قرارداد منعقد شد و یک نسخه به عضو و یک نسخه به سرمایه گذار تحویل گردید. هرگونه تغییر در مفاد این قرارداد، منوط به تأیید سازمان بورس و اوراق بهادار می باشد. در صورتی که در قوانین و مقررات مربوط به دریافت سفارش های تلفنی با استفاده از مرکز تماس کارگزاری تغییراتی حاصل شود که تغییر در شرایط و مفاد قرارداد حاضر را ایجاد نماید، تغییرات مذکور، بدون نیاز به توافق ثانوی جزء لاینفک این قرارداد خواهد بود.

مهر و امضای عضو

مهر * و امضای مشتری

[تمام صفحات قرارداد باید توسط طرفین مهر و امضاء شود.]

* مهر فقط برای اشخاص حقوقی است.

ضوابط استخدام و نقل و انتقال اشخاص وابسته به اعضاء بين اعضاء كانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار

در راستای اختیارات حاصل از بند ۵ و ۶ ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران و بندهای ۴ و ۷ ماده ۷ و بندهای ۳ و ۷ ماده ۷۲ اساسنامه كانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار و به منظور:

- تنظیم روابط بين اعضاء و اشخاص وابسته به اعضاء
- وضع و اجرای ضوابط و استانداردهای حرفه ای و انضباطی برای اعضاء و اشخاص وابسته به اعضاء
- ساماندهی استخدام و نقل و انتقال اشخاص وابسته به اعضاء بين اعضاء كانون
- حمایت از حقوق اعضاء و اشخاص وابسته به اعضاء در موارد اختلافی

این ضوابط تهیه گردیده و به تصویب هیأت مدیره كانون کارگزاران رسید.

ماده ۱ - اصطلاحات و واژه هایی که در ماده یک قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی تعریف شده اند، به همان مفاهیم در این ضوابط به کار می روند و واژه های دیگر دارای معانی زیر می باشند:

- **دستور العمل عضویت:** منظور دستورالعمل عضویت در كانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار مصوب ۱۳۸۸/۰۸/۰۹ هیئت مدیره سازمان و اصلاحات بعدی آن است.
- **شخص وابسته به عضو:** عبارتند از: مدیران، معامله گران، مسئولین پذیرش سفارش مشتریان، نمایندگان سبدگردانی، بازارگردانی، تحلیل گری، مسئولین شعب و مسئولین مالی، کارکنان مامور به خدمت و سایر اشخاص حقیقی که به هر نحوی با عضو قرارداد استخدام دارد.
- **عضو:** شخص حقوقی است که مطابق "دستورالعمل عضویت" به عنوان عضو در كانون پذیرفته شده است.
- **قرارداد استخدام:** قرارداد کاری است که بر اساس ماده ۷ قانون کار مصوب سال ۱۳۶۹ مجمع تشخیص مصلحت نظام تهیه و تنظیم شده است و بين عضو و شخص وابسته به عضو منعقد می گردد که شامل کلیه قراردادها اعم از رسمی، قراردادی، پیمانی، ساعتی و غیره می گردد.
- **کانون:** کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار است که با مجوز سازمان تشکیل شده و از مصادیق کانون تعریف شده در بند ۵ ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار محسوب می شود.
- **کمیته حل اختلاف:** کمیته ای است که به شرح ماده ۷ این ضوابط تعریف و تشکیل می گردد و به اختلافات بين اعضاء و اشخاص وابسته به اعضاء رسیدگی می نماید.
- **گواهی خاتمه همکاری:** مجوزی است که مطابق پیوست شماره ۱ این ضوابط توسط عضو جهت استخدام شخص وابسته به عضو نزد دیگر اعضاء صادر می گردد.

ماده ۲ - چنانچه شخص وابسته به عضو قبل از اتمام دوره قرارداد استخدام، درخواست استعفاء یا قطع همکاری را داشته باشد، موظف است موضوع را طی مهلت تعیین شده در قرارداد استخدام، کتباً به اطلاع عضو برساند. در صورتی که وی اقدامات مندرج در قرارداد استخدام جهت قطع همکاری را انجام دهد و مفاد این ماده را رعایت نموده باشد، عضو گواهی خاتمه همکاری وی را صادر می نماید.

تبصره ۱: در صورتیکه در قرارداد استخدام مهلتی برای این منظور تعیین نشده باشد آنگاه شخص وابسته به عضو مطابق تبصره ماده ۲۱ قانون کار موظف است یک ماه پس از تاریخ تسلیم استعفای کتبی خود به عضو، به کار خود نزد عضو ادامه دهد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره ۲: چنانچه مطابق ماده ۲۵ قانون کار در قرارداد استخدام قید شده باشد که هیچ یک از طرفین به تنهایی حق فسخ قرارداد استخدام را ندارند، آنگاه عضو می تواند در صورتیکه شخص وابسته به عضو در طول مدت قرارداد استخدام درخواست استعفاء یا قطع همکاری نماید، گواهی خاتمه همکاری وی را صادر ننماید.

ماده ۳- چنانچه شخص وابسته به عضو قصد تمدید قرارداد استخدام را در پایان مدت آن قرارداد نداشته باشد، موظف است در صورتیکه مهلتی برای این منظور در قرارداد استخدام تعیین شده باشد، موضوع را طی مهلت تعیین شده در قرارداد استخدام به صورت کتبی به عضو اطلاع دهد و عضو موظف است پس از آنکه وی اقدامات مندرج در قرارداد استخدام جهت قطع همکاری را انجام داد و مفاد این ماده را رعایت نمود، نسبت به صدور گواهی خاتمه همکاری اقدام نماید.

ماده ۴- چنانچه عضو قبل از اتمام دوره قرارداد استخدام، قصد قطع همکاری را داشته باشد، موظف است موضوع را طی مهلت تعیین شده در قرارداد استخدام، کتباً به اطلاع شخص وابسته به عضو برساند. و در صورتیکه عضو قصد تمدید قرارداد استخدام را در پایان مدت آن قرارداد نداشته باشد، موظف است، طی مهلت تعیین شده در قرارداد استخدام موضوع را به صورت کتبی به شخص وابسته به عضو اطلاع دهد. در صورتیکه مهلتی برای موارد مذکور در قرارداد استخدام تعیین نشده باشد آنگاه تکلیفی جهت اطلاع موضوع به شخص وابسته به عضو به عهده عضو نمی باشد.

تبصره: در موارد مذکور در این ماده چنانچه شخص وابسته به عضو اقدامات و تعهدات مندرج در قرارداد استخدام جهت قطع همکاری را انجام داده باشد، آنگاه عضو گواهی خاتمه همکاری وی را صادر می نماید.

ماده ۵- عضو و شخص وابسته به عضو می توانند موارد ذیل را به منظور شرایط قطع همکاری در قرارداد استخدام درج نمایند:

- تسویه حساب بدهی ناشی از تخلف شخص وابسته به عضو از مقررات و کلیه مشتریان بدهکاری که بدهی آنها ناشی از فعل یا ترک فعلی که از روی سهل انگاری، اشتباهات و قصورات شخص وابسته به عضو می باشد.
- تحویل کتبی نام کاربری و کلمه عبور کلیه سامانه های سخت افزاری و نرم افزاری که در طول خدمت شخص وابسته به عضو مسئولیت کار با آنها به وی واگذار شده است و تحویل کلیه اموال، مستندات، مکاتبات و امور مربوط به آخرین سمت شخص وابسته به عضو .
- از زمان اعلام کتبی قطع همکاری شخص وابسته به عضو، عضو میتواند فرد جایگزین را به وی معرفی نموده و ایشان به تشخیص عضو، می باید به مدت حداقل ۲ هفته از تاریخ معرفی کتبی فرد جایگزین، اقدام به آموزش فرد جایگزین نماید. مسئولیت تاخیر در معرفی فرد جایگزین، برعهده عضو می باشد.
- در صورتیکه شخص وابسته به عضو درخواست قطع رابطه همکاری را پیش از پایان دوره قرارداد استخدام داشته باشد ، عضو می تواند کلیه هزینه هایی را که در جهت آموزش وی طی آخرین دوره قرارداد پرداخت نموده اعم از هزینه های دوره آموزشی، ایاب و ذهاب، اقامت و سایر هزینه های مستقیم و غیرمستقیم مطالبه نماید و شخص وابسته به عضو مکلف به بازپرداخت می باشد.
- ارائه تعهد نامه کتبی شخص وابسته به عضو مبنی بر پاسخگویی در ارتباط با موضوعاتی که در زمان همکاری با عضو به وی مربوط بوده است.
- تسویه کلیه مطالبات عضو بابت وام، مساعده و غیره توسط شخص وابسته به عضو

ماده ۶- عضو مکلف است قبل از استخدام شخص وابسته به عضوی که قبلاً با عضو دیگر همکاری داشته است، "گواهی خاتمه همکاری" از عضو قبلی یا "مجوز استخدام شخص وابسته به عضو توسط دیگر اعضاء" از کانون را اخذ نماید.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

تبصره ۵: اطلاع عضو از همکاری یا عدم همکاری قبلی شخص وابسته به عضو با عضو دیگر، با اظهار مکتوب شخص وابسته به عضو حاصل می شود. در صورتیکه شخص وابسته به عضو اطلاعات خلاف واقع ارائه نموده باشد، تخلف محسوب شده و عضو موظف است به محض اطلاع، موضوع را به کمیته حل اختلاف اطلاع داده و حداکثر ظرف یک ماه همکاری خود را با وی قطع نماید.

ماده ۷- کمیته حل اختلاف، کمیته ای متشکل از دبیرکل کانون و دو نفر از میان اشخاص وابسته به عضو به انتخاب هیأت مدیره کانون است. همچنین دو نفر به عنوان عضو علی البدل این کمیته نیز توسط هیأت مدیره کانون انتخاب می گردد.

تبصره ۱: دبیر این کمیته، دبیرکل کانون یا نماینده وی می باشد.

تبصره ۲: مدت عضویت دو عضو انتخابی در این کمیته یکسال است. انتخاب مجدد این اشخاص بلامانع است.

تبصره ۳: این کمیته با حضور حداقل ۲ عضو رسمیت می یابد و تصمیمات با رأی ۲ نفر معتبر خواهد بود.

تبصره ۴: اگر هر یک از اعضای این کمیته قبل از اتمام دوره مأموریت خود با عضو قطع همکاری نماید بطوریکه شخص وابسته به عضو محسوب نگردد و یا اگر هر یک از اعضای این کمیته یکی از طرفین دعوی باشد یا با عضو طرف دعوا رابطه استخدامی داشته باشد آنگاه عضو علی البدل جایگزین آن عضو می گردد.

تبصره ۵: این کمیته مکلف است حداکثر ۱۰ روز کاری پس از دریافت اعتراضات نسبت به تشکیل جلسه، رسیدگی به اعتراضات و صدور رأی اقدام نماید.

ماده ۸- کمیته حل اختلاف به اختلافات فی مابین شخص وابسته به عضو و عضو در خصوص صدور یا عدم صدور گواهی خاتمه همکاری در چارچوب این ضوابط و قرارداد استخدام، با درخواست هر یک از طرفین، رسیدگی می نماید و تصمیمات اتخاذ شده توسط آن برای کلیه اعضاء و اشخاص وابسته به اعضاء لازم الاجراست. این کمیته پس از بررسی اختلافات در جلسه رسیدگی و با توجه به میزان رعایت و یا عدم رعایت مفاد قرارداد استخدام توسط طرفین می تواند آراء زیر را صادر نماید:

- مجوز استخدام شخص وابسته به عضو توسط دیگر اعضاء
- مجوز استخدام شخص وابسته به عضو توسط دیگر اعضاء پس از گذشت مدت معین
- عدم مجوز استخدام شخص وابسته به عضو توسط دیگر اعضاء

رأی این کمیته، حداکثر ۳ روز کاری پس از صدور، توسط کانون حسب مورد به طرفین و یا کلیه اعضاء اطلاع رسانی می گردد.

تبصره ۵: در صورتیکه کمیته رأی عدم مجوز استخدام شخص وابسته به عضو توسط دیگر اعضاء را صادر نماید، آنگاه عضو مربوطه نمی تواند گواهی پایان خدمت شخص وابسته به عضو را صادر نماید و اعضاء نیز مجاز به استخدام وی نمی باشند. در صورت اعلام رضایت عضو مربوطه و حل شدن اختلاف فی مابین عضو و شخص وابسته به عضو، می بایست جهت لغو رأی قبلی موضوع مجدداً در کمیته حل اختلاف مطرح شود.

ماده ۹- عضو و شخص وابسته به عضو دارای اختلاف جهت حضور در جلسات کمیته حل اختلاف دعوت می شوند، عدم حضور در جلسه از سوی هریک از آنها مانع از برگزاری و تصمیم گیری در جلسات نخواهد شد.

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

ماده ۱۰- در صورتیکه در جریان رسیدگی به اختلافات، احراز شود که عضو یا شخص وابسته به عضو تخلفی را انجام داده باشند و یا عضو بدون دلیل موجه از صدور گواهی خاتمه همکاری شخص وابسته به عضو امتناع کرده باشد، کمیته حل اختلاف می تواند موضوع را جهت ارجاع به مرجع رسیدگی به تخلفات به کانون اطلاع دهد.

ماده ۱۱- شخص وابسته به عضو موظف است اطلاعات مربوط به خود و هرگونه تغییر در آن را مطابق فرم پیوست شماره ۲ حداکثر ظرف مدت یکماه پس از عقد قرارداد استخدام، به طریقی که کانون تعیین می نماید به کانون اعلام نماید.

ماده ۱۲- شخص وابسته به عضو نمی تواند در چندین شرکت عضو کانون مشغول به فعالیت باشد. عضو مکلف است از استخدام شخص وابسته به عضوی که با عضو دیگر دارای قرارداد استخدام می باشد، خودداری نماید.

تبصره: شخص وابسته به عضوی که با چندین شرکت عضو کانون صرفاً قرارداد مشاوره دارد، خارج از شمول این ماده است.

ماده ۱۳- عضو مکلف است عبارت " رعایت کلیه مفاد ضوابط استخدام و نقل و انتقال اشخاص وابسته به اعضاء بین اعضاء کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار مصوب هیأت مدیره کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار مورخ ۱۳۹۰/۱۰/۲۰ و اصلاحات بعدی آن که جزء لاینفک این قرارداد است، برای طرفین این قرارداد لازم الاجرا است." را در قرارداد استخدام درج نماید.

ماده ۱۴- در صورت عدم رعایت مفاد این ضوابط یا تخلف از آنها و یا عدم اجرای آراء صادره از سوی کمیته حل اختلاف توسط عضو یا شخص وابسته به عضو، موضوع تخلف صورت گرفته در راستای مواد ۱۱، ۱۲ "دستورالعمل عضویت" توسط کانون به مرجع رسیدگی به تخلفات ارجاع می گردد.

ماده ۱۵- این ضوابط در ۱۵ ماده و ۱۱ تبصره و دو پیوست در تاریخ ۱۳۹۰/۱۰/۲۰ به تصویب هیأت مدیره کانون رسید.

پیوست شماره ۱: گواهی خاتمه همکاری

" این گواهی می بایست در سر برگ عضو درج و ممهور به مهر و امضاء عضو گردد."

بدینوسیله گواهی می گردد "آقای"/"خانم" فرزند..... دارای شماره ملی از تاریخ تا تاریخ در استخدام این شرکت بوده و در تاریخ به دلیل "اتمام مدت قرارداد استخدام"/"فسخ قرارداد استخدام"، همکاری وی با این شرکت قطع گردیده است.

استخدام نامبرده توسط سایر اعضاء کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار از نظر این شرکت بلامانع می باشد.

این گواهی ناقض مسئولیت های نامبرده در ارتباط با عملکرد وی در طی دوره فعالیت در این شرکت نمی باشد.

مهر و امضاء شرکت

گروه آموزشی آزمون های بورس - آزمون معامله گری بازار سرمایه

پیوست شماره ۲: فرم اطلاعات شخص وابسته به عضو

(۱) مشخصات فردی :

نام :	نام خانوادگی :	شماره ملی :	شماره شناسنامه :
نام پدر :	سال تولد :	صادره از :	وضعیت نظام وظیفه :
وضعیت تأهل :	شماره تلفن همراه :	شماره تلفن ثابت :	Email:
آدرس :			

(۲) مشخصات تحصیلی (به ترتیب از آخر):

ردیف	مدرک تحصیلی	رشته و گرایش	دانشگاه و شهر محل تحصیل		تاریخ	
			از	تا	از	تا
۱						

(۳) مشخصات کار فعلی:

ردیف	شرکت کارگزاری	تاریخ شروع به کار	سمت	نحوه همکاری (تمام وقت/پاره وقت)
۱				

(۴) سوابق کاری (به ترتیب از آخر):

ردیف	نام شرکت	تاریخ اشتغال		سمت
		از	تا	
۱				

(۵) مدارک حرفه ای بازار سرمایه:

ردیف	نام گواهینامه	سال اخذ	ردیف	نام گواهینامه	سال اخذ
۱			۲		

(۶*) سایر مدارک و دوره های آموزشی:

ردیف	عنوان مدرک یا دوره آموزشی	مدت دوره	موسسه برگزار کننده دوره آموزشی	سال اخذ مدرک یا دوره
۱				

(۷*) تالیف کتب ، مقالات و ترجمه ها:

ردیف	عنوان	نوع	سال چاپ	نام ناشر	ملاحظات
۱		مقاله، کتاب و ...			

(۸*) سوابق تدریس:

ردیف	عنوان درس یا دوره	محل تدریس	مدت تدریس
۱			

(۹*) سایر توانمندی ها و قابلیت های همکاری با کانون:

ردیف	شرح
۱	

* تکمیل ردیفهای ۶، ۷، ۸ و ۹ اختیاری می باشد.